

ERICH MARIA
REMARQUE

ZAFER
ABİDESİ

Dizgi: Özer Matbaası

Baskı: Ticaret Postası Matbaası

İstanbul — 1963

E-kitap - 2015 Meritokrasi

Kadın, hızlı ve sendeleyerek adımlarla yürüyordu. Bununla beraber Ravic, kendisiyle bir hizaya gelinceye kadar onu görememişti. Solgun rengi, çıkık elmacık kemikleri birbirinden ayırık gözlerle, çehresi âdeta, yere düşse paramparça olabilecek sert bir maskeyi andırıyor ve sokak lâmbasından vuran ışık gözlerine donuk, boş bir ifade veriyordu. Kadın o kadar yakınından geçmişti ki, az daha kendisine çarpacaktı. Ravic onu sıkıca tutmasaydı muhakkak düşecekti. Kolunu bir eliyle sıkı sıkı tutarken:

— Nereye gidiyorsunuz? diye sordu.

Kadın başını ona çevirerek mırıldandı:

— Bırakın gideyim..

Ravic cevap vermedi, fakat hâlâ onun kolunu sıkı sıkı tutuyordu. Ne kadar tuhaf, kadın konuşurken dudaklarını bile kıpırdatmıyordu. Gözlerini karanlığa dikmişti, Ravic kendisini görmediğine kani oldu. Bir bakışta onun sokak kadını olmadığını anlamıştı. Sarhoş da değildi..

Artık kadının kolunu o kadar sıkı tutmuyordu. İstese elinden kolaylıkla sıyrılabilirdi. Fakat herhalde bunu aklına bile getirmemişti. Ravic biraz daha bekledikten sonra tekrar yavaşça:

— Gecenin bu saatinde, Paris'te yapayalnız nereye gitmek istiyorsunuz?

Diye sorarken kolunu da bıraktı.

Kadın hiç ses çıkartmadı. Fakat yürüyüp gitmemişti de... Kımlıdayacak hali yok gibiydi.

Ravic köprüünün parmaklığına dayandı. Gecenin sisinden, rutubetlenen taşı avuçlarının içinde hissediyordu.

«O belki de aşağıda? »

Sönmeye yüz tutmuş ölgün bir ışığın altında, Alma köprüsünün gölgelerine doğru durmadan akan Sene nehrine bakındı. Başını

sağa sola çevirdi. Kadın hâlâ cevap vermemişti. Ravic:

— Daha çok erken, hem de Ekim ayında hava çok soğuk olur, diye ilâve etti.

Sonra sigara paketini çıkardı, cebinde kibritini bir hayli aradı, buldu, içinde iki tane kalmıştı. Nehirden gelen hafif rüzgâr söndürmesin diye biraz eğildi, kibriti çakarken elleriyle alevi muhafaza etti..

Kadın zayıf bir sesle:

— Bir sigara veriniz, dedi.

Ravic doğrulurken paketi ona uzatarak:

— Bu, siyah Cezayir sigarasıdır. Belki size sert gelir. Yazık ki başka sigaram da yok..

Kadın sessizce başını salladı ve uzatılan paketten bir tane aldı. Ravic, yanmakta olan kibriti uzattı. Kadın telâşlı telâşlı içiyor ve dumanları içine çekiyordu. Adam kibriti parmaklığın üzerinden fırlattı, yanan kibrit suya ininceye kadar karanlıkta yıldız gibi parladı. Bir taksi köprüünün üzerinden ağır ağır yanlarına sokuldu. Bir an onları bekledi sonra gaza basarak George V. caddesinde karanlıklarda kayboldu.

Ravic yorgunluğunu birdenbire hissetmişti. Bütün gün çalışmış, uykusu gelmediği için sokağa

çıkmişti. Fakat şimdi gecenin serinliğinde yorgunluğunu duyuyordu. Kadına bakarken onun bir derdi olduğunu düşündü. Fakat o ne karışıyordu. Şimdiye kadar başları belâda olan çok kadına rastlamıştı. Bilhassa geceleyin... ve Paris'te... Sanki ona ne oluyordu? İsteddiği yegâne şey bir kaç saat uyku değil miydi? Sonra birdenbire:

— Eve gidiniz, bu saatlerde sokaklarda ne işiniz var? Başınıza bir felâket gelebilir, dedi.

Ceketinin yakasını kaldırdı, tam yürüyeceği sırada kadına tekrar döndü. O bir şey anlamamış gibi yüzüne bakıyordu:

— Eve mi? diye tekrarladı.

Ravic omuzlarını silkerek:

— Eve, apartmanınıza, otelinize, nasıl isimlendirirseniz isimlendirin. Bir yere gidin de... Polisin sizi yakalamasını istemeyeceğiniz için söylüyorum, diye söylendi.

Kadın:

— Otele... Allahım... dedi.

Adam bir an duraklarken, «nereye gideceğini bilmeyen birisi daha. » diye düşündü. Bunu daha evvel anlamalıydı, sanki bu gibi sürprizleri briç bilmezdi. Halbuki bunlara, bıkkınlık verecek kadar alışmıştı. Sigarasını atarak:

— Geliniz bir şey içelim, dedi. İşin en iyi hal çaresi buydu. Beraber içerler, parasını ödeninceye kadar kadın da kararını vermiş olurdu.

Kadın, kararsız bir hareket yaptı ve yerinde sendelerken Ravic kolundan yakaladı:

— Yorgun musunuz? diye sordu.

— Bilmem, galiba...

— Uyuyamıyacak kadar mı yorgunsunuz?

Başıyla tasdik etti.

— Olabilir, haydi gidelim, ben sizi tutarım.

Marceau caddesinden, Sırp Pierre I. caddesine geldiler. Chaillot sokağının arkasından yol genişliyor, ve uzakta karanlıklar içinde «Zafer Âbidesi» yağmurlu göğün dışına fırlıyordu.

Ravic, yarı karanlık bir yeraltı meyhanesini göstererek:

— Girelim, burada içecek bir şey bulabiliriz, dedi.

İçeride bir kaç arabacı ve bir kaç kadın vardı. Arabacılar iskambil oynuyor, kadınlar ise «absent» içiyorlardı. Yeni gelenleri şöyle bir süzdükten sonra işlerine devam ettiler. En yaşlısı yüksek sesle esniyor, diğer bir tanesi ise yüzünün boyasını tazeliyordu. Arka tarafta fare suratlı bir şoför muavini yere talaş serpererek süpürmeye başladı.

Ravic ile kadın, kapıya yakın bir masaya oturdular. Burası daha rahattı. Çabucak kalkılabilirdi... Adam paltosunu çıkarmadan:

— Ne içmek istersiniz? diye sordu.

— Bilmem, ne olursa olur.

Adam sırtında bir yelek ve gömleğinin kollarını sıvamış garsona dönerek:

— İki calvados... Bir paket de Chesterfield var mı? diye sordu.

— Yalnız Fransız sigarası var.

— Güzel, şu halde «Laurens Green» yâni «Yeşil Laurens» sigarası getir.

— Maalesef, yeşili kalmadı, sadece mavisi var.

Ravic'in gözü garsonun koluna ilişmişti, Bulutlar üstünde yu-rüyen çıplak bir kadın dövme olarak yapılmıştı. Garson, Ravic'in bakışlarını takip ederek koluna baktığını görünce pazusunu uzattı. Bulutların üzerindeki kadın şehvî bir edâ ile göbeğini oynattı.

Ravic: «Pekâlâ, mavi olsun» dedi...

Garson sırttı:

— Belki yeşilini de buluruz.

Adam sıvışıp giderken Ravic gözleriyle onu takip ediyordu. Kendi kendine «ayağında kırmızı terlik var. Muhakkak Türk bahriye sinde hizmet etmiş olmalı» diye düşündü. Bu arada kadın da ellerini masaya bütün kuvvetiyle öyle bir bırakış bırakmıştı ki, sanki oradan bir daha kaldırmayacaktı. Tırnakları manikürlüydü. Fakat bu hiçbir şey ifade etmiyordu. Çünkü öyle olduğu halde itina gösterilmemişti. Ravic sağ elinin orta parmak tırnağının kırık olduğunu görmüştü. Törpü görmeden kopmuşa benziyordu. Tırnaklarının boyası da yer yer çıkmıştı.

Bu arada garson bardaklar ve bir sigara paketiyle döndü:

— Yeşil Laurens'den nihayet bir tane bulabildim, hepsi bu kadar.

— Bulacağınızı zannediyordum, bahriyedensin değil mi?

— Hayır, cambazhaneden.

— İyi, daha âlâ.

Garsonun getirdiği bardaklardan birini alarak kadına uzatırken:

— Buyurun, için, bu saatte bu içilir, yoksa kahve mi isterdiniz?

— Hayır...

— Birden için...

Kadın, başıyla tasdik ederek bardağı birden boşalttı. Ravic onu seyrediyordu. Yüzü ölü gibi sarı ve ifadesizdi. Dudakları dolgun, fakat soluktu. Bunlara mukabil saçları çok güzeldi. Parlak ve tabii bir sarılığı vardı. Başında bir bere, yağmurluğunun altına iyi bir terzide dikilmiş, mavi bir tayyör giymişti. Parmağındaki yüzüğün yeşil taşı, hakikî olamayacak kadar büyüktü. Adam tetkikten vazgeçerek:

— Bir daha ister misiniz? diye sordu.

Fakat o sadece başını eğdi. Ravic garsonu çağırarak:

— İki tane daha, yalnız bardaklar daha büyük olsun.

— Daha fazla mı doldurayım?

— Evet.

— İki tane çifte calvados, demek...

— Tamam.

Ravic, içkisini birden içti. Çünkü gitmeye karar vermişti. Hem canı sıkılmış hem de artık yorulmuştu. Böyle vak'alar karşısında umumiyetle soğukkanlıydı. Çünkü kırk seneden fazla

maceralarla dolu bir ömür geçirmişti. Onun için de bu gibi vak'aları çok iyi bilirdi. İnsan bir kaç sene Paris'te yaşar, gecelerini de dışarıda geçirirse, böylelerine bol bol rastlayabilirdi. Garson içkilerini getirmişti. Ravic keskin kokulu konyağı alarak kadının önüne koydu.

— Bunu da için, fazla bir işe yaramasa da ısıtır. Üzülmeğin her şey geçer.

Kadın ona baktı ve içmedi. Adam ilâve ederek:

— Doğru, bilhassa geceleri, düşüncelerden tenzilât yapmalı.

Malûm geceler mübalağalıdır.....

Kadın hâlâ gözlerini adamdan ayırmamıştı. Sadece:

— Beni teselliye kalkışmayın, dedi.

Ravic de gözlerini ona çevirerek:

— Daha iyi, diye karşılık verdi.

Garsonu çağırmak için etrafına bakınırken içinden «artık kâfi, böylelerini çok iyi bilirim. Bir yere oturup da yerleşmeye kalkarken hemen tokatı patlatırlar» diye söylendi. Aynı zamanda kadının kafasından geçenleri de öğrenmek istedi:

— Rus musunuz?

— Hayır.

Ravic bu sırada hesabı ödediğinden vedâ etmek üzere ayağa kalktı. Aynı dakika kadın da kalkmıştı. Bu kalkış gayet sessiz ve itaatkâr bir çocuğun kalkışına benziyordu. Ravic kararsızlıkla ona bakarken «sokakta söylerim» diye düşündü.

Dışarıda yağmur yağıyordu. Adam kapının önünde durarak, kendi kendine vermiş olduğu kararlar kadının gideceği tarafın aksini tutacaktı.

— Hangi tarafa, diye sordu.

— Bilmem bir yere giderim.

— Fakat nerede oturuyorsunuz?

Kadının gözleri birdenbire korku ile dolarak:

— Oraya gidemem... Hayır, hayır, bunu yapamam... dedi.

Ravic «muhakkak evdekilerle kavga etmiş olacak, yarın öğleye kadar fikrini değiştirir, döner» diye düşündü. Ve tekrar sordu:

— Gidebilecek kimseniz yok mu? Bir tanıdık falan? Kahveden telefon edebiliriz.

— Hayır kimsem yok.

— Fakat muhakkak gitmelisiniz. Bir oda kiralayacak paranız var mı?

— Var.

— Öyleyse bir otele gidin. Yan sokakta oteller var.

Kadın cevap vermemişti.

— Bir yere gitmelisiniz. Bu yağmurda sokak ortasında kalamazsınız.

Kadın sıkıca yağmurluğuna sarıldı. Aniden karar vermiş gibi:

— Haklarınız var, çok doğru. Teşekkür ederim. Benim için daha fazla yorulmayın. Bir yer bulurum. Tekrar teşekkür, dedi.

Bir eliyle muşambasının yakasını kapatırken:

— Teşekkür ederim, dedi.

Sefalet ve felâket dolu gözlerle Ravic'e bakarken gülümsemeye çalışmıştı.

Sonra sis tabakasının içinde sessiz, tereddütsüz adımlarla yürümeğe başladı. Ravic bir an mütereddit kaldı:

— Allah belâsını versin, diye kendi kendine mırıldandı.

Onun arkasından giderken nasıl ve ne olduğunu, o ümitsiz tebessümün mü, yoksa bakışın mı, yoksa تنها sokağın mı, gecenin mi tesirinde kalmıştı? Hiç bir şey bilmiyordu. Bildiği yegâne şey kaybolmuş bir çocuk gibi kendisine bakan zavallı bir mahlûka benzeyen bu kadını yapayalnız koyu sisin içine bırakamazdı. Tekrar ona yetişerek:

— Benimle gelin, sizin için bir şey yaparız, dedi.

Etoile'e vardılar. Meydan geniş ve hudutsuzdu. Sis daha kesifleşmiş olduğundan sokaklar görünmüyordu. Sadece geniş meydan yer yer lâmbaların mat ışığıyla beliriyordu. Büyük «Âbide» sisler arasında sanki hüznü gökyüzünü destekliyor, Meçhul Asker mezarının solgun meşalesini koruyordu. Yalnızlık ve gecenin içinde insaniyetin son mezarı gibi duruyordu.

Meydanın karşı tarafına geçerek yürümeye başladılar. Ravic hızlı yürüyordu. O kadar yorgundu ki düşünmeye bile takati kalmamıştı. Arkasından gelen kadının sessiz adımlarla başı önünde, elleri paltosunun cebinde canlı olarak takip edişini hissediyordu. Meydanın tenhalığında birdenbire hiç sebepsiz, bu kadının kendisine ait olduğunu hissetmişti. Kendisine yabancıydı, tıpkı kendinin her yerde yabancılık hissettiği gibi. Zamanın ve kelimelerin verdiği alışkanlıktan onu, kendisine daha yakın bulmuştu.

Ravic'in oturduğu otel, bir yan sokak içinde Wagram caddesinin nihayetinde «Palace des Ternes» in karşısında eski bir binaydı. Yegâne yenilik kapının üzerindeki «international», yâni «Milletlerarası» levhası idi.

Kapıcı odasında uyuklayan çocuğa boş bir oda olup olmadığını sordu. Çocuk, uyku sersemliğiyle ona dikkatli dikkatli baktıktan sonra:

— Kapıcı burada değil, dedi.

Ravic bu yazıyı göstererek:

— Onu biliyorum... Boş oda var mı? diye sordum.

Çocuk, Ravic'in yanında bir kadın olduğunu görmüştü, fakat bir başka oda istemesinin sebebini anlayamamıştı. Tecrübesine göre kadınlar bunun için buraya getirilmiyordu.

Çocuk omuzlarını silkerek:

— Madam uyuyor, eğer uyandırırsam beni kovar, diye cevap verirken, bir yandan da tatlı tatlı kaşınıyordu.

— Peki, öyle ise biz hallederiz.

Ravic çocuğa bahşiş verdikten sonra anahtarını alarak yukarıya çıkmaya başladı.

Kadın da onu tâkip ediyordu...

Kapısını açmadan önce yandaki kapıyı gözden geçirdi. Önünde ayakkabı yoktu; demek ki boştu. Usulca kapıyı vurdu. Cevap alamadı. Tokmağı yavaş yavaş çevirdi. Kilitliydi. Dün bu oda boştu:

— Öteki taraftan bakalım. Tahta kurular kaçır korkusuyla çocuk kilitlemiş olacak!.

Kendi odasını açarak koltuğu gösterdi:

— Şimdi gelirim.

Dar bir demir balkona çıkan geniş pencereyi açtı. Çardağa tırmanarak yandaki balkona geçti. Oradan kapıyı açmaya çalıştı, fakat orası da kapalıydı. Geri dönerken;

— Çaresiz, burada başka bir oda bulamayacağım, diye söylendi.

Kadın kanapenin bir köşesine oturmuştu:

— Bir dakika burada oturabilir miyim?

Ravic ona dikkatle baktı. Yüzü yorgunluktan çizgi içindeydi. Yerinden kalkacak hali yoktu.

— Yalnız bir dakika, sizi fazla rahatsız etmem.

— En kolayı, burada uyumanızdır.

Kadın söylenenleri işitmemişti. Yavaş yavaş otomatik bir hareketle başını kımlıdarak:

— Beni sokakta bırakmalıydınız. Şimdi... Şimdi korkarım, öyle zannediyorum ki, burada yatıp uyuyabilirsiniz. Yapılacak başka bir şey yok. Yarın da düşünürüz.

Kadın ona baktı. Kesik bir sesle:

— İstemem ki...

Ravic sabırsızlıkla:

— Haydi haydi beni rahatsız etmezsiniz. Bu başıma ilk defa gelmiyor. Sizin gibi bir çok yersizler geceyi burada geçirmişlerdir. Burası muhacirlerin malıdır. Böyle vakalar, her gün görülür. Siz yatağa girin ben kanepede yatarım. Buna da alışığım.

— Hayır burada kalayım. Burada oturmak bana kâfi.

— Peki istediğiniz gibi olsun.

Ravic ceketini çıkartarak askıya astı, sonra yataktan bir yastıkla, battaniye getirdi, kanepeye bir sandalye dayadı, banyodan da bir bornoz getirdi. Sandalyenin üzerine koydu.

— Buyurunuz, size verebileceğim şey bu kadar. Eğer isterseniz pijamada da var. Şuradaki gözde bulabilirsiniz. Artık sizi yalnız bırakıyorum. Banyoya geçin, benim burada işim var. Kadın başını salladı. Ravic onun önünde durarak:

— Muşambanızı çıkarın çok ıslak, dedi. İsterseniz berenizi de alayım.

Kadın minnettar bakışlarla ona bakıyordu. Ravic, yastığı kanapenin köşesine koydu:

— Bu başınız sandalye de ayaklarınız için,.. Biraz sonra kendinizi daha rahat hissedersiniz.

Sandalyeyi yakınına getirirken:

— Şimdi de ayaklarınız sıırılsıklam, nezle olmak için birebirdir.

Çekmeceyi açtı, içinden bir çift yün çorap çıkararak, ayaklarına giydirdi:

— Böyle kritik zamanlarda, konfora daha dikkat etmek lâzım. Eski bir askerlik ilkesi..

Kadın:

— Teşekkür ederim Çok teşekkür ederim, diye tekrarladı. Ravic, banyo odasına girerek musluğu açtıktan sonra, kravatını çıkarırken aynada kendini seyretti. Etrafı gölgeli, meydan okuyan çukur gözlerle benzi, son derece yorgun bir yüzü vardı. Ona hayat veren yalnız gözleriydi. Dudakları ince,

burun kenarlarından ağzına doğru inen derin çizgiler, sağ gözünün üstünde saçlarına kadar uzanan bir yara izi..

Telefonun zili düşüncelerini birden yanda kesiverdi. Bir an için her şeyi ve hattâ içerideki kadını bile unutarak:

— Allah kahretsin, geliyorum!... diye haykırdı.

Ahizeyi eline alırken, kadına:

— Korktunuz mu? diye sormayı ihmal etmemişti.

— Ne... Evet, peki evet... Tabî... Derhal, evet, olur... Evet, nereye? Peki, hemen geliyorum. Sıcak koyu bir kahve... Evet...

Yavaşça telefonu kapayarak bir kaç saniye kanepenin koluna ilişti:

— Gitmeliyim, dedi. Hemen şimdi.

Bu sözün üzerine kadın derhal ayaklanmıştı:

— Hayır, hayır!...

Ravic bir an içinde bu çocukça isyandan duygulanmıştı.

— Siz burada kalın uyuyun... Ne kadar süreceğini kat'i olarak bilmiyorum. Belki bir iki saat sürer... Siz burada kalınız.

Paltosunu giymişti. Tam kapıya gideceği sırada, kadın:

— Ben de sizinle gelebilir miyim? diye sordu.

— İmkânı yok, siz kalın. Neye ihtiyacınız olursa alabilirsiniz. Hattâ yatağı da.. Konyak oradadır... Uyuyun. Arkasını dönüp giderken, kadın telâşla:

— Işığı söndürmeyin, diye haykırmıştı.

Ravic kapının tokmağını bırakarak:

— Korkuyor musunuz? dedi.

O, başını eğmişti.

Ravic anahtarı göstererek:

— Arkamdan kapıyı kilitleyin, yalnız üzerinde kalmasın. Aşağıda bir tane daha var. Ben onunla açar girerim:.

O yine başını sallayarak:

— Mesele o değil, fakat ne olur ışıkları söndürmeyin, dedi.

— Olur.

Ravic ona dikkatle baktıktan sonra:

— Zaten söndürmeyecektim, dedi. Açık kalsın, ben de böyle günler geçirdim.

Süratle merdivenleri inerek sokağa çıktı. «Kahve» diye düşünüyordu, koyu sıcak bir kahve. İnşallah boldur. Ellerim titrememeli, yoksa Veber beni öldürür..

Yürürken yavaş yavaş ve derin derin sokağın havasını içine çekiyordu.. Akasya sokağının başında bir taksiye atlayarak, şoföre: «Çabuk Lauriston sokağına» dedi.

Otomobil bir viraj yaparak Carnot caddesinden Forge caddesine geçti. Grande Armée sokağından geçerlerken, küçük; spor bir otomobil hızla onlara doğru geliyordu. Sokağın nemli ve yumuşak olması

arabaların bir kaza yapmalarını önlemişti. Fren yapmasına rağmen, çamurluğuna takılarak küçük araba yerinde atlı karınca gibi döndü. Araba «Renault» idi. Gözlerinde gözlük, başında siyah bir şapkası olan şoförün her dönüşünde hırslı beyaz suratı gözüküyordu. Nihayet otomobil Âbidenin karşısında tezat teşkil ederek durmuştu. Sanki yeşil ufak bir böceğin içinden gökyüzüne doğru tehditkâr bir yumruk fırlamıştı.

Şoför dönerek:

. — Hiç böyle şey gördünüz mü? diye sordu.

— Evet.

— Böyle, bir şapkayla geceleyin bu kadar hızlı gitmek kimin akıma gelir. Hakkı vardı, doğru yoldaydı.

— Niçin küfrediyorsunuz?

— Tabiî haklıydı, zaten onun için küfrediyorum ya..

— Ya haksız olsaydı ne yapacaktınız?...

— Yine küfredecektim.

— Hayatı iyi tarafından alıyorsunuz.

— Bu şekilde küfretmezdim. O kadar şaşılacak şey değil.

Foch sokağına dönerken, şoför izah ediyordu:

— Anladınız mı?

— Hayır, virajlarda daha yavaş git.

— Ben de öyle yapmak niyetindeyim. Bu asfalt üzerindeki kahrolası yağ..

— Madem ki dinlemeyecektiniz, bana neden sual soruyorsunuz?

Ravic sabırsızlıkla cevap vermişti.

— Çünkü yorgunum, çünkü gecedir; meçhul bir rüzgâr içinde kaldık.

— Sürün..

— Peki...

Şoför bir nevi hürmetle, elini kasketine götürerek:

— Anladığım bir şey daha var, dedi.

Ravic şüphe ile:

— Dinle, siz Rus musunuz?... diye sordu.

— Hayır,

Ravic, bugün Ruslarla işim yolunda değil, diye düşündü, başını geriye yasladı: «Ümit ederim ki, kahve, koyu, sıcak bir kahve vardır. Ellerim çok fena, eğer iyi çalışmazsam, Veber beni öldürür. Fakat çalışacağım. »

Otomobilin camını indirdi, ağır ve derin bir nefesle sisli havayı ciğerlerine doldurdu.

Veber'in küçük ameliyat odası gündüz gibi aydınlıktı. Ameliyattan sonra burası temiz bir «Öldürme Evini» hatırlatıyordu. Şurada burada kova, kova kan, ıslak pamuklar, yerlerde bandaj ve sargılar atılmıştı. Bunlar kırmızının beyaza karsı ciddî bir isyanını gösteriyordu. Veber boyalı çelik bir masanın başında notlarını yazarken hastabakıcı da âletleri kaynatıyordu.. Su fıkırdıyor, ışıklar

kımlıyor gibiydi. Yalnız masanın üzerindeki vücut hareketsiz yatıyordu. Onun için hiç bir şeyin ehemmiyeti yoktu. Ravic ellerindeki eldivenleri çıkararak yıkanmaya başladı. Öyle hiddetle yıkanıyordu ki, bu gidişle elleri derisinden çıkacağı benziyordu. Kendi kendine:

— Allah belâsını versin... Allah mezbahaların belâsını versin., diye söylendi.

Hastabakıcının hayretle ona baktığını gören Veber, başını kaldırarak:

— Sakin olunuz hemşire Eugenie! Bütün operatörler küfür eder... dedi.

Hastabakıcı suya bir avuç dolusu âlet attı. Gücenmiş bir edâ ile: «Profesör Perrier hiç bir zaman küfretmez» dedi.

— Profesör Perrier beyin mütehassısıdır. Çok daha ince bir mekanizmaya sahiptir. Aynı sahada çalışmıyoruz, bu daha başka. Veber defteri kapayıp ayağa kalktı:

— Mükemmel çalıştınız Ravic, şarlatanları yenemezsiniz. O! Evet bazen yenebilirsiniz.

Ravic ellerini havluya silerek, bir sigara yaktı. Hastabakıcı bu hareketi hoş görmemişti. Pencereyi açtı. Veber onu methetti:

— Aferin Eugenie, daima nizamnameye riayet et.

Hastabakıcı:

— Kovulmak istemiyorum, benim de yapılacak vazifelerim var, dedi

— Çok iyi Eugenie ve tatminkâr da...

— Bazılarında bunlardan hiç biri yok, bazıları da söylemek istemezler.

Veber, gülümseyerek:

— Bu taş sana Ravic, kaçalım. Eugenie sabahları daima çatmak ister.

Ravic döndü, vazife sever hastabakıcıya baktı. O da bu bakışa cesaretle mukabele etti. Çelik çerçeveli gözlükleri ona metanet veriyordu. Kendisi gibi bir insandı, fakat nedense ona bir ağaç kadar yabancı geliyordu.

— Affedersiniz, hakkınız var hemşire!.

Masanın üzerinde beyaz ışığın altında bir kaç dakika evvel ü: mit, nefes ve ıstırapla titreyen bir vücut uzanıyordu. O şimdi artık hissiz bir cesetten ibaret kalmıştı. Hemşire Eugenie ismindeki otomatik insan hürmet ve vazife hissini duyarak aslâ yanlış bir adım atmadığından emin, cesedin, üstünü kapatarak dışarı çıkarttı.

Ravic: «Bunlar her zaman yaşayanlardır: hayat onları sevmiyor, tahtadan ruhlar; bunları unutuyor, bunlar da sonsuza kadar yaşıyorlar» diye düşündü.

Veber, hemşireye:

— Allaha ısmarladık, işini bitir ve uyu, dedi.

— Allaha ısmarladık Dr. Veber. Teşekkür ederim doktor...

Ravic de:

— Allaha ısmarladık hemşire, küfürlerimi affedin, dedi.

Eugenie buz gibi bir sesle cevap verdi:

— Güle, güle..

Dışarıda yağmurlu bir gün ağarıyor, sokaktan çöp arabalarının sesi duyuluyordu. Veber yakasını

kaldırdı. Ravic'e:

— Hava berbat.. Otomobile gelmez misiniz?

— Hayır, teşekkür ederim, yürümeği tercih ederim.

— Bu havada mı? Sizi bırakıvereyim. Yolumun üzeri.

Ravic, başını sallayarak:

— Teşekkür ederim Veber, diye ısrar etti.

Veber ona alıcı gözle baktı:

— Acayip, bıçağının altında birisi ölürse, hâlâ heyecanlanıyorsun. Hem de siz Berlin'in en iyi operatörlerindensiniz. On beş seneden beri bu işle meşgulsünüz. Alışmanız lâzım.

— Evet, alıştım heyecanlı değilim.

Veber, Ravic'in önünde omuzları ve ağır vücuduyla duruyor, büyük yuvarlak yüzü bir elma gibi parlıyordu. Siyah, düzgün kesilmiş bıyıkları yağmurun altında ışıldıyor, dönemeçte bekleyen otomobil de parlıyordu. Veber rahat ve lâkayt. az sonra otomobile evine varacaktı. Civardaki pembe küçük evde bir kadınla iki temiz çocuk, neşeli bir hayat onu bekliyordu.

İnsan ona, bıçak ilk defa dokundurulurken hissedilen gerginliği ve onun tazyikiyle açılan kırmızı izi, vücudun renk renk bir perde gibi açılışını, aslâ ışık görmedik azâların meydana çıkmalarını nasıl izah edebilir, diye düşündü. Bu, tıpkı insanın ormanda yol takip edişine benzer. Meselâ; yolda birdenbire karşısına vahşî bir hayvanın çıkışı gibi ölümle mahvolmuş dokular, et yığınlarında, tümörlerle, yarıklarla, mücadele edişi, sessiz, delice bir mücadele.. Sade ince bir bıçak ve iğneden ibaret olan silâhı kullanmakta devam eder.

Göz alıcı beyaz katı karışıklığın arasından, birdenbire karanlık bir gölgenin aktığını, bıçağı kör, iğneyi küt hale getirip, eli ağırlaştırdığını, hayat akıp giderken insanın ne kadar hiddetli hissiz, isyankâr, naçiz olduğunu ona nasıl anlatmalı? İnsan nasıl izah eder? Esasen izah edilecek ne var? O hissedilir. Ona memnuniyetle teslim olunur. Bu kadar!...

Ravic bir sigara daha yaktı.

— Yirmi bir yaşında, belki onun için daha çok üzülüyorum ya.. Eğer ihtiyar bir insan harabesi olsaydı belki hiç ehemmiyeti olmayacaktı ..

Veber bir mendille bıyığındaki terleri silerken:

— Ravic fevkalâde muvaffak oldunuz, bunu ben yapamazdım. Başkasının bir hatası, size ait değildir, dedi.

Ravic: «Eğer başka türlü düşünseydik nerede olurduk» diye ilâve etti.

— Bazen sizi anlayamıyorum... Bütün bu felâketlerden sonra, artık pişkin olmanız lâzımdı.

Ravic ona baktı:

— İnsan yalnız masum ve zan altında olduğu vakit pişkin olur, fakat nelere alışılmıyor ki?...

— Ben de onu demek istiyorum...

— Evet, yalnız bazı şeylere aslâ alışılmıyor. Evet, bazı şeylere hiç bir zaman, bunu gerçekleştirmek güçtür. Buna sebep kahve olduğunu düşünelim, çünkü zekâmı kamçıladi, belki bunu tahrikle karıştırıyoruz.

— Kahve iyi idi, değil mi?

— Evet, çok iyi idi..

— Kahve yapmasını öğrendim, arzu edeceğinizi bildiğimden, kendim yaptım. Eugenie'nin her zamanki getirdiği sıcak sudan farklıydı değil mi?.

— Mukayese kabul etmez, kahve yapmakta bir üstatsınız.

Veber otomobile girdi, gaza bastı ve başını pencereden uzatarak:

— Evinize bırakayım mı? Çok yorgun olmalısınız, dedi.

Ravic sıhhatli bir ayı balığı gibi dalgın düşünüyordu:

— Artık yorgun değilim, kahve uyandırdı. Allah rahatlık versin Veber..

Veber gülümserken, siyah bıyıklarının altında dişleri parlıyordu.

— Yatmayacağım. Bahçemde çalışacağım. Lâle ve zerrinler dikeceğim, dedi.

Ravic içinden, «lâle ve zerrinler» diye tekrarlardı ve düşünmeye başladı. Biribirlerinden temizce ayrılmış tarhlarda ve aralarından geçen kumdan bir yolu gözünün önüne getirdi.

— Evet, lâle ve zerrinler, dedi. Baharın şeftali renkli altın fırtınası... -

— Allaha ısmarladık Veber, kızın hazırlığı ile sen meşgul olacaksın, değil mi?.

— Tabiî, tabiî, tu akşam size uğrarım, Paran az olacağından müteessirim. Kız çok fakirdi. Hiç akrabası yokmuş. Eugenie'ye yüz frank teslim etmiş Belki de bütün parası ondan ibarettir. Sana yirmi beş frank kalacak.

Ravic sabırsızlıkla:

— Bunun ehemmiyeti yok, tekrar Allaha ısmarladık. Veber, dedi.

— Allaha ısmarladık, sabah saat sekizde görüşürüz.

Ravic, Lauriston sokağında gezinmeye başlamıştı. Mevsim yaz olsaydı, Bologne ormanında sabah güneşinin altında, bir sıraya oturup, boş kafa ve gözlerle, suyun, genç ormanın yeşilliğine dalar, başı rahatlayınca otele gidip yatıverirdi, fakat..

Boissiere sokağının köşesinde bulunan bir meyhaneye girdi. Bir kaç ameleyle, kamyon şoförleri barın önünde, sıcak koyu kahveyi çine «brioche» batırarak içiyorlardı. Ravic bir müddet onları seyretti.

Bu hayat, sade, ihtilafsız, insanın iki elle tutabileceği bir hayati!. Akşama kadar yorgunluk, yemek, kadın ve ağır rüyasız bir

uyku...

Bir kaç bardak içtikten sonra, düşünceleri ölen kıza takıldı.. Sağ ayağının bileğine altın taklidi, dar bir zincir takmıştı. Genç, hisli, fakat zevksizken bu g'bi ufak delilikler yapılabilirdi. Zincirin ucunda bir levha ve onun üzerinde de «Daima Charles» kelimeleri yalıydı.

Bir zincir ki. pazar günleri Seine nehrinin yanındaki ağaçlardan, taşlardan, acemi gençlikten. Neuilly'de küçük bir kuyumcu dükkânı. eylül gecelerinde bir tavan arası ve birdenbire uzaklaşma, intizar ve korku, geri dönmeyen Charles, bir adres bilen kız arkadaş, bir yerde, bir ebe, muşamba ile örtülü bir masa, keskin bir acı ve kan, kan ve yaşlı bir kadının şaşkın yüzü, ıstırap ve saklama günleri, nihayet hastaneye gidiş, sıcak, nemli bir ele sıkıştırılan son 100 frank.. Çok. geç, bunları anlatıyor...

Öyle sıkı takılmıştı ki, çıkartmanın imkânı yok... Bu arada radyo genizden gelen bir sesle çalmaya başlamıştı. Saçma sapan kelimelerle süslü bir tango söyleniyordu. Ravic tekrar bir içki ısmarladı. Ameliyatı yeni baştan yapar gibiydi. Her hareketini kontrol ediyordu. Ah! İki saat daha erken gelebilseydi... Belki bir şeyler yapmak mümkün olabilir. Veber onu otelde aratmıştı, fakat bulamamıştı. O sıralarda kendisi Alma köprüsünde sürtmemiş olsaydı, kız da ölmeyecekti. Veber ameliyatı kendi kendine yapamazdı.. Şarkıcı falsolu notalarla şarkısına şöyle devam ediyordu:

«Sandalıma bin, ay parlıyor. »

Ravic parayı vererek çıktı, bir taksi durdurarak:

— Osiris'e çek, dedi.

Osiris, büyük Mısırvarî barı ile orta sınıf bir umumhaneydi.

Kapıcı papuçlarını taşlara sürterek lanetle:

— Kimse yok!

— Hiç kimse mi?

— Yalnız Madam Rolande var, kadınların hepsi gitti.

— Peki.

Kapıcı sordu:

— Taksiyi niçin savdınız? Bu kadar geç yenisini bulamayız, kapattık.

— Bunu bir kere söyledin, başka taksi bulunur.

Ravic, kapıcının göğüs cebine bir paket sigara bırakarak küçük kapıdan, vestiyerlerden geçerek büyük salona girdi.

Bar boştu. Eğlenteden sonraki feci haliyle duruyordu. Dökülmüş şarap, ters çevrilmiş iskemleler, yerde izmaritler, tatlı lavanta, sigara ve ter kokusu...

Ravic: «Rolande» diye seslendi.

Rolande'nin önünde durduğu masanın üzerinde pembe ipekli iç çamaşırları vardı.

Telâşsız: «Ravic, bu kadar geç ne istiyorsun?. Bir kız mı, içki mi, yahut ikisini de mi? »

— Polonya votkası.

Rolande, bir şişeyle bardak getirdi.

— Buyursunlar, ben şu çamaşırcı listesini çıkarayım. Çamaşır arabası şimdi neredeyse gelecek. Eğer dikkat etmezsem her şeyler aşırılıyor. Şoförler, anlarsın ya... Sevgililerine hediye etmek için.

Ravic başını salladı:

— Şu radyoyu hızlı açsana, Rolande.

— Pekâlâ.

Rolande düğmeyi çevirdi. Büyük ve boş odayı davul ve caz sesleri, gök gürültüsü gibi doldurdu.

Ravic:

— Çok mu patırtılı?

— Hayır... Yalnız sükûnet, öyle bir sükûnet ki insan bir hava boşluğunun içine gelir gibi patlıyor. Bunun içinde her şey var.

Rolande, Ravic'in masasına geldi. Şen ve berrak bir yüz, sakın kara gözler, arkasındaki siyah sade

elbise onu diğer yarı çıplak zevk kadınlarından ayırıyordu.

— Rolande, benden bir şey iç.

— Peki.

Ravic bardan bir bardak alarak doldurdu. Bardak yarıya gelince Rolande şişeyi itti:

— Kâfi, başka içmem.

— Yarı dolmuş bardak, ikrah ettiricidir, içmediğini bırak.

— Niçin, bu ziyankârlıktır.

Ravic, nazarlarını kadının zekâ fışkıran yüzüne çevirerek gülümsedi.

— Ziyankârlık, eski Fransız korkusu, niçin, seni bir şey kurtarıyor mu?

— Bu iş, bu başka şey.

Ravic gülerek:

— Bunun için kadeh kaldırmalıyız. Bu işler de olmasaydı dünya ne olurdu. Câniler, idealistler ve tembellerden müteşekkil bir dünya...

Rolande: «Senin bir kıza ihtiyacın var. Kiki'yi çağırabilirim, çok iyidir, yirmi bir yaşında. »

— Demek yirmi bir yaşında, bugün değil.

Ravic bardağını doldurarak:

— Uyumazdan önce hiç düşünür müsün?.

— Hayır, yatağa çok yorgun düşerim...

— Ya yorgun olmadığın zaman?

— «Tours» şehrini düşünürüm.

— Niçin?.

— Halalarımın bir tanesinin eviyle bir dükkânı var, ikisi de ipotek. Yetmiş altı yaşında, öldüğü zaman evi alacağım. Dükkânı bir kahve yapacağım. Duvarlarını çiçekli açık renkli kâğıt... Üç kişilik küçük bir orkestra, piyano, keman ve çello, arka tarafta bir bar. Küçük ve şirin... Evin yeri oldukça iyi bir semtte. 9500 frankla döşeyebileceğimi zannediyorum, lâmba ve perdeler dahil olduğu halde... Sonra ilk aylar içinde 5000 frank ayıracağım. Tabîî birinci ve ikinci katlarını alarak... Düşündüklerim bunlar.

— «Tours» da mı doğmuştunuz?.

— Evet, fakat kimse nereli olduğumu bilmiyor. İşim ilerlerse kimse aldırmayacak. Para her şeyi örtüyor.

— Her şeyi değil, fakat büyük bir kısmını...

Ravic, gözlerinin üzerine inen ağırlığın sesine doğru indiğini hissederek:

— Zannedersen kâfi, dedi ve cebinden bir kaç frank çıkardı,

— Rolande, hemen evlenecek misin?

— Hemen değil, orada bir arkadaşım var.

— Sazan oraya gidiyor musun?.

— Çok seyrek... Sazan yazıyor.

— Tabiî başka bir adrese...

— Evli, fakat karısı verem hastahanesinde yatıyor: doktor

lar ancak bir kaç sene daha yaşayabileceğini söylüyorlar, ondan sonra serbest...

Ravic ayağa kalkarak:

Teşekkürler Rolande, tam bir hayat kadınısın.

Kadın, memnuniyetle gülümsedi, doğru söylediğine inanmıştı. Berrak yüzünde hiç bir yorgunluk gözükmüyordu. Uykudan kalkmış kadar tazeydi. İstedikini biliyordu. Hayat onun için başka sır saklamıyordu. Dışarıda gün tamamıyla ağarmış, yağmur dinmişti.

Kapıcı kaybolmuştu. Artık gece nihayete ermiş, gün başlamıştı. Birbirini iten bir kalabalık yeraltı girişlerini tıkıyordu. Öyle delikler ki sanki meçhul ilahlara buradan kendilerini kurban veriyorlardı,

Kadın kanepeden sıçrarken alçak, boğuk bir ses çıkarmıştı. Dirseklerine dayanarak yerinde doğruldu. Ravic:

— Korkma, korkma benim, dedi. Sizi bir kaç saat evvel buraya getiren adam.

Kadın derin b'r nefes aldı. Ravic onu sanki bulutlar içerisinde görüyordu. Elektrik ziyasiyle sabahın renksiz ışığı birbirine karışıyordu.

— Artık söndürebiliriz değil mi?

Şakaklarında birdenbire çekiç darbeleri hissetmeye başladı. Kadından kurtulmalıydı; kâfi derecede içmiş, kendini biraz kaybetmiş, hâdise ve rüyalar korkusuzca etrafını sarmıştı. Bunun için de yalnız kalmak istiyordu:

— Kahve ister misiniz? Burada bulunan en iyi şeydir.

Kadın başıyla «hayır» dedi. Rayiç ona daha fazla bakmaya başladı:

- Neyiniz var? Buraya biri mi geldi?

— Hayır.

— Muhakkak bir şeyiniz var bana hayaletmişim gibi bakıyorsunuz.

Kadın, dudaklarını kımıldattı:

— Koku... Birdenbire...

Ravic anlayamamıştı, tekrar etti:

— Koku mu? Ne calvados, ne de Kircsh kokar, sigara ise siz de içtiniz, kokacak ne var?

— Demek istiyorum ki...

Ravic, sabırsızlıkla tekrar sordu:

— Allah aşkına neniz var öyleyse?

— Aynı, aynı koku...

Birdenbire aklına eter gelmişti:

— Eter mi?

Kadın, başını eğdi.

— Ameliyat oldunuz mu?

— Hayır... '

Ravic, lâkırdının sonunu dinlemeden pencereyi açtı:

— Şimdi çıkar, buyurun, bir sigara içiniz, dedi.

Sonra banyoya giderek muslukları açtı, banyo dolarken tekrar aynaya baktı. Bir kaç saat önce ayrı yerde durmuştu. Bu arada sadece bir insan ölmüştü ne önemi olabilir. Her an binlerce kişi ölüyor. İstatistikler bunu gösteriyor. İsyan yok. Bir kişi için, halbuki bu çok demek, diye düşündü. Dönen dünyada daha önemli...

Banyonun kenarına oturup ayakkabılarını çıkarttı. Bu hareket hiç bir zaman değişmiyordu.

Eşyalar ve onların mecburî sükûtu, her geçici tecrübenin bayağılığı, âdi ihtiyatı, kalbin aşk sularıyla beslenmesi, fakat şair, buna rağmen yarı ilâh, yahut aptal da olsa bir kaç saatte bir buraya girmeye mecburdur...

Ravic ayakkabılarını bir köşeye attı. Soyunmak can sıkıcı bir âdet, bundan dahi insan kaçamıyordu. Bunu ancak yaşayan anlayabilir. Bu harekette âdeti teslim oluş vardı, bir çok kereler elbiseleriyle uyumasına rağmen insan aksini yapmaktan kurtulamıyordu.

Soyunarak duşun altına girdi. Soğuk su vücuduna temas edince derin bir nefes aldı, sonra banyodan çıkarak kurulandı. Yine düşünmek, nefes alabilmek, akşam yağmuru, ufak şeyler, fakat insana ne kadar rahatlık verir. Bunun kıymetini sadece yaşayanlar bilir.

Cilt minnettardır, koyu kanallardan kan daha serbestçe hareket eder. Bir çayırdan uzanıp yatmak... Kayın ağaçları, sıcak yaz bulutları, gençlik semâsı, kalp maceraları neredesiniz? İçini çekerek «hayatın zalim maceraları onu öldürdüler» diye düşündü.

Odaya girince, kadını battaniyeyi çenesine kadar çekmiş, kanepenin köşesinde büzülüp oturuyor buldu.

— Üşüyor musunuz? diye sordu.

Başıyla «hayır» cevabı alınca:

— Korkuyor musunuz? dedi.

Kadın her zamanki gibi başını eğdi.

— Benden mi?

— Hayır.

— Dışarıdan mı?

— Evet.

Ravic pencereyi kapayınca:

Kadın «Teşekkür ederim» dedi.

Önünde duran kadının boynunu, omuzlarını gözden geçirirken «nefes alan bir varlık» diye düşünüyordu. Garip bir yaşamak, fakat yaşamak. Hareketi var, sertleşmiş, ölü bir vücut değil ya. Bir insan diğerine harareten başka her şey verebiliyor, halbuki harareten büyük bir şey var mı?

Kadın kıpırdanarak Ravic'e baktı. Ravic içinden gelen bir rahavet hissetmiş, vücudundaki gerginlikten bir eser kalmamıştı. Önünde nihayetsiz bir yol açılmış, sanki bir gece sonra yeni bir dünyaya varmıştı. Gözüne her şey basit görünüyor; sabah, kadın, onun için ehemmiyetlerini kaybetmişlerdi.

— Haydi, dedi.

Kadın dikkatle ona baktı adam sabırsızlıkla:

— Geliniz, dedi:

Ravic, gözetleniyor hissi altında kalarak birden uyanmıştı. Kadın kanepede oturuyor, fakat pencereden dışarıya bakıyordu. Ravic tekrar gözlerini kaparken «gitmiş bulacağımı zannediyordum. Sabahları etrafımda kimseyi istemem... » dedi.

Tekrar uyumaya çalıştı, fakat kadının kendisini tetkik edeceği hissi onu rahatsız etmişti. Derhal ondan kurtulmaya karar vererek doğruldu, yatağın içinde oturdu.

Eğer para bekliyorsa, bu kolay halledilebilir. Kadının ürkerek ona baktığını görünce:

— Uyuyamadığımdan dolayı yorgunum, bir dakika pencereden dışarı bakın da giyineyim, dedi.

Kadın ayağa kalktı:

— Gitmek istiyordum, beni burada tutan nedir bilmiyorum... — Bekleyiniz, hemen hazırlanırım, kahvaltı etmelisiniz, ikimizin de buna vakti var. Otelimizin güzel kahvesinden içmek lâzım...

Kalktı, telefon etti, sonra tekrar banyoya geçti, burasının kullanılmış olduğu belli oluyordu, fakat her şey yerli yerindeydi, hattâ kullanılan havlular bile... Tıraş olurken hizmetçi kızın kahvaltıyı getirdiğini duyunca acele banyodan çıkarak sordu:

— Sıkıldınız mı?.

— Neden?.

— Kız sizi gördü de onun için. Bunu daha evvel düşünememişim...

— Hayır, hiç ehemmiyeti yok, hoş, o da hayret etmedi ya!... — Tabîî, burası Paris, bunun için. Başınız ağrıyor mu?.

— Hayır.

— Benim ağrıyor; fakat bir saat sonra geçer Brioche buyurunuz. Kadın bir brioche aldı, fakat tekrar geri bıraktı:

— Yiyemeyeceğim.

— Öyleyse bir sigara için, bu bir asker kahvaltısıdır.

— Evet.

Ravic kahvaltısını etti, bir müddet sonra tekrar:

— Hâlâ acıkmadınız mı? diye sordu.

— Hayır.

Kadın, sigarasını söndürürken:

— Zannedersen, dedi ve durdu.

Ravic lakayt:

- Ne zannediyorsunuz?.

Artık gitmeliyim.

Yolu biliyor musunuz?. Burası Wagram caddesine yakındır.

— Hayır.

Nerede oturuyorsunuz?

— Verdün otelinde.

- Buraya bir kaç dakikalık yerde, yolu gösterebilirim. Zaten kapıdan geçirmem lâzım.

— Evet Fakat... o... değil...

Kadın tekrar susmuştu. Bunu görünce Ravic para meselesi diye düşündü. Cebinden cüzdanını çıkararak:

— Eğer ihtiyacınız varsa, size yardım edebilirim.

Kadın, sert bir lisanla:

- Bu ne için?

— Hiçbir şey için.

— Affedersiniz, bunu söylemek istememiştim. Yâni, şey... Size teşekkür etmek istiyordum. Geceleyin ne yapacağımı bilmiyordum...

Ravic, bundan bir hak iddia etmeye kalkışsaydı çok garip olurdu, teşekkür edeceğini hiç hatırıma getirmemiştim, diye düşündü. Kadın tekrar:

— Sahi, ne yapacağımı bilmiyordum.

Ravic, bir şey söylemiş olmak için:

— Ve şimdi biliyorsunuz...

Kadın, ona bütün dikkati ile bakarak:

— Hayır, henüz bilmiyorum. Sadece bildiğim şey, bir şeyler yapmak mecburiyetinde olduğumdur; kaçamayacağımı da biliyorum.

— Hepsi...

Ravic, paltosunu aldı:

— Mesele... Sizi aşağıya kadar geçireyim.

Kadın, sanki tereddüt ediyor, kelimeler arıyordu:

— Lüzumu yok... Yalnız söyleyin... Ne yapmam lâzım geldiğini belki siz bilirsiniz... Eğer...

Ravic biraz durduktan sonra:

— Eğer mi?

Kadın:

— Eğer birisi ölürse... Sonra kendisini tutamayarak hıçkırmadan sessiz sessiz ağladı.

Adam kadın sakinleşinceye kadar bekledikten sonra:

— Birisi mi öldü?.

Kadın başıyla:

— Evet, dedi.

— Dün gece mi?

Tekrar «evet» işareti yaptı.

Onu siz mi öldürdünüz?

Kadın, ona bakarak:

— Ne, ne söylediniz?

... Ona bir şey mi yaptınız? Madem ki bana ne yapacağınızı soruyorsunuz, şu halde hakikati bana söyleyin.

Kadın, bağırarak:

— Öldü, birdenbire öldü, dedi.

Ravic:

-Hasta mıydı?, diye sordu.

— Evet... ve birdenbire...

Kadın, yüzünü kapadı:

- Doktor çağırmadınız mı?

—İki gün evvel bir tane çağırttık, doktorun arkasından atıp tuttuktan sonra da bir daha görmek istemedi.

—Başka bir doktor çağırmadınız mı?

—Başka bir doktor, tanımıyorduk. Bunu... bunu da bize bir garson bulmuştu. Biz buraya geleli zaten üç hafta olmuştu... İstemedi.. Doktorsuz daha iyi olacağını söylüyordu. —Peki, nesi vardı?,

Bilmiyorum. Zatürree demişti, o doktora inanmıyor, bütün doktorlar dolandırıcıdır, diyordu. Hakikaten dün çok iyi idi... Fakat birdenbire...

— Onu niçin hastaneye kaldırmadınız?

- Gitmek istemiyordu. Çünkü ondan uzakta olursam kendisini aldatacağımı zannediyordu. O... onu tanımıyorsunuz. Yapılacak hiç bir şey yoktu.

— Hâlâ otelde mi?

— Evet.

— Vakayı otelciye bildirdiniz mi?

—Bilmem, hayır... Bildirmedim, birdenbire kuvvetim kesildi ve koştum...

Ravic geceyi düşünüyordu. Bir an müşkül vaziyette kalmıştı.

Fakat bu geçmişti, mühim de değildi. Kendine ve kadına o gece tesir de etmemişti. Mühim olan kısmı ise devam edebilmesiydi. Hayat ise bu hissi teşbihlerden çok daha fazla şeylerle doluydu. Meselâ Lavigne karısının öldüğünü duyduğu zaman, geceyi bir umumhanede geçirmişti.

Orospular onu kurtarmıştı. Halbuki bir papaz aynı işi göremezdi. Bunu ancak anlayan anlayabilir. Zira izah etmenin imkânı yoktu. Fakat çok mesuliyet vardı. Paltosunu alarak:

— Geliniz, ben de geliyorum, kocanız mıydı? diye sordu.

— Hayır.

Verdün otelinin sahibi şişman bir adamdı. Başında bir tek tel olmasına rağmen boyalı siyah bıyıkları ve kalın siyah kaşları vardı. Antrede oturuyordu, arkasında, bir garson, bir hizmetçi, yeleşinin yakaları yatık bir veznedar duruyordu.

Halinden her şeyden haberdar olduğu belliydi. Kadını görür görmez yüzü sararmış elleriyle havada işaretler yaparak hiddetle tahkirle, karışık sözler söyleyerek âdeta âteş püskürdü. Ravic'e göre adam biraz rahatlamış görünüyordu. Söz; suç, polis, yabancı, şüphe, hapishaneye gelince Ravic sözü

keserek sordu:

— Siz taşralı mısınız?

Otelci sustu, hayretle:

— Ne demek istiyorsunuz?

Ravic, cevap olarak:

— Hiç bir şey, sadece sizi susturmak istiyordum, bunun için de yapacak en iyi çare mânâsız bir sual sormaktı, sözünü kesmeseydim bir saat daha konuşacaktın.

— Kimsiniz beyefendi? Ne diyorsunuz?

Ravic:

— Şimdiye kadar söylemiş olduğun en mâkûl cümle budur, dedi.

Otelci, nüfuzlu bir adamı incitmemeye dikkat eder gibi daha sakin, sordu:

— Kimsiniz?

Ravic:

— Ben doktorum, diye cevap verdi.

Otelci, tehlikenin bertaraf olduğunu görünce bağırarak:

— Bu doktorluk iş değil, bu polisi alâkadar eder bir mesele, dedi.

Sonra bir Ravic'in, bir de kadının suratına baktı, onlardan yalvarış, itiraz, korku bekliyordu.

Ravic:

— Fena fikir değil. Neden gelmediler? Adamın öldüğünü bir kaç saatten beri biliyordunuz!

Otelci hiç cevap vermedi.

Bunun üzerine Ravic:

— Sebebini ben söyleyeyim, siz de polisin gelmesini istemiyorsunuz. Müşterilerinize bir rezalet çıkarmak istemediğiniz için. Böyle şeyler duyulursa bir çok müşteri kaçır. Fakat polis gelmeli. Kanun böyle emrediyor. Meseleyi bastırmak size kalıyor. Sizi asıl üzen şey bu değil. İş üzerinize kalacak diye korkuyordunuz. Bunlara lüzum yoktu. Fatura ödenmeyecek diye de korkuyordunuz, Ödenecektir. Şimdi bana cesedi gösterin, sonra icabına bakalım.

Otelcinin önünden geçerek kadına:

— Odanın numarası kaç? diye sordu.

— On dört.

— Gelmenize lüzum yok, yalnız kalabilirim.

— Hayır, burada kalmak istemiyorum.

— Görmeseniz daha iyi olur.

— Hayır, burada kalamam.

— Peki, şu halde istediğin gibi olsun.

Cesedin bulunduğu oda sokak üstü, alçak tavanlı bir odaydı. Kapının önüne hizmetçiler, garsonlar, kapıcılar toplanmıştı. Ravic, onları bir tarafa iterek odaya girdi. Odada iki karyola vardı. Duvar tarafındaki ölen adam yatıyordu. Yüzü sarı, balmumu renginde, kıvrıcık siyah saçlı, kırmızı ipek

pijama giymişti... Çaprazlanmış ellerinde tahtadan bir Meryem Ana heykelciği tutuyordu.

Ravic, cesedin üzerine doğru eğildi, karyolanın yanındaki küçük masanın üzerindeki şişeleri gözden geçirdi. Vücudunu muayene etti, hiç bir iz yoktu. Kadına:

— Buraya gelen doktorun ismini biliyor musunuz? diye sordu.

— Hayır.

Tekrar kadına baktı:

—Siz bir kere oraya, köşedeki sandalyeye oturun ve yerinizden kıpırdamayın. Doktoru çağıran garson burada mı?.

Gözleriyle kapıdakileri süzdü. Hepsinin yüzünde aynı ifade okunuyordu: «Dehşet ve ihtiras». Elindeki süpürgeyi bir kılıç gibi tutan kömürcü kadın:

— Bu kata François bakıyor, dedi.

— François nerede?

Kalabalık arasından biri ilerledi, Ravic, ona Sordu.

— Buraya gelen doktorun ismi neydi?.

— Bonnet, Charles Bonnet.

— Telefon numarasını biliyor musunuz?

Garson ceplerini karıştırdı ve buldu:

— Passy 2743, dedi.

— Peki...

Ravic, kalabalığın arasından otelcinin yüzünü görünce:

— Evvelâ kapıyı kapayalım, yoksa dışarıdan geçenleri de içeri mi almak istiyorsunuz? diye seslendi.

Otelci:

— Hayır, dışarı çıkınız, dışarı çıkınız. Ben size boş durmanız için para vermiyorum! diye bağırdı. Müstahdemleri dışarı çıkarttıktan sonra kapıyı kapadı.

Ravic, önce Veber'e telefon etti, onunla bir kaç kelime konuştuktan sonra Passy Numarasını çevirdi. Bonnet muayenehanesindeydi , kadının söylediklerini aynen teyit etmişti. Bunun üzerine Ravic:

— Adam öldü, gelip ölüm raporunu verir misiniz?

— O adam beni tahkir ederek koymuştu, üstelik de ücretimi ödeyeceği yerde «seni gidi madrabaz haris» demişti.

— Lütfen gelip paranızı alır mısınız?.

— Birisini göndereyim...

— Kendiniz gelseniz daha iyi olur; aksi takdirde ücretinizi de alamazsınız.

Bonnet, biraz tereddüt ettikten sonra:

— Peki geliyorum, üç yüz frangı almadan imzamı atmam, ona göre...

— Peki, üç yüz frangınızı alacaksınız...

Ravic ahizeyi yerine koydu.

— Bütün bunları duyduğunuz için müteessirim, yapılacak başka bir şey yoktu, adama da ihtiyacımız vardı, dedi.

Kadın, elinde parayı hazırlamıştı:

— Zararı yok, böyle şeyleri ilk defa görmüyorum, diye cevap verdi.

— Acelesi yok. şimdi burada olacak ona verebilirsiniz... Kadın:

— Siz kendiniz ölüm raporunu imzalayamaz mısınız? diye sordu. Ravic:

— Hayır, bir Fransız doktor lâzım, en iyisi kendi doktorunun imzalamasıdır.

Bonnet kapıyı kapayıp da içeriye girdikten sonra odaya derin bir sessizlik çöktü. Bir kaç gürültülü saatten sonra, ölünün mevcudiyeti ilk defa hissedilmişti. Onun ağır suskun hali bütün odayı kaplamıştı. Kırmızı ipek pijamasının ehemmiyeti kalmamıştı artık... ölü, palyaço gibi hüküm sürüyordu... Çünkü hareket edemiyordu. Yaşayan, yer değiştiren şeyde; kudret, zarafet, saçmalık olabilir, fakat bir daha asla, canlanmayacak olanda ihtiram ve azamet hiç bir zaman!... Ancak yaşayan, bu büyüklüğe sahiptir. İnsan ise bu tamlığı ancak ölümdede buluyor, o da o kadar kısa bir zaman için ki!...

Ravic, kadına:

— Onunla evli değildiniz değil mi? diye sordu.

— Hayır, neden?

— Kanun meselesi de ondan. Polis size ve ona ait şeylerin bir listesini isteyecek, size ait olan şeyleri saklamaksınız, onunkiler ise akrabaları için ayrılacak. Malı var mıydı?

— Fransa'da yoktu.

— Onunla beraber yaşıyordunuz değil mi?.

Kadın hiç sesini çıkarmadı...

— Uzun zamandan beri mi?...

— İki seneden beri...

Ravic, etrafına bakındı, sonra:

— Bavullarınız yok mu?

— Var, orada dün gece duvar dibindeydiler.

— Anlaşıldı. Otelci...

Kapıyı çabucak açtı, hizmetçi kadın süpürgesiyle birden geri çekildi, Ravic: -

— Bu kadar merak ak saçlarına yakışmıyor! Bana otelciyi çağır, dedi.

İhtiyar kadın kendi kendine bir şeyler söylenirken süpürgesini yere sürterek oradan uzaklaştı.

Ravic:

— Affedersiniz, dedi, fakat bunlara mâni olamazdık, belki biraz âdice bir hareket olacak, ama bunu şimdi yapmamız lâzım, gayet basittir, bu anda belki anlayamazsınız.

Kadın:

— Anlıyorum.

Ravic, ona baktı:

— Anlıyor musunuz?.

— Evet, anlamasını öğrendim.

Otelci, elinde bir kâğıt, kapıyı vurmada içeride girdi. Ravic, kâğıda bakmaksızın:

— Bavullar nerede?, diye sordu.

— Evvelâ hesap, işte. Bunu ödemek lâzım.

— Evvelâ bavulları... Kimse sana paranı vermeyeceğiz demedi. Oda ise hâlâ bizimdir, sonra bir daha da kapıyı vurmada girme. Pusulayı ver ve bavulları getir.

Adam, ona hiddetli hiddetli baktı. Ravic aldirmaksızın:

— Paranı alacaksın, korkma, dedi.

Otelci, odadan çıkarak kapıyı «küt» diye çarptı...

Ravic, tekrar kadına:

— Bavullarda paranız var mıydı?.

— Ben... hayır, zannetmiyorum.

— Acaba başka bir yerinde var mıydı? Meselâ elbisesinde falan, yoksa yok muydu?.

Kadın tereddütle:

— Cüzdanında vardı, daima yastığının altına koyardı...

Ravic ayağa kalktı. Ölünün yastığını dikkatle kaldırdı, altından siyah bir cüzdan çıkardı ve kadına verdi.

— Parayı ve mühim olan ne varsa alın, üzölmek yersiz. Yaşamamız lâzım, yoksa karakollarda mı sürönmek istiyorsunuz?

Bir dakika için pencereden dışarı baktı. Sokakta kamyonun şoförü arabacıyla kavga ediyordu. Onu motorun verdiği üstünlökle azarlıyordu.

Ravic arkasına döndü:

— Hazır mısınız?.

— Evet.

— Cüzdanı bana verin.

Eskisinden daha ince olduğu gözünden kaçmamıştı, yastığın altına itti...

— Eşyalarınızı çantaya koyun, dedi...

Kadın ona itaat ediyordu. Pusulayı kontrol ederken:

— Burada başka sefer hesap ödemiş miydiniz?.

— Bilmem, galiba...

— İki haftalık bir hesap. Ravic çekinerek:

— Ödedi miydi... Raszinsky diye bahsetmek ona acayip gelmişti. Tekrar ederek:

— Hesaplar zamanında ödenir miydi?.

— Evet, daima. O, bizim mevkideki insanlar borçlarım daima zamanında ödemeli, derdi.

— Köpoğlu otelci, bundan evvelki makbuzun nerede olması ihtimali var?.

— Bilmem, bütün kâğıtlarını küçük bavulda saklardı.

Kapı vuruldu. Ravic, gülümsemekten kendini alamıyordu. Kapıcı bavulları getirmişti, arkadan da otelci girdi.

Ravic, kadına:

— Hepsi bu kadar mıydı?

— Evet.

Otelci mırıldanıyordu:

— Tabiî bu kadar, ne zannediyordunuz?...

Ravic, küçük bavulu eline alarak:

— Bunun anahtarı sizde mi?. Nerede?.

— Dolaptaki elbisesinde olmalı.

Ravic dolabı açtı. İçi bomboştu, otelciye dönerek:

— Ne oldu? diye sordu.

Otelci kapıcıya:

— Ne oldu?.

Kapıcı kekeleyerek:

— Elbise dışarıda, temizleniyor, yâni fırçalanıyor, dedi.

Ravic nezaketle:

— Buna artık ihtiyaç kalmadı, dedi.

— Fırçalanıp temizlenecekti.

Ravic: «Artık buna ihtiyaç kalmadı... » diye tekrarladı.

Otelci bağırarak:

— Seni gidi hırsız seni, çabuk onu buraya getir!.

Kapıcı, ona acayip acayip baktı. Kapıdan çıkarken de gözünü kırptı. Çok geçmeden de elbise ile döndü.

Ravic evvelâ pantolonu silkti, sonra da ceketi silkeledi, kulağına bir anahtar sesi gelmişti. Ravic tereddütle şöyle düşünüyordu: Ölen bir adamın ceplerini karıştırmak, ne kadar acayip! Sanki elbiseler de adamla birlikte ölmüştü. Böyle düşünmek de acayip, dedi. Anahtarı cebinden alarak küçük bavulu açtı. En üstünde bir dosya vardı, kadına:

Bu mu? diye sordu.

Kadın başıyla «evet. » işareti yapınca faturaları kakıştırdı, hesabı buldu ve otelciye göstererek:

— Hesap kapanmış, bir haftalık fazla para alıyorsunuz, dedi.

Otelci bağırdı:

— Neden almıyacak mışım? Bütün bu eziyet! Bu karışıklık!

Bu heyecan! Hepsi bedava mı? Hem de yatak, oda dezenfekte ol

malı! Çarşafларım mahvoldu...

— Çarşafларın hesabı dahil. Dün gecenin yemek parası 25 frank da içinde.

Ravic kadına:

— Dün gece bir şey yediniz mi?

— Hayır, yemedim; parasını vermeyi tercih ediyorum. Daha fazla uzatmayalım..

Ravic, «meseleyi uzatmak istemiyor» diye düşündü. Bu iyi, hoş olmasa bile masadan bir kalem alarak hesabı çıkardı, sonra hesabı otelciye uzattı:

— Doğru mu?.

Otelci adama bakarak:

—Siz beni deli mi zannettiniz? Hem de siz kimsiniz? Niçin bu işlere karışıyorsunuz?

Ravic:

— Kardeşiyim, buna da bir diyeceğiniz kaldı mı?

—Garson parası ve vergi için yüzde on isterim, aksi takdirde razı olamam..

Ravic, ilâveyi de yaptıktan sonra kadına dönerek:

— İki yüz doksan iki frank, dedi.

Kadın çantasından üç yüz frank çıkararak otelciye uzattı

Adam bunu kapıp odadan fırlarken;

— Akşam saat altıya kadar odayı boşaltmazsanız, bir günlük daha alırım dedi.

Ravic, soğuk kanlılıkla:

— Sekiz frank istiyoruz değil mi? diye sordu.

— Bir icabına bakarız.

Otelci suratını asarak sekiz frangı saydı, masanın üzerine koydu. Odadan çıkarken de; «ecnebilerin Allah belâsını versin» dedi.

Ravic, kadına hitaben:

— Şimdi sıra polise haber vermeye geldi, sonra da cesedi kaldırtırız.

Kadın, akşamın kararın ışıkları altında, bavulların arasında sessizce oturuyordu.

— İnsan ölünce ehemmiyeti artıyor... Yaşarken kimse aldırılmıyor bile...

Tekrar kadına baktı:

— Aşağıya inmek ister misiniz? Her halde otelde bir yazı odası bulunmalı...

Kadın:

— Hayır, dedi.

—Ben de geliyorum. Polis işi halledebilmek için bir arkadaşımınla birlikte gelecek. Doktor Veber'i, merdivenin aşağısında bekleyebiliriz.

Hayır, burada kalmak istiyorum.

— Yapılacak bir iş yok, niçin burada kalmak istiyorsunuz?

— Bilmem. O, burada çok kalmayacak da... Ben ekseriya... Benimle pek mesut değildi. Ben ekseriya çıkardım. Şimdi çıkmak istemiyorum.

Sakindi, yeknesak ve heyecansız konuşuyordu.

Ravic:

— Ama bundan onun haberi olmayacaktır.

— Bunun önemi yok.

— Peki, bir içki getirteyim.

Ravic, cevap beklemeden zili çaldı. Gelen garsona:

— İki konyak, dedi.

Adam:

— Buraya mı? diye sordu.

— Evet, başka nereye olacak...

Garson elinde iki kadeh ve bir şişe konyakla tekrar göründü Yarı karanlık içinde yer yer beyazlıkları beliren köşedeki yatağa doğru ilerledi. Sonra birden:

— Işığı yakayım mı? diye sordu.

— Hayır, fakat şişeyi buraya bırakabilirsiniz.

Garson, şişeyi masanın üzerine koyunca hemen oradan uzaklaştı.

Ravic, şişeyi alarak, acele bardakları doldurdu ve:

— İçiniz, iyi gelir, dedi.

Bunu söylerken kadının isyanlarıyla karşılaşacağını ve onun ısrara mecbur kalacağını zannetmişti. Halbuki o, tereddüt etmeksizin, bardağı boşaltıyordu.

— Bu bavullarda size ait olmayan kıymetli bir şey var mı?

— Hayır.

— Saklamak istediğiniz bir şeyiniz! Sizin işinize yarayacak, niçin bir göz atmıyorsunuz?

— Hayır, içlerinde işime yarayacak bir şey yok, biliyorum.

— Küçük bavulda da mı yok?

— Belki vardır. İçinde neler olduğunu bilmiyorum.

Ravic, küçük bavulu alarak pencerenin yanındaki masanın üzerine koydu. İçinde bir kaç şişe, çamaşır, iki defter, bir kutu sabun, boya, fırça, kitap ve dosyanın bir kenarında ince bir kâğıda sarılmış iki banknot çıktı.

Ravic, onları ışığa tuttu ve:

— Alınız, bir müddet bununla yaşayabilirsiniz. Bavulu da sizin eşyalarınızla beraber koyarız, sizin de olabilirdi.

Kadın:

— Teşekkür ederim, dedi.

— Bütün bunları iğrenç bulmanız mümkün, fakat yapmaya mecburuz. Sizin için ehemmiyeti var. Yaşamanıza yardımcı olacaktır.

— İğrenç bulmuyorum. Yalnız olsaydım bunların hiç birini yapamazdım.

Ravic, tekrar bardakları doldurdu:

— Bir daha içmez misiniz? dedi.

Kadın, bardağı yavaş yavaş boşalttı.

Ravic:

— Şimdi kendinizi daha iyi hissediyorsunuz, değil mi?

Adama bakarak:

— Ne iyi, ne de fena bir şey hissedemiyorum.

Karanlık kadını iyice sarmıştı. Zaman zaman ışıkların kırmızı aksı, elleri ve yüzü üzerinde parlıyordu.

Tekrar:

— Düşünemiyorum, o burada oldukça, diye ilâve etti.

Bu sırada iki adam sedyeyle gelerek ölünün üzerindeki battaniyeyi aldılar, cesedi sedyenin üzerine yerleştirdiler. Acele ve ciddi çalışıyorlardı. Ravic, kadına belki fenalık gelir korkusuyla yambaşında n ayrılmıyordu.

Adamlar ölüyü örtmeden önce Ravic, ellerinin arasında duran tahta Meryemi aldı:

— Bu sizin zannedersen, dedi. Saklamak istemez misiniz?

— Hayır...

Kadına uzattı, almayınca küçük bavulun içine koydu. Adamlar cesedi örtmüşlerdi. Sedyeyi kapıdan çıkarmak istiyorlardı. Kapı ve dışarıdaki koridor kâfi derecede geniş olmadığından bütün gayretleri boşa gitmişti. Duvara çarparak durmak mecburiyetinde kalmışlardı.

Yaşlıca adam, Ravic'e bakarak:

—Sedyeden çıkarmamız lâzım, bu şekilde köşeyi dönemeyeceğiz, dedi.

Bunun üzerine Ravic kadına:

— Geliniz, aşağıda bekleyelim, dedi.

Kadın, başıyla «hayır» işareti yapınca tekrar adama dönerek:

— Peki, öyleyse lâzım geleni yapınız, demek mecburiyetinde kaldı.

İki adam, cesedi omuzlarından ve ayaklarından tutarak yere koydular.

Ravic bu arada kadına bir şeyler söylemek istedi, fakat onu hareketsiz görünce vazgeçti.

Adamlar sedyeyi hole yerleştirerek alaca karanlık dolu odaya tekrar girdiler ve ölüyü yarı aydınlanmış hole taşıdılar.

Ravic, onları gözleriyle takip ediyordu. Merdivenlerden inebilmek için sedyeyi çok yükseğe kaldırmak mecburiyetinde kalıyorlardı. Bu epeyce ağır bir iş olduğu için adamlar kıpkırmızı kesil-

mişlerdi. Alınlarından ter damlıyordu. Ravic, onları son basamağa kadar takip etti, sonra odaya döndü.

Kadını pencereden dışarı bakıyor bulmuştu. O, gözleriyle kapıdan ambulansa kadar sedyenin gelişini, sonra fırına ekmek tıklır gibi otomobile tıklılışını, adamların yerlerine yerleşmesini ve motorun yüksek bir gürültü çıkartarak hareket edişini keskin bir kavis çizdikten sonra köşeyi dönüşünü, takip etti. Bundan sonra Ravic:

— Daha evvel gitmeliydiniz, dedi. Niçin sonuna kadar beklediniz?

Yapamazdım. Ondan daha evvel gidemezdim. Anlamıyor musunuz?

— Anlıyorum. Gelin bir içki daha için.

— Hayır.

Otomobil ve polis geldiği vakit Ravic elektriği açmıştı. Ceset gittikten sonra oda daha büyük görünüyordu. Daha büyük ve daha ölü... Sanki ceset götürülmüş ve ölüm orada kalmıştı.

— Otelde kalmak ister misiniz? Her halde hayır.

— Hayır.

— Burada hiç tanıdığınız var mı?

— Hayır.

— Kalmak istediğiniz bir otel var mı?.

— Hayır.

— Civarda buna benzer küçük, temiz ve uygun bir otel var. Belki orada size bir oda bulabiliriz.

— O otele, yâni sizin otele gidemez miyim?

Ravic, hemen:

— «Uluslararası oteli» ne kadınların girmesi doğru olmaz, dedi.

İçinden de: «Tamam, dedi. Bir onunla beraber oturmak kalmıştı! Ben dadı değilim, belki bütün mesuliyeti üzerime aldığımı zannediyor; olabilir. » Gayri ihtiyarî sert bir sesle:

— Oraya gitmenizi sağlık vermem, mültecilerle doludur. Siz Milano otelinde kalın, eğer beğenmezseniz istediğiniz zaman başka bir otele geçersiniz, dedi.

Kadın ona öyle bir baktı ki, Ravic, düşüncelerinin anlaşıldığını hissederek mahcup oldu; fakat «bir an için küçük düşmek sonradan rahat etmek yönünden çok iyidir» diye düşündü.

Kadın kısaca:

— Peki, dedi. Haklısınız.

Ravic, bavulların taksiye gönderilmesini emretti. Milano oteli bir kaç dakika uzaklıktaydı. Kadınla beraber gittiler. Tutulan oda ikinci kattaydı. Duvarları gül çelenkleri taşıyan kâğıtlarla kaplanmıştı. Eşya olarak, bir dolap, bir şezlong, bir masa, iki sandalye vardı. Hiç değilse, her şey temize benziyordu.

— İyi mi? diye sordu.

— Evet.

Bavullar yukarı çıkarılmıştı. Ravic, onlara tuhaf tuhaf bakarken «dünya yüzünde ne kadar çok bavul var» diye düşündü ve sonra:

— Her şeyiniz tamam mı? diye sordu.

— Evet, teşekkür ederim, çok teşekkürler...

Kadın yatağın üzerine oturmuştu. Yüzü sapsarı ve ifadesizdi

Adam:

— Yatmalısınız, dedi. Uyuyabileceğinizi zannediyorum.

— Evet, uyurum belki...

Ravic, cebinden alüminyum bir tüp çıkararak 'cinden bir kaç hap aldı:

— Sizi uyutacak bir kaç han... Biraz su ile şimdi almak ister misiniz?

— Hayır, daha sonra...

— Pekâlâ, öyleyse, bana müsaade, bugünlerde sizi yine yoklarım... İşte cenaze salonunun adresi, beni dinlerseniz oraya gitmeyin, kendinizi düşünün, ben sizi yoklarım.

Bunu söylerken gelmeyeceğini biliyordu. Bir an tereddüt etti sonra:

— İsminiz nedir? Polis sizi sorguya çekerken anlayamamıştım dedi.

— Madou, Joan Madou...

— Anladım, unutmam! Onu unutacağını, tekrar gelmeyeceğini bildiği halde bunları söylemişti.

Vaziyeti kurtarmak için:

— Yazsam daha iyi olur, diyerek yeleşinin cebinden zımbalı bir reçete defteri çıkardı ve kadına:

— Buyurun siz yazın, daha kolay, dedi.

Kadın defteri alarak ismini yazdı. Adam kâğıdı çekip kopardı ve yan cebine yerleştirdi, sonra:

— Hemen yatınız, yarın her şeyi başka türlü görürsünüz. Size mânâsız gelir ama doğrudur. Zamana ihtiyacınız var, bunu biliyor musunuz?

— Evet, biliyorum.

— Hapları alın, iyi uykular!

— Evet, teşekkür ederim, hem çok teşekkür ederim. Sız olmasaydınız bilmem ne olacaktı, hakikaten öyle...

Elini uzattı, serindi, Ravic'in elini sıkı sıkı tuttu. Ravic «iyi kadın da karar vermeye başladı» diye düşündü.

Ravic sokağa çıkınca «otomobiller, insanlar, meyhaneler, tütün kokusu, aperitif, hâlâ nefes alabilmek ne kadar hoş» dedi. Milano oteline baktı, bir kaç pencereden ışık görünüyordu. Bir tanesinde kadın durmuş, boşluğa bakıyordu. Cebinden kadının ismini yazmış olduğu kâğıdı çıkararak parça parça etti ve yere attı.

Unutmak, nasıl bir kelimedir diye düşündü. Dehşet, rahatlık ve tesadüfler dolu! Unutmadan kim yaşayabilir ki! Fakat kim tamamiyle unutulabilir? Hâtıranın külleri kalbin temel taşlarını teşkil etmez mi? Ancak yaşanacak bir şey olmadığı zaman insan serbest olabilir.

Ağır ağır Place d'Etoile'e kadar gitti. Meydanda büyük bir kalabalık vardı.

1918 mütarekesinin yirminci yılını kutlamak için Zafer Âbidesinin arkasına projektörler yerleştirilmişti. Bunlar meçhul askerin mezarını ve onun önünde sallanan mavi — beyaz — kırmızı büyük bayrağı aydınlatıyordu.

Gökyüzü bulutluydu. Projektörlerin ışıkları, bayrağı koşuşan bulutların üzerine renksiz aksettiriyordu. Kararan gökyüzünde yavaş yavaş eriyen eski bir bayrağın gölgesine benziyordu.

Bir taraftan askerî bando ince ve cılız bir sesle çalıyordu. Marş söylenmiyordu. Sessizdi. Ravic'in yanında duran ihtiyar bir kadın içini çekerek:

— Mütareke, geçen harpte kocamı kaybettim. Şimdi de sıra oğlumda, gelecek sene kim bilir neler göreceğiz? diyordu.

Yatağın baş ucundaki hasta tabelâsı temiz ve yeniydi. Sadece üzerine bir isim yazılmıştı: Lucienne Martinet. Butts Chaumont. Rue Clavel. Kızın yastığının üzerindeki başı hareketsiz, yüzü gri renkteydi. Bir gece evvel ameliyat olmuştu.

Ravic kalbini dikkatle dinledikten sonra doğrularak:

— Daha iyi, dedi. Kan verilmesi âdeta bir mucize yarattı. Bir gün daha dayanabilirse şansı var demek.

Veber:

— Güzel, tebrik ederim, kurtulacak gibi 140 atan bir nabız kan tazyiki 80. Kafein, koramin... Az kalsın...

Ravic omuzlarını silkerek: «Tebrik edilecek bir şey yok. Öbür kızdandan daha evvel geldi, şu bacağında zincir olandan, hepsi bu kadar. »

— Bu hafta bu ikinci, eğer böyle devam ederse babasız çocuk düşürtmek için bir hastanemiz olacak. Öteki kız da oradandı değil mi?.

Veber başını sallayarak:

— Evet, hem de Clavel sokağından. Hattâ öteki kızla aynı saatte geldi. Herhalde tanışıyorlardı, çünkü aynı kadına gitmişler. Sizi otelde bulabilmem de iyi bir tesadüf eseri oldu. Bulamayacağımdan çok korkmuştum,

Ravic ona baktı:

— İnsan otelde yaşayınca ekseriya geceleri dışarıya çıkar. Ekim ayında odalar hiç de iç açıcı değil.

— Bunu anlıyorum, fakat niçin otelde yaşıyorsunuz?

— Rahat ve kişisel değil, insan hem yalnız, hem değil.

— İsteddiğin sadece bu mu?

— Evet.

— Bunu başka türlü de yapabilirsin. Küçük bir apartman katı kiralarsan aynı şey.

— Belki, diyerek Ravic kızın üzerine eğildi,

Veber tekrar:

— Öyle değil mi, Eugenie? diye sordu.

Hastabakıcı soğuk bir edâ ile bakarak:

— Mr. Ravic bunu hiç bir zaman yapmayacaktır, dedi.

Veber: «Dr, Ravic» diyerek Eugenie'nin sözünü tashih etti. Size yüz defa söyledim. Kendisi Almanya'nın en yüksek hastane-lerinin birinde baş operatördü. Benden çok daha mühimdir,

Hastabakıcı gözlüğünü düzelterek lâfa başladı:

— Burada...

Veber hemen onu susturarak:

— Pekâlâ, pekâlâ, bunu biliyoruz. Bu memlekette yabancı diplomayı tanımıyorlar, Aptalca bir hüküm, fakat apartman tutmayacağında neden bu kadar kesinsiniz?

— Mr. Ravic kaybolmuş bir adamdır. Yalnız başına hiçbir zaman ev kuramaz...

Veber coşarak:

— Ne... ne diyorsunuz? diye sordu.

— Sebebi, Ravic hiç bir şeye inanmaz.

Ravic, kızın yatağının yanından:

— Bravo, dedi.

Veber, Eugenie'ye bakarak:

— Ömrümde böyle bir şey duymamıştım.

— Niçin kendiniz sormuyorsunuz Dr. Veber?,

Ravic gülümseyerek:

— Tam üzerine bastınız, Eugenie. İnsanın hiç bir mukaddes şeyi kalmazsa, insanî her şey daha başka türlü mukaddes oluyor. Bazan bir solucandaki hayat kıvılcımına dahi saygı duyuyor. Bu bir kıyaslama değil.

Eugenie şiddetle göğsünün üstündeki beyaz formasını düzeltti:

— Bana hakaret edemezsiniz, çünkü imanınız yok. Allaha çok şükür benim imanım var.

Ravic doğrularak:

— İman insanı bazan fanatik yapar. Bir çok dinler için kan dökülmesinin başlıca sebebi bu. (Gülerek) Eugenie, hoşgörülük şüphenin kızıdır. Sizin bütün imanınıza rağmen bana karşı olan kininiz, zavallı dinsizinkinden çok fazla oluşunu açıklıyor...

Veber kahkaha atarak:

— Aldın mı cevabı, Eugenie? Cevap vermeğe kalkışma, daha derine gidersiniz!

— Kadınlık haysiyetim...

— Güzel, bunu bırakma, diye Veber sözünü kesti. Bu kadar iyi, ben şimdi gidiyorum, yazıhanemde yapılacak bir iki iş var. Ravic, gel

— İyi sabahlar Eugenie, dedi.

— İyi sabahlar Dr, Veber.

Ravic de:

— İyi sabahlar Eugenie, dedi,

Dr. Veber, Eugenie'ye bakınca kadın büyük bir gayretle:

— İyi sabahlar, diyebildi.

Veber'in yazıhanesi Ampir stili eşyayla doluydu. Beyaz, altın yaldızlı ve narin eşyalar... Masanın üstündeki duvarda evinin ve bahçesinin resmi asılıydı.

Modern geniş bir şezlong duvara karşı duruyor, Veber geceleri kaldığı zaman burada yatıyordu. Özel hastahane ona aitti.

— Konyak mı, Dubonnet mi içersin Ravic?.

— Eğer varsa kahve içerim.

Veber cezveyi ve elektrik ocağını masanın üzerine koyarak:

— Tabiî, dedi.

Sonra Ravic'e döndü:

— Öğleden sonra Osiris'de bana asiste etmek için kalır mısınız?

— Tabîî.

— İşine mâni olmayayım.

— Hayır, başka bir plânım yoktu.

— Güzel, oraya kadar gitmeğe hâcet kalmadı. Bahçemde çalışabilirim. Fauchon'u çağırırdım ama o da izinli.

Ravic: «Boş lâf. Bir çok kere bunu yaptım» dedi.

— Bu doğru, bununla beraber...

— Benim için bununla beraber falan yok...

— Evet, sizin burada resmen çalıştırılmamanız kadar saçma bir şey olamaz... Hayalî bir operatör gibi saklanmak...

— Evet, Veber, bu eski bir hikâye. Almanya'dan her kaçan doktorun başına gelen bir iş bu.

— Daha iyi ya, Durant'ın en müşkül ameliyatlarını yaptığın halde şöhret onun oluyor.

— Kendisinin yapması daha iyi değil mi?

Veber gülümseyerek:

— Ne de hoş konuşuyorum, benimkileri de yapıyorsunuz. Fakat ne de olsa ben bir nisaiyeciyim. Operatör, mütehasıs değilim.

Kahve cezvesi kaynamağa başlamıştı. Veber ocağı söndürdü. Dolaptan bir fincan çıkararak doldurdu:

— Anlamadığım bir şey varsa, Ravic, o da o âsap bozucu delikte, yâni, «İnternational» de niçin yaşadığıdır. Neden Bois civa-rındaki yeni apartmanlardan birini kiralamıyorsun?... Hem de ucuza döşersin... Senin olduğunu bilirsin.

Ravic: «Evet, benim olduğunu bilirim. » dedi.

— Gördün mü ya? Neye yapmıyorsun?.

Ravic acı ve koyu kahveden bir yudum alarak:

—Veber sen düşünenlerin en mükemmel örneğisin. Bir kelime ile benim burada izinsiz çalışmama üzüldüğün; hem de neye apartman tutmuyorsun diye soruyorsun?.

— Birbiriyle ne ilgisi var?

Ravic sabırla gülümseyerek:

—Apartman tutarsam, polise yazılmam lâzım. Bunun için de pasaport ve vize lâzım.

—Haklısın, bunu düşünememiştim, otelde buna ihtiyaç yok mu?...

—Var ama bazı otellilerde buna hiç önem verilmiyor. «International» de böyle otellerden biri, orada oturmama da sebep bu. Otelci bunu nasıl yorumluyor, orasını bilmiyorum. Fakat önemli ahbapları olacak. Ya polis hakikaten bilmiyor, yahut da rüşvet alıyor. Orada rahatsız olmadan bir süre yaşadım.

Veber arkasına dayanarak:

—Ravic, bak bunu bilmiyor, sadece yalnız çalışmadığını biliyordum. Bu cehennem hayatı...

— Bir Alman kampına kıyasla cennet.

— Ya polis bir gün geliverirse?

—Bizi yakalarsa bir hafta hapis ve hudut harici eder. Tekrarında altı ay hapislik.

— Ne... Ravic... Altı ay mı? (Veber ona bakarak) Fakat bu imkânsız, bu insanlık dışı.

— Ben de deneyinceye kadar öyle zannetmişim.

— Ne denemesi, bu senin başına da geldi mi?...

— Bir kere değil, tam üç kere, benim gibi kaç yüz kişininkine geldi. Başlangıçta insanlık denen şeyi beklemiştim, Fakat İspanya'ya gittiğim zaman ki, pasaport derdi falan yok, orada ikinci bir insanlık dersi aldım. Kaçak Alman ve İtalyanlardan. Daha sonra Fransa'ya döndüğümde işin girdisini çıktısını öğrendim.

Veber ayağa kalkarak:

— Allah aşkına boş yere hapishanede mi yattınız?.

— O kadar uzun değil, sade iki ay.

— Nasıl oluyor, ikinci defa yakalanınca altı ay yatılıyor.

Ravic gülümsedi:

—İnsan tecrübe sahibi olursa işin ikincisi olmaz, dedi. Bir insan adına ceza çıkarılınca, ikinci bir isim uydurur, bu isimle dönersiniz. Eğer imkânı varsa hududun başka yerinden. İşleri bu şekilde atlatıyoruz. Kimlik kâğıdı olmazsa tek tanıkla çıkarılabiliyor. Ravic benim üçüncü ismim, iki senedir kullanıyorum. Bana uğur getirdi galiba. Her gün biraz daha fazla o ismi seviyorum, asıl adıma da unuttum.

— Bütün bunlara sebep «Nazi» olmayışımız mı?...

—Tabii... Nazilerin ellerinde hep birinci sınıf kâğıtları var, hem de istedikleri kadar vize...

— Yaşadığımız güzel dünya doğrusu ve hükümet de bir şey yapmıyor.

— Hükümetin başında milyonlarca işsiz var. İlk önce onlarla uğraşılıyor. Bu sadece Fransa'da değil, her yerde böyle.

Ravic ayağa kalkarak:

— Kıza iki saat sonra, bir de gece bakarım, dedi.

Veber onu kapıya kadar götürdü:

— Dinle Ravic, niçin bize ara sıra yemeğe gelmiyorsun?

Ravic gitmeyeceğini bildiği halde:

— Allaha ısmarladık Veber, yakında gelirim.

— Güle güle Ravic, hakikaten beklerim.

Ravic, Boisiere meyhanelerinden birine girerek sokağı seyretmek için camın önünde bir yere oturdu. Düşünmeden orada oturmak, yürüyen insanları seyretmek hoşuna gidiyordu. Garson masayı temizleyerek beklemeye başladı.

Ravic:

— Bir pernod, hayır, bir dakika...

Ağızındaki acıyı gidermek istiyordu, bunun için de tatlı anasonu kâfi derecede sert değildir, diye düşündü.

— Bir «Cin» getir, dedi. Garson:

— Peki, efendim, diyerek uzaklaştı.

Veber'in dâveti biraz canını sıkımişti. Sözlerinde az da olsa merhamet hissediyordu. Aile içinde bir yemeğe dâveti muhakkak ki fena maksatla yapmamıştı. Fakat Ravic'in böyle şeylere tahammülü yoktu. Hakarete karşı insan kendini müdafaa edebilir, ama merhamete karşı hayır...

Konyaktan bir yudum aldıktan sonra, «niçin İnternational'de oturduğumu Veber'e izah etmek mecburiyetinde kaldım? Buna lüzum yoktu». Veber, lâzım olan şeyleri yeteri kadar. Yine biliyordu ki, Ravic'in vesikaları, pasaportu da olsa ona ameliyat yapmak izni verilemezdi, buna sebep Almanya'da yapılan imtihanların Fransa'da geçmemesiydi. Sadece bir doktor yanında asistan olarak çalışabilirdi ki bu da kanunca yasaklanmıştı.

Vesikasız... Ravic dudaklarını büktü. Vesikasız... Kimsenin yaptığı ameliyatlardan haberi olmaması lâzım, bir hayalet operatörden başka bir şey değildi. Yalnız doktor ve hemşirelerin haberi vardı. Onlar da seslerini çıkarmıyorlardı.

Durant'ın ameliyatlarını yaparken hasta bayılmaya kadar Durant baş ucunda durur, Ravic ameliyatı yapar, sonra yine hasta ayılırken mağrur Durant hastanın yanı başında karyolasının baş ucunda bulunurdu.

Ravic yalnız örtülü hastayı görür, yalnız vücudunun ameliyat için tentürdiyotlanmış çıplak kısmını bilirdi. Kime ameliyat yaptığını nâdiren öğrenirdi.

Durant zavallı bir operatördü, fakat davranış ve hareketlerinin hoşluğu yüzünden herkes onu severdi. Ameliyatlardan aldığı paranın sadece onda birini Ravic'e verirdi, bunun için ameliyat yapmaya değmezdi. Veber'le de aynı şartlarla çalışıyordu. Ondan da dörtte birini alıyordu, fakat samimiydiler.

Başka ne yapabilirdi, çok isteği yoktu, sadece yaşıyordu. Bu da ona yeterdi. Tam her şeyin harbe sürüklendiği bir sırada kısa bir zamanda yıkılmaya mahkûm bir işe başlamak istemiyordu. Yıkılmaya doğru giden bu sırada, karınca gibi çalışarak mütemadiyen bir burjuva hayatı kurmak isteyenlerin çoğunun mahvolduklarını görmüştü. Yuvarlanmaya başlayan bu çıığı durdurmaya artık imkân kalmamıştı. İşte durdurmaya çalışanlar onun altında can vermeye mahkûmdular.

Beklemeli, iyiyi korumak ve sonra kurbanları çıkarmak daha iyi olacak... Uzun yürüyüşlerde yük hafif olmalı, kaçıldığı zamanlarda da...

Ravic saatine baktı. Lucienne Uartinet'ye bakma zamanı gelmişti, oradan da Osiris'e.

Orospular Osiris'te bekliyorlardı. Resmî bir doktor muayenesinden geçirildikleri halde. Madam bundan memnun değildi Evinde birinin hastalığa yakalanmasına müsamaha edemezdi. Bunun için Veber'le anlaşmış ve Veber her perşembe kızları muayeneye başlamıştı. Bazan Ravic, Veber'in yerine giderdi. Madam birinci katta bu iş için bir oda döşetmişti. Bir senebenberi hiç bir müşterisinin hastalığa yakalanmamasıyla iftihar ediyordu. Bütün buna rağmen müşterilerinden bir çok hastalıklar almışlardı.

Kâhya Rolande, Ravic'e bir şişe konyakla bir kadeh getirdi.

— Zannedersem Marthe'da bir şey var.

— Peki, onu dikkatle muayene ederim.

— Dünden beri çalışmadı, tabiî saklıyor.

— Peki, Rolande.

Kızlar sırayla geliyorlardı. Ravic, onların hemen hepsini tanıyordu, yalnız içlerinde iki yeni vardı.

Kırmızı saçlı Gaskonya'lı Leonie:

— Beni muayeneye hacet yok doktor, dedi.

— Ne diye?.

— Bütün hafta müşteri yoktu da.

— Madam buna ne diyor?.

— Hiç. Çok şampanya ısmarlattım, 8-9 şişe kadar. Toulouse'dan üç tüccardı, üçü de evliydi.

Birbirlerinden çekindikleri için hiç biri cesaret edemedi. Bu yüzden de birbirlerini atlatmak amacıyla içtiler, kendilerinden geçtiler, ayakta kalanın ise hali yoktu Leonie kaşınıp güldü:

— Pekâlâ, maamafih bir kere muayene edeyim.

— Olur.

Ravic bir damla kan alarak boyadı ve cam parçasını mikroskobun altına sürdü.

Leonie onu seyrederek:

— Biliyor musunuz?. Anlamadığım bir şey var.

— Nedir?.

— Böyle işlerle uğraştıktan sonra bir kadınla yatmak arzusu.

— Haklısınız, ben de anlamıyorum, sıra kimde?

—Marthe'da.

Marthe, nârin, renksiz, sarışındı. Yüzü Botticelli'nin tablolarındaki meleklerle benziyordu. Sade dili Blondel sokağının argosuydu.

—Bir şeyim yok, doktor, ama hakikaten bir şeyim yok.

—Daha iyi ya.

Birdenbire Rolande içeri girdi ve Marthe'a baktı. Kız susarak Ravic'e bakıyordu.

Ravic iyice muayene ediyordu.

—Bir şeyim yok doktor. Bilirsiniz ne kadar çok dikkat ederim.

Ravic cevap vermemişti. Kız tereddütle: «Yok doktor» diye

devam etti. Ravic bir daha muayene ederek:

— Hastasın Marthe, dedi.

Yerinden fırlayarak:

— Ne? İmkânsız bir şey bu...

— Fakat doğru.

Doktora baktı, dayanamayarak bir sürü küfre başladı:

—Pis domuz, pis herif, itimat edemedimdi zaten. Düzenbaz, talebe olduğunu söylemişti. Hem de tıp talebesiymiş, namussuz... diye inledi.

— Niçin dikkat etmedin?.

—Ettim, fakat o kadar aniden oldu ki... Kendisi de tıp talebesi olduğu için korkmamamı söylemişti.

Tıp talebesi olduktan sonra...

Ravic başını sallayarak:

—Eski hikâyedir, kendi kendini tedavi eden talebe iki hafta sonra kendini iyileşmiş sanarak tahlile lüzum görmedi.

— Ne kadar sürecek bu, doktor?.

— Altı hafta.

Ravic daha fazla süreceğini bildiği halde böyle söylemişti.

— Altı hafta parasız... Hastaneye mi gideceğim?.

— İcabına bakarız, sonra belki evde, söz verirsən.

— Her şeye söz veririm, her şeye yeter ki hastahane olmasın.

— Çaresiz, önce bir gideceksin.

Kız şaşkın şaşkın Ravic'in yüzüne baktı. Bütün kızlar hastaneden korkarlardı. Teftiş orada çok sıkıydı. Fakat yapılacak başka hiç bir şey yoktu. Bütün vaatlerine rağmen bir kaç gün sonra evden çıkıp, para kazanmak için menhus hastalığı yayacaklardı...

Ravic: «Madam masrafları öder» dedi.

— Ben, altı hafta parasız... Tam da taksitle ödenmek üzere bir Rânar Orjante almıştım. Taksit gelecek ve her şey gidecek, diye ağlamağa başladı.

Rolande: «Gel Marthe» dedi.

— Bir daha beni almayacaksınız biliyorum, (daha hızlı ağlıyarak) almayacaksınız ve ben sokakta bu hınzır köpeğin yüzünden kalacağım.

— Seni alacağım, iyi iş görüyordun ve müşteriler seni seviyorlardı.

Marthe bakarak:

— Sahi mi? dedi.

— Tabii, gel şimdi.

Marthe, Rolande'la çıkarken Ravic arkalarından bakarak daldı. Marthe geriye gelmeyecekti. Madam tedbirli ve meraklıydı. Sonraki durumu ise Blondel sokağındaki ucuz evlere düşmek olacaktı. Sokak ve kokain... hastane... sigara, yahut çiçek satmak, yahut daha şanslı ise aptalın biri bunun parasını, yeyip sokağa atacak.

İnternational otelinin yemek salonu alt katta olduğu için

müşteriler oraya mezar ismini vermişlerdi. Gündüzleri avluya bakan pencerelerinin kalın camlarından az ışık sızardı. Kışın ise bütün gün elektrik yakmak zorunluğu vardı.

Oda, derhal yazı odası, sigara odası, konferans salonu, toplantı salonu ve vesikası olmayan mülteciler için de sığınak haline sokulurdu. Polis kontrole geldiği vakit bahçeden garaja, oradan da sokağa kolayca kaçılabilirdi.

Ravic «Şehrâzad» gece kulübü kapıcısı Boris Morosow ile oturuyordu. Morosow, ilk büyük harbin mülteci olarak gelmiş on beş senedenberi de Paris'te yaşıyordu. Çarın yüksek muhafız alayında subaylık ettiğinden, asil ailesinden bahsetmeyen nadir Ruslardandı.

Oturmuş satranç oynuyorlardı. Internationale'in mülteciler tarafından mezar diye isimlendirilen alt salonu hemen hemen boş gibiydi. Yalnız bir masada bir kaç kişi birbirlerinin şerefine içip konuşuyorlardı.

Morosow hiddetle onlara bakarak:

—Ravic, bu gece niçin böyle patırdı yaptıklarımı bana söyleyebilir misin? Neden bu mülteciler yatmağa gitmiyorlar?

Ravic gülerek:

—Köşedeki mülteciler beni alâkadar etmiyor Boris, bunlar otelin faşist takımı! İspanyol..

— İspanyol? Siz İspanya’da bulundunuz değil mi?

—Evet, fakat Cumhuriyetçiler tarafında doktor olarak. Bunlar kendilerine faşist süsü veren Kral taraftarları kırıntıları... Ötekiler kayboldular. Bunlar daha karararını vermediler. Franko bunlara göre yeter derecede nazik değildir. İspanyolları kesen Araplar tabîdir ki onları rahatsız etmiyor.

Morosow bir piyon değiştirerek:

—Guernice’deki katliamı kutluyor olacaklar. Yahut da «Estre madura» daki maden işçilerini bombalayıp İtalyan ve Almanların zaferini... Bunları hiç burada görmemiştim.

—Senelerdenberi buradadırlar, burada yemek yemediğiniz için görmüyorsunuz.

— Siz yiyor musunuz?.

— Hayır.

Morosow gülerek:

—Pekâlâ, size bir soru daha sormayacağım. Ne için olursa olsun biraz seslerini kıssalar çok iyi olacak. İşte... Kraliçe!...

Ravic de karşiki piyonu oynadı, böylece ilk parti çabucak bitti. Morosow Alekhine’de bir değişiklik var, diye düşünceye daldı. Bu sırada İspanyollardan bir tanesi Ravic’in masasına yaklaşmıştı. Gelen adamın gözleri birbirine yakındı, masanın yanında durdu. Morosow ona ters ters bakıyordu. İspanyol ise pek ayakta duracak halde değildi. Nezaketle:

— Beyler, Albay Gomez sizlerle bir bardak şarap içmek istiyor.

Morosow aynı nezaketle:

— Mösyö, 17 inci Kazan’ın şampiyonası için bir satranç maçı hazırlıyoruz, teşekkür ederiz, özür dileriz, gelececeğiz, dedi.

İspanyol yerinden bile kıpırdamaksızın sanki II inci Philip’in sarayındaymış gibi Ravic’e döndü:

— Bir kaç zaman önce Albay Gomez’e bir yardımınız dokunmuş, gitmeden önce dostluk nişanesi olmak üzere sizinle bir bardak şarap içmek istiyor.

Ravic aynı resmiyetle cevap verdi:

— Arkadaşım size satranç oynamamız icap ettiğini söyledi. Albaya teşekkürlerimi söyleyin... Çok üzgünüm.

İspanyol selâm vererek döndü. Morosow alayla gülümsedi.

— İlk senelerde Rusların yaptıkları gibi, sanki bunlar da isim ve hallerinin muhafazakârları. Bu «Hottento» ya ne gibi iyilikte bulundunuz?.

— Bir gün ona bir müşhil vermiştim. Lâtin halkı iyi sindirim meraklısıdır.

Morosow, Ravic’e göz kırparak:

— Demokrasinin eski zaafi... Aynı durumdaki bir demokrata bir faşist muhakkak bir «arsenik» yazardı.

İspanyol tekrar geri gelerek, fazla içmişlerin ağırlığıyla:

—İsmim teğmen Navarro, Albay Gomez'in yaveriyim. Albay bu akşam Paris'i terk ediyor. Büyük General Franko'nun ordusuna katılıyor, bunun için de sizinle İspanya ve hürriyeti şerefine içmek istiyor.

Ravic kısaca:

— Teğmen Navarro, ben İspanyol değilim.

Navarro bıyık altından gülerек:

—Biliyoruz, Almansınız, Almanlar da İspanyollarla dosturlar. Albay Gomez'in arzusu da bundan ötürü.

— Ravic, Morosow'a baktı, durum nâzikti.

Morosow büyük bir ciddiyetle:

—Bu oyunumuzu doktorla bitirmekte ısrar edişimi bağışlayın. Sonucu Calcutta'ya ve New-York'a telgrafla bildireceğiz, dedi.

Navarro soğuk:

—Mösyönün bunu kabul etmeyeceğini tahmin ediyorduk. Çünkü Rusya İspanya'nın düşmanıdır. Çağrım özellikle doktora aittir, beraber olduğunuz için de mecbur kaldık.

Morosow kazandığı şövalyeyi büyük şişman elinde tutarak Ravic'e baktı:

— Zannedersen bu maskaralık kâfi dedi.

Ravic: «Evet, delikanlı, en doğru tutum dönmenizdir. Sovyet'lerin düşmanı olan Albay Morosow'u boşuna tahkir ettiniz» dedikten sonra cevap beklemeksizin başını oyunun üzerine eğdi.

Navarro bir tereddüt ânı geçirdi ve gitti.

Ravic: «Farkında mısınız Boris, seni albaylığa terfi ettirdim. Bildiğime nazaran siz zavallı bir yarbaydınız. Fakat albay Gomez'in yanında buna dayanamadım.

—Bundan fazla konuşma aziz dostum. Oyunumu altüst ettim, bu kadar kesilme olursa.

Morosow baktı ve:

— Hay Allah, ne insanlar, bir yaver daha geliyor.

Gelen albay Gomez'in tâ kendisiydi Ravic arkasına rahat dayandı. İki albay arasında bir münakaşa olacak;

— Oğlum kısa kes.

Albay, Navarro'dan çok daha resmiydi, yaverinin yapmış olduğu hatâdan dolayı Morosow'a özür diledi. Özrü kabul edildi, madem ki artık bütün mesele ortadan kalkmıştı. Şu halde Franco'nun şerefine içebilirlerdi. İçmeğe dâvet etti. Bu sefer de Ravic kabul etmedi.

— Fakat Mösyö, bir Alman ve müttefik olmak sıfatiyle...

Albay hiç şüphesiz ki karıştırıyordu...

Ravic sabırsızlanarak:

—Albay Gomez, vaziyeti olduğu gibi bırak, kimin şerefine içerseniz içiniz. Ben satranç oynayacağım.

Albay işin içinden çıkamamıştı:

— Siz bir...

Morosow: «Çok açık konuşmasak, işler büsbütün karışacak... » diyerek sözü kesti.

Gomez tamamiyle şaşkın:

— Fakat siz Çarın subayı ve Beyaz Rus olmaktan ötürü.

—Biz eski kafalı Ruslardan başka hiç bir şey değiliz, bizim ayrı siyasal imanlarımız var.

Birbirimizin kafasını kırmak için bu bir sebep olamaz...

Gomez nihayet işi anlayabilmişti:

— Görüyorum ki siz eski demokrat...

Morosow hırslanarak:

— Çekilin dostum, senelerden beri İspanya'da harbi çıkarmalıydınız. Alman ve İspanyollar sizin için harbediyor, adiyö...

Ayağa kalkınca Gomez bir adım geri çekildi, Morosow birdenbire gerisin geriye döndü.

Morosow yerine oturduktan sonra derin bir nefes aldı ve garsonu çağırdı:

— İki calvados getir, Clarisse.

Clarisse: «Peki» diyerek kayboldu.

Ravic güldü:

—Asker ruhu, sâde bir zekâ taşan ve şerefın acayip anlayışı, insan sarhoşken hayatı güçleştiriyor Boris.

— Bir gelen daha var, General Franko mu?.

Bu gelen Navarro'ydu. Masanın biraz ötesinde durarak Morosow'a döndü:.

—Albay Gomez size cevap vermediği için esef ediyor. Paris'i bu akşam terkedeceğinden ve vazifesi de mühim olduğundan polisle uğraşmak istemiyor.

Ravic'e döndü:

— Albay Gomezın size bir borcu varmış.

Masanın üzerine beş frank atıp gideceği sırada Morosow:

— Bir dakika, dedi.

Clarisse bu arada tepsiyle yanaşmıştı.

Morosow bir bardak calvados alıp baktıktan sonra başını salladı. Bir bardak suyu Navarro'nun suratına fırlattı:

—Bu seni ayıltmak için. (Sükûnetle) insanın suratına para atılmaz. Bunu her zaman hatırla, orta çağ budalası.

Navarro şaşkın yüzünü silerken diğer İspanyollar da yaklaşmışlardı. Dört kişiydiler. Morosow yerinden yavaşça kalkarak Gomez'e baktı. Adamdan bir karış daha uzun boyluydu.

—Kendinizi boş yere rezil etmeyin, hiç biriniz ayık değilsiniz, bir kaç dakika içinde hepiniz yere yerilirsiniz. Ayık da olsanız olacağınız o.

Navarro'yu dirseklerinden tutarak Gomez'in yanına bıraktı. Gomez geri çekilmeğe mecbur kalmıştı:

— Şimdi bizi fazla sıkmadan yalnız bırakın.

Masadan beş frangı alarak Clarisse'in tepsisine koyduktan sonra «beylerden» dedi.

Clarisse teşekkür ederken:

— İlk defa onlardan bir şey görüyorum, dedi.

Gomez, İspanyollara bir şeyler söyledi ve masalarına döndüler.

Morosow, Ravic'e:

— Yazık, senin yazılı olmayışın, beni bunlara tam bir ders vermekten alıkoydu. İnsan bunu yapamadığına gerçekten üzülüyor.

— Bunların değil de ben başkasının hesabını görmek istiyorum.

Köşedeki masadan bir kaç İspanyolca kelimedden sonra «Vive» sesleri yükselmişti. Bardaklar masanın üzerine konurken bir tanesinin kırılan sesi işitildi ve oradan çıktılar.

Morosow bardağı alarak diktikten sonra:

— Az kalsın calvadosu adamın suratına boşaltıyordum. Avrupayı şimdi bunlar idare ediyorlar. Biz de bir vakit bu kadar deli miydik acaba?...

Ravic: «Evet» dedi.

Bir saat kadar oynadılar. Morosow kapıya doğru başını çevirerek:

— Charles geliyor, beni arıyor galiba, dedi.

Ravic başını kaldırdı, kapıcı odasındaki çocuk elinde bir paket kendisine doğru geliyordu. Paketi Ravic'e uzatarak:

— Bunu sizin için bıraktılar, dedi.

— Benim için mi?

Ravic paketi eline alarak incelemeye başladı, ince kâğıda sarılmış, iple bağlanmış, üzerine adres de yazılmamıştı.

— Bana paket gelecek değildi, bir yanlışlık olmasın? Bunu kim getirdi? diye sordu.

— Bir kadın, bir hanımefendi, diye çocuk kekeledi.

Morosow:

— Bir kadın veya bir hanımefendi mi? diye sordu.

— Tamam, tamam ikisinin arasında.

Bu söz üzerine Morosow sırıttı. Ravic, tekrar sordu:

— Üzerinde isim yok. Bana ait olduğunu mu söyledi?

Çocuk:

— Hayır, tam öyle söylemedi, isminizi vermedi, sadece burada oturan doktor için, dedi.

Morosow: Sabırsızlanarak «Allah aşkına, sana ait olmasa bile paketi aç. »

Ravic paketi açınca içinden bir cisim çıktı, bu; kadının odasında görmüş olduğu tahta Meryem Ana heykeliydi. Kadının ismini hatırlamaya çalıştı Madelenie... Mad... Hatırlayamayarak kâğıdı tetkike koyuldu, içinde pusula falan yoktu, sonra çocuğa dönerek:

— Peki, benim içindir, dedi.

Meryem Anayı masanın üzerine koymuştu. Satranç taşlarının arasında çok yabancı görünüyordu.

Birden:

— Boris bunu ne yapmam lâzım? diye sordu.

— Bir yere koy, bir çok şeyleri insan bir köşeye koyar. Dünyada insanlardan başka her şey için yer vardır.

— Bugün adamı gömeceklerdi.

— Şu anlattığın kadın mı göndermiş?.

— Evet.

- Onu tekrar görmeye uğraştın mı?

— Hayır.

Morosow, Ravic'e bakarak:

— Acayıptır, dedi. Yardım ettiğimizi zanneder, karşımızdakinin bize en çok ihtiyacı olacağı bir zamanda uzaklaşıveririz.

— Ben yardım sevenler cemiyetine dahil değilim.. Şimdi bana neden daha çok ihtiyacı olsun?.

— Çünkü şimdi eskisinden daha yalnızdır, zira adam gömüldü. Yâni toprağın altına gitti, artık burada değil...

Ve tekrar heykeli göstererek:

— Bunu teşekkür maksadıyla değil, yardıma çağırma maksadıyla yollamıştır, dedi.

— Öyle olsa bile onu unutmak istiyorum.

Morosow öne doğru eğildiği için kocaman kabak kafası pırıl pırıl parlıyordu:

— Sana bir şey söylemek istiyorum Ravic. Elimizden geldiği kadar insanlara karşı nâzik davranmalıyız. Hepimizin birbirimize ihtiyacı var. Arada sırada ufak tefek yardımları esirgememeliyiz. Bu güç, hayat yolu üzerinde bize kuvvet verebilir...

— Galiba haklısın peki. Yarın gidip onu görürüm:

— Güzel. Benim de maksadım buydu. Bu kadar konuşma yeter. Beyaz piyon kimindi?...

Patron Ravic'i hemen tanıdı: — Madam odasında dedi.

— Aşağıya çağırabilir misiniz? Odasında telefon yok. siz çıkın.

— Numarası kaç?

— Yirmi yedi.

— İsmi hatırlamıyorum, nedir?. Patron şaşırmadan:

— Joan Madou, kendi ismi olduğunu zannetmiyorum. Sahne ismi olacak, diye ilâve etti.

— Neden sahne ismi olsun?

— Kendini artist olarak yazdırdı da.

— Bir zamanlar «Gustav Schmidt» isminde bir artist tanıdım. Esas ismi Alexander Maria, Zambona Kont'uydu; Gustav Schmidt de sahnede kullandığı... Acayıp değil mi?...

Patron mağlûp görünmek istemeyerek, filozofça:

— Son zamanlarda öyle şeyler oluyor ki, dedi.

O kadar da çok değil!...

— Burada, insan teselli bulduğu adda olmalı. 27 dediniz değil mi?

— Evet Mösyö.

Ravic kapıyı vurdu, içeriden cevap alamayınca tekrar vurdu, bu sefer kulağına hafif bir ses geldi, kapıyı açtı, karşısındaki karyolanın üzerinde oturan kadını gördü. Kadının üzerinde ilk rastladığında üzerindeki mavi tayyör vardı. Eğer sabahlığını giymiş olsaydı, belki daha zavallı gözükecekti. Fakat bu şekilde giyişi onun hiç bir şey, bir maksat için giyinmemiş Olduğunu anlatıyordu ki bu Ravic'in hoşuna gitmişti....

Ravic kapıyı kaparken:

— İnşallah sizi rahatsız etmiyorum, dedi.

Fakat derhal ne kadar saçma konuştuğunu hissetmişti: kadını bu anda rahatsız edecek ne olabilirdi? Şapkasını sandalyenin üzerine koydu:

— Yerleşebildiniz mi?

— Evet, teşekkür ederim, esasen yerleşecek fazla bir şey yoktu.

— Güçlük çektiniz mi?

— Hayır.

Ravic odadaki tek koltuğa otururken yaylar büyük bir gürültü çıkarmıştı, bunlardan birinin de kırık olduğu anlaşılıyordu.

— Sokağa mı çıkmaya hazırlanıyordunuz? diye sordu.

— Evet, biraz sonra çıkmayı düşünüyordum, zararı yok, belirli bir yere gidecek değildim. Başka ne yapabilirim, çıkmış olmak için çıkacaktım.

— Hiç, doğra. Bir kaç gün için... Paris'te kimseyi tanımıyor musunuz?

— Hayır.

— Hiç kimseyi mi?

Kadın başını kaldırarak:

— Hiç kimse, siz, patron, garson ve hizmetçiden başka (Gülümseyerek) pek çok değil, değil mi?.

— Hayır, Mr...

Ravic ölen adamın ismini unutmuştu, hatırlamağa çalıştı. Kadın: — «Hayır, Raszinsky'nin arkadaşları vardı ama ben görmedim. Gelir gelmez hastalandı. »

Ravic'in niyeti bir kaç dakika kalmaktı, fakat kadını böyle ezilmiş görünce, fikrini birden değiştirerek:

— Yemek yediniz mi? diye sordu.

— Hayır. Aç değilim.

— Gündüz...

— Evet, bu sabah. Sabahleyin çok daha kolay oluyor.

— Ya akşamları?

— Akşamları yiyecek kuvvetim kalmıyor.

Ravic başını sallayarak:

— İnsan yalnız olursa kuvveti kalmaz, pek âvâre olur değil mi?

— Evet.

— Yalnız olmayınca iş kolaylaşır. Bir tecrübe edelim.

Kadının itiraz edeceğini ümit etmişti, fakat o derhal ayağa kalkarak muşambasına uzandı.

Ravic:

— Onu giymeyiniz, pek ince, daha kalın bir şeyiniz yok mu?. Dışarısı çok soğuk.

— Yağmur yağıyordu, ben...

— Hâlâ yağıyor, fakat çok soğuk var. Muşambanın altına bir palto, bir yün hırka giyemez misiniz?.

— Bir yün hırkam var.

Büyük bavula doğru yürüdü, hemen hiç bir şeyini açmamıştı. Ravic bunun mânasını anlıyordu.

— İnsan yalnız ve yapacağı belirli bir şeyi olmayınca valiz açmak zahmetine bile katlanamaz, diye düşündü.

Bavulundan siyah bir ceket aldı, sırtındakini çıkararak bunu giydi. Güzel, düz omuzlan vardı. Onun üzerine de muşambasını geçirdi ve:

— İyi oldu mu? diye sordu.

— Çok daha iyi oldu.

Dışarıya çıkınca Ravic» kadına tekrar:

— Hiç bir şey yiyemeyeceğinizden eminsiniz, öyle değil mi? —Evet.

— Belle Aurore'a gidelim. Siz oraya gittiniz mi? Bir şey yemek mecburiyeti de yok...

Ravic bir taksi durdurdu.

Belle Aurore kalabalık değildi. Daha erkendi. Basık tavanlı üst kat salonda bir masa buldular. Yanlarında, pencerenin dibinde bir masaya oturmuş peynir yiyen bir çift vardı.

Garson gelip masanın üstünü dikkatle süzdükten sonra örtüyü değiştirmeye karar verdi.

Ravic:

— İki votka, soğuk olsun. Biraz bir şey içelim, sizin için daha iyi olur. Esasen bu lokanta soğuk mezeleriyle meşhurdur. Zaten başka bir şey de yok. Düzinelerle sıcak, soğuk çok nefis mezeleri vardır, bir tecrübe edelim.

Garson votkayı getirince Ravic:

— Bir şişe pembe şarap. Anjou var mı?

— Anjou, açık pembe, peki Mösyö?

— Buzlu bir şişe ve meze.

Garson giderken merdiveni hızla çıkan kırmızı şapkası tüylü bir kadına çarpmıştı. Kadın garsonu iterek istiridye yemekle meşgul zayıf bir adama: «Albert, seni domuz... »

Albert, kadına dönerek: «Şist şişt» diyerek susturdu.

Kadın ıslak şemsiyesini masanın üzerine koyarken: «Bana sus deme» diye cevap verdi.

Albert hiç istifini bozmaksızın: «Sevgilim» diye fısıldamağa başlamıştı.

Ravic bütün bunlara gülümseyerek:

— Bunu tamamiyle içelim, şerefimize.

— Şerefimize...

Bu arada küçük masayla meze de gelmişti. Ravic kadına baktı.

— Ne isterseniz? En iyisi ben size ne vereyim?

Bir tabak doldurarak kadına uzattı:

— Eğer beğenmezseniz zararı yok. Başka şeyler de getirirler, henüz başlangıç, dedi.

Bir tabak da kendine doldurarak kadınla ilgilenmeden yemeğe başladı. Başını kaldırdığı vakit kadının da yediğini görünce, İstakoz ayıklayarak ona uzattı:

— Büyüklerinden çok daha lezzetlidir, bir tecrübe edin, dedi. «Pâte Maison» beyaz ekmekle hiç de fena olmaz. Biraz da şarap, hafif, kuru ve serinleticidir.

Kadın:

— Benim için bir sürü zahmete katlanıyorsunuz.

— Ben de sizin gibi yalnız yemesini sevmem.

— Hiç de iyi bir arkadaş değilim.

— Ravic:

— Çok iyi bir arkadaşsınız, diye cevap verdi. Yemek yemek için çok iyi, ne geveze ne de yüksek sesle konuşanlara tahammülüm yoktur.

Tekrar Albert'e doğru baktı, kırmızı şapkalı kadın onun neden dolayı domuz olduğunu yüksek sesle anlatmağa devam ediyordu!...

Albert ise dinliyor, fakat hiç aldırılmıyordu.

Kadın gülümseyerek:

— Benim de öyle, dedi.

— Yiyecekler geliyor, evvelâ bir sigara istemez misiniz?

— Evet.

Sigarasından derin bir nefes çekerek arkasına dayandı ve sonra Ravic'e baktı:

— Böyle durmak çok iyi, dedi.

Kahveyi Colisee'de içtiler. «Champs Elysees» ye karşı olan salon tıklım tıklım doluydu. Buna rağmen barın kenarında küçük bir masa bulabilmişlerdi. Duvarların üst tarafları camdandı ve arka tarafında papağanlar, üstüva hattının renkli kuşları uçuşuyordu.

Kahve içerlerken Ravic kadına:

— Ne yapacağınızı düşündünüz mü? dedi.

— Hayır.

— Buraya gelirken belirli bir şeyi yapmayı düşünüyor muydunuz?

Hayır, bir şey tasarlamamıştım.

— Otelci bana isminizi sorduğum vakit artist olduğunuzu söylemişti.

— İsmimi unutmuş muydunuz?.

Ravic başını kaldırdı:

— Evet, kâğıt otelde kaldığı için hatırlanmamıştım.

— Şimdi biliyor musunuz?

— Evet, Joan Madou.

Kadın başıyla tasdik ettikten sonra:

— İyi bir artist değilim, bir kaç sene ufak rollerde oynadım, hepsi bu kadar, hem de Fransızca'yı iyi konuşamıyorum.

— Hangi lisanı konuşursunuz?

İtalyanca, İtalya'da büyüdüm. Biraz İngilizce ve rumence bilirim. Babam Romanyalı ve annem İngilizdir. Babam ölünce annemle anlaşamadığım için bir fırsatını bularak ondan ayrıldım. İtalya'nın neresinde olduğunu bilmiyorum.

Ravic anlatılanları yarım yırtık dinliyordu, canı sıkıldığı için gizlice saatine baktı; bir şey sormuş olmak için:

— O rollerden başka ne yaptınız?

— O rollerdeki dans, şarkı, ne olursa yaparım, bence ehemmiyeti yok: Revü, bar, her şey...

Bar deyince Ravic'in aklına birden bir fikir geldi. Tabiî Morosow'a sormalı, o böyle şeylerden anlar.

— Rusça bilir misiniz?

— Biraz, bir kaç çigan şarkısı, Rumen şarkılarına benzedikleri için. Niçin sordunuz?.

— Bu işlerden anlayan birisinin adresini size vereyim, belki yardımı dokunabilir.

Ravic bardağı boşaltırken içinden: «Başımı sıkıntıya sokan

Morosow; dedi, şimdi ona devredebilirim, Boris kendini göstereyim artık. »

Joan Madou:

— Faydasının pek dokunacağını zannetmiyorum, ajanlar her yerde aynıdır. Tavsiye mektupları pek işe yaramıyor.

— Bu adam ajan değil «Şehrâzad» ın kapıcısıdır; Montmartre'da bir bardır.

Joan Madou başını kaldırdı:

— Kapıcı mı dediniz? Daha iyidir, çünkü kapıcılar ajanlardan çok daha fazla şey biliyorlar.

Ravic ona hayretle baktı, çünkü birdenbire profesyonel gibi konuşmuştu.

— İsmi Boris Morosow olan bu adam 10 seneden beri o barda kapıcılık yapıyor. Patronuyla de arası çok iyidir. Revüler oldukça zengindir. Sık sık değişir. Orada iş olmazsa muhakkak başka bir yerde bulabilir. Yarın siz onu görmek ister misiniz?

— Giderim, ne zaman?

— En iyi saat 9 dur. Akşamları o saatte henüz kalabalık başlamadığı için sizinle rahat rahat görüşebilir. Ben de kendisine söylerim.

Ravic: «Bu soluk, cazibesiz kadınla görüşürken; Morosow'un yüzünü görmek isterdim» diye düşündü.

— Yorgun musunuz?

Joan Madou, Ravic'in gözlerinin içine bakarak:

— Yorgun değilim, fakat sizi sıktığımı biliyorum. Bana acıdığınız için gelmişsiniz, bu benim için çok büyük bir şey. Günlerden beri hemen hemen kimse ile konuşmamıştım. Artık gitmeliyim. Benim için lüzumundan fazla fedakârlık yaptınız.

Ravic: «Allahım başlıyor» diye düşündü. Huzursuzlukla kuşların bulunduğu cam duvara baktı. Şişman bir kumru bir tepeli papağanla cilveleşiyordu. Tepeli papağan o kadar sıkılıyordu ki ona itiraz dahi etmiyordu. Yem yemeğe devam ederek işin farkına varmamış gibi göründü.

— Bu acımak değildi.

— Başka ne olabilirdi?.

Kumru vazgeçmişti. Tepeli papağanın arkasından inerek tüylerini temizlemeğe başladı. Papağan lâkayt kuyruğunu kaldırarak pisledi.

Ravic: «Şimdi bir konyak içeriz, bu en iyi cevaptır» dedi.

— Fakat inanın bana, ben zannettiğiniz kadar iyilik seven biri değilim. Yalnız olduğum bir çok geceler olur. Bunu çok ilgi çekici mi zannediyorsunuz?.

— Hayır, ben kötü bir arkadaşım, bu daha fena.

— Ben de artık arkadaş aramıyorum. İşte konyağınız... Şerefimize!

— Şerefimize.

Ravic bardağını bıraktı:

— İşte böyle. Şimdi bu hayvanat bahçesinden çıkalım. Otelinize dönmek istemezseniz... Şu halde.

Joan Madou başını salladı.

— Peki «Şehrâzad» a gider bir şeyler içeriz, buna da ihtiya-

Saat sabahın üçüne yaklaşırken «Milano» otelinin önünde durdular. Ravic kadına:

— İçki kâfi geldi mi? diye sordu.

«Şehrazad» da hayli derecede içmiştim. Kapıya bakın, fakat burada...

— Çaresini bulurum, belki otelde bir şey buluruz. Bulamazsak bir bardan satın alırız. Haydi.

Joan Madou:

— Peki, demesine rağmen yerinden kıpırdamıyordu, sonra:

— Odaya çıkmak... o boş odaya, dedi.

— Ben de gelirim, bir de şişe alırız.

Kapıcıyı uyandırmışlardı. Ravic hemen sordu:

— İçecek bir şeyiniz var mı?

Kapıcı esneyerek:

— Şampanya, kokteyl, dedi.

— Teşekkür ederim ama daha kuvvetli bir içki yok mu? Meselâ: Konyak falan...

— Courvoisier, Martell, Hennessy ve Bisquit Dubouchet var.

— Courvoisier getir.

— Başıüstüne efendim, şîşeyi açar derhal yukarıya getiririm.

Yukarı çıktıkları zaman Ravic kadına anahtarı sordu:

— Oda kapalı değil ki,

— Kapamazsanız paranız, kâğıtlarınız çalınabilir.

— Olabilir, fakat otele gelince kapıyı açmak hoşuma gitmiyor.

Cebinden çıkaracağı anahtarla mezar açar gibi boş bir odayı açmak... O odadaki bavullardan başka beni hiç kimse beklemiyor, işte bu çok fena...

Ravic kendi halini hatırlatmak için:

— Hiç birimizi, kimse beklemiyor, dedi.

— Olabilir, hiç değilse hoş bir hayaliniz var ya... Burada o da yok.

Joan Madou beresini ve ceketini yatağın üzerine fırlatarak Ravic'e dönüp baktı. Solgun yüzündeki gözleri büyük ve parlak olmasına rağmen ümitsizlikle doluydu.

Böylece bir an durdu. Elleri ceketinin cebinde uzun adımlarla dolaşmaya başlamıştı. Ravic ona dikkatle bakıyordu. Birdenbire ondaki kuvvet ve kudret karşısında odayı daralmış gibi gördü.

Kapı vuruldu, kapıcı konyağı getirmişti:

— Bir şey yemek ister misiniz, soğuk tavuk, sandviç, diye sordu. Ravic:

— Lüzum yok kardeşim, parasını vererek adamı savdı. Sonra iki bardaktan birini doldurarak kadına uzattı:

— Buyurunuz, dedi. Sade ve iptidaidir, fakat böyle güç anlarda ne kadar iptidai olursa o kadar iyi. İncelik daha sakın anlar içindir. İçin bunu..

— Sonra?..

— Sonra bir tane daha içersiniz.

— İlk akşam bunu da tecrübe etti.. Hiç bir faydası olmadı, aksine durumu daha iyi görmeme yaradı.

— İnsanın hayli derecede sarhoş olması gerek, o zaman işler yoluna giriyor.

Ravic karyolanın karşısındaki şezlonga oturdu, daha evvel bunu görmemişti..

— Taşındığınız zaman bu var mıydı?.

Kadın başını salladı:

— Ben koydurttum, yatakta yatmayı sevmiyorum. O kadar mânâsız ki, bir yatak, soyunmak. Niçin?, Sabahları ve gündüzleri mümkün, fakat gece..

Ravic yatağın karşısında duran dar, eski şezlonga oturarak:

— Anlıyorum, hepimizin başından böyle şeyler geçti.

Bir sigara yaktı.

— «Şehrâzad» da yazık ki Morosow'u göremedik. Bugün izinli olduğunu bilmiyordum. Yarın gece mutlaka gidin. Sizin için bir şey bulacağından eminim, mutfakta bile olsa.. O zaman, hiç değilse geceleri meşgul olursunuz. İsteddiğiniz de bu değil mi?. «Evet! » Joan Madou konyak bardağını boşaltarak Eminim Joan, ne kadar az konuşursak o kadar iyi olacak. Joan ona baktı, Ravic yalanını yüzüne vurmadı, elbette Morosow.

— «Evet! » Joan Madou konyak bardağını boşaltarak yatağın üzerine oturdu. «Her akşam yürüdüm. Yürümek insanı açıyor. » Bir dakika gözlerini yumdu: «Neden böyle konuşuyorum acaba? » dedi. «Hakikatte konuşmak istemiyorum. Belki de kaç gündür sustuğum içindir. Bugün ilk defa olarak» durdu. «Beni dinlemeyin. »

Ravic:

— İçiyorum, dedi. İstedığınızı söyleyin. Gecedir kimse duymaz.

Ben kendimi dinleyeceğim. Yarın her şey unutulacak.

Duvara yaslandı. Suyun akışı duyuluyordu. Kalorifer ses çıkartıyor ve yağmur hafif hafif pencereye çarpıyordu. Gerisin geriye gelip ışığı söndürünce ve karanlık bir pamuk parçası üzerine damlayan klorformun yayılışı gibi odaya çöktükten sonra, dışarıdan gelen ışık odayı zaman zaman aydınlığa ve karanlığa boğmağa başlamıştı. Ravic «içkiden» diye düşündü. Yahut da yarı aydınlıktan veya ikisinden de.. Artık, o, az evvelki solgun ve manasız kadın değil de, bir başkasıydı. Birdenbire gözler meydana çıktı. Bir yüz vücut buldu, bir varlık bana bakıyor. Hayal olacak. Kafamın içindeki; ateş onu aydınlatıyor..

Joan Madou onun söylediklerini dinlememişti. Bunların hepsini biliyor, daha fazlasını bilmek istemiyordu.

Yalnız kalmak hayatın ebedî nakaratı, başka şeyden ne daha iyi, ne daha kötüydü. Ondan çok bahsediliyordu,. İnsan her zaman yalnız ve hiç bir zaman yalnız değildi.

Alaca karanlığın içinden birdenbire bir keman sesi yükseldi. Peşte'nin etrafındaki tepe veya bahçelerden geliyor gibiydi. Kestane ağaçlarının ağır kokusu.. Rüzgâr., ve rüyalar insanın omuzuna binen baykuşlar gibi karanlıkta gözleri daha çok parlıyordu. Gece ki, hiç bir zaman gece olmuyor. O saat ki. bütün kadınların güzelleştiği saat..

Ravic kadına baktı.

Joan Madou «teşekkür ederim» dedi.

— Neye?.

— Dinlemeden beni konuşturduğunuza. İyi geldi, buna ihtiyacım vardı.

Ravic başını salladı:

— Peki, artık gideyim. Ayağa kalktı. Bir oda ve içinde parlak olmayan solgun bir yüz..

Joan Madou merakla:

—Sahiden gitmek istiyor musunuz? diye sordu ve sanki odada saklı biri varmış gibi etrafına bakındı.

— İşte Morosow'un adresi: İsmi hatırlamanız için. Bu gece saat dokuzda...

Ravic bunu reçeteye yazmıştı ve kâğıdı bavulun üzerine koydu..

Kadın ayağa kalkarak paltosunu ve beresini aldı, Ravic ona bakıyordu;

— Beni aşağıya kadar geçirmeye lüzum yok.

— Maksudım bu değil, burada kalmak istemiyorum. Biraz yürümeye ihtiyacım var.

— Daha sonra tekrar geleceksin, yine aynı şey, neden burada kalmıyorsunuz? Halbuki şimdi buradasınız, neden kalmıyorsunuz

— Yakında sabah olacak, tekrar döndüğüm zaman ise gün ağaracak. O zaman daha kolaydır.

Ravic pencereye yanaştı. Yağmur yağıyordu. Sokaktaki sarı lâmba ışığının etrafında yaş ve kurşunî hüzmeler dolaşıyordu. Şişeyi aldı:

— Haydi, dedi. Bir şey daha içelim, sonra yatarsınız. Yürünecek hava değil.

Joan Madou, birden yanına gelerek telâşla:

— Beni burada bırakmayın, sebebini bilmiyorum, fakat şimdi hayır.. yalnız kalamam..

Ravic şişeyi dikkatle masanın üzerine koyduktan sonra, kolunu, kadının kollarından çekti:

— Küçüğüm, buna bir gün alışmak mecburiyetindesin..

Şezlonga baktı. «Burada uyuyabilirim, başka yere gitmekte mâna yok. Sadece bir kaç saatlik uykuya ihtiyacım var. Sabah saat dokuzda bir ameliyat yapacağım. Evimdeymiş gibi yatarım. »

Gülerek:

— Bu ilk nöbetim değil, öyle değil mi?

Joan Madou adama bakmadan başıyla «evet» dedi.

— Saat yedi buçukta dışarıda olmalıyım..

— Çok erken, sizi uyandıracacağım.

Kadın: «Zararı yok, kalkar size kahvaltı hazırlarım. Her şey... »

Ravic: «Katiyyen olmaz» dedi.

— Peki, Ekimde kaybolmuş iki kişi gibi.. Burada kalalım. Siz karyolada yatın. İsterseniz siz soyununcaya kadar ben kapıcının odasına giderim.

Joan Madou:

— Hayır, dedi.

— Korkma kaçmam, hem de yastık, battaniye istemeliyiz..

— Ben zili çalayım..

Ravic düğmeyi ararken, «bu işi erkeğin yapması dağa doğrudur» dedi.

Kapıcı geldiği zaman elinde bir şişe konyak daha vardı. Ravic:

— Yanılıyorsunuz, dedi. Teşekkürler.. Biz harpten evvelki nesildeniz. Bir battaniye, bir yastık ve bir çarşaf istiyoruz. Burada yat mak mecburiyetindeyim. Dışarısı çok soğuk ve yağmurlu. Fena bir zatürreeye tutuldum. Yataktan kalkalı henüz iki gün oldu. Bunları hazırlaman mümkün mü?

— Tabii efendim, kendim de aynı şeyi düşünüyordum. Derhal icabına bakarım, diyerek kapıyı kapadı.

Ravic bir sigara yaktı.

— Biraz hole çıkıyorum. Kapıların önündeki ayakkabılara bakmak, benim eski merakımdır, kaçmam, Mısırlı Yusuf gibi ceketimi buraya bırakıp gitmem.

Kapıcı eşyaları getirirken Ravic'i holde görünce birdenbire durdu. Sonra yüzü güldü. «Böyle şeyler pek nadir görülür»

dedi.

Ravic:

— Ben de nadiren yaparım. Yalnız doğum günleri ve Noelde Onları bana ver. Ben içeri götürürüm. O kutuda ne var?

— Sıcak bir şişe su, zatürreeniz için.

Ravic: «Mükemmel ben ciğerlerimi konyakla ısıtıyorum» diyerek, cebinden bahşiş vermek üzere bir kaç frank çıkardı.

— Eminim ki pijamanız yok beyefendi. Size bir kat bulabilirim.

Ravic ihtiyar adama bakarak:

— Teşekkür ederim kardeşim, sanırım bana çok küçük gelecekler .

Bilâkis, tam size göre, yeni.. Lâf aramızda, onları bana bir Amerikalı hediye verdi. Bir bayan kendisine hediye etmiş. Ben böyle şey giymem, gecelik giyerim. Yeni olduklarından emin olabilirsiniz.

— Pekâlâ getir de görelim.

Ravic holde bekledi. Kapıların önünde, üç çift ayakkabı duruyordu. Lâstik kenarlı bir çift çizme.. Arkadaki odadan gök gürültüsü gibi horlamalar işitiliyordu. Diğerleri koyu renkte erkek ayakkabıları ve bir çift yukarıya düğmelenen deri ayakkabı.. Kapının önünde beraber olmalarına rağmen, kaybolmuş gibydiler.

Kapıcı pijamaları getirmişti. Fevkalâdeydiler. Altın yaldızlı, mavi sun'î ipektendi. Ravic bir dakika onları seyretti. Amerikalının hislerini anlamıştı..

Kapıcı gururla:

— Fevkalâde değil mi? diye sordu.

— Tabiî fevkalâde.. Onları seçen kadını görmek isterdim..

— Bu gece giyebilirsiniz. Satın almaya lüzum yok.

— Size ne kadar borçluyum?

— Ne isterseniz verin.

Ravic elini cebine sokup çıkardı.

Kapıcı:

— Bu çoktur efendim, dedi.

— Siz Fransız değil misiniz?..

— Evet. Saint - Nazaire'liyim.

— O pijamalar için hiç bir şey fazla değil..

— Beğendiğinize memnun oldum. Allah rahatlık versin efendim. Ben sonra gelir onları kadından alırım.

Ravic:

— Ben getiririm, dedi. Beni saat yedi buçukta uyandırın, fakat kapıyı yavaş vur. Duyarım. Allah rahatlık versin.

Ravic, Joan Madou'ya pijamaları göstererek:

— Bunlara bakınız. Noel baba için bir elbise. Bu kapıcı bir sihirbaz. Gülünç olabilmeli için insan hem cesur olmalı, hem de kendini bilmemeli..

Battaniyeleri şezlonga yaydı. Onun için kendi otelinde uyumak, la, burada uyumanın hiç bir farkı yoktu. Bu gece dişlerini fırçala, masa da olurdu. Sabahleyin hastahanede banyosunu alırken, bunu da yapardı, başka ehemmiyetli bir şey yoktu. Kadın tıpkı bir hasta gibi onu alâkadar etmiyordu. Yaptığı iş sadece ehemmiyetsiz bir lûtuftan ibaretti.

Su bardağını konyakla doldurdu. Kapıcının getirdiği bardaklardan biriyle kadının yatağının yanına koydu.

— Zannedersen bu size kâfi gelir, dedi. Bu şekil daha kolay olur, kalkıp doldurmaya mecbur kalmam. Şişeyle öteki bardağı da ben yanına alırım. z

— Küçük bardağa lüzum yok, ötekinden içerim.

— Daha iyi, diyerek şezlonga yerleşirken, kadının ona lüzumsuz ev sahibi davranışları göstermediğinden memnundu.

Bardağı doldurup, şişeyi koyduktan sonra:

— Allah rahatlık versin, dedi.

Joan Madou cevaben:

— Size de... Teşekkürler.

— Bir şey değil, benim de yağmurda yürüyecek hiç halim yoktu.

— Yağmur hâlâ yağıyor mu?

— Evet..

Dışarıda yavaş yavaş yağın yağmurun sesini dinlediler.. Sanki renksiz ve şekilsiz olan kederin kendisinden daha kederli bir şey, uzak bir hâtıra; onlara doğru sürüklenen ve onların unuttuğu bir şeyi görmek isteyen sonsuz bir dalga daha içeri girmek istiyordu.

Ravic:

— İçmek için iyi bir gece, dedi..

— Evet, yalnız kalmak için de çok fena bir gece..

Ravic şişeyi aydınlığa tutarak:

Çocuk, yalnız kalmaya alışmalıyız. Eskiye bir arada tutan şey şimdi harap oldu. İpi kopan, taneleri camdan bir kolye gibi birbirimizden ayrı düştük. Artık kuvvetli hiç bir şeyimiz kalmadı. Her şey sallanırken, sallanan bu şeye dayanmaya çalışmamalı. O zaman, daha çabuk düşülür.

Bardağını doldurarak:

— Çocukken bir keçe çayırdan yatmışım. Yazdı ve gök berraktı . Uykuya dalmadan önce ormanın üzerinden ufuktaki Orion yıldızını görmüştüm. Gece yarısı uyandığım zaman, Orion'u üzerimde gördüm. Bunu kitaplarda olduğu gibi biliyor, fazla kelimelere bağlamıyordum . O zaman bunun hakikat olduğunu hissetmişim. Dünyanın büyük bir boşluk içinde döndüğünü duyuyordum. O derece ki, fırlamamak için âdeta bir yere tutunmak istedim. Bu her halde derin bir uykudan birdenbire uyanmış olmamdandı. O zamandan beri de hep bana öyle gelir. (Bardağını boşalttı): Bu bazı şeyleri değiştiriyor, diğerlerini ise kolaylaştırıyor (Joan Madou'a bakarak): «Ne kadar derin felsefe kurduğumu bilmiyorum. Yorulduğunuz zaman cevap vermeyin, » dedi.

— Henüz değil, birazdan. İçimde uyanık olan bir nokta var, uyanık ve soğuk..

Ravic şişeyi yere, yanına bıraktı. Odanın sıcaklığından tatlı bir rehavet yavaş yavaş üzerine

çökmüştü. Gölgeleler indi, gecenin kanatları çırpınmağa başladı. Gece, yabancı bir oda, uzaktan gelen tam-tam sesleri gibi yağmurun muntazam fısıltılarla damlayışı.. Bir baraka ve perişanlığın içinde küçük bir ışık. Manasız vahşetin içinde küçük bir ateş.. Yabancı bir yüz başka bir yüze karşı konuşuyor.

Ravic: «Bunu siz hiç hissetmediniz mi? »

Kadın bir dakika sustuktan sonra:

. — Evet, tamamiyle değil, biraz farklıca.. Günlerce kimse ile konuşmayıp, geceleri yürümek.. O insanlar ki her birinin sahibi başka ve her biri ayrı bir semte gidiyor. Her biri başka yerde yuva kurmuştu. Yalnız ben değildim ve her şey yavaş yavaş hakikatten uzaklaşıyor, sanki, sanki ben suyun altında kalmış bir şehirde yürüyordum.. —

Bu arada dışarıdan birinin ayak sesi işitilmişti. Merdivenleri çıktı, anahtarı şıkırdadı ve kapı kapandı, bunun peşinden, sifondan hızla akan suyun sesi işitildi.

Ravic, iyice uykusu gelmesine rağmen, şu suali sormaktan kendini alamamıştı:

— Madem ki Paris'te kimseyi tanımıyorsunuz, niçin burada kalıyorsunuz?..

— Bilmiyorum, nereye gidebilirim?.

— Gidecek yeriniz yok mu?

— Hayır, insan geri dönemiyor.

Rüzgârla birlikte yağın yağmur, camlara çarpıyordu. Ravic:

— Öyleyse, neden Paris'e gitmişsiniz?.

Joan Madou, cevap vermeyince, Ravic onun uyuduğunu tahmin etmişti.

Joan bir müddet sonra:

— Raszinski ile ayrılmağa karar verdiğimiz için Paris'e gelmiştik.

Ravic buna şaşmamıştı, çünkü bazan insan hiç bir şeye şaşmıyordu. Karşiki odadaki adam o sırada kusuyordu. Dışarıdan öğürtülerinin sesi geliyordu. Ravic:

— Öyleyse niçin bu kadar üzgünsünüz

— Çünkü öldü. Öldü! Birdenbire yok oldu; bir daha geriye dönmeyecek, öldü! İşleri düzeltmeyecek! Anlıyor musunuz?

Bunları söyledikten sonra, Joan yatakta doğrularak Ravic'e baktı: Ravic:

— Evet fakat aslında bunun için üzölmüyorsunuz. Sen onu bırakmadın, o seni bıraktığı için, çünkü sen hazırlanmadan gitti.

— Ben, ben değişebilirdim, ben..

Ravic:

— Unut, pişmanlık dünyada en işe yaramayan şeydir. İnsan her şeyi geriye çağırıp, onu düzeltemez, öyle olmuş olsaydı, hepimiz ermiş veya aziz olurduk. Hayat bizden mükemmellik bekliyor. Kusursuz olanlar müzeye yakışır.

Joan Madou cevap vermemişti. Ravic onun konyak içip başım yastığa dayayışını seyretti. Bir şey daha vardı, fakat bunu düşünebilecek kuvveti kalmamıştı, zaten ona dokunan tarafı da yoktu. Sadece uyumak istiyordu. Ertesi gün ameliyata girecekti. Boş bardağı yerdeki şişenin yanına bırakırken:

«Acayip, insan bazan nerelere ulaşıyor» diye düşündü.

Ravic odaya girdiği zaman Lucienne Martinet pencerenin yanında oturuyordu. Ravic:

— Yataktan kalkmayı nasıl buluyorsunuz? diye sordu.

KIZ, Ravic'e baktı, sonra başını dışarıdaki karanlık havaya doğru çevirdi, sonra tekrar Ravic'e döndü. Ravic konuşmuş olmak için:

— Hava bugün hiç de güzel değil, dedi.

KIZ: «Bana göre güzel».

— Neden?.

— Çünkü dışarıya çıkmak zorunda değilim de ondan.

KIZ iskemlesinin üzerinde büzülmüştü, arkasındaki uzun basma sabahlık, gelincik çiçekleriyle süslüydü. Çirkin dişli sıska bir şeydi. Fakat Ravic'in gözünde Truvalı Helen'den çok daha güzeldi, çünkü o kendi eliyle hayata yeniden getirdiği bir candı. Bu, gurur duyacak bir şey olmamakla beraber, bir tapesini daha evvel kaybetmişlerdi. Fakat, bu kız şimdilik kurtulmuştu ya..

Lucienne:

— Bu havada şapka giymek pek eğlenceli olmasa gerek..

— Şapka mı dağıtıyordunuz?

— Evet, Mme. Lanvert'in mağazası, Matignon caddesi.. Saat beşe kadar da çalışmağa mecburuz, ondan sonra da müşterilerin şapkalarını götürmek mecburiyeti vardır. Beş buçukta yolda olacaktım. Daha hızlı yağmadığına şu anda esef ediyorum. Dün bardaklardan boşanırcasına yağıyordu. Şimdi benden başka birisi yağmur altında yürümeğe mecbur..

Ravic pencerenin yanına, kızın karşısına oturdu. «Acayip, insan ölümden kurtulanların çok mutlu olacağını zanneder, halbuki hiç de öyle olmuyor, kız da mutlu değil. Adeta bir mucize onu kurtardı, o ise mutluluğu yağmur altında dolaşmakta buluyor. » Bunları düşündükten sonra, kıza:

— Lucienne, bu hastaneye nasıl geldin?

KIZ yorgun bir ifade ile adama baktı:

— Bana biri söylemişti.

— Kim?.

— Bir tanıdık.

— Hangi tanıdık?.

KIZ duraklayarak:

— Burada bulunan bir tanıdık, onu buraya kadar ben getirmiştim , ondan biliyorum..

— Ne zaman?

— Ben buraya gelmeden bir hafta evvel.

— Ameliyat masasında ölen kız mıydı?

— Evet..

— Öyleyken, yine geldiniz.

Lucienne kayıtsız:

— Evet, niçin olmasın?

Ravic düşündüğünü söyleyememişti, kızın bir vakitler tatlı bir ifadeyle gülen, şimdi hayatın sillesini yemiş durgun yüzüne baktıktan sonra:

— Aynı ebeye mi gittiniz? dedi.

Lucienne cevap vermemişti.

— Yoksa aynı doktora mı? Benden çekinme, nihayet kim olduğunu bilmiyorum.

— Bir hafta yahut on gün kadar önce Mary gitmişti.

— Ve siz başına bu felâket geldiğini gördüğünüz halde, yine gittiniz?

Lucienne omuzlarını silkti:

— Ne yapabilirdim? Başka kimseyi tanımıyordum ki... Bir çocuk, bu çocukla ne yapardım?..

Pencereye döndü: Karşıda bir adam pantolonla balkona çıkmıştı, askıları gözüküyordu, aynı zamanda da elinde bir şemsiye tutuyordu.

— Doktor, daha ne kadar burada kalacağım?.

— Bir hafta...

— Bir hafta daha mı?.

— Niçin? Bu uzun bir zaman değil ki...

— Para, para gidiyor.

— Belki bir iki gün daha eksik yapabiliriz.

— Acaba taksitle ödeyebilir miyim? Param yetmiyor, günde otuz frank biraz pahalı.

— Bunu size kim söyledi?

— Hastabakıcı.

— Hangisi? Tabiî Eugenie'dir.

— Evet, ameliyat ve sargılar hariçmiş. Bunlar da çok pahalı mıdır?

— Ameliyat parasını ödediniz mi?.

— Hastabakıcı bunun yeter olmadığını söyledi.

— Hastabakıcı bu işleri bilmez Lucienne, en doğrusu Dr. Veber'e sorun.

— Bir an evvel öğrenmek istiyorum.

— Neden?.

— Ödemem için. Ne kadar franga ihtiyacım olduğunu anlamak için. (Parmakları zayıf ve iğneden delik deşikti). Daha bir aylık ev borcum var. Buraya geldiğim zaman geçen ayın on üçüydü, şimdi ise on beş... Evvelce haber vermiş olsaydım, boşuna bir aylık vermeyecektim.

— Size yardım edecek kimseniz yok mu?

Lucienne başını kaldırdı, yüzü sanki onbeş yaş birden ihtiyarlamıştı.

— Doktor, bunu siz benden çok daha iyi bilirsiniz. O sadece hırslandı. Benim cahil olduğumu bilmiyormuş. Yoksa benden alâkasını derhal kesermiş.

Ravic başını salladı. Böyle konular ona yabancı gelmiyordu.

— Lucienne, çocuğu düşüren kadının adresini ver, kabahat onun, belki parayı geri alınız, sadece ismini vermen kâfi.

Kız doğruldu, birdenbire isyan ederek:

— Polis mi? Hayır! Beni de işe karıştırırlar.

— Polissiz, sadece tehdit ederiz, hepsi bu kadar.

Kız acı acı gülerek:

— Bu şekilde hiç bir şey alamazsınız. Demir gibi bir kadın...

300 frank vermeğe mecbur oldum. (Sabahlığını düzettikten sonra ekledi): Bazı insanın şansı yok.

Bu sözleri âdeta başkasından bahseder gibi söylüyordu. Ravic: — Aksine oldukça şanslısınız, dedi.

Eugenie'yi ameliyat odasında görmüştü. Nekil âletleri parlatmakla meşguldü, bu onun yegâne merakıydı. Ravic'in girişini duymamıştı bile... Ravic: «Eugenie! » diye seslenince yerinden sıçrayarak:

— Siz hep böyle insanı korkutur musunuz?.

— Ben böyle bir insan olduğumu zannetmiyorum, yalnız siz hastaları hesap meseleleriyle korkutmasanız çok iyi olacak.

Eugenie kendini topladı, elinde parlatma bezleri olduğu halde:

— Tabiî, orospu derhal yetiştirdi, dedi.

Ravic: «Eugenie, emin ol ki hayatı böyle güçleştirip, hiç bir adamla yatmamış olan kadınlar arasında daha çok orospular vardır. Evlilerden bahsetmiyorum ve kız da bana yetiştirmedir. Yalnız gününü zehir ettiniz, o kadar.

— Ya nedir? Hem hisli, hem de öyle yaşamak? Ravic, ayaklı din kitabı, mide bulandıran fazilet modeli... Arkadaşının hayatına mal olan aynı ebeye ve aynı hastaneye gitmek cesaretini gösteren bu zavallı işçi kızın bîkesliğinden ne anlıyorsun? O kız ki sadece: Ne yapabilirdim ve nasıl ödeyeceğim diye düşünüyor... diye mırıldanmaktan kendini alamadı. Sonra Eugenie'ye:

— Eugenie, sen ya çocuklu bir dulla, yahut cenaze levazımatı satan biriyle evlenmelisin, dedi.

Eugenie azametle:

— Mr. Ravic, siz benim özel hayatıma karışmayın. Yoksa Dr. Veber'e şikâyet etmek zorunda kalacağım.

— Zaten her gün yaptığınız bundan farklı bir şey değildir.

Memnunluktan hastabakıcının yanakları kızarmıştı:

— Eugenie, niçin dindar insanlar samimî olmuyorlar? Sinikler en iyi ahlâklı insanlardır, hiç olmazsa idealistlere tahammül edebiliyorlar. Bu sizi düşündürmüyor mu?

— Allaha şükür, hayır.

— Ben de aynı şeyi düşünüyorum. Ben günâhın çocuklarına, Osirise gidiyorum. Şayet Dr. Veber ararsa...

— Dr. Veber'in sizi arayacağını sanmıyorum.

— Bekâret insanı her zaman açığız yapmıyor, bana ihtiyacı olursa beşe kadar oradayım, sonra da otele.

— Güzel, otel. Yahudi mi?

Ravic, Eugenie'ye dönerek:

— Eugenie, her mülteci Yahudi olmaz. Hattâ bütün Yahudiler de Yahudi değildir. Bazı ummadığınız kimseler de Yahudidir. Hattâ bir kere bir Yahudiyi ben zenci sanmışım. Çok yalnız kalan bir adamdı, tek tesellisi Çin yemekleriydi. Hayat böyledir, dedi.

Hastabakıcı cevap vermemişti... Hiç bir lekesi olmayan tabağı parlatıyordu.

Ravic adamı gördüğü zaman, Boissiere sokağında küçük bir meyhanede oturmuş, pencereden yağmuru seyrediyordu. Beyninden vurulmuşa dönmüştü. İlk önce ne olduğunu anlayamamış, fakat sonra masayı, kenara iterek yerinden fırlamış ve kalabalığı yararak kapıya doğru koşmağa başlamıştı.

Birisi onu kolundan tutarak alıkoymuştu. Aradığını bulamayarak geri döndü:

— Ne var? dedi.

Garson: «Parayı vermediniz. »

— Ne? Ha evet. (Kolunu çekerek, şimdi döneceğim.)

— Garson kızdı:

— Burada böyle şey olmaz, vermelisiniz.

Ravic cebinden parayı çıkararak garsona fırlattı ve kapıdan çıktı. Bir kaç kişiyi iterek Boissiere sokağında hızlı hızlı yürümeğe başladı. Çarpıklarından birisi arkasından bağırınca, dikkati çekmemek için yürüyüşünü yavaşlatarak ilerledi.

«Bu olmaz» diye düşünüyordu... «İmkânı yok, deli olmalıyım, imkânsız... Bu yüz o yüz olamaz, çünkü Almanyadaydı. Pencere kirliydi, yağmur izlerinden dışarısı iyi görülmüyordu, her halde yanılmış olmalıyım».

Kendisini sinemadan çıkan kalabalıktan zor sıyrabilmişti. Her geçen yüze dikkatle bakıyordu, Şapkaların altına doğru eğildikçe kızgın ve hırslı bakışlarla karşılaşılıyordu. İlerliyor, durmadan gri, siyah, şapkalı her gördüğü insanı ayırmaksızın dönüp in-celiyordu. Sonunda Kleber caddesinin köşesinde durdu, hatırlamağa çalıştı. Evet, bir kadın, küçük köpekli bir kadının hemen arkasından adamı görmüştü. Köpekli kadını ise çoktan geçmişti. Hızla gerisin geriye döndü, kadını tekrar görünce durdu. Elini cebinin içinde yumruk yaparak yine incelemeye koyuldu. Köpek her direği koklayıp arka bacağını kaldırıyor, yeri kazıyor, koşuyor... Aynı hareketleri tekrarlıyordu.

Ravic bunu seyrederken birdenbire ensesinin kardan ıslandığını farkedivermişti. Bir kaç dakika daha bekledi. O yüzü göremeyince gerisin geriye döndü, geçen otomobillere baktı. Kleber caddesinden yeraltı trenine inerek bilet aldı, araştırmasını bitirmeden bir tren geldi, kalktı. Platform boşalmıştı...

Yavaş yavaş meyhaneye döndü ve oturduğu masaya gitti, yarı dolu kadehi hâlâ yerinde duruyordu... Ona bu çok acayip gelmişti. Çünkü aradan bir ömür kadar zaman geçmişti.

Garson yeniden geldi:

— Affedersiniz beyefendi, bilmiyordum, diye özür diledi.

Ravic:

— Aldırma, bana başka bir calvados getirir misin?...

— Başka mı? (Yarı dolu kadehe bakarak) bunu içmiyecek misiniz?.

— Bozuk değil, yalnız başkasını istiyorum.

— Peki efendim.

Ravic kendi âlemine dalarak: «Yanılmışım, kirli pencere insanı nasıl yanıltıyor» diye düşündü. Pencereden dışarı hâlâ pusudaki avcı gibi her geçene bakıyordu. Aynı zamanda kaçak bir sinema şeridi gibi hâtıralar da canlanıyordu:

«... Berlin 1933 de bir yaz akşamı. Gestapo, penceresiz boş bir oda, ampullerin çiy ışığı, kayışlar ve kırmızı lekeli bir masa, on iki kere baygınlıktan sonra, kovalar dolusu su ile boğulur gibi aylırken zulmedilmiş beyninin her şeyi kavrayan kudreti, böbreklerin dayaktan hissizlenişi, Sybil'in acı dolu kasılmış yüzü, işkence eden iki adam aralarında dostane bir sesle itiraf etmediği takdirde Sybil'in başına gelecekleri anlatıyorlardı. Ve üç gün sonra Sybil'in asılı bulunduğu haberi gelmişti... »

Garson kadehi masanın üzerine bırakmıştı...

— Bu başka bir çeşit beyefendi, daha eski.

Pekâlâ, teşekkür ederim.

Ravic kadehi birden içti, cebinden paketini çıkararak bir sigara yaktı, elleri hâlâ titriyordu. Kibriti yere atarak, tekrar bir calvados ısmarladı. O yüzü, gülen o yüzü yine görmüştü... Mutlak yanıltıyordu. Haake'nin Paris'te olması imkânsızdı! Hâtıraları bir tarafa bırakmak gerek, bir şey yapamayınca insanı deli etmekten başka bir işe yaramıyordu. Her şey değişecek, onun da zamanı gelecek, o zamana kadar...

Garsonu tekrar çağırıp parayı verdi, fakat sokaktan geçen yüzleri incelemekten kendini alamıyordu.

Ravic, Morosow'la Internationale'in mezara benziyen salonunda oturuyordu. Morosow:

— Onun olduğundan emin misin?

— Hayır, fakat çok benziyordu. O değilse hâfizama güvenilmeyeceğim .

— Meyhanede olmam aksilik.

— Evet.

Morosow bir süre sustuktan sonra:

— İnsan ne kadar tuhaf oluyor değil mi?, dedi.

— Hayır, niçin?.

— Çünkü... bilinmiyor.

— Biliyorum.

Morosow cevap vermedi.

Ravic: «Bu hayalleri atlattığımı zannediyordum. »

— İnsan, onları hiç bir zaman atlatamıyor. Başlangıçta aynı şeyleri ben de çektim. İlk 5 - 6 sene kadar sürdü. Rusyada bulunan daha üç kişiyi bekliyorum. Yedi kişiydiler, dördü öldü. İki kişi kendi partileri tarafından vuruldu. 20 senedir bekliyorum. 1917 denberi... Yaşayanlardan biri yetmişinde olurdu. Diğer ikisi de 40 veya 50 yaşlarında kadar. Onları yakalamak istiyorum, babamın ruhu için...

Ravic, Boris'e baktı: Elli yaşında olduğu halde dev gibiydi.

— Merak etme Boris, eline düşecekler, dedi.

Morosow kocaman ellerini açıp kapayarak:

— Zaten benim de beklediğim bu. Hayatıma kıymet verişim de bu yüzdendir. Şimdi çok içmiyorum, onları vurmak veya bıçaklamak istemiyorum, çünkü kuvvetli olabilmem için zaman

kazanmam lâzım.

— Ben de o şekilde öldürmek istemiyorum. Bir müddet durduktan sonra Morosow:

— Bir parti satranç oynar mıyız? dedi.

— Evet, ama boş oyun takımı göremiyorum.

— İşte profesör bitiyor. Levy'le oynadı, tabî kazandı.

Ravic oyun takımını almak üzere kalktı.

— Bütün gün oynadınız profesör.

Yaşlı adam başını sallayarak:

— Vakit geçiyor, kâğıttan çok daha mükemmel bir oyun. Kâğıtta ya şansınız var veya yok, insanı eğlendirmiyor. Halbuki satranç başlı başına bir âlem... İnsan daldığı zaman, olgunlaşmaktan çok uzak olan dünyayı unutuyor.

Arkadaşı Levy meler gibi bir ses çıkardı.

İki oyundan sonra Morosow ayağa kalkarak:

— Kapıları açmak için gitmek lâzım. Hem sen Şehrâzad'da neye görünmüyorsun?

— Bilmem, tesadüf.

— Yarın akşam gelsene.

— Yarın akşam gelemem, Maksim'de yemek yiyeceğim.

Morosow gülümsedi:

— Gayrı resmî bir mülteci için Paris'in en şık yerinde yemek yemek... Doğrusu maşallahın var.

— Güvenle oturabileceğin yerler oralarıdır, mülteci gibi hareket edersen çabuk yakalanırsın.

— Pekâlâ kiminle gidiyorsun? Yoksa Alman elçisinin himayesinde mi?

— Kate Hegstroem'le.

Bunun üzerine Morosow ıslık çalarak:

— Burada mı?, dedi.

— Yarın sabahki trenle Viyana'dan geliyor.

— Güzel, o zaman nasıl olsa Şehrâzad'da görürüm.

— Belki de aksine.

Morosow aldırmadan:

— Kate Hegstroem Paris'te olduğu sürece, Şehrâzad onun karargâhıdır. Bunu sen pekâlâ bilirsin.

— Bu sefer iş başka, ameliyat olmak için hastanede yatacak.

Morosow gözlerini kıstı:

— İşin aslı bu ya azizim, sen kadınları asla anlamıyorsun. Yoksa oraya gelmesini istemiyor musun?

— Niçin?...

O kadını yolladığın gündenbergi orada hiç gözükmedin de... Joan Madou. Pek tesadüfe benzemiyor.

— Saçma... Sizde çalıştığımı dahi bilmiyorum, ona iş verebildiniz mi?

— Evet, ilk önce koroda çalışıyordu, şimdi kısa sololar yapıyor. İki veya üç şarkı...

— Alıştı mı?

— Tabiî, niçin alışmasın?.

— Zavallı o kadar üzgündü ki...

Morosow: «Sebebi? » dedi.

— Zavallı kız dedim ya...

Morosow güldü, ve bir baba şefkatiyle, yüzünde geçirdiği bütün tecrübelerin izleri belirdi. Steplerdeki engin ufuklar gibi bilgi ve dünyanın bütün tecrübeleri...

— Saçma sapan konuşma Ravic. Bu kadın bir dişi köpek.

— Ne?...

— Dişi köpek, orospu değil, Rus olsaydın ne demek istediğimi anlardın.

Ravic başını salladı:

•— Öyleyse bir hayli değişmiş, Allaha ısmarladık Boris, Çok teşekkür ederim.

Kate Hegstroem:

— Ravic, ne zaman hastanede olmalıyım?

— Ravic, ne zaman hastanede olmalıyım?

— Yarın akşam, bir gün sonra da ameliyatı yaparız.

Kate onun önünde durdu... Güzel, ince, çok genç ve kendinden emindi.

— Bu sefer korkuyorum, dedi, bilmem neden korkuyorum?

İki sene evvel onu apandisitten ameliyat etmişti... O zamandan beri birbirlerinden hoşlanarak dost olmuşlardı. Bazan aylarca ortadan kaybolup birden meydana çıkardı. Ravic'e âdeta uğur getiren bir tılsım olmuştu. Paris'te ilk onun ameliyatını yapmıştı. Uğur getirmişti, o zamandan beri çalışmış ve polisle ilgisi olmamıştı.

Pencereye giderek dışarıya baktı. Lancaster otelinin avlusu gözüküyordu. İhtiyar bir kestane ağacı dallarını ıslak göğe doğru uzatıyordu.

— Bu yağmur, dedi. Viyana'dan çıkarken yağmur yağıyordu. Zürich'te uyandığım zaman yine yağıyordu, ve şimdi burada... (Perdeleri kapatarak) bana ne oldu bilmem, galiba ihtiyarlıyorum.

— İnsan ihtiyarlamadığını bildiği için öyle düşünür.

— Değişmeliyim. İki hafta evvel boşandım. Neşeli olmam lâzım, fakat yorgunum. Ravic, niçin her şey tekerrürden ibaret?.

— Her şey değil, biz tekerrür ediyoruz, o kadar.

Gülümseyerek şöminenin yanındaki sedire oturdu:

— Kate, buna şaşmamalısın, kuvvet dünyanın en sari hastalığıdır.

— Evet, hem de insanı en çok değiştiren hastalık. Şaşmamın asıl sebebi de bu ya!... İki sene evvel evlendiğim sevimli, işsiz güçsüz adam birdenbire bağırarak asker oluvermişti. Sokakları temizelediği bir gün durup Profesör Bernstein'e gülmüştü. Bugün sokak temizleyen bu adam bir sene evvel onun böbreklerini iyi ederek hayatım kurtarmıştı.

— Bu adamdan ayrıldığına memnun oldum.

— Fakat, boşanmak için benden 250. 000 shilling istedi.

Ravic:

— Ucuz, dedi, parayla halledebileceğin her şey ucuzdur.

Kate elmas gibi parlayan yüzünü Ravic'e kaldırdı:

— On para vermediğim halde, onun partisine ve şeflerine ait bütün düşüncelerimi söyledim.

Önüme gelene de söyleyeceğim. Beni Gestapo ve ölüm kamplarıyla korkutmak istedi. Güldüm. Ben

Amerikalı olmak sıfatıyla Amerikalıların himayesindeyim, bunun için de bana bir şey yapamazdı,

fakat ona çok şeyler olabilirdi, çünkü benimle evliydi. İşte bunları düşünememişti, diyerek Kate

gülmekte devam etti: Sonra da kuzu gibi oldu.

Ravic, sanki başka bir hayatı düşünüyormuş gibi «sefaret, müdafaa, himaye» diye tekrarladı.

— Acaba Bernstein hasta bakabiliyor mu?.

— Bakamıyor, ilk hemorojide beni gizli muayene etmişti. Allaha çok şükür ki çocuğum olmadı. Bir

nâzi çocuğu... diyerek titredi.

Bunun üzerine Ravic ayağa kalktı:

— Şimdi gitmem lâzım, öğleden sonra Veber formalite gereğince sizi tekrar muayene edecek, dedi.

— Biliyorum, fakat bu sefer korkuyorum.

— Fakat Kate, bu ilk ameliyatın değil ki!. Apandisitinden çok daha kolay... (Kadını omuzlarından

tutarak): Sen benim ilk ameliyatımdın, bu âdeta ilk aşk gibi bir şeydir. Sana iyi bakacağımdan emin

olabilirsin.

Kadın, Ravic'e bakarak:

— Evet, dedi.

— Öyleyse şimdilik Allaha ısmarladık Kate. Akşam saat sekizde sana tekrar uğrarım.

— Güle güle Ravic, şimdi gidip «Mainbocher» den bir gece elbisesi alacağım, bu ağırlığı

üzerimden atmam lâzım. Kendimi örümcek ağında zannediyorum. (Acı acı gülererek): Viyana...

Hülyalar diyarı... diye ekledi.

Ravic asansörle aşağı kata inerek holden geçti. Bir kaç Amerikalının oturduğu masanın ortasında

kocaman bir demet Glayöl duruyordu. Taze oldukları yaklaştıkça anlaşılın bu çiçekler âdeta kana

bulanmış gibiydiler.

İnternational otelinin ikinci katında göze çarpan olağan üstü bir hareket vardı. Bir kısım kapılar

açılmış, uşak ve hizmetçiler sağa sola koşuşuyor, otel sahibi holden hepsine ayrı ayrı emirler

veriyordu.

Ravic. merdivenlerden inerken:

— Burada ne oluyor, diye sordu.

Ev sahibesi iri göğüslü, güler yüzlü, kısa siyah bukleli saçlı, küçük kafalı bir kadındı.

— İspanyollar gittiler de, dedi.

Ravic:

— Biliyorum, odaları neden bu kadar geç temizliyorsunuz?

— Yarın sabah onlara ihtiyacımız olacak.

— Yine Alman mültecileri mi?.

— Hayır, İspanyol.

Ravic bir dakika kavrayamadı.

— İspanyol mu? Nasıl olur, biraz önce gitmediler mi?

Otelci kadın, ona parlak siyah gözleriyle baktı ve güldü. Bu gülüş anlayışlı olmakla beraber alaylıydı.

— Ötekiler geliyor.

. — Hangi ötekiler?.

— Karşı taraf, hep böyledir zaten.

Temizlik yapan kıza bir kaç kelime söyledikten sonra bencil, bir tavırla ekledi:

— Müşteriler bize dönmeyi nedense severler. Eski odalarını ararlar. Bunlardan bir kısmı tabîî öldü, diğerleri «Biarritz» ve «Saint Jean de Luz» da odaları boşalmaya kadar beklediler.

Ravic şaşkın şaşkın otelciye bakarak:

— Daha önceleri neredeydiler?...

Kadın anlamadığına şaşdı:

— Fakat, Mösyö Ravic... Primo de Rivera İspanyada diktatörken kaçmağa mecbur kalarak burada yaşadılar. İspanyada cumhuriyet ilân edilince geri döndüler. Buraya kralcı ve faşistler geldi. Şimdi ise bunlar gitti, cumhuriyetçiler geliyor, yâni ölmeyenler ... Atlı karınca gibi dönüyorlar.

Ravic: «Gerçekten atlı karınca gibi» dedi.

Otelci kadın odalardan birindeki yatağın üzerinde duran Kral Alfons'un resmini göstererek:

— Jeanne, şunu indir aşağıya, diye bağırdı.

Kız resmi getirdi.

— Buraya koy.

Otelci resmi duvara dayadıktan sonra yürüdü. Yandaki odada General Franco'nun resmi asılıydı.

— Onu da al, diğerinin yanına koy, diye emir verdi.

Ravic:

— «Niçin, bunlar giderken resimlerini de alıp götürmüyorlar? diye, sormaktan kendini alamamıştı.

Otelci:

— Mülteciler, giderlerken resimlerini nâdiren götürürler. Resim yabancı memleketde bir tesellidir. Dönünce buna ihtiyaç kalmıyor. Çerçeveleri seyahatte bir angarya olup camları çabuk kırılıyor.

Şişman generalin iki resmini diğerleriyle koridora koydu. «Dinî resimler içeride kalabilir. Azizler tarafsızdır» diye ekledi.

Ravic:

— Her zaman değil dedi.

— Güç anlarda insan Allahı arar. Burada dinsizlerin dua ettiklerini gördüm de...

Otelci enerjik bir hareketle sol göğsünü düzelttikten sonra:

— Çok sıkıldığınız zaman hiç dua etmediniz mi? diye sordu.

— Tabiî, fakat ben dinsiz değilim, yalnız zorla inanıyorum.

Uşak merdiveni elinde birkaç resimle çıkmıştı.

Ravic:

— Süsleyecek misiniz? diye sordu.

— Tabiî, insan otelci olunca tedbirli olması gerekir. Otelleri ünlü yapan böyle şeylerdir. Bilhassa bizim müşteriler bunlara pek meraklıdır. Altın yaldızlı, parlak renkli bir çerçeveden düşmanınız gururla size bakarsa her halde o odada huzur duyamazsınız, haklı değil miyim?...

— Yüzde yüz...

— Otelci uşağa döndü:

— Adolf, resimleri oraya, oraya koy... Hayır, ışığa karşı yan yana görebilelim.

Adam homurdanarak eğildi.

Ravic alâkayla:

— Ne asacaksınız? diye sordu: Geyik, yağlı boya, Vezüv yanardağı, gibi şeyler mi?

— Yetmezse eskileri koyacağım.

— Hangi eskiler?.

— Gidenlerin bıraktıklarını, işte hurdalar.

Soldaki duvarı gösterdi. Uşak, resimleri eski resimlere karşı dizmişti. «Marx» ın iki, üç tane «Lenin» in, bir tanesi de yırtıldığı için kâğıtla yapıştırılmış «Trotzky» nin. Negrin'in ve diğer cumhuriyetçi İspanyol ürerlerinin kara kalem resimleri daha küçük olarak konmuştu. Bu resimler ötekilerden daha az gösterişliydi. «Alfons», «Primo», «Franco» nun resimlerine diyecek yoktu. Bu iki sıra değişik idealdeki adamlar karanlık koridorda birbirlerine bakıyordu. Aralarında Fransız otelcisi tecrübeli ve tedbirli dolaşıyordu:

— Bunları vaktiyle saklamıştım. Bugünlerde hükümetler pek uzun sürmüyor. Gördünüz mü? Haklı imişim. Otel işinde insan uzağı görmeli.

Resimlerin asılması için emir verdi. «Trotzky» yi geri yolladı. Çünkü ondan emin değildi.

Ravic, Lenin'in yapıştırılmış resmine bakarken kâğıdın ucunu biraz kaldırdı, altından Trotzky'nin Lenin'e gülümseyen resmi çıkmıştı. Her halde bunu Stalin taraftarı biri yapıştırmıştı.

Ravic:

— Saklı bir Trotzky daha, eski dostluk ve kardeşlik günlerinden kalma olsa gerek...

Kadın:

Bunu atabiliriz, bir işe yaramaz, resmin yarısı diğerine hakaret ediyor!, dedi. Uşağa:

— Adolf, çerçeveyi sakın atma, meşe ağacından dır.

Ravic:

— Geri kalan Eranco, Alfons'ları ne yapacaksın? diye sordu.

— Bodruma koyacağım, bir gün lâzım olmayacaklarından emin değilim.

— Sizin bodrum fevkalâde bir yer olmalı, modern bir müze... Orada daha başka resimleriniz var mı?

— Tabiî, başka Rus resimleri, Lenin'in daha sade resimleri ve son Çarın resimleri... Burada ölen

Ruslardan kalma. Yağlı boya, altın yaldızlı çerçevesi resim.. İntihar eden bir adamdan kalmıştı. Sonra İtalyan resimleri de var... İki Garibaldi, üç Kral ve Mussolini'nin Zürih'te sosyalistlik devirlerinden kalma gazeteden kesilmiş bir resmi. Tabii bunun pek büyük bir kıymeti yok. Kimse asmamı istemiyor.

— Almanlara ait resimleriniz de var mı?

— «Marx» in tanınmış birkaç pozunu... Bir «Lassalle», bir «Be-bef» sonra bir grup resmi. Ebert Scheidemann «Noske» ve diğerleri. Bu resimde «Noske» mürekkeple lekelenmiş. Neden mürekkeplenmiş biliyor musunuz?. Çünkü nâzi oldu.

— Doğru, onu sosyalist Mussolini ile asabilirsiniz. Almanyaya ait karşı tarafın resmi yok mu?

— Var. Bir Hindenburg, bir Kaiser Wilhelm; Bismark ve hattâ Hitler'in muşamba giymiş bir resmi de var.

— Tam bir kolleksiyon desenize... Hitler'i nereden buldunuz?.

— Bir «Pederost» dan, Roehm ve diğerleri öldürüldüğü zaman 1934 de buraya gelmişti. Çok korkuyor ve boyuna dua ediyordu. Sonra zengin bir Arjantinli onu beraber götürdü. İsmi «Putzi» Resmi görmek istiyor musunuz? Bodrumdadır.

— Şimdi değil, otelin bütün odaları aynı resimlerle dolduğu zaman görürüm.

Otelci ters ters ona bakarak:

— Yâni, mülteci olarak geldikleri zaman mı?, dedi.

Boris Morosow, altın sırmalı elbisesiyle Şehrâzad'm önünde gelen taksilerin kapısını açıyordu. Duran taksinin kapısından Ra-vic çıkınca Morosow gülümseyerek:

— Hani gelmeğe niyetin yoktu diye sordu.

— Evet, hakikaten niyetim yoktu.

Kate Hegstroem, Morosow'un yanaklarını öperek:

— Ben zorladım Bors. Allaha şükür yine sizinle birlikteyim.

— Katya, sende bir Rus ruhu var. Neden Boston'da doğduğunu Allah bilir. (Kapıyı açarak): İnsanlar niyetinde kuvvetli, fakat tatbikatına geçince zayıf oluyorlar. Zaten sefaletimiz de büyümüş de bundan ileri geliyor, diye cevap verdi.

Şehrâzad bir Kafkas çadırı gibi düzeltilmişti. Garsonlar, Kafkas elbiseleri giymiş Rus'tu. Rus ve Rumen çingeneleri orkestrayı tamamlıyordu. Müşteriler duvara dayanan sıralarda oturuyor, önlerindeki cam masaların altında ampuller yanıyordu.

Ravic, Kate'e

— Ne istersin?.

— Votka, ve çingeneleri dinlemek. Viyana ormanlarını marş halinde dinlemekten o kadar bıktım ki! Ayaklarını ayakkabılarından çıkararak sıranın üzerine çekti.

— Ravic, artık yorgunluğum geçti, bir kaç saatlik Paris beni değiştirdi, fakat hâlâ ölüm kampından kurtulmuş bir halim var. Bunu hayâl edebilir misin?.

Ravic:

— Oldukça diye cevap verdi.

Çerkez garson votka ile kadehleri getirmişti. Ravic, kadehi doldurup Kate'ye uzattı. Kate, kadehi bir yudumda bitirdikten sonra yerine koydu ve etrafına bakındı.

— Güvelerin girdiği bir delik, fakat gece olunca rüya ve güvenle doluyor.

Arkasına dayandığı zaman masanın altından gelen bir ışık yüzüne ayrı bir parlaklık veriyordu.

— Ravic, neden her şey geceleyin ruhunu buluyor? İnsana o zaman hiç bir şey güç gelmiyor, her şeyi yapabileceğine inanıyor, erişemediğimizi de rüyalarımız tamamlıyor. Neden?.

Ravic gülümseyerek:

— Rüyasız gerçeğe tahammülümüz yoktur da ondan.

Orkestradakiler, âletlerini akorda başlamışlardı. Salonun içini tîz bir keman sesi kapladı.

— Ravic, siz rüyada tatmin edilecek bir adama benzemiyorsunuz.

Orkestra çalmağa başlamıştı. İlk önce yalnız «Cymbal» ların sesi işitildi. Sonunda küçük küçük fortlu tokmaklar karanlığın içerisinde bir melodiye başlayarak bunu kemanlara devrettiler.

Çingene eline kemani aldı onlara doğru yaklaşımağa başladı, gülererek kemani omuzuna dayadı, gözlerinde biraz küstah ve haris bir ifade vardı. Elinde keman olmasaydı pazardaki satıcıya benzeyecekti. Halbuki onunla engin akşamların, bitmeyen steplerin, ufukların ve bütün hakikat olmayan hayallerin habercisi gibiydi.

Kate Hegstroem sesini çıkarmadan oturuyordu. Müziği tâ içinde hissediyor ve bir su serpintisi gibi titriyordu. Birden yankılar duyuldu. Sesler ona fısıldıyor, hâtıralar canlanıyor, sırma gibi parıltılar görüyordu. Fakat Hepsi de âniden sıyrılıp gitti. Onu çağırın kimse yoktu.

Çingene eğildi; Ravic eline para sıkıştırdı. Kate Hegstroem uykudan uyanır gibi köşesinden kımıldadı:

— Ravic, dedi!, hiç âşık oldun mu?

— Pek çok.

— Onu demek istemiyorum. Sahiden, delice âşık oldun mu?

Kız güldü:

— Bu gece çekilmez bir halin var. Orkestra ile şimdi şarkı söyleyen kız kim?

Bilmem, çoktan beri buraya gelmedim.

Kate açıklamaya çalıştı.

— Oradan göremezsin, ortestranın yanındaki masada oturuyor.

— Belki bir misafirdir. Bazan oluyor.

— Garip bir ses. Kederli ve yalnız. Ne söylediğini anlıyor musun?

— Seni sevdim, Puşkin tarafından yazılmış bir şarkı.

— Rusça bilir misin?

Morosow'un bana öğretebildiği yeterlikte, bilhassa küfürleri. Rusça küfürleri bol bir lisan.

Kate Hegstroem tebessüm etti:

— Kendinden bahsetmek hiç hoşuna gitmiyor, değil mi?

— Kate kendimi düşünmek bile istemiyorum.

Kadın bir müddet oturduktan sonra:

— Eski hayatımız artık yok oldu, gitti. (Ve ilâve ederek! eskiden olduğu gibi aşktaki serbestlik, beklemek...

Ravic güldü:

— Hayır Kate, geçmedi, hayat o kadar büyük bir şeydir ki nefesimiz kesilmeden bitemez. »

Kadın Ravic'in söylediklerini dinlemiyordu.

— Korku, çoğu zaman korkuyorum, uzaklaştıramıyacağım bir korku. Sanki biz buradan çıkarken dünya batacakmış gibi geliyor, sen de bunu duyuyor musun?

— Evet Kate, herkes bunu özellikle bu son yirmi yıl içinde hissetti. Bu bir Avrupa hastalığı...

Kate bir an sustukdan sonra:

— Fakat bu Rus müziği değil, diyerek dinlemeğe başladı.

— Bu rusça değil, İtalyanca, Santa Lucia Luntana.

Projeksiyonun ışığı kemancıdan orkestranın yanındaki masaya döndü. Ravic kadını görebiliyordu. Saçından tanıdı. Joan Madou idi.

Kadın, bir dirseği masaya dayalı olarak önünde sanki kimse yokmuş gibi dalgın yalnız başına oturuyordu.

Parlak ışık altında yüzü çok renksizdi. Fakat Ravic'in tanıdığı zamandaki gibi pusuya düşmüş şaşkın bakışı yoktu. Âniden kadının acayip güzelliğini keşfedivermişti. Bunu bir kere daha görmüş, o gece odada, sarhoşluğundan zannetmişti. O anda güzelliği kaybolmuştu. Halbuki bütün anlamı ve gösterişiyle karşısında duruyordu.

Kate Hegstroem:

— Ravic nen var? diye sordu.

— Bir şeyim yok. O şarkıyı biliyorum.

— Hâtıran mı var?

— Hayır...

— Ravic sende ne var? Bazan çok şey anlatmak isterdin.

— Herkesinkinden fazla değil. Bugün dünya birçok istenmedik maceralarla dolu. Bütün mülteci otelleri bunlarla dolu. Herkesin hikâyesi Alexandre Dumas veya Victor Hugo için bir sansasyon olabilir. Halbuki daha söylemeye başlamadan esniyoruz. Zamanımızın en büyük macerası basit, durgun bîr hayattır.

Orkestra dans müziğine başladı. Bunu pek iyi çalamıyorlardı. Birkaç kişi dansa kalktı.

Joan Madou kalktı ve kapıya doğru yürüdü. Ravic'in masasının pek yakınından geçti. Ravic kadının kendisini gördüğünü zannetti, fakat onun gözleri ilgisiz, ileriye bakıyordu. Salondan çıktı. Kate Hegstroem sordu:

— Kadını tanıyor musun?

— Hayır.

Ravic:

— Veber, şunu görüyor musun? Şunu, şunu. dedi.

Veber açık yaraya eğildi:

— Evet.

— Kanser, şüphe kaldırmayan bîr kanser. Senelerden beri bu kadar feci bir ameliyat yapmamıştım.

Spéculum bir şey göstermiyor, bir tarafta yumuşaklıkla hafif bir şiş var; fakat bir «kist» yahut bir «fibronoma» olabilir. Belki mühim değildir, ama kesip bakmamız lâzım.

Veber doğruldu:

— Ne yapacaksınız?.

— Dondurup mikroskopla bir tahlil yapabiliriz.

— Boisson lâboratuvarında mı?.

— Her halde.

Veber hastabakıcıya lâboratuvarı araması için emir verdi. Hastabakıcı sessizce odadan çıktı. Lâstik ayakkabıları gürültü yapmamasına yardım ediyordu.

— Kesmeğe devam etmeliyiz. Bunu çıkarmaya mecburuz. İşin fenası, kadının bir şeyden haberi yok. Nabız nasıl?

— Muntazam, zayıf, doksan.

— Kan tazyiki?

— Yüz yirmi.

— iyi.

Ravic, Kate Hegstroem'in yüzüne baktı. Uçuk dudakları birbirinden ayrılmıştı. Ağzının köşelerinde ufak köpükler vardı.

— Evvelce bilmeliydi, dedi. Kendinin rızası lâzımdı. Bizim

böyle kesmeye hakkımız yok... Yoksa var mı?

— Hayır, kanunen yok. Vicdanen.

— Bunu yapmamız lâzım, mideye yaklaşımadan «Kürtaj» yapılamıyor, bu başka türlü bir ameliyat, rahmini almak kürtaj yapmaktan çok farklı.

— Sana inanıyor Ravic.

— Belki, bilmiyorum, kabul eder mi dersin?

Lâstik önlüğü dirseğiyle düzelttikten sonra:

— Neyse biraz daha araştırayım, daha sonra (Hysterectomy) yapıp yapmayacağımız üzerinde karar veririz. Eugenie - bıçak...

Kesiği biraz daha açarak, kan damarlarını sıkıştırdı, daha kalınlarını çifte düğümle bağladı, başka bir bıçak alarak yeniden kesti, altındaki adaleleri bıçağın sırtıyla tutarak, «peritonit» i açtı.

— Redractor.

Yardımcı hastabakıcı âleti hazırlamıştı. Kate'nin bacakları arasından kalın zinciri geçirdiler.

— Gazlı bez!.

Karnı açarak (forceps) leri dikkatle yerleştirdi. Başını kaldırarak:

— Veber bak (Kocher forceps) ini kullanamayacağız... Bu sert kısım çok ileriye gitmiş.

Veber, Ravic'in işaret ettiği noktaya baktı.

— Bak, dedi. Burası ve burası. Hepsi dahil. Buraya da yayılıyor. Her yere... Ümitsiz.

Dikkatle küçük bir parça kesti.

— Boisson hâlâ lâboratuvarda mı?

Hastabakıcı: «Evet, telefon ettim bekliyor» dedi.

— Ona gönderin, tahlil etsin. On dakika daha bekleyebiliriz. Lüzum yok ama, emin olmak için.

— Peki.

Veber parçayı hastabakıcı ile yolladı:

— Çabuk, Boisson telefon etsin.

Ravic doğrularak: «Nabız ne kadar? » diye sordu.

— 95.

— Kan tazyiki?.

— 115.

Ravic masadan çekildi. «Artık rızasını alıp da mı yoksa almadan mı ameliyat edelim, diye karara lüzum yok. Elimizden bir şey gelmez. »

Veber başını salladı:

Ravic: «Dikmemiz lâzım, » (döl) ü çıkar ve dik, bir şey söylemeğe lüzum yok.

Bir dakika durdu ve beyaz çarşafın altındaki açık vücuda baktı. Kuvvetli ışık çarşafın rengini, yeni düşen kar zerresi gibi daha ziyade beyazlaştırıyordu. Otuz dört yaşında kapris delisi, ince uzun, derisi yanık ve sportif, hayatla dolu Kate Hegstroem vücudunu mahveden bu görünmez âfetle ölüme mahkûm edilmişti.

Vücudun üzerine eğilmişti:

— Daha ne yapılacak?...

Bir çocuk, karanlıkta araştıran kör bir hayat bu mahkûm vücutta yaşıyordu. Şimdilik yaşamak için mücadele eden bir varlık, Duyuyor, emiyor, büyümeğe yeltenen öyle bir varlık ki!... Yarın bahçelerde oynayacak, meslek sahibi olmak istiyecek, mühendis, papaz, asker, cani, yaşayan bir varlık olacak... İstirap çekecek, mutlu olacak ve nihayet yok olacak...

Âlet dikkatle görünmeyen damarın kenarından girdi, kopardı ve attı. Böylece görünmeyen çekişme son bulmuş oldu.. Teneffüs etmeyen varlık, zevk ve ıstırabı bitirmişti, geriye kan ve et parçası kalmıştı.

— Boisson'dan haber var mı?...

— Henüz yok, şimdi neredeyse gelir.

Bir kaç dakika daha bekleyebiliriz.

Ravic geriye çekilerek:

— Nabız? diye sordu.

Tekrar yaraya eğildi:

Ravic parçayı çıkarttıktan sonra Kate Hegstroem'in gözlerine baktı. Gözlerini açmış, kendisine bakıyordu. Parlak bir bakışla değil, fakat her şeyi gören ve bilen bir bakışla... Bir an için kızı uyandı zannetti. Bir adım attı ve durdu. İmkânsız. Bir yanılma. Işık.

— Tekrar sordu:

— Nabız?.

Bayıltan adam:

— Yüz; kan tazyiki yüz on iki, düşüyor.

Ravic:

— «Çok az vaktimiz var. Boisson şimdi hazır olmalı idi. »

Aşağıda telefon çalıyordu. Veber kapıya döndü. Beklediler.

Sessizce birisi çıktı. Veber, Ravic'e baktı:

— Kanser mi?

Ravic başını salladı ve işine döndü. Pensleri çıkardı, sargıları çektii, Eugenie yanında, makine gibi âletleri sayıyordu...

Dikmeye başladı. Eli hafif ve metodikti. Dikkatle cilt tabakalarını bir araya getiriyor ve en üstündekini dikiyordu.

Mezar kapanmıştı, et parçaları birbirlerine eklendikten sonra derinin dikişlerini tamamlayarak Ravic yerinden doğruldu.

Eugenie ameliyat masasını düzeylemesine getirmiş, Kate Hegstroem'in üstünü kapatmıştı.

Ravic'in gözünün önüne bir gün evvelki gittikleri Şehrâzad, Mainbocher'in elbisesi gelmiş... Kate'nin: «Mutlu oldunuz mu?... Korkuyorum... Bu alışkanlığa bağlı... Bırakın, çingeneler çalsın... » sözlerini hatırladı.

Kapının üzerindeki saat (12) yi gösteriyordu. Öğle olmuştu. Dışarıda şirket ve fabrikalardan sıhhatli insanlar koşmağa başlamışlardı.

İki hemşire sedyeyi ameliyat odasından uzaklaştırdı. Ravic elindeki lâstik eldivenleri yırtıp attı. Tualete girdi ve yıkanmaya. başladı.

Diğer muslukta yıkanan Veber:

— Sigaranla dudaklarını yakacaksın, dedi.

— Evet, teşekkür ederim. Ona kim söyleyecek Veber?

Veber tereddüt etmeden; «Sen» dedi.

— Ameliyatın sebebini açıklamamız lâzım. İçten yapılacağını biliyordu, fakat gerçek sebebi kendisine söyleyemeyiz ki!

Veber:

— Muhakkak, akla yakın bir sebep bulursunuz.

— Zanneder misiniz?.

— Tabiî canım, akşama kadar vaktimiz var.

— Ya siz?.

— Benim söylediklerime inanmaz, ameliyatı sizin yaptığınızı biliyor. Sizden öğrenmek isteyecektir, ben söylersem şüphelenir.

— Doğru!...

Veber:

— Bu kadar sür'atle büyüyüşünü âdeta anlayamıyorum.

— Olabilir, ona ne söyleyeceğimi bir bilsem!...

— Bir şey uydurursun Ravic, «kist» yahut «fibroma» deyiver.

— Pekâlâ, «kist» veya «fibroma».

gece tekrar hastahaneye gitti. Kate Hegstroem uyuyordu. Akşam üzeri uyanmış, kusmuş, fena bir saat geçirdikten sonra yeniden uyumuştur.

Ravic:

— Size bir şey sordu mu?.

Kırmızı yüzlü hemşire:

— Hayır, dedi. Pek dalgındı, sual sormadı.

— Sabaha kadar uyuyacağı benziyor. Eğer uyanır sorarsa ameliyat iyi geçti de, o yine uyur. Gerekirse bir iğne yapiver. Daha fazla rahatsızlaşırsa doktor Veber'i veya beni çağır. Nerede olduğumu otelciye söylerim.

Ravic bir kere daha kaçak bir insan duygusu ile sokağın ortasında durdu. Bir kaç saat sonra kendine emniyet eden birine yalan söylemek zorunda kalacaktı.

Toprak ısınmış, hayatın acılığı merhametten çalınmış, acayip bir kaç saatle örtülmüştü. Bunlar da hoş şeylerdi, insan hayatta her şeyi ödüyordu. Olanları düşünmek sadece vakit kazanmaktı. Hoş, her şey vakit kazanmak için değil miydi?.

Âdeta bu gelecekteki merhametsiz kara kapıyı kapatan parlak bir bayrak gibiydi.

Bir meyhaneye giderek pencerenin yanındaki küçük mermer masaya oturdu. Salon duman ve gürültüyle doluydu. Garson gelince:

Bir Dubonnet ile bir paket Colonial ısmarladı. Gelen paketi açarak siyah sigaralardan birini yaktı. Yandaki masada bir kaç Fransız, hükümetlerinin ahlâksızlığından ve Münich anlaşmasından bahsediyordu.

Ravic dalgın onları dinliyordu. Herkes dünyanın yeni bir harbe sürükleneceğini biliyordu. Fakat hiç kimse vakit kazanmaktan bahsetmiyordu. Bir sene daha mücadele etmek için vakit kazanmak. Dubonnet dolu kadehini birden içti. Aperitifin tatlı lezzeti ağzında tuhaf bir tad bırakmıştı. Neden bunu ısmarlamıştı, garsonu tekrar çağırarak «bir fine» dedi.

Pencereden dışarıya bakarken birden silkindi, düşüncelerinden uzaklaşması gerekdi, yapılacak bir şey olmadığı için kendi

kendini zıvanadan çıkarmak mânasızdı. Hayatın o büyük dersi Terdiği zamanları hatırlaması gerekiyordu.

1916 Ypres civarına Ağustos ayında gelmişlerdi. Cepheye gönderildikleri günden beri bu sakin bölgeye alışmışlardı. Hiç bir şey yapmamışlardı. Küçük bir ateş yanında tarlada bulduklar! patatesleri kızartıyorlardı. Bir dakika sonra ortada hiç bir şey kalmamıştı. Aniden bir topçu yaylım ateşi, ortalığı silip süpürmüş, bir mermi isabet kaydetmişti. Kendisine geldiği zaman âzâları tamamdı. İki arkadaşının ölmüş olduğunu görmüştü. Biraz ileride arkadaşı Messmann duruyordu. Onu küçük yaştan, yürümeğe başladığı zamanlardan tanıyordu. Beraber oynar, beraber mektebe gider, hiç birbirinden ayrılmazlardı. Şimdi ise karnı patlamış, barsakları fırlamış olarak yerde yatıyordu.

Zavallı, arkadaşlar sedyeyi dört başından tutarak biraz ilerideki hastahaneye götürürken o da

elleriyle fırlayan barsaklarını tutmağa çalışıyor, ağzı, gözleri açık şaşkın bir durumda yatıyordu. İki saat sonra da ölmüştü. İşte o zaman da Ravic haykırarak ağlamıştı. Ravic dönüşlerini hatırlıyordu. Ömründe ilk defa böyle bir manzara görmüştü...

Aslen ayakkabıcı olan Katzinsky onu facianın ortasında bulmuş:

— Gel, Bavarya kantininde bugün bira ve şarap var, diyerek götürmek istemişti. Ravic, aptal aptal Katzinsky'e bakarken bu kadar hissizliği anlayamamıştı. Ratzinsky onu bir kaç dakika daha inceledikten sonra:

— İcap ederse seni döveceğim, fakat benimle gelecek, yiyecek ve içeceksin, demişti.

Ravic cevap bile vermemişti.

— Ne olduğumu, benim hakkımda ne düşündüğünüzü de biliyorum, fakat ben iki sene iki haftadan beri buradayım. Beni dinle, bu durumda Messmann'a faydamız dokunabilir mi?

— Hayır.

— Eğer en ufak bir ümit olsa hayatımı tehlikeye koymağa hazırım.

Ravic dikkatle ona bakmıştı. Evet, bunu biliyordu.

— İki gün sonra cepheye gideceğiz, o öldü, yapılacak hiç bir şey yok. Orası, burası gibi durgun değildir. Yere yatıp da Messmann'ı düşünürsen bu seni yer, âsabını bozup, hapı yutarsın. Taarruzda bir saniyelik duraklama seni de Messmann gibi geriye götürür. Faydası kime? Messmann'a mı, diğerlerine mi? Hayır, hiç kimseye... Sadece seni öldürecek, hepsi o kadar. Şimdi anladın mı?. Ağzını kapa, o zaman daha iyi kavrarsın! Başkaları da senin gibi kavrayamıyorlardı, öğrendiler. Sen bunların ilki değilsin ki...

O gecedен sonra daha düzelmiş, onunla birlikte gitmiş, ilk dersini öğrenmişti.

Yardım edebileceğin zaman yardım et, o an elinden gelen her şeyi yap. Fakat bir şey yapamayacak hale gelince unut ve başını çevir. Kendini topla, merhamet durgun zamanlar içindir, hayat bahis konusu olduğu zaman aslâ... Ölüyü göm ve hayatı parçala! Ona ihtiyacın olacak. Keder başka bir şey, olaylar ise yine başka... İnsan, durumu olduğu gibi görür ve kabul ederse az kederlenir. Ancak böyle yaşayabilir. »

Ravic konyağını içti. Yan masadaki Fransızlar hâlâ hükümetlerinden söz ediyorlardı. Fransa'nın mağlûbiyeti, İngiltere, İtalya Chamberlain hakkında kelimeler sarfediyorlardı.

Biraz bir şey yapabilen ötekilerdi. Onlar daha kuvvetli değillerdi, fakat karşılık: Sadece karşı tarafın harp etmiyeceğini

biliyorlardı. Zamanı kazanmışlar, buna karşılık ne yapabilmışler? Silâhlândılar mı? Kaybettikleri zamanı yerine koyabilmişler mi?. Hayır, ötekilerin silâhlanmasını seyrettiler ve beklediler. Pasif bir şekilde tekrar zaman kazanmak ümidini gözetleyerek...

Ayı balığının hikâyesi bilinir. Sahilde yüzlercesi yatar. Avcı onları teker teker öldürür. Halbuki bir araya gelseler kolayca avcuyu ezebilir. Fakat orada oturup sıralarını bekler, kımıldamazlar bile... O sadece komşusunu öldürüyor, komşu komşu ardından gidiyor.

Batılı balıkların hikâyesi. Uygarlığın çöküşü. İnsan haklarının boş bayrakları. Bir kıt'anın mezada çıkışı. Yanan dağ üzerinde ümitsizlik dansı. İnsanlar o ölüm evine yavaş yavaş sürülebiliyor.

Her zaman olduğu gibi, koyun kurban edilince pireler kurtulur..

Ravic sigarasını söndürdükten sonra, etrafına bakındı. Bütün bunların anlamı neydi, eskiden de gri

bir güvercin kadar yumuşak değil miydi? Ölüyü göm ve hayatı parçala. Az zaman kaldı ve yaşamak her şeydi. Bir gün gelecek insana ihtiyaç olacak. İnsan kendini ona hazır bulundurmalı.

Garsonu çağırarak parayı verdi.

Şehrâzad'ın ışıkları azalmıştı. Ravic kapının yanında durdu. Garsonlardan birisi ona yaklaştı ve bir masa hazırladı, fakat Ravic ayakta duruyor ve Joan Madou'ya bakıyordu.

Yanında durmakta olan garson:

— Votka mı? diye sordu.

Ravic, başıyla «evet» işareti yaparak oturdu. Bardağına votka doldurdu, bir yudumda içti. Dışarıda, aklına gelen düşüncelerden kurtulmak istiyordu. Geçmişin ve ölümün cilvesinden... Bombanın parçaladığı bir karınla, kanserin yediği bir karın...

Daha iki gün önce Kate ile bu masada oturmuşlardı... Yanında bir masa boşaldığı halde oraya geçmedi. İster bu masada otursun, ister ötekinde otursun, Kate'e hiç bir faydası dokunamazdı. Bir gün Veber ona «Ameliyat ümitsiz olduğu zaman neden üzülüyorsun? Elinden geleni yapar, sonra evine gidersin, yoksa bunun sonu nereye varır» demişti. Evet, sonu acaba nereye varacaktı?

Orkestrayla birlikte Joan Madou'nun sesini işitti. Kate'nin hakkı vardı, gerçekten helecanlı bir sestti. Berrak. Konyakla dolu olan şişeye uzandı. Renklerin solduğu, kuvvetsiz eller altında hayatın renksizleştiği dakikalardan biriydi. Nefesler arasındaki mistik iniş... Sessiz acı. Zamanın ısırışı azar azar insanın kalbini yiyip tüketiyordu. Orkestradaki ses yavaş yavaş «Santa Lucia Lun-tana»yı söylüyordu. Ona bu ses Okyanusun öbür tarafından, yeni bir şeyin uyandığı uzak ve unutulmaz sahillerden geliyormuş gibi geldi.

— Onu nasıl buluyorsun?.

— Kimi?

Ravic başını kaldırdı. Metrdotel Joan Madou'yu gösteriyordu.

— Çok, pek çok...

— Fevkalâde değil, fakat ötekilerin arasında fena gitmiyor.

Metrdotel, uzaklaşırken parlak ışık altında sakalları siyah siyah göze batıyordu.

Işıklar söndürülerek orkestra bir tango çalmağa başladı. Aydınlatılan masalarda tabaklar, silik yüzler yeniden meydana çıkmıştı... Joan Madou yerinden kalkarak masaların arasında yürümeğe başlamıştı. Yürüyüşünde aksaklıklar oluyordu, çünkü çiftler dansa kalkıyorlardı. Ravic ona, o da Ravic'e bakmıştı. Yüzünde hayret belirtisi yoktu, tereddütsüzce yanına kadar geldi.

Adam ayağa kalkarak masayı itti, o, bunu yaparken garson da yardımına koşmuştu.

— Teşekkür ederim, ben yaparım, sade sen bir bardak daha getir.

Masayı tekrar yerine yerleştirerek garsonun getirdiği bardağı doldurdu:

— Buyurun, votka, bilmem içer misiniz?.

— Evet, evvelce de Belle Aurore'da beraber içmiştik.

— Doğru.

«Evvelce de buraya beraber gelmiştik» diye düşündükten sonra: Senelerce evvel, yâni bundan üç hafta önce. O zaman burada yağmurluğun içinde büzülmüş oturuyordun ve bir sefalet parçasından, yarı karanlık içinde mağlûbiyetten başka bir şey değildin. Şimdi... Salute!

Kadının yüzünden gizli bir tebessüm geldi geçti. Gülmedi, sadece yüzü daha parladı. Ve:

— Bu kelimeyi uzun bir süreden beri duymamıştım, dedi. Salute!

Adam bardağındakini içerek ona baktı. Evvelce, yüksek kaşları, birbirinden ayrık gözleri, ağzı, bunların hepsi ayrı ayrı idiler. Hattâ aralarında hiç bir ilişik de yoktu. Halbuki onlar şimdi birleşerek parlak ve esrarengiz bir yüz meydana getirmişlerdi. Bu yüz açıklığı ki bu onun sırrıydı... Ne bir şey saklayabiliyor, ne de bir şey gösteriyordu. Hiç bir şey vadetmemekle beraber, bir çok şeyler de vadediyordu. «Ne kadar garip, bunu evvelce görmemişim» diye düşündü. Fakat belkide yanlış görüyordu. Belki de o zaman tamamiyle korku ve kargaşalığın etkisi altındaydı.

Bu arada Joan Madou:

— Sigaran var mı diye sordu?

«Yalnız Cezayir sigarasından, siyah sert tütünlerden var» dedikten sonra Ravic garsonu çağırmak isterken Joan Madou:

— Çok sert değil, Alma köprüsünde bir tane daha vermiştin.

— Doğru...

«Hem doğru hem de değil» diye düşündü. « O solgun, bezgin biriydi, sen ise değilsin. Aramızda başka bir çok şeyler daha vardı. » Düşündüklerinden vazgeçerek: «Bunların hiç birisi doğru değildir. »

— Buraya bir başka gün daha gelmişim, dün değil evvelki gündü.

— Biliyorum, görmüştüm.

Kadın Kate Hegstroem'i sormamıştı. Köşesinde rahat ve sakin oturuyordu. Sigarasını içerken kendini büsbütün ona vermişti. İçkisini içerken de tadını çıkararak bir hali vardı. Yaptığı iş önemsiz de olsa; tam anlamıyla yapmak istiyordu.

Ravic:

«O zamanlar tamamiyle ümitsizdi, halbuki şimdi hiç de öyle değil diye düşündü. » *

Adama âniden sıcak, belirli bir huzur gelmişti. Belki de bu hayatını harekete getirecek bir şey olmamasından ileri geliyordu.

Votka şişesi boşalmıştı.

— Aynı içkiyi içmekte devam edelim mi? diye sordu.

— O zaman ne içmiştik...

— Ne zaman? Burada mı? Zannedersen karmakarışık içmiştik.

— Hayır, burada değil, «ilk akşam».

Ravic düşündü:

— Hatırlamıyorum. Konyak mı idi?

— Hayır, konyağa benziyordu, fakat başka bir şeydi. Bulmaya çalıştım, fakat bulamadım.

— Neden onu istiyorsun, o kadar iyi miydi?.

— Onun için değil, hayatımda içtiğim en sıcak şeydi de...

— Nerede içmiştik?.

— Zafer Âbidesinin yakın bir yerinde. Bir kaç basamaktan

aşağı inmiştik. Şoförler ve kadınlar vardı. Kolu dövmeleli bir garson vardı.

— Ha, anladım. Calvados olacak. Normandie elma konyağı ismiyle aradın mı?

— Zannetmiyorum.

Ravic garsonu çağırdı:

— Calvados var mı?

— Hayır, yok. Onu kimse istemez.

— Burası o içki için pek lüks, calvados olacak. Ne tuhaf, bulamıyoruz. En basit çare, yine oraya gitmek... Şimdi ise buna imkân yok.

— Neden?

— Burada kalmağa mecbur değil misin?

— Hayır, artık işim bitti.

Güzel... Şu halde oraya gitmek ister misin?

— Evet.

Ravic meyhaneyi bulmakta güçlük çekmedi. Oldukça تنها idi. Kolunda dövmeleli kadın olan garson her ikisine de baktıktan sonra tezgâhından çıkarak gelip masanın üzerini sildi.

Ravic:

— İlerleme var, dedi. İlk sefer yapmamıştı.

Joan Madou:

— Bu masaya değil, dedi. Oradakine.

— Batıl itikatlara inanır mısınız?

— Evet.

Garson yanlarında duruyordu.

— Burası, dedi. Evvelce oturduğunuz yer burasıdır.

Ravic: «Hâlâ hatırimızda mı? » diye sordu.

— Tamamen.

— Bu kadar kuvvetli bir hâfıza ile sen bir general veya bir İmparator olmalıydın.

— Hiç bir şey unutmam.

— Nasıl yaşadığına hayret ediyorum. Ne içtiğimi de hatırlıyor musun?

Garson tereddüt etmeden:

— Calvados, dedi.

— Peki, yine ondan istiyoruz.

Ravic, Joan Madou'ya döndü:

— Bazan meseleler ne kolay halloluyor. Bakalım tadı da aynı mi?

Garson bardakları getirdi.

— İki tane, o gün iki calvados ısmarlamıştınız.

— Yavaş yavaş size hayran olmaya başlıyorum. Nasıl giyinmiş olduğumuzu da hatırlıyor musun?,

— Üzerinizde yağmurluklar vardı. Bayan da başına bir Basque beresi giymişti.

— Burada olmanıza şaşılır. Siz sahnede olmalıydınız.

— Orada da çalıştım. Bir sirkte bulunduğumu söylemişim. Unuttunuz mu?.

— Evet. Unuttum.

Joan Madou, garsona izah etti:

— Bu bay unutkanlıkta sizin unutmamakta olduğunuz kadar mütehassıstır.

Ravic başını kaldırdı. Kadın ona bakınca Ravic tebessüm etti:

— Belki de değil, dedi. Calvados'ların tadına bakalım, sıhhatinize.

— Sizin de...

Garson ayakta emir beklerken:

— İnsan, unuttuğu şeyi sonradan arar efendim.

Onu dinleyen olsaydı, daha çok şeyler anlatacaktı, ama...

— Doğru... İnsanın unutamadığı şeyler de hayatı zehirliyor ya.

— Benimkini değil, her şey bitti, böyle olunca insanın hayatı zehirlenir?

Ravic başını kaldırdı: «Sade sanatkâr değil, aynı zamanda mutlu bir adamsın» dedi. Joan Madou'ya döndü:

— Aynı calvados mu?.

— Daha iyisi.

Ona bakarken içinden hararetin yükseldiğini hissediyordu. Ne demek istediğini anlamıştı, bunu söylemesi, silâhları bırakması demektir. Ne etki yapacağıyla hiç ilgilenmiyormuş gibi görünüyordu.

Bardaki yumuşak ışığın etkisi ne idiyse buradaki de aynı idi. Hiç bir şeyin etkisi altında kalmayan parlak, durgun bir yüz ki her hangi bir ifade gelişmeden değişebilir. İnsan o yüzde her şeyi hayâl edebiliyordu. Halı ve resim bekleyen boş, güzel bir ev gibi: insan o yüzde türlü süslemeyi yapabiliyordu. O bir sarayda da, bir umumhanede de olabilirdi. Bu, yüzü süslemeye bağlıydı. Büsbütün tamamlanmış olanları ne kadar azdı.

Kadının bardağını bitirmiş olduğunu görünce:

— Afiyet olsun. İki calvados bir aradaydı. Bir tane daha ister misin?, diye sordu.

— Evet, eğer vaktiniz varsa.

«Neden vaktim olmasın? » derken aklına, evvelce Kate ile beraber görmüş olduğu geldi. Belki de onu ima ediyordu. Yüzüne baktı. Fakat yüzünde bunu ele verecek bir çizgi yoktu.

— Vaktim var, yarın sabah dokuzda bir ameliyattan başka, işim yok.

Garson, şişeyle birlikte bir paket de sigara getirerek masanın üzerine koyduktan sonra bardakları doldurdu. Getirmiş olduğu sigara Yeşil Lauren'di.

Ravic'e muzaffer bir edâ ile:

— Geçen sefer bunlardan içmişsiniz, öyle değil mi?

Ravic:

— «Bilmiyorum, eminim ki sen benden çok daha iyi biliyorsundur, onun için sana inanıyorum. »

Joan Madou: «Doğru» dedi.

— Gördünüz mü? Hanımefendinin hafızası sizden çok daha kuvvetli efendim.

— Henüz ispatlanmadı. Her neyse, bunları içeriz.

Ravic paketi açarak Joan Madou'ya uzatırken:

— Yine aynı otelde misiniz? diye sordu.

— Evet, yalnız daha büyük bir oda tuttum.

Onlar konuşurken içeriye bir kaç şoför daha girmişti. Yakınlarındaki masaya oturarak aralarında yüksek sesle münakaşaya başladılar.

Ravic sordu:

— Gitmek ister misiniz?

Kadın başıyla kabul ettiğini bildirdi. Adam, garsonu çağırıp parayı verdi.

— Şehrâzad'a gitmek zorunda olmadığına emin misin?

— Evet.

Ravic, kadının paltosunu omuzlarına koydu. Bu ucuz, açık renk bir kürk palto idi. Belki de bir taklit, fakat üzerinde hiç de o fena durmuyordu.

Dışarıda, taksi beklerlerken:

— Öyleyse sizi otelinize götüreyim, dedi.

Kadın, yavaşça ona doğru dönerek:

— Sizin yerinize gitmiyor muyuz? diye sordu.

Ravic kadar uzun boylu olmamasına rağmen yüzü tam onunkinden biraz aşağı ve kendisine doğru dönüktü. Hafif rutubet damlaları saçlarının üzerinde parlıyordu. Yüzü ciddî ve ümitli idi.

— Evet, dedi.

— Bir taksi yanaştı ve durdu. Önem vermediler. Şoför doğruldu, makine gıcırdadı ve otomobil uzaklaştı.

— Sizi bekliyordum, biliyor musunuz? diye sordu.

— Hayır.

Sokak lâmbasının ışığı altında gözlerinin parladığı görünüyordu. İçine bakıldığı zaman derinliklerinin sınırı yoktu.

— Hayır, dedi. İlk defa olarak sizi bugün gördüm. Şimdi evvelki kadın değilsiniz.

— Hayır.

— Eskiden düşündükleriniz de gerçekleşmemişti.

— Hayır, onları unuttum zaten.

Nefesinden ışığın taşıp aktığını hissetti. Belirsiz bir adadan bilinmeyen rüzgârlar eliyle, garip bir gecede garip bir hayat, görünmeden yavaş yavaş kendisine doğru esiyordu.

Âniden kanının hızla yükselmeğe başladığını hissetmişti. Bu yükselmekten çok daha farklı bir

şeydi. Binlerce defa lânetle anılan ve sonra tekrar hoş karşılanan, ekseriya kaybolan ve tekrar kazanılan hayattı bu... Bir saat önce kurak, kayalıklı, tesellisiz bu manzara şimdi ise bir çeşmeden fişkırdıkça fişkırıyor, sadalar çıkarıyor ve insanı inanmadığı o esrarengiz âna yaklaşıyordu. İnsan tekrar ilk adam oluveriyor, Okyanus sahilinde beyaz ve parlak dalgalardan çıkıyor, sorusuz ve cevapsız yükseliyor, yükseliyor ve göklerin üzerinde fırtına başlayıveriyordu.

Kadın:

— «Beni tutunuz» dedi.

Ravic onun yüzüne eğilip baktı ve kolunu beline doladı.

Limanda demir atmağa gelen bir gemi gibi omuzları kendisine yaklaştı.

— Biri sizi tutmalı mı?

— Evet.

Elleri göğsünün üzerindeydi.

— Seni tutacağım.

Kadın başıyla:

— «Olur!. » dedi.

Dönemeçte bir taksi daha geldi ve durdu. Şoför kımıldamadan onlara bakıyordu. Omuzunda örgü bir yelek giymiş küçük bir köpek vardı. Uzun bıyıklarının altından:

— Taksi, diye bağırdı.

Ravic:

— Bakınız, dedi. O adamın hiç bir şeyden haberi yok.

Bize bakıyorlar ve değiştiğimizi anlamıyorlar. İşte dünyanın en büyük budalalıklarından biri bu... İster melek, ister deli veya cani olun, kimse farkına bile varmaz. Halbuki üzerinizden eksilen bir düğmeyi herkes görür.

— Buna budalalık deme, hiç değilse bizi kendi âlemimize bırakıyorlar, bu daha iyi...

Ravic ona baktı:

— Biz... bu kelimenin anlamı ne? Dünyada halli en zor olan bir muamma...

Şoför bu sefer daha yüksek sesle ve inatla «taksi» diye bağırdı, bir sigara yaktı.

Ravic:

— Gel, dedi. Adam işinin ehli, bizi bırakmayacak.

— Hayır, taksi ile gitmek istemiyorum, sizinle yürümek istiyorum.

— Peki, fakat burada bambaşka bir şeyin vuku bulduğunu o adama anlatmak istiyorum. Yağmur başladı.

— Hayır, yağmur değil, sis. Sizinle yürümek istiyorum.

Ravic, şoföre doğru yöneldi. Onunla konuştuktan sonra adam

çok hoş bir şekilde güldü, böyle anlarda yalnız Fransızların becerebileceği bir tavırla Joan'ı selâmladı ve arabasını sürdü.

Ravic döndüğü zaman kadın sordu:

— Ona nasıl anlattınız?

— Para ile, en basit şekilde, derhal anlamıştı. Gece çalışan bütün insanlar gibi sönük ve hafifser...

Gülümseyerek kollarını omuzlarına doladı ve ona doğru eğildi. İçinden sıcak ve yumuşak bir şeyin açılıp yayıldığını duyuyordu. Bir çok eller onu sanki aşağıya doğru çekiyor, ayakta durması dayanılmaz bir hal alıyordu. O küçük zemini unutup çökerek yerde, ayakta dimdik duruyor, beyin, düşünce, eziyet ve şüphe gi-

bi şeylerin var olmadığı zamanki derinin sesine kendini veriyor, kanın karanlık mutluluğundan başka ses duymuyordu.

— Gel, dedi.

Hafif yağmurun altında, boş, yarı karanlık sokaktan geçtiler. Sonuna geldikleri zaman büyük, hudutsuz meydan önlerine uzanmıştı ve bu akıcı karanlıktan Zafer Âbidesinin cüssesi yükseliyordu.

Ravic otele döndüğü zaman Joan Madou henüz uyuyordu.

Bir saatte döneceğini umduğu halde üç saat gecikmişti.

Merdivende birisi Ravic'e:

— Hello, doktor! diye seslendi.

Ravic döndü. Seslenen adamı tanımıyordu. Bu, solgun yüzlü, karmakarışık siyah saçlı, gözlüklü birisiydi. Adam:

— Alvarez! Jaime Alvarez! Hatırlamıyor musun?

Ravic başıyla «hayır! » işareti yapınca adam eğilerek pantolonunun paçasını yukarıya kıvrıdı, bacağına gösterdi. Dizine kadar kemiğinin üzerinde uzun bir yara izi vardı.

— Şimdi hatırlıyabildin mi?

— Ameliyat mı yapmıştım?

— Evet, cephe gerisinde bir mutfak masasının üzerinde ameliyat yapmıştın. Badem ağaçlarının altında küçük beyaz bir kulübe, seyyar hastahane, şimdi hatırlıyor musun?

Ravic'in burnuna badem çiçeklerinin ağır kokusuyla karışık kanın pis ve tatlı kokusu gelmişti. Sanki o karanlık merdivenden uzaklara gidivermişti.

— Evet, hatırlıyorum, diye cevap verdi.

Yaralılar yanyana sıra ile taraçada mehtapta yatarlardı. Bu yatısı bir kaç Alman ve İtalyan uşağına borçluydular. Şarapnellerle çocuklar, kadınlar, köylüler parçalanmıştı. Dekor sefil bir manzarayı tamamlıyordu. Yüzü olmayan bir çocuk, karnı göğsüne kadar patlamış gebe bir kadın, konan parmaklarını sağlam eliyle «acaba bitişir mi? » diye tutan bir ihtiyar, bunların üzerine çöken ağır bir gece kokusuyla düşen çiy...

Ravic:

— «Bacağıңыз eskisi kadar iyi mi? » diye sordu.

Adam gülümseyerek:

— Hemen hemen, tamamıyla bükemiyorum. Fakat Pireneleri aşmak için kâfi geldi. Biliyor musun? Gonzalez öldü, dedi.

Ravic, Gonzalez'i hatırlıyamamıştı, fakat kendisine yardım eden genç bir talebeyi sordu.

— Manolo'nun ne olduğunu biliyor musun?

— Esir düştü, kurşuna dizdiler...

— Alay komutanı Serna ne oldu?

— Madrid önünde öldü.

Adam yine gülümsemişti, fakat bu anide gelen soğuk, otomatik, heyecanı almayan bir gülümseyişti.

— Mura ve La Pena da esir edilerek kurşuna dizildiler.

Ravic, Mura ve La Pena'nın da kim olduklarını bilmiyordu.

Sınır açılıp da seyyar hastaneler dağıldıktan altı ay sonra İspanyayı terketmişti.

— Carnero, Orta ve Goldstein Fransa'da toplama kampındalar. Blatzky kurtuldu. Fakat yapacak başka bir şey olmadığı için tekrar cepheye döndü.

Ravic yalnız Goldstein'i hatırlıyabiliyordu. Zira o zaman bir sürü yüz görmüştü.

— Şimdi burada otelde mi yaşıyorsunuz? diye sordu.

— Evet, dün taşındık. Şurada. (Adam ikinci kattaki odalardan birini işaret etmişti.) Uzun bir zaman huduttaki kampta enterne edildikten sonra serbest bırakıldık. Biraz paramız da vardı. Yatak, sahici yatak, iyi bir otel. Duvarlarda şeflerimizin resimleri bile var,

Ravic ciddiyetle:

— «Evet. Oradan sonra her halde bunlar pek hoş olmalı... dedi. Ve Alvarez'e veda etti. Odasına çıktı.

Oda temizlenmiş ve boştu. Joan gitmişti. Ravic etrafına bakındı, bir şey bırakmamıştı. Zaten bir şey bırakacağından da ümidi yoktu. Zili çaldı. Biraz sonra hizmetçi geldi. Ona bir şey sormadan:

— Bayan gitti, dedi.

— Bunu ben de görüyorum. Fakat burada birinin olduğunu nasıl anladın.

— Mister Ravic...

Kız bir şey eklemeye lüzum görmemişti, zira bu haysiyetine dokunmuştu.

— Kahvaltı etti mi?

— Hayır, görmedim. Yoksa her halde daha evvelden düşünürdüm.

Ravic kadına baktı. Son cümleden hoşlanmamıştı. Bir kaç frank çıkararak kızın önlüğünün cebine koydu.

— Pekâlâ, bir daha aynı şeyi yap! Kahvaltıyı sana söylediğim zamanlar getir. Ve odanın boşaldığına emin olduğun zamanlar temizlemeğe gel.

Kız anladığını belirten bir şekilde güldü:

— «Pekâlâ Mr. Ravic. »

Ravic kızın arkasından ters ters bakmıştı, çünkü onun ne düşündüğünü biliyordu. Joan'ın evli olup başkalarından kaçtığı kanısındaydı. İlk günlerde olsaydı buna mutlaka gülerdi. Şimdi ise hoşlanmıyordu. Fakat niçin olmasın diye düşündü. Omuzlarını silkip pencereye yürüdü. Otel her zaman otel olarak kalmıştı, hiç bir zaman değişmesine imkân yoktu.

Pencereyi açtı. Evlerin üstünde bulutlar uçuşuyordu saçaklarda serçeler cıvıldaşıyordu. Aşağıdaki kattan iki kişinin sesi geliyordu. Bunun Goldberg ailesi olması ihtimali vardı. Zira adam karısından yirmi yaş kadar büyüktü. Breslaw'da bir hububat tüccarı idi. Karısının mülteci Wiesenhoff'la bir alâkası vardı. Kadın bundan kimsenin haberi olmadığı kanısında idi. Halbuki bilmiyen tek insan kocasıydı.

Ravic pencereyi kapadı. O sabah bir mesane ameliyatı yapmıştı. Bu Durante'ın hesabına yabancı bir karını 200 franga açmak demektir. Ondan sonra da Kate'yi görmeğe gitmişti. Ateşi çok yükselmişti, bir saat kadar da orada kaldı. Bu zaman zarfında Kate huzursuz bir uyku uyumuştur. Aslında korkulacak bir şey olmamakla beraber, ateşin yükselmemesi her halde daha iyi olurdu.

Pencereden bakarken dalmıştı, oradaki yatak artık mânasını kaybetmişti. Gün; bir gün evveli, bir çakalın geyiği parçalaması gibi parçalamıştı. Gecenin içinde korular, karanlığın içinde âdeta mucize halinde büyümüş, gayet uzak ve sonsuz gözüküyordu.

Geriye dönerek masanın üzerinde Lucienne'in adresini buldu. Kısa bir zaman önce hastaneden çıkmıştı, kendisini serbest bıraktırmaya kadar onlara rahat vermemişti. İki gün önce onu görmüşü, tekrar muayeneye lüzum kalmamıştı, fakat başka yapacak işi olmadığı için oraya gitmeğe karar verdi.

Ev Clavel sokağındaydı. Altındaki kasap dükkânında kuvvetli bir kadın satırını sallıyor ve et satıyordu. Kocasını iki hafta kadar evvel öldüğünden yaşlı olarak dükkânın başında duruyordu. Bir de yardımcısı vardı.

Ravic onu gördüğü zaman sokağa çıkmak üzere olduğu halinden belliydi. Şapkasını giymişti, uzunca tül sallanıyordu. Bir tanıdığı için acele bir domuz bacağı kesiyordu.

— Bir vuruşta, diyerek kadın, bacağı terazinin üzerine koydu. Etin üzerinden tül dalgalanıyor, satır parlıyor ve iniyordu.

İşte Lucienne bu dükkânın üzerindeki evin bir odasında oturuyordu.

Ravic oraya girdiği zaman kız yalnız değildi. Başında bisikletçi kepi olan yirmi beş yaşlarında bir genç sandalyede oturuyor, üst dudağına yapıştırmış olduğu sigarasını konuştuğu zaman bile düşmüyordu.

Ravic'in girdiğini gördüğü halde yerinden kıpırdamamıştı. Lucienne şaşkın ve kızararak:

— Bugün geleceğinizi bilmiyordum doktor. (Sonra genç adama bakarak) : Bu..

Genç, sert bir lisanla sözünü kesti:

— İsim söylemeğe lüzum yok. (Sonra arkasına dayandı) Demek doktor sizsiniz?.

Ravic ehemmiyet vermeden:

— Nasılsınız Lucienne? Yataktan kalkmadığına çok iyi ettin, dedi.

Çocuk:

— «Bir şeyi kalmadı artık, çalışması lâzım, masraf artıyor.

Çoktan ayağa kalkabilecek hale geldi. »

Ravic ona baktıktan sonra:

— Bizi yalnız bırakın, dedi.

— Ne?. '

— Odadan dışarıya çıkın, Lucienne'i muayene edeceğim.

Genç tebessüm ederek:

— Muayeneyi ben varken de yapabilirsiniz, bu kadar nâzik değiliz, hem de muayeneye ne lüzum var? Dün değil evvelki gün de buradaydınız. Bu da fazladan vizite parası, öyle değil mi?.

— Ravic sakin:

—«Kardeşim, parayı vereceğe de benzemiyorsunuz. Ödenip ödenmeyeceği de belli değil, şimdi

artık dışarıya çıkın. »

Çocuk sırtarak rahat bir şekilde bacaklarını uzattı. Ayağında deri ayakkabı ve mor çorap vardı.

Lucienne:

— Bobo, rica ederim. Eminim bir dakikadan fazla sürmez.

Bobo. kızın sözlerine ehemmiyet vermeksizin Ravic'e bakıyordu.

— İyi ki buraya geldiniz, şimdi rahat rahat hesabını sorabilirim. Hiç bir şey yapmadan bizden hastane ve ameliyat parası alabileceğinizi zannediyor musunuz? Onu hastaneye kaldırmak isteyen biz değildik. Ameliyattan bahsetmiyorum. Bu lüzumsuz ameliyat için tazminat istemediğimize şükretmeniz lâzım. (Bir sıra lekeli dişini göstererek): Bu size sürpriz oldu, değil mi? Bobo ismi bilir, kolay kolay atlatılmaz.

Çocuk işi başardığını zannederek pek memnun gözükiyordu.

Bobo muzafferane sordu:

— «Anladınız mı? »

Ravic, Lucienne'e:

— «Bu muydu? » diye sordu.

Kız cevap vermeyince «demek bu... » diyerek Bobo'yu tetkike başladı. Uzun boylu ince bir adamdı. Kuru boynuna ipek bir eşarp sarmış, gırtlak kemiği dışarıda, konuştuğu inip çıkıyordu. Omuzları düşük, çok uzun burunlu, şekilsiz bir çeneye sahipti. Taşralı bir külhanbey modeli...

Bobo tekrar hücumla geçti:

— «Demek bu... » ne demek?

— Gitmenizi kâfi derecede söyledim galiba, onu muayene etmek istiyorum.

Bobo: «Nerede? » diye cevap verdi.

Ravic yavaş yavaş çocuğun yanına giderek:

— Artık yetişir!, diye bağırdı.

Çocuk zıplayarak geriye çekildi. Elinde iki yarda uzunluğunda ince bir ip peydah oluvermişti. Ravic onun bununla ne yapmak niyetinde olduğunu biliyordu. Yanına sokulduğu zaman yere atacak, sonra arkasına geçerek ipi başından geçirecek ve onu boğa-caktı. Bunda, ancak Ravic hileyi bilmeyip yumruya başlamazsa muvaffak olabilirdi.

Lucienne telâşla:

— Bobo, yapma, Bobo! diye bağıırıyordu.

Ravic:

— «Seni gidi genç süprüntü seni... Bu ip hikâyesi çok eski şeydir. Daha iyisini bilmiyor musun? » diyerek güldü.

Bobo, bir an şaşırılmış, ne yapacağını bilmez bir halde bakıyordu. Ravic, bir an onun ceketini omuzlarından kollarına düşürmüştü. Kollarını artık kıpırdatamazdı.

— Bunu bilmiyordun değil mi?, diye sorduktan sonra süratle kapıyı açarak kabaca şaşkın ve âciz adamı kapıdan dışarıya fırlattı:

— Eğer bu gibi şeylerden hoşlanıyorsan, apaş ol, fakat büyükleri aslâ rahatsız etme.

Kapıyı içeriden sürgüledikten sonra:

— Lucienne, şimdi sana bakalım.

Kız titredi.

— Sakin ol, bitti.

Eskimiş pamuk yorganı alarak sandalyenin üzerine koydu, sonra yeşil battaniyeye sardı:

— Pijama giymişsin! Neden? Daha rahatsızsın Lucienne, çok hareket etmemen lâzım.

Kız bir an ses çıkarmadı, sonra:

— Bugün giymiştim, dedi.

— Geceliğin yoksa hastaneden iki tane yollayayım.

— Hayır, sebep bu değil, Bunları giydim, çünkü biliyordum ki... (Kapıya bakarak sesini daha alçattı): O, bugün gelecek. Nitekim de artık iyi olduğumu iddia ederek daha fazla beklemeyeceğini söyledi.

Ravic:

— Ne? Ne yazık ki daha önceden bunu bilmiyordum. (Kapıya bakarak): «Beklesin... » diye ilâve etti.

Lucienne'in cildi kansız kadınlarınkı gibi beyazdı. Kemikleri ince, yapısı iyiydi. Şeffaf derinin altından mavi damarlar gözüküyordu. Şimdiye kadar yetişen sayısız kızlardan biriydi. Ravic, tabiatın insana neden bu kadar zarafet verdiği hayret ediyordu. Çünkü kızlar az ücretle çalışıp yanlış yollardan sıhhatli uzuvlarını ağır hayat şartları altında kaybediyorlardı.

— Lucienne, bir hafta daha yatakta kalmanız lâzım. Odada dolaşabilirsiniz. Fakat ağır kaldırmamağa dikkat et, bir iki gün de merdiven çıkma. Sana Bobo'dan başka bakacak insan yok mu?

— Ev sahibi vardı ama o da homurdanmağa başladı.

— Başka kimse yok mu?

— Hayır, evvelce Marie vardı, o da öldü.

Ravic odayı gözden geçirdi. Burası fakirce döşenmiş fakat temizdi. Penceresinde bir kaç saksı da vardı. Kıza dönerek:

— Ya Bobo? Her şey bittikten sonra meydana çıktı, öyle değil mi?

Lucienne cevap vermemişti.

— Onu niçin başından defetmiyorsun?

— Doktor; yalnız vahşi, pek fena değil...

Ravic ona bakarak içinden: «Aşk, bu da aşk, eski mucize, hakikatlerin soluk göğü üzerinde yalnız hülyalar gök kuşağı yapmakla kalmıyor, aynı zamanda bir yığın kötülüğe romantik bir hava da veriyor. Bir mucize ne fena bir hâdise... » Âniden uzaktan bile olsa kendini kabahatli hissetmişti.

— Peki Lucienne, merak etme, evvelâ iyileşmeğe bak.

Kız, içi rahat, başıyla «evet» derken sıkılarak:

— Para meselesine gelince, dedi, doğru değil, onun söylediklerine bakmayın. Her şeyin parasını yavaş yavaş ödeyeceğim. Ne zaman çalışabilirim?

— Aptallık etmezsen iki haftaya kadar... Bobo ile aranızda hiç bir şey olmaması lâzım. Kat'i

söylüyorum Lucienne, yoksa ölürsün, anlıyor musun?

Lucienne inanamayarak:

— Evet, diye cevap vermişti.

Ravic ince vücudünü, battaniye ile örttükten sonra başını kaldırdığı zaman kız ağlıyordu.

— Daha önce olmaz mı doktor? Çalışırken de otururum ben...

— Belki, kendine bakmana bağlı... Çocuğunu düşüren ebenin ismini bana söyler misin Lucienne?

Ravic kadının gözlerinde bir savunma ışığının parıltısını gördü.

— Polise gitmeyeceğim tabî, sadece ona vermiş olduğun parayı almağa çalışacağım. O zaman belki rahatlarsın. Ne kadardı?

— Üç yüz frank, alamazsınız.

— Bir tecrübe edeyim. İsmi ne? Nerede oturuyor? Zaten artık

ona ihtiyacın kalmayacak Lucienne... Çocuğun olmaz, o da sana hiç bir şey yapamaz.

Kız bir an tereddüt ettikten sonra: «Orada, sağdaki çekmecedeymiş» dedi.

— Şu kâğıt parçası mı?

— Evet.

— Pekâlâ, öyleyse bugünlerde giderim, sakın korkma.

Ravic paltosunu giyerken, kız da kalkmağa niyetlenmişti.

— Ne oluyorsun, niçin kalkmak istiyorsun? diye sordu.

— Bobo... Siz onu bilemezsiniz.

Ravic gülümseyerek:

—Öyle zannediyorum ki daha fenalarını da tanıdım. Yataktan inme, gördüklerinden hükmediyorsan üzülecek hiç bir şey yok.

. Allaha ısmarladık Lucienne. Yakında yine gelirim.

Ravic acele anahtarı çevirerek kapıyı açtı. Koridorda kimseler yoktu. Genç beklememişti, Bobo tipindekileri çok iyi tanırdı.

Aşağı indiği zaman kasap dükkânında çırak duruyordu. Soluk bir yüzü vardı.. Patronu kadar canlı görünmüyordu. Efendisinin ölümü yorgunluğunu daha bâriz bir şekilde arttırmıştı. Dul sahibeyle evlenmek fırsatı da yok gibiydi. Bu fikirleri karşıdaki kahvede bir boyacı yüksek sesle söylemişti. «Kadın bu iş olmadan onu da mezara sürükleyecek» demişti, «Baksanıza, çırak kilo kaybettiği halde kadın gitgide serpiliyor. »

***

Joan Madou Şehrâzad'dan çıkıp telâşla Ravic'in beklediği taksinin kapısını açarak Ravic'e:

— Gel, dedi, buradan uzaklaşalım, evine gidelim.

— Bir şey mi var?.

— Hayır, hiç bir şey, sadece kabare hayatından bıkkınlık geldi de...

Ravic «bir dakika» diyerek kapıda gül satan kadını çağırdı:

— Bütün güllerini satın almak istiyorum, fakat çok para isteme, kaç para?

— Sizin için 60 frank,; çünkü bana bir romatizma ilâcı yazmıştınız.

— Faydası oldu mu?

— Hayır, gece rütubette burada durdukça, nasıl faydası olabilir ki...

— Ömrümde rastladığım en akıllı kadınsın.

Gülleri aldıktan sonra Joan'a dönerek:

— Bunları, sabahleyin sen uyanmadan gittiğimi affettirmek için aldım. (Çiçekleri taksinin kanepesinin altına koyduktan sonra) Bir yere gidip de içmek ister misin?.

Hayır, çiçekleri yânımıza koy. Evine gitmek istiyorum, başka bir şey değil.

— Orada dursunlar. İnsan çiçekleri fazla meşgul olmadan sevmeli.

Kadın süratle başını çevirdi:

— Yâni insan sevdiği şeyleri şımartmamalı demek istiyorsun, öyle değil mi?.

— Hayır! Sadece insan sevdiği şeyleri daha fazla dramatize etmemeli demek istiyorum. Hem de şimdi aramızda çiçek olmaması çok daha iyi olur.

Joan bir an tereddütle bekledikten sonra, yüzü birden aydınlandı:

— Bugün yeniden yaşamağa başladım, tekrar yaşıyorum, nefes alıyorum. İlk defa olarak yaşadığımı yeniden hissediyorum. Ellerimin, gözlerimin, ağzımın olduğunu sanki bugün hissettim.

Şoför küçük otomobilini sokağın kalabalığı arasından dışarı sürdükten sonra, bir fren yapmak zorunda kalmıştı. Bu sarsıntı Joan'ı Ravic'e doğru itmiş, Ravic de tereddütsüz onu kollarının arasına almıştı. Günün sertliğini yumuşatan bir rüzgâr gibi yakınlığını hissetmişti. Kendi âlemine gömülmüş otururken Ravic bir serinlik duyuyordu.

Hislerim bütün gün benim boynumun ve göğsümün üzerinde yattı, sanki beni yeşillendirecek çiçek ve yapraklar açtıracaktı... Şimdi buradayım ve sen.. yanındasın.

Ravic onu seyrediyordu. Kirli deri sandalyesinde öne doğru eğilmiş bir şekilde otururken omuzları parlıyordu. Açıktı. Samimî idi ve çekingen değildi. Duygularını aynen söyleyebiliyordu.

Kendini onun yanında çok fakir ve kuru buluyordu.

— Joan, (diyerek ellerini kadının kanepenin üstünde duran ellerinin üzerine koydu). Şimdi oturduğum yere gidemeyiz, önce hastaneye gitmem lâzım, bir kaç dakikalık bir iş için...

— Ameliyat yaptığın kadına mı bakacaksın.

— Bu sabahkine değil... Beni bir yerde bekler misin?

— Şimdi mi gideceksin?.

— Çağrılmadan gitmek çok daha iyi olur.

— Beklerim. Oteline gidecek kadar vaktimiz var mı?

— Var.

— Önce oraya gidelim. Sen sonradan gelirsin, seni orada beklerim.

Ravic «peki» diyerek şoföre adres verdi. Arkasına yaslandığı zaman kanepeyi boynunda hissetmişti. Elleri hâlâ Joan'ınkilerin üzerindeydi. Bir şeyler söylemesini beklediğini hissediyordu, kendi ve onun hakkında bir şeyler söylemesi lâzımdı... Fakat söyleyemiyordu. Joan pek çok konuştu gibi geldi. Düşündü, pek de çok konuşmamıştı.

Araba durunca Joan «sen git, korkmam, kendim işleri hallederim, sadece anahtarları ver. »

— Anahtar otelde.

— Onu bana vermelerini onlara öğreteceğim. (Yerden çiçekleri alarak) Uyumken terkeden, kendisini hiç beklemediğim bir anda gelen adamla... öğrenecek çok şeyler var, hemen başlayalım.

— Seninle yukarıya kadar geleyim. Hemen seni yalnız bırakmaya mecbur olmam çok fena.

Joan güldü, çok genç görünüyordu. Ravic şoföre:

— Lütfen bir dakika bekleyin, dedi.

Adam yavaş yavaş bir gözünü kapamıştı:

— Daha fazla bile bekleyebilirim.

Yukarıya çıkarlarken Joan:

— Anahtarı bana ver, dedi.

— Neden?

— Bende dursun.

Kapıyı açtıktan sonra durdu. Pencerenin dışında bulutların arasından ay, karanlık odanın içine sızmıştı.

— Ne kadar güzel?

— Güzel mi? Bu delik mi?

— Evet, güzel! Her şey güzel.

— Belki şimdi. Karanlık, fakat...

Ravic, elektrik düğmesine uzanırken:

— Açma, ben açarım. Artık gidebilirsin, gelmen için de yarın öğleyi beklemene lüzum yok.

Kadın karanlıkta koridorda duruyordu. Pencereden gelen gümüşî ışık omuzlarıyla başının arkasına düşüyordu. Meçhul, heyecan verici bir esrarengizlikteydi. Paltosu omuzlarından düşmüş ayaklarının dibinde siyah bir köpük yığını gibi duruyordu. Kapıya dayandığı zaman koridordan gelen ışık hüzmeleri koluna vurmuştu . Kapıyı kaparken:

— Git ve tekrar gel. Dedi.

Kate Hegstroem'in ateşi düşmüştü. Ravic uyuklayan hemşireye:

— Uyandı mı? diye sordu.

— Evet, on birde uyanıp sizi sordu. Emrettiğiniz gibi söyledim. — Bandajlar için bir şey söyledi mi?

— Evet, açmamız lâzım geldiğini, ufak bir ameliyat yapıldığını söyledim. Yarın siz izah edersiniz.

— Bu kadar mı?

— Evet... «Madem ki böyle doğru buldunuz, pekâlâ... Eğer bu gece doktor gelecek olursa kendisine hürmetlerimi ve kendisine güvendiğimi bildirmeyi unutma» dedi.

— Demek...

' Ravic bir an durduktan sonra hastabakıcının ortadan ayrılmış saçlarına baktı:

— Kaç yaşındasınız?

— Yirmi üç.

— Yirmi üç, kaç seneden beri hastabakıcılık yapıyorsunuz?

— İki buçuk seneden beri... Ocak ayında iki buçuk sene tamamlandı.

— Mesleğinizi seviyor musunuz?.

Elma yüzlü hemşire gülerek teklifsizce:

— Çok seviyorum, gerçi hastalardan bir kısmı üzücü, fakat çoğu iyi... Dün Madame Brissot bana güzel, az giyilmiş bir ipek elbise verdi. Geçen hafta da Madame Lerner bir çift deri ayakkabı

vermişti. Sonrada nevinde ölen kadın. (Tekrar gülümsedi): Elbise almağa lüzum kalmıyor, daima bir şey veriyorlar. Eğer kullanamayacağım

bir şey olursa arkadaşlarımdan biri dükkânında onu değiştiriyor. Bundan dolayı da vaziyetim iyi...

Madame Hegstroem da çok cömert, geçen sefer bana on iki gün için yüz frank vermişti. Bu sefer ne kadar kalacak, doktor?.

— Daha fazla, bir kaç hafta kadar.

Hemşire, halinden memnun görünüyordu. Berrak, kırışksız alnının içinde ne kadar alacağını hesaplıyordu.

Ravic tekrar Kate'nin üzerine eğildi. Sakin, muntazam nefes alıyordu. Yaradan gelen hafif koku, saçının kokusuyla karışıyordu. Tahammülü birdenbire tükenmişti. «Ona emniyet ediyordu, düz açık karında canavar besleniyordu, bunu bile bile hiç bir şey yapmaya imkân olmadan dikmişlerdi. Emniyet... »

— Geceniz hayırlı olsun, hemşire,

— Hayırlı geceler, doktor.

Hemşire odanın köşesinde duran sandalyeye oturarak, ışığın yatak tarafına gelen kısmını kararttı. Ayaklarını battaniyeye sokarak, içinde dedektif hikâyeleri ve sinema yazıları bulunan âdî bir mecmuayı aldı, iyice yerleşerek okumağa başladı. Yanındaki küçük masanın üstünde ağzı açık bir çikolata kutusu duruyordu. Ravic, onun kitaptan başını kaldırmadan alıp yediğini görmüştü. «Bazan insan en basit bir şeyin bile farkına varmıyor» diye düşündü. «Aynı odada iki kişi, biri ölümle mücadele ederken ötekinin umurunda değil... » Kapıyı kaparken «ben de aynı değil miyim? Bir odadan diğerine geçmiyor muyum?... »

Oda karanlık, banyonun kapısı ise aralıktı, içeride ışık olduğundan bir an tereddüt etmişti. Joan'ın hâlâ banyoda bulunup bulunmadığından emin değildi. O anda kadının nefesini duyunca odayı geçerek banyoya gitti. O da onun orada olduğunu biliyordu. Birdenbire oda hararet, bekleyiş ve gerginlikle dolmuştu. Kızıl bir gürültünün baş dönmesi yükseliyordu.

Banyonun kapısını kapadı. Aydınlik, ışığın altında her şeyini tanıyınca ürkekliği geçmişti. Ravic, düşün musluklarını çevirmişti. Sıcak su vücudundan aşağıya akmağa başlamıştı. Bunu kendi parasıyla yaptırdığı için otelin yegâne duşuydu. Ravic yokken patron onu Fransız akrabalarına fevkalâde bir şey diye gösteriyordu. Yandaki odadaki yatakta Joan Madou kendisini bekliyordu. Cildi taze, saçları dalga dalga yastığın üzerine uzanmış, odanın karanlığında bile gözleri parlıyor, sanki kış yıldızlarının zayıf aydınlığını aksettiriyordu. İnce, değişebilen, heyecan vericiydi. Bir saat önceki kadından eser kalmamıştı. O aşk olmadan da verebileceği her şeydi. Fakat buna rağmen, âniden ondan nefret ettiren bir his uyanıvermişti. Garip bir mukavemet hissi ki, şiddetli, âni gelen bir câzibeyle karışık... İstemiyerek etrafına bakındı, eğer banyonun bir başka kapısı daha olsaydı elbiselerini giyerek oradan

içmeğe gidiverecekti.

Kurulanırken bir süre tereddüt geçirmişti. Çok garip, gaipten içeriye ne uçmuştu? Ortalıkta ne bir gölge, ne bir hâdise vardı. Belki Kate Hegstroem'i gördüğü için, yahut da Joan'ın takside ona söylediklerinden ileri geliyor, veya onu yine birisi bekliyor, kendisi onu beklemesi lâzım geldiği halde... Dişlerini sıkarak kapıyı açtı.

Karanlıkta Joan:

— Ravic, calvados pencerenin yanındaki masanın üstünde dedi.

Sesini çıkarmamıştı. Kaba davrandığının farkındaydı, fakat

söyleyeceği sözlere de tahammülü yoktu. İşte hakikat de buydu ya... Belirli bir kesinlik karşısında gerginliği ister istemez geçmişti.

— Şişeyi bulabildin mi?

— Çok kolay buldum, eşyalarının arasında bir tırbüşon aramak mecburiyetinde kaldım. Bir bardak da bana ver.

İki bardak birden doldurarak birini Joan'a «al» diye verdi. «Joan'ın tam konuyu bulması iyi» diye düşündü. ,

Kadın, içerken başını arkaya götürdüğünden saçları omuzlarının üzerine düşmüştü, şu anda içmenin sembolü gibiydi. Bütün hareketlerini, benliğini o işe vererek yapıyordu. Bu şekilde orada yatan kadın sadece câzibe değil aynı zamanda da tehlike yaratıyordu. İşte böyle kadınlar, içtikleri zaman sadece içki, sevdikleri zaman da sadece aşk, ümitsizliğe düştükleri zaman sade ümitsizlik, unuttukları zamanda da unutmak masdarı olabilirlerdi.

Joan bardağı yere koyduktan sonra birden güldü:

— Ne düşündüğünü biliyorum, Ravic.

— Sahi mi?.

— Evet, şu sırada kendini yarı ölü hissettin, ben de aynı şeyi hissetmişim. Kapıda kolları güllerle dolu bırakılmak hiç de gıpta

edilecek bir şey değil. Calvados, Allaha çok şükür ki, imdadıma yetişti. Şişeye bu kadar dikkat etmeyin.

Ravic, Joan'ın bardağını doldururken:

—Fevkalâde bir insansın, doğrusu, banyodayken sana tahammül edemeyeceğimi zannediyordum, şimdi ise seni fevkalâde buluyorum. Şerefine!

— Şerefine!

Adam, calvadosu içtikten sonra:

— Bu ikinci gece, tehlikeli gece, çünkü bilinmeyenin cazibesi gitti, alışkanlığın ise henüz gelmedi, bunu da göreceğiz.

Joan bardağını yere koydu:

—Epeyce şeyler biliyormuşsun.

— Hiç bir şey bildiğim yok, sadece konuşuyorum. İnsan hiç bir şey bilemez, herkes daima başka başkadır, şimdi bile... İkinci gece değil, daima ilkidir, ikinci geldiği zaman sonuncu olur.

— Allaha çok şükür, yoksa sonu nereye varırdı? Hesap gibi bir şey olurdu. Şimdi gel, uyumak

istemiyor, seninle içmek istiyorum. Soğukta yıldızlar çırılçıplak gibi görünüyor. Yalnız bir kadın çabuk donar, hattâ ortalık sıcak da olsa... İki kişi bir arada aslâ!

— İki kişi ölüm yaklaşırken donar.

— Bizler değil.

— Tabiî değil.

Ravic bunu söylerken Joan karanlıkta yüzündeki ifadeyi görmemişti.,

— Bizler değil.

Bana ne oldu, Ravic?

Kate Hegstroem yatağında yatıyordu. İki yastıkla başı hafifçe kaldırılmıştı. Oda, antiseptik ve parfüm kokuyordu. Eter kokusu gitmişti. Pencere tepeden açıktı. Dışarıdan temiz ve biraz serin hava içeri giriyordu.

— Bir kaç gün ateşin vardı, Kate, sonra uyudun da... Hemen hemen yirmi dört saat kadar. Şimdi artık ateşin düştü ve her şey yoluna girdi. Kendini nasıl hissediyorsun?

— Yorgun, daima yorgun, eskisinden farkım şu ki o kadar gergin değilim. Hemen hemen sancım da yok gibi.

— Sonradan bir parça olacak, çok fazla değil... Dayanabilmen için de icabına bakacağız. Kendin de bilirsin ki şimdiki gibi kalmayacak.

Kız başıyla: «Evet, dedi, beni ameliyat mı ettiniz? »

— Evet, Kate.

— Lüzum var mı idi?

— Evet.

Bekledi. Onun sual sorması daha iyi idi.

— Ne kadar zaman yatakta kalacağım?

— Bir kaç hafta.

Bir müddet sessiz kaldı. Ravic bekledi. Kadın ona bakıyordu.

— Zannedersem benim için iyi olacak. Artık kâfi. İstirahate ihtiyacım var. Şimdi anlıyorum. Yorulmuştum, çok yorulmuştum ve ekseriya bunu kabul etmek istemiyordum.

— Muhakkak muhakkak.

— Âdetlerimin arasındaki gibi ara sıra kan boşanmaları olacak mı?

— O da olabilir Kate.

— Öyleyse iyi ki daha vaktim var, yoksa kalkmağa mecbur olup onlarla karşılaşmak...

— Mecbur değilsin, onu unut, biraz sonra yapacağın işi düşün, meselâ kahvaltını...

Peki, öyleyse aynayı ver.

Ravic gece masanın üzerinden aynayı alarak ona verdi. Dikkati' dikkatli kendine baktıktan sonra aynayı yatağının üzerine koydu.

— Bu çiçekler sizden mi?

— Hayır, hastanenin nezaketi.

Kate Hegstroem çiçeklere baktı:

Ravic, leylaklar senden. Hastaneler böyle pahalı çiçek göndermez, ucuz çiçekler gönderirler, ama leylâk değil.

Ravic gitmek üzere ayağa kalktı.

— Pek zekisin Kate. Ben gidiyorum. Öğleden. sonra tekrar uğrarım.

Ravic:

— Evet, «şimdi soracak» diye düşündü.

Kız elini uzattı:

— Teşekkür ederim, beni aradığın için çok teşekkür ederim. Seninle beraberken kendimi daima emniyette hissediyorum.

— Peki, peki Kate, büyük bir şey yapmadım. Öğleden sonra geleceğim. Sen uyumıya çalış. İğne istersen hemşireyi çağır, ben ona tenbih ederim.

Veber, konyak nerede?

— O kadar fena mıydı?. İşte şişe. Eugenie, bize bardak getir.

Eugenie isteksiz isteksiz bardağı getirmeye gitti.

Veber itiraz ederek:

— Bu bir yüksük, dedi. Bize adamakıllı bir bardak getir. Eugenie onu iğnelemek istercesine:

— Anlamıyorum, Dr. Veber, Mr. Ravic geldiği zaman siz... di

ye söylendi.

Veber sözünü keserek «peki, peki» dedikten sonra bir bardak konyak doldurarak «al Ravic, ne zannediyor?» diye sordu.

Ravic:

— Bir şey sormadı, dedi. Bana sual sormuyor, inanıyor.

Veber gözlerini kaldırdı. Muzaffer bir edâ ile karşılık verdi:.

— Gördün mü? Ben söylemiştim!.

Ravic:

— Veber, dedi. Kendisi için hiç bir şey yapmadığınız bir hasta, hiç size gelip teşekkür etti mi? Sözüne katıyetle inandı mı?

— Tabiî, senin başından geçmedi mi?

— Evet, peki ne hissettin?

Veber hayretle:

— Kurtuldum, tamamiyle kurtuldum.

— Bana ise kusma hissi verdi.

Veber güldü, şişeyi yerine koydu.

Ravic: «Kusar gibi» diye tekrar etti.

Eugenie:

— Sizde keşfettiğim ilk insanı his, dedi.

Veber:

— Sen bir kâşif değilsin, bir hemşiresin. Bunu ekseriya unutuyorsun... Mesele halledildi. Ravic, öyle değil mi?

— Evet, şimdilik.

— Peki, bu sabah hastabakıcıya, hastaneden çıkar çıkmaz Florance'ya gitmek istediğini söylemiş. O zaman temize çıkarız. Veber ellerini uğuşturdu: Oradaki doktorlar meşgul olsunlar. Tanınmış birisinin burada ölmesini istemem. Şöhretimize halel getirir.

Ravic, Lucienne'in çocuğunu düşürten ebenin apartman kapısını çaldığı zaman uğursuz suratlı bir adam kapıyı açmıştı. Adam Ravic'i kapıda görünce sürgüyü elinden bırakmadan:

— Ne istiyorsunuz? diye mırıldandı.

— Madame Boucher ile görüşmek istiyorum.

— Vakti yok.

— Zararı yok, ben kendisini beklerim.

Adam tam kapıyı kaparken:

— Eğer beklememe müsaade yoksa, yarım saat sonra tekrar gelirim, fakat yalnız değil, onu muhakkak görebilecek birisiyle.

Adam ona bakarak:

— Size söyledim ya, Madame Boucher'le görüşmek istiyorum.

Adam biraz düşündükten sonra «bekleyiniz» diyerek kapıyı kapadı.

Ravic dikkatle kapının kahverengi kabuklanmış boyasını, teneke mektup kutusunu, yuvarlak tablayı gözden geçirdi. Ve düşünmeğe başladı: «Bu kapıdan nice sefalet ve korku girmiştir, bir kaç mânâsız kanun yüzünden bir çok hayat doktor yerine böyle sahtekârların eline düşüyor ve bundan dolayı da çocuk doğurmaz hale geliyorlar. Kanuna karşı olsun veya olmasın çocuk istemeyenler bir yolunu buluyor, yalnız şu farkla ki her sene binlerce annenin hayatı mahvolması pahasına. »

Kapı tekrar açılarak traşsız adam görüldü:

— Polisten mi geliyorsunuz?

— Eğer polisten gelmiş olsaydım burada bekler miydim?

— İçeri buyurunuz.

Adam Ravic'i karanlık bir koridordan geçirerek eşya dolu bir odaya aldı. Bir kanepeler Aubusson taklidi halı, ceviz vertikovlar ve duvarda resimler vardı. Pencerenin önünde madenî bir sehpaye asılı bir kanarya kafesi duruyordu. Nerede biraz boşluk bulunuyorsa orasını tabak ve biblolarla doldurmuşlardı.

Çok şişman olan Madame Boucher üzerinde temiz olmayan bir sabahlıkla içeriye girdi. Kendine bir dev denebilirdi fakat yüzü düzgün ve güzelceydi. Gözleri fırıl fırıl dönüyordu. İş adamı edasıyla ayakta durarak:

— Mösyö? diye sordu.

Ravic ayağa kalkarak:

— Lucienne tarafından geliyorum. Onun çocuğunu düşürtmüştünüz.

— Saçma şey. Ben Lucienne isminde kimseyi tanımıyorum ve ben çocuk düşürmem, her halde yanılıyorsunuz, yahut da size yalan söylemişler.

Meseleyi halletmiş gibi odadan çıkacak bir şekilde hareket etti, fakat gitmedi Ravic'in gitmesini bekledi. Onda hiç bir hareket görmeyince yeniden dönerek:

— Başka? diye sordu.

— Çocuk düşürme ameliyeniz başarı ile sonuçlanmamış, kızıdan kan boşanıyordu, ölüme yaklaşırken ameliyatını ben yaptım.

Madame Boucher birdenbire coşmuştu:

— Yalan!... Yalan!... Köpekler!... Kendilerini temize çıkartmak için başkalarını aldatarak, başlarını derde sokuyorlar. Fakat ben ona gösteririm. Köpekler!. Avukatım bu işi halledecektir. Ben meşhurlum ve hükümete de vergimi veriyorum. Böyle küçük bir orospunun...

Ravic hayran bir şekilde onu tetkik ediyordu. Bu bağırma esnasında da yüzünün ifadesi değişmemişti, yumuşak ve güzel olarak kalmıştı, sadece ağzı içeriye doğru kıvrılarak bir makineli tüfek ağzı gibi ateş püskürüp duruyordu.

Ravic karının sözünü kesdi:

— Kız çok az istiyor, yalnız size verdiklerinin iadesini...

Madame Boucher gülerek:

— Para mı? Elinde pusulası var mı?

— Tabiî yok, pusula vermezsiniz ki...

— Ona inanacaklarım hiç zannetmiyorum, Kendisini de hiç görmedim.

— Tabiî şahitleri mevcut. Doktor Veber'in hastanesinde ameliyat oldu. Teşhis ise açık, elinde de raporu var.

— Binlercesi olsun bana vızgelir. Ona benim elimi sürdüğümü nerede söylüyor? Hastane! Doktor Veber! Hayret! Böyle bir orospu lüks bir hastanede yatıyor! Sizin başka yapacak işiniz yok mu?

— Var, bakın dinleyin... Kız size vermiş olduğu 300 frangı tazminat olarak isteyebilir.

Bu sözleri söylerken kapı açılarak asık suratlı adam içeriye girdi:

— Acele bir şey mi var?

— Hayır! Eğer tazminat için mahkemeye giderse kendisi de mahkûm olur. Evvelâ kendisi olur, çünkü çocuk düşürmüş olduğunu kendi ağzıyla itiraf ediyor. Onu benim, yaptığımı da ispatı lâzım ki buna da şahidi yok

Suratsız adam meler gibi bir sesle: «Madame Boucher» deyince:

— Roger, sen gidebilirsin.

— Brunier dışarıda!

— Pekâlâ, söyle beklesin, biliyorsun...

Adam başını eğerek çıktı. Onu kuvvetli bir konyak kokusu da tâkip etmişti. Ravic koklayarak:

— Eski bir konyak, en aşağı otuz, kırk senelik. Günün bu saatinde böyle bir şey içebilen bir adama ne mutlu!

Madame Boucher bir an ona baktıktan sonra dudaklarını yavaşça içeriye kıvrarak:

— Evet, ister misiniz?

— Neden istemiyeyim?

Yağlı olmasına rağmen şaşılacak bir çeviklik ve sessizlikle kapıya gitti. «Roger! » diye seslendi. Suratsız adam içeri girince: «İyi konyaktan içmişsin, bu fena. Yalan söyleme, kokusunu duydum, şişeyi getir! fazla konuşma, şişeyi getir! »

Roger şişeyi getirdi.

— Biraz Brunier'e vermiştim. Benim de içmemi istedi.

Madame Boucher cevap vermeyince kapıyı kapadı. Ceviz dolaptan eğri bir bardak çıkararak doldurdu. Bardağın üzerinde bir kadın başı vardı. Madame Boucher önünde duran tavus kuşlarıyla süslü masanın üzerine koyarak:

— Anlayışlı bir adama benziyorsunuz efendim, dedi.

Ravic ona biraz hürmet etmekten kendini alamıyordu. Lucienne'in dediği gibi demirden yapılmış değildi, daha fena kaliteden, lâstikten yapılmıştı. Demir kırılır, fakat lastik kırılmaz, zarar için ileri sürdüğü tez de kuvvetliydi.

— Ameliyatınız başarı ile sonuçlanmadı, fena neticeler doğurdu, zannederim ki bu; parayı geri vermeniz için kâfi bir sebeptir.

— Ameliyattan sonra hastanız ölürse parayı geri mi verirsiniz?

— Hayır, fakat bazan yaptığımız ameliyatlardan para almıyoruz. Meselâ Lucienne'e yaptığımız gibi...

Madame Boucher ona baktı.

— Öyleyse niçin mesele çıkarıyor? Memnun olması lâzım değil mi?

Ravic bardağını kaldırarak:

— Madame, hürmetlerimi sunarım. İnsan sizden daha iyisini bulamaz, dedi.

Kadın yavaşça şişeyi masanın üzerine koyarak:

—Bunu bir çokları tecrübe etti, fakat siz daha makûl görünüyorsunuz. Bu iş eğlenceli mi zannediyorsunuz? Yoksa bütün paraların bana mı kaldığını düşünüyorsunuz? Üç yüzün yüzünü polise veriyorum, yoksa başka türlü çalışmama imkân yok. Şimdi bir tanesi para almak için dışarıda bekliyor, onlara daima rüşvet vermem lâzım, yoksa başka türlü imkânı yok. Bunu burada ikimizin arasında söylüyorum. Eğer bunu ileride silâh olarak kullanmak isterseniz inkâr ederim. Polisin de aldırmayacağına emin olabilirsiniz .

— Eminim.

Madame Boucher süratle bir nazar daha fırlattıktan sonra bunun alay olarak söylenmediğini görünce, bir sandalye alarak yanına oturdu. Sandalyeyi bir tüy gibi kaldırıyordu. Muhakkak ki yağının altına çok kuvvet saklamıştı.

Rüşvetler için ayırdığı konyaktan bardağı tekrar doldurdu.

— Üç yük frank çok para gibi görünüyor, fakat polisten başka masraflar da var. Meselâ kira, benimki herkesinkine nazaran daha çok. Çamaşır, âletler bana doktorlarınkine nispetle iki misline mal oluyor. Komisyonlar, rüşvetler, herkesle iyi geçinebilmem için içkiler, yeni sene hediyeleri, memur ve karıları için doğum hediyeleri... Bunlar bir hayli yekûn tutar efendim. Bazen bana hemen hemen bir şey kalmaz.

— Buna bir diyeceğim yok.

— E... pekâlâ?

— Lucienne'in başına gelen şey her zaman mümkün olağandır!

— Doktorların da başına gelmez mi?

Madame Boucher bu suali süratle sormuştu.

— Pek sık değil.

Yerinde doğrularak:

— Efendim, ben dürüstüm. Buraya gelen kızların hepsine başlarına bir belâ gelmek ihtimalini daima söylediğim halde hiç birisi de çıkıp gitmedikler gibi, yalvarıp ağlarlar, sonra ümitsizliğe düşerler. Eğer yardım etmezsem içlerinde intihar edenleri de olur. Bu odada ne sahneler geçmiştir. Halının üzerine yatıp bağırınlar mı istersiniz? Dolabın köşesini görüyor musunuz? Nasıl kabuğu kalkmış? Bunu ümitsizlik içinde bulunan zengin bir kadın yaptı. (Oraya baktığını görünce) Bir şey daha görmek ister misiniz? Zenginin yollamış olduğu on kilo reçel hâlâ mutfakta duruyor. Bunu sırf minnettar olduğu için yapmış, yoksa parasını ödemişti. Size şunu da söyleyeyim mi Mösyö? (Bunu söylerken Madame Boucher'in sesi toklaşmıştı). Siz bana isterseniz çocuk düşürtücü deyin, fakat başkaları bana hayır sahibi ve melek diyorlar.

Ayağa kalkmıştı. Kimonosunun şahane bir dalgalanışı vardı. Bir anda sanki emir verilmiş gibi kafesteki kanarya ötmeye başlamıştı. Ravic de ayağa kalkmıştı. Madame Boucher'in bu sahneyi büyütmediğine emindi.

—Pekâlâ, artık gitmem lâzım, fakat Lucienne için de pek nazik davranmadınız.

— Onu siz evvelce görmeliydiniz, daha ne istiyor? Sıhhati de yerinde, çocuktan da kurtuldu. Bütün istediği bu değil miydi? Hastaneye de para vermemiş.

— Fakat, bir daha çocuğu olmayacak.

Madame Boucher bir an tereddüt ettikten sonra hiç üzülmeden:

— Daha iyi ya, küçük orospu memnun olsun.

Ravic yapılacak bir şeyin kalmadığını görünce:

— Sizinle tanıştığım memnun oldum Madame. Allaha ısmarladık.

Kadın, ona yaklaştı. Ravic el sıkmaktan sakındı, fakat kadının niyeti bu değildi. Bir sır söyler gibi sesini alçaltarak:

— Makûlsünüz doktor, bir çok doktorlardan çok daha makûl, ne yazık ki... (Durakladı, cesaret alarak yüzüne baktıktan sonra) bazı vakalarda insanın size ihtiyacı oluyor. Anlayışlı bir doktor o zaman çok işe yarayabilir.

Ravic itiraz etmeden lâkırdının sonunu dinliyordu. Madame

Boucher ilâve ederek:

—Size hiç bir zaman dokunmaz, sadece hususî vakalar için... (Kuşları seviyor görünen bir kedi gibi onu tetkik ediyordu.) Bazan çok zengin müşteriler çıkıyor, ödeme tabiî peşin olmak şartıyla, polisten yana tamamıyla emniyetteyiz. Hiç düşünmeden bir kaç yüz frank birden çıkartabilirsiniz. (Omuzuna vurarak) Sizin gibi yakışıklı bir adam için bu işten bile değil... (Gülerek şişeyi aldı)

Ne dersiniz?

Ravic konyağı koymasına mâni olarak:

—Teşekkür ederim, daha fazlasını istemem, çünkü içkiye tahammülüm yok. (Şişenin üzerinde etiket yoktu, muhakkak ki mahzenden gelmişti.) Öteki meseleyi de düşüneyim, tekrar gelirim. Âletlerinizi de görmek isterim. Size belki onlar hakkında biraz i bilgi verebilirim.

—Tekrar geldiğiniz zaman size âletlerimi gösteririm. O zaman siz de bana kâğıtlarınızı gösterirsiniz. Emniyete karşı emniyet.

— Emniyeti bana şimdiden gösterdiniz.

Madame Boucher gülerek:

_ Hiç de değil, size gerektiği takdirde, inkâr edebileceğim bir

teklifte buldum. Hem siz Fransız değilsiniz. Güzel fransızca konuşmanıza rağmen yine de belli oluyor. (Daha çok gülerek sakın gözlerle ona baktı) Mutlaka bir mültecisiniz, çünkü Fransıza benzemiyorsunuz... İnsan size inanamayıp da sahibi olmadığınız Fransız diplomasını isterse hakkı var değil mi? Dışarıda bir polis oturuyor, isterseniz beni ihbar edebilirsiniz, fakat bunu yapamayacaksınız , öyle değil mi?

«Hayır» derken Ravic yenildiğini anlıyordu.

— Ben de öyle zannetmiştim. (Madame Boucher'de kocaman,, iyi beslenmiş bir kedi hali vardı.) Güle güle beyefendi, teklifimi iyice düşünün, eskidenberi mülteci bir doktorla çalışmayı aklımdan geçirirdim.

Ravic gülümsemişti. Niçin Boucher'in mülteci istediğini biliyordu , çünkü onun merhametine bağlı olarak kalacak ve eğer bir aksilik olursa onun üzerine yüklenecekti.

«Allaha ısmarladık Madame, düşünürüm.. » dedikten sonra Ravic karanlık koridordan geçerken kapıların arkasından bir inilti

duydu. O zaman küçük odalara yataklar konulduğunu ve gidemeyen hastaların burada yattıklarını anlamıştı.

Holde de ince muntazam bıyıklı, zeytin renginde ciltli bir adam oturuyordu. Dikkatle Ravic'i tetkik ederken Roger de yanındaydı. Masanın üzerinde eski konyaktan bir şişe daha vardı.

Uşak, Ravic'i görünce elinde olmadan şişeyi saklamaya çalıştı, sonra vazgeçerek lekeli dişlerini gösterip «Akşamlar hayır olsun doktor» dedi. Kapıda gelip, geceni kontrol ediyordu.

Ravic de samimî olmayı daha uygun bularak: «Akşamlar hayır olsun Roger» demişti. Zira bu heybetli kadın, yarım saat içinde onu düşman olmaktan suç ortağı haline çevirivermişti... Bundan

dolayı da Roger'le resmî olmağa gelmezdi, zira pek insancıl görünüyordu.

Aşağıya indiği zaman kapıları inceleyen iki kıza rastlamıştı, bir tanesi kararını vererek:

— Madame Boucher, bu apartmanda mı oturuyor? diye sordu.

Ravic bir an tereddüt ettikten sonra «onlara aksi bir şey söylemekte hiç bir fayda yok» diye düşündü. Çünkü gidip yeniden bir adres öğrenebileceklerdi. Halbuki kendilerine yardım edebilecek bir adres de bilmiyordu. Şu halde cevap vermesi lâzımdı. «Üçüncü katta, kapının üzerinde tabelâ da var» dedi.

Saatinin parlak kadranı karanlıkta küçük bir güneş taklidi gibi parlıyordu. Sabahın beşi olmuştu. Halbuki Joan'ın üçte gelmiş olması lâzımdı. Hâlâ da gelmek ihtimali vardı, yorgun olduğu için oteline gitmesi de mümkündü.

Ravic uyumak için uzandığı, fakat uyuyamadığından sokaktan gelen kırmızı ışıkların aksini tavanda seyrederken kendini pek boş hissediyor, bunun sebebini de bilemiyordu. Sanki vücudunun harareti cildinden dışarıya yavaş yavaş sızıyor, kam ortada olmayan bir şeye dayanmak için yumuşak bir **hiçlik** içinde düşükçe düşüyordu. Ellerini başının arkasına çaprazlayarak sessizce yatarken, beklediğini anlıyor ve hissediyordu. Joan Madou'yu içinde bulunan yabancı bir şehvet hissi, elleri, damarları bile bekliyordu.

Yataktan kalkarak giyindi ve pencerenin yanına oturdu. Üzerindeki yumuşak yünlü kumaş eskiydi, senelerden beri onu kullanmış, kaçtığı sürelerde onunla yatmış, İspanyada meydan hastaha-nesinden yorgun argın kışlaya döndüğü geceler onunla ısınmıştı. On iki yaşındaki Juana Madrid'te sefil bir otelde bunun içinde ölmüştü. Zavallının tek isteği, aynı yumuşak kumaştan bir elbiseye sahip olmak, annesine nasıl tecavüz edildiğini, babasının nasıl ölünceye kadar çiğnendiğini unutmaktı.

Etrafına baktı, sadece bir kaç bavul, bir kaç kitap, ve biraz eşya görünüyordu. İnsanın yaşayabilmesi için ne kadar az şeye ihtiyacı var, yerleşinceye kadar çok şeye alışmaması doğru olurdu. Çünkü çoğu zaman onları bırakmak zorunda kalıyor veya cebirle elinden alınıyordu. Bunun için de insanın yalnız yaşaması gerekiyordu. Hareket sıralarında kendini bağlayacak hiç bir şey olmaması lâzımdı, yâni kalbi harekete getirecek hiç bir macerası, daha fazlası tabîî değil.

Yatağına baktı, buruşmuş renksiz ketendendi Onun için beklemenin hiç bir zararı yoktu. Çok kadın beklemişti, fakat bunun başka türlü olduğunu da hissediyordu.

Sadece, açıkça, vahşice, bazan da arzuyu gümüşle süsleyip saklayan bir şefkatle istemiş, her şeye rağmen uzun zamandan beri bugünkü gibi hiç beklememişti. İçine bir şey girip de harekete geçmişti de farkına mı varmamıştı? Acaba ne kadar zamandan beri kıpırdıyordu. Unutulmuş hâtıraların içinden yine bir şeyler mi onu çağırıyordu? Mavi derinliklerden ve tarlaların dışından: nisan ayı içinde; nane dolu ormanın kokusu onu çağırıyor gibiydi. O, ne hiç bir şeye sahip olmak, ne de olmamak istiyordu, çünkü hareket halindeydi.

Yeniden kalkarak giyinmeğe başladı. Yine «İnsan bağısız olmalı» dedi. «Her şey ufak bağılıklarla başlar, onlar önce farkedilmez, birdenbire âdeta ağır içine düşülür. »

Bu işin iki şekli vardı: Birisi aşk, İkincisi alışmamak, hattâ bir vücuda bile alışmamaktı.

Kapıyı kilitlemedi, çünkü Joan gelirse belki de bulamayacaktı , halbuki açık olursa isterse bekleyebilirdi. Bir not bırakmayı düşündü, fakat artık yalan söylemek istemiyordu, hattâ nereye gittiğini bile...

Sabahın sekizinde geriye dönmüştü. Şafağın ışığı, sabahın soğuşunda yürümüş, biraz rahatlamıştı, fakat otelin önüne gelince sınırlarının yeniden gerildiğini hissetti.

Joan gelmemişti. Ravic bir Şey beklemediğine kendi kendini kandırdı. Odası glne eskisinden daha boş göründüğü için etrafına bakınarak geldiğine dair bir işareti boşuna aramıştı.

Hizmetçi ziline basarak kahvaltısını istedi.

Gelen hizmetinin suratına bakarak bir Şeyler sormak istemiş, sonradan vazgeçmişti:

— Kahve ve rek.

Garson: «Başüstüne Mister Ravic» diyerek odadan ıktı. Yatağa yeniden baktı, eğer Joan gelmiş olsaydı buruşmuş boş yatakta yatmış olmasını beklememekle beraber bakmıştı. Ne tuhaf, hareket olmadığı zamanlar vücuda ait düşünce insana ne kadar acayip geliyordu. Yatak, amaşır, hattâ banyo, hareketini kaybedince insana tiksinti hissi veriyordu.

Bir sigara yakarak «geldiyse her halde bir hastaya ağırıldığımı zannetmiştir, fakat ona o zaman bir not bırakabilirdim» derken kendini anide pek budala hissetmişti. Serbest kalmak istemiş, sadece saygısız olmağı başarabilmişti. Bir ispat peşinde koşan on sekiz yaşındaki bir genç gibi saygısız ve aptal olabilişti. Bu hareketi beklemekten çok bağlılığını ortaya kokuyordu.

Kız kahvaltayı getirerek:

— Yatağınızı Şimdi mi düzelteyim? dedi.

— Neye Şimdi dzeltiyorsun?

— Belki uyumak istersiniz, yeni yapılmış yatakta daha iyi uyuyabilirsiniz.

Kız ifadesiz bir yüzle ona baktı. Ravic:

— Kimse geldi mi? diye sordu.

— Ben yedide geldiğim için bilmiyorum.

— Evet, her sabah bir sürü yabancı yatağı düzeltmeyi nasıl buluyorsun?

— Gayet iyi Mister Ravic, fakat müşteriler bazen lüzumundan fazla Şeyler istiyorlar, o zaman sıkıcı oluyor. Halbuki Paris'te umumhaneler pek ucuzdur.

— Sabah sabah umumhaneye gidilmez. Eve, hem de bazıları kendilerini bilhassa sabahlan kuvvetli hissederler.

Omuzlarını silkerek:

— Evet, özellikle yaşlılar, eğer kabul etmezsen o kadar... Bazıları da ikide birde «oda temiz değil, siz çok gençsiniz» diyerek hiddetlenirler. Elimizden yapacak bir Şey gelmediği için hayatı olduğu gibi kabul etmeli.

Ravic cebinden para çıkararak:

— Bugün hayatı biraz kolaylaştıralım, Şu parayla kendine yn bir ceket, yahut bir Şapka al, dedi,

Eve'in gözlerindeki donuk ifade gitmişti:

— Teşekkür ederim Mr. Ravic, gün iyi başlıyor, yatağınızı sonra mı düzelteyim?

— Evet.

Adama bakarak:

— Buraya gelen Lady çok enteresan, dedi.

— Eğer bir kelime daha söylersen parayı gerisin geriye alırım. İhtiyar zamparalar seni bekliyor, haydi, vakit geçirerek onları hayâl kırıklığına uğratma, diye Eve'i kapı dışarı etti.

Masaya oturarak yemeğe başladı. Kahvaltı pek hoş gelmeyince, ayağa kalkarak yemekte devam etti. Damların üzerindeki güneş kızıllaşmış, otel de yavaş yavaş uyanıyordu.. Aşağı kattaki Goldberg öksürerek sabah konserine başlamıştı, hırıltıları işiten altı ciğeri var diyebilirdi. Mülteci Wiesenhoff camını açarak ıslıklarla bir marş tutturdu. Üst katta musluk akıyor, kapılar çarpıyor, nihayet gece bitmiş, huzursuzluğunu beraber götürmüştü. Ravic gerinerek bir kaç gün yalnız kalmağa karar verdi.

Dışarıda gazeteci çocuklar bağırarak sabah havadislerini dağıtıyorlardı: Çekoslovakya hududunda vak'alar... Alman orduları Südet boylarında... Münih paktı tehlikede...

Çocuk bağırmadan sadece doktorlara bakıyordu. Henüz acıyı duyacak kadar uyuşukluğu geçmemişti. Ravic ezilmiş bacağı inceleyerek annesine:

— Yaşı ne kadar?

Kadın anlamadığından: «Ne? » diye cevap verdi.

— Kaç yaşında?.

Başı kaşkolla örtülü kadın dudağını kıpırdatarak:

— Bacağı, bacağı!... Bir kamyondu.

Ravic çocuğun kalbini dinledi.

— Hasta mıydı? /

Kadın:

— Bacağı, bacağı!...

Ravic doğruldu. Kalbinin kuş gibi atmasına rağmen sesinde korkulacak bir şey yoktu.. Anestezi yapılırken zayıf, beli ve ayağı tutmaz çocuğa çok dikkat etmesi icabediyordu. Hemen başlaması gerekiyordu, çünkü parçalanmış bacak sokak pisliğiyle doluydu.

Çocuk «bacağımı kesecek misiniz? » demişti.

Ravic soruya inanamıyarak «hayır» dedi.

— Sakat kalacağına kesseniz daha iyi edersiniz.

Vaktinden evvel büyümüş yüze Ravic hayretle baktı. Henüz ağrı belirtileri yoktu.

— Bakarız, şimdi seni bayıltmağa mecburum. Çok basit, korkacak bir şey yok, sakın ol.

— Bir dakika efendim. Kamyonun numarası F. O. 2019 du. Annem için yazınız bunu.

Annesi şaşkın. «Ne? Ne, Jeannot? »

— Numarayı gördüm, arabanın numarasını, F. O. 2019. Tâ önünde gördüm. Kırmızı bir ışık vardı, kabahat de şofördeydi.

Çocuk güçlükle nefes almağa başlamıştı.

— Sigorta parayı vermeli, numara...

Ravic: «Yazdım, sakın ol, her şeyi yazdım. »

Eugenie'ye anestezi vermesi için işaret etti.

— Annem polise gitmeli, sigorta parayı vermeli... (Yüzünde ânide havadan inmiş gibi büyük ter damlaları peydah olmuştu.) Eğer keserseniz daha çok verirler, sakat kalmaktan...

Yüzünde pis havuzlar gibi duran siyah çukurların içine gözleri gömülmüştü. Çocuk inledi ve

telâşla bir şeyler söylemeğe gayret ederek: «Annem.. anlamaz.. Ona yardım edin.. » Devam edememişti. Bağırmağa başladı, içinde eziyet çeken bir hayvan saklıymış gibi bağırıyordu..

Kate Hegstroem sordu:

— Ravic dışarıda dünya nasıl?

— Neden öğrenmek istiyorsun Kate? Daha hoş bir şey düşün.

— Haftalardan beri buradaymışım gibi geliyor, her şey o kadar uzaklaştı ki, batmış gibiydi.

— Bir süre, bırak batsın.

— Olamaz, bu odayı son gemi, tufanında pencerenin altında olduğunu zannederek korkacağım. Dışarıda neler oluyor Ravic?

— Yeni bir şey yok Kate. Dünya büyük bit iştahla intihara doğru gidiyor ve aynı zamanda yaptıklarıyla kendini aldatıyor..

- Harp olacak mı?

- Harbin olacağını herkes biliyor. Bilinmeyen tek şey ne zaman olacağıdır, herkes bir mucizeyi bekliyor. Şimdiye dek, İngiltere’de ve Fransa’da olduğu kadar politika adamlarının mucizeye bu derece inandıklarını görmemiştim. Almanya’da da aksine.

Kate, bir müddet sessiz yattıktan sonra:

— Mümkün olabileceğini düşünmek...

— Evet, o kadar mümkün ki bir gün oluverecek, sırf imkânsız sayıldığı ve ona karşı cephe alınmadığı için... Kate, sancın var mı?

— Dayanamıyacak kadar değil... (Başının altındaki yastığı düzelterek) bütün bunlardan uzaklaşmak istiyorum Ravic.

Ravic inanamıyarak: «Evet, kim istemez ki? » dedi.

”— Buradan çıkınca İtalya’ya «Fiesol» e gideceğim. Orada sakin bahçeli eski bir evim var. Bir müddet orada kalmak istiyorum. Şu anda serin olması gerek. Örtülmüş bir güneş, öğleyin cenup duvarlarında kertenkeleler, akşamları Floransa'nın çanları, geceleri selvilerin arkasından ay ve yıldızlar görünür. Evimde bir çok kitaplarla, etrafında tahta sıralar bulunan büyük taş bir şömine, bardak konulabilecek bir sehpa, kırmızı şarap bunun üzerinde ısınır, insan yok, yalnız iş yapmak için ihtiyar bir çift lâzım.

Ravic’e bakıyordu. Ravic:

-Güzel, dedi. Sessizlik, şömine, kitap ve rahat Eski zamanlarda buna burjuvazi derlerdi. Bugün ise kaybolmuş bir cennetin'

hülyası...

Kate başıyla tasdik, etti.

— Bir süre orada kalmak istiyorum, belki de bir kaç ay. Bilmiyorum, sükûnet bulmak istiyorum. Sonra dönüp eşyalarımı toplayarak Amerika’ya gideceğim.

Ravic koridorda yemek tepsilerinden gelen bir kaç tabağın sesini duymuştu.

— Hakkın var Kate, dedi.

Kadın tereddüt ederek: «Çocuğum olabilir mi Ravic? » diye

sordu.

— Hemencecik değil, evvelâ çok kuvvetlenmen lâzım.

— Onu kastetmiyorum. Bir gün olabilir mi bu Ravic?

— Hayır, hiç bir şey çıkartmadım, hiç bir şey!

Derin bir nefes aldıktan sonra:

— Buna rağmen, uzun bir zamana ihtiyacın var. Bütün organizasyonun değişmesi lâzım.

— Zamanın önemi yok! (Saçlarını düzeltirken parmağındaki taş karanlıkta parlıyordu). Bunu şimdi sormam ne kadar gülünç değil mi?..

— Katiyyen, bu ekseriya olur, tahmin ettiğinizden daha çok.

— Birdenbire bunlardan bıktım, gidip evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak, rahat etmek, Allaha şükretmek ve hayatı sevmek istiyorum. Tabiî eskiden olduğu gibi.

Ravic pencereden dışarıya bakıyordu. Güneşin batışındaki vahşi kızılık damların üzerinde asılıyordu. Elektrik işaretleri kansız, renkli gölgeler gibi boğulmuşlardı.

Kate devam etti.

— Benim hakkımda bu kadar şey bildikten sonra, bunlar çok gülünç, değil mi?.

— Hayır, hiç de değil..

— Bunu iki günden beri düşünüyorum. Eskiden kendimi daha genç ve daha hafif hissedirdim. Oraya gidince eminim ki burasını da, mânâsız bir rüya gibi, unutacağım.

Joan Madou gecenin dördünde gelmişti Ravic sesi duyar duymaz uyandı, onun geleceğini ümit etmediği için uyumuştı. Açık kapıdan kucak dolusu krizantemlerle içeriye girmeğe çalışıyordu. Yüzünü görememişti. Sadece vücuduyla büyük parlak krizantemleri . görüyordu. Ravic:

— O nedir?

— Krizantem ormanı Allah aşkına bu nasıl soru?

Kapıdan içeri girince çiçekleri, yatağın üzerinde uzanmış olan Ravic'e attı.

Çiçekler nemliydi, yaprakları sonbahar ve toprak kokuyordu.

— Hediyeler, dedi.. Sana hediye almıya alışıyorum.

Ravic:

— Henüz ölmedim, kaldır şunları.. Çiçek altında yatmak, hem de krizantem.. International otelin yatağı, sanki tabut..

— Hayır.

Çiçekleri yere bıraktı. Sonra doğrularak:

— Sakın bir daha böyle söyleme.

Ravic hayretle, ona bakıyordu. Sonra nasıl tanıştıklarını birden hatırladı.

— Unut, dedi. Bir şey kastetmek istememiştim.

— Bir daha sakın böyle konuşma, şaka bile olsa... Söz ver. Dudakları titriyordu. Gözleri iri ve koyu renkti.

— Ama, korkmaktan daha fena... Ne olduğunu bilmiyorum. Ravic yerinde kımıldanarak:

— Bir daha böyle şakalar yapmam, dedi. Nasıl, şimdi memnun musun?

Kadın başıyla «evet» işareti yaptı ve Ravic'in omuzuna doğru eğildi.

— Bilmiyorum, budalalık, fakat dayanamıyorum. Karanlıkta uzanan bir el gibi, korku, sanki beni bekliyor. Bir daha olmasın sakın..

Ravic kadını kollarının arasına aldı.

— Hayır, bir daha olmayacak, diye söz verdi.

— Fakat yapabilirsen.

Yeis ve alay dolu bir sesle, aynı zamanda Kate Hegstroem'i düşünerek:

— Evet, dedi. Tabii yapabilirim.

Kollarının arasında kıpırdadı ve:

- DÜN BURAYA GELDİM, DEDI.

Ravic kıpırdamadan:

— Öyle mi?

— Evet.

Susmuştu. Âniden bir şey mahvolmuştu, ona karşı ne kadar ço-cukça davranmıştı. Bekliyor... veya beklemiyor... Hedefi neydi? Oyun bilmeyen birisiyle çılgınca bir oyun...

— Burada yoktun.

— Evet.

— Nerede olduğunu sormamam, lâzım, değil mi?.

— Evet.

Kendini kollarından kurtararak sesini değiştirdi.

— Banyo yapmak istiyorum. Dışarıda kar yağdığı için üşüyorum. Yıkanabilir miyim? Yoksa oteldekileri uyandırır mıyım?.

Ravic gülümsedi:

— Eğer bir şey yapmak istiyorsan neticesini sorma, yoksa yapamazsın.

Ona bakarak:

— Bu da doğru dedi.

Banyoya giderek, suyu açtı. Ravic de pencerenin yanına gidip sigara kutusuna uzandı. Dışarıda damların üzerinde şehrin kırmızı ışığı aksediyor ve sessizce kar yağıyordu. Sokaktan bir taksi geçti. Krizantemler yerde solgun bir renkle parlıyordu. Kanapenin üzerinde bir gazete duruyordu, akşam gelirken getirmişti.

Çekoslovakya hududunda çarpışma... Çin'de harp... Bir ultimatö... Düşen bir kabine... Gazeteyi alarak krizantemlerin altına soktu.

Bu sırada Joan banyodan çıkmıştı. Sıcaktı, çiçeklerin yanına yere çöktü. Birden:

— Dün gece neredeydin? diye sordu.

Ravic bir sigara uzatarak:

— Hakikaten öğrenmek istiyor musun?

— Evet.

Tereddütlü:

— Buradaydım, seni bekledim. Gelmeyeceğini sanarak çıktım.

Joan lâkırdının sonunu bekliyordu, karanlıkta sigarasının ışığı parlayarak söndü.

Ravic:.

— Hepsi bu kadar.

— İçmeğe mi gittin?

•— Evet.

Joan ona döndü:

— Ravic, dedi. Sahiden bunun için mi çıktın?.

— Evet.

Kollarını dizlerine koydu. Kimonosundan harareti hissediliyordu. Hayatının bir çok senelerinden daha yakın, onun ve sabahlığının sıcaklığıydı. Böyle bir anda birbirine aittiler. Joan hayatının bir köşesinden yeniden kendisine dönmüştü.

— Ravic, sana her gece geliyorum. Dün gece de geleceğimi bilmen lâzımdı, beni görmek istemediğin için çıkmadın değil mi?

— Hayır.

— Beni görmek istemediğin zamanlar söyleyebilirsin.

— Söylerim.

— Bundan ötürü değil miydi?

— Evet.

— Öyleyse, mutluyum!

Ravic ona baktı:

— Ne dedin?

Kadın:

— Mutluyum, diye tekrarladı.

— Bu çok büyük bir kelime Joan! Böyle bir kelimeyi hafif anlamda kullanmamalısın.

— Hafif anlamda kullanmıyorum.

Ravic:

— Mutluluk, dedi. Allahım, nerede başlar ve nerede biter. Ayakları krizantemlere dokunuyordu.

Mutluluk gençliğin mavi

ufukları, hayatın altın pırıltılı dengesi... Mutluluk! Allahım, şimdi nerelerde o?

Joan:

— Seninle başlar ve yine seninle biter, dedi.

Ravic bir an cevap vermeden 'bu kadın nelerden bahsediyor' diye düşündü.

— Nerede ise şimdi beni sevdiğini söyleyeceksin.

— Tabiî, seni seviyorum!..

Ravic yerinde kıpırdandı:

— Beni hemen hemen tanıımıyorsun, Joan.

— Bununla ilgisi ne?

— Aşk, beraber yaşlanmak istediğin biri demek.

— Onun hakkında bir şey bilmiyorum. Bildiğim tek şey onsuz yaşanmayacağıdır.

Ravic: «Calvados nerede? » diye sordu.

— Masada, kıpırdanma, getireyim.

Şişeyle birlikte bir bardak getirerek yere, çiçeklerin yanına koydu.

— Beni sevmediğini biliyorum, dedi.

— Demek oluyor ki, benden daha çok şey biliyorsun.

Yukarıya bakarak:

— Beni seveceksin.

— Güzel, onun şerefine içelim.

«Dur» diyerek bardağı doldurup yuvarladı, sonra tekrar doldurarak Ravic'e uzattı.

— Al, (bir an duraklayarak). bütün bunlar doğru olamaz. Geçici bir gecede yarım bir rüya, karanlıkta söylenen kelimeler nasıl doğru olabilirler ki? Çünkü gerçek sözler çok ışık ister. (Sonra dayanamayarak) bütün bunları bu kadar resmîlikle nasıl biliyorsun?.

— Çünkü seni seviyorum.

Ravic kendi kendine «bu kelimeyi nasıl da ağzına almaya cesaret ediyor? » dedi. «Âdeta bir tabak gibi kullanıyor. Onu dolduruyor ve içindekine aşk diyor, fakat bunun ne olduğunu hakikaten bilen var mı?. Beraber ihtiyarlama fikri de pek budalacadır. O, düşüncesizliğiyle daha haklı değil mi?. Niçin ben bir kış gecesini burada oturuyor; iki harp arasında ve hepsi? ne. (Allah belâsını versin) deyip, hâlâ vakit varken onu kollarıma alacağım yerde, bir ilk mektep hocası gibi konuşuyorum. »

Joan: «Niye böyle konuşuyorsun? » dedi.

— Ne?.

Kadın: «Niye böyle konuşuyorsun? » diye tekrar etti.

— Böyle konuşmadım, nasıl konuşmalıydım?.

— Bilmem, sanki kapalı bir âlemdesin ve bu âleme hiç bir şeyi yahut kimseyi bırakmıyorsun.

Ravic:

— Gel, dedi. «Bana bir içki daha ver. »

— Ben mutluyum, senin de öyle olmanı istiyorum. Çok, çok mutluyum. Seninle uyanıyor ve seninle uyuyorum. Başka bir şey bilmiyorum. İkimizi düşündüğüm zaman kafam gümüştense ve bazan da bir keman gibi... Sanki sokaklar bizimle dolu, arada sırada geçenler oluyor, konuşuyorlar ve bir sinema şeridi gibi kaybolup gidiyorlar, fakat müzik kalıyor, müzik daima kalıyor.

Ravic düşünüyordu: Bir kaç hafta evvel bahtsızdın ve beni tanıımıyordun. Kolay bir mutluluk...

— Sık sık mesut oldun mu?

— Pek sık değil.

— Fakat bazan, kafanın gümüşten olduğu son sefer ne zamandı?

— Niye soruyorsun?

— Sormuş olmak için!

— Unuttum. Başka bir şey de bilmiyorum. Aralarında başkalık vardı.

— Evet. Hep başka başkaydılar.

Gülümsedi. Hiç bir şey gizlemeyen bir kaç yapraklı bir çiçek gibi yüzü açık ve parlaktı.

— İki sene evvel, dedi. Milâno'da... Uzun sürmedi,

Ravic ihtiyatlı sordu:

— O zaman yalnız miydin?

— Hayır, birisi vardı. Çok bahtsız ve kıskançtı, beni anlamıyordu.

— Muhakkak.

— Sen anlarsın. Müthiş sahneler yaratıyordu.

Rahatça oturdu. Kanepeden bir yastık alarak sırtına dayadı:

— Bana «sadakatsiz ve nankör» derdi. Bunun aslı yoktu. Çünkü onu sevdiğim müddetçe sadıktım; onu sevmemeye başladığım zaman ise anlayamamıştı.

— Bunu kimse anlayamaz.

— Sen anlayabilirsin. Sen başkasın, bizim her şeyimiz başka... Beni öldürmek istemişti. (Güldü.)

Bir kaç hafta sonra öteki de beni öldürmek istedi. Sen beni öldürmek istemezsin.

Ravic:

— Yalnız calvadosla, dedi. Masanın üzerinde... Allaha şükür, konuşman daha İnsanî olmaya başladı. Bir kaç dakika evvel korkuyordum.

— Seni sevdiğim için mi? diye sordu.

— Yine başlamayalım. Bana frakla peruk giyip dolaşıyormuşuz gibi geliyor. Beraberiz... Uzun veya kısa bir süre için, kim bilir? Beraberiz, bu yeter... Bir isim takmak gerekir mi?

— Uzun veya kısa kelimelerin hoşuma gitmedi, fakat bunlar kelime. Beni bırakmayacaksın. Bunlar da kelime, biliyorum.

— Tabiî, sevdiğin bir insan seni terketti mi?

— Evet. Kadın ona baktı: «Biri diğerini daima bırakır. Bazan biri acele eder. »

— Peki sen ne yaptın?

Kadın; kadehi kavradı ve içti: «Her şeyi! dedi. Her şeyi! Fakat çaresiz. Korkunç denecek kadar bahtsızdım. »

— Uzun müddet mi?

— En azı bir hafta.

Ravic tebessüm etti:

— Bu uzun sayılmaz.

— Eğer hakikaten bahtsız olunursa bu bir edebilik kadar uzundur. Öylesine bahtsızdım ki, bir hafta

sonra içimdeki herşey mahvoldu. Saçlarım, hattâ elbiselerim... O kadar üzüntüyle dolu idim ki, artık gözüme başka birşey görünmüyordu; nihayet hiç bir şey olmazsa, bahtsızlık da bahtsızlık olmaktan çıkar: çünkü kıyaslayacak bir şey kalmaz. Geriye bir bitkinlik kalır, sonra o da geçer gider; yavaş yavaş insan yeniden yaşamaya başlar.

Ravic'in elini öptü.

Adam, kadının ihtiyatlı dudaklarını hissetti.

Kadın:

— Ne düşünüyorsun? diye sordu.

— Hiç... Senin vahşi zekândan başka hiçbir şey. Bu; dünyanın en tehlikeli şeyi. Bana kadehi geri ver! İnsan kalbi mütahassısı dostum Morosow'un şerefine içeceğim.

— Morosow'u sevmiyorum. Başkasının şerefine içsek olmaz mı?

Ravic:

— Tabiî sevmezsin, dedi, öyle dikkatli gözleri var ki... Peki, senin şerefine içelim.

— Benim mi?.

— Evet, senin...

— Ben tehlikeli değilim, kendim tehlikedeyim, fakat tehlikeli değilim!!!

— Bu şekilde düşünmen onu gösterir. Sana hiç bir zaman bir şey olmayacak. «Salute! ».

— Salute, fakat beni anlamadın.

— Anlamak isteyen kim? İşte dünyadaki bütün anlaşmazlıkların sebebi bu değil mi? Şişeyi versene.

— Çok içiyorsun, neden bu kadar çok içmek istiyorsun?

Ravic, Joan'a:

— Gün gelecek ki şöyle diyeceksin: «Pek çok, pek çok»... Bunu söyleyecek, yalnız benim iyiliğimi istediğine inanacaksın. Hakikatte ise senin kontrol edemediğin bir dünyaya benim gitmemi engelleyemediği için isteyeceksin. «Salute! » bugün şerefine içiyoruz.

Pencerenin dışında koca bir bulut gibi duran hislerden kaçtık ve hislerimizle öldürdük «Salute! ».

Joan doğrularak, kollarıyla, yere dayanarak ona bakmağa başladı. Gözleri iyice açılmış, kimonosu omuzlarından aşağıya sıyrılmış, saçları boynundan aşağıya sarkmış, karanlıkta genç bir kaplan hâli vardı. Sakın bir davranışla:

— Benimle alay ettiğini biliyorum, fakat hiç aldırmıyorum, bütün varlığımda duyuyorum. Nefes alışım farklı, uykum artık ölü uykusu değil. Mafsallarımın yine bir gayesi var. Ellerim de boş değil. Bütün bunlar üzerinde ne düşündüğünün, neler söyleyeceğinin hiçbir önemi yok. Kendimi uçmak için bırakıyorum. Düşünmeden içime atıyorum, mutluyum, bunu söylemekten ne çekiniyor, ne de korkuyorum. Hattâ benimle alay edeceğini, güleceğini bilsem bile...

Ravic bir süre sustuktan sonra:

— Joan, seninle değil, kendimle alay ediyorum, dedi.

Kadın Ravic'e doğru eğildi:

— Niçin? Kafanın arkasında karşı koyan bir şey var, neden?

— Karşı koyan bir şey yok, yalnız senden daha ağırım.

Kadın başını salladı:

— Bu değil. Yalnız kalmak için beraberliği engelleyen bir şey var, onu hissediyorum.

— Hiç bir zaman yok, sadece senden on beş sene daha fazla yaşamının farkı bu... Herkesin hayatı kendine ait, bir ev gibi değil ki, onu her gün hâtıraların eşyasıyla süsleyemez. Bazı insanlar otellerde yaşıyorlar, seneler arkalarından otel kapıları gibi kapanıyor, tek kalan şey, biraz cesaret, bir tesadüf değil!

Kadın bir süre cevap vermedi. Onu dinleyip dinlemediğini bilmiyordu. Pencereden dışarıya bakarken sakin, calvados'un derin parıltısını damarlarında hissetmişti. Nabzının atışı durmuş, o kadar büyük bir sessizlik olmuştu ki, bu arada zamanın durmadan ilerleyen makineli tüfekleri bile susmuşlardı.

Toprak kara gömülürken, ay yükseliyor, ortalığı hafif bir kızılık kaplıyordu. Damların üzeri cami kubbesi gibi bulutlarla örtülmüştü.

Joan dirseklerini dizine, yüzünü de avuçlarının içine alarak:

— Benim eski hikâyelerimi anlatmanın ne kadar budalalık olduğunu biliyorum. Hiç bir şey söylemeyebilir veya yalan söyleyebilirdim . Fakat bunu istemiyorum, neden bütün hayatımı sana anlatmayayım , onu neden büyüteyim, daha küçültmem lâzım, zira bana şimdi gülünç geliyor artık. İstersen ona ve bana gül, dedi.

Ravic ona bakıyordu. Dizinin biriyle, satın aldığı çiçeklerden birini eziyordu. «Acayip bir gece» diye düşünüyordu: «Şimdi diğer bir semtte silâh patlıyor, insan avlanıyor ve hapse atılıyor. Eziyet edilerek öldürülüyor, dünyanın sâkin bir köşesi, merhametsizce çiğneniyor, şehrin parlak meyhanelerindeki hayat fişkırışı kimsenin umurunda değil. Diğer tarafında insanlar rahat rahat yataklarına giriyor ve ben bile burada krizantemlerin ve bir şişe calvados'un arasında kadınla oturuyorum. Aşkın gölgesi yalnız, garip, kederli, titrek yükseliyor».

Yavaş yavaş Joan'a bakarak büsbütün başka bir şey söylemek istiyordu:

— İyi ki buradasın. (Ellerini tuttu.) Bunun neden olduğunu anlıyorsun. Binlerce başka kelimenin...

Kadın başıyla tasdik ettikten sonra gözleri doldu:

— Biliyorum, hiç bir şey demek değil...

Ravic, Joan'ın haklı olduğunu bildiği için:

— Doğru değil, dedi.

— Hayır, bir şey değil. Beni sev, sevgilim. Hepsi bu kadar.

Cevap vermediğini görünce tekrarladı:

— Beni sev, yoksa mahvolurum.

Mahvolmak... Düşündü, ne kelime? Ne kadar kolaylıkla kullanılabilir. Gerçekten mahvolan konuşmuyor.

Jeannot:

— Bacağımı kestiniz mi?

İnce yüzü kansız ve eski bir evin duvarı gibi bembeyazdı. Yüzündeki çiller koyu ve irileşmiş sanki cilde ait değil de boya ile oraya serpilmiş gibiydi. Bacağının kökü üzerine bir battaniye örtülmüş

olduğu halde demir bir sedyede yatıyordu.

Ravic:

— Ağrın var mı?

— Var. Ayağımda. Ayağım çok ağrıyor. Hemşireye sordum, ihtiyar kurt söylemedi.

Ravic:

— Bacak kesildi.

— Dizden yukarıdan mı? Aşağıdan mı?.

— On santimetre yukarisından. Dizin parçalanmış olduğu için kurtulamadı.

Jeannot:

— İyi, sigorta kumpanyasından yüzde on beş fazla alınacak demek. Çok iyi. İster dizden yukarıda, isterse aşağıda olsun, takma ayak takma ayaktır.

Fakat yüzde on beş her ay cebe indirilebilecek bir şey. (Bir an tereddüt ettikten sonra) şimdiki durumda anneme bir şey söylemeyin, esasen bu papağan kafesinin arkasından bacağı göremez.

— Birşey söylemeyiz, Jeannot.

— Sigorta şirketi hayatımın sonuna kadar ödemeğe mecbur. Doğru değil mi?

Yüzünü buruşturarak:

— Öyle zannediyorum.

— Şaşıp kalmaları gerek. On üç yaşındayım. Uzun zaman vermek zorunda kalacaklar. Hangi kumpanya olduğunu biliyor musunuz?.

— Daha bilmiyorum, fakat arabanın numarası var. Aklında tutmuşsun. Bu sabah uyurken polis buraya geldi, seni sorguya çekmek istedi. Bu gece yine gelecek.

Jeannot biraz düşündükten sonra:

— Tanıklar, tanıklar olması gerek, var mı?

— Zannedersem annende iki adres var. Kâğıt parçası elindeydi...

Çocuk huzursuzlaşarak:

— Kaybedecek, eğer şimdiye kadar kaybetmediyse... İhtiyarları bilirsiniz. Nerede şimdi?

— Bütün gece ve bugün öğleye kadar yatağının yanında durdu. Onu biraz gönderdik. Neredeyse şimdi gelir.

— İnşallah kaybetmemiştir. Polis, (zayıf eliyle hafif bir harekette bulunarak) sahtekârlar, (diye mırıldandı.) hepsi de sahtekâr. Sigorta kumpanyalarının hepsinin Allah belâsını versin. Fakat şahitler iyi olursa... Ne zaman dönecek?

— Hemen helecanlanma, her şey düzelir.

Jeannot bir şey çığniyormuş gibi ağzını hareket ettiriyordu.

— Bazan bütün miktarı birden verirler. Senelik vereceklerine toptan bir para... O zaman annemle ben bir işe başlayabiliriz.

Ravic:

— Şimdi dinlen, bunları sonra düşünürsün.

Çocuk başını salladı.

— Dinlenmelisin, diye Ravic tekrar etti, polis geldiği zaman dinlenmiş olman lâzım...

— Evet, haklısınız. Ne yapayım?.

— Uyu.

— Fakat sonra?.

— Seni uyandırırılar.

— Kırmızı ışık, kırmızı ışık olduğuna eminim.

— Muhakkak, şimdi uyumağa çalış. Bir şey lâzım olursa orada zil var.

— Doktor...

Ravic döndü:

— Evet?

Renksiz yüzünde tebessüme benzer bir ifade dolaştı.

— Eğer her şey yolunda giderse, bazen insan kıymetli oluyor değil mi?.

Akşam rutubetli ve sıcaktı. Şehrin üzeri yer yer bulutlarla örtülüydü. Fouquet'nin lokantasının önüne yuvarlak kok ocakları konmuştu. Etrafına bir kaç masa ve sandalye dizilmişti. Morosow bunlardan birine oturarak Ravic'e seslendi:.

— Gel benimle bir şey iç.

Ravic onun yanına ilişti:

— Odalarda çok oturuyoruz. Bunun hiç farkında değil misiniz?

— Fakat sen oturmuyorsun. Sen daima Şehrâzad'ın önündesin.

— Şu zavallı mantığını bir tarafa bırak. Akşamları Şehrâzad' da iki ayaklı bir kapıyım, fakat açıkta duran bir insan değil... Daima kapalı bir hayat yaşıyoruz, odalarda düşünüyor ve pek çok seviyoruz, aynı zamanda umutsuzluğa da düşüyoruz. Açıkta umutsuzluğa düşebilir misin?.

Ravic:

— Hem de nasıl? dedi.

— Çünkü odalarda çok yaşıyoruz. Açıkta insan daha kibarca

umutsuzluğa düşer. İtiraz etme. Odalarda daha çok içiyoruz. Bugün benim tatil günüm, hayatımı emmek istiyorum.

— Odalarda çok (tuvalete) gidiyoruz.

— Alayı bırak. Hayatın olayları çok sâde ve önemsizdir, önem veren bizim hayalimizdir. Olayları çamaşır direğine asıyor. Haklı değil miyim?

— Hayır.

— Tabiî hayır. Zaten haklı olmak da istemiyorum.

— Tabiî haklısın.

— Tabiî hakkım var.

— Mükemmel kardeşim. Odalarda pek çok da uyuyoruz, hattâ birer eşya oluyor. Taş binalar bizim bel kemiğimizi kırdılar. Yürüyen kanepeler, kasalar, tuvalet masaları, aylıklar ve mutfak saksıları

haline geldik.

— Doğru, seyyar sahneler, cephane fabrikaları, körler için enstitüler ve deliler için tımarhaneler.

— Boyuna sözümü kesme. İç, sakın ol ve yaşa, eli neşterli canı! Bak biz ne hallere girdik. Benim bildiğime göre yalnız eski Yunanlılarda içki, hayat ve neş'e ilâhları vardı. Baküs ve Dionissos... Bunların yerine bizde de Freud'la ruhî tahliller var. Aşkta büyük kelimelerden korkuyoruz. Politikada ise büyük söylemekten çekinmiyoruz.

Morosow göz kırparak: «Acınacak bir nesil» diye ekledi.

— Hayal sahibi eski sinik... Yine dünyayı düzeltme vazifesini üzerine mi aldın?..

Morosow sırtarak:

— Ben onu hissetmek ödevini üzerime aldım. Hayalsiz, kısa bir zamanda dünyada var olan «Ravic» isimdeki romantik seni...

Ravic güldü:

— Çok kısa bir zaman için. İsim bakımından bu benim üçüncü hayatım. Bu içtiğimiz Polonya votkası mı?

— Letonya votkası... Riga'dan. En iyisi. Koy... Burada seninle sakın sakın durarak dünyanın en güzel sokağına bakalım. Bu mülayim akşamı överek, ara sıra umutsuzluğun yüzüne tükürelim.

Ocaktaki ateş çıtırdıyor. Elinde kemanı olan biri köşede durarak «Après de ma Blonde» şarkısını çalıyordu.

Geceler onu sanki ileriye doğru itiyorlardı. Yay gıcırdarken, adam yalnızmış gibi işine devam ediyordu. Ses ince ve hoştu. İnsana keman donmuş gibi geliyordu. Bu arada, iki Fas'lı masadan masaya dolaşarak sun'î ipek halı satmağa uğraşıyorlardı...

Gazeteci çocuklar, gazetelerin en son baskılarını geçiriyorlardı. Morosow bir Paris Soir'la intransigent aldı, baş yazıları okuduktan sonra gazeteleri bir tarafa bırakırken:

— Hepsi de hilebaz, diye mırıldanıyordu.

— Hilebazlar asrında yaşadığımızın hiç farkına vardın mı?

— Hayır. Konserve asrında yaşadığımızı zannediyordum.

— Nasıl? Konserve mi?

Ravic gazeteleri göstererek:

— «Konserve. Düşünmeğe lüzum yok. Her şey düşünülerek çiğnenmiş, hissedilerek konserve yapılmış. Bize de kutuları açmaktan başka bir iş düşmüyor. Günde üç defa evinize bırakılıyor. Kendin yetiştirecek veya büyütecek, yahut soru soracak, şüphe, istek ateşinde haşlayacak bir şey bırakmıyorlar ki... » Sırtarak dedi. «Kolay yaşayamıyoruz Ravic, sadece âdice yaşıyoruz! »

Morosow gazeteleri aldı:

— Sahte etiketli konserveler. Sahtekârlık! Bak şunlara! Cephane fabrikası kuruyorlar, çünkü sulh istiyorlar; toplama kampı hazırlıyorlar, çünkü doğruyu seviyorlar. Doğruluk, particilik, deliliğin bir örtüsüdür. Politika gangsterleri birer kurtarıcı; hürriyet iktidarın eline verilen büyük bir kelime. Sahte para! Sahte para ruhu. Yalan bir propaganda mutfak Makyavelizm'i. İdealizm öteki dünyanın elinde. Hiç olmazsa dürüst olsalar...

Hırsla gazeteleri buruşturarak yere attı. Ravic güldü.

— «Herhalde odada çok gazete okuyoruz. »

— Tabii, çünkü açıkta yalnız ateş yakmak için işe yarar da ondan.

Morosow Birdenbire duraladı. Çünkü yanında oturan Ravic'in yerinden fırlayarak, «George V. » caddesine doğru yürüdüğünü görmüştü. Hayret etmekten kendini alamadı. Sonra cebinden para çıkararak tabağa koydu ve Ravic'i takibe başladı.

Ne olduğunu bilmeksizin onu takip ediyordu. Herhalde gerekirse arkasında bulunması hayırlı olacaktı. Ortalıkta ne polis, ne de Ravic'i arayan sade elbiseli detektifler vardı. Morosow, kaldırımların halkla dolu olması çok isabetli, diye düşünüyordu. Hiç değilse polisin takibinden kolaylıkla kurtulabilir.

Ancak «George V» caddesine varınca Ravic'i tekrar görebildi. Fakat o sırada da işaret lâmbaları değiştiğinden otomobiller ileriye atıldılar. Ravic sabırsızlanarak karşıya geçmeğe uğraşıyordu. Bir taksi çarpmak üzere iken Morosow kolundan tuttu, şoför de küfrü savurdu. Morosow;

Ravic'e bağırmağa başlamıştı:

— Sen deli misin? İntihar etmeğe mi niyetin var? Ne oluyor?

Ravic cevap vermeden durmaksızın karşı tarafa bakıyordu.

Arabalar sıklaşmış, dört sıra haline gelmişlerdi. Karşı tarafa geçmenin imkânı kalmamıştı.

Morosow onu sarsarak:

— Ne oldu Ravic; Polis mi? diye sordu.

Ravic geçen otomobillerden gözünü ayırmıyordu.

— Hayır!.

— Ne var, söylesene Ravic? Ne oluyor?

— Haake!..

Morosow, gözleri kısılarak: «Ne? Nasıl bir adam? Çabuk, çabuk, Ravic! »

— Gri paltolu.

Champs Elysee'nin ortasında işaret memurunun keskin düdüğü duyulmuştu. Son arabaların arasından Ravic karşı tarafa geçti.

Koyu gri bir paltodan başka bir şey bilmiyordu. «George V» caddesi ve «Bassano» sokağından aştı, düzinelerle gri palto görüyordu. Durmadan küfrediyor, mümkün olduğu kadar hızlı yürümeğe çalışıyordu.

Otomobiller Galilee caddesinde durmuşlardı. Aralarından hızla geçerek Champs Elysees'ye, geldi. Presburg sokağına daldı, sonra birdenbire durdu. Önünde Etoile meydanı kocaman, karışık, otomobillerle dolu bir çok istikamete ayrılan sokaklarıyla uzanıyordu:

— Gitti! Burada kimse bulunmaz!.

Yavaş yavaş geriye dönerek kalabalıkta herkesin yüzüne dikkatli dikkatli bakmağa başladı. Fakat artık heyecanı geçmiş olduğundan kendini pek boş hissediyordu. Yine yanılmıştı veya Haake ikinci defa elinden kaçmıştı. Fakat insan iki defa yanılır mı? İnsan iki defa dünya yüzünden kaybolabilir mi? Yan sokaklar olduğu için Haake mutlaka bunlardan birine sapmış olacak...

Presburg sokağına baktı.

Otomobiller, otomobiller, insanlar, insanlar. Akşamın en kalabalık saatiydi bu... Yine geç kalmıştı.

Artık aramak ta boştu.

Morosow ona yetişerek: «Yok mu? » diye sordu.

Ravic başını salladıktan sonra: «Galiba yine hayal görüyorum! »

— Onu tanımış mıydın?..

— Öyle zannediyorum. Yalnız bir dakika önce, şimdi hiç bilmiyorum.

Morosow ona baktıktan sonra:

— Birbirine benzeyen yüzler pek çok Ravic! dedi.

— Evet, fakat bazılarında insan hiç yanılmaz..

Ravic hareketsiz durduğu için Morosow sormak zorunda kalmıştı:

— «Ne yapmak niyetindesin? »

— Bilmem, şimdi ne yapabilirim?

Morosow baktıktan sonra:

— «Ne fena bir tesadüf! Tam işlerin kapanma saatinde. Her yer kalabalık. »

— Evet!.

— Ve hem de ışık, yarı karanlıkta onu görebiliyor muydun?.

Ravic, susuyordu. Morosow kolundan tuttu:

— «Dinle, sokak sokak arkasından koşmanın âlemi yok. Bir sokağa bakarken ötekinde sanacaksın.

Umut yok. Gel, yine Fouquet'-ye gidelim. En iyi yer orasıdır. Koşmaktansa oradan gayet iyi gözetliyebilirsin!.

Sokağı iki yönden gören açıkta bir masaya oturdular. Aralarında uzunca bir sessizlik süresi geçti.

Nihayet Morosow: Ona: (eğer

rastlarsan) ne yapmak niyetindesin? Buna karar verdin mi? » diye sordu.

Ravic başını salladı:

— Düşün, taşın. Önce karar vermek her halde daha iyi olacak. Şaşıırıp da âniden bir delilik

yapmak saçma olur. Bilhassa senin dulunda olan bir insanın daha dikkatli olması gerek. Senelerce

hapse girmek istemezsin. Öyle değil mi?

Ravic yukarıya, Morosow'a baktı, yine cevap vermedi. Morosow:

— «Benim için hiç önemi yok. Eğer ben olsaydım... Fakat senin vaziyetin başka. Onu bir köşede

yakalaysaydın ne yapacaktın? » diye sordu.

— Bilmiyorum Boris. Gerçekten bilmiyorum,

— Üzerinde bir şey yok, değil mi?

- Hayır!.

- Eğer plânsız davranıp hücum etmiş olsaydım bir dakika İçinde sizi ayırırlardı. Şimdi şu dakikada

karakolda olman gerekirdi. Halbuki o, bir kaç çürükle kurtulmuş olacaktı. Bilirsin ya!

Ravic sokağa bakıyordu, doğruladı.

— «Evet! »

Mrosow düşüncelerini açıklıyordu:

— «Hiç değilse yol ortasında onu otomobillerin altına itebil-seydin. Hoş bu da senin istediğin değil ya! Bir kaç sıyrıkla oradan da kurtulabilir. » dedi.

Ravic gözlerini hâlâ sokaktan ayırmıyordu:

— «Onu otomobil altına itemem. »

Biliyorum. Ben de olsam yapamazdım.

Morosow biraz sustuktan sonra:

— «Ravic, eğer o ise ve sen ona yine rastlarsan ne yapacağını mutlaka bilmen gerek! Anladın değil mi? Yalnız eline bir fırsat geçsin. »

Ravic sokağa bakmakta devam ederek:

— «Evet, biliyorum. »

— EĞER ONU GÖRÜRSEN PEŞİNE DÜŞ, BAŞKA BİR ŞEY YAPMA. NEREDE OTURDUĞUNU ÖĞREN. ÖTESİNİ SONRA DÜŞÜNÜRÜN. ACELE EDİP DE DELİCE HAREKET ETME. DUYUYOR MUSUN?

Ravic dalgın dalgın caddeye bakarak:

— «Evet» dedi.

Şam fıstığı satan bir adam masalarına gelmişti. Oyuncak fare satan bir çocuk onun peşinden. Onları mermer masanın üzerinde oynatarak kolunun dirseğine doğru çıkartıyordu. Keman çalan adam da ikinci defa olarak gözükmişti. Bu sefer başında bir şapka vardı. Parlez moi d'amour'u çalmağa başlamıştı. Diğer tarafta frengili burunlu ihtiyar bir kadın menekşe satıyordu. Bunları gözden geçirdikten sonra Morosow saatine baktı:

— «Ravic, daha fazla beklememiz manasız. Burada iki saatten fazladır oturuyoruz. Adamın artık gelmesine imkân yok. Bu saatte Fransada herkes yemeğini yer. » Ravie:

— Boris, sen neden gitmeyip de benimle burada oturuyorsun?, diye sordu.

— Bu başka iş. İstediğimiz kadar oturabiliriz. Fakat senin deli olmanı istemiyorum. Burada saatlerce beklemek boş. Bence karşılaşmak umudu her yerde aynı. Şu anda bir lokantada, gece kulübünde veya kerhanede bu fırsat daha fazladır.

Ravic, sokaktan gözünü ayırmıyordu. Otomobiller daha seyrekleşmişti.

— Biliyorum, Boris.

Morosow kıllı ellerini Ravic'inkinin üstüne koyup:

— «Dinle Ravic! Eğer o adama rastlamak kaderinde varsa, rastlıyacaksın. Eğer yoksa, yıllarca beklesen de nafiye... Her yerde gözlerini açık tut, Her şey için hazır ol, veyahut da yanıldığını sanarak yaşamakta devam et. Yapılacak başka şey yok. Yoksa kendini bitireceksin. Yirmi sene kadar önce böyle bir şey benim de başıma gelmişti. Katillerin birini gördüğüm zannına kapılmıştım. Hayal. » Bardağını içtikten sonra: «Allah hayalin belâsını versin! Şimdi benimle gel. Bir yere gidip bir şeyler yiyelim. »

— Boris sen git, ye. Ben sonra gelirim.

— Burada kalmak niyetinde misin?

— Bir kaç dakika daha. Sonra otele gideceğim, orada biraz işim var.

Morosow ona baktı. Otelde Ravic'in ne yapmak istediğini biliyordu. Fakat yapılacak başka bir şey olmadığını da biliyordu. Bu, Ravic'in kendi bileceği işti.

— Pekâlâ. Ben Mère Marie'deyim. Sonra da Bubliski'ye gideceğim. İstersen telefon et, veya gel.

Kalın kaşlarını kaldırarak:

— «Sakın kendini tehlikeye atma! Boşuna kahraman ve belâlı bir budala olmana lüzum yok.

Kaçabileceğinden emin olmadan sakın vurma! Bu, ne çocuk oyuncağı, ne de gangster filmi!

— Biliyorum, merak etme, Boris!

Ravic İnternational oteline gidip derhal geriye döndü. Milano otelinin önünden geçerken saatine baktı, sekiz buçuktu. Joan'ı otelde bulmak mümkündü.

Kadın hayretle ona doğru yürüyerek:

— «Ravic, buraya mı geldin? » dedi.

— Evet.

— Biliyor musun, buraya hiç gelmemiştin, beni buraya ilk getirdiğin gündenberi...

— Doğru Joan, Garip bir hayatımız var.

— Evet. Köstebekler, yarasalar veya baykuşlar gibi birbirimizi yalnız karanlık bastığı zaman görüyoruz.

— Ben gündüzleri çalışıyorum, sen de uyumalısın, ne yapalım?.

Telâşsız adımlarla odada yürüyordu. Koyu lâcivert sabahlığı

kalçası üzerinden bir kuşakla tutturulmuştu. Şehrâzad'da giydiği siyah gece elbisesi yatağın üstünde duruyordu.

— Joan, vaktin geldi mi?.

— Hayır, yarım saatim daha var. Bu benim en iyi saatim, çıkmadan bir saat evvel, bak nelerim var.

Kahve ve istediğin kadar vakit... Şimdi sen de buradasın.

Ona kahve ikram etti. Yüzü parlak ve çok güzeldi. Şişeyi getirdi, Ravic aldı ve açmadan masanın üzerine koyarak:

— «Joan! » diye kadının ellerini tuttu.

Kadının gözlerindeki ışık kararmıştı. Adamın yanındaydı.

— Çabuk söyle, dedi.

— Neye? Ne olacak?

— Hiç, buraya geldiğin zaman mutlaka bir şey vardı. Söyle, neye geldin?.

Ellerini çekmek istediğini hissediyordu. Hareket etmedi, hattâ ellerini bile hareket ettirmedi. Sadece onların çekilmesini isteyen bir şey vardı.

— Joan, bu gece Şehrâzad'a gelmeyeceğim, dedi. Bu gece değil, yarın da değil, belki bir kaç gece gelemem.

— Hastanede mi kalmaya mecbursun?.

— Hayır, başka bir mesele... Onu anlatamam, fakat senin ve benimle ilgisi olmayan bir iş...

Kadın bir süre öyle durdu. Sonra:

— Peki, öyleyse, dedi.

— Anlıyorsun ya?.

— Hayır, fakat öyle istiyorsan peki.

— Kızmadın ya?.

— Allah aşkına Ravic, ben sana nasıl kızabilirim?

Ravic başını kaldırdı. O sual, şüphe, anlayışsızlık, soruşturma bekliyordu ve buna göre hazırlanmıştı. Şimdi sanki kalbinin üzerinde bir el birdenbire baskı yapmıştı. Joan söylediklerini hesaplamadan söylemişti. Fakat onu, başka türlü hareket, bu kadar silahlandıramazdı.

Başını kaldırdığı zaman sanki bir el sıkıca kalplerine basıyordu. Joan düşünmeden konuşmuştu. Fakat onun yapabileceği hiç bir şey onu bu kadar müteessir edemezdi. Söylediklerini, fısıldadıklarını kale almaması gerekiyordu. Çünkü şafak atar atmaz unutulacaktı. Yanında yatmanın zevki aynı zamanda onun için de bir zevkti. Ancak onun bu sevgisini parlak bir iç dökme olarak almak gerekiyordu. Fazla değil, şimdi ilk defa ışıkların saklambaç oynadığı bulutlar arasından birdenbire toprağı, yeşil, kahverengi ve sert, —bir pilot gibi— daha iyi görüyordu. Bu zevkin ardında bir özlem sevincin ardında bir duygu, kelime dalgaları ardında da sade bir güven vardı. O; şüphe, soru ve anlayışsızlık beklemişti. Bunu ise asla! İlham veren daima küçük şeylerdir.

Bir otel odası, bir kaç bavul, bir yatak, ışık gecenin sıkıcı karanlığı, pencerenin dışındaki mazi karşısında parlak bir yüz, kurşuni gözler, kalkık kaşlar, uçan küstah saçlar.. Işığa dönen nebat gibi kendine doğru dönmüş bekliyordu... Orada idi, sessizce onu çağırıyordu:

— «Beni al, Tut beni! ».

Ravic:

— «Seni tutacağım» sözünü sanki çok zaman evvel söylemişti. Ayağa kalktı:

— Gecen hayırlı olsun Joan, dedi.

— Senin de...

Fouquet kahvesinin önünde, evvelce olduğu yerde saatlerden beri oturuyordu. Yalnız hafif bir ışık, mazinin intikam ümidi onu sarmıştı. «Onu 1933 senesinin Ağustos ayında tevkif etmişlerdi. Sebebi de Gestapo tarafından aranan bir arkadaşını evinde saklamış ve kaçmasına yardım etmiş olması idi. Bir tanesi Flanders'de Bixschoote'ta 1917 senesinde hayatını kurtarmıştı. Onu ölüm derecesinde meydana yatarken ve kan boşanırken, makineli tüfek ateşi altında geriye getirmişti. Diğer de senelerdenberi tanıdığı bir Yahudi muharrirdi. Onu sorguya çekmek için çağırmışlardı. Hangi istikametten kaçtıklarını, üzerlerinde ne kâğıtları olduğunu ve yolda kimler tarafından yardım göreceklerini öğrenmek istiyorlardı. İşte Haake onu sorguya çekmişti. İlk bayılışından sonra kendi tabancasıyla Haake'yi vurmak ve yere sermek istemişse de, dört silâhlı ve kuvvetli adama karşı faydasız bir teşebbüstü bu... Üç gün süren baygınlıktan yavaş yavaş ayılırken çıldırtıcı ağrılar arasında Haake'nin sakin ve mütebessim yüzünü görmüş, üç gün aynı sorular... Üç gün aynı vücut: berelenmiş, daha fazla ıstıraba tahammül edemeyecek hale gelmişti. Üçüncü gün öğleden sonra Sybil'i getirmişlerdi. Onun hiç bir şeyden haberi yoktu. İtiraf ettirmek için kendisiyle karşılaştırmışlardı. Güzel, süsü seven hiç bir derinliği olmayan ve üzüntüsüz yaşamış bir kadındı. Onun bağırıp ağlayacağını zannetmişti. Halbuki öyle olmadı. Sybil işkence edenlere dönerek ağır sözler kullandı. Kendisi için çok ağırdı, fakat bunu biliyordu. Haake artık gülmüyordu, sorulan kısa kesmişti. Ertesi gün — eğer Sybil itiraf etmezse ona toplama kampında neler yapacaklarını anlatmıştı. Ravic cevap vermemişti. Haake kendisine daha evvel de neler yapılacağını açıklamıştı. Ravic'den hiç bir şey öğrenemiyorlardı. Çünkü, ortada ondan öğrenilecek bir şey yoktu.

Kadının bir şeyden haberi olmadığına dair Haake'yi iknaya çalışmıştı. Onu sadece biraz tanıdığını

söylemişti. Kendisi için onun sadece güzel bir resim olduğunu eklemiş, ona hiç bir sır veremeyeceğini anlatmıştı. Bütün bunlar doğru olduğu halde Haake sadece gülmüştü. Üç gün sonra Sybil ölmüştü. Kadın kampta kendini asmıştı. Bir gün sonra da kaçanlardan biri yakalanmıştı: Bu Musevi yazardı. Ravic onu gördüğü zaman tanıyamamıştı. Hattâ sesini bile... Haake'nin tahkikatına ancak bir hafta daha dayanabildi. Sonra Ravic'i de kampa götürdüler. Oradan hastaneye, hastaneden kaçış... »

Gümüş ay Zafer Âbidesinin üzerinde idi. Champs Elysees'deki sokak lâmbaları rüzgârın altında parlıyorlardı. Gecenin ışıkları masanın üzerindeki bardaklara aksediyordu.

Ravic:

«Sahte, diye düşündü. Hem bu, hem öteki sahte! Bu bardaklar, bu ay, bu sokak, bu gece nefesiyle bana çarpan bu saat; hepsi sahte! Evvelce burada bulunmuşlar gibi hem yabancı, hem de yakın... Başka bir yıldızda geçen senelerin hâtırası da sahte. Dalmışlar hem canlı, hem de ölü olarak sadece beynimde parlıyorlar ve ümit halinde taş kesilmişler.. Damarlarımın karanlığı içinde akan bu mayi de sahte, huzursuz, hararet derecesi 98, 6, tadı biraz tuzluca, dört litre sır ve sürüp gitme... Kan, sinirlerdeki akis, hâtıra denilen boşlukta görülmez ev... Yıldız yıldız ardına, seneden seneye yükselir, birisi parlak, diğeri Berri sokağındaki gibi kanlı, bir çokları sönük parlıyor, ve lekelerle dolu. Altında: halini huzursuzca, karmakarışık yaşadığı hayatın anıları, gökyüzü..

Öc almanın yeşil ışığı, şehir ay aydınlığı altında ve otomobil sesleri içinde sessizce yüzüyor. Sıra sıra evler, sonsuz uzanıyorlar. Sıra sıra pencereler ve bunların arkasında sürü ile kader yığınları, milyonlarca insanın kalp çarpıntısı, milyonlarca motor gibi durmadan çırpınmakta, yavaş yavaş kımıldayış, yavaş yavaş hayatın sokakları üzerinde, her kalp; çarpıntısı ile ölüme bir milimetrecik daha yaklaşıyor.

Yeniden kalktığı zaman Champs Elysees hemen hemen boştu. Yalnız köşelerde bir kaç orospu dolaşıyordu. Yürüdü, Pierre Charron sokağını Marbeuf ve Marignan'ı geçerek Rond Point'a vardı ve geri dönerek tekrar Zafer Âbidesine geldi, zincirlerden geçerek meçhul asker mezarının önünde durdu. Ufak mavi ışık gölgede parıldıyordu, önünde solmuş bir çelenk vardı. Etoile'i geçti ve Haake'yi ilk defa gördüğünü zannettiği meyhaneye gitti. Orada hâlâ bir kaç şoför vardı. Evvelce oturduğu pencere önündeki yerine oturdu ve kahvesini içti. Sokak bomboştu, şoförler Hitler'den bahsediyorlardı. Onu gülünç buluyorlar ye eğer Maginot hattına yaklaşımağa cesaret ederse derhal yenilgiye uğrayacağını umuyordu. Ravic sokağa baktı: Niçin burada oturuyorum, diye düşündü. Paris'in her hangi bir yerinde olabilirdim, görmek fırsatları her yerde bir. Saatine baktı, tam üçtü. Çok geç, Haake —eğer o idiyse— bu saatte sokaklarda dolaşacak değil ya!

Dışarıda bir yosmanın dolaştığını görmüştü. Pencereden içeri baktıktan sonra yoluna tekrar devam etti. Eğer yine gelirse giderim diye düşündü. Orospu geldi, gitmedi. Eğer tekrar, gelirse muhakkak gideceğim, diye kendi kendine karar verdi. Haake demek Paris'te değil, aynı kadın geri döndü, başıyla işaret ederek gitti. Ravic oturuyordu. Kadın yine geldi, gitmedi. Garson sandalyeleri masanın üzerine koyarken, şoförler paralarını verdiler ve gittiler. Garson tezgâhın üzerindeki ışığı söndürdüğünden salon karanlığa boğulmuştu. Ravic etrafına baktıktan sonra: «Hesap» dedi.

Dışarısı daha rüzgârlı ve soğuktu. Bulutlar yükseliyor ve daha çabuk gidiyorlardı. Ravic, Joan'ın oteline gelince durdu, her yer karanlıktı, sadece bir perdenin arkasından ışık sızıyordu. Bu Joan'ın odasıydı... Joan, tek başına karanlık bir odaya girmekten nefret ederdi. Işığı söndürmemişti. Çünkü bu gece otelde kalması gerekiyordu. Başını kaldırdı, kendini anlayamaz hale gelmişti. Niçin onu görmek istemiyordu? Öteki kadının hâtırası çoktan ölmüştü. Yalnız ölümünün hâtırası kalmıştı.

Ya ötekisi! Onunla ne ilgisi vardı artık... Kendisiyle ne ilgisi olabilirdi: Deli miydi? Böyle bir

hayalin. karmakarışık bir refleksin, kararmış bir hâtranın, karanlık bir tepkinin peşinden koşuyordu. Ölmüş senelerin tortusunu karıştırmak — tesadüfen karıştırılmıştı — lânetli bir benzeyişle çürümüş, eskiye ait bir parçayı tekrar açmış, henüz iyileşmiş olan bir apse, ve böylece yaptığı her şeyi mahvetmek, kendini de, olduğundan irileşmiş olan hayat parçasını, kendi kendine yaptığı hayâli ve kendine yakın olan yegâne şahıs. Biriyle ötekinin ilgisi ne idi? O bunu bir çok seferler kendine tekrarlamamış mı idi? Yoksa nasıl kaçabilirdi? Ve onsuz şimdi nerede olacaktı.

Beynindeki kursun külçesinin eridiğini hissetti. Derin derin nefes alıyordu. Rüzgâr kuvvetle esiyordu. Tekrar ışık yanan pencereye baktı. Birisi için önemliydi, gerekiyordu, Ona baktığı zaman yüzü değişen biri vardı. Ve bunu az kalsın karışık bir hayal için feda edecekti. Sabırsız, gururlu bir kendini büyük görmeden doğan hafif bir öcalma umudu için...

Ne istiyordu gerçekten? Niçin karşı koyuyordu? Kendini niye saklıyordu? Hayat kendisini ona veriyordu ve o güçlükler çıkarıyordu. Çok az olduğundan değil, pek çok olduğundan. Onu tanıyabilmesi için geçmişine ait fırtınanın kendisini süpürüp geçmesi mi gerekdi. Omuzlarını salladı: Kalp diye düşündü, kalp nasıl açılıyordu, nasıl çarpıyordu. Pencere diye düşündü. Gece, tek aydınlık pencere. İhtirasla kendini seven başka bir hayatın aksisi. Bekliyor, açık, kendi de açılincaya kadar. Aşkın alevi: — Saint Elmo'nun şefkat ateşi — parlak, süratli, kanın yıldırımı. İnsan onu biliyor, insan ona dair her şeyi biliyor, o kadar çok şey biliyor ki bu yumuşak altın renkli karışıklık, tekrar beynini doldurmayacak sanıyor... ve sonra, birdenbire insan kendini üçüncü sınıf bir otelin önünde buluyor. Asfalttan sis gibi yükseliyor, insan onu dünyanın öbür ucundan gelmiş zannediyor, mavi Hindistan cevizi adalarından, üstüva hattından, baharının hararetinden, sanki Okyanuslardaki mercan kayalıklarından, havadan ve karanlıktan sıyrılmış bir halde ve hiddetle Paris'e girmiş. Dağınık Poncelet sokağına, mimoza ve hibiscus kokusuyla intikam dolu bir gecede geçmiş, dayanılmaz, tartışılmaz heyecanın bilmecemsi dirilişi..

Şehrazad kalabalıktı. Joan bir kaç kişiyle bir masada oturuyordu. Derhal Ravic'i gördü. Kapının yanında ayakta duruyordu. Orası duman ve müzik dolu idi. Masadakilere bir şeyler söyleyerek Ravic'e doğru çabucak yürüdü. Ravic:

- Burada kalmak zorunda mısın?, diye sordu.
- Neye sordun?.
- Benimle gelmeni istiyorum.
- Fakat demedin mi ki...
- O bitti. Çıkamaz mısın?. Yoksa işin bitmedi mi?
- Bitti, sadece gidiyorum, diyeceğim.
- Çabuk, dışarıda takside seni bekleyeceğim.
- Peki deyip durdu.

Ravic ona ve onun mavi, sisli ışığın altında parlayan omuzlarına bakıyordu.

Joan:

- Benim için mi geldin? diye sordu.

Kadının yüzü kendisine doğru yaklaşırken alçak bir sesle:

- «Evet» dedi. «Evet Joan! Senin için, yalnız senin için, dedi».

Taksi Liege caddesini geçti.

— Nen vardı, Ravic?

— Hiç bir şey!.

— Korktum ki...

— Unut, bir şey değildi.

Ona baktı:

— «Bir daha gelmiyeceğini zannetmişim. » dedi.

Ravic eğildi: Kadının titrediğini hissetti ve:

— Artık bir şey düşünme Joan, hiç bir şey düşünme ve som da sorma. Sokak lâmbalarının ışığını ve binlerce renkli işareti görüyor musun? Ölmekte olan bir asırda yaşıyoruz ve şehir hayatla titriyor. Kendimizden ayrılmışız, kalbimizden başka hiç bir şeyimiz kalmamış. Ben uzaklarda, ayda idim ve geri geldim. Sen buradasın ve sen hayatsın. Başka bir şey sorma. Senin saçlarında binlerce sorunun içindekinden daha çok sır var. Önümüzde gece, bir saat ve ebedilik. Tâ ki sabah pencerelerin önünde uğuldayıncaya kadar. İnsanların birbirini sevmesi her şeydir ve daima tekrarlanan bir harika ve dünyada en belli başlı şeyi. Sevgi olmadan insan yarım adam sayılır, üzerine bir kaç tarih yazılmış bir kâğıt, parçası ve bir kaç rastgele isim, böyle zamanda insan ölse de olur...

Sokak lâmbalarının ışığı karanlıktı. Vapur kamarasının penceresinden içeri giren bir fener ışığı gibi, taksi penceresinden içeri giriyordu. Joan'ın gözleri de, solgun çehresinde kâh parlıyor, kâh kararıyordu. Ravic'in kolları arasında: ölmeyeceğiz, diye fısıldadı.

— Evet, biz değil zaman ölüyor. Kahrolsun o zaman, daima ölür. Halbuki biz yaşarız. Biz daima yaşarız. Uyandığımız zaman ilkbahar, uyuduğumuz zaman sonbahar ve aynı anda binlerce defa kış ve yaz olur. Birbirimizi sevdiğimiz zaman hareketsiz durur ve asla yorulmayız. Bu büyük bir şeydir. Her gün bir fatih ve yıldan yıla bir yenilgimiz olur. Fakat, bu kimin umurunda? Gözlerin parlıyor, güzel sevgilim, ve dudakların genç. Bilmece aramızda titriyor. Ben ve Sen, Cevap ve Soru. Gecelerden, karartıdan çıkan, bütün ışıkların heyecanından çıkan, vahşi şehvetlerin en ufak seslerinden altın fırtınalarla sıkışmış, en ilkel hayvan hücrelerinden Ruth, Esther, Helen, Aspasia

ve yol üstü kiliselerdeki mavi Meryem analardan ormanlardan ve hayvanlardan sana, sana...

Joan hareketsiz kollarında yatıyordu. Kendini o kadar ona vermişti ki, sanki mevcut değilmiş gibi idi. Ravic ona doğru eğildi ve konuştu, konuştu. Önce arkadan omuzları üzerinden birisinin bir gölge gibi hafif bir tebessümle sessizce ona bir şey söylediğini hissetti ve daha fazla eğildi. Kadının kendisine daha çok sokulduğunu gördü. Hâlâ orada idi, sonra kayboldu.

Kate Hegstroem, karşısında oturan zümrütlü, kadına gözleri parlayarak:

-- Skandal, müthiş bir skandal. Bütün Paris bununla alay ediyor. Louis'nin Homoseksüel olduğunu biliyor muydun? Hayır, değil mi? Hiç birimiz bilmiyorduk. Bugüne kadar çok iyi gizleyebildi. Lina de Newburg resmî metresi sayılıyordu. Şimdi vaziyeti gözünün önüne getir bir kere: Bir hafta sonra gelmesi gerekirken üç gün önce gelmiş ve aynı akşam, bir sürpriz yapmak için, Nicky'nin apartmanına gitmiş, orada kiminle karşılaşmış biliyor musun?

Ravic:

— «Karısıyla »

Zümrütlü kadın gözlerini kaldırmış, sanki birdenbire kocasının iflâs haberini almış gibi şaşkın bir tavırla ona bakmıştı.

— Yoksa hikâyeyi biliyor muydunuz?.

— Hayır! Fakat öyle olması lâzım.

Hiddetli hiddetli Ravic'e baktıktan sonra:

— «Anlayamıyorum, ihtimali olmayan bir şey».

— Onun için...

Kate gülümseyerek:

— Daisy, Doktor Ravic'in teorisine göre tesadüfler bekler. Ona göre en ihtimali olmayan şeyler en mantıkî olanlarıdır.

Daisy tamamıyla aldırışsız, fakat nezaket gereği gülümseyerek:

— «Çok ilgi çekici. Bir sonuç doğurmayabilirdi. » diye kendi halinde devam etti:

— «Eğer Louis kendinden geçerek müthiş bir sahne yaratmasaydı, çok şeyler olabilirdi. Şimdi Crillon'da oturuyor, karısından ayrılmak istiyormuş. İkisi de tanık bekliyor. » Bir şeyler bekleyerek sandalyesine dayandı: «Ne dersiniz?. »

Kate Ravic'e baktı, — Ravic ise masadaki kutuların arasındaki orkide'ye bakıyordu —: «İnanılır gibi değil Daisy, hakikaten inanılacak şey değil. »

Daisy üstün çıkmasından memnun, Ravic'e döndü: «Tabi', bunu evvelce biliyordunuz değil mi?. »

Ravic dikkatle çiçeği dar kristal vazonun içine koyup: «Hayır, bu kadarını değil. » dedi.

Daisy memnurlukla başını eğdi, çantasını, pudralığı ve eldivenlerini toplayarak: «Gitmem lâzım, geç kaldım, dedi. Louise'de bir kokteyl parti var. Sevgilisi geliyor. » Ayağa kalktı: «Dedikodular pek çok! Biliyor musunuz? Ferdy ile Martha yine ayrıldılar. Mücevherlerini geriye göndermiş. Zavallı budala. Hâlâ etkisi altında. Bu üçüncü sefer.. Kendini sevdiğini zannediyor. Mükâfat olarak hepsini geriye gönderip yine barışacak. Halbuki, bilmiyor ki... Fakat Ostertag'dan istediğini seçti, daima oradan alış veriş yapar. Güvercin kanlı bir broş, kocaman dörtgen taşları var. Kadın da doğrusu hoş. »

Kate'yi öptükten sonra: «Allaha ısmarladık kuzum, dedi. Hiç değilse bir parça havadis aldın. » Ravic'i gözden geçirdikten sonra: «Buradan yalnız çıkamaz mısın? » diye sordu.

Ravic'le Kate göz göze geldiler.

— Çok müteessirim, fakat hemen değil.

Adam Daisy'nin paltosunu tuttu. Yakasız, koyu renk bir kürktü. Tam Joan'a göre bir palto.. Daisy güzel bir kadındı.

— Kate ile beraber çaya gelmez misiniz? Çarşamba günü kalabalık olmaz. Rahatsız edilmeden konuşuruz. Ameliyatlara karşı da alâkam var.

— Memnuniyetle.

Ravic kapıdan geçirip dönerken: «Zümrütleri güzel. » dedi.

Kate Hegstroem: «İşte Ravic, benim hayatım buydu. Bunu anlayabiliyor musunuz? » diye sordu.

— Tabiî, neden anlamayayım? Eğer insan yapabilirse fevkalâde bir şey.

— Artık anlayamıyorum. Ayağa kalktı, dikkatle yatağına gitti..

Ravic gülümsedi: — «İnsan nerede oturursa otursun Kate,.

bazı yerler diğerlerinden daha rahat, fakat aslâ önemli değil önemi olan, insanın yaptığıdır. »

Kate uzun, güzel bacaklarını yatağın üstüne koyup:

— «Bir kaç hafta yatakta yattıktan sonra yürüyebilmek kadar hiç bir şeyin önemi yok», dedi..

Ravic bir sigara alarak:

— Önemi eğer istemiyorsan burada kalman gerekmez. Beraberinde hemşire olursa Lancaster'de oturabilirsin dedi.

Kate Hegstroem başını salladı: — Seyahat edebilecek vaziyete gelinceye kadar burada kalacağım. Çünkü burada bir çok Daisy'-lerden korunmaktayım.

Ravic:

— Geldikleri zaman onları kov. Dedikodu dinlemek kadar yorucu bir şey yoktur.

Dikkatle yatağa uzandı: — İnanır mısınız, dedikodusuna rağmen Daisy iki çocuğuna fevkalâde annelik yapıp mükemmel yetiştiriyor.

Ravic şaşmadan:

— Olabilir, dedi.

Kate gülümseyerek battaniyeyi üzerine çekti:

— Hastane manastır gibi, en basit şeyleri insan takdir etmesini öğreniyor. Yürümek, nefes almayı öğrenmek gibi...

— Evet, etrafımız mutlulukla dolu. Onu anlamak lâzım.

Kadın ona baktıktan sonra:

— Ciddî söylüyorum, dedi.

— Ben de öyle Kate. Yalnız basit şeyler bizi hayâl kırıklığına uğratmazlar. Mutluluk gelince çok aşağısından başlayamazsınız.

Jeannot yatağında yatıyordu. Battaniyesinin yanında bir yığın katalog duruyordu.

Ravic, çocuğa:

— Neden ışığı yakmıyorsun? diye sordu.

— Gözlerim kuvvetli onun için, görebiliyorum.

Kataloglar sun'î bacaklar üzerindeydi. Jeannot ne yapıp yapıp bunları toplamıştı. En son nüshalarını da annesi getirmişti. Ravic'e çok güzel bir dosya gösterince o da ışığı yaktı. Jeannot: «Bu «en pahalısı. » dedi.

Ravic:

— En iyisi değil ama.

— Fakat en pahalısı, sigorta kumpanyasına bunu söylemem

lâzım. Aslında tabiî bunu istemiyorum. Kumpanya parasını versin, ben tahta bacak alırım. Bize para lâzım.

— Sigorta kumpanyalarının kontrola mahsus kendi doktorları vardır Jeannot!

Çocuk doğrularak: «Acaba bana bacak vermeyecekler mi? »

— Verecekler, fakat en pahalısından olmasa gerek. Hakikaten alıp almadığına bakarlar. Para da vermezler.

— Öyle ise alır, hemen satarım. Tabiî tam fiyatını bulamam. Yüzde yirmi kesersem kâfi mi?

Evvelâ yüzde on keserim. Belki de dükkâncı ile evvelden anlaşırız. Bacağı alıp almamanın sigortaya ne ziyanı var. Parayı versinler, başka şey onları ilgilendirmez. Yoksa ilgilendirir mi?

— Tabî ilgilendirmez. Bir kere dene.

— Bir yekûn tutabilir. O para ile bir muhallebici dükkânı ve öteberisini alabiliriz.

Jeannot kurnaz kurnaz güldü:

— Allaha şükür her şeyi tamam bir ayak bu kadar pahalı. Dik-katli bir iş, güzel değil mi?

— Sigortadan gelen oldu mu?

— Hayır, bacak ve para için henüz kimse gelmedi. Yalnız ameliyat ve hastane parası için geldiler.

Avukat tutmağa lüzum var mı? Ne dersiniz? Kırmızı bir ışığı, çok eminim. Polis...

Hemşire yemeği getirerek Jeannot'nun yanındaki masaya koydu. O gidinceye kadar çocuk hiç sesini çıkarmadı. Sonra:

«Yiyecek pek bol, ömrümde bu kadar çok yemek hiç yememiştim. Yalnız başıma bitiremiyorum. Annem gelince, o da yiyor, ikimize de yettiği için para biriktiriyoruz. Oda da esasen epeyce pahalı.»

— Onun yarısını da sigorta kumpanyası verecek.

Çocuğun soluk yüzünde bir parıltı belirdi.

— Doktor Veber'le konuştum. Bana yüzde on verecek. Hesabı da sigorta kumpanyasına gönderecek. Onlar parayı ödeyecekler. Fakat yüzde onunu da peşin bana vermiş olacak.

— Pek beceriklisin Jeannot!

— Fakir olunca becerikli olmak lâzım,

— Doğru. Ağrın var mı?

— Yerinde olmayan bacağında mı?

— Onlar orada olan sinirler...

— Biliyorum, yine de komik. Orada olmayan bir şeyin ağrısını

işitmek. Belki ayağımın ruhu oradadır.

Jeannot bir nükte yaptığından emin, sırıttıktan sonra, yemeğin kapağını açtı. İçinde çorba, piliç, sebze, pasta vardı.

— Pilici anneme ayırayım, çok sever. Evde pek yiyemiyoruz.

Arkasına rahat bir şekilde yerleştikten sonra:

— «Bazen gece yarısı uyanıyorum» dedi. «Ve bütün bunların parasını bizim vereceğimizi zannediyorum. İnsan emin olamıyor. Sonra burada zengin birinin evlâdı gibi yattığımı, her istediğimi yapabileceğimi, zili çaldığım vakit hastabakıcının geleceğini düşünüyor, olağanüstü buluyorum.»

Ravic:

— «Evet, fevkalâde.» dedi.

Osiris'in muayene odasında oturuyordu.

— Başka kimse var mı?

Leonie: «Evet, sonuncu olarak Yvonne var.»

— Peki, içeriye al.

Yvonne bütün kötü kadınlar gibi yirmi beş yaşında, etli, sarışın, geniş burunlu, küçük elli ve ayaklı idi. Odaya mahcup bir edâ ile girdi. Üzerindeki eskice ipekli elbiseyi kaldırdı.

Ravic: «Orada, orada».

Yvonne: «Burada olmaz mı? »

— Hayır, neden sordun?

Yvonne sessizce döndü, çıplak olan arkasını gösterdi. Uzun şeritler halinde mor mordu. Birinden esaslı bir dayak yemiş olmalıydı.

Ravic:

— «Ümit ederim ki müşteriniz iyi para vermiş olmalı, bu şaka değil. » dedi.

Yvonne başını sallıyarak: «Bir santim bile vermedi doktor. Çünkü müşteri değildi. »

— Öyle ise eğlence içindi, bunu sevdiğini bilmiyordum.

Yvonne yüzünde memnuniyet ifade eden bir bakışla tekrar başını salladı.

Ravic onun vaziyetinden memnun olduğunu görmüştü. Kadın çürüklerin önemli olduğunu hissediyordu:

— «Ben mazoşist değilim. » Kelimeyi bildiği için de gurur duyuyordu.

— Öyle ise ne idi kavganız? Kıskanmış mıydı?

— Evet!.

Yvonne bunu söylerken yüzü memnuniyetinden parlıyordu. Dikkatle otururken:

Böyle şeyler ağrımaz dedi. Biliyor musunuz doktor, Madam Roland evvelâ çalışmama müsaade etmek istemedi... — Bir saat tecrübe et göreceksin dedi. — Arkamdaki bu morluklarla başarımla şimdi eskisinden çok daha fazla.

— Neden?

— Bilmem, bunun için çıldıran adamlar var... Onları heyecanlandırıyormuş. Üç gün içinde iki yüz elli frank daha fazla kazandım. Ne kadar sürer?

— En azından bir iki hafta.

Yvonne dilini şapırdatarak:

— «Bu böyle devam ederse mükemmel bir kürk manto alırım, dedi. Tilki gibi, birbirini tutan kedi derileri. »

— Eğer çok devam etmezse arkadaşınız size yardım edebilir. Yvonne neşe ile: «Yapmaz, öyle tiplerden değildir, diye karşılık verdi. Hesapla iş görmez, biliyor musunuz?. Bunları sadece ihtirasından yapar. Öyle olmasa dizlerinde iken yalvarırım. Fakat yapmaz ki. »

Ravic başını kaldırarak:

«Karakter meselesi. Bir şeyin yok Yvonne. » dedi.

— Demek işe devam edebilirim? Bir ihtiyar aşağıda beni bekliyor, beyaz sivri sakallı bir adam. Daima bu ziyaretlerden sonra gelir. Çünkü emin olmak istiyor. Anlarsınız ya... Bu çürükleri ona da gösterdim. Karısını evde nasıl bu hale sokabileceğini düşünerek çıldırıyor.

Kahkahası ortalığı çınlatmıştı. Memnun odadan çıkarken döndü: «Doktor, dünya ne kadar garip değil mi?» dedi.

g

Ravic kullandığı âletleri bir tarafa koyduktan sonra pencereye doğru gitti. Yan karanlık bir hava binalardan aşağıya asılmıştı. Çıplak ağaçlar asfalttan siyah ölü elleri gibi yükseliyordu. Pencereyi açarak dışarıya bakmağa başladı. Gündüzle gece arasında dolaşan gerçek, gerçek olmayan bir saattir. Bu hayâl saati evli erkekler ve aileye nezaret eden vekarlı adamların küçük otellerdeki aşk saati idi. Yahut aperitif saati... Dünyanın nefesini tuttuğu saat... Lombardia vâdilerinde İtalyan kadınlarının «Felicissima & Notte» demeye başladıkları saati. Umutsuzluk ve rüyâ saati...

Tekrar pencereyi kapayınca oda ona pek karanlık gelmiş, içeriye gölgeler dağılarak köşelere sığınmıştı. Ortalığı sessiz bir konuşma kaplamıştı. Rolande'ın getirdiği konyak şişesi parlatılmış yakut gibi masanın üzerinde duruyordu. Ravic bir an ayakta durduktan sonra aşağıya indi. Müzik çalmağa başlamış, büyük oda aydınlatılmıştı. Kızlar kısa pembe pijamalarıyla iki sıra halinde oturmuşlardı. Hepsinin de göğsü açıktı. Müşteriler satın aldıklarını görmek istiyorlardı. Çoğu orta yaşlı olan bu tüccarlar yarım düzine kadar vardı. İhtiyatlı zamparalar muayene gününde gelirlerdi. Yvonne ihtiyar adamıyla birlikte bir masaya oturmuştu, önünde «Dubonnet» vardı. Kız hemen hemen ayakta duruyor gibi idi. Bir ayağı ile sandalyeye ilişmiş olarak şampanya içiyordu. Her şişeden yüzde on almak âdetleriydi. Bir adamın bu kadar sarfedebilmesi için deli olması gerekiyordu, bunu da yalnız yabancılar yapıyorlardı. Yvonne durumu bildiği için ikramcı bir sirkçi tutumundaydı.

Ravic sordu:

— Bir calvados daha içer misin Joan?

— Bir tane daha içerim.

Metr d'oteli çağırdı:

— Daha eski calvados'unuz var mı?...

— Bu iyi değil mi?

— İyi, fakat mahzende belki daha iyisi vardır.

— Bir bakayım efendim.

Garson mal sahibinin kendisiyle beraber oturduğu masaya gitti, oradan, cam bir kapıdan, mal sahibinin daima hesaplarıyla başbaşa kaldığı odaya giriliyordu. Biraz sonra garson önemli bir adam davranışıyla odadan çıkarak Ravic'e bakmaksızın aşağı mahzene indi.

— İş oldu galiba?

Garson elinde bir çocuk tutuyormuş gibi ihtimamla bir şişe getirdi. Şişe pisti. Turistler için hazırlanmış güzel şişelerden değildi. Yıllarca bodrumda kalmaktan tozlanmıştı. Onu dikkatle açtı, mantarı çıkarttı ve iki büyük bardak getirip Ravic'e;

— Buyurunuz, diyerek bir kaç damla koydu.

Ravic bardaktaki içkiyi içip bitirdikten sonra, arkasına dayanıp başıyla «evet» diye işaret etti. Garson da bunun üzerine

bardakların üçte birini doldurdu.

Ravic, Joan'a:

— İç şunu!

Kadın bir yudum aldı. Garson onu seyrediyordu. Joan hayretle Ravic'e baktı:

— Şimdiye kadar böyle bir şey içmemiştim, dedi ve ikinci bir yudum daha aldı.

— Hiç yutmıya lüzum yok, kendiliğinden eriyor.

Garson memnuniyetle:

— Öyledir Madam, çok iyi bildiniz, dedi.

Joan:

— Ravic, tehlikeli bir şey yapıyorsun, diye mırıldandı. Bu cal-vados'tan başka bir şey içmek istemiyeceğim.

— İçersin.

— Ama hep bunun hayâlini göreceğim.

— Fena değil, seni romantik yapacak, calvados romantiği...

— O zaman artık öteki çeşidi beğenmiyeceğim.

— Aksine. Tadı eskisinden daha iyi gelecek. Bu calvados'u içerken başka bir calvados özliyeceksin. Saçma bir şey ama...

Joan gülerek: ,

— «Saçma olduğunu kendin de biliyorsun», dedi.

— Tabii saçma, fakat saçmalıklarla yaşıyoruz. Hakikatlerin! kuvvetsiz ekmeğiyle değil... Yoksa aşk ne olurdu?

— Bununla aşkın ne ilintisi var?

— Pek çok. Onun devamını sağlar. Öyle olmasaydı, hepimiz birer kere sever, ötesini reddettik. Bu şekilde arkada kalan bir arzu veya arkada bırakılan bir istek yeninin başında bir hâle meydana getirir. Evvelce birini kaybetmiş olmak yenisine romantik bir parlaklık verir. Hâlâ mı eski hayâl...

Joan ona baktıktan sonra:

— «Öyle konuşma dayanamıyorum», dedi.

— Ben de.

— Şaka da olsa böyle konuşma. Çünkü bu mucizeyi bir oyuna çeviriyor.

Ravic cevap vermemişti:

— Hem de bana benden bıkmış da bırakacakmışsın gibi geliyor.

Ravic uzak bir şefkatle ona baktı: «Bunu hiç düşünme Joan,

sıra buna gelirse muhakkak bırakacak olan sen olacaksın. Ben

seni değil. Bu yönden çok eminim. » Kadın, hızla bardağını yere koyup:

— Ne kadar saçma, ben seni aslâ bırakmam. Yine bana bir şeyler mi söyletmek istiyorsun? dedi.

Ravic kadına bakarak: «Gözlerinde sanki şimşekler çakıyor, gök gürültüsünden gelme kızıl bir şimşek, » diye düşündü.

— Joan sana bir şey anlatmak istiyorum. Sadece sana. Kaya ile dalganın hikâyesini... Eski bir hikâyedir, bizden daha çok eski. Dinle: Vaktiyle bir dalga denizindeki bir kayaya âşık olmuş — meselâ bu hikâye Capri körfezinde geçiyor diyelim dalga kayanın etrafında dönüp dolaşıyor. Onu gece gündüz öpüyor, beyaz kollarıyla sarılıyor, içini çekiyor, ağlıyor, kendisine gelmesi için

yalvarıyor, onu seviyor etrafında dalgalar yapıyor ve bu şekilde de altını oyuyormuş. Tamamıyla oyulduğu gün kaya artık râzı olmuş, dalganın kollan arasına gömülüvermiş.

Calvados'tan bir yudum aldı. Joan sordu:

— Sonra?

— Sonra, kaya artık oynanacak, sevilecek, hülya kurulacak bir kaya olmaktan çıkmış ve sadece, denizin dibine batmış bir taş yığını haline gelmiş. Tabii dalga bunun üzerine başka b'r kaya aramağa koyulmuş.

Joan, Ravic'e baktı:

— Bunun anlamı ne? Kaya olarak mı kalmalıydı?.

— Bunun için de dalga daima bunu söyler: Hareketli şeyler, kımıldamaz şeylerden çok daha kuvvetlidir. Suyun kayadan daha kuvvetli olduğu gibi...

Kadın sabırsızlığını belirten bir hareket yaptı:

— Bununla bizim ilgimiz ne? Sen beni terkedeceksin, bundan eminim.

Ravic:

— Gittiğin zaman son sözün bu olacak dedi. Seni bıraktığımı söyleyeceksin, sebepler göstereceksin, onlara kendin de inanacaksın ve dünyanın en eski mahkemesi olan tabiat önünde haklı çıkacaksın.

Garsonu çağırdı:

— Bu şişeyi satın alabilir miyiz?

— Götürmek mi istiyorsunuz?.

— Bu nizamnameye aykırı bir şeydir. Biz şişe ile içki satmayız.

— Patrona sorun:

Garson elinde bir gazete ile döndü. Gazete Paris Soir'di.

Garson:

— «Patron sizin için bir ayrı işlem yapacak» dedikten sonra şişenin mantarını sıkıladı, gazetenin spor sayfasını yırtıp katlayıp cebine koydu, şişeyi Paris Soir'a sardı: «Buyurunuz efendim, bunu, karanlık bir yerde saklayın. Patronun büyük babasının memleketinden geliyor, » diye ekledi.

Ravic:

— Çok iyi dedi. Parasını vererek şişeyi aldı. Normandiya'nın eski bahçelerinde sıcak bir yaz ve sonbaharı görmüş elmalar... Bizimle gelin, size ihtiyacımız var. Dünyanın bir köşesinde fırtına kopuyor.

Sokağa çıktıkları zaman yağmur yağmağa başlamıştı.

Joan durup:

— Ravic, beni seviyor musun? diye sordu.

— Evet Joan. Zannettiğinden daha fazla.

Adama dayandı:

— Bazan öyle görünmüyorsun!

— Aksine. Öyle olmasaydım böyle şeyler söylemezdim.

— Bana daha iyi geliyor. Başka şeyler de anlat. Yağmura bakarak güldü.

— Joan, aşk, daima aksini arayabileceğimiz bir kapris değildir. Aşkın çekilmesi ve akması vardır. Parçalanmaları, batmış şehirleri, ahtapotları, fırtınaları ve altın, inci dolu sandıklar vardır. Fakat incileri daima derinlerdedir.

— Orasını bilmem. Bence aşk ebediyyen birbirine ait olmaktır.

Ravic:

— «Ebediyyen. » dedi. Tıpkı eski peri masallarındaki gibi. İnsan bugün dakikayı bile tutamıyor. Titreyerek paltosunu ilikledi: «Keşke yaz olsaydı, onu bu seneki kadar hiç aramamıştım. »

Joan elbise dolabından siyah gece elbisesini çıkarıp sandalye üzerine fırlattı.

— Bundan bazan ne kadar nefret ediyorum bilsen! Hep aynı elbise! Hep aynı Şehrâzad! Hep aynı, her şey aynı.

Ravic başını kaldırdı. Fakat hiç sesini çıkarmadı, kadın Ravic'e:

— «Anlamıyor musun? » diye sordu:

— Evet!.

— Neden beni buradan götürmüyorsun sevgilim?

— Nereye?

— Nereye olursa olsun.

Ravic, şişenin kâğıdını çıkararak, mantarını çekti, sonra bir bardak getirerek doldurdu:

— Haydi, şunu iç!

— Kadın başını sallayarak:

Hiç faydası yok. Bazan hiç bir şeyin faydası olmaz. Bu gece oraya gitmek istemiyorum. O budalalara...

— Burada kal.

— Sonra?

— Hastayım diye telefon edersin.

— Yarın yine gitmek zorundayım, o zaman fena olur.

— Bir kaç gün hastalanmış olabilirsin.

— Yine aynı şey!

Kadın Ravic'e baktı:

— «Acaba neyim var, ne oluyorum sevgilim? Yağmurdan mı, yoksa bu rütubetli karanlıktan mı? Bazan kendimi bir tabut içinde yatıyor sanıyorum. Bu karanlık günler beni boğuyor. Bir süre önce bütün bunları unutmuştum. O küçük lokantada seninle beraber olabilmek bana mutluluk veriyordu. Neden bırakılmak gibi şeylerden bahsettin? Buna ait hiç bir şey bilmek veya duymak, istemiyorum. Beni görmek istemediğim resimlerin canlanması üzüyor ve duraksız yapıyor. Bunları anlatmak istemediğini biliyorum, böyleyken dokunuyor. Hele yağmur ve karanlığın basmasını bilemezsin, çünkü sen kuvvetlisin.

Ravic tekrar ederek:

«Kuvvetli mi? »

— Evet.

— Nereden biliyorsun?

— Çünkü sende korku yok.

— Bende korku diye hiç bir şey kalmadı, bu daha beter ya!.

Kadın söylenenleri duymuyordu. Büyük adımlarla odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, oda ise bu adımlara çok küçük geliyordu. Yeniden konuşmaya başladı: «Bütün bunlardan, bu

otelden, bu yağmurdan, bu karanlık günlerden uzak olmak... » durdu. «Ravic, böyle yaşamağa mecbur muyuz? Beraber yaşayıp etrafımızda bize ait şeyler görmek, güzel akşamlar ve huzur istiyorum. İnsanları yabancı yapan bu bavullardan, boş günlerden ve bu otel odalarından bıktım. »

Ravic'in yüzünde anlaşılmaz bir ifade vardı. Kendi kendine: İşte korktuğum başıma geliyor., diye düşündü. Bekliyordum.

— «Bunu hakikaten bizim için de görebiliyor musun Joan? ».

— Niye görmeyeyim? Başka insanlarda var. Sıcaklık, birbirinin malı olmak, insan kapısını kapayınca duraksızlığı gideren bir kaç oda...

— Gerçekten buna imkân görebiliyor musun?.

— Evet!

— Temiz, küçük bir apartman, temiz, küçük bir burjuva hayatı.... Uçurumun ucunda temiz küçük bir emniyet... Bunları görebiliyor musun?.

Meydan okurcasına:

Kadın: — «Buna başka bir isim verebilirsin. Bu kadar gösterişlisine lüzum yok. İnsan âşık olursa ona başka isimler de bulabilir, » dedi.

— Yine aynidir Joan. Bunu da görebiliyor musun? İkimiz de

bunun için yaratılmamışız. \

Durdu.

— Ben onun için yaratıldım.

Ravic gülmekten kendini alamadı. Bu gülüşte şefkat, alay ve biraz da keder gölgesi vardı.

— Joan sen de değil. Hattâ benden de daha az. Fakat tek sebep bu olmasa gerek, daha başka sebepler de var.

Acı acı:

— Evet, biliyorum.

— Hayır Joan, bilmiyorsun fakat söyleyeyim. Böyle daha iyi olur. Şimdiki düşündüğünü düşünme.

Kadın hareketsiz önünde duruyordu. Ravic:

— Geçelim bu konuyu, dedi. Çok soru sorma.

Kadın cevap vermemişti. Yüzü eskisi gibi bomboştu.

Ravic onun ellerini, avuçlarının içine alarak:

— Ben, Fransa'da kaçak yaşıyorum, dedi. Kâğıtlarım yok. Gerçek sebebi işte bu.. Onun için de apartman tutamayacağım, ev-lenemem de.. Birini sevsem de, kişiliğini ispat için bazı evraklar gerekir. Buna da örnek vize. Bunlar ise bende yok. Çalışmağa bile iznim yok.. Bu durumda, daha

başka türlü yaşayamam.

Kadın ona baktı:

— Sahi mi?

Ravic omuzlarını silkerek:

— Aynı durumda yaşayan binlerce insan var. Bundan eminim.

Bugün bunu herkes biliyor, işte ben bunlardan biriyim. Ellerini bıraktıktan sonra: «Morosow'un dediği gibi: Yarım olmayan bir adam.»

— Evet, fakat.

— Durumum çok iyi. Çalışıyorum, sana sahibim. Zararı neresinde?

— Ya polis?

— Polis! Pek aldırma. Eğer yakalanırsam sınır dışı ederler. Fakat bunun ihtimali yok. Şimdi git, bara telefon ederek gelmeyeceğini söyle. Bu gece bizim olsun. Bütün gece gelmeyeceğini de ekle. Rapor isterlerse, Veber'den alırım.

Kadın gitmedi. Sanki yavaş söylesen anlayacakmış gibi, «sınır dışı? » diye mırıldandı. «Sınır dışı? Fransa'dan mı Sonra uzaklaşmış olacaksın? »

Kadın onun söylediklerini duymamış görünüyordu:

— Uzağa, diye tekrar etti. Uzağa! Sonra ben ne yaparım?..

Ravic güldü:

— Evet, dedi. Sonra ne yaparsın?

Yüzü gerilmiş, dirseklerine dayanarak oturuyordu. Ravic:

— Joan iki seneden beri burada yaşıyorum, yakalanmadım, dedi.

Kadının yüzü değişmedi:

— Ya buna rağmen başına yine böyle bir şey gelirse?

— Çabuk dönerim, Bir iki hafta bile sürmez. Haydi Şehrazâd'a telefon et..

Kadın çekimser ayağa kalkarak:

— Ne söyleyeyim? dedi.

— Bronşit olduğunu söyle. Biraz kalınca bir sesle konuş.

Joan telefona doğru yürüdü, sonra birden geriye dönerek:

— Ravic, dedi.

Ravic:

— Haydi, dedi. Unut onu. Her şeyi unut. Şimdi telefona git.

Kadın telefonu almış, konuşmağa başlamıştı. Ravic onu inceliyordu. Kadın, önce beceriksiz, sanki söylesen hemen yakalanacakmış gibi bakıyordu. Fakat, biraz sonra yalanı kolayca söyledi, Hattâ lüzumundan fazla şeyler de eklemeye başladı.

Telefonda bahsettiği göğüs ıstırabını gözlerinden aksettiriyordu. Yüzü artık canlanmıştı. Sesi daha yorgun, gittikçe gittikçe daha sertleşti ve nihayet öksürüklerle boğuldu. Ravic'e değil, önüne

bakıyordu. Kendini tamamıyla rolüne vermişti. Ravic onu sessizce izlerken, büyük bir yudum calvados içti. Kompleks yok, diye düşünmüştü. Hiç bir şey tutmayan, fakat tam başarıyla akseden bir ayna.

Joan telefonu kapatıp saçlarını düzelttikten sonra:

— Hepsine de inandılar, dedi.

— İnandıracak bir dille konuştun da, ondan.

— Yatmamı söylediler. Hâttâ yarına kadar geçmezse gelmemem gerektiğini de eklediler.

— Görüyorsun ya, yarın da kendine iyi bakmalısın..

— Evet. Kadının yüzünden bir anlık bir keder dalgası geçti. «Öyle alırsan.. » Sonra Ravic'e yaklaşıyor:

— Beni korkuttun. Ravic, doğru olmadığını söyle. Bazen sadece söylemiş olmak için söylersin. Doğru değil de, söylediğim gibi değil de!..

— Doğru değil..

Kadın, başını onun omuzuna dayadı:

— Doğru olmaz. Yeniden yalnız kalmak istemiyorum. Yalnız olduğum zaman bir hiçim. Sen, benimle kalmalısın. Ben sensiz bir hiçim Ravic!..

Ravic ona baktı:

— Joan. bazen kapıcının kızı, bazen ormanların Dianası, bazen da her ikisisin.

Kadın, basını Ravic'in omuzundan kımıldatmadan:

— Şimdi neyim? diye sordu.

Ravic gülümseyerek:

— Gümüş oklu Diana. Mâsum ve öldürücü...

— Bunu bana daha sık söyle..

Ravic bir an sessiz kaldı. Kadın onun neler kastettiğini anlamamıştı. Söylemesi de gerekmiyordu. İstediklerini, istediği şekilde alıyor, başka noktaya önem vermiyordu. Onu da çeken, bu değil miydi? Kendine benzeyen insanı kim isterdi? Aşkta ahlâkı kim arardı? Bu: zayıfların bir buluşu ve kurbanların mersiyesiydi?

— Ne düşünüyorsun?

— Hiç bir şey!

— Hiç bir şey mi?..

— Bir şey düşünmüyorum Joan, bir kaç gün için buradan gü-

nesin bulunduğu bir yere gidelim. Meselâ Cannes veya Antib'lere. Alışkanlık korkaklığının artık Allah belâsını versin. Üç odalı apartmanın da, orta sınıf ahbabın sesinin de Allah belâsını versin! Allah, karanlığın, yağmurun ve soğğun da belâsını versin. Bütün şehir, gece sıcak ve yazı hasretle mehtap içinde uyduğu zaman, sen Budapeşte'de açan bir kestane çiçeğinin kokusu değil misin?

Yerinden fırlamıştı:

— Sahi mi söylüyorsun?

— Evet..

— Fakat, polis?.

— Allah polisin de belâsını versin. Orası, buradan daha fazla tehlikeli değil. Turist evleri sıkı kontrol edilmez, Hasseten pahalı olanları. Hiç oraya gittin mi?..

_ Hayır hiç! İtalya'ya ve Adriyatik'e gittim. Ne zaman hareket ediyoruz?..

— İki üç haftaya kadar. Oranın en iyi zamanıdır,

— Paramız var mı?..

— Biraz var. İki üç haftaya kadar daha fazlalaşır.

Kadın süratle:

— Küçük bir pansiyonda oturuyoruz, diye ekledi.

— Sen küçük bir pansiyona yakışmazsın. Ya böyle bir deliğe, yahut birinci sınıf bir otele gitmemiz gerekir. Antibes'de Cap otelinde kalırız. Hem de çok akıllıca olur. Zira, o oteller, çok emindir ve kimseye kâğıt sormazlar. Bir kaç güne kadar vali mi, vekil mi bilmediğim mühim bir şahsın midasını açacağım. Gerekli parayı oradan çıkarabiliriz.

Joan hemen ayağa kalktı. Yüzü değişmişti:

— Haydi Ravic, bana şu eski calvadostan biraz daha ver. Bu, hakikaten hayaller calvados'u, dedikten sonra, yatağa giderek, geceliğini aldı. «Allahım, şu iki paçavradan başka bir şeyim yok! »

Andre Durant gerçekten kırgın görünüyordu:

— Artık sizinle çalışmama imkân yok.

Ravic omuzlarını silkti. Yapılacak ameliyat için Durant'ın on bin frank aldığını Veber'den işitmişti. Eğer evvelce pazarlık yapmazsa, Durant her zaman olduğu gibi, iki yüz frank yollayıp işin içinden sıyrılacaktı. Çünkü, geçen sefer de öyle yapmıştı.

Durant devam etti:

— Ameliyattan yarım saat evvel, bunu sizden hiç beklemezdim, doktor Ravic!..

Ravic:

— Ben de öyle, diye cevap verdi.

— Cömertliğime daima güvenebilirsiniz. Neden şimdi, bu kadar iş adamlığının tuttu? Hastanın hayatı elimizde olduğu bir anda, benim para için konuşmam çok üzücü oluyor.

Ravic:

— Benim için de öyle, dedi.

Durant, bir müddet ona baktı. Kırışık yüzü, yukarı bükülmüş, beyaz bıyıklarıyla hem hiddet, hem de olgunluk taşıyordu. Burnunun üstündeki gözlüğünü düzelterek:

— Ne kadar istiyorsunuz? diye sordu.

— İki bin frank.

Durant vurulmuşa dönmüştü, inanamıyordu. Kısaca:

— Ne? dedi. Sonra da «Gülünç bu.. » diye ekledi.

Ravic:

— Pekâlâ. Başka birini bulmak gayet kolay. Binot'yu alın, çok iyidir.

Ravic, paltosunu giydi. Durant hâlâ ona bakıyordu. Nihayet, mağrur yüzü kımlıdadı. Şapkasını

aldığı zaman:

— Bir dakika durun, beni böyle bırakamazsınız, dedi. Bunu, bana dün niye söylemediniz?.

— Dün köydeydiniz, sizi göremedim.

İki bin frank. Adamdan bile bu kadarını istemiyeceğimi biliyor musun? Çünkü hasta, arkadaşımıdır. Yalnız hastahane masraflarını alacağım.

Durant bir çocuk kitabındaki Allah baba gibi duruyordu. Yetmiş yaşlarında kadardı. Teşhisi oldukça iyi olmasına rağmen, mükemmel bir operatör değildi. En başarılı ameliyatlarını asistan Binot'ya borçluydu. O ise, iki senedenberi bağımsız çalışmaya başlamıştı. İki seneden beri de Ravic'i tutmuştu. Ravic, ufak yara açmak ve hemen hemen iz bırakmayacak şekilde ameliyat yapması ile meşhurdu. Durant ise, Bordo şaraplarını çok iyi tanınmasıyla.. Zengin partilerin hoş misafiriydi.. Esasen hastaların çoğu da oradan geliyorlardı .

— Eğer bilseydim, diye mırıldandı.

Bunu daima bilirdi. Esasen ameliyattan iki üç gün önce köyde kalmak sebebini de bu yüzden ortaya atmıştı. Çünkü ameliyattan

önce, daima pazarlıktan kaçmıştı. Bu çok kurnazca hareket, daima ümitleri ikinci sefere saklardı. Bu sefer Durant'ı uyandıran şey, Ravic'in ameliyattan yarım saat önce gelip hastayı bayıltmadan, Durant'ı yakalamış olmasıydı. Bunu, tartışmayı kesmek için bahane olarak kullanmaya imkân yoktu.

Açık kapıdan bir hemşire başını uzatarak:

— Hastayı bayıltalım mı, profesör? diye sormuştu.

Durant hemşireye baktı. Sonra bakışlarını Ravic'e çevirdi ve soru soruyormuş gibi:

— Siz ne dersiniz doktor Ravic?

— Karar sîzindir profesör.

— Bir dakika hemşire. Ne yapacağımızı henüz bilmiyoruz.

Hemşire çekildi. Durant, Ravic'e dönerek:

— Peki şimdi? diye sordu.

Ravic, ellerini cebine sokarak:

— Ameliyat yarına bırakılsın, yahut bir saat sonraya.. Binot'yu çağırırsınız.

Yirmi seneden beri Durant'ın ameliyatlarını Binot yapmış olmasına rağmen, ilerlememişti. Zira, Durant onun kendi başına çalışmasına engel olabilmek için elinden geleni yapmış. İyi bir yardımcı olarak adını çıkarmıştı. Binot, Durant'dan nefret ettiği için, en azından beş bin frank isteyecekti. Ravic bunu çok iyi kestiriyordu. Durant da onun kendisinden nefret ettiğini bilmiyor değildi.

— Doktor Ravic, mesleğinize böyle iş tartışmaları karışmamalı..

— Ben de aynı fikirdeyim.

— Niçin bunu bana bırakmıyorsun? Şimdiye kadar seni memnun etmedim mi?..

Ravic:

— Asla, dedi. Çünkü hiç bir şeye faydası olmayacak. Şimdiye kadar hiç bir şeyle ilgilenmiyordum. Bu sefer paraya ihtiyacım olduğu için mesele başka..

Bu sırada hemşire tekrar içeri girmişti:

— Hasta sabırsızlanıyor, profesör..

Durant, Ravic'in yüzüne baktı. Ravic de ona bakıyordu. Zira, bir Fransızdan para almanın, bir Yahudiden para almaktan daha zor olduğunu biliyordu. Bir Yahudi işi görür, bir Fransız ise vereceği parayı..

Durant:

— Bir dakika hemşire. Nabızı, kan tazyiki ve ateşi alın, dedi.

— Öyle ise anesteziye başla!.

Durant, hemşire çıkınca:

— Pekâlâ! Size bin frank vereceğim..

Ravic tashih ederek:

— İki bin, dedi.

Durant razı olmamıştı. Sakalını tutarak, hararetle, kesik kesik konuştu:

— Dinle Ravic, çalışmaya müsaadesi olmayan bir mülteci gibi...

Ravic durgun, sözünü keserek:

— Öyle ise, sizin ameliyatlarınızı bundan sonra yapamam.

Memlekette hoş görürlükle karşılaştığından ötürü, minnettar

olması gerektiğine dair geleneksel konuşmasını bekliyordu. Durant bunu yapmamıştı.

Durant ilk sözünden vazgeçmişti, işi başka türlü düzenleyemeyecekti. Vakit de geçiyordu. Acı acı:

— İki bin, dedi. Cebimden tamamlayacağım. Sana yaptıklarımı hatırlayacağını zannetmişim., ve bekledi.

Ravic içinden: Acayip, kan emiciler ahlâk dersi vermesini severler. Bu bunak, hilebaz, yakasında bir şeref madalyasıyla kendisini sömürdüğümü söylüyor, halbuki kendisi, beni sömürdüğü için utanmalı., diye düşündü..

Durant:

— Peki öyle ise, iki bin, tekrarla: İki bin. Şimdi başlayabilir miyiz?..

Adamın kocaman göbeğine rağmen, bacakları ve kolları sıksa idi. Ravic onu tanıyordu. Adı Leval'dı ve mülteciler dairesinde yüksek bir memurdu. Veber bunu kendisine şaka olsun diye söylemişti. Leval; International'de her mültecinin bildiği isimdi.

Ravic, yarayı acele açtı. Cilt bir kitap sahifesi gibi yayılıyordu. Penslerle tutturdu ve dışarıya fırlayan yağa bakarak, Durant'a:

— Bir kaç kilo çıkartacağız, dedi. Sonra, yine istediği kadar yesin, içsin.

Durant cevap vermemişti. Kaslara varmak için Ravic yağ tabakalarını çıkartmıştı. Bu arada, kafasından bir çok fikirler geçiyordu. İşte mülteciler Tanrısı, elinin altında yatıyor. Şu anda cansız, beyaz ve şişmiş elleriyle yatan adam, yüzlerce alın yazısını avuçları içinde tutuyor.. Ölüm yolunda tekrar yürüyecek kadar kudreti kalmayıp sürgüne gitmeden bir gün evvel International otelinde kendini bir dolapta asan profesör Meyer'in sınır dışı edilmesini bu adam emretmişti. Dolapta — çünkü başka yerde çengel yoktu— bunu rahatça yapabilmişti. Çünkü çengelin kendisini

çekebileceği kadar zayıflamıştı. Kendisi; içinde boğulmuş bir parça hayat olan bir elbise demetinden başka bir şey değildi. İşte sabahleyin hizmetçi bunu bulmuştu. Eğer bu koca göbeklide bir parça acıma olsaydı, Meyer şimdi hayatta bulunacaktı. Ravic birden:

— Tampon ve pens, dedi.

Kesmekte devam etti. Keskin bıçağın emniyeti, yara açmak hissi. Karın boşluğu, bağırsağın beyaz kıvrımları, karnı ve ahlâk prensipleri açık adam, orada yatıyordu. Meyer'e karşı bir sevgi duymuştu. Fakat bundan başka bir de vatanî hissî duymuştu. Arkasında insanın saklanabileceği bir yer daima vardır. Bir üst ki, onun da bir üstü vardır. Emirler, gerekçeler, vazifeler, yine emirler ve nihayet bir kaç başlı canavar, ahlâk, zorlanma, acı hakikat, sorumluluk veya ne denirse densin, insanlığın en önemsiz kanunu saklayabilecek daima bir perde bulunuyordu!..

Safra kesesi bozuk ve hasta. Bunu yapan yüzlerce Tournedos Kossini ve a lâ mot de Caen'dı. İşkembeci, ağır ördekler, tavus kuşları, piliçler, yağlı sosisler, fena huy ve bol Bordeau şarabıydı. Profesör Meyer'in böyle içilecek şeyleri yoktu. Eğer biraz şaşırsa kesişi biraz derineşse, bir hafta sonra itimat. kokan o odada ölüm ve hayat kararını bekleyen titrek mülteciler önünde daha iyi bir adam oturacaktı. Daha iyi bir adam.. Belki de daha kötüsü gelirdi. Şu anda her şeyden habersiz yatan bu altmışlık vücut şüphesiz ki, kendini insan yerine koyuyordu. İyi kalpli bir koca ve iyi bir baba olmalıydı. Fakat dairesine girer girmez, başka bir kalıba doluyor ve bambaşka cümlelere başlıyordu. «Bunu yapamayız.. Eğer yaparsak, nereye varır? » ve böylece sürüp gidiyordu..

Eğer, Meyer, hafif yemeğini yeseydi, International'de mahvolmayacaktı. Eğer, dul Rosenthal'in International'de bir hizmetçi odasında ölü oğlunu beklemesine izin verilseydi. Eğer, sınıırı geçmeden, öleceği bir sırada serbest bırakılan veremli tüccar Stallman. kanun dışı girişinden ötürü, altı ay tutuklu kalmasaydı..

Yarayı iyice açmıştı. Çok derin ve çok geniş değildi. Ravic safra kesesini Durant'a gösterdi. Beyaz ışığın altında safra koyu ve

yağlı, parlıyordu. Safrayı kovaya attı.

«Devam edelim. Niçin Fransada Reverdin'le dikiyorlar? Pensi çıkar. » 22 yıllık otuz veya kırk bin frank geliri olan orta memurun karnı. Bu ameliyata nasıl on bin frank verebilirdi? Bu parayı nereden kazanmıştı? Bu koca göbekli oyun da oynamıştı. İyi bir dikiş, dikiş ardına. Sivri sakalını gizlemiş olduğu halde, Durant'ın yüzünde iki bin frank hâlâ yazılıydı, gözlerinde okunuyordu. Her iki gözde bin frank.. Aşk insanın karakterini bozuyor. Yoksa bu patronu sıkıştırır mıydı? Bu sömürme

dünyasındaki inancım sarsar mıydı? Yarın bu koca göbeğin yanına oturacak ve yaptığı iş için minnetli sözler duyacaktı. «Dikkat, bir pens daha var! » Bu koca göbekli, Joan ve benim için Antibe'lerde bir hafta demek. Zamanımızın kül yağmurları içinde bir hafta ışık.. Gök gürültüsünden evvel mavi gök parçası. Şimdi peritonitin d'kişi. İki bin frank için bilhassa iyi olmalı. Meyer'in hâtırası için de, karında bir makas bırakarak dikmeliyim. Pırıldayan beyaz ışık. İnsan niçin böyle birbirine bağlı olmayan şeyler düşünüyor? İhtimal gazeteler, radyo, yalancı ve korkakların durmadan hırıldamaları, kelime çığları için de dikkat, toplama eksikliği, karma karışık zihinler bütün demagojik saçmalara açık. Artık bilginin katı ekmeği çiğnenmiyor. Dişsiz beyinler. Saçma.. Demek şimdi bu bitti?.. «Henüz gevşek deri var». Bir kaç haftaya kadar yine önünde titreyen mültecileri sınır dışı edebilir. Eğer ölmezse, fakat ölmeyecek.. Bunun gibi insanlar, sekseninden şerefe, saygıya ve iftihar eden torunlara sahip olarak ölürlər. Bu iş bitti, götürün!..

Ravic elinden eldiveni, yüzünden maskeyi çıkarırken, yüksek memur da ameliyat odasından sessizce, tekerlekli araba üzerinde götürüldü. Ravic arkasından bakarken: «Leval» diye düşündü. «Eğer bilseydim! Bir bilseydim ki, kanunî safra kesen benim gibi kanun dışı, bir mülteciye Antibe'lerin en güzel otellerinden birinde bir kaç gün demektir.. »

Yıkanmağa başladı. Yanında Durant, yavaş ve metodik olarak ellerini yıkıyordu. Tansiyonlu ihtiyar, bir adam elleri. Parmaklarını ovalarken, alt çenesiyle ritmik bir şekilde çiğniyordu. Yavaş yavaş, mısır eziyor gibi.. Ovalamayı bırakınca, çiğnemesi de durdu. Başlar başlamaz, çiğneme de yine başladı. Bu sefer özellikle yavaş ve mahsus yapıyordu.

Ravic: İki bin frangı bir kaç dakika daha fazla tutmak istiyor, diye düşünüyordu. Bir müddet sonra Durant sordu:

— Hâlâ ne bekliyorsunuz?

— Çekinizi!..

— Parayı hastadan alır almaz gönderirim, yâni hastahanedan çıktıktan bir kaç hafta sonra.

Durant ellerini kurulamağa başladı, Orsay kolonya şişesini aldı, ellerini ovaladı, sordu:

— Bana bu kadar emniyetiniz var değil mi?

Ravic aldatıyor, diye düşündü. İnsanı biraz daha alçaltmak istiyor:

— Hastanın arkadaşınız olduğunu ve yalnız masrafları ödiye-ceğini söylemişsiniz..

Durant:

— Evet, diye karşılık verdi.

— Öyle ise? Malzeme ve hemşire masrafı, bir kaç frank bir şey. Hastahane sizin. Eğer hepsine yüz frank korsanız onu çıkarttıktan sonra verirsiniz.,

Durant doğrularak:

— Doktor Ravic, masraflar —çok müteessirim— umduğunuzu dan çok daha fazla oldu, dedi. Sizin iki bin frangınız da onun bir kısmı. Bunu hastadan istemeliyim. Elindeki kolonyayı kokladı. Görüyorsunuz. Gülümsedi. Sarı dişleri, kar beyazı sakaliyle zıtlaşıyordu.

Ravic, sanki birisi kar içinde işemiş, diye düşündü.. Buna rağmen, parayı verecek. Bu ihtiyar keçiye dilenmiş olmak şerefini bırakmayacağım. «Peki! » dedi. «Madem ki sizin için bu kadar güç, sonra gönderin».

— Benim için güç değil. Teklifiniz ânî bir sürpriz olduğu halde, bir düzen meselesi.

— Peki, düzene uyacağız, farketmez.

— Fark eder.

Ravic:

— Netice aynı, dedi, İzin verirseniz biraz içmek istiyorum. Adieu..

Durant, hayretle «adieu! » diye cevap verdi.

Kate gülümseyerek:

— Niçin benimle gelmiyorsun. Ravic? dedi. Elleri paltosunun cebinde, mevzun bacakları, ince endamıyla, kendinden emin, onun

önünde duruyordu. ' «Fiesole'de Forsythia çiçekleri açmış olmalı. Bahçe duvarlarının yanında sarı bir ateş. Bir ocak başı. Kitaplar

ve sessizlik..

Dışarıda sokağın taşları üzerinden bir kamyon geçerken, hastanenin küçük bekleme salonundaki çerçevelerin camları titredi. Bunlar Chartres kilisesinin resimleriydi.

Kate: «Gecenin durgunluğu, her şeyden uzak, bundan hoşlanmaz mısın Ravic? » dedi.

— Evet, ama, uzun süre dayanmam.

— Niçin?

— Sessizlik, insanın kendi durgun olduğu zaman iyidir. Kendim de durgun değilim.

— Ne istediğini biliyorsun, bu da bir şeydir.

— Sen ne istediğini biliyor musun?

— Hiç bir şey istemiyorum. (Yavaşça paltosunu ilikleyerek): Bu nedir Ravic? Mutluluk mu, keder mi?.

Ravic sabırsız, gülümseyerek: «Her halde her ikisi de. Her zaman olduğu gibi. İnsan böyle şeyleri pek fazla düşünmemeli.

Kadın ona baktı:

— Peki ne yapmalı?

— Mutlu olmalı.

Kate döndü.. Ravic:

— Bunun için de yalnızlık yeter, dedi.

— Hayır, tek başına mutluluk olamaz.

Ravic sustu. «Neler söylüyorsunuz? » diye düşündü. «Seyahat, çene çalmak, ayrılık zamanındaki çekingenlik, nasihatler.. » Sonra Kate'e:

— Senin ilk önce bahsettiğin mutlulukta, bu lâzım değil, dedi. Yangın yerlerinde, her tarafta çiçekler vardır. Bir şey beklemiyen bir adam, hiç bir zaman hayal kırıklığına uğramaz. Esas olan budur. Ve bundan sonra olan her hangi bir şey, bir parça ilâve eder.

Camdan geçen bir ışık parçası kadının yüzünü aydınlattı, gözleri gölgede kalmış, ağzı bir çiçek gibi parlamıştı.

Ravic:

— Floransa'da hiç doktor tanımıyor musunuz? diye sordu.

— Hayır. Gerekir mi?

— Belli olmaz. En ufak bir şeyden ihtiyaç duyabilirsin. Orada doktor bulunduğunu öğrenirsem, içim rahat eder.

— Kendimi çok iyi hissediyorum. En ufak bir aksaklıkta geri geleceğim.

— Tabîî, bu bir tedbir, Floransada'da iyi bir hekim var. Profesör Fiola. Unutmazsın değil mi? Fiola.

— Unutacağım Ravic, bu pek önemli değil.

— Ben ona yazarım, o size bakar.

— Fakat niçin? Bir şeyim mi var?.

— Meslek tedbiri. Kate. Başka bir şey değil. Seni görmesi için ben ona yazarım.

— İsterseniz! Çantasını aldı ve «Allahaısmarladık Ravic, artık gidiyorum, belki Floransa'dan doğru Cannes'a geçerim. Oradan da Conte di Savoie gemisiyle Amerika'ya.. Şayet Amerika'ya gelecek olursanız, bir köy evinde kocası, çocukları, atları, köpekleriyle uğraşan bir kadın bulacaksınız. Tanıdığın Kate'yi burada bırakıyorum. Şehrâzad'da küçük bir mezarı var. Arada sırada oraya giderek bir kadeh iç.

— Pekâlâ. Votkayla.

— Evet, votkayla.

Karanlık odada karar vermeden duruyordu. Şimdi güneşin ışığı başının arkasındaki «Charles» resminin üstüne gelmişti. Tam putu taşıyan mihrabın üzerine..

Kate:

— Mutlu olmalıyım, acayip., değilim, diye mırıldandı.

Ravic:

— Bütün ayrılıklar böyledir, dedi. Umutsuz bir ayrılık da olsa.

Ravic'in önünde tereddüt ediyor, tatlı hayâllerle dolu, hüznü

bir halle ona bakıyordu: Ravic:

— Ayrılırken en akıllıcası Allahaısmarladık dedikten sonra gitmektir. Gelin beraber çıkalım.

— Peki..

Dışarıda hava rütubetli ve ılıktı. Gök; damların üstünde demir gibi parlıyordu.

— Bir taksi çağırayım, Kate.

— Hayır, köşeye kadar biraz yürüyeceğim. Orada bir tane bulurum. Bu, ilk çıkışım.

— Ne duyuyorsun?

— Şarap içmiş gibiyim.

— Taksi çağırmamı hakikaten istemiyor musun?

— Hayır, yürüyeceğim. Islak taşlara baktı ve güldü. İnsanın bir köşesinde her zaman ufak bir korku kalıyor. Bu da o sebepten mi?..

— Evet, bu da ondan.

— Allahaismarladık Ravic!.

— Allaha emanet ol Kate!.

Kadın bir şey eklemek ister gibi durdu, sonra tedbirli adımlarla basamakları indi, ince, narin, çevik; menekşe rengi akşamın içinde kaybolurken, kendi mahvına doğru gidiyordu. Zira, Kate bir daha geri dönmeyecekti.

Ravic geri döndü. Kate'nin yattığı odanın önünden geçerken müzik sesleri işitti. Şaşarak durdu. Daha yeni bir hasta yerleştirilmemişti. Yavaşça kapıyı araladı. Hastabakıcı bir gramofonun önünde diz çökmüştü. Ravic'i görünce hemen ayağa kalktı. Gramofon eski bir havayı çalıyordu: Son vals.

Hastabakıcı elbisesini düzelterek:

— Miss Hegstroem bunu bana hediye etti. Amerikan malı, burada almanın imkânı yok. Paris'te hiçbir yerde yok. Burada bir tane. Hemen provasını yapıyorum. Yanında radyosu da var, ne şans değil mi? (Gururlanarak) en az üç bin frank eder. Plâklar da ayrı. Elli altı tane, hem de beş tanesini otomatik, biribiri ardına çalıyor.

Ravic: «Şans, mutluluk, burada da bir gramofon» diye düşündü. Durdu ve dinledi: Orkestranın arkasında keman bir kumrunun sesi gibi inliyordu. Bu Chopin'in «Nocturnes» lerinden daha dokunaklı, dertli bir besteydi.

Ravic etrafa göz gezdirdi. Yatak bozulmuş, çamaşırlar kapının yanına yığılmış, pencereler açılmıştı. Akşamın karanlığı alay eder gibi içeriye giriyordu. Kaybolan hafif bir lâvanta kokusuyla ölen bir valsın nağmeleri Kate'den kalan son izlerdi.

Hastabakıcı:

— Hepsini birden eve götüremeyeceğim, çok ağır. Önce gramofonu, sonra da iki defada plâkları taşıyacağım. Belki üç kere. Fevkalâde bir şey, bununla bir kahve bile açabilirim... »

Ravic:

— İyi bir fikir, dedi. Ama dikkat et de bir şey kırma.

Ravic yatağından çok ağır uyanmıştı. Rüya ve hakikat arasındaki acayip haleti ruhiye içinde idi. Hâlâ rüya gördüğünü sanıyordu. Kendisi Karaorman'da Alman hududuna yakın bir istasyonda bulunuyordu. Uzaktan bir şelâlenin sesi işitiliyordu. Dağlardan çam kokuları geliyordu. Batan güneş ışıkları altında raylar, âdeta kana bulanmış gibi, kızıl bir renk alıyorlardı. Ravic: «Burada ne işim var? » diye düşündü. Ben Fransa'daydım. Paris'de. Adeta bir bulutun üzerinde uçar gibi uykuya daldı. Paris şimdi yavaş yavaş bir sis olup kayboluyordu. Paris'te değildi. Almanya'daydı Fakat niçin buraya geri gelmişti?

İstasyonun plâtförmünden yürüdü. Kondüktör, gazete satan gezici bir dükkânın önünde durmuş, «Völkischer Beobachter»i okuyordu. Bu, sarı kaşlı, şişman yüzlü, orta yaşlı bir adamdı. Ravic: «Tren kaçta kalkacak? » diye sordu. Kondüktör ona tembel tembel baktıktan sonra: «Nereye gidiyorsunuz? » dedi. Ravic birdenbire şaşkınlığa uğramıştı. Neredeydi? Bulunduğu yerin ismi neydi? İstasyonun ismi neydi? Freiburg dese olur muydu acaba? Hay Allah kahretsin! Nerede olduğunu niye bilmiyordu? Plâtförmüne baktı, hiç bir tabelâ yoktu. Oranın ismi bir yerde yoktu. Gülümseyerek: «İzinliyorum» dedi. ,

Kondüktör tekrar: «Nereye gitmek istiyorsunuz? » diye sordu.

Ravic:

— Böyle geziyorum, dedi. Tesadüfen trenden indim. Pencereden bakarken buradan hoşlandım. Artık hoşlanmıyorum. Şelâlelere tahammülüm yok, artık gitmek istiyorum.

— Nereye gitmek istiyorsunuz? Gitmek istediğin yeri her halde bilmen lâzım.

— Yarından sonra, Freiburg’da olmam lâzım. O zamana kadar vaktim var, böyle hedefsiz gezmek eğlenceli oluyor.

Kondüktör:

— Bu hat Freiburg’a gitmez, deyip yüzüne baktı. Ravic:

— Bu ne saçma iş diye düşünüyordu, n’çin bu adama soruyorum, niçin buraya geldim?

— Biliyorum, vaktim çok, burada «Kirsch» bulunur mu? Hakikî Karaorman «Kirsch»i.

Kondüktör, hâlâ ona bakarak:

— Garın lokantasında var. dedi.

Ravic, yavaşça plâformda yürümeğe başladı. Ayakları çimentonun üstünde sesler çıkarıyordu. İstasyon damının altından bir kaç kırlangıç uçtu. Onlara bakmak bahanesiyle, göz ucuyla, gazetesini katlayan kondüktörü gözden kaçırmıyordu.

Kondüktör, Ravic’i takibe başlamıştı. Ravic lokantaya girdi. Etraf bira kokuyordu. Fakat ortada kimse yoktu. Ravic dışarıya çıktı. Kondüktör bekleme salonuna giriyordu. Ravic, adımlarını hızlandırdı. Birdenbire kendisini şüpheli bir duruma soktuğunu anladı. Binanın köşesinden döndü. Plâformda kimse yoktu. Bagaj ofisi ve makine dairesi arasından hızla geçti. Boş süt tenekelerinin durduğu bagaj plâformunun altından, telgrafın işlediği makine odasından, binanın diğer tarafına geçinceye kadar yürüdü, etrafına bakındı, izini kaybetmek için, açmış çiçeklerle dolu olan ormana doğru koşmağa başladı. Çayırdaki koşarken ayaklarının altında dantelyon çiçeklerinin tüyleri uçuşuyordu. Çamlara gelince plâformda iki adamla, kondüktörü gördü. Kondüktör onu işaret etti, adamlar koşmağa başladılar.

Ravic öne atılıp çamlar arasında koşmağa başladı. Çamların dalları yüzüne çarpıyordu. Büyük bir daire çiziyor ve birden izinin bulunmasından korkarak hareketsiz kalıyordu. Çamların arasında koşuşan adamların ayak seslerini işitti ve tekrar koşmağa başladı. Her an kulağı kırışte idi. Bazen hiç bir şey duymuyor, bekliyor, bir dal yahut yaprak hışırtısı işitince daha az ses çıkarmak için elleri ve dizleriyle sürünerek ilerliyordu. Dinlerken ellerini sıkıyor ve nefesini duyuyordu. Hemen kalkıp koşmak istiyordu. Fakat bu onu ele verebilirdi. Ancak ötekiler yürürken o da yürüyebilirdi.

Şimdi sık bir korunun içindeydi. Korum, sonsuz gibiydi. Her tarafta çalı çırpı çıtırtısı duyuluyordu. Vücudunun yağmur yağmış gibi terlediğini hissetti. Kalkmağa çalıştı, fakat toprak onu çekiyordu. Yer âdeta bataklık gibiydi. Yere baktı, hayır, toprak sağlamdı. Sanki kendi bacakları kauçuktandı.. Peşindekiler yaklaşıyorlardı. Ona doğru geliyorlardı. Bin bir zorlukla biraz daha sürünebildi. Çatırdılar yaklaşıyordu ve birden dalların arasından mavi gök gözüktü. Çabuk koşmazsa mahvolmuştu, biraz sürünerek ilerledi ve döndü: Arkasından alayla gülümseyen bir yüz vardı: Haake’nin yüzü.. Battı, battı, diplere kadar, savunmasız, âciz batıyor, boğuluyordu. Nefes almak için elleriyle göğsünü yırtıyor, inliyordu.

İnlemiş miydi? Neredeydi? Ellerini boğazında hissetti, boğazı

ıslaktı, göğsü ıslaktı, yüzü ıslaktı. Gözlerini açtı. Nerede olduğunu pek anlayamamıştı. Çamların arkasında mı, yoksa başka bir yerde mi? Daha hâlâ Paris’te olduğunun farkında değildi. Bilinmez bir dünya üstünde beyaz bir ay, hafif bir ışık, ermişlerin başlarındaki hâle gibi parlıyordu. Paris’te International otelinin penceresinden tostoparlak bir ay gözükiyordu.

Ravic yatakta doğruldu. Bu neydi? Raylar üstünde kana bulanmış vagonlar, kanlı raylardan bir yaz

gecesi hızla geçiyorlar. Ve yüzlerce defa geçirdiği kâbus, Almanya'ya dönmüş, tâkip ediliyor, kanlı bir rejimin hak verdiği cinayetleri işleyen cellâtlar etrafını sarıyorlar.

Bu kâbusu o kadar çok görmüştü ki!. Aya baktı, başkasından aldığı ışıkla dünyanın renklerini emen bu küçük vampir... ölüm kamplarının dehşetiyle dolu bu rüyalarda katledilen dostların uyuşuk yüzleri, yaşayanların göz yaşsız donmuş ıstırapları, teselli bulmayan ayrılıklar, haykırışlar, anlatılmaz yalnızlıklarla dolu... Gündüzleri, gözün yetişemeyeceği kadar yüksek bir duvar, bir kale yapmağa muvaffak oluyoruz, bu duvarlar yavaş yavaş senelerce didinmenin ürünü, o yıllar ki istekler zorla boğulmuş, hâtıralar gömülüp üzerleri çiğnenmiş, ismi bile yok edilmiş, duygular âdeta çimentolaşmış... ve bütün bunlara rağmen, boş bir saatte geçmişin yüzü bir hayalet gibi tatlı ve çekici, ayaklandığı zaman insan onu yalnız içmekle boğabiliyordu.

Gündüzleri evet, fakat geceleri onun eline düşüyoruz. Disiplinin yarattığı bu kapaklar açılıyor, canlı his ufuklarının arkasından yeniden kalkıyor, mezarları açıyor, donmuş hâtıralar canlanıyor, gölgeler geri geliyor, kan dolaşmağa başlıyor. İstıraplar yenileniyor ve birden bir fırtına kuvvetiyle o güçlkle kurduğumuz duvarlar, kaleler, kapılar birden yıkılıyorlar.

Unutmak! — İradenin fenerleri dünyayı ışıklandırdığı zamana kadar kolay, fakat onlar sönüp kurtların sesleri işitilmeğe başlarken, batmış bir dünyanın yeniden sular arasında hayata gelmesi gibi — bu bambaşka bir şey. İnsan bütün bunları haykırmak için her gece içip sarhoş olur, sersemler, âdeta kurşun gibi olur.

İnsan geceyi gündüze ve gündüzü geceye çevirebilir, gündüz uykusunda insan başka türlü rüya görür, çünkü gece gibi dalıp her şeyden habersiz uyumasına imkân yoktur. Onu denememiş miydi? Kaç geceler gün doğuşunun ilk ışıkları sokaklara yayılırken.

otele gelmemiş miydi? Morosow gelinciye kadar «Medfen» de her hangi biriyle içip beklememiş miydi? Şehrâzad'da yapma palmyelerin altında günün ağardığını, penceresiz bir odada, yalnız, duvardaki saat sabahın yaklaştığını gösterinceye kadar yine içmeğe devam etmemiş miydi? Bu bir denizaltının içinde sarhoş olmaya benziyordu. Baş sallayıp: Akıllıca davranın demek kolaydı. Allah kahretsin bu o kadar kolay değildi. Hayat hayattı, hiç bir şeyin değeri olmayıp her şeyin değeri vardı. İnsan bundan vazgeçebilirdi. Bu kolaydı. İnsan bazan intikamdan vazgeçemiyordu. Fakat bu, insanlık diye imanımızı, gerekince ayak altına alıp, her gün, her saat onunla alay ederek yüzüne tükürmek demek değil miydi?

S

Boş bir hayat! Boş bir kurşun gibi onu atmak müşkül! Vakit geldiği zaman, ihtiyaç duyulunca onun için dövüşmek iyi bir şeydir. Kişisel sebepler için değil, hattâ öc alma için değil, çıkar için değil, diğerkâmlık için değil ve diğer gerçekler için değil, bu sebepler ne kadar önemli olsa dünyayı bu kan ve yıkıntıdan kurtaracak büyük tekerleğe biraz yardım etmek için de olsa, en büyük sebep dövüşmek, dövüşmek için dövüşmek, yalnız dövüşmek ve son nefese kadar dövüşmek şansını beklemek...

Belki bu bekleme insanı çileden çıkarabilir ve umutsuz bırakabilir. Buna bir de zamanı geldiği vakit beklemekten fazla yorgun, parçalanmış, yenilmiş olmak, yahut diğerleriyle yürüyecek takati kalmamış olmak korkusunu ilâve edin! Kendi arzunuz zıddına bu şekilde içki ile besleyip onu öldürmemiz, bütün sebep de unutup kendimizle hiç ilgisi olmayan yabancı bir benlik yaratmak için değil mi? Bu benliği yaratmaya kadar bu yetersizlikten kurtulmak imkânı olmayıp hayalet ve hâtıraların da kurbanı olmaktan kurtulamayız...

Ay camın üstünden biraz daha yükselmiş, odalara ve yataklara bakıyordu. Şişman ve müstehcendi. Ravic, artık tamamıyla uyanmıştı. Bu, gerçekte o kadar zararlı bir rüya değildi. Başka rüyalar da

görmüştü. Fakat uzun bir zaman rüya görmemişti. Düşündü, yalnız yatmadığı zamandan beri rüya görmüyordu.

Yatağın kenarından elini uzattı, şişe orada yoktu. Bir müddetten beri oraya konulmamıştı. Odanın köşesindeki küçük masanın üstündeydi Bir dakika tereddüt etti. İçmek şart değildi. Bunu biliyordu. İçmemek için kendini zorlamağa da hâcet yoktu. Kalktı, masaya kadar çıplak ayak gitti, bir bardak buldu, şişenin kapağını açıp içti. Bu eski calvadostu. Kadehi pencereden süzülen ışığa tuttu. Ayın ışığı onu opal rengine çevirdi. Brandy'nin ışığa dayanamayacağını düşündü. Ne güneş, ne de ay ışığı.. Geceleri ay ışığında yatan yaralı askerler kendilerini sabahları diğer gecelerden hafif hissetmişlerdi. Başını sallayıp bardağı boşalttı. Kadehi yeniden doldurdu. Gözünü kaldırınca, Joan'ın uyanmış ona baktığını gördü. Durdu, onun tamamıyla uyanık olup kendisine baktığına pek emin değildi.

— Ravic!

— Evet.

Yeni uyanmış gibi titredi.

— Ravic, orada ne yapıyorsun?.

— İçiyorum..

— Ama niçin? (Doğruldu, şaşarak): Ne oldu sana, bir şey mi var?

— Hiç bir şey yok.

Joan saçlarını düzelterek:

— «Aman Allahım, ne kadar korktum».

— Uyanacağını tahmin etmedim.

— Birdenbire orada ayakta dururken tamamıyla yabancı biri olmuşsun.

— Affedersin Joan! Uyanacağını düşünmedim.

— Senin gittiğini zannettim. Oda rüzgâr gibi soğuktu. Soğuk bir korku. Ve birdenbire sen orada ayakta idin. Bir şey mi oldu?

— Hayır, hiç bir şey Joan! Uyandım ve canım içmek istedi.

— Bana da bir yudum ver.

Ravic bardağı doldurdu yatağa doğru yürüdü ve: «Şimdi küçük bir çocuğa benziyorsun» dedi.

Joan iki elle bardağı alıp içti. Yavaşça içerken bardağın üstünden adama bakıyordu:

— «Seni uyandıran ne? »

— Bilmiyorum, belki ay.

— Aydan nefret ediyorum.

— Antibes'te nefret etmeyeceksin!

Kadın bardağı biraz indirdi:

— «Hakikaten gidecek miyiz? »

— Evet gideceğiz!

— Bu yağmur ve sisten uzağa mı?

— Evet. Bu kahrolası yağmur ve sisten uzaklaşacağız.

— Bana bir bardak daha ver!

— Uyumak niyetinde değil misin?

— Hayır! Uyumaya yazık. İnsan uyurken o kadar çok şeyden mahrum oluyor ki... Bana bir bardak ver. İyisi mi? Beraber olmak istemiyor muydun?

— İnsan hiç bir şeyi beraber götürmemeli.

Joan ona baktı:

— «Hiç bir zaman mı? »

— Hiç bir zaman!.

Ravic pencereye doğru yürüyüp perdeleri çekti. Tamamıyla kapanmıyorlardı. Aralıktan sızan ışık odayı iki karanlık kısma ayırıyordu.

Joan sordu:

— «Niye yatağa gelmiyorsun? »

Ravic, ay ışığının diğer kısma ayırdığı sedirin yanında duruyordu, yatakta oturan Joan'ı tamamıyla seçemiyordu. Parlak siyah saçları boyun ve omuzlarına dökülüyordu. Çıplaktı. İkisinin arasında, iki sahil arasında gibi soğuk ışık akıyordu. Yattıkları tarafta uykunun tatlı kokusuyla dolu havanın içinde, kırık bir ışık ölü bir yıldızdan diğerine atlayıp ve birdenbire mucize gibi sıcak güneş ışınlarından, soğuk nehre çevrilip akıyor, akıyor: fakat hiçbir zaman odayı tamamıyla dolduramıyordu.

Joan:

— «Niçin gelmiyorsun? » diye sordu.

Ravic, karanlıkta, ışıktaki ve yine karanlıkta bir kaç adım atmasına rağmen bu ona pek uzun gelmişti.

— Şişeyi beraber getirdin mi?

— Evet!.

— Bardağı istemiyor musun? Saati de söyle.

Ravic kolundaki saatin fosforlu akreplerine baktı.

— Beşe geliyor.

— Beş; üç de olabilirdi. Yahut yedi... Geceleri zaman sanki hareketsiz duruyor, yalnız saat işliyormuş gibi.

— Evet, öyle olmakla bir çok şeyler geceleri meydana geliyor. Yahut da bundan dolayı...

— Ne?

— Sonradan gündüz olunca görebiliyoruz.

— Beni korkutma, yâni her şey biz uyurken mi oluyor?

— Evet!

Ravic'in elinden bardağı alıp içti. Çok güzel olduğunu ve Ra-

vic'in kendisini sevdiğini hissediyordu. Güzelliği bir resmin yahut bir heykelin güzelliğine benzemiyordu. Rüzgârların okşayarak geçtiği çayırlar kadar güzeldi. Hayat onda yaşıyor; çünkü o bir hiçten vücuda gelmiş, rahimde iki tohumun birleşmesinden... Bu büyük sır yüzünden yaşıyordu. Tıpkı küçük bir tohumda anlaşılmaz bir muamma şeklinde bütün ağacın mini mini bir şekle sokulması ve nisan sabahlarında yaprakların, çiçeklerin yemiş vermesi gibi... Bir aşk gecesinde, bir parça yapışkan bir şeyin birleşmesinden; bir yüz, omuzlar, gözler, bu gözler ve omuzlar vücuda gelip her hangi bir

yerde iken dünyadaki milyonlarca kişinin arasından bir ekim akşamı Paris'te Alma köprüsü civarında birbirlerine rast gelmeleri...

Joan sordu:

— «Niçin geceleri... »

— Çünkü... Daha yanıma gel, bana sokul sevgilim, sen bana uykunun uçurumundan, talihin ay ışıklı çayırlarından verildin.. Çünkü gece ve uyku hâindir. Bu akşam hatırlıyor musun uykuya dalarken birbirimize ne kadar yakındık, birbirimizin yanında, yaşayan iki mahlûk bundan fazla yakın olamayacağı kadar. Alınlarımız, derilerimiz, düşüncelerimiz, nefeslerimiz birbirine karışıyordu ve yavaş yavaş uyku aramıza renksiz, gri, bir kaç leke gibi, azar azar büyüyerek düşüncelerimizin üstüne bir yaranın kabuğu gibi yayıldı, kanımıza girdi ve bizi öyle bir duygusuzluğa, şuarsuzluğa düşürdü ki... Birdenbire ikimiz de yapayalnız, karanlık kanallara sapıp bilinmez kuvvetler ve şekilsiz tehditlerle yüzyüze kaldık.. Uyandığım zaman seni gördüm. Uyuyordun! Sen daha çok uzaklarda idin. Benden çok uzaklara gitmiştin. Benim hakkımda artık hiç bir şey bilmiyordun. Seni hiç bir zaman takip edemeyeceğim yerlerde idin.

Joan'ın saçlarını öptü:

— Seni her gece uykuda kaybedersem aşk nasıl olgunlaşabilir? diye sordu.

— Sana yakındık, kollarında, yanındaydım.

— Fakat bilinmez bir yerde. Yanımda olmakla beraber Sirius yıldızında imiş kadar uzakta idin. Gündüz sen yokken aldırمام, gündüzleri her şeyin farkındayım. Fakat gece kim her şeyin farkında olabilir?

— Seninle beraberdim.

— Benimle değildin, yalnız yanımda yatıyordun. Kontrol edemediği bir yerden nasıl döneceğini kim temin edebilir. Haberim olmadan değişebilirsin.

— Sen de öyle.

Ravic:

— Evet, ben de, dedi. Şimdi bana bardağı ver, ben saçmalarken sen iç.

Bardağı ona uzattı ve:

— Uyandığın çok iyi oldu Ravic... Allah aydan razı olsun! O olmasaydı, uyuyup birbirimizi anlamayacaktık, yahut biz savunmasızken ayrılık tohumu ekilebilirdi ve her gün biraz daha göze görünmeyerek büyüüp bir gün ortaya çıkabilirdi.

Tatlı tatlı güldü. Ravic ona bakarak:

— Pek ciddiye almıyorsun galiba! dedi.

— Hayır! Ya sen?..

— Hayır, fakat bir şey de var, zaten ondan ciddiye almıyoruz. İnsanda kudret var.

Joan yeniden güldü:

— Korkmuyorum, vücudumuza güvenim var, uykumuzdaki düşüncelerden fazla ihtiyacı olan şeyleri o daha iyi bilir.

Ravic bardağı boşalttı:

— Çok doğru, haklısın!

— Artık bu gece uyumayalım.

Ravic şişeyi ay ışığına tutarak — dibinde biraz daha vardı —:

— Pek çok kalmamış ama, bir deneyebiliriz, dedi.

Şişeyi yatağın yanındaki masanın üstüne koydu, dönüp Joan'a baktı ve:

— Sen bir erkeğin bütün bilinen ve bilinmeyen arzuları gibisin, dedi.

— Çok iyi: her gece uyanmalıyız. Ravic. Geceleri gündüzlerden çok başkasın.

— Daha mı iyi?

— Değişiksin, geceleri insanı şaşırtıyorsun! Her vakit bilinmeyen bir yerden gelip, bilinmeyen bir yere gidiyorsun.

— Gündüzler değil mi?

— Her zaman değil, hazan!..

— Çok çekici sırlar; bir kaç hafta önce bunları bana söylemezdin.

— Hayır, seni o kadar tanı mıyordum!

Ravic ona baktı, yüzünde hiç bir tereddüt izi yoktu. Sadece böyle düşünüyor ve bunu tabii görüyordu. Ravic'i kırmak, yahut önemli bir şey söylemek niyetinde değildi.

— Niçin?

— Bir kaç hafta sonra beni daha iyi tanı mış olacaksın, ve o zaman bu kadar şaşırtıcı olmayacağım.

Joan güldü ve: «Tıpkı benim gibi! » dedi.

— Senin gibi değil.

— Niçin olmasın?

— Bu, elli bin senelik Biyoloji bilgisine bağlı. Aşk, kadını açığöz, erkeği de kör eder.

— Beni seviyor musun?

— Evet!.

— Bunu pek sık söylemiyorsun.

Memnun bir kedi gibi gerindi, Ravic: «Tıpkı kurbanından emin bir kedi gibi... » diye düşündü...

Ravic:

— Bazan seni pencereden atmak istiyorum, dedi.

— Niçin atmıyorsun? Ravic ona baktı. Joan tekrarladı: «Yapabilir misin? »

Ravic karşılık vermedi. Joan başını yastığa koydu:

— İnsan bir şeyi sevdiği için yıkabilir mi? Çok sevdiği için onu öldürmek!...

Ravic şişeyi yakaladı: «Allahım, ben sana ne yaptım ki, geceleri uyanıp böyle şeyleri dinlemeğe mecbur kalıyorum? »

— Doğru değil mi?.

— Evet, üçüncü sınıf şair ve kadınların başına gelmediği zaman...

— Yapanlara da mı?

— Tabii!..

— Yapabilir miydin?

Ravic:

— Joan, Allah aşkına bu hizmetçi kızı ağzını bırak, nazariyeler adamı değilim. Amatör yahut profesyonel olarak kâfi derecede adam öldürdüm. Askerlik ettim ve operatörüm. Bu; hayata, hor görene, aldırışsızlık ve saygı besletiyor. Bir çok kere öldüren adam aşk yüzünden öldüremez. Bu şekilde ölümü küçültüp saçma bir şey haline sokma. Ölüm hiç bir zaman saçma ve mânâsız küçük bir şey olamaz. Ve bu kadınları ilgilendirmez, bu erkeklerin işidir. » Bir müddet sustu ve kadının üzerine eğilerek: «Nelerden bahsediyoruz? Sen benim sökülmüş mutluluğum değil misin? Bulutlardaki mutluluğum benim ışık veren mutluluğum! Gel, seni öpeyim. Kimsenin hayata aldırmadığı bugünde hayat bana hiç bir zaman bu kadar değerli görünmemişti.

Işık, her zaman yenilenen ışıktı. Okyanusun derin mavisi ve göğün açık mavisinin birleştiği ufuktan uçan beyaz bir köpük gibi geliyordu. Nefessiz ve aynı zamanda derin bir nefes gibi uçan, akseden, parlayan bir ışık... O kadar parlak, ışıltılı... Uçan vücutsuz bir varlığın verdiği benzersiz, mutlulukla geliyordu.

Ravic düşündü: Başının arkasında nasıl duruyor? Renksiz bir hâle gibi perspektifi olmayan bir boşluk omuzlarından nasıl akıyor! Canan'dan gelen süt gibi, ışıltılardan, akan ipek! Bu ışıktaki kimse çıplak kalamaz. Deri onu yutup yayınlıyor, dışarıdaki kaya lar ve deniz gibi, ışık köpüğü, parlak, şeffaf ve ıslak bir sisten en ince elbise...

Joan: «Buraya geleli ne kadar oluyor? » diye sordu.

— Sekiz gün.

— Sekiz yıl gibi geliyor. Öyle sanıyor musun?.

Ravic:

— Sekiz saat kadar. Sekiz saat ve üç bin yıl! Burada durduğun yerde üç bin yıl evvel bir Etrüsk kadını duruyordu; rüzgâr Afrikadan tam bu istikametten geliyor. Okyanus üzerinden ışığı kovalıyordu.

Joan Ravic'in yanına, kayanın üzerine oturarak:

— Paris'e ne zaman gitmeğe mecburuz? diye sordu.

— Bu akşam gazinoda belli olacak.

— Hep kazanıyor muyuz?

— Biraz.

— Pek usta gibi oynuyorsunuz. Belki öylesiniz, senin hakkında hiç bir şey bilmiyorum. Niçin krupiye seni zengin bir silâh tüccarı imişsin gibi selâmladı?

— Beni silâh ticareti yapan birine benzetmiştir.

— Yalan. Sen de onu tanıdın.

— Nezaket meselesi.

— En son ne zaman burada bulundun?

— Bilmem, çok sene evvel. Ne kadar yanmışsın. Hep böyle yan.

— O zaman daima burada kalmam lâzım.

— İster miydin?..

— Her zaman kalmayı istemezdim. Fakat şimdi yaşadığımız gibi hayatımın sonuna kadar yaşamağı

isterdim. Hiç bir şeye aldirmedan, üzülmeden...

Diyerek Ravic'e döndü ve saçlarını omuzlarından arkaya attı: «Pek sathî değil miyim? »

— Yok!

Kadın güldü ve ona dönerek:

— Sathî olduğunu biliyorum. Fakat, Allahım hayatımızda derinliksiz olan şeyler pek az! Harp, açlık, ihtilâller, isyanlar ve pahalılık... Asla güvenli ve rahat bir zaman görmedik. Şimdiki ötekinin yanında bir çocuk oyuncağı sayılacak, başka bir harp olacağını söylüyorsun. Gerçekten ana babalarımız için daha kolaymış Ra vic... »

— Öyle.

— Kısa bir hayatımız var, derken ellerini sıcak kayanın üzerine koydu. Benim pek değerim yok Ravic. Tarihî bir zamanda yaşamak arzusunda değilim. Mutlu olmak istiyorum ve hayatın da bu kadar üzüntülü ve güç olmamasını isterdim. İşte o kadar...

— Bunu kim arzu etmez ki Joan.

— Sen de mi?.

— Tabîî.

Ravic, mavi, diye düşündü. Maviliklere dalmıştı. O mavi, o hemen hemen renksiz gözüken ufkun mavisisi. Denizin gökle birleştiği yere dallarını saçıyor, sonra denizde bir fırtına şiddetleniyor ve Paris'tekilerden daha mavi olan bu gözlere ulaşıyor.

Joan:

— «Yapabilmemizi arzu ederdim» dedi.

— Fakat yapıyoruz, şimdilik.

— Evet, şimdilik. Bir kaç günlük. Sonra Paris'e dönmeliyiz. Hiç bir şeyi değişmeyen gece kulüplerine, pis otel hayatına.

— Büyütüyorsun, otelin pis değil. Küçük odan eşsiz, bizim otel pis.

Dirseklerini dizlerine dayadı. Rüzgâr saçlarını dağıtıyordu:

— Morosow senin bulunmaz bir doktor olduğunu söylüyor.. Durumunun böyle olması kötü. Yoksa çok para kazanabilirdin, özellikle operatörlükte. Profesör Durant... »

— Onu nereden tanıyorsun?.

— Bazan Şehrâzad'a geliyor. Şef garson Rene onun on bin franktan aşağı küçük parmağını bile kaldırmadığını söylüyor.

— Rene iyi haber almış, maşallah.

— Ve bazan günde iki, hattâ üç ameliyat yapıyormuş. Fevkalâde güzel bir evi varmış, bir de Packard'ı...

Ravic düşündü: Acayip, yüzü hiç değişmiyor. Senelerden beri her kadının anlattığı saçmalıklara rağmen, daha cazip görünüyordu. Âdeta balıkçılara vaazeden deniz renkli su perilerine benziyor. Haklı değil mi? Bu kadar güzellik her zaman haklı değil midir? Ve her özre hakkı yok mu?.

Ravic, köpükler arasında bir motörün kendilerine doğru geldiğini görmüştü. Yerinden kımıldamadı bile. Çünkü niçin geldiğini bilmiyordu. Kadına:

— «İşte iki arkadaşın. » dedi.

Joan motörün geldiğini daha evvel görmüştü:

— «Nerede? Niçin sadece benim arkadaşlarım oluyor? » diye sordu. Sen benden daha önce tanıştın.

— On dakika kadar önce.

— Ne ise, daha evvel ya!.

Ravic güldü:

— Pekâlâ Joan.

— Gitmeğe hacet yok, yapılacak şey basit; gitmiyeceğim.

— Tabiî gitme.

Ravic kayanın üstüne uzanıp gözlerini kapadı. Güneş birdenbire altından sıcak bir çarşaf oldu. Ravic bunun peşinden neyin geleceğini biliyordu.

Joan bir müddet sonra:

— Biz hiç nâzik hareket etmiyoruz, dedi.

— Âşıklar asla nâzik olmazlar.

— İki de bizim için geldiler, yalnız bizi ziyaret için. Eğer motörle bir gezintiye çıkmak istemiyorsan bile, hiç değilse aşağıya in de söyleyiver.

Ravic:

— «Pekâlâ, kısa keselim» diyerek gözlerini araladı: «Benim işim olduğunu söyliyerek dünkü gibi sen gezersin. »

— İş mi? Buna kim inanır? Niçin bizimle gelmiyorsun? Seni çok seviyorlar. Dün gelmediğin için de çok üzüldüler.

Ravic gözlerini tamamıyla açarak:

— Allahım, nasıl oluyor da böyle zeki kadınlar da aptal aptal konuşmaktan hoşlanıyorlar! Sen gezmek istiyorsun, benim ise motörüm yok. Buraya ise bir kaç gün için geldik. Niçin yapacağın iş için muhakkak benim ısrar etmemi istiyorsun? Kendini daha rahat hissetmen için mi?

— İsrara lüzum yok, kendim de yapabilirim.

Ravic'e baktı. Gözlerinde aynı yakıcı ışık vardı, yalnız bir saniye ağzı gerilir gibi olduysa da hu o kadar âni olmuştu ki, Ravic âdeta yanılıp yanılmadığını düşündü. Fakat yanılmadığını biliyordu.

Okyanus rıhtımın taşlarına hızla çarpıyordu. Yüksekçe sıcıyor ve rüzgâr pırıldayan köpük tanelerini serpiyordu. Ravic derisinin üstünde âdeta bir titreme hissetti. Joan, Ravic'e: «Bu senin dalgan. Paris'te bana anlattığın masaldaki dalga. »

— Görüyorum ki unutmamışsın!.

— Evet.

— Fakat sen bir kaya değilsin. Betondan yapılmış bir setsin.

Joan yerinden kalkarak rıhtıma doğru inmeğe başladı. İnerken bütün gökyüzü onun şahane omuzlarına dayanıyordu. Sanki gökyüzünü o taşıyordu. Özürünü evvelden hazırladığı için beyaz motöre binecek, saçları rüzgârda uçarak profilden bir Amazon gibi görünecekti. Ravic kendi kendine: Onlarla gitmemekle ne kadar budalalık ediyorum, diye düşündü. Sonra yine kendi kendine o rol için

hazır olmadığını itiraf etti... Bu unutulmuş günlerin delice büyüklüğü, bir nevi Donkişotizmnden ne kaldı ki? Aylı gecelerde incir ağaçları, Socrates ve Seneca'nın felsefesi ve Schuman'ın keman konçertosu ve diğerlerinden evvel kayıpları kavramak gücü..

Aşağıdan Joan'ın sesini işitti. Biraz sonra motörün boğuk sesini duydu. Onun dümene geçeceğini biliyordu. Denizin ortasında manastırı olan bir ada vardı. Bazan oradaki horozların sesi işitiliyordu. Göz kapağının altından güneş ne kadar kızıl bir renk alıyordu. Gençliğin kırları dökülecek kan çiçekleriyle süslüydü. Denizin eski ninnisi! Vineta'nın çanları! Düşünmemenin büyümlü mutluluğu... ve hemen uykuya daldı.

Öğleden sonra garajdan otomobili alıyordu. Bu Morosow'un Paris'te kiraladığı Talbot markalı bir araba idi. Joan'la onun içinde gelmişlerdi.

Deniz kıyısında ekseriya otomobili sürüyordu. Gök çok berrak, bulutsuz, âdeta çok parlaktı... Corniche'in ortasından Nice, Mon-tekarlo ve Villefranche'a geçiyordu. Eski limanı çok seviyor ve ekseriya rıhtımda küçük bir meyhanede oturuyordu. Montekarlodaki gazinonun önündeki bahçede geziyor, denizin üstündeki intihar mezarlığında dolaşıyordu.. Bir mezar aradı, uzun bir müddet Önün, de durdu ve sonra tebessüm etti. Eski Nice'in dar sokaklarından geçerek şehrin yeni yapılan taraflarını gezdi. Anıt dolu meydanlardan geçti ve nihayet Cannes şehrine ve oradan da kırmızı kayalarında İncildeki adları ile anılan balıkçı köylerine döndü.

Hava çok güzel ve parlaktı. Joan'ı ve kendisini de unutmuştu. Kendisini sadece güne, güneşe, kıyıyı çiçeklendiren denize ve karaya vermişti. Halbuki hâlâ yüksekteki kayalar ve Fransa üzerine yağmur boşalıyordu. Avrupa üzerinde fırtına vardı, fakat bu kıyı bundan haberi yokmuş gibi berraktı. Burası unutulmuş benziyordu. Burada hayatın nabzı başka türlü atıyordu. Toprak burada üzüntü ve tehlike süsleriyle gri bir renk alırken güneş orada huzurla parlamakta olup bütün ışığını bu ölen dünyanın son köpüğünden alıyordu.

Son ışığın etrafında pervane ve sivrisineklerin kısa dansları, kahvelerden gelen müzik kadar saçma. Ekim aylarındaki kelebekler gibi lüzumsuz bir dünya... Yaz, kalpleri donmuş, böylece dans ediyor, konuşuyor, flört ediyor, seviyor; aldanıyor, büyük ölüm rüzgârları gelmeden son bir defa daha kendilerini aldatıyorlar. Saint Raphael'de Ravic otomobili durdurdu. Küçük dört köşe liman yelkenli ve motörlerle doluydu. Rıhtımdaki kahveler göze çarpan renkli büyük şemsiyelerini açmışlardı. Masalarda güneşten yanmış kadınlar oturuyorlardı. Ravic:

— Her şey nasıl geri geliyor. Yaşamamın tatlı, kolay usulü... diye düşündü. Neşeli arzu, serbestlik, kumar... Ne kadar da uzak olsa hâtıralar, o kadar çabuk geri geliyor ki... Bir vakitler bu kelebek hayatım tatmış ve bunun yeteceğini sanmıştı.

Araba dönemeçte yola çıkıp akşam güneşine daldı.

Otele dönünce bir not buldu. Joan, otele gelip onu aramış ve yemeğe dönmeyeceğine dair bir kâğıt üzerine bir kaç kelime kara lamıştı. Ravic te Eden Roc'a indi. Yemekte yalnız bir kaç kişi vardı. Diğerleri Juan-les-Pins ve Cannes'a gitmişlerdi. Bir geminin güvertesi gibi kayanın üstüne kurulan terasının demir parmaklığının kenarına oturdu. Altta deniz köpürüyordu. Guruptan dalgalar koyu kırmızı, yeşilimsi ve mavimtırak olarak geliyor, altın kırmızısı ve portakal rengine değişiyor, karanlığı güçsüz sırtlarına alıp şafak rengi köpük halinde saçıyordu.

Ravic uzun bir süre terasda oturdu. Kendini çok yalnız hissediyor, üşüyordu. Geleceği heyecansız ve apaçık olarak görüyordu. Belki, belki bir süre daha; geciktirebilirdi. Dalavereye veya zekâ oyununa baş vurabilirdi. Bunları çok iyi biliyordu ama, kullanamayacaktı, artık zamanı da geçmişti.. Yapılacak tek iş durumu olduğu gibi kabul etmek, bunu dürüst ve kendini aldatmaksızın yapmaktı.

Ravic, eski şarapla dolu bir bardağı ışığa tutarak düşünmekte sürüp gidiyordu. «Soğuk bir gece, denizin üstünde bir terasa, güneşin ayrılık kahkahalarıyla, çok uzak, yıldızların çanlarıyla dolu bir gök» - İçim de soğuk, diye mırıldandı. Öyle bir ışıldama ki, geleceğin, susmuş ayların üzerinden geçip yine onları karanlıkta bırakıyor. Şimdi hiç bir acı duymadan bunu duymaktaydı. Her zaman acısız olmayacağı için fazla tutulamayacak yabancı bir şarapla dolu, öyle bir şarap ki, ölen ihtirasın tatsız sirkesine dönecek. Bu uzun sürmeyecekti. Diğer hayatta çok büyük bir başlangıç olduğu için sürmeyecek. Suçsuz ve düşüncesiz, bir nebatın ışığa dönmesi gibi o da neşeli bir hayatın arzu ve değişikliklerine doğru dönüyordu. Gelecek istiyordu. - Ve bu; onun verebileceği sefil haldi. Daha hiç bir şey olmamıştı. Gerekmiyordu da olaylar çok zaman evvel kararlaştırılıyordu. Ekseriya bunun farkına varılmıyor.. Ancak sonuç karar zannediliyordu. Halbuki bu karar aylarca evvel sessizce gelmiş oluyor.

Ravic bardağını boşalttı. Sanki hafif şarabın tadı değişmiş gibiydi. Bardağını doldurup yine içti. Şarap eski tadını bulmuştu.

Kalkıp, otomobili Cannes'a, Gazino'ya doğru sürdü.

Telâşsız ve büyük risklere girmeden oynadı. Son On iki ve Yirmi yediyi oynadı. Sonra yine Yirmi yediyi oynadı. Bir saat sonra da 3000 frank kazanmıştı. Yirmi yedi müstesna potları iki misline çıkardı ve Dördü de oynadı.

Joan'ın içeri girdiğini görmüştü. Elbisesini değiştirmişti. Demek kendisi otelden çıkar çıkmaz, dönmüş. Onu motörden çağıran iki adamla beraberdi. Ravic Le Clerq'i bir Belçikalı, Nuget'i bir Amerikalı olarak biliyordu. Joan fevkalâde güzeldi. Arkasında iri

Gri çiçekli beyaz bir gece elbisesi vardı. Bu elbiseyi hareket etmeden bir gün önce satın almıştı.

Joan elbiseyi görünce kendisine koşmuş ve: «Gece elbisesinden nasıl oluyor da bu kadar iyi anlıyorsunuz?» diye sormuştu. «Benimkinden daha güzel ve daha pahalı» diye eklemişti. Ravic: «Dala henüz konmuş olduğu halde kanatları uçmağa hazır bir kuş» diye düşündü. Krupiye önüne fişleri attı: Kare kazanmıştı. Kazandıklarını alarak oyunu bıraktı.

Joan bakara masasına doğru gitti. Ravic'in kendisini görüp görmediğini bilmiyordu. Oynamayan bir kaç kişi Joan'a baktılar. O. her zamanki hedefsiz, sanki hafif bir rüzgâra tutulmuş yürüyüşüyle ilerliyordu. Başını çevirip Nugent'e bir şey söyledi. Ravic o anda birdenbire elleriyle fişleri itip, yeşil masadan kalkıp Joan'ı alıp çabucak bütün bu kalabalıktan uzak bir adaya, belki şu Antibe ufuklarındaki adaya, uzaklara götürüp onu herkesten uzak, kendisine saklamayı şiddetle arzuladı...

Yine oyuna başladı. Yedi çıkmıştı. Adalar seni gizleyemez. Kalbin huzursuzluğu gizlenemez: insan kollarında tuttuğu şeyi çok kolay kaybeder — Bıraktığı şeyi asla! diye düşündü. Top yavaş yavaş

dönerek durdu. On iki, Tekrar oynadı.

Başını kaldırdığı zaman bakışları Joan'ınkilerle karşılaşmıştı. Joan masanın öbür başında durmuş, ona bakıyordu. Ravic başıyla selâm vererek gülümsedi. Joan ona bakıyordu. Tekerleği göstererek omuzlarını silkti. On dokuz çıkmıştı. Fişlerini yerleştirdikten sonra başını kaldırdı. Joan gitmişti. Yerinden kalkmamak için kendini zorladı. Yanında duran paketten bir sigara çıkarttı. Oyunculardan biri bir kibrit yaktı. Bu, çıplak kafalı, şişman, üniformalı birisiydi: «Zamanlar değişti» dedi.

Ravic adamı tanımıyordu: «Evet. » dedi.

— Yirmi dokuzda çok başka idi.

— Evet.

Ravic 1929 da Cannes'da olup olmadığını hatırlamıyordu. Adam her halde lâf olsun diye söylemişti. Farkında olmayarak, dört numara geldiğinden oyuna biraz daha dikkat etmeğe çalıştı. Birdenbire orada bir kaç gün daha fazla kalabilmek için kumar oynamak ona saçma geldi. Hangi maksatla oynuyordu? Niçin buraya gelmişti? Bu bir yetersizlikti, başka hiç bir şey değil. Bu his insanın içinde sessizce, yavaşça besleniyor ve insan denemek istediği zaman meydana çıkıyordu. Morosow haklı idi; bir kadını kaybetmenin en iyi usulü ona ancak bir kaç gün yaşayabileceği bir hayatı tattırmaktı. Joan onu elde etmeğe çalışacaktı, yahut da kendisini bu şekilde uzun zaman yaşatabilen birini arayacaktı. Ravic kendi kendine: Ona ayrılmamız gerektiğini bildirmeliyim, diye düşündü. Çok geç kalmadan, Paris'te ondan uzaklaşmalıyım.

Bir başka masaya gidip oyun izlemeyi aklından geçirdi. Fakat içinde istek duymuyordu. İnsan bir vakitler her an yapabildiği bir şeyi, sonradan kısa bir süre yapmamalı idi. bakındı. Joan ortada yoktu. Bara gidip bir konyak içti. Sonra otomobilinin durduğu yere gidip bir saat kadar etrafta dolaşmak isteğiyle otomobiline bindi..

Tam yola çıkarken Joan'ın geldiğini görmüştü. Joan telâşla -ona doğru gelerek:

— «Eve bensiz mi gidiyordun? » diye sordu.

— Bir saat kadar dağlarda dolaşacak, sonra geri dönecektim.

— Yalan söylüyorsun! Geri dönmek niyetinde değildin! Beni bu budalalarla yalnız bırakacaktın.

Ravic:

— «Joan, » dedi, «nerede ise o budalalarla birlikte olmana sebep olarak beni göstereceksin.

— Kabahat sende. Kızdım da onun için motörle gittim. Döndüğümde niçin otelde yoktun?

— Senin o aptallarla bir yemek davetin vardı.

Joan bir an şaşaladı: «Otele gelip seni bulamayınca ben de . onlara söz verdim. »

— Peki Joan. Sözü uzatmayalım. Eğlendin mi bari?

— Hayır.

Joan karşısında nefessiz, heyecanlı, gecenin karanlığı içinde ateşli bir tavırla duruyordu. Ay saçlarına vuruyor, dudakları soluk yüzünde öyle kırmızı duruyordu ki, hemen hemen simsiyah gibi gözüküyorlardı. 1939 yılı şubat ayında idiler, Paris'e döndükleri zaman kaçınılması mümkün olmayan; yavaş yavaş başlayacak küçük yalanlar, kavgalar ve incitmelerle ayrılabilirlerdi. Ravic, bu iş olmadan onu bırakmak istiyordu. Fakat o hâlâ yanında idi ve artık pek çok vakitleri de kalmamıştı.

Kadın:

— «Nereye gidiyordun? » diye sordu.

— Belirli bir yere değil. Dolaşacaktım.

— Ben de geleceğimi.

— Evet ama, budalaların ne diyecekler?

— Hiç bir şey. Onlara vedâ ettim bile. Beni beklediğini söyledim.

— Fena değil. Sen düşünceli bir çocuksun. Bekle de şunun üstünü örteyim.

— Öyle bırak! Pardesüm beni ısıtır. Yavaşça sür. Bütün kahveleri geçelim; oralarda oturan insanların yapacak hiç bir şeyleri yok, mutlu oturuyorlar, çekişecek konuları da yok.

Joan Ravic'in yanına oturdu ve onu öptü:

— «Ravic, bu Riviera'ya ilk gelişim. Bana gücenme! Buraya ilk geliyorum, burada geceler soğuk değil ve yağmur yağmıyor. »

Ravic, otomobili kalabalığın arasında, Carlton oteli civarından Juan - les - Pins'e doğru sürdü.

Joan tekrarladı: «İlk defa. İlk defa Ravic. Ve senin verebileceğin her cevabı biliyorum. Bununla ilgisi yok! » Ravic'e yaklaşıp başını omuzlarına dayadı: «Bugün olanları unut! Düşünme! Ravic otomobili o kadar güzel kullanıyorsun ki, bunu biliyor musun? Benim aptallar — dün aynı şeyi söylüyorlardı. Dün ne marifetler yaptığını görmüşler. Âdeta inanılmayacak bir şey. Senin geçmişin yok. Senin üzerine hiç bir şey bilinmiyor. Şu aptalların hayatı üzerine seninkinden yüz defa daha fazla bilgim var. Burada calvados bulabilir miyiz? Bu akşamki heyecandan sonra ona ihtiyacım olduğunu hissediyorum. Seninle yaşamak çok güç.

Otomobil yolun üzerinde kuş gibi uçuyordu. Ravic sordu: «Çok mu hızlı gidiyorum? ».

— Hayır! Daha çabuk git! Öyle ki rüzgâr üstümüzden, bir ağacın yaprakları arasından geçtiği gibi geçsin! Gece nasıl geçiyor. Her tarafım aşkla dolu. Âşık olduğum için herkes içimi okuyabilir. Seni o kadar çok seviyorum ki, bir ekin tarlasında bir adamın baktığını gören bir kadın gibi kalbim açılıyor. Kalbim sanki yere uzanmak istiyor. Bir çayırdaki uzanıp uçmak istiyor. Delilik bu. Sen otomobil kullanırken seni seviyorum. Artık hiç bir zaman Paris'e dönmeyelim. Bu otomobili alıp bir kutu mücevher çalalım, yahut bir banka soyalım. Ve bir daha dönmeyelim.

Ravic küçük bir barın karşısında otomobili durduttu. Motörün sesi durdu ve denizin geniş nefesi duyuldu: «Gel, burada calvados bulabiliriz. Kim bilir ne kadar içtin? »

— Çok fazla. Senin yüzünden. Birdenbire şu aptalların saçmalıklarını dinleyemez oldum.

— Niçin bana gelmedin?.

— Sana geldim.

— Evet. Gideceğimi sandığın zaman. Bir şey yedin mi?.

— Çok az bir şey. Karnım aç. Sen kazandın mı?.

— Evet.

— Öyle ise en pahalı lokantaya gidelim, havyar yiyelim, Şampanya içelim. Harpten önceki babalarımız, annelerimiz gibi olalım, hiç bir şeye aldırmayalım, duygulu, korkusuz, kötü zevkli olalım, gözyaşları, ay ışığı, zakkum ağaçları, kemanlar, Okyanus ve aşktan bahsedelim. Bir evimiz, bahçemiz, senin bir kimlik kâğıdın ve geleceğin, benim de senin hatırın için bir işimi bırakmış olmam ve yirmi yıllık beraberlikten sonra birbirimizi hâlâ sevip - sen beni hâlâ kıskanıyor ve güzel buluyorsun. Sen gece eve gelmeyince beni uyku tutmadığını... bütün bunları hayâl etmek istiyorum..

Ravic, Joan'ın yüzünden akan yaşları gördü Joan gülümsedi:

— «Bütün bunlar, sevgilim, dediğim gibi - bu zevksizlikten... »

Ravic:

— «Haydi, dedi. Madrid şatosuna gidelim. Dağlar arasındadır ve orada Rus çingeneleri ve istediğin her şey var. »

Sabah erkendi. Aşağıda deniz; dalgasız, gri bir renk almıştı. Gökte ne bulut, ne de bir renk vardı. Yalnız ufukta denizden küçük bir gümüş parçası yükseliyordu. O kadar durgundu ki birbirlerinin nefesini duyuyorlardı. Yalnızdılar, onlardan başka kimse yoktu.

Ravic:

— «Gün doğuyor» dedi. Şimdi gece dünyanın öbür tarafındadır. Bir gün tayyareler bizi onlara ulaştıracak. Hızları dünyanın dönme hızı ile bir olacak. O zaman sabah saat dörtte seni seviyorum dersin bunu ölümsüz bir saat yapabiliriz. Zamanla beraber dünyanın çevresinde döneceğiz ve zaman duracak.

Joan ona doğru eğildi:

— «Elimde değil. Bu olağanüstü! Kalbi acıtacak kadar güzel. — Gülebilirsin. —

Joan ona baktı: «Bahsettiğin tayyare nerede? O icat edilinceye kadar biz ihtiyarlamış olacağız, sevgilim. Ben ihtiyarlamak istemiyorum. Ya sen? »

— Evet. Ben istiyorum.

Gerçek mi?

— Mümkün olduğu kadar yaşlı olmak.

— Niçin?

— Bu gezegenin ne olacağını görmek istiyorum.

— Ben ihtiyarlamak istemiyorum.

— Sen ihtiyarlamayacaksın. Hayat yüzünün üzerinden geçip gidecek, o kadar. Ve bundan ötürü daha güzel olacaksın. İnsan yalnız hissiz kaldığı zaman ihtiyarlar.

— Hayır. Sadece sevmediği zaman.

Ravic cevap vermedi. Seni bırakmak, diye düşündü. Seni bırakmak! Bir kaç saat evvel ben Cannes'da ne düşünüyordum?

Joan kollarının arasında kımıldadı: «Artık eğlence bitti. Seninle eve döneceğiz ve beraberce yatacağız. Bütün bunlar ne kadar güzel! İnsanın bütün ruhuyla yaşaması en mükemmel bir şey. Son katresine kadar tatmin edilmek, vereceği başka bir şey olmayınca insanın durgunlaşması... — Gel, eve, ödünç aldığımız bu yuvaya bir köy evine benzeyen o beyaz otele dönelim... —

Otomobil, motörün yardımını istemeksizin yılkavi yoldan aşağıya kaymağa başladı. Gün yavaş yavaş ağarıyordu, toprak çiğ kokuyordu. Ravic ışıkları söndürdü. Corniche'i geçtikten sonra sebze ve çiçek dolu arabalar gördüler. Nice yolunda idiler. Sonra bir grup atlı yanlarından geçti. Atlıların yüzleri bornuzların altında simsiyahtı.

Ravic Joan'a baktı. Joan gülümsedi. Yüzü her zamankinden daha ince idi. Yorgun ve sararmıştı. Bu yorgunlukla bu yüz ona bir gün evvelki sabahın durgunluğu içinden daha güzel gözükte: O sabah ki hâlâ zamansız sükûn içinde, sual korkusu olmadan ka-ranlıkta yüzüyor gibi idi.

Antibe körfezi onlara doğru, büyük bir halka halinde geliyordu. Sabah gitgide aydınlanıyordu. Parlayan gün ışığında dört zırhlının kurşunî gölgesi, üç destroyer ve bir kruvazör duruyordu. Bunlar limana geceleyin gelmiş olmalı idiler. Kaybolan ufukta alçak, tehditkâr ve sessiz duruyorlardı.

Ravic Joan'a baktı. Başı omuzuna dayalı, uyuya kalmıştı.

Ravic hastaneye gidiyordu. Riviera'dan döneli bir hafta olmuştu. Âniden durdu... Gördüğü şey bir çocuk oyuncağına benziyordu. Yeni bir bina güneşin altında pırıl pırıl parlıyordu. Tahta perde parlak

göge karşı çekilmiş ağı andırıyordu. Kalas üzerinde bir şekil havada sendelemeğe başladığı an sanki üzerine bir sinek konmuş bir kibrit çöpü gibi yuvarlanmağa başladı. Düştü. Düşüş bitmeyecekmiş gibi idi — Şekil bağımsız kaldı; şimdi kollarını açan ve havada uçan küçük bir taş bebek olarak görünüyordu . Sanki dünya donmuş ve bir an için ölüm gibi hareketsiz kalmıştı. Hiç bir şey kımıldamıyor, rüzgâr esmiyor, ses çıkmıyor, nefes alınmıyordu. — Yalnız o küçük şekil ve sert tahta düşüyor ve düşüyordu...

Sonra birdenbire her şey gürültü ve hareket oldu. Ravic nefesini tuttuğunun farkına varmıştı, koşmağa başladı.

Adam kaldırım üzerinde yatıyordu. Bir saniye evvel sokak bomboştu. Şimdi ise halk doluyordu. Alârm işareti verilmiş gibi bütün istikametlerden geliyorlardı. Ravic kalabalık arasından kendine yol açmaya başladı. İki amele adamı kaldırmağa çalıştı. yollardı Bağırıldı: «Yavaşça olduğu yere koyun! Dikkatle! Yavaş yavaş! »

İşçilerden biri sordu:

— «Siz kimsiniz? Doktor musunuz? »

Ravic ihtiyar adama: «Evet! » dedi.

— Peki.

İşçiler yaralıyı kaldırım üzerine koydular. Ravic diz çöktü ve onu muayene etti. Terli gömleğini açtı ve vücudunu dinledi. Sonra ayağa kalktı. Evvelce konuşan amele: «İyi mi? Bayılmış değil mi? » Ravic: «Hayır» mânasına başını salladı. İşçi «Nasıl? » diye sordu.

Ravic: «Öldü! »

— Öldü mü?

— Evet.

Adam inanmıyarak: «Fakat, beraber yemeğimizi yiyorduk. »

Kalabalığın arasından biri:

— «Burada doktor yok mu? » diye bağırıldı.

Ravic: «Ne oluyor? » diye sordu.

— Burada bir doktor var mı? Çabuk!.

— Ne oluyor?.

— O kadın...

— Düşen kalasın çarptığı kadın. Kan kaybediyor.

Ravic kalabalık arasından çıkmağa çalıştı. Bir kireç yığını yanında kum üzerinde mavi önlüklü, kısa boylu bir kadın yatıyordu. Yüzü kırışık, solgun gözleri kıpırdamadan duruyordu. Boynunun altından kan bir kaynaktan fişkiriyor gibi yanına doğru akıyor, eğri bir hat çiziyor ve garip, şekilsiz bir iz bırakıyordu. Başının altından koyu bir göl süratle kumların içine yayılmaktaydı.

Ravic parmaklarıyla kadının damarını sıktı ve cebinden bir sargı ile beraberinde taşıdığı bütün ilk yardım vasıtalarını çıkardı. Yanındaki adama: «Tutun şunu! » dedi.

Dört el ona sıra ile sarıldı. Çanta kumun üzerine düştü. Açıldı. Ravic makası çıkardı ve bandajı kesti.

Kadın bir şey söylemiyordu. Gözleri hâlâ kımıldamıyordu.

Ravic:

— «Hiç merak etme anne» dedi «Hiç merak etme! » her şey yoluna girecek.

Kalas omuzuna ve boynuna çarpmıştı. Omuz ezilmişti. Ravic: «Sol kolunuz» dedi. Ve boynu muayene etti. Cilt sıyrılmış fakat başka bir bere yoktu, ayağı burkulmuştu. kemiğe ve bacağa vurdu, kurşunî çorapları iyi örülmüş, yırtıksız, dizinin altından siyah bir kurdele ile bağlamıştı. — İnsan ne kadar da teferruat görüyor! Siyah bağlı potinler, tamir görmüş, bağları iki defa düğümlenmiş, ayakkabılar baş parmağı hizasından dikilmiş.

Ravic:

— «Cankurtaran otomobili için telefon eden oldu mu? » diye sordu.

Kimse cevap vermedi. Biraz sonra biri: «Zannedersen polis çağırdı. » dedi.

Ravic başını kaldırdı: «Polis mi? Nerede? »

— Orada. — Öteki polisin yanında...

Ravic kalktı: «Öyle ise her şey yapılmıştır. »

Tam yürüyüp gideceği sırada polis kalabalık arasından çıktı. Eli defterli genç bir adamdı. Heyecanla; küçük uçsuz kalemını ağızına götürdü: «Bir dakika... »

Ravic: «İcap eden her şey yapıldı. » dedi.

— Bir dakika efendim.

Ravic açıklamak zorunda kaldı: «Acele gitmem lâzım. Hastam var. »

— Bir dakika efendim. Doktor siz misiniz?

— Damarı bağladım. Cankurtaranı beklemekten başka bir şey kalmadı.

— Bir dakika doktor! Burada kalmanız gerek. Olayın tanığı oldunuz.

— Kazayı görmedim. Buradan geçiyordum hepsi bu kadar.

— Buna rağmen burada kalmalısınız.

Ravic etrafına baktı. Kalabalık etrafını bir duvar gibi çevirmişti. Kaçmağa imkân yoktu. Polise:

— «Dinleyin, dedi. Çok acele bir işim var... »

— Peki doktor. Her şey birer birer yazılmalı. Kalmak zorundasınız. tanıklığınız önemlidir.

— Kadın ölmez.

— Kimse bilmez. Hem de tazminat meselesi var.

— Bir can kurtaran çağırdınız mı?

— Bir arkadaşım isle ilgileniyor. Beni sıkmayın, sonra daha uzun sürer.

Amelelerden biri Ravic'e: «Kadın ölüyor, sen sıvışmak istiyorsun. » diye çıkıştı.

— Ben burada olmasaydım şimdi ölmüş olacaktı.

Amele mantıksızca cevap verdi:

— «Öyle ise kalman gerek. »

Bir fotoğraf makinesinin sesi işitildi ve alınının üstünden geriye itilmiş bir şapka taşıyan bir adam güldü. Ve: «Bir tane de: sargıları sararken alalım. »

Ravic:

— «Olmaz! » diye cevap verdi.

Adam:

— «Fakat bu gazete için. İsminizi, adresinizi de yazarız. Kadının hayatını kurtardınız dedi. Resminizin altına eklenince size iyi bir reklâm olacak. Lütfen şöyle durun. Işık bu tarafta daha iyi. »

Ravic:

— «Cehenneme kadar yolun açık. Kadının acele can kurtarana ihtiyacı var! » dedi. «Sargılar böyle uzun zaman kalamaz. Can kurtaran geliyor mu onunla ilgilenin. »

Polis:

— «Her şevin sırası var. Doktor diye fikrini açıkladıktan sonra: Raporumu bitireyim de... »

Çelimsiz bir genç sordu:

Kadın: «Ölen ismini söyledi mi? »

Polis yere tükürerek: «Çenene... » diye küfür savurdu.

Adamlardan biri gazete fotoğrafçısına:

— «Şuradan bir resim al. » dedi.

Gazeteci: «Neden? » diye sordu.

Adam:

— Kaldırımında olduğunu göstermek için:

— «Görüyor musunuz?... » diye Attention ve Danger kelimeleri yazılı bir tabelâ göstererek: «Sen resmi al da herkes görsün. İhtiyacımız var. Tazminat konusu... »

Fotoğrafçı:

— «Ben gazeteciyim, ancak enteresan şeyleri çekerim. » diye cevap verdi.

— Fakat bu da ilgi çekici. Bundan daha enteresan ne olabilir ki? Arka plânda bir tabelâ!

— Tabelâ beni ilgilendirmez, ben vak'a isterim.

— Öyle ise bunu rapora yaz... Diye adam polisin omuzuna dokundu. Raporunuza bunu da ekleyin, kadın kaldırımın kapalı olan kısmında idi. Yol kapatılmıştı.

Polis hiddetle: «Siz kimsiniz? » dedi.

— İnşaat şirketinin mümessiliyim.

— Güzel. Siz de kalınız. Sonra kadına eğilerek: İsminiz nedir? İsminizi söyleyin dedi.

Kadın dudaklarını kımıldattı. Göz kapakları kelebek gibi, yorgun kurşunî pervaneler gibi titremeğe başladı.

Bu arada Ravic: Ne yapıp yapıp sıvışmanın yolunu bulmalıyım. diye düşünüyordu.

Polis: «Hay Allah kahretsin! Belki de kadın delirdi! Başımıza bir iş daha çıktı demek. Benim mesai saatim üçe kadar. » diye söylendi.

Kadın: «Marcel» dedi.

Polis bekledi:

— «Ne? Bir dakika! Ne? » Tekrar kadının üzerine eğildi: «Ne? Bîr daha söyle bakayım. »

Kadın susuyordu. Polis inşaat şirketinin mümessiline çatarak:

— «Bu çene ile insan nasıl rapor hazırlayabilir? »

Bu anda fotoğraf makinesinin sesi yine işitildi. Ve fotoğrafçı:

— «Teşekkür ederim, tam hareketli bir resim olacak! » dedi.

İnşaat şirketinin memuru: «Resmin içinde firmanın tabelâsı gözükiyorsa şimdiden yarım düzine ısmarlarım. » diye polisi beklemeden söze karıştı.

Fotoğrafçı:

— Hayır! Ben Sosyalistim. Sigorta parasını ver de öğren. Seni milyonerlerin zavallı köpeği, seni! » dedi.

Bir can kurtaran sesi duyuldu. Ravic: Tam sırası, diye düşündü. Bir adım attı, fakat polis onu tuttu: «Özür dilerim doktor, bizimle merkeze gelmeniz gerek. »

Arkalarına bir polis daha gelmişti. Yapılacak bir şey kalmamıştı . Ravic: «Onlarla bulunmam belki daha iyi olur» dedi. Ve beraberce yürüdüler.

Karakoldaki nöbetçi memur vakayı anlatanları ve raporu yazan polisi sessizce dinlemişti. Sonra Ravic'e döndü: «Siz Fransız değilsiniz. » dedi. Bunu; sormadığı halde biliyormuş gibi söylüyordu.

Ravic:

— «Hayır, değilim. » dedi.

— O halde nesiniz?.

— Çek.

— Burada nasıl doktorluk ediyorsunuz? Fransız vatandaşlığına geçmeden burada doktorluk edemezsiniz.

Ravic güldü:

— «Burada çalışmıyorum. Zevk için dolaşan bir turistim. »

— Pasaportunuz yanınızda mı?.

Başka bir memur:

— «Buna lüzum var mı Fernand? diye konuşmaya karıştı. Efendi kadına yardım etti. Adresi de bizde. Bu kadarı yetişir. Başka tanıklar da var. »

— Görmek istiyorum. Pasaportunuz yanınızda mı? Veyahut kimlik kâğıdınız?...

Ravic:

— «Elbette yok. Kim pasaportunu her zaman yanında taşıyor ki?

— Nerede?

— Sefarethanede. Bir hafta evvel temdit için götürmüştüm.

Ravic eğer pasaport otelde deseydi oraya bir polisle gitmeğe

zorlanacağını ve yalanının meydana çıkacağını biliyordu. Hem de başını kurtarmak için yanlış adres vermişti. Sefareten ise ümitliydi.

Fernand:

— «Hangi sefarette? » diye sordu.

— Çek sefarethanesinde.

Fernand Ravic'e bakarak:

— «Telefon eder sorarız. » dedi,

Tabiî.

Fernand bir an durdu:

— Peki öyle ise, dedi. Soralım.

Kalkarak yandaki odalardan birine girdi. Öteki memur fena vaziyette kalmıştı. Ravic'e dönerek:

— «Affedersiniz, doktor» dedi. «Tabiî bunlara hiç lüzum yoktu. Mesele şimdi aydınlanır. Yardımınızdan dolayı size teşekkürler.

Ravic:

— «Mesele aydınlanır» diye düşünüyordu. » Sigarasını çıkarırken sakın sakın etrafına bakınıyordu. İki jandarma kapıda idi. Bir tesadüftü, kimse henüz ondan şüphe etmiyordu. Jandarmayı bir tarafa itebilirdi. Fakat şirketin mümessili ve iki amele vardı. Vazgeçti. Kaçmak zor olacaktı. Kapının dışında da kim bilir kaç tane polis vardı.

Fernand geri dönmüştü:

— «Sefarete sizin adınıza pasaport yok. »

Ravic: «Belki vardır. Telefondaki memur her şeyi bilemez. Bu işlere bakan bir sürü memur var. »

— Bunu bilirler.

Ravic cevap vermedi. Fernand:

— «Siz Çek de değilsiniz. » dedi. Öteki memur söze karıştı:

Fernand!.

— «Telâffuzunuz Çek telâffuzu değil. » dedi.

— Belki.

Fernand başarıyı elde etmiş bir davranışla:

— «Siz bir Almansınız. Ve pasaportunuz yok. »

Ravic: «Belki» diye cevap verdi.

— «Ben bir Faslıyım ve dünyadaki bütün Fransız pasaportlarına sahibim.

Fernand hırsla bağırdı:

— «Mösyö, ne hakla Fransız Müstemleke İmparatorluğuna hakaret ediyorsunuz? »

Amelelerden biri:

— «Bok» dedi, İnşaat şirketinin mümessili selâmlamak ister gibi yüzünü ekşitti:

— Fernand, bilmiyor ki...

— Yalan söylüyorsun. Pasaportun var mı, yok mu? Cevap ver! Sen Çek değilsin.

Ravic:

İnsanların fare tarafı. İnsanların içinde ölmeyen fare tarafı, diye düşündü. Benim pasaportum olmuş olmamış, sanki herifin umuru idi. Fakat fareler bir koku aldılar mı delikten çıkarlar...

Fernand köpek gibi uluyarak:

— «Cevap ver» diye bağırdı.

Ravic düşünüyordu: Bir parça kâğıt! Olmuş, olmamış! Bu kâğıt olsa şu herif önümde yerlere kadar eğilecek. Bir cinayet işlemiş, yahut bir banka soymuş dahi olsam beni yine selâmlayacak. İsâ'nın bile pasaportu olmasa hapishanede çürüyecek... Hapishanede mahvolacak. Hoş otuz yaşından önce öldü de.

Fernand:

— «Bu iş düzelinceye kadar burada kalacaksınız. Bakalım, göreceğiz. »

Ravic:

— «Peki! » dedi.

Fernand odadan dışarı çıktı. Diğer memur kâğıtları karıştırıyordu:

«Mösyö» dedi. Çok müteessirim. O bu işle aklını kaçırmış. Eğer benim elimde olsaydı... »

— Aldırma!

Amelenin biri sordu: «Bizim işimiz bitti mi? »

— Evet.

— Pekâlâ. Sonra Ravic'e döndü:

— «Dünya ihtilâli olduğu vakit pasaporta ihtiyacın kalmayacak » dedi.

Memur: «Her halde anlarsınız» dedi. «Fernand'ın babası büyük harpte öldü. Onun için Almanlardan nefret eder ve böyle şeyler yapar. Anlamalısınız. » Bir süre; güç bir durumda kalmış gibi durakladı ve: «Çok esef ettim, efendim. Eğer benim elimde bir şey olsa... »

Ravic çevresine bakarak:

— «Zararı yok. » dedi. «Şu Fernand dönmeden bir telefon edebilir miyim? »

— Buyurun. İşte telefon. Çabuk olunuz.

Ravic Morosow'a telefon etti. Başına gelenleri Almanca olarak anlattı ve kendisine ne isim verdiğini söyledi. Morosow Veber'e telefon edecekti.

Morosow: «Joan da mı? » dedi. Ravic durakladı:

— «Hayır, şimdilik değil. Beni burada alıkoyduklarını fakat bir iki güne kadar durumun düzeleceğini söyle. Ona iyi bak. »

Morosow «Olur. » dedi. Sonra isteksiz: «Peki, Wozzek. » diye ekledi. Fernand döndüğü an Ravic telefonu kapadı.

— «Ne konuşuyordunuz? » dedi: «Çekçe mi? ».

— Esperanto.

Veber ertesi sabah geldi. Etrafına bakınca: «Ne Allahın belâsı delik. » dedi.

Ravic:

— «Fransız hapishaneleri hakikî hapishanelerdir, insaniyetin saçma fikirleriyle değişikliğe uğramamış on sekizinci asırdan kalma rutubetli hapishaneler. » diye cevap verdi.

Veber:

— «Bu iğrenç bir şey, sizin buraya girmeniz hakikaten iğrenç. »

— İyilik etmeğe gelmiyor hemen onun acısını çekiyorsunuz. Kadını orada ölmeğe bırakmalı idim,

Veber. Demir kalpli bir devirde yaşıyoruz...

— Çelik kalpli bir devir. Burada gizli yaşadığının farkına vardılar mı?

— Tabii.

— Adresinizi de öğrendiler mi?

— Tabii hayır. Eski International otelini ele veremem. Otelci cezaya çarpılır. Pasaportsuz müşterilere oda vermeğe hakkı yok. Polis tahkikat yaparsa bir düzine mülteci yakalanır. Adres olarak Lancaster otelinin adını verdim. Pahalı, şık bir otel; vaktiyle bir kere orada kalmıştım.

— Yeni ismin Wozzek mi?

— Dördüncü ismim Vladimir Wozzek.

— Hay Allah kahretsin, bir şey yapabilir miyiz, Ravic?

— Pek az... Önemli olan, benim buraya bir kaç kere daha geldiğimi öğrenmeleri. Yoksa altı ay kodeste kalmam gerek...

— Babasının canına!...

. — Evet. Dünya her gün biraz daha insancı oluyor. Nietzsche tehlikeli çağ diyor. Mültecilerin isteklerine aykırı bunu tatbik ediyorlar.

Veber düşündü. Birdenbire: «Durant. » dedi. «Durant'ın tanıdıkları çok. Etkisi olabilir. Eminim ki bir şeyler yapabilir. Ben onu yumuşatabilirim. » Veber âniden kendi sözünü keserek: «Allahım, senin şu böbrek ameliyatını yaptığın adam mühim bir şahsiyettir.

— Benim değil, Durant'ın yaptığı ameliyat.

Veber güldü:

— «Tabii. İhtiyara bir şey söylemeyiz. Fakat bir şey yapmazsa kalbini sökerim. »

— Pek başaracağını sanmıyorum. Geçenlerde ona iki bin franga mal oldum. O tip kimseler bu gibi şeyleri kolay unutmaz.

Veber oldukça neşeli:

— «Unutur, dedi. «Ameliyatların özelliğini açıklarım diye korkar. Hem de sana çok ihtiyacı var. »

— Başka birisini kolayca bulabilir. Binot yahut başka bir mülteci operatör. Kıtılığı yok ya!

Veber bıyığını sıvazladı: «Ama senin ihtisasında birisini bulamaz. Bir deneyelim. Hemen bugün işe başlarım. İstedğin bir şey var mı? Yemekler nasıl? »

— Berbat. Fakat bir şeyler aldırıyorum.

— Sigara ister misin?

— Yeteri kadar var. İstedğim şey banyo, hakikî bir banyo. Fakat bunun için de bir şey yapmana imkân yok...

Ravic hapisanede, kurşuncu bir Yahudi, yarı Yahudi bir yazar ve bir Polonyalı ile beraber iki hafta yaşadı. Kurşuncu Berlin'in hasretini çekiyordu. Yazar Berlin'den nefret ediyor, Polonyalıyı ise hiç bir şey ilgilendirmiyordu. Ravic sigaraları dağıtıyor, yazar Yahudi hikâyeleri, anlatıyordu. Pis kokuları defetmek içinse kurşuncu işe yarıyordu.

İki hafta tutuklu kaldıktan sonra Ravic'i çağırdılar. Evvelâ bir memur parası olup olmadığını araştırdı.

— Evet. Var.

— Peki. Öyle ise bir taksiye binebilirsiniz, o halde dedi.

Yanma bir de görevli kattılar. Sokak aydınlık ve güneşli idi.

Bu saatte sokağa çıkmak iyi şeydi. Kapıda ihtiyar bir adam balon satıyordu. Ravic onun hapishane kapısında niçin balon sattığını bir türlü kestiremedi. Bir taksi durdurdu.

Ravic: «Nereye gidiyoruz? » diye sordu.

— Şefe.

Ravic hangi şefe gittiklerini bilmiyordu. Bir Alman toplama kamp şefi olmasın da kim olursa olsun. Dünyada yalnız bir felâket olabilirdi. O da, zavallı bir halde bir işkence rejiminin eline düşmek. Başına gelen vak'a ise zararsızdı.

Taksinin bir radyosu vardı. Ravic düğmeyi çevirdi. İlkönce sebze fiyatlarını öğrendi, arkasından da siyasî haberleri. Görevli esnedi. Ravic başka bir istasyon açtı. Müzik: Görevli doğruldu ve: «Charles Trennet, Menilmontant. Birinci sınıf. » dedi.

Taksi durdu. Ravic parayı verdi. Bütün bekleme yerleri gibi ter ve toz kokan bir salona girdi.

Yarım saat kadar oturdu, bir yolcunun giderken bıraktığı La Vie Parisienne'in eski bir baskısını okudu. Kitapsız geçen iki haftadan sonra gazete ona klâsik bir edebiyat parçasıymış gibi gelmişti. Oradan şefin huzuruna çıkarıldı.

Kısa boylu, şişman adamı bir süre dikkatle izledi, tanıyamadı. Ameliyat ettiği kişilerin yüzüne bakmak alışkanlığında değildi. Yüzlerin — onun için — rakamlardan farkı yoktu. Onu yalnız hasta olan organlar ilgilendirirdi. Fakat bu yüze dikkatle baktı.

Orada, karşısında koskoca göbeği ile sıhhatli, bir böbreği eksik Leval oturuyordu. Ravic: Veber'in, Durant'ın yardımını isteyeceğini unutmuş ve şefe çıkarılacağını ummamıştı.

Leval onu yukarıdan aşağıya bir süzdü ve mırıldanarak: «İsminiz Wozzek değil tabii. » dedi.

— Evet.

— Gerçek isminiz nedir?.

— Neumann. Ravic Veber'le bu isim üzerinde anlaşmışlar ve Veber bunu Durant'a nakletmişti. Wozzek pek ilgi çekici bir isimdi.

— Almansınız, değil mi?

— Evet.

— Mülteci misiniz?.

— Evet.

— İnsan bir şey söyleyemez. Pek benzemiyorsunuz.

Ravic açıklamak zorunda kaldı:

— «Bütün mülteciler Yahudi değildirler. »

— İsminizi niye yanlış söylediniz?.

Ravic omuzlarını silkti:

— «Başka ne yapabiliriz? Elden geldiği kadar az yalan söylemek zorundayız. Bunu yapmanın bizim için bir eğlence olduğunu mu zannediyorsunuz?.

Leval kızdı:

— «Sizinle uğraşmanın da bizim için bir eğlence olduğunu mu zannediyorsunuz. »

Ravic: Gri, diye döşündü: Baş beyaza çalar gri bir renk almıştı. Gözlerinin altı çürümüş, ağız aralık kalmıştı. O zaman konuşmamıştı. Sonra o çürümüş böbrekli, bir yığın etten başka ne idi ki..

— Nerede oturuyorsunuz. Polise verdiğiniz adres yanlış.

— Her yerde otururum. Bazan şurada, bazan burada.

— Ne zamandan beri?.

— Üç haftadır. Üç hafta evvel İsviçreden geldim. Sınır dışı edilmişim. Gerekli formaliteler yüzünden, bilirsiniz ki kâğıtsız hiç bir yerde yaşayamayız. Bir çoklarımız da intihar etmek cesaretini kendinde buldu. Biz yapamadık. Başınızı ağrıtmamızın sebebi de bu...

Leval mırıldandı: «Almanya'da kalmalı idiniz. Orası pek o kadar fena değil. Herkes işi büyütüyor. »

Ravic:

Bıçak biraz başka türlü kesseydi bu saçmaları söyleyemeyecektin , diye düşündü.

Leval: «Burada nerede yaşıyordunuz? diye sordu.

Ravic: Başkalarını yakalamak için bunu bilmek istersin değil mi, diye düşündü. — Birinci sınıf otellerde. Değişik isimler altında bir ikişer gün kalıyordum.

— Doğru değil!

— Eğer daha iyisini biliyorsanız niçin bana soruyorsunuz?

Ravic'in artık canı sıkılmağa başlamıştı. Leval eliyle masanın üzerine vurdu:

— «Küstahça konuşmayın! » diye bağırdıktan sonra eline baktı.

Ravic:

— «Elinizi makasa vurdunuz. » dedi.

Leval elini cebine soktu: «Pek küstahça cevap verdiğinizin farkında değilsiniz galiba? »

Bu sözleri bu karar durgun söyleyebilmesi, karşısındakinin emrinin altında bulunmasından ileri geliyordu. Ravic şaşkın ona baktı:

— «Küstahça mı? Buna küstahlık mı dersiniz? Kendimi savunabilirim. Bir katilin hafif bir cezaya çarptırılması için yalvarması gibi mi davranmamı istiyorsunuz? Buna sebep de Nazi olmayışım ve kimlik kâğıdımın olmayışı mı? Bir sürü acı çekmek, polisle ilgisiz yaşamak istemek, kendimizi birer katil olarak görmemek günah mı? Bizi dik tutan bu inançtır. Anlıyor musunuz? Allah bilir ki bu küstahlıktan tamamıyla ayrı bir şeydir. »

Leval sordu: «Burada doktorluk yaptınız mı?

— Hayır.

Ravic: Yara her halde küçülmüştür, diye düşündü. İyi dikmişim. Bütün bu yağa rağmen bu işi yapmak kolay değildi. O zamandan beri yine içini doldurmuş. Yemiş ve içmiş.

Leval:

— «İşte en büyük tehlike burada. » diye açıkladı, «sınav geçirmeden: hiç bir kontrol yapılmadan...

kim bilir ne kadar zamandır buralarda dolaşıyorsunuz? Üç haftaya inandım sanmayın, kim bilir ne işler becerdiniz? Ne karışık işlere girip çıktınız...

Ravic: Karnında sertleşmiş damarlar, şişmiş bir dalak ve büzülen böbrekler, diye düşünüyordu. Eğer ben bu işi yapmasaydım arkadaşım Durant seni antalca ve insanca bir şekilde öldürecek ve operatör olarak ünü daha çok artacak, fiyatını yükseltecekti.

Leval tekrar etti:

— «İşte en büyük tehlike burada. Doktorluk yapamazsınız, onun için size ne sunarlarsa yapmaya hazırsınız. Bu görülüyor. Bu konu üzerine büyük adamlarımızdan biriyle konuştum. O da aynı fikirde. Eğer gerçekten tıp hakkında bir fikriniz varsa ismi size yabancı olmamalı...

Ravic: Hayır: imkânı yok, diye düşünüyordu. Durant demeyecek . Hayat bu kadar alaycı değildir

Leval:

— «Profesör Durant» dedi. «Diplomalarını almamış öğrencilerin, masajcılarının, asistanlarının, Almanya'da doktor olduklarını savunduklarını söylemişti. Bunları kim kontrol edebilir? İzinsiz ameliyatlar, çocuk düşürmeler, ebelerle iş ortaklığı ve daha bilmediğimiz bir çok şeyler. Tutumunuz yeter derecede sert değil.

Ravic: Bu Durant'ın işi, diye düşündü. İki bin frangın intikamı. Fakat şimdi ameliyatlarını kim yapacak? Her halde Binot ile anlaşması gerek.

Leval'i dinlemediğini sezinledi. Veber'in ismi geçince dikkat etmeğe başladı.

Leval:

— «Veber isminde biri sizi savundu. Onu tanıyor musunuz?

— Pek az.

— Buradaydı. Leval bir süre daldı, hapşırды, mendilini çıkardı, Burnunu sildi, sümüğüne baktı, mendilini katlayıp cebine koydu: «Sizin için bir şey yapamayacağım. Sert davranmamız lâzım. Sınır dışı edileceksiniz.

— Biliyorum.

— Daha evvel Fransa'da hiç bulundunuz mu?

— Hayır.

— Geri döndüğünüz takdirde altı ay hapis, bunu biliyor musunuz?.

— Evet.

— Bir an evvel sınır dışı edilmenizi emredeceğim. Yapabileceğim ancak bu kadar. Paranız var mı?

— Var.

— Öyleyse, sizi sınıra götürecek görevlinin parasını ödersiniz Başımı salladı: Artık gidebilirsin.

Ravic yanındaki memura:

«Belirli bir saatte dönmemiz gerekiyor mu? » diye sordu.

— Hayır. Niye sordunuz?

— Bir aperiatif almak isterdim.

Memur ona baktı. Ravic:

— «Kaçacak değilim. » dedi. Ve cebinden bir yirmi franklık çıkardı.

— Pekala! Bir kaç dakika farketmez.

Taksiyi bir meydanın önünde durdurup içeri girdiler. Ravic sordu: «Ne içersiniz?. »

— Amer Picon. Bu saatte başka bir şey içmem.

— Ravic: bana da Fine. Susuz olsun. » dedi. Sonra oturdu, derin bir nefes aldı. Hava — bu ne olabilirdi? Yolun sınırındaki ağaçların dallarında tomurcuklar parlıyordu. Havada taze bir ekmek ve şarap kokusu vardı. Garson bardakları getirdi. Ravic sordu:

— «Telefon nerede? »,

— İçeride, tuvaletin sağ tarafında.,

— Fakat... diye görevli söylendi. Ravic yirmi franklığı adamın avucuna sıkıştırdı:

— «Kime telefon edeceğimi, her halde anlarsın. Kaybolmam. Benimle gelebilirsiniz. Haydi gelin! »

Memurun duraklaması uzun sürmemişti. «Peki» diyerek ayağa kalktı. Ve: «İnsandır. » diye ilâve etti.

Joan...

— Ravic! Allahım! Neredesin? Serbest bıraktılar mı? Nerede olduğunu söyle!

— Bir meyhanede...

— Dur. Nerede olduğunu bana söyle.

— Gerçekten bir meyhanedeyim.

— Nerede? Hapisten çıktın mı? Bu kadar zamandır nerede idin? Şu Morosow...

— Ne olduğunu sana anlatmış.

— Nereye götürüldüğünü daha söylemedi, yoksa gelirdim.

— Sana söylemediğinin sebebi de bu Joan! Böyle daha iyi. — Niçin meyhaneden telefon ediyorsun? Niçin buraya gelmiyorsun?

— Gelemem. Yalnız bir kaç dakikam var. Bir dakika buraya girmemiz için memuru kandırdım. Joan, bir kaç güne kadar İsviçre'ye gönderilmiş olacağım ve...

Ravic pencereden dışarıya baktı. Görevli tezgâha dayanmış, konuşuyordu. «Hemen dönerim. » «Joan! »

— Derhal geleceğim. Neredesin?

— Gelemezsin. Yarım saatlik yoldayım. Bir kaç dakikam kaldı. — Görevliyi biraz oyala!. Para ver! Ben sana para getiririm. — Olamaz Joan. Artık kesmeliyim.

Joan nefesini tutarak: «Yâni beni görmek istemiyor musun? » diye sordu.

Ravic: Bu güç, telefon etmemeli idim. İnsan karşısındakinin yüzünü görmeden bunu nasıl açıklayabilir, diye düşündü.

— Seni görmeği çok isterdim, Joan.

— Öyle ise gel, memur da seninle gelsin!

— İmkânsız. Şimdi konuşmayı kesecekler, çabuk söyle şimdi

ne yapıyorsun?

— Ne? Ne demek istiyorsun?

— Sırtında ne var? Neredesin?

— Odamda, yatakta... Dün gece geç yattım. Fakat bir dakika arkama bir şey geçirip gelebilirim.

Ravic: Geç yatmış, tabii bir insan tutuk dahi olsa başkalarının hayatı durmuyor, insan bunu unutuyor, diye düşündü. Yatakta yarı uyanık, saçları yastığın üzerine dökülmüş, iskemlenin üzerine; çoraplar, çamaşırlar, gece elbiseleri atılmış...

Telefon odasının camları nefes ile buğulanmıştı. Arkasında duran görevlinin kafası akvaryumda gibi gözüküyordu. Ravic kendini topladı:

— «Joan, artık gitmeliyim. » Sonra Joan'ın şaşkın sesini işitti. «İmkânsız, böyle uzaklara gidemezsin, nereye gittiğini bile bilmiyorum. »

Büzülmüş, yastıklar bir tarafa itilmiş, elinde telefonu bir düşman gibi tutmuş, omuzları çökmüş, heyecandan gözleri kararmış...

— Harbe gitmiyorum! Yalnız İsviçre'ye. Geri döneceğim. Tut ki Milletler Cemiyetine bir vagon makineli tüfek satmağa giden bir iş adamıyım.

— Geri döndüğün an, yine aynı şeyler olacak. Korkudan yaşa-yamıyacağım.

— Son cümleli tekrar et!

Sesinden kızgınlığı belli oluyordu:

«Doğru söylüyorum. Her şeyi en son ben öğreniyorum. Veber seni ziyaret ediyor, Morosow'u arıyorsun, beni ise hayır. Ve şimdi de gidiyorsun. »

— Allahım! Kavga edecek değiliz Joan!

— Kavga etmiyorum. Haksız olanı söylüyorum.

— Pekâlâ, artık kesmeliyim. Hoşça kal Joan.

Joan:

— «Ravic! » diye bağırdı. «Ravic! »

— Evet...

— Yine gel! Yine gel! Ben sensiz yıkılıyorum Ravic!

— Geleceğim.

— Hoşça kal Joan! Yakında döneceğim.

Ravic bir an durdu. Telefonu bırakmak istemiyordu. Kapıyı açtı Görevli ona baktı, hoş bir tavırla gülümseyerek:

— «Tamam mı? » diye sordu.

— Evet.

Masalarına döndüler. Ravic bardağındaki fine'i içti... Telefon etmemeliydim, diye düşünüyor, evvelce daha sakin olduğunu kendi kendine itiraf ediyordu. Bu telefon konuşmasının ne Joan'a ne de kendisine faydası olmadığını biliyordu. Geriye dönmek telefonu yeniden açıp Joan'ı bulmak ve ona kendisini niçin göremeyeceğini anlatmak istiyordu. Üstü başı kirli ve polislin nezareti altındaydı. Fakat dışarı çıksa da yine her şey aynı olacaktı.

Görevli: «Gitme zamanı geldi, zannederim» dedi.

— Evet...

Ravic garsonu çağırıldı: «Bana küçük iki şişe konyak, bir düzine Caporal sigarası, bugünkü bütün gazeteleri ve hesabı getir» dedi. Görevliye bakarak:

— «Müsaade var değil mi? » diye sordu.

Görevli: «İnsan insandır. » diye cevap verdi.

Garson şişeleri ve sigaraları getirdi. Ravic sigara paketlerini dikkatle cebine yerleştirirken:

— «Şişeleri aç» dedi. İleride tırbüşon olmadığından şişeleri açmanın kendisine zor geleceğini düşünüyordu. Tıpaları düzelttikten sonra şişeleri paltosunun cebine yerleştirdi.

Görevli:

— «Bu işi iyi beceriyorsunuz» dedi.

— Yazık ki tecrübeden. Bunu size söylemekten hicap duyuyorum. Çocukluğumda bile düşünemediğim bu kızıl derili oyununu ihtiyarlıkta oynuyorum.

Polonyalı ile Yahudi muharrir konyağı görünce epey heyecanlanmışlardı. Kurşuncu kuvvetli içki kullanmıyordu. Bira içerdi ve Berlin'deki biraların üstünlüğünü anlata anlata bitiremiyor.

Ravic tahtadan sıranın üzerine uzanarak gazeteleri okumağa başladı. Polonyalı Fransızca bilmediğinden okuyamıyor, sigara içiyor ve mutlu görünüyordu.

Gece yarısı kurşuncu hıçkırmağa başlamıştı. Ravic uyandı.

Onu anlıyordu. Küçük pencerenin arkasında parıldayan soluk göğe dalıyordu. Uyuyamıyordu. Arkadaşı sükûnet bulduktan sonra belki uyuyabilirdi. Çok iyi yaşanmış bir hayat, diye düşündü. Çok şeye sahip olanlar, kayıplar karşısında aynı orantıca üzüntü duyuyorlar.

Ravic istasyondan çıkarak yola koyulmuştu.. Yorgun ve kir içinde idi. On üç saat sıcak trende sarmısak yiyen insanlar, avcılar ve köpekleri, kucaklarındaki kafeslerle tavuk ve güvercin götüren kadınlarla — bundan evvel de cephede. —

Champs-Elysees boyunca yürüyordu. Karanlıkta bir parıltı vardı. Başını kaldırarak etrafına bakındı. Sanki Rond Point etrafında piramit şeklinde aynalar dizilmiş, sessizce mayıs ayının ışığını ileri, geri aksettiriyorlardı.

Durakladı ve gözlerini dikkatle oraya dikti Gerçekten orada piramitten aynalar vardı. Her tarafa, lâledanlıkların arasına bile yerleştirmişlerdi.

Yeni kazılmış toprağı düzeltmekle uğraşan bir bahçıvana:

— «Onlar nedir? » diye sordu.

Bahçıvan istifini bozmadan: «Ayna» diye cevap verdi.

— Görüyorum. Son defa geldiğim zaman bunlar yoktu.

— Çoktan beri gelmediniz galiba!.

— Üç aydan beri.

— Üç ay ha! Üç ay. Bunları İngiltere Kralının ziyarete gelişi şerefine iki hafta evvel koydular. Burada yüzünü aynalarda görecek.

Ravic:

— «Korkunç» diye mırıldandı.

Ravic yürüyordu. Üç ay... Üç sene... Üç gün... Zaman ne demekti? Her şey ve hiç bir şey! Kestane ağaçlarının çiçekte olması... Halbuki pek az bir zaman önce yapraklanmamışlardı bile. — Almanya antlaşmaları yine yırtmış, bütün Çekoslovakya'yı işgal etmişti. Cenevre'de mülteci Josef Blumenthal Milletler Cemiyetinin bulunduğu sarayın önünde çalgınca bir kahkaha nöbetinden sonra tabanca ile intihar etmişti. Kendi göğsünde ise Belfort'ta Guenther adıyla zatürreeye tutulduğu zamandan kalma arızalar... ve şimdi bir kadın göğsü kadar yumuşak bir geceye dönmüştü. Bütün bunlar onun için beklenmedik değildi. Bunu da her hangi bir

şey gibi kabul etmişti. Âdeta kadercı bir boyun eğişle buna kabul ediyordu. Çünkü yeteneksizlik, insanların tek silâhıdır.

Gökyüzü her yerde her zaman aynı idi. Cinayet, kin, fedakârlık ve aşk; aynı biçimde yanıyordu. Ağaçlar her yıl yeniden çiçek açıyor, mavi karanlık tekrar değişiyor, gidiyor, geriye dönüyor. Pasaport, aldatılmak, yeis ve ümitle alâkası yoktu. Paris'te olmak, yürümek... Yavaşça hiçbir şey düşünmeden, gümüş renkli ışığın içinde yürümek hoş bir şeydi. Bu saatler huzurla dolu geçmiş üzüntülerin acısı ve gelecek mutlulukların ümidiyle birbirine karışan ufuklar gibi tatlıydı. Bu dönüşün ilk saati yeniden bıçak ve oklarla deliniyordu. Bu acayip ve hayvanca his, bu soluk, uzaktan geliyor ve uzaklara gidiyordu. Bu meltem: heyecansız olmakla beraber kalbin yollarından, olayların donuk ateşleri üzerinden üzüntülü günleri atlıyor, geleceğin dikenli yollarından geçiyordu. Bu durum; hareketsiz sükûtu bu durma esnasında yasamanın en açık ve en gizli şekli ebediliğin bu dünyanın değişikliği içindeki çarpıntısıydı.

Morosow İnternational otelinin holünde oturuyordu. Ravic onun Vouvrav içtiğini gördü Ravic:

— «Merhaba eski dost. Boris! » dedi. «Tam zamanında dönmüşüm. Vouvrav mı içiyorsun? »

— Hep aynı. Bu seferki otuz dört. Biraz daha tatlı ve kasvetli. Döndüğüne memnun oldum. Gideli üç ay oldu, değil mi?

— Evet, her zamandan daha uzun.

Morosow eski moda bir masa çanını çaldı. Zil bir köy kilisesinin çanı gibi bir ses çıkarmıştı. Holün yalnız elektrik lâmbaları vardı, elektrik zilleri yoktu. İşe yaramıyordu. Mülteciler zili basmağa çekiniyorlardı.

Morosow sordu:

— «Şimdiki adın ne? »

— Hâlâ Ravic. Karakolda bu isimden bahsetmedim. Kendime Wozzek, Neuman, Guenther adlarını taktım. Bir kapris. Ravic ismi hoşuma gidiyor.

— Senin burada oturduğundan haberleri yoktu değil mi?

— Tabî yoktu.

— Şüphesiz, yoksa buraya hücum ederlerdi. Yine burada kalabilirsin... Odan boş.

— İhtiyar kadın ismi anladı mı?

— Hayır, kimse anlamadı. Rouen'e gittiğini söyledim. Eşyaların da benim odamda.

Bu sırada elinde tepsi ile bir kız gelmişti. Morosow: «Clarisse, Mister Ravic için bir bardak getir. » dedi.

Kız sarı dişlerini göstererek:

— «A... Mister Ravic! Yine geldiniz mi? Altı aydır uzaklarda idiniz Mösyö. »

— Üç ay, Clarisse.

— İmkânsız. Altı ay zannettim.

Kız uzaklaştı. Hemen arkasından elinde bir bardak şarapla garson gözükte. Tepsisi yoktu. Holün çok eski bir garsonu olduğundan bu şekilde harekete cesaret edebiliyordu. Söyleyeceği sözler yüzünden belli idi. Morosow ondan önce davranarak:

— «Peki Jean, söyle bakalım; Mister Ravic ne zamandır burada gözüküyor? Kesin tarihi biliyor musun?»

— Fakat Mister Morosow! Tabî ki biliyorum.

Yapacağı etkiyi kuvvetlendirmek için bir an durdu. Ve sonra; «Tam dört buçuk hafta. » dedi

Ravic, Morosow cevap vermeden:

Onu doğruladı. Morosow da: «Öyle. » dedi.

Jean: «Tabî, hiç yanılmam. » diyerek ortadan kayboldu.

— Onu hayâl kırıklığına uğratmak istemedim, Boris.

— Ben de istemedim. Yalnız zaman geçmiş. Halime gelince kuvvetinden ne kadar kaybettiğini açıklamak bana teselli veriyor, bazen korkutuyor, yahut da ilgisiz kalıyor. Neobrashensk muhafız alayından arkadaşım teğmen Bielski'yi 1917 de Moskova'da izini kaybettim. O Finlandiya'nın kuzeyine gitti. Ben ise Mançurya ve Japonya'ya geçtim. Sekiz sene sonra bulduğumuz zaman ben onu 1917 de Harbin'de gördüğümü söylüyor, o da benim 1921 de Helsinki'de olduğumu iddia ediyordu. İki sene ve bir kaç bin millik mesafe farkı! Morosow şişeyi kaldırıp kadehleri doldurdu:

— «Görüyor musun, seni tanıyorlar. Bu da hiç olmazsa insana yuvaya dönüş hissini veriyor, değil mi? ».

— ... Bu sıralarda ben sınırdaydım. Basel'in aşağısında bir kısmı İsviçre'ye, diğeri Almanya'ya ait olan bir yerde. İsviçre tara-fında kiraz yedim, çekirdeklerini de Alman topraklarına atabiliyordum.

— Bu sana evine yakınlık duygusu verdi mi?

— Hayır, kendimi hiç bir zaman bu kadar uzak hissetmemiştim.

Morosow gülümsedi:

— «Bilirim. Yolculuk nasıl geçti? »

— Bildiğin gibi. Günden güne güçleşiyor. Sınırlar şimdi daha sıkı kontrol altında. Bir kere İsviçre'de, bir defa da Fransa'da yakalandım.

— Peki, bize niçin yazmadın?.

— Polisin durumunu bilmiyordum da ondan. Malûm. Bazan enerji nöbetine tutulurlar. Sizi tehlikeye sokmak doğru olmazdı. Eski cephe ilkesidir: Rahat yat ve ortadan kaybol. Başka bir şey bekledin mi?

— Hayır.

Ravic ona baktı: «Mektup» dedi. Sonra: «Mektup nedir? Hiç bir işe yaramaz ki... » diye ekledi.

— Doğru.

Ravic cebinden bir paket sigara çıkardı ve düşündü: Acayip, insan bir süre uzaklaşınca her şey başka türlü oluyor gibi.

Morosow:

— «Kendini aldatmağa kalkma» dedi.

— Aldatmıyorum.

— İnsan uzaklaşırken iyidir. Döndüğünde ise farklı... Sonra yine aynı şey yeniden başlar.

— Belki evet. Belki de hayır.

— Pek içine gömülmüşsün. Böyle düşünebilmen çok iyi. Bir el satranç oynayalım mı?. Profesör öldü, o benim tek hasmımdı. Levy Brezilya'ya gitti. Garsonluk ediyor. Bugünlerde hayat çabuk ilerliyor. İnsan hiç bir şeye alışmamalı.

— Evet.

Morosow; Ravic'e dikkatle baktı:

— «Bunu demek istemedim. »

— Ben de öyle düşünmedim. Fakat şu palmyeli mezardan başka bir yere gidemez miyiz? Üç aydır burada yoktum. Her ne ise, her zamanki gibi mutfak, toz ve korku kokuyor. İşine ne vakit gitmen gerek?

— Bugün bütün gün izinliyim.

— Çok güzel. Ravic güldü:

— «Zarafet, eski Rusya ve büyük kadehler gecesi. »

— Benimle gelmek ister misin?.

— Hayır bu gece değil. Yorgunum. Kaç gecedir doğru dürüst uyumadım. Her halde pek sakin uyumadım. Biraz dolaşıp sonra bir saat kadar otururuz. Uzun zamandır bunu yapmadım.

Morosow sordu:

— «Vouvray mi? »

Colisée kahvesinin önünde oturuyorlardı.

Ravic başını salladı. Morosow:

— «İnsan bir yere yeni geldiği zaman ilk gece sarhoş oluncıya kadar içmeli kardeşim, dedi. Geçmişin gölgelerine ayık kafa ile bakmak gereksiz bir kahramanlıktır. »

— Bakmıyorum, Boris. Hayatı dikkatle tadıyorum! Ravic, Morosow'un buna inanmadığını gördü. Fakat inandıрмаğa da çalışmadı. Sokağa bakan masasında sakin bir halle oturup, şarabını içerek geleni, geçeni seyretti. Paris'ten uzakta oldukça her şey ona keskin ve aydınlık gelmişti. Halbuki şimdi her tarafta hafif sisli, sararmış renkli, âdeta zevkle hayat akıyordu. Sanki bir dağdan hızla inen bir yolcunun vadideki gürültüleri pamuk yığınları içinden duyması gibi...

Morosow:

— «Otele gelmeden önce başka bir yere gittin mi? » diye sordu. — Hayır.

— Veber seni bir çok defalar aradı.

— Gider görürüm.

— Bu konuşma tarzın hiç hoşuma gitmiyor. Söylesene bana; nen var, Ravic?.

— Bir şeyim yok. Cenevre'de sınır çok sıkı korunuyordu, bir kaç defa geçmeğe uğraştım. Sonra Basel'e geçtim. Orada da çok güçlük vardı. Fakat sonunda geçebildim. Açık tarlalarda, açıkta, soğuk karda yatmak. Kendimi koruyamadığımdan zatürree olmuşum. Belfort'ta bir doktor beni hastaneye

yatırdı. Gizli yatırdı ve gizlice çıktım, on gün kadar da evinde alıkoydu. Parasını göndermem gerek.

— Şimdi iyi misin?.

— Oldukça.

— Sert likör içmemenin sebebi bu mu?

Ravic güldü:

— «Niçin hep bu noktanın etrafında dönerek konuşuyoruz?. Biraz yorgunum ve her şeye yeniden alışmak istiyorum, işte böyle

. Acayip, insan yolda ne çok şeyler düşünüyor. Halbuki varınca o kadar az...

Morosow bu sözleri kabullenmemişti. Sesinde babacan bir edâ vardı: «Baban Boris'le, insan kalbi anlayan bir adamla konuşuyorsun. Dolambaçlı yollardan gitme. Soracağını çabuk sor ki bunu da bitirelim. »

— Peki öyle ise! Joan nerede?

— Bilmiyorum. Haftalardan beri görmedim. Hiç bir haber de almadım.

— Peki, ondan önce?

— Ondan evvel bir süre seni sordu. Son zamanlarda artık sormaz olmuştu.

— Şehrâzad da değil mi?

— Hayır. Altı hafta önce çıktı. Sonra iki üç defa uğradı. Ondan sonra da gözükmeyen oldu.

— Şimdi Paris'te değil mi?.

— Zannetmem! Görünüşe göre burada değil. Burada olsa idi muhakkak gözükdü. Öyle olsa arada sırada Şehrâzad'a uğrardı.

— Ne yaptığını biliyor musun?.

• — Zannedersem filmlerde çalışıyor. Vestiyerdeki kıza öyle söylemiş. Belki de uydurmadır.

— Uydurma mı?.

Morosow hiddetle:

— «Evet, yalan» dedi. «Başka türlü ne olabilir, Ravic? Başka bir şey mi bekliyordun? »

— Evet.

Morosow sesini çıkarmamıştı. Ravic tekrar:

— «Ümit etmek ve bilmek iki ayrı şeydir» dedi.

— Yalnız Allahın belâsı romantikleri için. Şimdi doğru dürüst bir şey iç, bu limonatayı bırak. İyi bir calvados.

— Calvados içmem... Konyak daha iyi. Yahut Calvados olsun, pek aldırıldığım yok.

Morosow:

— «Nihayet yola geldin. » dedi.

Pencere, damların silueti, solmuş kırmızı kanepeler, yatak. Ravic bütün bu eşyalara tahammül etmesi gerektiğini biliyordu. Kanapenin üzerine oturarak bir sigara içti. Bu sırada Morosow da eşyalarını getirmiş, kendisini ararsa nerede bulabileceğini söylemişti. Eski elbiselerini değiştirerek banyoya girmişti. Sıcak bir banyo yapmıştı. Bol sabunlu uzun bir banyo. Üç aylık kirlerini çıkarabilmek için keselenmişti. Bütün isteği eğer vakit bulmuş olsaydı bir Türk hamamına gitmekti.

Temiz çamaşırlarını giyerek traş olmuş ve bütün bunları yaparken kendisini çok rahat hissetmişti. Daha başka şeylerle de ilgilenmek istiyordu, çünkü pencerenin yanında otururken, içine çöken boşluktan kurtulmuştu.

Bir bardak alarak calvadosla doldurdu. Bu; eşyaların arasında kalan açık bir şişeydi. Joan'la beraber içtikleri geceleri hatırlamasına rağmen fazla bir şey duymamıştı. Sadece calvadosun iyi olduğunu farketmişti.

Ay damların üzerinden yavaş yavaş yükselmeğe başlamış, karşıdaki pis avlu gümüşten ve gölgelerden bir saray haline gelmişti. Biraz hayalle her şey pislikten gümüşe çevrilebiliyordu. Ravic pencerenin kenarına oturarak dışarıdan gelen havayla keskin karanfil kokularını koklamağa başladı. Geceleri karanfiller ne kadar keskin kokuyorlar. Aşağıda pencerenin kenarına tahtadan bir kutu yapılmış ve içine de karanfil dikilmişti. Bunlar — hâlâ burada yaşıyorsa — mülteci Wiesenhoff'a aittiler. Ravic onu iyice tanıyordu; bir yıl evvel Noel'de midesini boşaltmıştı.

Şişe boşalmıştı. Yatağın üzerine fırlattı. Orada siyah bir omleteryon gibiydi. Ayağa kalktı. Niçin yatağa böyle dikkatle bakıyordu?. Kadın olmayınca, bir tane bulmalı idi. Paris'te bu güç bir iş değildi.

Dar sokakları geçerek Etoile'e kadar, gitti. Champs-Eysees'de gecenin ateşli hayatı bütün varlığı ile hüküm sürüyordu. Geriye döndü. Fakat daha hızlı yürüyordu. Sonra daha yavaşladı, nihayet Milâno oteline geldi. Kapıcıya: «İşler nasıl? » diye sordu.

Kapıcı ayağa kalkarak:

— « Ah, Mösyö! Mösyö uzun zamandan beri buraya gelmediler. »

— Evet. Bir müddet gelemedim. Paris'te değildim.

Kapıcı küçük canlı gözleriyle onu süzdükten sonra:

— «Madam burada oturmuyor» dedi.

— Biliyorum. Bir müddettir yok,

Kapıcı zeki bir adamdı. Sormağa lüzum görmeden ne istediğini biliyordu:

— «Şimdi dört hafta oldu» dedi. Madam taşınalı tam dört hafta oldu.

Ravic paketten bir sigara çıkardı. Kapıcı:

— «Madam Paris'te değil mi? » diye sordu.

Leval:

— Cannes'da dedi. Kapıcı iri ellerini yüzüne kapayarak:

— «Cannes» dedi. İnanmazsınız Mösyö, Ben Nice'de Ruhi otelinde on sekiz yıl önce kapıcılık etmiştim.

Ravic:

— «Niçin inanmayayım? » diye ekledi.

— Nerede o günler! Nerede o bahşişler! Harpten sonraki o fevkalâde devir... Şimdi ise...

Ravic kapıcının ne demek istediğini anlamıştı. Daha fazla söyletmeden cebinden bir beş franklık çıkararak masanın üzerine koydu.

— Teşekkür ederim siz! Hoşça kalın! daha genç görünüyorsunuz.

— Ben de kendimi öyle duyuyorum. Geceniz hayırlı olsun.

Ravic caddede durdu. Neye bu otele gelmişti? Şimdi Şehrâzad'a gidip içmekten başka hiç bir şeyin önemi yoktu.

Yıldız dolu göğe baktı: Meselenin bu şekle dökülmesine memnun olmuştu. Bir sürü şikâyetten kurtulmuştu. Kendi gibi Joan da bunu anlamıştı. Nihayet en makûl yolu tutmuştu. Hesap ve izahat vermeden — izahlar pek önemli değil — olaylar önemli. — Allahtan bir de ahlâk ilkeleri işe karışmıyordu. Çok şükür ki, bu konulardan Joan'ın haberi yoktu. Sadece harekete geçmişti. İlerisi gerisi yoktu. Şimdi ne diye sallanıp duruyordu. Havadan olmalı idi? Paris ve mayıs akşamlarının tatlılığı ve geceleri gündüzlerden başka oluyordu.

Otele döndü:

— «Telefon edebilir miyim? » » diye sordu.

— Buyurunuz efendim. Fakat telefon odamız yok, yalnız telefonumuz var.

— Yeter.

Ravic saatine baktı. Veber hastahane de olmalıydı. Gece nöbeti saatiydi. Hastabakıcıya:

— Doktor Veber orada mı? diye sordu. Kadının sesini tanıyamamıştı: Yeni gelmiş galiba diye düşündü.

— Şimdi doktor Veber'le konuşamazsınız.

— Orada mı?

Ravic:

— «Dinleyin» dedi. «Doktor Veber'e Ravic'in telefonda olduğunu söyleyin. Çabuk gidin. Önemlidir. Bekliyorum.»

Hemşire tereddütle:

— «Peki» dedi, Söylerim, fakat gelmiyecek.

— Görürüz. Ravic demeği unutmayın.

Bir dakika sonra Veber, telefonda idi:

— «Ravic! Neredesin? »

— Paris'teyim... Bugün geldim. Ameliyatın mı var?.

— Evet. Yirmi dakika sonra. Acele bir apandisit. Sonra buluşabilir miyim?.

— Ben gelebilirim.

— Çok güzel. Ne zaman?.

— Hemen

— Peki. Bekliyorum.

Veber:

— «İşte likör» dedi. «Gazete, tıp dergileri. Rahatına bak.»

— Bir içki isterim, bir gömlek ve eldivenleri.

Veber Ravic'e baktı:

— «Basit bir apandisit vak'ası. Sana yakışmaz. Yorgunsundur. Morel'i çağırdım, onunla beraber yaparım.»

— Veber, bana bir iyilik yapmak istiyorsan, bırak ameliyatı yapayım. Yorgun değilim...

Veber güldü:

— Acele işe başlamak istiyorsun? Peki, istediğin gibi olsun. Morel'e telefon eder, haber veririm. Seni anlıyorum.

Ravic yıkandı. Gömleği ve eldivenleri giydi. Ameliyat odasına

girdiler. Ravic eter kokusunu içine çekti. Eugénie masanın başında durmuş, eteri idare ediyordu. Genç ve çok güzel bir hemşire âletleri diziyordu.

Ravic:

— «İyi akşamlar Eugénie» dedi. Kadın, az kalsın elindekini yere düşürecekti:

— «İyi akşamlar, doktor, doktor Ravic! » diye karşılık verdi.

Veber gülümsedi. Çünkü Eugénie Ravic'e ilk defa olarak bu şekilde hitap ediyordu.

Ravic hastanın üzerine eğildi. Işık beyaz ve kuvvetle parlıyordu. Dünya dışarıda kalmakta idi. Bütün düşünceler dışarıda kalıyordu. Onlar; objektif, soğuk merhametsiz ve iyi idiler. Ravic genç ve güzel hemşirenin uzattığı bıçağı aldı. Serindi. Bunu duymak kendisine iyi gelmişti. Belirsizlikten kesinliğe geçiş onu iyileştirmişti. Deriyi yardı. Dar ve kırmızı bir kan çizgisi bıçağın altından gözüktü. Şimdi her şey açıktı. Dönüşünden beri ilk defa olarak; kendi, kendisi olduğu hissini duydu. Işığın sessiz uğultusu — Nihayet ocağıma döndüm, — diye düşündü.

Morosow: «O burada» dedi.

— Kim?.

Morosow üniformasını düzelterek: «Anlamamazlıktan gelme.

İki hafta içinde Şehrâzad'a üç kere niçin geldiğini anlamadım mı zannediyorsun? Bir defasında iki mavi gözlü ve siyah saçlı idi, iki seferinde de yalnız. Erkekler zayıftır. Öyle olmazsa cazibeleri nerede kalır?

Ravic: «Defol» dedi. «Beni küçük düşürme. Tam kuvvete ihtiyacım olduğu bir anda... »

—Söylemese mi idim?.

— Tabiî.

Morosow yana çekildi ve iki Amerikalı içeri girdi:

— «Öyle ise git ve başka bir akşam gel. »

— O içeride yalnız mı?.

— Hükümdar ve prensesleri yalnız olarak kabul edemeyiz.

Bunu bilmen gerek. Bu sorun Sigmund Freud'ün her halde yosuna giderdi.

— Sen Sigmund Freud'den ne anlarsın? Pek sert davranıcısın! Seni bar müdürü kapiten Tschedschenedse'ye şikâyet edeceğim.

— Kapiten Tschedschenedse benim binbaşı olduğum alayda yüzbaşı idi. Hâlâ hatırlar. Hele bir dene.

— Peki. Bırak beni gideyim.

Morosow ağır ellerini onun omuzuna koyarak:

— «Ravic» dedi. «Aptallık etme Git, şu mavi gözlüye telefon et ve onunla gel. Sana ihtiyar ve güngörmüş bir adamın verebileceği en sade bir nasihat. Bu âdi bir oyundur, fakat daima tesirlidir.

Ravic ona baktı:

— Hayır, Boris. Dalavere burada geçmez. Yapmaya da istekli değilim.

— Öyle ise evine dön.

— Palmiyeli odaya mı? Deliğime mi?.

Morosow Ravic'i bırakıp taksiden çıkan bir çiftte kapıyı açtı. Ravic onun dönmesini bekledi:

— «Düşündüğümden daha akıllı imişsin, yoksa şimdi içeride olurdun. » dedi.

Morosow sırmalı şapkasını geriye itti. O sırada bardan sarhoş bir genç çıkarak:

— Albayım! Bir yarış otomobili! dedi.

Morosow bir taksi çağırdı ve adamı bindirdi. Sarhoş:

— «Gülme» dedi. «Albay demem iyi bir şaka, değil mi? »

— Evet. Yarış otomobili daha güzel.

Morosow dönünce:

— «Düşündüm, gir. Ben de aynını yapardım. Nasıl olsa olacak. Şimdi niye olmasın. Çocukluktan çıkınca ihtiyarlıyoruz. »

— Ben de düşündüm, başka yere gideceğim.

Morosow gülererek Ravic'e baktı:

— «Pekâlâ. Yarım saat sonra görüşürüz. »

— Belki de olmaz.

— Öyle ise bir saat sonra.

İki saat sonra Ravic Altın Çan'da oturuyordu. Oldukça تنها idi. Yosmalar barın önünde papağanlar gibi çene çalıyorlardı. Yakınlarında sahte kokain satmak için turist bekleyen bir iki kişi vardı. Yukarıdaki salonda bir kaç çift soğan çorbası içeriyor-

du. Bir köşede, bir kanepenin üstünde, iki sevici karı fısıldaşıp, kafayı çekiyorlardı. Bir tanesinin arkasında tayyör, boynunda kravat ve gözünde monokl vardı. Diğeri şişman ve kırmızı saçlıydı. Parlak, açık bir gece elbisesi giymişti.

Ravic:

— Aptallık ettim, diye düşündü. Şehrâzad'a niçin girmedim? Neden korkmuş, neden kaçmıştı? Bu üç ay onu ezeceği yerde aksine kuvvetlendirmişti. Biliyordu. Kendini aldatmanın yeri yoktu. Yabancı memleketlerde geçirdiği o bitmek tükenmek bilmeyen gecelerde gizli odalardaki bekleyişlerde, sınır aşarken beraberinde | bulunan yalnız aşkı olmuştu. Ayrılık kendisini hiç bir zaman yapamayacağı kadar kuvvetlendirmişti. Şimdi ise...

Dalgınlığının içinde birdenbire bir çığlık duydu. Bu sırada bir kaç kadın içeriye girmişti. Kadınlardan bir tanesi habeşî renkte, çiçekli şapkasını arkaya doğru itmiş, sarhoş, eline bir bıçak almış, yavaşça sevici kadınlara doğru yürürken onları tehdit ediyordu. Hiç kimse onu durdurmağa çalışmadı. Bir garson yukarı çıktı. Diğerkadın yolunu keserek: «Bir şey olmadı. » diye tekrarladı. Garson omuzlarını silkerek geri döndü. Ravic köşedeki kırmızı saçlı kadının ayağa kalktığını gördü. Garsonu uzaklaştıran kadın acele bara indi. Kırmızı saçlı kadın eli göğsünde ayakta duruyordu. İki

parmağını açarak dikkatle baktı. Elbisesi bir kaç santim yırtılmıştı. Yırtılan yerin altından yara gözüküyordu. Kırmızı saçlı kadın yaraya inanamayarak bakıyordu.

Ravic elinde olmadan bir hareket yaptı, fakat yerine oturdu. Bir defa sınır dışı edilmek yeterdi. Tayyörlü kadın: yaralı kadın kanepenin üzerine yatırmıştı. Bir eliyle kadının ağzını kapatıyor öteki eliyle de kadının elini yarasından uzak tutuyordu. Üçüncü bir kadın da yaranın içine Brandy döküyordu.

Ravic:

İlkel bir dezenfekte usulü, diye düşündü. Kırmızı saçlı kadın inliyor, inliyor, hareket etmeğe çalışıyorsa da öteki onu çelik gibi eliyle tutuyordu. İki tane kadın masayı diğer müşterilerden gizliyorlardı. Bütün bunlar ustaca ve hayret verici bir el çabukluğu 'ile yapılıyordu. Hiç kimse olan bitenin farkında değildi. Bir kaç dakika sonra bir sürü seviciler ve erkekçi kadınlar âdeta sihirle çoğalmış gibi meydana çıkmış, köşedeki masayı çevirmişlerdi. Kadını kaldırıp götürürlerken diğerleri onlara siper olup, çene çalıyor, gü-

lüyorlardı. Sanki hiç bir şey olmamış gibi... Müşterilerin büyük çoğunluğu olayın farkında değillerdi.

Ravic'in arkasında duran garson:

— «Pek ustaca, değil mi? » diye sordu.

Ravic başını salladı: «Sebebi ne idi? »

— Kıskançlık. Bu ahlâksızlar çabuk heyecanlanırlar.

— Peki, ötekiler bu kadar çabuk nereden çıktılar? Âdeta telepati.

— Kokusunu alıyorlar efendim.

— Her halde biri telefon etti. Amma süratli geldiler ha!

— Kokusunu alıyorlar. Şeytan ve ölüm gibi birbirlerine bağlıdırlar. Hiç biri diğerini ele vermiyor. Polis işe karışmasın... Tek istekleri bu. Kendi aralarında hallediyorlar.

Garson, Ravic'in bardağını alarak sordu:

— «Başka isteğiniz var mı? »

— Calvados.

Peki efendim.

Garson uzaklaştı. Ravic başını kaldırıncaya bir kaç masa ilerisinde Joan'ı gördü. Onun içeri girdiğini görmemişti. İki erkekle oturuyordu. Aynı zamanda Joan da onu gördü. Güneşten esmerleşmiş olmasına rağmen sapsarı kesildi. Bir iki saniye sonra, gözlerini ondan ayırmadan masayı itti ve ona doğru yürüdü. Yürürken yüzü değişti, tatlı bir ifade aldı. Yalnız gözlerinin bakışı sâbit ve bir kristal gibi şeffaftı. Bakışları; Ravic'e her zamankinden daha parlak gelmişti. Nefesi tutularak:

— «Yeni mi döndün? » diye sordu.

Ravic'in yanı başında duruyordu. Bir an kollarını onun boynuna saracakmış gibi bir harekette bulundu. Fakat yapmadı. Hatta elini bile sıkmadı. Aynı ağır sesle:

— «Ne zaman döndün? » diye sordu.

— İki hafta oldu.

— İki hafta... ve sen... hattâ... bana bile...

— Kimse nerede olduğunu bilmiyordu. Ne otelinde, ne de Şehrazad'da

— Şehrâzad'da. Fakat ben... Sözüünü kesti: «Niye hiç yazmadın? »

— Yazamazdım.

— Yalan söylüyorsun. w

— Peki. Söyleyeyim. Yazmak istemedim. Geri gelip gelmeyeceğimi bilmiyordum.

— Yine yalan söylüyorsun. Bu bir sebep değil.

— Niye olmasın? Belki gelecektim, belki de gelmeyecektim. O kadar. Anlamıyor musun?

— Hayır. Fakat anlıyorum ki iki haftadan beri buradasın ve yapılacak en kolay bir şeyi bile yapmamışsın...

Ravic hareketsiz:

— «Joan» dedi. «Bu omuzların Paris'te yanmadı, değil mi? »

Garson burnunu çekerek yanlarından geçerken ikisine de bir

göz attı. Garson hâlâ biraz evvelki olayın etkisinde idi. Hemen çatal ve bıçakları masanın kırmızı beyaz satrançlı örtüsünün üzerinden kaldırdı. Ravic işin farkına vardı ve:

— Her şey yolunda dedi. —

Joan sordu:

— «Neler yolunda? »

— Hiç bir şey. Biraz evvel ufak bir olay geçti de...

Joan ona baktı:

— «Bir kadın mı bekliyorsun? »

— Yok canım. Bir kaç kişi... Biri yaralandı. Bu sefer karışmadım.

— Karışmadın mı? Birdenbire işi anlamıştı. Konuşması değişti:

— «Burada ne yapıyorsun? Ya seni yakalarlarsa? Şimdi, biliyorum ki. altı ay hapsi var. Gitmelisin. Paris'te olduğunu bilmiyordum. Bir daha dönmeyeceksin zannettim.

Ravic sesini çıkarmadı.

Joan:

— «Hiç geri gelmeyeceksin zannettim. » diye tekrarladı.

Ravic ona baktı:

— «Joan... »

— Hayır! Hiç biri doğru değil! Hiç biri! Hiç!.

Ravic bıkkınlıkla:

— «Joan» dedi. Masana dön.

Birdenbire Joan'ın gözleri yaşarmıştı.

Ravic:

— «Masana dön! » diye tekrar etti.

Joan âniden:

— Bu senin kabahatin, diye haykırdı. Senin! Yalnız senin. Birden döndü ve gitti.

Ravic masayı iterek oturdu. Calvados dolu bardağa baktı. İçmeğe niyetlendi, sonra vazgeçti. Joan'la konuşurken kendi halindeydi, Şimdi ise heyecanlıydı. Acayip! İnsanın göğsündeki adaleler âdeta titriyor. Bardağı kaldırıp eline baktı, titremiyordu. Bardağın yarısını boşaltırken Joan'ın nazarlarını üzerinde hissetti: Ne bekliyor, diye düşündü. Karşısında ıstıraptan kıvranıp sarhoş mu olmamı istiyor?.

Garsonu çağırıp hesabı ödedi. Bir paket sigara ısmarladı. Kal. kar kalkmaz Joan'ın yanındaki arkadaşlarına hararetili hararetili bir şeyler anlatmağa başladığını gördü. Masanın önünden geçerken Ravic'e bakmadı. Yüzü sertleşmişti, gülüşü zorakiydi.

Ravic bir müddet sokaklarda dolaştı. Ve kendini tekrar Şehrâzad'ın önünde buldu. Morosow'un yüzü güldü:

— Aferin asker! Kayboldun zannettim. Evvelden söylenmiş bir şeyin gerçekleşmesi her zaman hoş oluyor. »

— Bu kadar sevinme!

— Sen de öyle! Geç kaldın!

— Biliyorum. Ona rastladım.

— Ne?.

— Altın Çan'da,

Morosow hayretten dona kalmış:

— «Nasıl?... Hayatın daima acayip yeni yolları var. » dedi.

— İşin ne zaman bitecek Boris?.

— Bir kaç dakikaya kadar. Herkes gitti. Elbisemi değiştireyim. Sen gel, bir votka içe dur.

— Hayır burada beklerim.

Morosow ona baktı:

— «Kendini nasıl hissediyorsun? »

— Midem bulanıyor.

— Başka bir şey mi bekliyordun?.

— Evet. İnsan her zaman başka bir şey bekliyor. Haydi git de elbiseni deş.

Ravic duvara dayandı. Yanında bir ihtiyar kadın güllerini topluyordu. Ravic'e buyur etmedi. Bu acayip bir his olmakla beraber

kadının ona satmak üzere teklifi hoşuna gidecekti. Evlerin pencerelerine baktı. Bazılarında hâlâ ışık vardı. Taksiler geçiyordu. Ne beklemişti? Bunu kendi de bilmiyordu. Joan'ın birlikte gitme isteğini belirtmesini mi? Neden olmasmdı.

Garsonlar çıktılar. Gecenin içinde kırmızı ceketleri, uzun çizmeleriyle Kafkas ve Çerkesler oluvermişlerdi. Şimdi sivildiler ve yorgundular. Evlerine giderlerken arkalarındaki âdi elbiselerle acayip görünüyorlardı. En son Morosow çıktı:

— «Nereye? » diye sordu.

— Bugün her yere gittim.

— Öyle ise otele gel, satranç oynayalım.

— Ne?.

— Satranç. Tahtadan yüzleri, hem eğlenceli hem de zihni işletir. Heykelciklerle süslü bir oyun.

Ravic:

— «İyi ya, niçin olmasın? »

Uyandı ve Joan'ın odada olduğunu hissetti. Karanlık olduğundan onu görmüyor, fakat orada olduğunu biliyordu. Oda değişik, pencere değişik, hava değişik, hattâ kendi de değişikti.

— Bu saçmalıkları bırak, ışığı yak da buraya gel dedi.

Kadın hareketsizdi, hattâ nefes aldığı bile işitilmiyordu.

Ravic:

— «Joan, saklambaç mı oynuyoruz? » diye sordu.

— Saklambaç oynamıyorum.

— Öyle ise buraya gel.

— Geleceğimi biliyor muydun?

— Hayır.

— Kapı açıktı.

— Kapım her zaman açık.

Joan bir süre sustu. Ve:

— «Burada olacağını pek ummadım. Başka bir yerde oturabileceğini tasarlamıştım.

— Ben de öyle zannetmiştim, Ama içeceğime oturup satranç oynadım.

— Ne?

— Satranç. Morosow'la. Aşağıda, susuz akvaryuma benzeyen otelin deliğinde.

Kadın yaklaştı: «Satranç! Satranç! Fakat o — satranç oynayabilecek bir adam — bu zamanda —»...

— Benim de aklıma gelmeyecekti. Fakat oldu. Hem de gayet iyi. Bir oyun bile kazandım.

— Soğuk, hissiz bir...

Ravic:

— «Joan, çekişmeyelim. Çekişmeyi severim, ama bugün değil. »

— Tartışmak istemiyorum. Çok isteksizim.

— Pekâlâ. Bundan söz açmayalım. İnsan azıcık üzgün olursa patırdı olur. Bir adam tanırdım, karısının öldüğü gün odasına kapandı. Kendi de ölünceye kadar satranç meseleleri halletti. Bazı kimseler ona duygusuz gözüyle baktılar, fakat ben onun dünyada en fazla karısını sevdiğini bilirdim. Başka türlü yapamazdı. Onu unutmak için gece gündüz satranç oynardı.

Joan odanın ortasında duruyordu:

— «Sen de onun için mi oynadın? »

— Hayır! Sana başkasından örnek verdim. Sen geldiğin zaman ben uyuyordum.

— Evet, uyuyordun, uyuyabilirsin.

Ravic doğrularak:

— Karısını kaybeden başka birisini tanıyorum Joan, iki gün yataktan çıkmadı, uyudu. Kaynanası müthiş içerlemişti. Çünkü insanın betbaht olup da acayip şeyler yapabileceğini anlayamıyordu. Bahtsızlık için bir takım kaideler konmuştur. Sen beni zil zurna bulsaydın etikete uygun olacaktı. Satranç oynamam benim duygusuzluğumu gösteriyor. Basit değil mi? »

Bir çarpış ve parçalanma sesi. Joan eline geçen bir vazoyu alıp yere fırlatmıştı:

Ravic:

— Güzel, dedi. Zaten ondan hoşlanmıyordum. Fakat dikkat et parçaları ayağına batmasın.

Joan parçaları ayağıyla bir kenara itti ve:

— «Ravic, dedi. Niçin bunu yapıyorsun? »

— Kendime cesaret vermek için. Görmüyor musun?

Kadın acele yüzünü ona doğru çevirdi:

— «Öyle görünüyor, fakat sende pek anlaşılıyor. »

Dikkatle, dağılmış parçaların üzerinden geçerek geldi, yatağa

oturdu. Sabahın bu erken saatinde Ravic Joan'ın yüzünü iyice görebiliyordu. Yorgun olmadığına hayret etti. Genç, berrak ve zinde idi. Üzerinde hiç görmediği bir elbise ile yağmurluk vardı. Bunlar, Altın Çan'da giydikleri değildi.

— Bir daha dönmeyeceksin zannettim, Ravic.

— Uzun sürdü. Daha evvel gelemezdim.

— Neye yazmadın?.

— Bir faydası olur muydu?

— Daha iyi olabilirdi.

— Evet. Geri dönmeseydin daha iyi olacaktı. Fakat artık benim için buradan başka uzun süre kalınacak bir memleket, bir şehir yok. İsviçre çok küçük; başka yer de faşistlerle dolu.

— Fakat burada polis...

— Eskisi gibi polisin beni yakalama şansı azdır. Kaza sırasında yakalamaları aptalca bir tesadüf. Eskisinden fazla üzölmek gerekmez,

Ravic yatağının yanındaki masada duran sigara paketini almak için uzandı. Bu; üzerinde bir kaç kitap, sigara ve ufak tefek şeyler olan kullanışlı küçük bir masaydı. Yatakların yanında çoğu zaman bulunan gece komodini ve mermerli konsolları Ravic hiç sevmezdi.

Joan:

— «Bana da bir sigara ver» dedi.

Ravic:

— İçki istiyor musun? diye sordu.

— Evet. Sen yat. Ben getireyim.

Joan şişeyi alıp bardakları doldurdu, birini ona verdi, diğerini kendi içti. İçerken yağmurluğu omuzlarından kayd. Sökmekte olan şafağın ışığında Ravic Joan'ın üzerindeki elbiseyi tamdı. Bu: Antibe'lerde ona hediye ettiği elbiyeydi. Niçin onu giymişti. Kendisine hediye ettiği biricik

elbiyeydi. Ravic böyle şeyleri düşünmek bile istemezdi.

— Ravic, seni gördüğüm zaman birdenbire düşünme yeterliğimi kaybettim. Oradan çıktığın zaman seni bir daha göremeyeceğim zannettim. İlk önce Altın Çan'a döneceğini umdum. Niçin dönmedin?

— Niye dönecektim?.

— O zaman seninle gelecektim.

Ravic bunun doğru olmadığını biliyordu. Bunu düşünmemişti

bile. Sadece Ravic'in geri gelmesini istemişti. Artık onu düşünmek istemiyordu. Hiç bir şey düşünmek istemiyordu. Joan yanında oturuyordu. Şimdilik bu yeterdi. Bu; acayip, rahatlık verici bir şeydi.

Ravic:

«Ne oluyorum? Bu kadar kontrolümü kaybedecek derecede tutkun muyum? » diye düşündü. «Karanlığın başladığı nokta, kanın hızlanması, hayâllerin itmesi ve tehdidi. »

Joan:

— «Benden ayrılmak istiyorsun. Hakikat bu değil mi? Doğru söyle. » dedi.

Ravic susuyordu.

Joan ona baktı. Derin bir inançla: «Biliyordum, biliyordum! » diye mırıldandı.

— Bir calvados daha ver.

— Calvados mu?.

— Evet. Farkında değil misin?

— Hayır.

Kadın bardağını doldurup şişeyi boşaltırken dirseğini Ravic'in göğsüne dayadı, bu dokunmanın kaburgalarından içeriye girdiğini hissetti. Bardağı alıp içti. «Evet! Calvados. » Sonra Ravic'e baktı. Geldiğim iyi oldu, çok iyi oldu. Biliyorum! » dedi.

Dışarısı gittikçe aydınlanıyordu. Panjurlardan içeriye ışık girmeğe başlamıştı. Sabah rüzgârı esiyordu.

Joan sordu:

— «Geldiğime iyi ettim mi? »

— Bilmiyorum Joan!.

Kadın onun üzerine eğildi:

— «Biliyorsun, bilmelisin. » Yüzü o kadar yakındı ki saçları Ravic'in yüzüne düştü. Ravic ona baktı. Bu manzarayı bilişi ve bilmediği. Çok yabancı hem de çok yakındı. Daima aynı ve hiç bir zaman aynı değildi. Alnının derisi soyuluyordu. Üst dudağındaki ruj kabuklanmıştı. İyice makyaj yapmamıştı. Ravic bütün bunları Joan'in kendisine çok yakın olan yüzünde gördü ve bir an için bütün dünyayı kendisine kapadı. Biliyordu ki daha güzel, daha akıllı ve saf yüzler vardı. Bu yüzü esrarengiz yapan yalnız kendi fantazisi idi. Biliyordu ki bu yüz kendisi üzerinde hiç bir yüzün olamayacağı kadar kuvveti vardı. Ona bu kudreti veren de kendisiydi.

— Evet, dedi. İyidir. Bir yoldan diğerine.

— Senin uzak kalmana dayanamazdım. Ravic!

— Neye?

— Uzakta kalmana. Temelli.

— Geri gelmeyeceğimi zannettiğini söylememiş miydin?

— Bu o demek değil. Eğer başka bir memlekette yaşasaydın bu farklı olurdu. Sadece ayrılmış olurduk. Sana bir gün gelebilirdim. Yahut, hiç olmazsa gelebileceğime inanırdım. Fakat burada, aynı şehirde... Anlamıyor musun?,

— Anlıyorum.

Joan doğrudu ve saçlarını düzeltti: «Beni yalnız bırakamazsın, benden sen sorumlusun! »

— Yalnız mısın?.

Joan:

— «Benden sen sorumlusun» dedi, ve gülümsedi.

Ravic, bu Sözler ve bu gülümseme için bir an ondan nefret etti... «Saçmalama Joan! »

— Hayır. O zamandan beri sorumluluk senindir. Sen olmasaydın...

— Pekâlâ., Çekoslovakya'nın işgaline de sebep benim. Bu kadar yeter mi?! Gün ağarıyor. Gitmelisin

— Ne? Benim burada kalmamı istemiyor musun?.

— Hayır.

Kadın kızgın ve ağır bir sesle:

— «Demek... Beni artık sevmiyorsun? »

Ravic: «Allah aşkına» dedi. «Bu da mı?! Son aylarda hangi budalalarla geziyordun? »

— Budala değillerdi. Başka ne yapabilirdim? Milâno otelinde oturup duvarlara bakıp aklımı kaçırayım?

Ravic yarı doğrularak:

— «Günah çıkarmanı istemiyorum, dedi. İç dökmeni de istemiyorum, yalnız sözlerimizin biraz seviyesini yükseltmek istiyorum. »

Kadın Ravic'e baktı. Ağız ve gözleri durgundu: «Neden hep beni tenkid edersin? Başkaları öyle yapmıyor, seninle en ufak şey bile bir mesele oluyor. »

Ravic bir yudum içti ve kendini arkaya bıraktı:

— «Pekâlâ. »

— Doğru. İnsan seninle nasıl konuşması gerektiğini şaşırıyor. Sana söylemek istemediğim şeyleri söyledim. Bundan sonra da bana çatıyorsun.

Ravic derin bir nefes aldı. Ne düşünüyordu? Aşkın karartısı — hayâlin kudreti — ne kadar çabuk değişebiliyor! Kadınlar bunu derhal yapabiliyorlar. Hülyayı hemen mahveden; onlar. Fakat bu onların suçu muydu?

Birdenbire kurtulmuş ve kendisini hür hissetmişti. Şafak: sabahın kırmızılığına dönmüş ve üzerlerinde parlamaya başlamıştı. Sabah rüzgârı uzaktan esiyor, pis avluların, dumanlı damların üzerinden geçiyor ve pencereden içeri giriyordu. İçinde hâlâ ormanların, tarlaların soluğu vardı.

Joan yatağın ayak ucunda büzülmüş duruyordu. Hırslanmış, çok güzel bir işçi kadına ve aynı

zamanda aydan inen nerede olduğunu bilmeyen bir yaratığa benziyordu.

— Joan, niçin geldin?

— Niye soruyorsun?.

— Evet, niye soruyorum!

— Her zaman sorarsın. Burada olmam yeter değil mi?

— Evet Joan, haklısın. Varlığın yeter.

Kadın başını kaldırdı:

— «Nihayet. Ama ilk önce bütün mutluluğu dağıttın. »

Ravic:

Mutluluk, diye düşündü. Buna mutluluk diyor. Bir çok karanlık dümenlerden tekrar elde edilmek için sonsuz bir arzuya sürüklenmek... Mutluluk? Dışarıda bir anlık mutluluk var. Penceredeki şebnem, günün pençeleri etrafa yayılmadan evvelki on dakikalık sessizlik. Şeytanın burada işi neydi? Joan haklı değil miydi? Şebnem, serçeler, rüzgâr ve kan kadar haklıydı. Niçin soruyordu? Niçin öğrenmek istiyordu?. O buradaydı. Buraya, düşünmeden bir gece kuşu, kelebek, pervane gibi uçmuştu. Ve şimdi Ravic uzanmış, âdeta kelebeğin kanatlarının renklerini ve sınırlarını inceliyordu. Niçin bu yapmacıkla, bu saklambaçlar? O gelmişti ve geldiği için de Ravic aptalca bir üstünlük taşıyordu. Gelmeseydi burada yatıp üzülecek ve gelmesini arzulayacaktı.

Yorganı atıp yataktan kalkarak terliklerini ayağına geçirdi. Joan şaşkın ona bakıyordu: «Nereye gidiyorsun? diye sordu. Beni dışarıya mı atacaksın? »

— Hayır, seni öpeceğim. Bunu daha evvel yapmalıydım, Joan. Ben aptalın biriyim. Saçmalıyorum. Senin gelmen hârika bir şey.

Kadının gözlerinde bir ışık parladı:

— «Beni öpmek için kalkman gerekmez, dedi.

Evlerin arkasından kızıl bir sabah başlıyordu. Gök açık mavi... Uyuyan telli turnalara benzeyen bir kaç bulut uçuşuyor.

— «Joan, bak! Ne şahane bir gün! Hatırlar mısın, nasıl yağmur yağardı.

— Daima yağıyordu sevgilim. Hava hep karanlıktı ve yağardı.

— Çıktığım zaman hâlâ yağmur vardı. O yağmur için çok üzülmüştüm. Şimdi ise...

Joan:

— «Evet, dedi, şimdi ise... »

Kadın ona sokulmuş, yatıyordu. Ravic:

— «Şimdi ise her şeyimiz var, her şey. Hattâ bir bahçe mülteci Wiesenhoff'un penceresinin önündeki karanfiller, kestane ağacının üstündeki kuşlar. »

Joan'ın ağladığını gördü:

— Niçin sormuyorsun, Ravic?

— Pek çok sordum. Sen dememiş miydin ki...

— Bu başka...

— Sorulacak bir şey yok.

— Öyleyse geçenlerden bahset. Ben yokken neler olduğundan.

— Hiç bir şey olmadı.

Joan başını salladı. Ravic Joan'a:

— «Allahım! Beni ne zannediyorsun, Joan! » dedi. «Dışarıya bak, kızıl, altın rengi ve mavi. Onlara dün yağmur yağdı mı diye sor, Çin'de ve İspanya'da harp var mıydı diye sor. Şu anda bin kişi ölüyor mu, yoksa doğuyor mu diye sor. Hayat sürüp gider, yetişir. İşte bu kadar. Sana sormamı istiyorsun. Omuzların, ışığın altında, bronzdan yapılmış heykel omuzlan gibi, sen soru sormamı istiyorsun. Gözlerin ışığın aksi altında Yunan denizleri gibi mor ve şarap rengi ve sen geçmiş bir şeyi bilmemi istiyorsun! Geri geldin! Eski hâtıraları karıştırmak budalalık olur. Beni ne zannediyorsun, Joan! »

Joan'ın göz yaşla durmuştu:

— «Böyle bir konuşmayı uzun zamandan beri duymamıştım. » dedi.

— Öyle ise mankafalar arasında yaşamışsın. Kadınlara ya tapılmalı ya da terkedilmelidir. İkisi arası olmamak.

Joan ona — bir daha bırakmak istemiyormuş gibi — sarılmıştı. Sakin uyuyor ve muntazam nefesini duyuyordu. Ravic bir süre uyanık yattı. Otelin sabah gürültüleri başlamıştı. Sular akıyor, kapılar kapanıyor ve aşağıda Aaron Goldberg açık pencerenin önünde öksürüyordu. Ravic kolunda Joan'ın omuzunun ağırlığını duydu. Joan'ın uykuda rahatlayan yüzü bir çocuğunki gibi mâsumdu. Tapmak veya terk etmek, diye düşündü. Büyük sözler! Bunu kim yapabilirdi! Zaten gerçekten bunu kim yapmak isterdi?.

Ravic uyandı. Joan yanında değildi. Banyo odasından su şırıltısı duydu. Tamamıyla uyanmıştı. Son aylarda yeni bir şey öğrenmişti. Anî uyanan biri bazan kurtulabilir. Saatine baktı. Sabahın onu olmuştu. Joan'ın elbisesi ve yağmurluğu yerde duruyordu. Lame pabuçlarından biri pencerenin yanındaydı, diğeri yana düşmüştü.

— Joan, gece yarısı duş yapmanın zamanı mı?.

Joan kapıyı açtı: «Seni uyandırmak niyetinde değilim. »

— Aldırma. Ben her zaman uyurum. Niçin bu kadar erken kalktın.

Başında bir su bonesi, her tarafından sular akıyordu, omuzları tatlı esmer bir renk almıştı. Âdeta tarihteki meşhur Amazonlara benziyordu: «Artık gece baykuşu değilim, Ravic. Şehrâzad'da çalışmıyorum. ».

— Biliyorum.

— Kim söyledi?.

— Morosow.

Joan bir an düşündü:

— «Ha! Şu çenesi düşük. Daha başka neler yumurtladı? »

— Hiç bir şey! Söylenecek başka bir şey var mı?

— Kapıcı sözü olabilecek hiç bir şey. Kapıcılar da, vestiyelerde çalışan kızlar gibi profesyonel dedikoduculardır.

— Morosow'u rahat bırak, gece kapıcıları. ve doktorlar profesyonel kötümserlerdir. Hayatlarını gölgelerden kazanıp, sıkı ağızlı olma zorundadırlar.

Joan: «Hayatın gölge tarafı. » dedi. «Bunu kim ister ki... »

— Hiç kimse. Ama bir çok kişiler böyle yaşıyorlar. Senin o işi bulmana da Morosow yardım etti:

— Bunun için ebediyen ona borçlu kalacak değilim. Onu hayâl kırıklığına uğratmadım. Paramı hak ettim, yoksa beni orada tutmazlardı. Sonra bunu benim için değil, senin için yaptı.

Ravic bir sigara alarak:

— «Bu adama karşı kininin sebebi nedir? » diye sordu.

— Hiç bir şey. Ondan hoşlanmıyorum: İnsana öyle bir bakıyor ki... Güvenim yok, sen de güvenme.

— Ne?.

— Ona güvenme. Fransa'daki bütün kapıcılar polislerin casusudur.

Ravic sakin:

— «Başka bir söyleyeceğin var mı? » diye sordu.

— Tabiî bana inanmıyorsun! Şehrâzad'da herkes biliyor. Kim bilir belki...

— Joan! Ravic yorganı atarak yataktan fırladı: «Saçmalama! Nen var Allah aşkına? »

— Hiç bir şey. Nem olacak ki? Herifi çekemiyorum. Her zaman onunlasın ve etkisi altındasın.

Ravic:

— «Sebebini anlıyorum. » dedi. Bunun tek sebep olmadığı anlamıştı. Bundan başka bir şey vardı:

— «Kahvaltıya ne istiyorsun? »

— Kızdın mı?.

— Hayır.

Banyo odasından çıkarak kollarını Ravic'in boynuna doladı. Ravic pijamasının altından onun vücudunun ıslaklığını duyuyor, onun vücudunu ve kendi kanını hissediyordu. Joan sordu:

— «Arkadaşlarını kıskanıyorum diye kızıyor musun? »

Ravic başını salladı. Bir Amazon, sulardan çıkan bir deniz kızı, teninde su ve gençlik kokusu... diye düşünerek:

— «Bırak beni! » dedi.

Joan cevap vermedi. Kadının yanaklarından çenesine inen çizdiği. Ağzı, ağır göz kapakları, açık pijamasının önünden göğsüne degen dik göğüsleri...

Ravic: «Bırak beni» dedi. «Yoksa... »

— Yoksa...

Pencerenin dışında bir arı vızıldıyordu. Ravic gözleriyle onu izledi. Onu oraya her halde Wiesenhoff'un karanfilleri çekmiş olacaktı. Ve şimdi de başka bir çiçek arıyordu. İçeri girdi, pencerenin yanında duran calvados bardağının etrafında dolaştı. Joan sordu:

— «Beni özledin mi? »

— Evet!..

— Çok mu?.

— Evet!..

Arı uçtu. Bir kaç kere bardağın etrafında dönerek pencereden güneşe ve karanfillere doğru gitti. Ravic Joan'ın yanında yatıyordu. Yaz, diye düşündü. Sabahleyin çayırlar, saman kokulu saçlar, yonca yaprağı gibi bir ten... Sessiz bir nehir gibi akan, düzlük üzerinde akseden tatlı yüz... Bir an için her şey canlanmış, hayat bulmuştu. Kayın ve söğüt ağaçlarının yaprakları arasında gelen rüzgârın sesi, kaybolmuş bir cennet gibi damarlarında akisler yaratıyordu.

Joan omuzuna dayanarak:

— «Burada kalmak isterdim. » dedi.

— Kal, uyuyalım. Doğru dürüst uyumadık.

— Olmaz gitmeliyim.

— Gece elbisesiyle bir yere gidemezsin.

— Başka elbise getirdim.

— Nerede?

— Paltomun altında. Ayakkabılar da var. Eşyalarımın arasında olmalı. Yanımda her şey var!

Kadın nereye ve niçin gideceğini söylememişti. Ravic de sormadı. Arı yeniden pencereden girip bardağın kenarına kondu. Calvados yahut yemiş suyundan anlıyor gibiydi.

— Kalacağından emin miydin?.

Joan cevap verdi:

— «Evet! »

Rolande bir tepsi içinde şişe ve bardakları getirdi.

Ravic:

— «İçki istemem... » dedi.

— Votka istemez misin Subrovka'dır.

— Bugün istemem. Bana kahve getirin, koyu kahve.

— Peki...

Mikroskobu bir tarafa itti. Bir sigara yakarak pencereye doğru yürüdü. Çınar ağaçları yeşillenmişti. Son defa buradan baktığı vakit ağaçlar çırılçıplaktılar.

Rolande kahveyi getirdi. Ravic:

— «Bakıyorum ki her zamankinden fazla kız var. »

— Yirmiden fazla.

— Haziran ayında iş bu kadar çok mu?

Rolande yanına oturdu:

— «Biz de bir türlü anlayamıyoruz. İnsanlar âdeta çılgına dönmüş. Öğleden sonra başlıyor ve bütün gece de... »

— Belki havadan.

— Hava değil. Mayıs ve Haziran aylarını bilirim. Ama bu bir nevi delilik. Barın ne kadar iyi işlediğini tahmin edemezsin. Fransızların şampanya ısmarlıyacıkları aklına gelir mi?

— Hayır!

— Yabancılar tabii... Fakat Fransızlar! Paris'liler bile! Şampanya! Hem de parasını vererek... Dubonnet, Pernot yahut her hangi bir şarap yerine şampanya... İnanılacak şey değil!

— Yalnız; görünce inanılabilir.

Rolande kahveyi boşaltırken:

— «Ya hareket» dedi. «Neredeyse sağır olacağım. Aşağıya inince görürsün. Hattâ günün bu saatinde bile aşağıda bir sürü insan bekliyor, bu insanlara ne oluyor?»

Ravic omuzlarını silktilti: «Batan bir gemi hakkında hikâyeye vardır...»

— Bizim burada bir şey battığı yok. İşler yolunda.

Kapı açıldı. Ninette, yirmi bir yaşında ince vücudunu örten kısa pembe donuyla içeri girdi. Yüzü madonnaya benziyordu. En iyi orospulardan biriydi. Elinde bir tepsi; üstünde ekme, tereyağ, iki kavanoz reçel vardı: «Madam, doktorun kahve içtiğini duydu. Size kendi eliyle yapılmış reçel yolladı.» Sesi, çatlak ve kalındı.

Kızın yüzündeki tabiiîlik yerini çapkınca bir gülüşe bırakmıştı. Tepsiyi masanın üstüne koydu ve çekildi.

Rolande içini çekti:

— «Gördün mü? Onlara ihtiyacımız olunca hemen şımarıyorlar.»

— Tabii. Ne zaman şımarsınlar ki? Bu reçel de nereden çıktı?

— Madamın başarısı. Kendisi yapmış. Riviera'daki Villâsında. Çok lezzetli, dene.

— Reçelden nefret ederim. Özellikle milyoner elinden olursa.

Rolande kavanozu açtı, bir kaşık reçel aldı. Bir kâğıdın içine

bir kaşık tereyağ, bir iki dilim kızarmış ekmeğe sürüp, kâğıdı katlayarak Ravic'e verdi: «Soka çıkınca atarsın. Hatırı için yap. Yeyip yemediğinizi kontrol edecek, hayâl kırıklığına uğramış yaşlı bir kadının, gurur kalıntıları. Terbiye gereği yemiş görünün.»

— Peki.

Ravic ayağa kalktı, kapıyı açtı. Aşağıdan bir sürü kahkaha, müzik ve çığlıklar işitiliyordu.

— Tam bir curcuna! Hepsi Fransız mı?

— Bunlar yabancı.

— Amerika'lı mı?

— Hayır, işin garip tarafı da bu. Çoğu Alman. Hiç bir zaman bu kadar Alman gelmemişti.

— Acayip değil.

— Bir çoğu gayet güzel Fransızca konuşuyorlar. Bir kaç sene evvelki Almanların konuştukları gibi değil.

— Öyle düşündüm. Burada erler de yok mu? Koloni erleri...

— Onlar her zaman bulunur.

Ravic başını salladı:

— «Almanlar bol para harcıyorlar, değil mi?»

Rolande güldü:

— «Her içeni davet ediyorlar.»

— Özellikle erleri zannederim... Almanya döviz vermiyor ve sınırları kapadı. İnsan ancak yüksek katlardan izin alarak çıkabiliyor ve yanına on mark alabiliyor. Bu kadar bol para harcayan ve iyi Fransızca konuşan Alman erleri nereden çıkıyor?

Rolande omuzlarını silkti:

— «Bana ne, paralan iyi ya! »

Eve döndüğü zaman saat sekiz olmuştu. Kapıcıya sordu: «Be-ni arayan oldu mu? »

— Hayır.

— Öğleden sonra da aramadı mı?

— Hayır.

— Hiç kimse aramadı mı?

Kapıcı başını salladı:

— «Hiç kimse. » dedi.

Ravic yukarı çıktı. İlk katta Goldberg'ler çifti kavga ediyordu. İkinci katta bir çocuk ağlıyordu. Bu bir yaşındaki Fransız vatandaşı Lucien Silbermann'dı. Ailesi ondan pek çok şey umuyordu. Zira Yahudi asıllı Bay Felly Frankfurt'da doğmuştu. Baba Siegfried Silbermann ise kahve ticareti yapardı. Çocuk Fransa'da doğduğu için onun sayesinde iki yıl önce, Fransız pasaportu alacakları umudunu besliyorlardı. Bunun sonucu da bir yaşındaki çocuk aileye diktatör kesilmişti.. Üçüncü katta bir gramafon çalıyordu. Bu mülteci Wohlmeier'di. İlk önce Oranienburg ölüm kampında bulunmuştu. Halk şarkıları çalıyorlardı. Koridor alaca karanlık ve lâhana kokuyordu.

Ravic okumak üzere odasına girdi. Çok evvel bir kaç tarih kitabı almıştı, onları meydana çıkardı. Pek hoş şeyler değillerdi. Kazancı olayların, yeni tarihin tekrarlanmasını anlamaktan gelen huzur verici bir memnurluktu. Yalanlar, yırtılan anlaşmalar. St. Bartholonew işkenceleri, rüşvetler, bitmeyen harpler... İnsanlık tarihi kan ve göz yaşlarıyla yazılmış ve kanlı geçmişin binlerce karılı heykelleri arasında yalnız bir kaç tanesinin başında iyilik hâlesi görünüyor. Yalancılar, kralları öldüren câniler, benciller, kılıçla dinlerine inandırmak isteyen taassuplu peygamberler... Her zaman aynı şey olmuş ve yine sabırlı milletler birbirlerini boş sebepler için harbe sürüklemekten, boş yere öldürmekten çekinmiyorlardı, bunun sonu yoktu.

Kitapları bir yana bıraktı. Aşağıda açık pencerelerden ses duyuluyordu. Sesleri tanıdı. Wiesenhoff'la Mrs. Goldberg'indi.

Ruth Goldberg:

— Şimdi olmaz, bir saate kadar gelir, diyordu.

— Bir saat, bir saattir.

— Belki daha evvel gelir.

— Nereye gitti...

— Amerikan Elçiliğine. Her akşam aynı şeyi yapıyor. Dışarıdan bakıp dönüyor. O kadar...

Wiesenhoff Ravic'in anlayamadığı bir şey söyledi. Ruth Goldberg'in kavgacı sesi duyuldu:

— Tabiî, kim deli değil ki, ihtiyar olduğunu ben de biliyorum..

Bir süre sonra Ruth:

— «Şimdi sırası değil, canım istemiyor» dedi.

Wiesenhoff bir şeyler mırıldandı:

— Senin için bunu söylemek kolay. Para onun. Bende on para yok, sen ise...

Ravic ayağa kalkıp telefona baktı ve durakladı. Saat on olmuştu. Sabahtan beri Joan'dan bir haber almamıştı. Akşama da gelip gelmiyeceğini söylememişti. Geleceğinden emindi. Halbuki -şimdi kuşkullanmaya başlamıştı.

Mrs. Goldberg:

— «Senin için kolay. » dedi. «Sen yalnız zevkini düşünüyorsun, başka bir şey değil. »

Ravic çıkıp Morosow'u aradı. Hole indi ve kapıcıya: «Beni ararlarsa aşağıdayım. » dedi.

Morosow orada kırmızı başlı bir adamla satranç oynuyordu. Köşelerde bir kaç kadın oturmuş asık suratla yün örüyorlar veya kitap okuyorlardı. Ravic bir süre oyunu seyretti. Kırmızı başlı adam çabuk ve ilgisiz oynuyordu. Morosow kaybediyordu:

— «Başıma gelenleri görüyor musun? » dedi.

Ravic omuzlarını silkti. Kırmızı kafalı adam baktı. Morosow:

— «Almanya'dan yeni gelen Mr. Finkestein» dedi.

Ravic bir şey söylemiş olmak için:

— «Orası nasıl şimdi? » dedi.

Kırmızı başlı adam omuzlarını geri itip cevap vermedi, zaten Ravic'de bir cevap beklememişti. İlk yıllarda; sorular, bekleyişler, partinin yıkılmasını müjdeleyen haberleri beklemek... Şimdi herkes bu işin harple sonuçlanacağını anlamıştı. Ve herkes bir hükümetin işsizleri, silâhlanma endüstrisinde kullanmasının iki sonuç getireceğini biliyordu. İç çöküntü yahut savaş. Demek ki savaştı..

Finkenstein hareketsiz bir sesle:

— «Mat oldunuz! » diyerek ayağa kalktı. Ravic'e baktı:

— «Uyumak için ne yapmalı? Uyuyamıyorum, tam uyuyacağım zaman uykum kaçıyor. »

Morosow:

— «İçmeli, Burgondy yahut bira. »

— İçemiyorum. Saatlerce sokaklarda bitap düşünceye kadar yürüdüm, olmuyor. Uyuyamıyorum!

Ravic:

— «Benimle gelin, size haplar vereyim. » dedi.

Morosow arkasından: «İşin bitince gel, Ravic! Beni burada yalnız bırakma, kardeşim» diye bağırdı.

Kadınlar başlarını kaldırdı. Tekrar, sanki hayatları ellerindeki işe bağılıymış gibi yün örmeğe koyuldular.

Ravic Finkestein'la odasına gitti, kapıyı açınca açık camdan gecenin serin rüzgârı yüzüne çarptı. Derin bir nefes aldı, ışığı yakarak etrafına bakındı. Kimse yoktu. Finkestein'a bir kaç hap verdi. Finkestein teşekkür edip bir gölge gibi çıktı.

Rav'c birdenbire Joan'ın gelmeyeceğini anladı. Zaten o sabah bunu hissetmişti, yalnız inanmak istememişti. Sanki arkasından biri bir şey söylemiş gibi döndü. Birden her şey açıklık kazanmıştı. Joan istediğine ulaşmıştı. Artık istediği gibi hareket edebilirdi. Başka ne beklemişti? Kendisi için her şeyi bırakmasını mı? Bu ne delilikti? Tabiî başka biri vardı. Sade biri değil vazgeçmek istemediği

bir hayat da vardı.

Aşağı indi Asabı bozdu: «Beni kimse aradı mı? » diye sordu.

Gece nöbetini alan kapıcı: «Hayır» anlamında başını salladı. Ağzı sarımsaklı sucuk doluydu.

— Birini bekliyorum, ben aşağıdayım. Dedi. Sonra Morosow'un yanına gitmek üzere geriye döndü.

Bir oyun satranç oynadılar. Morosow kazandı ve memnun bir davranışla çevresine bakındı. Kadınlar çekilmişlerdi. Küçük çanı çaldı. Ve: «Clarisse bir şişe şarap getir! » dedi. «Bu Finkestein dikiş makinesi gibi oynuyor, insanın midesi bulanıyor. Matematikçi! Mükemmellikten nefret ederim, insanlığa uymaz. » Sonra Ravic'e: «Böyle bir akşamda burada işin ne? »

— Bir haber bekliyorum.

— İlmî tarzda birini mi öldürüyorsun?

— Dün bir adamın midesini çıkardım.

Morosow bardakları doldurdu:

— «Haydi otur da iç! Hasta orada ateşler içinde yatıyor, bu da İnsanî değil. Hiç olmazsa miden ağrımalı. »

Ravic:

— «Doğru» diye cevap verdi. «Hayatın cilvesi bu Boris. Başkalarına yaptığımızı biz hissedemeyiz. Reformuna niçin doktorlardan başlamak istiyorsun? Politikacı ve generaller daha uygun. O zaman dünya barışa kavuşur. »

Morosow arkaya dayanarak Ravic'i gözden geçirdi.

— «İnsanlar doktorların iç yüzlerini bilmemelidirler. Yoksa onlara olan güvenleri azalır. Seninle sarhoş oldum, ben sana kendimi nasıl ameliyat ettirebilirim? Senin diğerlerinden daha usta bir operatör olduğumu bildiğim halde, ötekini tercih ederim. Bilinmeyene inanmak... Bu, insanların kökleri çok derinlere uzanan bir özelliği... Doktorlar hastanelerde yaşayıp diğer ölümlülere hiç bir zaman karışmamalılar... Sizin cedleriniz büyücü ve hekimler bunu bilirlerdi. Ben ameliyat olurken insanüstü şeylere inanmak isterim:

— Seni ameliyat etmem Boris!

— Niçin?.

— Hiç bir doktor kardeşini ameliyat etmek istemez.

— Merak etme, sana bu lütufta bulunmam. Ben uyurken apop-lexi'den öleceğim. Bunun için çalışıyorum.

Morosow memnun bir çocuk gibi Ravic'e bakarak kalktı:

— «Gitmeliyim dedi. Montmartre denilen kültür yerinin kapılarını açmalıyım. İnsan bu devirde niye yaşıyor?

— Düşünmek için. Başka sorun var mı?.

— Evet.. Bazı insanlar niçin biraz daha akıllandıkları zaman ölüveriyorlar?.

— Bazı kimseler akıllanmadan ölüyorlar.

— Sorundan kaçma. Ve şimdi ruhların başka vücutlara geçmesinden bahsetme.

— Ben sana daha evvel bir şey sorayım. Aslan geyiği öldürüyor, örümcek sinekleri; tilki tavukları.

Dünyada birbirini yiyen, harp çıkaran canlı mahlûklar kimlerdir?.

— Çocukça bir sual!... Canlı mahlûkların en noksansız olanı insanlar tabî... Aşk, merhamet ve şefkat kavramlarını icad eden insanlar...

— Güzel. Bu tabiatta intihar etmek kudretine kimler sahip?

— Yine; ebedîlik Allah ve yeniden dirilme kelimelerini icat eden insanlar.

— Hârika. Görüyorsun, Boris ne kadar çelişmelerden meydana gelmişiz. Ve şimdi de, niye ölmek istediğimizi biliyor musun?.

Morosow hayretle ona baktı, bir yudum içerek:

— «Seni safsatacı, seni hilebaz! » dedi.

Ravic ona baktı ve içinden bir şey «Joan! » diye bağırdı. Şu kirli cam kapıdan bir giriverse...
Sonra sözüne devamla:

— «Bütün kabahatimiz, Boris, dedi. Düşünmek yeteneğimiz olmasında. Eğer yalnız yiyip içip yatmağı düşünseydik, bunların hiç biri başımıza gelmezdi. Bazılarını denemişlerse de daha meseleyi çözümlemiş durumda değiller. Şimdi şikâyet etmeyeceğim. Tecrübe tahtası olan hayvanların da meslek gururları vardır. Cellâtlar, öküzler, ilim adamları, kobaylar, doktorlar, fareler hiç biri kabul etmezler.

— Doğru...

Ravic düşünüyordu. Joan hafif rüzgâra karşı yürüyormuş hissini veren o adımlarıyla bir içeriye girse...

— Yeterli aklın kanunu çok yaşasın. Boris, gel. Güzelliğin şerefine, zamanın, ebediliğin şerefine bir bardak içelim. Yalnız kalan bir insan ne yapar bilir misin? Güler ve ağlar.

— Ve içer. Brandi, şarap, felsefe, kadın, ümit ve yeis. Yalnız kendisinin bildiği bir şey vardır. O da ölmek... Antitoksin almak üzere tabiat ona hayâl kurabilmek kabiliyetini vermiş. Taş gerçektir... Nebat ve hayvan da keza... Öleceklerini bilmiyorlar... İnsansa biliyor. Yükselmek! Ruh! Uçmak! Hıçkırma meşru câni! Şimdi insanlığın şarkısını söylemedin mi?.

Morosow gri palmiyeyi silkti. Tozlar uçuştı.

— Güneyin umut verici dokunaklı yaprağı, Fransız toprağının hülyalı bitkisi elvedâ! Evsiz, barksız adam, topraksız büyüyen bitki, ölüm yankesicisi... Elvedâ! Romantik olduğuna şükret!

— Ravic'e güldü:

Kapıya baktı. Gece kapıcısı içeri giriyordu. Masaya yaklaştı. Ravic: Nihayet telefon diye düşündü. Bekledi. Kolunda kasları geriliyordu. Kapıcı:

— «Mr. Morosow sigaralarınızı getirdiler. » dedi

— Teşekkür ederim.

Morosow Rus sigarası paketini cebine koydu: «Hoşça kal Ravic, seni sonra görebilecek miyim?. »

— Belki Boris. Haydi güle güle.

Midesiz adam Ravic'e bakıyordu. Midesi bulandığı halde kusamıyordu. Ayağı ağrıyan bacaksız adama benziyordu.

Rahat edemiyordu. Ravic ona bir iğne yaptı. Pek yaşayacağı benzemiyordu. Kalbi zayıf, ciğerlerinden biri de iyi olmuş yaralarla dolu idi. Senelerce bir karın ülseri, durmuş bir verem, şimdi

de kanser olmuştu. Hastahane fişi onun dört senelik evli olduğunu: karısının çocuk doğururken öldüğünü, çocuğunun da üç yaşında veremden öldüğünü ve akrabası olmadığını gösteriyordu. Şimdi burada cesaret ve sabırla yatıyordu. Barsağından besleneceğini ve hayatın her zevki elinden alınmış, söğüş ve turşu yiyemeyeceğinden habersiz. Parçalara bölünmüş bir halde yatıyordu. Gözlerini çevirten bir kuvvet vardı ki, ona da ruh diyorlardı. Romantik oluşunla gurur duy! İnsancılığın şarkılarının şarkısı.

Ravic hastanın ateşini gösteren levhayı yerine astı. Hastabakıcı kalktı ve bekledi. Yanında, iskemlenin üzerinde örmeğe başladığı kırmızı bir süeter vardı. Şişler örgüye sokarmış, yumak yere yuvarlanmıştı. İnce kırmızı yün ipliği süveterden akan ince bir kan çizgisi gibiydi.

Bu adam burada yatıyor, iğneye rağmen müthiş bir ıstırap çekecek, nefes alamayacak, kâbuslar geçirecek ve ben de — şayet o gelmezse — müşkül bir gece geçireceğim, diye düşündü. Bu yatan adamın bitişik odada yatan Boston Perrier'le ve daha binlercesiyle kıyaslamının gülünç olduğunu biliyorum. Bütün bu bahtsızlıklarını da geceyi düzenlemekten yana yararlı olmayacaklarını da biliyorum.

Morosow ona ne demişti? «Senin miden neye ağrımıyor? » demişti. Evet, niçin?

Hastabakıcıya: «Gerekirse, beni çağır. » dedi. Hemşire: Kate'nin plâkları hediye ettiği kadındı.

— Mösyö çok makûl.

Ravic, hayretle: «Öyle mi? »

— Çok makûl. İyi bir hasta.

Ravic çevresine bakındı. Hastabakıcının hediye alabileceği hiç bir şey yoktu. Sabırlı ve makûl... Şu hastabakıcılar ne tuhaf sözler kullanıyorlardı. Makûl — halbuki zavallı, kanının ve beyninin bütün hücreleriyle ölümle savaşıyordu.

Hiç de mütevekkil değildi.

Otele döndü. Kapıda Boldberg'e rastgeldi, gri sakallı ihtiyar bir adamla, göğsünde saatinin kalın zinciri görünen bu adam yanından geçiyordu. Goldberg:

— «Pek tatlı bir akşam. » dedi.

Ravic Wiesenhoff'un odasındaki kadını hatırlıyarak:

— «Biraz yürümez misiniz. » dedi.

— Yürüdüm. Concorde'a kadar gidip geldim.

Concorde'da, yıldızların altında beyaz bir bina, Amerikan sefaretî orada bulunuyordu, orada ele geçmeyen pullar vizeler vardı. Goldberg binanın önünde durup, kapıya ve pencerelere bir Rembrandt yakut Koh-i-noor pırlantasına bakar gibi bakmıştı.

— Biraz daha yürümez misiniz? Şöyle Zafer Âbidesine kadar...

Ravic bunu söylerken:

Eğer yukarıda bulunan iki kişiyi kurtarırsam, Joan odamda olacak veya gelecek diye düşündü.

Golberg başını salladı:

— «İçeri girmeliyim. Gideli iki saat oldu. Muhakkak karım beni bekliyordur. » dedi.

Ravic saatine baktı, yarımaya geliyordu. Kimseyi kurtarması gerekmiyordu. Kadın odasına dönmüş olmalıydı. Ravic yavaş yavaş merdivenleri çıkan Goldberg'e baktı. Kapıcıya döndü: «Beni arayan

oldu mu? »

— Hayır.

Odası apaydınlıktı. Böyle bıraktığını hatırlıyordu. Yatak âdeta kar yağmış gibi parlıyordu. Masanın üzerine koyduğu pusulayı alıp yırttı, attı. İçecek bir şey aradı. Hiç bir şey yoktu. Aşağıya indi. Kapıcıda calvados yoktu, yalnız konyak vardı. Bir şişe Hennessy ve bir Vauvray aldı. Bir süre kapıcı ile çene çaldı ve ona iki yılda bir, St. Claud'da yapılan at yarışlarında Loulou II nin kazanmak ihtimalinden bahsetti. Bu sırada da İspanyol Alvarez geçti. Ravic onun biraz topalladığını gördü. Bir gazete alarak odasına çıktı. Böyle bir gece nasıl uzuyordu. 1933 de Berlin'de avukat Arensen: «Aşkta mucizeye inanmayan adam mahvolmuştur. » demişti. İki hafta sonra sevgilisi onu ele vermiş ve ölüm kampına yollanmıştı. Ravic Vauvray şişesini açtı Eflâtunun bir kitabını aldı. Bir kaç dakika sonra kenara bırakıp pencerenin yanına oturdu.

Telefona baktı. Bu şeytan icadı telefon — Joan'ı çağırılmıyacaktı. Numarasını bilmiyordu. Nerede yaşadığını da bilmiyordu. O sormamış, öteki de söylememişti.

Joan mahsus bir şey söylememişti. Bir mazeret gösterebilmek için...

Açık şaraptan bir bardak içti. Bu delilik diye düşündü. Bu sabah burada olan bir kadını bekliyorum.. Üç buçuk aydır ondan uzakta idim. Bu bir günlük ayrılık kadar onu aramamıştım. Onu bir daha görmem çok daha iyi olacak... Ona alışmıştım. Hayır...

Kalktı: Bu değildi, bu belirsizlik onun sinirlerini bozuyordu Güvensizlik her an biraz daha içini kemiriyordu. Kapıya gitti, kilitli olup olmadığına bir daha baktı, gazetesini okumağa koyuldu. Fakat âdeta bir tülbent altından okuyor gibiydi. Koridor meselesi, Polonya'da kargaşalık, İngiltere, Fransa, Polonya anlaşmaları, yaklaşan harp... Gazeteyi atarak ışığı söndürdü, karanlıkta uzandı Uyuyamıyordu. Hennessy şişesi masanın üstündeydi. Kalktı, tekrar pencerenin yanına oturdu. Gece serin ve yıldızlıydı. Bir kaç kedi geziniyordu. Karşiki balkonda şort giymiş bir adam kaşınıyordu. Ravic esnedi, ışığı yaktı, yatağa baktı. Uyumanın, okumanın imkânı yoktu. Ne okuduğunun farkında bile değildi. Gitmek. Bu en iyi şeydi ama, nereye? Gitmek de istemiyordu. Bir şey öğrenmek istiyordu. Hay Allah kahretsin... Konyak şişesini aldı, sonra vazgeçip yerine koydu. Cebinde uyku ilâcı aradı. Kırmızı kafalı Finkestein'a verdiği haplardan... Ravic bu haplardan bir kaç tane yuttu, uyuyabileceğinden şüpheli idi. Bir tane daha aldı. Eğer Joan gelirse uyanırdı.

Joan gelmedi. Ertesi gece de gelmedi.

Eugenie midesi çıkarılmış adamın yattığı odaya girdi: «Sizi telefonda arıyorlar, Mister Ravic! »

— Kim?.

— Bilmiyorum, sormadım. Santraldaki kız söyledi.

Ravic ilk önce Joan'ın sesini tanımadı, çok uzaklardan geliyor gibiydi: «Joan, neredesin? Sanki Paris'in dışında imişsin gibi geldi... Riviera'dan telefon ediyormuş gibi». Şimdiye kadar hiç hastaneye telefon etmemişti.

— Apartmanımdayım.

— Burada, Paris'te mi?.

— Tabiî, nerede olacak?

— Hasta mısın?.

— Hayır, niçin?.

— Hastahaneye telefon ediyorsun da.

— Otele telefon ettim, senin orada olduğunu söylediler.

— Bir aksilik falan mı var?

— Hayır, ne aksilik olabilecek... Nasıl olduğunu öğrenmek istedim.

Joan'ın sesi şimdi berrak geliyordu. Ravic bir sigara çıkarıp kibrit kutusunun kâğıdını yırttı, sigarasını yaktı.

— Joan, burası hastane. İnsan hastalık haberi almağa hazır.

— Hasta değilim. Yatakta olmakla hasta mı olmalıyım?

— Güzel.

Ravic masanın muşambasının üzerinde kibrit kutusunu ileri geri itti. Joan'ın başka neler söyleyeceğini bekliyordu. Joan da bekliyordu. Onun nefesini duyuyordu. Joan onun başlamasını istiyordu, bu kolay olacaktı.

— Joan, telefonda daha fazla kalamıyacağım. Sargıları açık bir hasta bıraktım. Gitmeliyim.

Joan bir süre sustu. Ve:

— «Niçin senden bir haber alamadım? » diye sordu.

— Benden haber alamazdın. Çünkü telefon numaranı ve adresini bilmiyordum.

— Fakat ben sana verdim.

— Hayır, Joan.

— Evet, söyledim, mutlaka, biliyorum, eminim.

— Pekâlâ, unuttum öyleyse. Bir daha söyle yanımda kalem var. Joan adres ve telefon numarasını verdi: «Eminim Ravic ben

sana adres vermiştim. »

— Peki Joan. Şimdi dönmeliyim. Bu gece benimle yemek yer misin?.

Joan bir süre daha sustu. Ve:

— «Niçin beni görmeğe gelmiyorsun? » dedi.

— Peki, bu da olur. Bu gece sekizde.

— Şimdi niye gelmiyorsun?.

— Şimdi işim var...

— Ne kadar sürer?.

— Bir saatten fazla.

— Bir saat sonra gel.

— Gelemem.

Ravic: Gece vakti yok, diye düşündü. Ve sordu:

—« Niçin bu gece olmaz? »

— Fakat Ravic, bazen en basit şeyleri anlamıyorsun. Seni görmek istiyorum, geceyi beklemek istemiyorum. Öyle olsaydı hastaneye telefon etmezdim.

— Peki, işim biter bitmez gelirim.

Kâğıdı katladı, cebine koyup hastasına döndü.

Pascal sokağının köşesinde bir bina idi. Joan en üst katta oturuyordu. Kapıyı açtı: «Gel, dedi. Seni burada görmek iyi bir şey, gir. » dedi.

Arkasından erkek elbisesi gibi dümdüz kesilmiş sade, siyah bir elbise vardı. Ravic'in beğendiği ve sevdiği şey, onun öyle kollu mollu, şatafatlı elbiseler giymemesiydi. Yüzü her zamandan san ve heyecanlıydı: «Gel, seni bekliyordum, yaşadığım hayatı gör. »

Önden yürüdü. Ravic güldü. Her sorunun karşılığı önceden hazırlanmıştı. Ravic onun dimdik omuzlarına baktı, ışık saçlarını aydınlatıyordu. Bir an nefesini tuttu. Ve onu çok sevdi.

Geniş bir odaya girdiler, öğle güneşi içeri vurmuştu. Odanın Raphael ve Proudhom caddesine bakan penceresi açıktı. Porte de la muette de görünüyordu. Daha geride Bologne ormanının altın ve yeşil ışıkları...

Oda yarı modern eşya ile doldurulmuştu. Geniş mavi bir halı, olduklarından daha lüks görünen bir kaç iskemle ve ağır masalar; bir kauçuk saksısı, bir Amerikan pikabı ve bir köşede de Joan'ın valizi duruyordu. Ravic iyi veya kötü: yarım yamalak şeylerden hoşlanmazdı, bilhassa kauçuk yapraklarına dayanamıyordu.

Joan'ın kendisine baktığını farketti. Joan onun bu durumu nasıl karşılayacağı bilmemekle beraber kendinden emin görünüyordu.

— Hoş, geniş ve güzel.

Pikabın kapağını açtı. Bu; otomatik plâk değiştiren modern bir makineydi. Yandaki masanın üzerinde bir yığın plâk duruyordu. Joan bir kaç tane alıp üst üste koydu. Ve: «Nasıl işlediğini biliyor musun? » diye sordu.

Ravic bildiği halde:

— «Hayır! » dedi.

Joan bir düğme çevirdi: «Fevkalâde bir şey, saatlerce çalışıyor. İnsan kalkıp, plâk değiştirmek için, falan yorulmuyor. Dışarısı karanlığa boğuluncaya kadar uzanıp dinleyerek hayâl kurabilir. »

Pikap gerçekten en iyi markalardan biriydi. Ravic anlıyor ve onun hiç olmazsa yirmi bin frank ettiğini tahmin ediyordu. Odayı tatlı bir âhenk, hissi şarkısı; (J'attendrai) dolduruyordu.

Joan öne eğilip dinledi. Ve sordu:

— «Hoşuna gitti mi? »

Ravic başını salladı. Pikaba değil, Joan'a bakıyordu. Yüzü müziğin etkisiyle Tanrısal bir hal almıştı. Ne kadar kolay memnun oluyordu. Kendinde olmıyan bu hal için onu ne kadar sevmişti.

Bitti! diye düşüdü. Ne kadar eziyetsizce, sanki İtalya'nın güneşinden, kuzeyin sisli, bulutlu diyarlarına döner gibi diye düşündü. Joan doğrularak tebessüm etti. Ve: «Gel, yatak odamı göstereyim. » dedi.

— Görmeli miyim?

Joan bir süre ona baktı. Ve:

— «Görmek istemiyor musun, niçin? »

— Evet, tabiî niçin olmasın.

Joan yüzüne dokunup onu öptü. Ravic bunun sebebini anlamıştı. Joan: «Gel», diyerek Ravic'in

koluna girdi.

Yatak odası Fransız usulünde döşenmişti. Louis XVI stilinde geniş taklit bir yatak, ovalimsi bir masa, taklit bir Baroque ayna, modern Aubusson halı. İskeleler, koltuklar, ikinci sınıf bir sinema sahnesini hatırlatıyordu. Bu eşyaların arasında on altıncı asrın fevkalâde güzel bir Florentine konsol yeni zenginler arasında bir prenses etkisi yapıyordu. Önem verilmeyerek bir köşeye itilmişti. Değerli örtünün üzerine menekşeli bir şapka ile lâme bir pabuç atılmıştı.

Yatak açılmış, fakat yapılmamıştı. Ravic Joan'ın yattığı yeri görebiliyordu. Tuvaletin üstünde sıra ile parfüm şişeleri diziliydi. Gardrobun kapağı açık ve içinde bir sürü elbise gözükiyordu. Joan'ın hiç bir vakit bu kadar giyeceği olmamıştı. Joan Ravic'in kolunu bırakmamıştı. Ona dayanarak sordu: «Beğendin mi? »

— Çok güzel, sana yakışıyor.

Kadın başını salladı. Ravic farkında olmayarak onu kendine doğru çekiyordu. Joan da itiraz etmedi, omuzu omuzuna dayandı. Joan'ın yüzü şimdi sakindi. Başlangıçta gösterdiği heyecandan eser kalmamıştı. Kendinden o kadar emin gözükiyordu ki, Ravic onda âdeta gizli memnunluk, uzak bir zafer edâsı hisseder gibi oldu.

Ravic:

— «Acayip, alçaklık da onlara ne kadar yakışıyor» diye düşün-

dü. Beni âdeta ikinci sınıf bir jigolo yerine koyup, hiç utanç duymadan dostunun kendisi için döşediği odaları gösteriyor.

— Böyle bir apartmanın olamaması ne yazık, Ravic. İnsan âdeta değişiyor, o otel odaları o kadar sıkıntılı ki...

— Haklısın, bunlar görülmeğe değerdi. Şimdi gitmeliyim Joan...

— Gitmek mi? Hemen mi? Daha yeni geldin!

Ravic kadının ellerini tuttu:

— «Gideceğim Joan, hem de büsbütün. Sen başkasıyla yaşıyorsun. Sevdiğim kadını başka erkeklerle paylaşmak âdetim değildir. »

Joan elleriyle sert bir hareket yaptı:

— «Ne? Ne dedin? » Ravic'e bakarak: «Tabiî Morosow söyledi, anlıyorum, çünkü beni dün gece gördü! Hemen sana söylemesi lâzımdı... » diye ekledi,

— Hayır, Morosow söylemedi. Kimsenin bir şey söylemesine lüzum yok. Her şey meydanda...

Kadının yüzü sapsan olmuştu. O kadar emindi ve şimdi İçinden korktuğu başına gelmişti:

— «Biliyorum!. Apartmanım var ve artık Şehrâzad'da çalışmıyorum. Tabiî bana bakan birisi olacak. Başka türlü olamaz, değil mi? »

— Öyle bir şey demedim.

— Aynı şey! Anlıyorum! Evvelâ bizi bu barlara sokarlar ve sonra yalnız olduğumuz için biri bizimle konuşur ve alâka gösterirse hemen, onu birisi besliyor, derler! Bu, kapıcının pis bir hayâlinden başka bir şey değil. İnsanın çalışıp adam olabileceğini, onun bahşiş almağa alışık ruhu anlayamıyor. Sen, sen de herkes gibi aynı hatâyâ düşüyorsun! Utanmalısın.

Ravic döndü, Joan'ı kollarından yakaladı. Kaldırarak yatağın üstüne attı:

— «Artık, dedi. Saçmalarını durdur. »

Joan o kadar şaşırmişti ki yatağın üzerinde kıpırdamadan:

— «Beni dövmeyecek misin? » diye sordu.

— Hayır, sadece söylenmene son vermek istedim.

Joan kısık bir sesle:

— «Buna şaşmıyorum, şaşmıyorum doğrusu, dedi. Sessizce yatıyordu. Yüzü bembeyaz, dudakları solmuş, gözlerindeki parlaklık dahi sönmüştü. Göğsünün biri yarı açılmış ve çıplak bacağı karyolanın kenarından sarkmıştı: Seninle beraber olacağım ânı has-

retle bekliyordum.. ve böyle oldu! Böyle! » Sonra hafifseyerek ilâve etti: Ben de seni diğerlerinden başka sanıyordum.

Ravic yatak odasının kapısı önünde durmuş, taklit eşyalara, yatakta uzanmış Joan'a bakıyor, eşya ve kadının birbirlerine ne kadar iyi uyduklarını düşünüyordu.. Bir şey söyleyemediği için âdeta kendine hırslandı. Bir şey söylemeden çıkıp gitmeli ve bu işe nihayet vermeliydi. O zaman da Joan ona gelecek, yine aynı olacaktı.

— Sen, diye Joan tekrar etti. Böyle bir şeyi senden asla ummazdım. Ben ki seni diğerlerinden başka sanıyordum.

Ravic karşılık vermedi. Her şey sahte, âdî ve dayanılacak gibi değildi. Birdenbire anlayamadı. Neden üç gün boyunca Joan eğer gelmezse, uyuyamayacağını düşünüp durmuştu. Cebinden bir sigara çıkararak yaktı. Ağzı kupkuruydu pıkap hâlâ çalıyordu. İlk çaldığı plâğı tekrarlıyordu: J'attendrai... Öteki odaya geçerek düğmeyi çevirdi. Döndüğü zaman Joan hâlâ hareketsiz yatıyordu. Sanki kıpırdamamıştı, fakat sabahlığı biraz daha açıktı.

— Joan, ne kadar az konuşursak o kadar iyi olacak.

— Ben başlamadım.

Ravic az kalsın esans şişesini alıp Joan'ın kafasına fırlatacağı:

— «Biliyorum, dedi. Ben başladım, şimdi bitiriyorum.»

Döndü, çıkıyordu. Tam kapıya gelince Joan elleri ve kollariyle

önünü kesti. Kapıyı kapayarak Ravic'in dışarı çıkmaması için önünde duruyordu:

— «Demek, dedi. Ayrılmak istiyorsun! Ayrılıp gideceksin! Bu kadar kolay! Fakat daha söyleyeceğim şeyler pek çok. Sen benim Cloche d'Or'da kiminle olduğumu gördün ve sana o gece geldiğim zaman hiç bir şeye aldırmadan benimle yattın. Sabahleyin yine aldırmadın. Yeter görmiyerek benimle yattın, seni seviyorum, eşsiz biriydin, hiç bir şey öğrenmek istemiyordun, o zaman, seni hiç bir zaman sevmediğim gibi sevdim. Senin başkalarından ayrı olacağım biliyordum, sen uyurken ağladım, seni öptüm, mutlu sakın, eve döndüm, sana tapıyordum — ve şimdi! Şimdi benimle yatmak istediğin gece o kadar büyük bir vazgeçişle ittiğin soruyu yine soruyor ve sitem ediyorsun. Şimdi her şeyi gelip yüzüme vuruyorsun, kendini bir fazilet bekçisi gibi görüp kıskanç bir koca gibi kavga ediyorsun! Benden ne istiyorsun? Ne istemeğe hakkın var ki...

— Hiç bir şey!

— İyi ya, hiç olmazsa bunu anlıyorsun. Niçin öyleyse bunları yüzüme vurdun? Sana geldiğim gece niçin söylemedin? Tabî, o zaman.

Ravic:

— Joan dedi.

Joan cevap vermedi. Çabuk çabuk nefes alarak ona bakıyordu.

Ravic:

Joan, diye tekrar etti. O gece otele geldiğin zaman tekrar bana dönüyorsun zannettim. Neler geçtiğini bilmek istemiyordum. Geri gelmiştin. Bu yeterdi. Fakat aldanmışım. Sen geri dönmemiştin.

— Geri gelmedim mi? Peki, sana gelen bir ruh muydu?...

— Bana geldin. Fakat dönmemiştin.

— Benim için bunun anlaşılması güç. İkisinin arasındaki başkalığı öğrenmek isterim

— Biliyorsun. Önce ben de bilmiyordum, bugün biliyorum. Başka birisiyle yaşıyorsun.

— Evet! Başka birisiyle yaşıyorum! İşte böyle! Arkadaşlarım olduğu halde başka biriyle yaşıyorum! Belki bunu saklayabilirdim. Kimseye böyle söyleme, çünkü kimse benim başkasıyla yaşadığımı söyleyemez.

— Joan, saçmalama.

— Saçma mı? Saçmalayan kim? Saçma konuşan sensin.

— Yolumdan çekil. Kapının önünden çekilmen için seni zorlamam mı lâzım?.

Joan kımıldamadı:

— «Eğer başka birisiyle yaşıyorsam sana ne? Hiç bir şey bilmek istemediğini söylememiş miydin? »

— Pekâlâ. Gerçekten bir şey bilmek istemiyorum. Hepsi geçti artık... Beni ne alâkadar eder. Bir hatâ idi, geçti. Bilmem daha iyi olurdu. Kendimi kandırmak istemiştin. Zaaf bu... Hiç bir şeyi

değiştirmiyor .

— Niye değiştirmiyor? Yanıldığını söylememiş miydin?.

— Bu bir yanlış veya doğru meselesi değil. Yalnız başka birisiyle yaşadığın meselesi de değil. Çünkü hâlâ onunla berabersin ve onunla kalmakta ısrar ediyorsun. O zaman bunu bilmek istememiştim.

Joan sakin bir sesle birdenbire onun sözünü kesti:

— «Yalan söyleme, dedi. Her zaman biliyordun, o zaman da biliyordun. » Sonra Ravic'in yüzüne baktı:

Ravic:

— «Pekâlâ dedi: Bilmiş olayım. Fakat onu bilmek istemiyorum. Biliyordum, fakat inanmamıştım. Sen bunu anlayamazsın. Böyle şeyler kadınların başından geçmez. Kadınlarla en ufak bir ilintisi bile yoktur. »

Joan'ın yüzü birdenbire üzüntü dolu bir korku ile kaplanmıştı:

— «Nihayet, sen geri geldin diye bana hiç bir zararı dokunmayan bir adama birden tekme atamam ya! Anlamıyor musun? »

— Evet.

Joan, atılmak isteyen fakat ayaklarının altından toprak kaymış ve köşeye büzülmüş bir kediye benziyordu. Hayretle:

— «Anlıyor musun? » diye sordu. Gözlerindeki üzüntü kayboldu, omuzları düştü ve yorgun bir sesle:

— «Anlıyorsan niçin bana zulüm ediyorsun? dedi.

Ravic, görüldüğünden daha rahatsız olan bir iskemleye oturarak:

— şu kapının önünden çekil dedi. Joan tereddüt ediyordu.

Ravic:

— Gel, dedi. Kaçmayacağım.

Tereddütle ona doğru geldi ve kanepenin üzerine oturdu. Yorgunmuş gibi gözükmek istiyordu. Fakat Ravic onun yorgun olmadığını görmüştü.

Joan:

— «Bana bir içki ver, dedi. Orada, dolapta. »

Ravic Joan'ın zaman kazanmak istediğini anlamıştı. Meseleyi basitleştirmek için, itiraz etmedi. Küçük dolabı açtı. Bir kaç şişe vardı. Çoğu nane likörüydü. Hor görerek şişelere bakıp bir tarafa itti. Diğer bir şişede yarı dolu bir Martell'le bir şişe açılmamış calvados vardı. Konyak şişesini alarak sordu:

— «Artık nane likörü mü içiyorsun? »

Joan kanepeden cevap verdi:

— Hayır.

— Pekâlâ, konyağı getiriyorum.

— Orada calvados var. Onu aç.

— Konyak da iş görür.

— Calvados'u aç.

— Başka zaman.

— Konyak istemiyorum. Calvados istiyorum. Lütfen şişeyi aç.

Ravic dolaba bir daha baktı. Beyaz nane öteki adam içindi.

Calvados da kendisi için. Her şey o kadar yerli yerinde idi ki insana dokunuyordu. Calvados şişesini alarak açtı. Nihayet, niçin olmasın? Sembolik bir hareket, bir ayrılış sahnesinde en güzel içkiler.

İki bardak alarak masaya gitti. Elma konyağını boşaltırken Joan onu seyrediyordu.

Pencerenin dışında gün âdeta altın gibiydi. Işık daha renkliydi. Gözün rengi tatlılaşmıştı. Ravic saatine baktı. Üçü geçiyordu. Tekrar baktı. Saati durmuş muydu? Fakat akrepler tik taklarına devam ederek işliyorlardı. Gerçekte. — Yalnız yarım saat geçmişti. Nane likörü — ne zevk, diye düşündü.

Joan mavi kanepenin üzerine büzülmüş, yavaşça, tatlı bir sesle sordu;

— «Alay mı ettin, yoksa gerçekten anlıyor musun? »

— Alay değil, sahi!

— Demek anlıyorsun!

— Evet!.

Kadın güldü. Ve:

— Biliyordum. Ravic, biliyordum, dedi.

— Anlaması kolay bir şey.

— Kadın başını salladı:

«Biraz zaman lâzım. Onu hemen atlatamam. Bana bir fenalığı dokunmadı. Senin bir gün dönebileceğini bile bilmiyordum! Ona hemen söyleyemem. »

Ravic calvados'unu içti:

— «Ayrıntıya ihtiyaç var mı? »

— Bilmelisin, anlamalısın, zaman lâzım. Onun ne yapacağını bilmiyorum. Beni seviyor, bana ihtiyacı var. Bütün bunlar onun kabahati değil.

— Tabiî İstedğin kadar uzun olsun Joan.

— Hayır, o kadar uzun değil. Yalnız hemen olamayacak. Kadın yastığa dayandı. Ve: «Ravic, bu apartman... zannettiğin gibi değil... Ben para kazanıyorum. Eskisinden daha fazla kazanıyorum. Kendisi artist, bana yardım etti. Filmlerinde küçük rollerim var. Beni stüdyoya o takdim etti..

— Ben de öyle düşündüm.

Joan aldırmadı ve:

— «Pek kudretli bir artist değilim, dedi. Kendi kendimi aldatmak istemem. Yalnız bu gece barlarından kurtulmak istedim. Oralarda istikbal yok. Burada ne de olsa başka, insanın yeteneği olmasa da olur. Kendi kendime bakabilmek istiyorum. Bütün bunlar sana acayip gelebilir. ».

Ravic:

— Hayır, gayet mantıklı dedi.

Joan ona baktı ve Ravic sordu: «Paris'e ilk defa bu niyetle

gelmemiş miydin? »

— Evet.

Ravic düşünüyordu: Hayat ve benden ters muamele gören bir mâsum oturup bana tatlı tatlı sitem ediyor. Şimdi sakın, fırtına atlatıldı, beni affetti. Eğer kalkıp gitmezsem son ayların bütün yaşantısını verecek. Kırmak istediğim bu çelik orkide o kadar ustaca hareket ediyor ki üstelik ona hak veriyorum. Sonra:

— «Çok güzel Joan. Başlayabildikten sonra epey yükseleceksin, » dedi.

Kadın eğildi ve:

— Öyle zannediyor musun? » diye sordu.

— Tabii.

— Gerçek mi Ravic?

Ravic ayağa kalktı, bir kaç dakika daha sinema filmleri üzerine çene çalacaklar... İnsan hiç bir zaman onlarla tartışmaya girişmemeli, sonunda daima kaybederler. diye düşündü. Mantık onların ellerinde balmumu gibi. İnsan yalnız hareket etmeli.

— Bunu söylemek istemedim ama, bu işi senin uzmana sor, daha iyi bilir.

Joan sordu:

— Gidiyor musun?

— Gitmeliyim.

— Hastaneye dönmeliyim.

Joan Ravic'in elini tutup yüzüne baktı ve:

— «Hani evvelce hastanede işinin bittiğini söylemiştin? » diye sordu.

Ravic bir daha gelmeyeceğini söyleyip söylememek için karar veremedi. Bugünlük bu kadar yeterdi. Her ikisine de yeterdi.

— Burada kal, Ravic.

— Kalamam.

Joan kalktı ve ona yaklaştı. Ravic: Bu da mı? diye düşündü. Eski klişeler... Bayağı fakat tesirli... Hiç bir noktayı ihmal etmiyor. Bir kedinin ot yemesi beklenilir mi? Kendisini kurtardı ve:

— Hastaneye dönmeliyim, adam ölüyor, dedi.

Joan ona bakarak yavaş bir sesle:

— Doktorların her zaman bir sürü mazeretleri oluyor. »

— Kadınlar gibi, Joan. Biz ölümü teftiş ediyoruz, siz de aşkı... Bu dünyada bütün haklar ve sebepler bundan ileri geliyor.

Joan cevap vermedi.

Ravic:

— Kuvvetli midelerimiz de var, dedi. Bunun böyle olması lâzım, başka türlü çalışmayız. Başkaları bayılmağa başlarken biz ilgi duyarız! Elvedâ Joan!

— Ravic, yine geleceksin?

— Düşünme bunu, vaktini hoşça geçir. Zamanla bunu kendin anlarsın.

Ravic acele kapıya doğru yürüdü ve dönmedi. Joan onu tâkip etmedi. Fakat Ravic onun arkasından baktığını biliyordu. Âdeta suyun altında yürüyormuş gibi kendisinin buz gibi olduğunu hissediyordu.

Çılgılık aşağıda Goldberg ailesinin bulunduğu odanın penceresinden gelmişti. Ravic bir saniye dinledi. İhtiyar Goldberg'in karısına bir şey atmasına, yahut onu dövmesine ihtimal veremiyordu. Başka bir şey işitmedi. Yalnız ayak sesleri... Mülteci Wisenhoff'un odasında heyecanlı konuşmalar ve kapı vurulmaları... Birdenbire kendi odasının kapısı vuruldu ve otelci içeri girdi: Çabuk çabuk! Monsieur Goldberg...

— Ne var?

— Kendisini asmış. Pencerede. Çabuk!

Ravic kitabı fırlattı ve:

«Polis burada mı? » diye sordu.

— Yok canım, yoksa sizi çağırır mıyım? Karısı bulmuş.

Ravic otelci kadınla koşarak aşağıya indi:

— İpi kestiler mi?

— Daha henüz kesmediler, ama onu tutuyorlar.

Yarı karanlık odada, pencerenin yanında küçük bir grup vardı. Ruth Goldberg, mülteci Wiesenhoff ve biri daha. Ravic ışığı yaktı. Wiesenhoff ve Ruth Goldberg ihtiyar Goldberg'i kolları arasında bir bebek gibi tutarlarken üçüncü şahıs da Goldberg'in boğazındaki pencereye bağlı olan düğümü çözmeğe uğraşıyordu.

— Kesin ipi.

Ruth bağırdı:

— «Bıçak yok! »

Ravic çantasından bir bıçak çıkararak ipi kesti. Düğüm kalın yumuşak ipekten olduğundan çözmesi kolay olmadı. Çözmekle uğraşırken Goldberg'in yüzü Ravic'inkine pek yakın gelmişti. Fırlayan gözler, açık ağız, ince gri sakal, kalın dil... Beyaz benekli koyu yeşil kravat; bu şiş, çatlayan boğazı kesiyor. Wiesenhoff'la Ruth'un kolları arasında donmuş bir kahkaha atar gibi vücut sağa sola sallandı.

Ruth Goldberg'in yüzü kızarmış, gözlerinden yaşlar akıyordu. Onun yanında canlı bir vücuttan daha ağır olan bu ölünün yükü altında Wiesenhoff terler döküyordu. Hıçkıran iki ıslak yüz ve üstlerinde sessizce sırtan, baş sallayan bir kafa... Ravic bağı kesince bu baş Ruth Goldberg'in üstüne düştü, Ruth bağırarak geri çekildi. Kollarını açınca vücut kaydı. Kolları bir tarafa âdeta bir palyaçonun gülünç hareketiyle yere yuvarlandı. Ravic cesedi yakaladı. Wiesenhoff'un yardımıyla yere yatırdı, düğümü gevşetti ve muayeneye başladı.

Ruth Goldberg hıçkırarak:

— «Beni sinemaya yollamıştı. » dedi. «Ruth. senin hiç eğlenen

yok. Niçin Courcelles tiyatrosuna gitmiyorsun? Garbo'nun bir filmi var: Kraliçe Christine. Seversin, git de gör. İki saat bile olsa üzüntüden uzaklaşmak iyidir. » Bunu gayet sakin söylemiş ve şefkatle yanaklarını okşamıştı. Ve sonra: «Git bir kahve iç, yahut

Pare Manceau'daki pastahanede bir dondurma ye. Kırk yılda bir iyi bir vakit geçir Ruth! » demişti.

Gittim ve geldiğim zaman...

Ravic ayağa kalktı. Ruth sustu. Ravic:

— Bunu siz gider gitmez yapmış olmalı.

Kadın yumruğunu ağzına dayayıp:

— «Öldü mü? » diye sordu.

— Bir deneyelim. Sun'î teneffüs yaptıracağız. Ravic Wiesenhoff'a dönerek sordu:

— Sun'î teneffüs hakkında bir şey bilir misiniz?

— Hayır. Yok fazla bir şey bilmiyorum.

— Buraya bak.

Ravic Goldberg'in kollarından tuttu, geriye doğru çekti, göğsüne bastırdı, tekrar geriye çekti, bastırdı. Goldberg'in boğazında bir hırıltı işitildi. Kadın haykırdı:

— Yaşıyor.

— Hayır. Bu sıkışan hava.

Ravic yapılacak hareketi bir kaç kere daha gösterdi ve Wiesenhoff'a:

— Haydi, başlayın, dedi.

Wiesenhoff isteksiz bir tavırla Goldberg'in yanına diz çöktü. Ravic sabırsızlanarak:

— «Haydi bileklerinden tut, yahut da kollarından, » dedi.

Wiesenhoff terlemeğe başlamıştı. Ravic:

— Daha sert, ciğerlerdeki bütün havayı çıkarmalısın, dedi.

Sonra otelci kadına döndü. Bu sırada odaya bir sürü insan

girmişti. Ravic otelciye işaret etti ve koridora çıkınca:

— Ölmüş, dedi. İçeride yapılan iş saçma, ama her zamanki âdet yerini bulmalı, o kadar. Onu kurtarmak için bir mucize lâzım

— Ne yapmalı?

— Her zamankini. »

— Can kurtaran arabasını... Yâni on dakika sonra polis. Her halde polise haber vermelisiniz.

Goldberg'lerin pasaportları, ikâmet tezkereleri var mı?

— Evet, var.

— Wiesenhoff'un?

— İkâmet tezkeresi var.

— Öyle ise iyi. İkisine de söyle benden bahsetmesinler.. Kadın odasına gelip, Goldberg'i bulmuş, bağırmış. Wiesenhoff gelmiş, ipi kesmiş, sun'î teneffüsü denemiş ve can kurtarana haber vermişler.. Bunu yapabilir misiniz?.

Otelci kadın kuş gibi gözleriyle ona baktı ve:

— Tabiî, dedi. Polis gelince ben nasıl olsa burada olacağım, durumu idare ederim.

— Güzel.

Odaya döndüler. Wiesenhoff Goldberg'in üstüne eğilmiş çalışıyordu. Bir an sanki ikisi yerde

jimnastik yapıyor gibi gözükyorlardı. Otelci kapıda durarak:

— Baylar, bayanlar, can kurtaranı ve polisi çağıracağım. Buraya gelecek olan memur, hemen polise haber verecek. Yarım saat sonra burada olacaklar. Burada bulunanlardan kâğıtları olmyanlar eşyalânını toplayıp, yâni hiç olmazsa meydanda olanlarını toplayıp aşağıya, hole inerek orada otursunlar, polisin odaları araştırıp tanıklan tespit etmek istemesi beklenebilir, dedi.

Oda bir anda boşaldı. Otelci Ravic'e işaret ederek, Ruth ve Wiesenhoff'a talimat vereceğini anlattı. Ravic yerde kesik boyun bağının yanında duran çantasını ve makaslan aldı. Boyunbağı üzerinde bir de mağazanın etiketini taşıyordu: S. Foerder. Berlin. En aşağı on mark ederdi. Goldberg'in zenginlik günlerinden kalma. Ravic bu firmayı tanırdı, onların müşterisiydi.

Acele kendine ait eşyaları valizlere yerleştirerek Morosow'un odasına götürdü. Bu bir tedbirdi. Belki polis hiç bir şey aramayacaktı . Fakat böyle yapması daha iyi idi. Fernand'ın hâtirasını da unutmamıştı. Hole indi.

Bir kaç kişi heyecanlı heyecanlı dolaşıyordu. Bunlar kâğıtları olmayan mültecilerdi. Kanun dışılar alayı. Clarisse ile Jean, garsonlar holün yanındaki odada valizleri yerleştirmekle uğraşıyorlardı. Hol yemek için hazırlanmıştı. Masalar hazırlanmış, sağda solda ekmek sepetleri... Mutfaktan yağ ve balık kokulan geliyordu.

Jean sinirli mültecilere:

— Keyfinize bakın, polis o kadar çabuk gelmez, dedi.

Mülteciler şansa güvenmiyorlardı. Talihin kendilerine yaver

olmasına alışık değillerdi. Ufak tefek eşyalarıyla bodrumda saklanıyorlardı. İspanyol Alvarez de bunlar arasındaydı. Otelci kadın polisin geleceğini bütün otel halkına, ilân etmişti. Alvarez âdeta özür dileyerek Ravic'e gülümsedi. Ravic de sebebini anlayamadı... Zayıf bir adam ona yaklaştı. Bu: filoloji ve felsefe doktoru Ernst Seidenbaum'du. Ravic'e:

— «Manevra, elbise provası» dedi. «Holde kalıyor musunuz? »

— Hayır!.

Seidenbaum altı senelik mülteci, omuzlarını silkti: «Ben kalıyorum, kaçacak halim yok. Keşfi yaptıktan sonra araştırma yapacaklarını sanmıyorum. Ölmüş bir Alman Yahudisine kim önem verir... »

— Ona değil. Hakkı olmadan burada yasayan mültecilere...

Seidenbaum burnunun üstünde duran gözlüğünü düzelterek:

— Benim için fark etmez, dedi. Son polis teftişinde ne yaptım, biliyor musun? O zaman bir çavuş hole gelmişti, bundan iki sene evvel. Jean'ın beyaz ceketini giyerek servis yaptım ve polise Brandy getirdim.

— Güzel bir fikir.

Seidenbaum başını salladı:

— «Bir zaman geliyor ki insan artık kaçmaktan bıkmıyor. » de-

di Sonra sükûnetle akşam yemeğinin ne olacağını öğrenmek için mutfaka doğru yürüdü.

Ravic holün arka kapısından taşlığa çıktı. Diğerleri önden yürüyorlardı. Sokakta çabucak dağıldılar. Alvarez hafifçe topallıyordu. Ravic dalgın dalgın: Ayağı belki de ameliyatla düzeldi, diye düşündü.

Ravic Place de Ternes'de otururken birdenbire o gece Joan'ın geleceğini hissetti. Sebebini bilemiyor, fakat böyle olacağına inanıyordu. Yemeğinin parasını ödedi ve yavaş yavaş otele döndü. Hava sıcak. Otellerin kiralık oda levhaları alaca karanlıkta kırmızı birer alevle parlıyorlardı. Perdeli pencerelerden ince ışıklar sızıyordu. Bir grup bahriye neferi bir kaç orospunun peşine takılmıştı. Hepsi gençti, şarabın ve yazın verdiği ateşle hızlı hızlı konuşuyorlardı. Birdenbire, sihirli bir manzaranın önünde açılması gibi Ravic'in aklına bir fikir geldi. Ya Joan her şeyi arkaya atarak otele gelmiş, onu bekliyorsa...

Durdu. Bana ne oldu, diye düşündü. Niçin burada durup bir ense yahut bir saç dalgasına dokunur gibi havayı okşuyorum? Çok geç, insan hiç bir şeyi geriye getiremiyor. Yaşanan bir saatin geri gelmemesi gibi...

Otele doğru yürüdü, arka kapıdan hole geldi. İçeride bir sürü insanın oturduğunu gördü. Bunların arasında Seidenbaum da vardı. Garson gibi değil, bir misafir gibiydi. Tehlike atlatılmışa benziyordu. Girdi.

Morosow odasındaydı:

— Şimdi gidiyordum. Valizlerini görünce seni İsviçre'ye gittin zannettim.

— Her şey düzeldi mi?.

— Evet. Polis bir daha dönmeyecek. Cesedi yukarıya bıraktılar, şimdi tabuta koyacaklar.

— Pekâlâ, öyle ise odama döneyim.

Morosow güldü:

— «Şu Seidenbaum ömür şey, dedi. Polisin yanından ayrılmadı. Elinde küçük bir çanta, bir kaç vesika, burnunda bir gözlük kendisine bir avukat süsü verip, sigorta şirketinin mümessili gibi hareket etti. Hattâ polise sert muamele edip Goldbrg'in pasaportunu aldı. Goldberg'in yalnız hüviyet varakasını poliste bıraktı. Pasaportu da cebine attı. Kendisinin kâğıtları tamam mı? »

— Hiç bir vesikası yok.

— Fevkalâde! Pasaport bugün altın kıymetinde. Daha bir yıl

geçer. Paris'te değil ama, Seidenbaum gibi cüretli olunursa diyeceğim yok. Resim kolayca değişebilir. Aaron Goldberg daha genç görünmek isterse bu işi başaracak ucuz mütehassıslar var. Ruhlar muhaceretinin modern usulü: Bir pasaport bir kaç hayat yaşıyor.

— Demek şimdi Seidenbaum'a Goldberg diyeceğiz.

— Seidenbaum'a göre değil, bu izzeti nefsine dokunur. O; bu şekilde yer altında yaşayan vatandaşlar arasında bir çeşit Don Kişot'tur. Sahte pasaportla yaşayan adamların başına neler geleceğini öğrenmek için fazla kalender, merak sahibidir. Senin işine yarar mı?

Ravic başını salladı:

— Bana da yaramaz, ben Seidenbaum'un fikrindeyim.

Valizlerini alıp yukarıya çıktı. Goldberglerin odalarının önünden geçerken siyah kaftan giymiş, beyaz sakallı bir Yahudi gördü. Tıpkı İncildeki patriklere benziyordu. Lâstik ayakkabı giymiş gibi sessizce yürüyor, karanlık koridorda âdeta yüzüyordu. Goldberg'in kapısını açınca Ravic içeriden mumların verdiği kızıl bir ışıkla acayip boğuk inilti duydu. Para ile tutulmuş ağlayıcı kadınlar, diye düşündü. Böyle şeyler hâlâ oluyor muydu, yoksa bu yalnız Ruth Goldberg miydi?.

Ravic kapıyı açtı ve Joan'ı pencerenin yanında oturur gördü.

Joan sıçradı:

— Nihayet geldin! Ne oldu? Valizleri niçin aldın, gidiyor musun?

Ravic valizleri karyolanın yanına bıraktı:

— Bir şey yok, ufak bir tedbir. Biri öldü, polis geldi. Şimdi her şey düzeldi.

— Sana telefon ettim. Birisi senin artık burada oturmadığını söyledi.

— Otelci kadın olacak. Her zamanki gibi ihtiyattı ve kurnaz.

— Buraya koştum. Oda açık ve boştu. Eşyaların yoktu, sandım ki!

Joan'ın sesi titredi. Ravic zoraki bir gülüşle:

— Görüyorsun ya ipimle kuyuya inilmiyor, dedi.

Kapı vuruldu, elinde bir kaç şişeyle Morosow girdi:

— Ravic, mühimmatı unutmuşsun... Karanlıkta duran Joan'ı gördü ve görmemezlikten geldi. Ravic onun Joan'ı farkedip edemediğini kestiremedi. Morosow şişeleri Ravic'e verdi ve hemen dışarı çıktı.

Ravic Calvados ve Vouvray şişelerini masanın üzerine koydu. Açık pencereden biraz evvel koridorda işittiği sesleri duydu. Ölü için söylenen dualar uzaklaşıyor, yükseliyor, yine uzaklaşıyordu. Bu sıcak gecede her halde aşağıdaki odanın pencereleri açıktı. Ve şimdi orada ihtiyar Aaron'un cesedi çürümeye başlamıştı.

— Ravic, çok hüznülmüyüm. Sebebini bilmiyorum, bütün gün üzüntülüydüm. Bırak da kalayım.

Ravic karşılık vermedi. Pek âni olmuştu, bunun bu şekilde bu kadar kestirme olacağını düşünememişti. *

— Ne zamana kadar?.

— Yarın sabaha kadar.

— Bu yeter değil.

Joan yatağın kenarına oturdu:

— «Bir kere olsun, bunu unutamaz mıyız? »

— Hayır Joan!.

— Bir şey istemiyorum. Yalnız yanında ve yahut sedirin üzerinde yatmak.

— Olamaz, zaten hastaneye gitmem lâzım.,

— Ziyam yok. Beklerim, alışığım.

Ravic karşılık vermedi, bu kadar durgun olmasına kendi de şaşıyordu. Sokakta hissettiği ateş ve heyecan yok olmuştu.

Joan:

— «Hastahaneye gitmeğe de gerek yok. » dedi.

Ravic bir süre sustu. Onunla yatarsa mahvolmuştu. Bu; karşılığı olmayan bir çek yazmağa benziyordu. Böyle yaparsa o her zaman gelecek ve kazandığı şeylere güvenecek, hiç bir şey vermeden biraz daha fazla isteyecek, nihayet bıkip onu bırakacak, kendi zaafının kurbanı olacaktı. Joan böyle yapmağı düşünmüyordu. Şimdilik böyle olacağım aklına bile getirmemişse de Ravic bundan emindi,. Bir gecenin fark etmeyeceğini düşünmek basitti. Böylece insan karşı koymasından bir parça kaybediyor, hayatta boşalmaması icap eden ilkeler çürüyordu. Öyle bir günah ki Hıristiyanların

mukaddes kitabı her inancın tersine bugünkü ve ilerideki hayatta bu günahların affedilmeyeceğinden bahsediyordu.

Ravic:

— Doğru, hastaneye gitmeğe gerek yok. Senin burada kalmanı istemiyorum, dedi.

Bir patlama beklemişti. Fakat Joan sükûnetle:

— Niçin? diye sordu.

Anlatmalı mıydı? Bunu yapabilecek miydi?.

— Artık buranın değılsin.

— Buraya aitim.

— Niçin olmasın?.

Ne zeki idi. Yalnız soru sorarak izahata zorluyordu. İzahatı verecek olan da hemen savunmaya geçmişti.

Ravic:

— Biliyorsun, dedi. Saçma sapan soru sorma.

— Artık beni istemiyor musun?.

— Hayır.

Ravic hemen arkasından, kendine hâkim olamayarak:

— «Bu şekilde değıl» diye ekledi.

Goldberg'in açık penceresinden ölü duaları ve inilteler geliyordu. Lebanon çobanlarının Paris kenar sokaklarındaki kederleri...

— Ravic, bana yardım etmelisini

— Seni yalnız bırakmakla daha çok yardımım dokunabilir. Sen de beni.

Joan aldırmadı: «Bana yardım etmelisin! Yalan söyleyebilirim. Ama istemiyorum. Evet, birisi var, ama durum seninle olduğundan başka. Öyle olmasaydı burada olmazdım. »

Ravic cebinden bir sigara çıkardı, kuru kâğıdı yokladı. İşte, şimdi biliyordu, nihayet acıtmayan serin bir bıçak gibiydi. Kesin bilgi acı vermez. Yalnız öncesi ve sonrası azap verir. Kuşku insanı mahveder.

— Hiç bir zaman aynı değıldir ve daima da aynıdır.

Ravic: Ne kadar basit şeyler söylüyorum, diye düşündü. Gazete paradokstan. Gerçekte kelimelerle ifade edilince bayağılaşıyor

Joan doğrularak:

— «Ravic bilirsin ki, sade tek kişiyi sevebileceğı fikri doğru değıl, dedi. Bunu yapabilenler mutlu insanlar. Diğlerleri karışık hislerle çarpşıyorlar. Sen bunu bilirsin Ravic, sen bunu bilirsin! »

Ravic sigarasını yaktı. Joan'a bakmadan yüz hatlannın ne hal alacağını biliyordu. Sararmış, gözler koyulmuş — bütün kuvvetinin toplanmış olduğu, âdeta yalvaran gözler — narin, yenilgisiz... O gün departmanında aynı şekilde gözükmişti; inan ve iman ateşi ile dolu kurtarıcı bir melek... Öyle, bir melek ki elinden bir daha kurtuluş olmasın diye insanı çarmıha geriyor...

— Evet. Bu bizim malûm mazeretlerimizden biri.

— Mazeret değil. Böyle yapmaktan memnun değilim, İnsan batıyor ve elden bir şey gelmiyor. Korkunç, karanlık, karmakarışık bir şey. Bunu geçirmek zorundasınız. Kaçsan dahi o seni kovalıyor, yakalıyor. İstemiyorsun fakat o daha kuvvetli.

— Niçin düşünüyorsun. Bu kadar kuvvetli ise peşinden git.

— Ben de öyle yapıyorum. Yapabileceğim başka bir şey yok Sesinin tonu değişmişti;

— Ravic seni kaybetmemeliyim. Ne olduğunu bilmiyorum, fakat seni kaybedemem... ,

Ravic sigarasını içiyor fakat tadını alamıyordu. Beni kaybetmek, öteki adamı da elden kaçırmak istemiyorsun, diye düşündü. Senin böyle bir şey yapabilmen! Bu sebepten ötürü ben de senden uzaklaşmalıyım. Çabuk unutabilecek birisi değilim. Fakat bu senin kanında, yeniden aynı nakarat... Ben de bunu senden evvel yapabiliirdim, seninle yapamıyorum. Senden uzaklaşmamın sebebi de bu, şimdi olabilir, belki gelecek sefer kendimde bu kudreti de bulamayacağım ...

Ravic:

— Bu durumu çok mu acayip görüyorsun? — Bu en sık rastlanan şey — Kocası ve âşık, dedi.

— Doğru değil!.

— Doğru. Doğru, yalnız değişik bir çok şekilleri var. Seninki de bunlardan biri.

Joan yerinden sıçrayarak:

— Böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirsin? dedi. Sen benim için böyle olmadın, böyle değilsin ve hiç bir zaman da olmayacaksın... Öteki sadece... Nasıl söyleyeyim? Anlatamıyorum.

— Bırak da ona macera, emniyet, güven diyelim. Kulağıma daha hoş geliyor. Birini istiyor, ötekini de bırakamıyorsun.

Joan başım salladı. Karanlığın içinden yükselen ses Ravic'in kalbine kadar işledi: ,

— Bunu târif etmek için iyi veya kötü kelimeler kullanabilirsin. Bu kelimeler hiç bir şey değiştirmez. Seni seviyorum ve hayatımın sonuna kadar da seveceğim. Bildiğim açık bir şey varsa budur. Sen benim ufkumsun ve her şey orada son buluyor, ne olursa olsun her şeyim sana bağlı. Senden hiç bir şey almıyor. Bu bir hıyanet değil. Bu sebepten sana her vakit dönüyorum. Hiç bir zaman esef ve pişmanlık duymuyorum.

— Duygularda hiç bir zaman suç olamaz Joan. Niçin böyle- düşünüyorsun?.

— Düşündüm, o kadar çok düşündüm ki, Ravic, sert ve beni. Sen beni hiç bir zaman tamamıyla istemedin, belki sen de bunun farkında değilsin. Benden sakladığın bir şey vardı. Sana tamamıyla mâlik olamıyordum. İstiyordum, ne kadar istedim bilemezsin. Sanki sen her vakit benden uzaklaşacakmışsın gibi geliyordu. Polisin seni sınır dışı etmesi... Bu başka şekilde de olabilirdi. Senin bir gün buraları terk edip başka yerlere gitmen...

Ravic, karanlıkta pek seçilemeyen yüze baktı. Söylediklerinin doğru tarafı vardı.

Joan devam etti:

— Hep böyle oldu. Sonra beni isteyen biri geldi, yalnız beni, tamamıyla, her zaman için beni istedi. Güldüm, istemedim, onunla alay ettim. O kadar zararsız ve kenara itilmesi o kadar kolay görünüyordu ki — birdenbire içimde bir çeşit mecburiyet duydum. İçimde arzu eden bir şey vardı karşı koydum, fakat fayda vermedi. Ben oraya ait değildim, hiç bir şeyim onu istemiyordu. İçimde bir kısım onu reddediyordu. Fakat bu önceleri önem vermeyip güldüğümüz; sonradan insanı yutan toprak kaymalarına benzedi, ona karşı koymanın imkânı kalmadı. Ben onun değil, yalnız senin malınım.

Ravic sigarasını pencereden fırlattı. Sigara bir ateş böceği gibi yere düştü:

— Olan oldu, Joan. Artık değiştiremeyiz.

— Ben hiç bir şey değiştirmek istemiyorum. Gececek. Ben sana aitim. Niçin geri geldim? Niçin kapıda bekliyorum, beni kovuyorsun ve ben yine sana geri geleceğim. İnanmıyorsun, başka sebepler var sanıyorsun.. Hangi sebepler acaba? Eğer öteki beni tatmin etseydi gelmezdim! Seni unutturdum. Aradığım şeyin emin bir hayât olduğunu söylüyorsun. Hayır, bu doğru değil. Aradığım aşktır.

Ravic düşündü: Kelimeler, tatlı kelimeler, aldatıcı tatlı merhem.. Yardım, aşk, beraber, geri dönmek.. Kelimeler, tatlı keli-

meler.. Yalnız kelimeler. Bu vahşi, sade iki vücudun câzibesi için bir sürü kelimeler uydurulmuş, muhayyilenin gökkuşağı... Yalanlar, hisler, hayâl kırıklıkları, hepsi içinde! Bu ayrılış gecesinde sakın, karanlıkta duruyor ve bu tali kelimeler yağmuru üstüne yağıyor. Ayrılık, ayrılık hatırlatan kelimeler. Söyler söylemez mânalarını kaybediyorlar. Aşk Tanrısının alnı kanlı, lekeli. Kelimelerden bir şey anladığı yok.

— Şimdi gitmelisin Joan!.

Kadın ayağa kalktı:

— «Burada kalmak istiyorum, bırak da kalayım. Yalnız bir gece. »

Ravic başım salladı:

— «Beni ne sanıyorsun? Ben otomat değilim. »

Joan ona dayandı. Titriyordu.

— Zıyanı yok, bırak burada kalayım

Ravic onu şefkatle itti:

— «Öbür adamı aldatmak için benimle kalmana lüzum yok. Nasıl olsa kâfi derecede ıstırap çekecek!. »

— Eve yalnız dönemem.

— Uzun süre yalnız kalmazsın.

— Yalnızım, o bir kaç gün için Paris'ten uzaklaştı.

Ravic sakın:

— Demek böyle, dedi. Hiç olmazsa açık kalplisin. İnsan durumunu biliyor.

— Bu sebepten ötürü gelmedim.

— Tabiî değil.

— Sana söylemeyebilirim.

— Doğru.

— Ravic! Eve yalnız dönmek istemiyorum.

— Seni götüreyim.

Joan bir adım geri çekildi:

— «Artık beni sevmiyorsun. »

— Bunu öğrenmek için mi geldin?.

— Evet ama yalnız onun için değil.

Ravic sabırsızlıkla: Hay Allah! Joan. En saf aşk açıklamasını işittim.

Joan karşılık vermedi. Ona baktı.

Ravic:

— Başka türlü olsaydı, burada kalmanda mahzur görür müydüm?

Joan yavaşça gülümsedi. Bu bir gülümseme değil, içinde yanan bir lâmbanın gözlerine vuran ışığı gibiydi:

— «Teşekkür ederim, Ravic. » dedi.

Bir müddet sonra şüpheli bir ifade ile ekledi:

— «Öyleyse beni bırakmayacaksın. »

— Niçin soruyorsun?

— Bekleyeceksin? Beni bırakmayacaksın değil mi?

— Tecrübeme dayanarak... Öyle büyük bir tehlike yok!

— Teşekkür ederim.

Joan değişmişti. Ravic: Ne kadar da çabuk teselli oluyor, diye düşündü. Niçin olmasın?. Kalmadan da arzuladığını elde ettiğini sanıyordu. Joan onu öptü:

— Böyle olacağım biliyordum, Ravic böyle olması gerekti Şimdi gidiyorum. Eve götürme. Artık yalnız gidebilirim.

Kapıda durdu. Ravic:

— «Bir daha gelme, düşünmeğe dahi değmez, merak etme, ölmezsın. » dedi.

— Hayır.

— Allaha ısmarladık, Ravic!

— Güle güle Joan!

Ravic duvara döndü ve ışığı yaktı. Böyle olmalıydı. Çamur ve altın, yalan ve duygulardan hayâl kırıklığı ve gerçeklerden meydana gelmişlerdi. Pencerenin yanına oturdu. Aşağıdan ölen adamın başında bekleyenlerin iniltisi işitiliyordu. Kadın hayatta iken kocasını aldatmış, şimdi ise ağlıyordu. Belki de din gereği idi. Ravic daha fazla keder duymadığına şaştı.

Kate Hegstroem:

— Evet Ravic, geri geldim, dedi.

Kate, Lancaster otelinde oturuyordu. Biraz zayıflamıştı. Derisinin altındaki et içeriden ince bir âletle çukurlaştırılmış gibi çökmüştü. Çizgileri daha belirli, derisi ipek gibiydi. — Kuru ve gergin bir ipek. Kolayca yırtılacakmış gibi.

— Seni Florance'da, Cannes'da veya Amerika'da sanıyordum.

— Florance'daydım, Fiesole'de. Hatırlıyor musun Ravic, gelmen için seni ne kadar, kandırmağa çalışmıştım. Kitaplar, şömüne, gece ve sessizlikten bahsetmişim. Kitaplar oradaydı. — Şömüne de. — Fakat sessizlik nerede?. Francis d'Assisi'nin şehri bile patırtılı olmuş. Her şey gibi gürültülü ve rahatsız. Kuşlara aşk vadettiği yerde, uniformalar içinde bir sürü sarhoş adam aşağı yukarı dolaşıyor, böbürlenmeler ve yersiz nefretle şarkı okuyorlar.

— Fakat bu her zaman böyleydi. Kate.

— Bu kadar değil. Bir kaç sene önce otelimin sahibi Manchester’li adam, pantolonu ve bez ayakkabılarıyla dost bir insandı. Şimdi ise çizmeler içinde bir kahraman, kılıçlara, siyah üniformalara bürünmüş... Nutuklarında İngiltere’nin mahvedilmesini, Akdenizin İtalya’nın olması icap ettiğini, Nice’in Corcica’nın ve Savoie’nin İtalya’ya dönmesi gerektiğini söylüyor.

Ravic:

— Yıllardan beri hiç bir harbi kazanamamış olan bu barış sever millet, Habeş ve İspanya harplerinden sonra âdeta delirmiş, dedi. Bir kaç sene önce gayet mantikî konuşan bazı ahabplarım bile üç ayda İngiltere’yi yenebileceklerine inanıyorlar. Memleket bir kazan gibi. Ne oluyor? Viyana’dan kahve rengi gömleklilerin şiddetinden kaçmışım. İtalya’dan siyah gömlekliler yüzünden çıktım. Başka memleketlerde yeşil gömlekliler varmış. Amerika’da kurşuniler... Dünyaya bir gömlek deliliği gelmiş.

— Öyle gözüküyor. Fakat değişecek, bir tek renk kaim olacak: Kırmızı.

— Kırmızı mı?

— Evet, kan gibi kırmızı.

Kate dışarıya baktı. Akşam güneşinin son ışıkları kestane ağacının yeşil yaprakları arasından sızıyordu.

— İnsan inanamıyor. Yirmi sene zarfında iki harp. Çok fazla. Daha ilkinin yorgunluğunu atamadık üstümüzden.

— Yalnız yenenler; mağlûp olanlar değil, zaferler insanı dikkatsiz yapıyor.

— Evet, öyle ya çok bir zaman kalmadı.

— Korkarım ki pek çok değil.

— Bana yetecek mi?.

Ravic ona bakarak:

— Niçin yetmesin? dedi.

Kadın gözlerini indirmişti.

— Fiola’yı gördün mü?.

— Evet, bir iki kere... Bu siyah vebaya tutulmayan az rastlanır insanlardan biriydi.

Ravic cevap vermedi, bekledi. Kate masanın üstünde duran bir dizi inciye aldı. Uzun parmaklarının arasında bir teşbih gibiydi.

— Kendimi âdeta vatansız Yahudi zannediyorum. Bir parça baş dinleme arıyorum. Ama, yanlış bir zaman seçmişim. Hiç bir yerde bu yok artık... Yalnız burada bir parça artığı var. Ravic incilere baktı. Bunlar yabancı bir maddeyle beslenen biçimsiz kurşunî molüsklerden yapılmıştı. Işık vurduğu zaman öyle tatlı bir pembe bir ışık yayıyordu ki...

— Amerika’ya gitmek niyetinde değil miydin, Kate? Avrupa’dan çıkmak imkânı olan böyle yapmalı. Başka bir şeye vakit yok.

— Beni uzağa mı yollamak istiyorsun?.

— Hayır, sen işlerini bitirip oraya gideceğini söylememiş miydin?.

— Evet, ama şimdi artık istemiyorum. Bir parça burada kalacağım.

— Yazın Paris çok sıcak olur.

İncileri bir tarafa bıraktı:

— «Son yaz olursa değildir, Ravic. »

— Son mu?.

— Evet, dönmeden evvel son.

Ravic sustu. Fiola acaba ona söylemiş miydi?.

Kate sordu:

— «Şehrâzad'da ne var, ne yok?. »

— Uzun bir zamandır gitmedim. Morosow çok kalabalık olduğunu söylüyor.

— Yazın da mı?

— Evet. Her yer yazın kapalı olduğu halde. Şaştın mı?

— Hayır. Sonu gelmeden herkes faydalanmak istiyor.

— Evet!

\

— Beni bazan oraya götürür müsün?.

— Tabiî Kate, istediğin zaman. Oraya gitmek istemediğini zannediyordum.

— Ben de öyle zannediyordum. Ama fikrimi değiştirdim. Ben de her şeyden çok faydalanmak istiyorum.

Ravic ona baktı:

— «Peki Kate! Ne zaman istersen! »

Ayağa kalktı. Kate onunla kapıya kadar yürüdü. Vücudunu kapının kenarına dayadı. İpeğe benzeyen teni dokunulursa buruşacak gibiydi. Gözleri her zamandan daha berrak ve büyüktü. Ravic'e uzattığı eli sıcak ve kuruydu. Havadan, sudan bahseder bir edâ ile sordu:

— «Niçin bana hastalığımı söylemedin? »

Ravic ona şaşkınlık içinde baktı, karşılık vermedi.

— Dayanabilirdim.

Yüzünde hiç bir sitem taşımayan bir gülümseme belirdi:

— «Allaha ısmarladık, Ravic!. »

Midesi çıkarılan adam ölmüştü. Üç gün üç gece feryat etmiş, morfinin büyük bir faydası dokunmamıştı. Ravic'le Veber onun öleceğini biliyorlardı. Bu son üç günde onu kurtarmak ellerindeydi. Yapmadıklarının sebebi, (insanları seveceksin) diyen, ıstırapların dindirilmesini önleyen bir din olmalıydı. Bunu da destekleyen bir kanun vardı.

Ravic sordu:

— Ailesine telgraf çektiniz mi?

Veber:

— Ailesi yok, diye cevap verdi.

— Başka hiç bir ahbabı?.

— Hiç kimsesi!

— Hiç kimse mi?.

— Evet, hiç kimse! Apartmanın kapıcısı buradaydı. Hiç bir mektup almadığını, yalnız reklâmlar, hastalıklara karşı korunma katalogları ve buna benzer prospektüsler geldiğini söyledi. Hiç bir ziyaretçisi yokmuş. Ameliyat ve dört haftalık hastane ücretini evvelden ödemişti. İki haftalık fazla ödemiş. Kapıcı ona baktığı için bütün eşyasını, ona vaadettiğini iddia ediyor, o iki haftalığı istiyor. Gûya ona annelik etmiş. Doğrusu anneyi bir görmeliydin. Ona bir sürü masraflar etmiş, apartmanın kirasını da o vermişmiş. Ben de adamın hastane parasını peşinen ödediğini ve apartman için de aynı şeyi yapmış olmasının çok muhtemel olduğunu söyledim. Zaten bu iş polise ait. Bunun üzerine bana küfretti.

Ravic:

— «Bu para insana neler icat ettiriyor! » dedi.

Veber güldü:

Belediyeye haber veririz onlar da cenaze ile filân ilgilenirler:

Midesiz ve akrabasız adama Ravic son bir bakış attı. Orada yatıyor, yüzü bir saat içinde otuz beş senede değişmediği kadar değişiyordu. Son nefes mücadelesinden ölümün çıplak ifadesi belirliyordu. Ölümün işaretleri kaybolup, kasılmış hatlardan meydana gelmiş ebedî maske ortaya çıkıyordu.

Ravic dışarıya çıkınca koridorda hastabakıcıya rast geldi. Henüz gelmişti. Ravic:

— «On iki numaradaki adam öldü. » dedi. Yarım saat evvel. Artık gece nöbeti yok. Sana bir şey bıraktı mı?

Kadın tereddüt etti:

— Hayır, çok soğuk bir adamdı. Son günlerde hiç konuşmadır gibi..

— Evet konuşmadı.

Hastabakıcı kadın Ravic'e baktı:

— Fevkalâde güzel, gümüş bir tuvalet takımı vardı. Hattâ bir erkek için fazla süslü, daha ziyade kadına yakışacak bir şey.

— Ona söyledin mi?.

— Geçen salı akşamı lâfi geçti. O zaman daha sakindi. Gümüşün bir erkeğe de yaraştığını söyledi. Bilhassa fırçalar çok güzeldi, bugün bulunmaz. Başka bir şey söylemedi.

— Gümüş hükümete kalacak. Akrabası yok.

Hastabakıcı anlayışlı bir ifade ile başını salladı:

— Yazık, kararacak. Kullanılıp bakılmazsa fırçalar bozular. İlk önce yıkamalı.

Ravic:

— Yazık, senin olsaydı hiç olmazsa kıymetini bilirdin, dedi.

Hastabakıcı minnetle güldü:

— Ziyanı yok, bir şey beklemiyordum. Ölecek olanlar insana bir şey bırakmazlar, iyi olanlar verirler. Ölecek olanlar ölümü akıllarına getirmezler, bazıları da inadına vermiyorlar. İnanmazsınız doktor, ölmezden evvel bazı kimseler neler söylüyorlar, ne kadar fena oluyorlar..

Hemşirenin kırmızı yanaklı çocuk yüzünde her ifade belli oluyordu. Etrafında olup bitenlerden

kendisini ilgilendirmeyen hiç bir şeye aldırılmıyordu. Ölenler, kötü olanlar yahut âciz olanlardır. Kendisi ölünceye kadar onlara bakıyor, sonra yerlerine başkaları geliyor, kimi iyi olup gidiyor, minnettar kalıyor, kimisi ölüyor.

Böyle oluyordu. Üzülecek bir şey yoktu. Bon Marche'de fiyatların inmesi, kuzen Jean'ın, Anne Couturier ile evlenmesi daha önemli meselelerdi.

Gerçekten insanın etrafında olan bu çember daha önemli. Yoksa nerede olurduk?

Zafer kahvesinin önünde oturuyordu. Gece bulutluydu, hava sıcak ve arada sırada şimşek çakıyordu. Hayat her iki tarafın kaldırımlarına toplanmıştı. Mavi saten şapkalı bir kadın masasına oturarak:

— «Bana bir vermut ısmarlar mısın? » diye sordu.

— Peki. Ama beni yalnız bırak, birini bekliyorum.

— Beraber bekleriz.

_ Hayır. Spor Sarayı'nda görüşen bir kadını bekliyorum.

Kadın gülümsedi, o kadar boyanmıştı ki gülümsediği yalnız dudaklarından belli oluyordu. Yüzünün diğer hatları âdetâ beyaz bir maske altındaydı:

— Benimle gel, diye ısrar etti. Güzel bir apartmanım var ve marifetliyim.

Ravic başını salladı. Masanın üstüne beş frank koydu ve:

— «Al, kısmetin açık olsun. Güle güle git. »

Kadın parayı aldı, büktü ve jartiyerinin altına yerleştirdi:

— «Ne o âsabın mı bozuk? » diye sordu.

— Hayır.

— Ben asap bozukluklarına bire birim. Sevgili bir de arkadaşım var. Genç, Eiffel kulesi gibi göğüsleri var.

— Şimdi olmaz, başka vakit.

— Peki.

Kadın kalktı. Bir kaç metre ileride bir masaya oturdu, bir kaç defa Ravic'e baktı, nihayet bir spor gazetesi alarak okumağa koyuldu.

Ravic itişe kakışa içeriye giren ahaliye bakıyordu. İçeride orkestra Viyana valslerini çalıyordu. Şimşekler fazlaşmıştı. Yandaki masaya bir papağan toplantısı gibi gürültü yapan süslü, genç cinsî sapık gençler oturmuştu. Son moda sakal bırakmışlar, geniş omuzlu ceketler giymişlerdi: Belleri sımsıkıydı.

Ravic'in masasının önünde bir kız durdu. Ravic onu tanıyor gibiydi. Böyle tanıdıkları o kadar çoktu ki... Kız, nazlı yosmalara benziyordu:

— «Beni tanımadınız mı? » diye sordu.

Ravic:

«Tabiî tanıdım. » dedi. Fakat kim olduğunu kestirememişti. «Nasılısınız? »

— Çok iyiyim. Sahi beni tanımadınız mı?.

— İsimleri unutmak âdetimdir, ama sizi tanıyorum. Birbirimizi görmeyeli epey oldu.

—Evet. Geçen sefer Bobo'yu oldukça korkuttunuz.

Güldü.

— «Hayatımı kurtardınız ve şimdi beni unutuyorsunuz. »

Bobo... Hayatını kurtarmak... Ebe. Ravic hatırladı.

— Tabiî Lucienne'sin. O zaman hasta idin, şimdi sıhhattesin. Tanıyamayışımın sebebi de bu.

Lucienne memnuniyetle:

— «Şimdi hatırladınız! dedi. Ebeden alıp yolladığınız yüz franka teşekkür ederim. »

— Ha, oh! Evet!

Ravic, Madam Boucher'in yanındaki yenilgiden sonra Lucienne'e kendi cebinden yüz frank yollamıştı:

— Hepsi olmadığına üzuldüm. »

— Yeterdi. Ben o parayı gözden çıkarmıştım.

— Bir şey içer misiniz Lucienne?

Kız başını salladı ve tereddüt ederek yanına oturdu.

— Sodalı bir Cinzano.

— İşlerin nasıl Lucienne?.

— Pekâlâ geçiniyorum.

— Bobo ile mi yaşıyorsun?.

— Evet, tabiî Ama şimdi değişti, çok farklı. Daha iyi.

— Güzel.

Sorulacak fazla soru yoktu. Küçük bir terzi çırağı orospu olmuştu. Onu bunun için mi kurtarmıştı? İşin alt tarafını Bobo halletmişti. Artık çocuk olmasından korkmuyordu. Daha henüz pek başlangıçta idi. Mâsumca halleri yaşlı bazı kimselerin hoşuna gidebilirdi. Fazla kullanılmaktan henüz parlaklığını kaybetmemiş bir porselen parçası gibi... Sodasını bir kuş gibi içiyordu, fakat gözleri etraftaydı. Bu neş'e verici vaziyet değildi. Fakat bu üzülecek bir kusur da değildi. Ravic:

— «Memnun musun? » diye sordu.

Kız evet anlamına başını salladı. Ravic onun gerçekten memnun olduğunu gördü. Her şeyi yerinde buluyordu. Facia denilecek bir tarafı yoktu. Kız sordu:

— «Yalnız mısınız? »

— Evet Lucienne!.

— Böyle bir akşamda?

— Evet!.

Lucienne sıkılğan bir tavırla Ravic'e baktı ve gülerek:

— «Benim vaktim var. » dedi.

Ravic düşündü: Bu kadar acınacak bir halim mi var ki her geçen orospu bana aşk ticareti teklif ediyor. Sonra Lucienne'ye:

— Yerin çok uzak, Lucienne. Vaktim yok, dedi.

— Benim evime gidemeyiz. Bobo bilmemeli.

Ravic ona baktı:

— «Bobo her yaptığını biliyor mu? »

— Biliyor. Diğerlerini de biliyor. Peşimi tâkip ediyor. Sonra gülererek: O kadar genç ki başka türlü ona para vermeyeceğimi zannediyor.

— Bobo'nun bilmemesinin sebebi de bu mu?.

— Bunun için değil, kıskanıyor, deli gibi oluyor.

— Her zaman kıskanır mı?.

Lucienne hayretle ona baktı:

— Yok canım, ötekiler iş için.

— Demek para meselesi bahis konusu olmayınca.

Lucienne tereddüt etti. Yavaşça kızarak:

— Bunun için de değil?, dedi. Yalnız başka biriyle münasebetim olduğuna kanaati var. Tereddütle ilâve etti: Yâni kendisine karşı sevgi beslediğim biri.

Lucienne adamın yüzüne bakmadı. Ravic masanın üzerinde duran kızın elini avuçları içerisine aldı:

— Lucienne, beni hatırlaman ve benimle gelmek istemen gerçekten hoş bir şey. Güzelsin, seninle beraber olmak isterdim. Yalnız ameliyat ettiğim birisiyle yatamam. Anlıyor musun?

Kız uzun kara kirpiklerini kaldırdı ve başını salladı:

— Evet, anlıyorum. Şimdi gitmeliyim.

— Güle güle Lucienne. Yolun açık olsun! Hasta olmamağa dikkat et.

— Ravic bir kâğıda bir şeyler yazdı:

— Bir şey olursa bu ilâcı yaptır. En iyisidir. Bütün parayı da Bobo'ya verme.

Lucienne gülererek başını salladı. İkisi de bunun yapılmıyacağını biliyorlardı. Ravic kalabalıkta kayboluncaya kadar onun arkasından baktı. Sonra garsonu çağırdı.

Mavi şapkalı kadın yanından geçti. Olanı biteni görmüştü. Katlı gazetesıyla yelpazelenerek takma dişlerini gösterdi:

— Ya iktidarsızsın, ya da ibne, my dear. İyi şanslar ve teşekkürler... dedi.

Ravic ılık gecenin içinde yürüyordu. Damların üstünde şimşekler çakıyordu. Louvre'a giren kapıları açık buldu ve girdi.

Gece gösterilerinden biriydi. Birkaç odada ışıklar yanıyordu. Aydınlık, büyük bir mezara benzeyen Mısır'a ait kısma geçti. Üç-bin yıllık taştan krallar granitten, duygusuz gözleriyle âvâre dolaşan talebelere, son moda şapka giymiş kadınlara, yaşlı beylere bakıyorlardı. Havada toz, bayat hava ve ebedilik kokusu vardı.

Eski Yunan kısmında Milo Venüs'ünün karşısında ona hiç benzemeyen fısıltı ile konuşan genç kızlar grubu vardı. Mısırlıların yeşil Syenit ve granitten sonra mermer bitik ve ve zayıf kalıyordu. Tatlı, yumuşak çizgili Venüs: kendinden memnun banyo yapan bir ev kadınına benziyordu; düşüncesiz ve çok güzel... Kertenkele öldürücüsü Apollo biraz harekete ihtiyacı olan bir kulamparaya

benziyordu. Bunları öldüren, odalara kapalı olmalarıydı. Bu hal Mısırlıların öldürmezdi. Çünkü onlar mezar için yapılmışlardı... Yunan heykellerinin ise hava, güneş ve sütunların arasından parlayan Atma ışığına ihtiyaçları vardı.

Ravic yürüdü. Büyük hol, geniş merdivenleriyle karşısına çıktı ve birden yüksekte Semadirek'li Nike'yi gördü.

O heykeli görmiyeli epey bir zaman geçmişti. Son defa onu gördüğü zaman bulutlu bir gündü. Karanlık kış gününün ışığında müzede zafer prensesi ona donmuş gibi gözüküyordu. Fakat şimdi merdivenin yukarısında mermerden geminin üstünde, yer yer ışıkla aydınlanmış, kanatları açık, rüzgârdan, elbiseleri biçimli vücu-duna yapılmış, uçuşa hazır duruyordu. Arkasındaki şarap renkli Salamis denizi köpürüyordu. Gök kadifeden yapılmış gibi yumuşaktı.

Ahlâk kurallarından habersiz, ömür meselelerinden habersiz, damarlarımızdaki kanın yaratabileceği fırtınalardan habersiz... Zafer ve yenilgiden başka bir şey bilmiyor. Zaten zafer ve yenilgi aynı şey değil miydi? Tahrik edici değildi, yalnız uçuşu hatırlatıyordu. Aldatılmak bilmez, kayıtsız ve hiç bir sırta vakıf değildi. Buna rağmen Venüs'ten daha fazla heyecan yaratıyordu. Kuşlara, gemilere, rüzgârlara, ufka yakındı. Memleketi yoktu.

Evet memleketi yoktu ama, ihtiyacı da yoktu, diye düşündü. Her gemi onun memleketiydi... Cesaret, anlaşmazlık, ümitsizlik getirmeyen yenilgilere de yabancı kalmıyordu. Yalnız zafer tanrıçası değil, mâceraseverlerin teslim olmayan mültecilerin de tanrıçasıydı.

Ravic etrafına bakındı. Kimse kalmamıştı. Talebeler, gençler, hepsi evlerine dönmüşlerdi. Yuva — bir yere ait olmayanın yuvası, ocağı olabilir miydi? Yalnız kalpte fırtına ve ocaksızların kalbine aşk girince — onlara o kadar hâkim olmasına sebep de bu değil miydi? Çünkü başka hiç bir şeyleri yoktu. Bu sebepten ötürü de aşktan kaçınmamış mıydı? Buna rağmen onu izlemiş ve yenilgiye uğratmamış mıydı? Yabancı toprağın kayan yüzü üstünde kalmak elbette daha güçlü.

Gözüne bir şey ilişti. Küçük, uçşan, beyaz bir şey. Bir kelebek. Açık kapıdan girmiş olacak. Belki Tuileries'nin sıcak gül fidanlıklarından iki âşık tarafından uykudan uyandırılmış, meçhul güneşlerin ışığıyla gözleri kamaşıp, büyük kapıdan, gölgesiyle onları davet eden karanlıklara koşmuşlar... Şimdi kaybolmuş, cesur, geniş odalarda uçşuyorlar ve yorgun, bir mermer heykel üstüne, pencerenin pervazına yahut bir tanrının omuzuna binerek uykuya dalıp ölecekler. Sabah olunca çiçek, hayat ve açılan tomurcukların balını arayacaklar. Nihayet nazik kanatlan yorulup tutunamayacak, erken gelen bir sonbaharda zayıf bir yaprak gibi düşecek.

Ravic: Hissiyat, diye düşündü. Zafer Tanrısı ve mülteci kelebek. Adi bir sembol. Bu adi duygular, semboller, her şeyden fazla insanlara dokunuyordu. Niçin adi oluyorlardı? Basit olan hakikatler — hayat ve memmat meselesi bahis konusu olunca züppelik kalmıyordu.

Kelebek yüksek tavanın karanlıklarında kaybolmuştu. Ravic Louvre'dan çıktı. Ilık hava yüzüne çarptı. Durdu. Âdi duygular! En âdi duygunun elinde bir oyuncak değil miydi? Asırların gölgesi gözükken avluya baktı ve birdenbire kendisini yumrukluyormuş gibi geldi. O derece kuvvetli bir duygu ki birden sendeledi. Uçuşa hazır Semadirek'li Nike'nin heykeli hâlâ gözünün önündeydi. Fakat bu hayaletin arkasından karanlık bir yüz yükseliyor, öyle âdi bir yüz ki dikenli bir çite sarılan bir Hint tülbendinin girift oluşu gibi hayaline takılmış bir yüz. Öyle karışmış ki tülbendi çeksen de dikenler ipekli iplikleri tutuyor, o derece ki göz dikenle iplikleri ayırt edemiyor.

Yüz! O yüz! Onun âdi yahut kıymetli olup olmadığı soran kim? Bir tek yahut binlerce defa tekrarlanmış olsun. İnsan evvelâ soru sorabiliyor, fakat bir kere yakalanınca artık bilemezdi. Aşkın esiri. Hayâlin ateşi ile kör olunca hüküm vermek kimin harcı? Aşk kıymet biçemez.

Gök şimdi alçalmıştı. Arada sırada sessiz şimşekler kükürtlü bulutları yırtıyordu. Binlerce görmeyen gözlerle şekilsiz bir sıcak damların üstüne yayılmıştı. Ravic, Rivoli caddesine doğru yürüdü. Dükkânların camekânları ışık içinde parlıyordu. Kalabalık birbirini itiyordu. Otomobillerin ışıkları sıra sıra akisler yaratıyordu.

Ravic düşündü: Binlerce kişinin arasından, bir sürü kıymetli parlak eşyalarla dolu bu camekânlar önünden, elleri cebinde, ben, bir gece yolcusu, yavaş yavaş geçiyorum.. Damarlarımda kanım titriyor ve iki avucu zorla dolduran girintili çıkıntılı mollusk'e benzeyen, beyin adı verilen bir maddede görülmeyen bir mücadele hüküm sürüyor, hakikati hayâl yapıp hayali hakikat gösteriyor. Dokunan kollar, çarpan vücutlar ve beni süzen gözlerin farkındayım, otomobil seslerini işitebiliyorum, elle dokunabilinen hakikatin kargaşalığı. Bu hakikatin ortasında olmakla beraber ayın üstünde imiş kadar uzaktayım. Sanki, yabancı bir gezegenin üzerindeymişim gibi, vak'a ve mantıktan uzak, içimde bir şey, bir isim çağırıyor, aradığı o olmadığını bildiği halde o ismi bütün varlığıyla haykırıyor.. Her zaman var olan bu sessizliğin içinde, kaybolan binlerce haykırıya rağmen o yine haykırıyor. Halbuki o sessizlikten hiç bir cevap gelmemiş bu hıçkırık, aşk gecesinin sesi, ölüm gecesinin hıçkırığı, yayılan ve kaybolan benliğin sesi, sahra ve vahşi ormanların sesi — belki binlerce cevap var, fakat bunu hiç bir zaman bilemiyoruz.

Aşk! Bir sürü şeyi örten bir kelime. Derinin üzerindeki en hafif okşayıştan ruhun en uzak bir titreşimine kadar, basit bir aile arzusundan ölümün can çekişmesine kadar, ihtirası sönmek bilmeyen Yakub'un meleklerle mücadelesine kadar. Ravic, şurada kırk yaşını geçen bir adamım, diye düşündü, bir sürü mektepler bitirmiş, tecrübe ve bilgi sahibi olmuş, yenilmiş olup yeniden toparlanmış, senelerin filtresinden geçmiş; biraz daha pişkin, sinik, alaycı olmuş bunu istemiş ve buna inanmamıştı, bir daha da olacağına ihtimal vermemişti. Ve şimdi bütün tecrübeleri boşa gitmiş, bilgisi ise bu hissi körükleyip, daha yakıcı yapmıştı... Geçmiş senelerden kalma odunlar gibi, kuru siniklik kadar hislerin ateşinde kolayca yanan bir şey var mıydı?

Yürüdü, yürüdü, gece yankılar yaratıyordu. Dikkatsizce yürüdü, saatler mi, dakikalar mı geçiyordu? Kendini Raphael meydanının arkasındaki bahçelerde görünce şaşmadı.

Pascal sokağındaki ev, katların çizgileri, son katlarda bazı stüdyolarda hâlâ ışık vardı. Joan'ın odasının pencerelerini buldu. İçerde ışık vardı. Joan evde idi. Belki de çıkarken ışığı açık bırakmıştı. Karanlık odaya dönmeğe dayanamazdı. Kendi de öyle değil miydi? Ravic biraz ilerledi, evin önünde bir kaç otomobil duruyordu. Aralarında sarı renkte, yarış arabası süsü verilmiş bir otomobil vardı. Kırmızı deri döşemeler, önde bir uçağın âletleri gibi bir sürü parlak âletler — tabii onun olmalıydı. Bir oyuncuya yakışan bir araba. — Hayretle: Kıskanıyor muyum? diye düşündü. Beni ilgilendirmeyen bir şeyi kıskanmak, kendinden kaçan bir aşkı insan kıskanabilir, fakat kendi reddettiği aşkı nasıl?.

Bahçeye döndü. Karanlıkta çiçeklerin kokulan toprak ve yeşilliklerin kokularına karışarak yüze çarpıyordu. Bir fırtınadan evvel yükselen kokular kadar kuvvetliydi. Bir bank bulup oturdu. Burada oturan, yüz üstü bırakılan, sevdiği kadının pencerelerini gözleyen bu geçkin âşık ben miyim? diye düşündü. Bu, arzuyu parçalayabilen fakat hükmedemeyen ben değilim. Seneleri geri getirip bir sarışının saçma saadet sözlerini dinlemek isteyen bu deli ben değilim. Ben değilim. Bahaneler ve gösteriş cehennemi. Burada üzgün, kıskançlıkla kıvranıp bir otomobili yakmak isteyen ben değilim.

Bir sigara yaktı, sessiz ışık, görünmeyen duman. Kibritin kısa ışığı. Niçin stüdyoya çıkmıyordu? Ne olabilirdi? Çok geç değildi. Yukarısı hâlâ aydınlıktı. Vaziyeti idare edebilecek kudretteydi. Niçin onu oradan çıkarmıyordu? Şimdi her şeyi biliyordu, onu oradan alıp bir daha bırakmamak!

Karanlığa daldı. Ne faydası olabilirdi ki? Ne olacaktı? Öbür adamı kapı dışarı edemez mi? Birinin

kalbinden bir şey veya insan çıkarmak kabil değildi. Geldiği zaman niçin onu salıvermişti? Niçin onu bırakmıştı?.

Sigarasını fırlattı, attı. Bu yetmezdi. İsteddiği bundan fazlaydı. Geri gelseydi yine yetmeyecekti. Her şey unutulup geçmişte bulunsa bile, hiç bir zaman acayip, korkunç ve eskisi gibi olmayacaktı. Bir şeyde hatâ olmuştu. Hayâlinin bir ışını aynaya dokunamamıştı, alıp, daha kuvvetli aksettiren ayna... Ve şimdi o ışın arkadaki doldurulamayan boşluğa geçmişti. Geri gelmesine imkân yoktu. Bir ayna değil, bin tane aynası olsa iş işten geçmişti. Belki bir parça gelebilirdi. Ama tamamıyla... Buna imkân yoktu. Şimdi aşkın boş cennetinde yalnız hayaller âvâre dolaşüyor, yalnız parlak bir buğu doğuyor, şekilsiz bir bulutun, sevgilinin başının etrafında gök kuşağı yaratmasının imkânı yoktu. Sihirli çember kırılmıştı. İniltisi kalmış, ümitler de beraber kırılmıştı.

Evden biri çıktı. Bir erkek. Ravic doğrudu, bir kadın erkeği takip etti, gülüşüyorlardı, onlar değildi, otomobillerden birine binip gittiler.

Başka bir sigara yaktı. Onu tutabilir miydi? Eğer kendisi değişik biri olsaydı tutabilir miydi? Ne tutabilirdi ki? Yalnız bir hayal. Hayal yetmez miydi? Daha fazla ne beklenebilir ki? Hayatın karanlık boşluğunda başka kim bir şey biliyor ki? Bir boşluk ki hislerimizin altında, boş bir gürültüden eşyalara tahvil oluyor; masa, lâmba, yuva, sen ve aşk. Bu yalnız içe korku ürpertisi veren alaca karanlık. Yetmez mi?

Yetmezdi. İnsan inandığı zaman bu yetebilirdi. Şüphe çekicinin altında kristal kırıldığı zaman onu yalnız çimentolayabilirsiniz, fazla bir şey yapamazsınız! Çimentolar ve bir vakitler şahane bir parlaklığa sahip olan kırık ışığa bak! Hiç bir şey ilk haline dönmüyor. Hiç bir şey. Joan geri gelse de aynı olamaz. Çimento ile yapıştırılmış bu kristal. O saat kaçtı. Geri gelmez.

Dayanılmaz, acı bir ıstırap duydu. İçinde bir şey burkuldu. Allahım, beni bu kadar üzüyor, diye düşündü. Kendimi kendi omuzumun üstünden inceliyorum, fakat bu bir şey değiştirmiyor. Eğer geri gelse onu tekrar salıvereceğimi biliyorum. Bu benim susuzluğumu gidemiyor. Onu morgun masaları üstündeki ölümler gibi parçalıyorum, bu sefer binlerce parça halinde canlanıyor. Bunun geçici olduğunu bildiğim halde bir faydası dokunmuyor. Yorgun gözlerle pencerelere baktı, kendini deli buluyor, fakat bu da hiç bir şeyi değiştirmiyordu.

Birdenbire şehrin üstünden müthiş bir gök gürültüsü işitildi. Yağmur taneleri yaprakların üstüne düştü. Sokak âdeta kara gümüşle kaplanmıştı. Yağmur sanki şarkı söylüyordu. Ağır damlalar yüzüne vuruyordu. Birden acı çekip Çekmediğin unutup yalnız canlı olduğunun farkına vardı. Yaşıyordu! Hayat orada onu tutuyor, sarsıyordu.. Artık bir seyirci değildi, dışarıdan bakan biri değildi; bir ocağın ateşi gibi kontrol edilemeyen hislerin kuvveti damarlarında akıyordu. Mesut olmuş, yahut olmamış — artık bunun bir kıymeti kalmamıştı. Yaşıyordu, yaşadığının farkındaydı, bu da yeterdi.

Yaylım ateşi gibi başından aşağı akan yağmurun altında duruyordu. Hareketsiz duruyordu. Yağmur, fırtına, su ve toprak kendisiydi. Ufuktaki şimşekler onun içinde çarpıyordu, canlı bir varlık bir zerre idi. Yalnız bir isim — ve tek başına değildi. Her şey aynı idi; aşk, yağın yağmur, damların üstünde renksiz ışıklar, şişen toprak... Hudutlar kalkmış, bütün bu evrene aitti. Saadet, ıstırap boş şeylerdi. Bütün bunlar canlı oluş hissini içinde kayboluyorlardı. Yukarıdaki penceredeki ışığa bakarak: «Sen... » dedi,

gülüyordu, güldüğünün de farkında değildi: «Ey küçük ışık, ey büyük kuvvet benim üzerimde bu kadar tesirli olan yüz... Bu dünyanın üstündeki binlerce çehrenin içerisinde daha güzeli, daha akıllısı, daha anlayışlı, daha vefalı var. — Sen geceleyin karşıma çıkan, hayatıma karışan beklenmedik olay — uyurken derimin altından girip karşı koyamayınca kadar benliğime hâkim olan düşüncesiz his...

Seni selâmlarım! Burada nöbet beklerken böyle bir nöbet bekleyeceğimi sanmazdım. Yağmur gömleğimden içime geçiyor, derimin üstünde senin ellerinden daha sıcak, daha yumuşak ve daha serin... İşte burada kıskançlığın pençeleri midemi yırtıyor, acı içinde duruyorum. Seni arzu ediyorum, bununla beraber nefret edip tapıyorum. Bütün damarlarımda bulunan ateşi tutuşturup yaşadığımı hissettirdiğin için sana hayranım. Burada bir parça cesaretiyle duran ben, artık sinik, ölü, soğuk bir yaratık değilim. Yaşıyorum — acıyla, fakat kendi kudretimi yeni bir varlıkla hayatın fırtınalarına göğüs gerebilecek vaziyette bulundurarak! Uçan kalpli Madonna Allah senden razı olsun! Rumen şiveli

Nike, Rüya ve hayâl kırıklığı karanlık bir tanrıçanın kırık aynası,. Allah senden razı olsun! Bundan habersizsin, ben de sana bunu hiç bir zaman açıklamayacağım; çünkü bunu kendine sermaye yaparsın. Eflâtunun, yıldız gibi kasımpatılarının, hürriyetin, şiirin merhametin; yeisin ve ümidin bana veremediği bir şeyi verdin: Bu iki felâketin arasında bana bir cinayet gibi görünen sâde, kuvvetli bir hayat verdin! Allah senden razı olsun! Bunu öğrenmem için seni kaybetmem gerekiyordu. Seni selâmlarım!

Yağmur parlak, gümüş bir perde halinde yağıyordu. Yeşillikler mis gibi kokuyordu. Toprağın kokusu kuvvetli ve minnettardı. Karşıdan biri koştu, sarı arabanın kapağını indirdi. Artık bunun önemi yoktu. Hiç bir şeyin önemi yoktu. Gece, yıldızlardan yağmur akıtıyordu: sır dolu, verimli bir yağmur, yol ve bahçelerle dolu taştan şehrin üstüne yağıyordu. Binlerce çiçek ona kollarını açıp geliyordu. Milyonlarca ağacın dallarından bir zifaf gecesinde gibi arzu ile bekleyen milyonlarca köklere bereket veriyordu. Yağmur, gece, tabiat, gelişme — bunlar yıkıntı, ölüm, cinayet ve sahte azizlerden habersizdiler, zafer veya kaybetmek, her sene olduğu gibi orada olup, böyle bir gecede toprağın malıydılar. Kabuk kırılmış ve hayat meydana çıkmıştı. Hayat, hayat. Sevinçle karşılanan kutsal hayat.

Bahçe ve sokaklardan hızla yürüdü. Geri bakmadı. Yürüdü, yürüdü ve Bologne koruluğunun ağaçları onu bir an kovam gibi karşıladılar. Yağmur, yaprakların üzerinde fısıltılar çıkanyordu, sallanıp cevap veriyorlardı. Yeniden gençleşip ilk defa bir kadına gidiyorlarmış gibi.

Garson Ravic'e: «Ne istersiniz?» diye sordu.

— Bana bir...

— Ne?.

Ravic cevap vermedi. Garson: «Anlamadım efendim» diye tekrarladı.

— Bir şey yok. Ne olursa olsun getir.

— Bir Pemode?.

— Peki.

Ravic gözlerini kapadı, sonra yavaş yavaş açtı. Adam hâlâ: orada oturuyordu. Bu sefer artık yanılmanın imkânı yoktu.

Haake kapının yanındaki masada oturuyordu. Yalnızdı, yemek yiyordu. Gümüş tabaklara konulmuş yemekler yiyor ve şampanya içiyordu. Bir garson yanı başında duruyor ve domates salatası hazırlıyordu. Ravic, bütün bunları gayet iyi görüyordu. Kırmızı bir taş üzerine arma hak edilmiş bir yüzük gördü. Haake şişeyi buz kabından çıkarırken yüzüğü ve beyaz eli tanıdı. Onları kamçıdan sonra işkence masasının başına çöküp kaldığı zaman görmüştü. İşkenceden sonra ayrıldığı zaman önünde duran Haake, kendi üzerinden akan sulardan temiz üniformasını korumak için dikkatle geri çekiliyor, çok beyaz ellerini uzatarak yumuşak bir sesle şöyle söylüyordu: «Bu başlangıçtır. Bu henüz bir şey değil. Şimdi isimleri bize söyleyecek misin? Yoksa devam edelim mi? Daha başka bir çok

şekillerimiz var. Bakıyorum tırnakların henüz yerinde duruyor. »

Haake başını kaldırdı Ravic gözlerinin içine baktı. Ayağa kalkmamak için bütün kudretini sarf ediyordu. Pernod bardağını kaldırdı, bir yudum aldı ve sanki salatanın hazırlanışı onu ilgilendirmiş gibi tabağa baktı. Haake nin kendisini tanıyıp tanımadığını bilmiyordu. Sırtının sırsıklam kesildiğini hissetti.

Biraz sonra tekrar masaya baktı. Haake İstakoz yemekteydi. Tabağına bakıyordu. Kel başı ışığı aksettiriyordu. Ravic etrafına baktı: Bir hayli kalabalık vardı. Bu anda hiç bir şey yapılamazdı. Üzerinde silâh yoktu, eğer Haake'nin üzerine atılsaydı onu hemen tutacaklardı. İki dakika sonra da polis... Yapılacak tek şey; bekleyip Haake'yi izlemek ve nerede yaşadığını öğrenmekti.

Sigarasını içip bitinceye kadar Haake'ye bakmamak için kendisini zorluyordu. Yavaş yavaş, sanki birisini arıyormuş gibi etrafına bakındı. Haake İstakozunu bitirmişti. Peçetesiyle ağzını siliyordu. Bir elle değil, iki elle yapıyordu ve peçeteyi dudaklarına hafifçe dokunduruyordu. Evvelâ bir dudağını, sonra ötekini, tıpkı dudak boyasını çıkararak bir kadın gibi... O anda Haake Ravic'e baktı.

Ravic gözlerini etrafta gezdirdi. Haake'nin kendisine bakmakta devam ettiğini hissediyordu. Garsonu çağırarak bir Pernod daha ısmarladı. Haake'nin masasında başka bir garson vardı. Tabakları topladı. Boş bardağı doldurdu ve bir tepsi içerisinde peynir getirdi. Haake buzun üzerinde eriyen Brie peynirini gösterdi.

Ravic bir sigara daha içti. Bir müddet sonra göz ucuyla Haake'nin kendisine bakıldığını gördü. Bu artık tesadüf değildi. Derişinin

gerildiğini hissetti. Ya Haake onu tanıdıysa...

Geçen garsonu durdurdu: «Pernod'u dışarıya getirebilir mi siniz?. Terasta oturmak istiyorum, orası daha serin. »

Garson tereddüt etmişti: «Burada ödeseniz daha iyi olacak.

Dışarıda başka bir garson var. Bardağınızı dışarı getiririm. »

Ravic başıyla «peki» diyerek cebinden para çıkardı: Bunu burada içer, bir tane de dışarıda ısmarlarım» dedi. «O zaman karışıklık olmaz. İyi mi? »

— Peki, efendim. Teşekkür ederim, efendim.

Ravic acele etmeden bardağını boşalttı. Haake'nin kendisini dinlediğini biliyordu. Ravic konuşurken yemeğini bırakmıştı. Şimdi devam ediyordu. Ravic bir müddet yerinden kımlıdamadı. Eğer Haake onu tanıdıysa yapılacak tek şey; tanımamazlıktan gelmek ve gizlenerek onu izlemektir.

Bir kaç dakika sonra kalktı ve dışarı çıktı. Hemen hemen bütün masalar dolu idi. Haake'nin masasını gözetliyebileceği bir masa buluncaya kadar ayakta durdu. Haake onu göremiyordu, fakat Ravic, gitmek için ayağa kalktığı zaman onu görebilirdi. Bir Pernod ısmarladı ve parasını peşin verdi. Haake'yi hemen izleyebilmek için hazır olmak istiyordu.

Yanından biri: «Ravic» dedi.

Âni bir darbe yemiş gibi sarsıldı. Joan yanında duruyordu. Ravic ona baktı Joan: «Ravic» diye tekrarladı. «Beni artık tanımıyor musun? »

— Niçin tanımayayım?.

Gözleri Haake'nin masasında idi. Kahve getiren bir garson Haake'nin yanında duruyordu. Nefesini tuttu. Henüz vakit vardı. Kendisini zorlayarak: «Joan» dedi. «Nasıl oldu da buraya geldin? »

— Bu nasıl sual?. Herkes Fouquet'ye her gün gelir.

— Yalnız mısın?.

— Evet.

Ravic, Joan ayakta iken kendisinin oturduğunun farkına vardı. Öyle bir şekilde kalktı ki Haake'nin masasını gözden kaçırmıyordu: «Burada bir işim var, Joan» dedi. «Sana açıklıyamam. Fakat benimle beraber olmaman gerekiyor. Git ve beni yalnız bırak.»

Joan: «Bekleyeceğim. Bakayım nasıl bir kadın» diyerek oturdu.

— Hangi kadın?.

— Beklediğin kadın.

— Beklediğim kadın değil.

— Kim öyleyse?

Joan ona baktı: «Beni tanımadın» dedi. «Beni savmak istiyorsun.. Heyecanlısın, birini bekliyorsun. Kim olduğunu anlayacağım.»

Ravic: Beş dakika, diye düşündü. Kahve içinceye kadar, on, belki de on beş dakika. Belki bir sigara daha içer. O zamana kadar o da Joan'dan kurtulurdu.

— Öyle olsun, dedi. Bunu önleyemem. Fakat başka bir yere otur.

Joan cevap vermedi. Gözleri daha keskin bir hal aldı, yüzü gerildi.

— Ravic: «Bir kadın değil, dedi. Öyle olsa bile senin ne üstüne vazife? Sen oyuncunla gezerken kıskançlık göstermeye kalkıp da kendini gülünç vaziyete sokma.»

Joan yine cevap vermedi. Ravic'in baktığı tarafa bakarak onun kime baktığını anlamak istiyordu. Ravic: «Yapma» dedi.

— Başka bir adamla mı gelmiş?.

Ravic birdenbire oturdu. Terasta oturmak istediğini Haake duymuştu. Eğer onu tanıdıysa şüphelenecek ve nerede olduğuna bakacaktı. O vaziyette burada bir kadınla oturmak daha iyi olurdu.

— Pekâlâ, burada otur. Düşündüğün şeyler saçma. Biraz sonra kalkıp gideceğim. Taksiye kadar benimle gel, sonra ayrıl. Bunu yapar mısın?.

— Neden bu kadar esrarlısın?

— Esrarlı değilim. Uzun zamandanberi görmediğim bir adam burada. Nerede oturduğunu öğrenmek istiyorum. İşte bu kadar.

— Kadın değil mi?.

— Hayır, bir erkek. Daha fazla bir şey sorma.

Garson masanın yanında duruyordu. Ravic: «Ne içeceksiniz? » diye sordu.

— Calvados.

— Bir calvados.

Garson çekildi.

— Sen içmeyecek misin?

— Hayır. Başka şey içiyorum

Joan ona baktı: «Bazan senden ne kadar nefret ettiğimi anlatamam» dedi.

— Olabilir.

Ravic, Haake'nin masasına bir göz attı. Bardak — titreyen. şeffaf parlak bardak! diye düşündü. Sokaklar, masalar, insanlar sanki bir bardak suya batmış.

— Sen bencil, soğuk...

— Joan, bunu başka zaman tartışırız.

Garson bardağı masanın üzerine koyarken Joan sustu. Ravic hemen parayı verdi:

— Bütün bunlara sebep sensin!

— Biliyorum

Ravic bir aralık Haake'nin şekere uzanan tombul elini gördü.

— Sen! Başkası değil, yalnız sen! Beni hiç bir zaman sevmediğin gibi benimle oynadın da. Sana olan sevgimi hiç bir zaman ciddiye almadın.

— Doğru.

— Ne?

— Doğru, diye Ravic ona bakmaksızın tekrar etti. «Fakat bu evvelkisinden daha farklı. »

— Evet, Evvelki! Evvelki! Her şey değişmişken. Çok geç. Bu senin suçun.

— Biliyorum.

Joan'm yüzü kızgınlıktan bembeyaz kesilmişti: «Benim karşımda böyle konuşma» dedi. Sonra: «Dinlemiyorsun bile» diye ekledi.

Ravic ona bakarak: «Dinliyorum» dedi. «Konuş, bir şey söyle, senin şu aktörle kavga ettin mi? »

— Evet.

— Geçer.

Köşeden mavi bir duman yükseldi. Garson yeniden kahve dolduruyordu. Ravic, Haake'nin vakit geçirmek için kendini oyaladığını anladı.

Joan sözüne devamla: «Onu aldatabilirdim» dedi. «Sana buraya tesadüfen geldiğimi söyledim, ama bu doğru değil. Onu bırakmağa gidiyorum. »

— Yapılacak şeylerden biri de buydu. Sonunda böyle olur.

— Ondan korkuyorum. Beni tehdit ediyor, vurmak istiyor.

Ravic birdenbire ayağa kalkarak: «Ne? » dedi. «Ne? »

— Beni vuracağını söylüyor.

— Kim?.

Ravic yarım yamalak dinliyordu. Şimdi anlıyordu.

— Ha, evet. Anlıyorum. Buna inanmıyorsun değil mi?.

— Çok sert bir adam.

— Saçma. Böyle konuşan adam hiç bir şey yapamaz. Nihayet bir aktör.

Ravic: Nelerden konuşuyorum diye düşündü. Bütün bunlar da ne? Ne istiyor? Benden uzak bir yüz

ve ses. Benimle ne ilgisi var? «Bütün bunları niye söylüyorsun? » diye sordu.

— Onu bırakmağa gidiyorum. Sana geri geleceğim.

Ravic, Haake bir taksi çağırırsa belki de onu durdurmak için geç kalacağını düşünüyordu. Ayağa kalkarak: «Burada bekle, hemen döneceğim. » dedi.

— Ne demek istiyorsun?

Ravic cevap vermemişti. Caddeyi çabucak geçerek, bir taksi durduttu: «Şu on frangı al! — Beni bir kaç dakika bekleyebilir misin? İçeride biraz işim var. »

Şoför paraya baktı. Sonra gözlerini Ravic'e çevirdi. Raviç adama göz kırptı. Şoför de anlayışlı ifade ile ona göz kırpmıştı. On frangı yavaşça parmaklarının arasında döndürdü Ravic: Gerçektir. » dedi. «Niye verdim biliyor musunuz? »

Şoför tebessüm ederek: «Anlıyorum. İsteddiğiniz şekilde burada bekliyeceğim. »

— O şekilde bekle ki hemen hareket edebilesin!

— Peki şef!

Ravic kalabalık arasından geriye dönmek için epeyce güçlük çekti. Birden boğazının kısıldığını hissetti. Haake'nin giriş kapısının yanında durduğunu görmüştü. Joan'ın söylediğini işitmemişti: «Bekle» dedi. «Bekle, bir dakika bekle. Bir dakika. »

— Hayır. Joan ayağa kalkmıştı. Hıçkırarak ağlıyordu: «Buna pişman olacaksın. »

Ravic gülümsememek için kendisini zorladı. Joan'ın elini sıkıca kavradı. Haake hâlâ yerinde duruyordu. Ravic: «Otur, dedi. Bir dakika otur. »

— Olmaz.

Elini Ravic'in elinden çekti. Ravic onu bıraktı. Yeni bir numara istemiyordu.

Joan kapının etrafını çeviren masaların arasından çabucak geçti. Haake gözleriyle onu izliyordu. Sonra gözlerini Ravic'e çevirdi, sonra tekrar Joan'a baktı. Joan gitmişti. Ravic yerine oturdu. Damarlarındaki kan darbeleri birden şiddetlenmişti. Etrafına bakındı. Haake'nin yavaşça masalar arasında yürüdüğünü gördü. Sonra aynı bakışlarını aksi tarafa yöneltti. Haake bakmakta olduğu yerden geçiyordu.

Bekledi. O an kendisine sonsuz gibi gelmişti. Birdenbire yakıcı bir korkunun kendisini kapladığını hissetti. Eğer Haake dönerse? Başını çarçabuk geri çevirdi. Haake yerinde değildi. Başka yerde de yoktu. Bir saniye her şey etrafında döndü. Yanı başında birisi: Müsaadenizle? » diyordu.

Ravic duymadı. Kapıya baktı. Haake lokantaya dönmemişti. Koş, onu yakala, diye düşündü. Ve birden Haake'nin sesini arkasında işitti. Başını çevirdi, baktı. Haake arkasına kadar gelmişti. Biraz önce Joan'ın oturmuş olduğu iskemleyi göstererek: «Müsaade eder misiniz? Başka boş masa yok da... » diyordu.

Ravic evet mânasına başını salladı. Zira ağzını açacak hali kalmamıştı. Kanı başından çekilmiş, süratle çekilmeğe devam etmiş ve bu gidişle sanki tamamen masanın altına, vücudünden çekilerek, akıverecekti. Elinde olmadan sırtını sıkıca iskemlenin arkalığına dayadı. Bardağındaki bulanık sıvı hâlâ önünde duruyordu. Kaldırıp birden içti. Sertti. Bardağına baktı. Sonra bakışlarını eline çevirdi. Titreme elinde' değil sadece damarlarındaydı.

Bu sırada Haake iyi cinsten bir şampanya ısmarlamıştı. Kuvvetli bir Alman aksanıyla Fransızca konuşuyordu. Ravic bir gazeteci çocuk çağırarak bir Paris Soir almak istedi. Gazeteci çocuk dikkatle

giriş kapısına baktı. İhtiyar bir gazeteci kadının kapıda durduğunu biliyordu. Gazeteyi Ravic'e uzatırken katladı, sanki tesadüfen yapmış gibi parayı kaparak hemen kayboldu.

Ravic: Beni tanımış olmalı, diye düşünüyordu. Yoksa niye buraya gelip oturdu. Evvelce bu aklına gelmemiştir. Şimdi bekleyerek Haake'nin isteklerini anlayacak ve ona göre hareket edecekti.

Gazeteyi alarak başlıkları okudu. Sonra tekrar masanın üzerine koydu. Haake ona bakıyordu. Almanca: «Güzel bir akşam. » dedi.

Ravic başıyla doğruladı.

Haake gülümsüyerek: Keskin bir gözünüz var, ha?. »

— Galiba.

— Sizi içeride görmüştüm.

Ravic umursamaz bir tavırla fakat dikkatle başını salladı. Haake'nin maksadını anlamadığı için işin sonunu merak ediyordu. Onun kendisinin Fransa'da kaçak olarak yaşadığını bilmesine ihtimal olmamakla beraber... Gestaponun daha evvel bundan haberdar olmasından korkuyordu. Aradan uzun zaman geçtiği için öğrenebilirlerdi.

Haake: «Sizi evvelce bir defa tanımıştım. » dedi.

Ravic ona bakıyordu. Haake Ravic'in alnını göstererek gülümsedi: «Bu yara, bir gençlik teşekkülünde üye olduğunuza veya Almanya'da oturduğunuza, yahut da Alman olduğunuza işaret eder. Yahut Almanya'da çalıştığınıza... »

Güldü. Ravic ona bakmakta devam ediyordu. Bu olacak şey değildi!. Bu çok gülünçtü! Birden kurtulduğunu hissederek derin bir nefes aldı. Zira Haake onu tanımamış, sadece alnındaki yarayı düellodan zannetmişti. Gülmeğe başladı. Haake ile beraber gülüyordu. Gülmemek için tırnaklarını avucuna batırıyordu.

Haake gururlu bir tavırla sordu: «Doğru mu? »

— Tamamıyla, doğru.

Ravic gülmekte devam ediyordu. Çünkü alnındaki yarayı Haake'nin gözü önünde, Gestapo garnizonunda dövdükleri zaman almıştı. Kan; gözünden, alnından aşağıya akmıştı. Şimdi ise Haake yaranın düellodan ileri geldiğini bildiğini iddia ederek karşısında oturmuş kendisine gururla bakıyordu.

Garson, Haake'nin şampanyasını getirince Haake şampanyayı bir uzman gibi koklamıştı: «Burada bir bu, bir de iyi konyak var. » dedi. «Bundan başka... » gözünü kırparak devam etti: «Her şey bozuk. Bir sürü senet sahibi insan, emniyet ve iyi bir hayattan başka bir şey istemiyor. »

Ravic bunları dinlerken Haake ile daha fazla konuşamayacağını anlamıştı. Söz biraz daha uzarsa bardağı aldığı gibi masanın üzerinde kıracak, parçalarını da Haake'nin gözlerine fırlatacaktı. Fakat, bardağı aldı. Sakin sakin içtikten sonra masanın üzerine koydu.

Haake: «Ne içiyorsunuz? » diye sordu.

— Pernod - Pelin içkisi yerine.

— Ha, absent. Fransızları aptallaştıran içki. Ha!

Haake güldü: «Affedin! » dedi. «Bir kastım yok »

Ravic: «Absent yasaktır. İnsanı aptallaştırmaz, kısır yapar.

Yasağın sebebi de bu.. Anasonludur. Meyankökü suyuna benzer. »

Ravic: Oluyor, diye düşündü. Oluyor, hem de fazla heyecan duymadan. Kolaylıkla ve düşünmeden cevap verebiliyorum.

İçinde karanlık ve gürültücü bir kargaşalık olmasına rağmen dış görünüşü sakindi.

Haake sordu: «Burada mı oturuyorsunuz? »

— Evet.

— Çoktan beri mi?.

— Hep burada oturuyorum.

Haake: «Anlıyorum, dedi. Yabancı bir Alman. Burada mı doğdunuz? »

Ravic başıyla tasdik etti. Haake şampanyasını içtikten sonra: «En iyi adamlarımızdan bazıları yabancı memleketlerde doğan Almanlardır. » diye sözüne devam etti: «Führer'in muavini Mısır'da, Rosenberg de Rusya'da doğmuştur. Darré Arjantin'den geliyor. En nihayet siyasî inanca bağlı değil mi? »

Ravic cevap olarak: «Sadece o. » dedi.

— Ben de öyle zannediyorum.

Bu sözleri söylediği zaman Haake'nin yüzünde memnuniyet adeta parlıyordu. Masanın üzerine hafifçe eğildiği zaman masanın altındaki ökçeleri âdeta birbirine çarpmıştı: «Müsaade ederseniz kendimi takdim edeyim: Fon Haake.

Ravic merasimi tekrar etti: «Horn. » dedi. Borozan mânasına gelen bu isim Ravic'in takma isimlerinden biriydi.

Haake: «Fon Horn mu? » diye sordu.

— Evet.

Haake başını salladı. Kendi sınıfına mensup birisini bulduğu için daha samimî olmuştu:

— Tabiî Paris'i iyi bilirsiniz değil mi?.

— Oldukça.

— Müzelerini demek istemiyorum.

Haake dünyayı iyi bilen bir insan gibi, sıırıtmıştı.

— Kastettiğiniz şeyi anlıyorum.

Ravie: Aryen ırkının yüksek şahsiyetleri nereye gideceklerini bilmedikleri için dar ve pis arka sokaklarda gezmelerini severler, diye düşündü. Eğer onu tipik bir meyhaneye, تنها bir köşeye veyahut şehrin uzak köşelerindeki bir genel eve; rahatsız edilmeyeceği ve kimsenin rahatsız edemeyeceği bir yere sokmak imkânlarını düşündü.

Haake: «Burada enteresan şeyleriniz çok, değil mi? »

— Paris'te çok kalmadınız mı?.

— Buraya, kontrol için, iki haftada bir gelirim. Oldukça önemli işler de gördüm. Fakat sadece iki gün kalıyorum. Geçen seneden beri epeyce şeyler yaptık. İşler gayet iyi gidiyor. Bunları anlatamam... Sonra güldü. Burası bozuk bir kütle. Her şey satın alınabilir. Bilmek istediğimiz her şeyi hemen hemen öğrenebildik. Bilgi aramak, gerekmiyor bile. Kendi kendine getiriyorlar. Burada ihanet; vatan severliğin bir şekli. Bütün bunlar parti sisteminin neticeleri. Kendi hesabına bir parti ötekini ele

veriyor. Bizim üstünlüğümüz de burada. Etkili gruplarda ve siyaset sahasında bizimle aynı inançta arkadaşlarımız olmasındadır. » Bardağım kaldırıp baktı, boş bulduğu için tekrar yerine koydu; «Silâhlanmıyorlar bile. Silâhsız olunca kendilerinden bir şey istemeyeceğiz sanıyorlar. Eğer o uçak ve tanklarının sayısını bilerseniz bu intihar namzetlerine gülmekten katılırsınız. »

Ravic konuya kendini vermiş olarak Haake'yi dinlemekle beraber etrafındaki her şeyi uyanmazdan önce görülen bir rüya gibi; masalar, garsonlar, tatlı gece hayatı, sıra ile giden otomobiller, evlerin üzerindeki ay, evlerin önündeki renkli işaretler ve hayatını mahveden o karşısındaki geveze katil herif, her şey dönüyordu. Bu sırada kısa etekli tayyör giymiş iki kadın yanlarından geçtiler. Geçerken Ravic'e gülümsemişlerdi. Osiris'ten Yvette ve Marthe izinli günleriydi.

Haake: «Hımm, çok şık» dedi.

Ravic düşünüyordu: Bir kenar mahallede, boş bir kenar mahallede, yahut Bologne ormanında onu bir sıkıştırırsam.

Haake'ye bu iki hanım aşkla geçinirler dedi.

Haake arkalarından baktı: «Çok güzel şeyler. Buranın halkı

hemen anlıyorlar, değil mi? » bir Fine ısmarladı: «Size de bir içki ısmarlayabilir miyim? »

— Teşekkür ederim. Fazla içmeyeyim.

Haake'nin gözleri senelerce evvel parladığı gibi parlıyordu: «Burada pek fantastik genelevler var. »

Ravic: Şimdi zamanı değil, bunu düşünmem gerek, diye içinden geçirdi: «Hiç birine gitmediniz mi? »

— Bir çoklarına; insanların düşüşünü incelemek için gittim. Fakat yanlış anlaşılması için hepsine değil, tabiî.

Ravic başıyla doğruladı: «Bundan hiç korkmayın. Turistlerin hiç uğramadıkları yerler de var. »

— Bu yerleri biliyor musunuz?.

— Tabiî, bir sürü.

Haake ikinci şampanyasını içince daha dostça bir tavır takınmıştı.

Ravic, Haake'nin hiç bir şeyden şüphelenmediğine tamamıyla

inanınca: «Bu gece biraz serserilik yapmak istiyorum. » dedi.

— Öyle mi?.

— Evet. Ara sıra yapıyorum. İnsan her şeyi bilmeli.

— Doğru, çok doğru.

Haake bir an ona bakmıştı. Ravic: Sarhoş etmeli, diye düşündü. Eğer başka türlü beceremezsem, onu sarhoş edip sürüklemeli...

Haake'nin yüzündeki ifade değişmişti. Keyfi kaçmış, düşünceye dalmıştı. Nihayet: «Çok yazık, sizinle gelmek isterdim. » dedi.

Ravic cevap vermemişti. Zira Haake'yi şüpheye düşürecek bir harekette bulunmaktan çekiniyordu.

— Bu gece Berlin'e dönmeliyim. Haake saatine bakarak: «Bir buçuk saat vaktim var» dedi.

Ravic tamamıyla durgun bir tavırla oturuyordu. Onunla birlikte gitmeliyim. Her halde özel bir otelde yaşıyor. Oteline kadar gidip onu orada temizlemeliyim.

Haake: «İki tanıdık bekliyorum. Nerede ise gelirler» dedi. Eşyalarım istasyona gönderildiği için buradan, doğrudan doğruya trene gideceğiz. »

Ravic: Kaybettim, diye düşündü. Neden yanımda bir silâh yok, onu vurur ve yeraltı treninin kapısından kaçırdım.

— Yazık. Fakat belki başka bir gün yine buluşuruz. İki hafta sonra yine geleceğim..

Ravic derin bir nefes aldı: «Güzel. »

— Nerede oturuyorsunuz? Gelince sizi telefonla ararım.

— Prince de Galles’de. Tam caddenin karşısında.

Haake cebinden not defterini çıkardı ve adresi kaydetti. Ravic defterin kırmızı Rusya derisinden yapılmış şık kabına baktı. Kalem, altından, ince bir kalemdi. Ravic, içinde neler olmalı diye düşündü. Her halde zulüm ve ölüm habercisi yazılar.

Haake not defterini cebine boydu: «Demin yanındaki kadın da pek şeker bir şeydi. » dedi.

Ravic bir saniye hatırlamaya çalıştıktan sonra: «Ah Evet Çok.. »

— Sinema artisti mi?.

— Öyle gibi bir şey.

— İyi dostunuz mu?.

— Öyle.

Haake düşünce ile ileriye baktı: «Zorluk burada... Güzel birisiyle tanışmak çok güç. Kimsenin bunun için yeter vakti yok. Ve kimse bu kadar iyimser değil.

Ravic: «Bu kolay» dedi.

— Sahi mi? Sizin ilginiz yok mu?.

Haake güldü ve sıkılarak: «Örneğin, biraz evvel konuştuğunuz hanımla... » diye ilâve etti.

— Şimdi yok.

— Allah Allah. Bu fena değil, Fransız mı?

— Zannedersen İtalyan. Başka karışıldığı da var.

Haake sırtıttı: «Fena değil. Tabiî ki memlekette böyle bir şey yapamayız. Fakat burada bizi kim tanıyacak?. »

— Öyle mi?.

Haake bir an duraladıktan sonra sırtarak: «Anlıyorum, dedi, bilenler hariç tabiî.. Ötekiler için tamamıyla yabancıyım. Bana öyle geldi ki — mültecilerle hiç temasınız var mı?.

Ravic dikkatle: «Pek az» diye cevap verdi.

— Yazık! Emin bilgi almak istiyoruz. Bunun için para bile veririz.

Haake elini kaldırmıştı. «Tabiî bununla sizi kastetmek istemiyorum. Fakat bilgi kabilinden hatırınızda bulunsun. »

Ravic, Haake’nin hâlâ kendisine baktığını hissediyordu.

— Belki, hiç belli olmaz. Bazan bulunur.

Haake sandalyesini kıpırdattıktan sonra: «Vaz’felerimden birincisi içeriden dışarıya bağlar kurabilmek. Bunu yapabilmek biraz güç, fakat burada iyi çalışan insanlar var. »

Haake manalı bir tavırla kaşlarını kaldırarak: «Bizde iş değişir. Tabii, vatan problemi, değil mi?.

»

— Tabii.

Haake başını kaldırdı: Dostlarım geliyor. » dedi. Hesabı ödedikten sonra tabağın üzerine bir kaç lira da bahşiş bıraktı: «Hesapların tabağa yazılı oluşu cidden hoş bir şey, bunu bizim memlekette de yapmalıyız. » Ayağa kalkarak elini uzattı: «aufwiedersehen, Herr Von Horn! Size rastladığıma çok sevindim. İki hafta sonra sizi tekrar arayacağım. » Gözünü kırptuktan sonra: «Aramızda kalacak, tabii. » diye ilâve etti.

— Şüphesiz. Siz de unutmayın.

— Ben hiç bir şey unutmam. Ne bir yüz, ne de bir randevu!

Bunlar işim icabıdır.

Ravic, Haake'nin elini sıkmak için kendini zorluyordu. Haake'nin kendisine uzanmış olan elini gördü. Onu tutmak için sanki kolunu beton bir duvardan dışarı itecekmiş gibi hissetti. Eli küçük ve hayret edilecek kadar yumuşak ve gevşekti.

Bulduğu yerde, kararsız, bir kaç dakika daha durdu ve gözleriyle Haake'yi izledi. Sonra tekrar oturdu. Birdenbire damarlarının titrediğini hissetmişti. Biraz sonra da parayı verip çıktı.

Haake'nin gittiği istikamete gitti. Sonra onların taksiye bindiklerini hatırladı. Arkalarından gitmek faydasızdı. Haake otelinden ayrılmıştı. Eğer başka bir yerde ona rastlarsa şüphelenebilirdi. Geri dönerek International otelinin yolunu tuttu.

***

Morosow: «Gayet akıllıca hareket etmişsin. » dedi.

Rond Point'da bir kahvenin önünde oturuyorlardı. Ravic sağ eline baktı. Bir kaç kere alkolle yıkamıştı. Bunu yaptığı için kendi kendine aptal demiş, fakat yapmaktan da kendini alamamıştı. Şimdi cildi parşömen kadar kuru idi.

Morosow: «Haake'ye bir şey yapmağa kalkışmak bir delilik olacaktı. İyi ki silâhın yoktu. »

Ravic inanamayarak: «Evet» dedi.

Morosow ona baktı: «Bir cinayet için mahkemelerde sürünmek isteyecek kadar aptal değilsindir her halde? »

Ravic cevap vermedi. Morosow şişeyi masanın üzerine koydu ve: «Ravic, hayale kapılma» dedi.

— Kapılmıyorum, yalnız böyle bir fırsatı karçırdığıma üzülüyorum! İki saat evvel rastlamış olsaydım onu تنها bir yere çekebilir yahut...

Morosow iki bardağı doldurdu: «Al, şu votkayı iç! — Onu başka bir zaman ele geçirirsin. »

— Belki yakalayamam.

— Yakalayacaksın. Yine gelecek: Bu çeşit arkadaşlar gelir, onu iyice bağlamışsın, Prost.

Ravic bardağını boşalttı: «Kuzey garına kadar gidip onun sahiden gidip gitmediğini öğrenebilirim.

»

— Tabii, onu orada vurabilirsin de. Sonra da en az yirmi seneyi yersin. Daha böyle güzel fikirlerin var mı?

— Evet, meselâ gidip gitmediğini öğrenmek.

— O da seni görsün ve her şey mahvolsun!

— Hangi otelde kaldığım sorabilirdim.

— O da şüphelenirdi.

Morosow kadehleri doldurdu: «Dinle beni Ravic!. Burada oturup her şeyi berbat ettiğini düşünüyorsun. Unut bunu! Canın istiyorsa bir şey kır. Çok pahalı olmayan büyük bir şey. Meselâ Inter-nationale'deki palmiye saksısını.

— Fayda etmez.

— Öyle ise konuş. Yoruluncaya kadar konuş. İçinden hepsi çıkıncıya kadar konuş. Sakin ol. Eğer bir Rus olsaydın bu söylediğimi anlardın.

Ravic doğruldu ve: «Biliyorum Boris» dedi. «Fareler öldürülmeli, onlarla birlik olunmaz. Hattâ konuşmam da... Yalnız düşünebilirim. Onu bir ameliyat gibi hazırlıyacağım. İki hafta var, bu iyi, çok iyi. Sakin olmağa alışacağım. Haklısın. İnsan ölümden konuşurken de sakin olabilir. Soğukkanlılıkla ölümü hazırlayabilir. Düşüncelerimde onu o kadar sık öldürüyorum ki hakikatte de zor olmayacak.. Bininci defada insan maharet feshediyor. Şimdi konuşalım. Ama, başka şeylerden konuşalım İstersen şu güllerden konuşalım. Onlara bak! Gecenin karanlığında kar gibi. Gecenin renksizliğinde beyaz bir köpük gibi. Şimdi memnun musun?.

— Hayır.

Ravic sustu.

Yüzlerce defa konuştuktan sonra memnun olacağım.

— Pekâlâ. Bu yazı hatırla. 1939 yazını. Kükürt kokuyor. Gelecek kış içinde şu güller mezar üstündeki kara benziyor. Her şeye rağmen neşeli insanlarız. Bu karışmayan asra uzun ömürler! Geçmiş asırların lüksü nerede? Her gece daha fazla insan öldürülüyor, Boris. Her gece! Daha fazla ölüm! Şehirler yanıyor, ölmekte olan Yahudiler her hangi bir yerde feryat ederek bekliyorlar, Çekler ormanlarda sefilce mahvoluyorlar, Çinliler, Japon gazıyla yanıyor, esir kamplarında ölüm kamçısı zorla yürütülüyor — Kahrolsun, biz kadın mıyız ki öldüreni öldürmekten bahsedelim? Onu bulup yok edeceğiz, o kadar. Üniformaları başka diye bir çok suçsuz insanlara yapmağa mecbur olduğumuz gibi...

Morosow: «Peki» dedi. «Veyahut böyle olması daha iyi. Bıçakla neler yapılabilir, öğrendin mi? Bıçak ses çıkarmaz. »

— Bu akşam böyle şeylerle beni sıkma. Uyumalıyım. Bu kadar sakin görünmeme rağmen nasıl uyuyacağımı Allah bilir. Anlıyor musun?.

— Evet.

— Bu akşam öldüreceğim, öldüreceğim. İki haftada makine haline gireceğim. Mesele vaktimi nasıl geçireceğime bağlı. İlk defa uyuyabileceğim zaman — sadece sarhoş olmanın faydası yok. Bir iğne de para etmez. Bitkin bir halde uykuya dalmalıyım. O zaman ertesi gün iyi olurum. Anlıyorsun, değil mi?

Morosow bir müddet sesini çıkarmadan oturdu. Sonra: «Kendine bir kadın bul. » dedi.

— Ne kadar faydası dokunabilir ki?.

— Dokunabilir. Bir kadınla uyumak iyidir. Joan'ı çağır, gelir.

Joan. Evet, bir vakitler onunla beraber yaşamıştı, bir şeyler

söylemişti, ama unutmuştu. «Sarhoş değilim. Başka teklifin var mı? » diye sordu.

— En sadeleri! Yalnız en sade teklifler.

— Bu basit değildi.

— Allah, Allah! Bu kadar karışık olma. Bir kadından ayrılmanın en basit çaresi ara sıra onunla beraber yatmaktır. Yoksa hayâl işe karışır. Neden olayları bu kadar dramatize ediyorsun?.

Ravic: «Evet. » dedi. «Kim ister ki? »

— Bırak da telefon edeyim, birini bulurum. Boş yere kapıcılık etmiyorum.

— Burada kal, böyle daha iyi. İçip güllere bakalım. Topların ateşinden sonra ölü insan yüzleri ay ışığında böyle — bembeyaz gözüdürler. İspanya'da bunu bir kere görmüştüm. Maden işçisi Foble Nonas cennetin faşistlerin bir uydurması olduğunu söylemişti. Bir tek bacağı vardı. Öteki bacağını alkolde saklamadığım için gücenmişti. Vücudunun dörtte birinin gömüldüğünü hissediyordu. Halbuki köpeklerin onu çalıp yediğinden habersizdi.

***

Veber giyinme odasına girerek Ravic'e işaret etti. Beraber ^w dışarı çıktılar: «Durant telefonda, senin hemen otomobile binip gitmeni istiyor, önemli bir vak'a ve özel şartlar. »

Ravic ona baktı: «Yâni bir ameliyatın içinden çıkamayıp sorumluluğunu bana mı yükleyecek?.

— Zannetmiyorum. Pek heyecanlıydı, ne yapacağını kendi de bilmiyor gibi.

Ravic başını salladı. Veber sustu:

— Benim geri döndüğümü nasıl haber almış?.

Veber omuzlarını silkti: «Bilmem, hastabakıcılar söylemişler.

— Niçin Binot'yu çağırıyor? Usta bir operatördür.

— Söyledim, bu özel, güç bir ameliyat, senin ihtisasın içindeymiş.

— Saçma, Paris'te bu ihtisası olan çok becerikli doktorlar var. Marteuayu niye çağırıyor? En iyi operatörlerden biri.

— Sebebini anlamıyor musun?.

— Tabîî, meslektaşları yanında kendini küçültmek istemiyor. Bir mülteci doktorla olursa iş değişir. Çünkü o susmağa mecburdur.

Veber ona baktı: «Acele, gidecek misin? »

Ravic önlüğünü çıkararak: «Tabîî. Başka ne yapabilirim ki,

bir şartla; sen de gelersen. »

— Peki, arabam aşağıda.

Merdivenlerden indiler. Hastanenin önünde Veber'in otomobili güneşte parlıyordu. İçeri girdiler.

— Sen yanımda olursan ameliyatı yaparım, yoksa herif beni tuzağa düşürmeğe kalkar.

— Şimdilik böyle bir şey düşündüğünü zannetmiyorum.

Otomobil yola koyuldu.

Ravic: «Her türlüünü gördüm! » dedi. «Berlin'de bir gün çok iyi bir operatör olacak bir asistan tanıyordum. Profesörü yan sarhoş ameliyat yapıyordu. Yanlış kesti, bir şey söylemedi, asistanına bıraktı, yarım dakika sonra asistanı sorumlu tutarak patırdı çıkardı. Hasta ameliyat masasında öldü,

bir gün sonra da genç doktor intihar etmeğe mecbur oldu. Profesör de ameliyatlarıyla içkisine devam etti.

Marceau caddesinde durdular. Gablee sokağına bir sürü kamyonlar dizilmişti. Sıcak güneş pencereden giriyordu. Veber bir düğmeye basınca arabanın kapağı yavaşça arkaya doğru açıldı. Gururla Ravic'e bakarak: «Yeni takdirdim. Otomatik. İnsanlar neler yapabiliyorlar. » dedi.

Açık üstten rüzgâr esiyordu. Ravic başını salladı: «Fevkalâde. Son keşifler de manyetik mayın ve torpiller, dün bir yerde okuyordum. Hedeflerini bulmazlarsa dönüp onu arıyorlarmış. Yapıcı bir ırkız doğrusu? »

Veber kırmızı yüzünü ona çevirdi. İyi tabiatlı bir adamdı:

— Sen de Ravic, hep harple. Harp bizden ay kadar uza?;. Bütün bu dedikodular politika dalavereleri, başka bir şey değil, inan bana!

Deri mavi bir renk almış, benzi kül gibi olmuştu. Ameliyat odasının parlak ışıkları altında yüzünü çerçeveyeleyen bir yığın kırmızı altın sarısı saçlar... Yüzün solukluğu yanında öyle bir tezat yaratıyordu ki sanki müstehcen hissini veriyordu. — Canlı olan sanki gürültülü bir canlılık vardı — sanki hayat vücuttan, çekilip saçlara toplanmıştı.

Yatan kadın çok güzeldi. İnce uzun, derin uykunun gölgeleri dahi yüzünün güzelliğini bozmamıştı. Lüks ve aşk için yaratılmış bir kadın.

Kan azdı, hattâ çok azdı. Ravic Durant'a sordu:

— Rahimi açtın mı?

— Evet!.

— E...

Durant cevap vermedi. Ravic'e baktı.

Ravic: «İyi ya, hastabakıcılara hâcet yok. Şimdi üç doktoruz! »

Onlar gittikten sonra. Ravic: «Sonra? » diye devam etti.

Durant cevap verdi: «Kendin de görüyorsun! »

— Hayır!

Ravic görmüştü. Yalnız Durant'ın Veber'in önünde. söylemesini istiyordu. Daha sağlam olacaktı.

— Üç aylık gebe; hemoraji. Kürtaja ihtiyaç var. İç zarda belirli yara.

— Belirli mi?

— Kendiniz de görebilirsiniz.

Ravic sorgusuna devam etti: «Ve... »

Durant'ın yüzüne baktı, kinle doluydu. Bu sebepten benden her zaman nefret edecek, diye düşündü, bilhassa Veber'in buna şahit olması...

Durant: «Delinmiş! »

— Kürekle mi?.

— Tabiî... Bir müddet sonra Durant: «Başka ne ile olabilir ki? »

dedi.

Hemoroji artık durmuştu. Ravic bir şey söylemeden muayene-

sine devam etti. Doğrudu ve: «Siz deldiniz, farkına varmadınız, böylece delikten barsak çektiniz, ilk önce barsağı tanıyamadınız, her halde zar parçası sandınız, çektiniz, yaraladınız. Doğru değil mi? »

Birdenbire Durant'ın alnı ter içinde kalmıştı. Maskenin arkasında sakalı sanki ağzında büyük bir lokma varmış gibi oynuyordu.

— Olabilir!.

— Ne zamandan beri çalışıyorsunuz?.

— Siz gelmeden evvel üç çeyrek saat!

— İç kanama. İnce barsakta yara, septisemi tehlikesi var. Barsak dikilmeli, rahim alınmalı, hemen!

— Durant sordu: «Ne? »

— Siz de bunu bilirsiniz.

Durant gözlerini kırpıştırarak: «Evet, biliyorum. Bunu söylemeniz için sizi çağırmadım. »

— Yapabileceğim bu kadar, hastabakıcıları çağırın ve yapın. Söyliyeceğim bir şey varsa o da acele etmenizdir.

Durant tükürüğünü çiğniyerek: «Sinirliyim, ameliyatı benim yerime yapar mısınız? »

— Hayır, biliyorsunuz ki Fransa'da kanunsuz olarak yaşadığımdan ameliyat yapmak hakkım yok.

— Sen... Durant başladı fakat birden sustu.

— Talebeler, asistanlar, masajcılar, tahsillerini bitirmeyen talebeler, Almanya'da tanınmış yüksek doktorlar olduklarını iddia ediyorlarmış.

Durant'ın Leval'e söylediğini Ravic unutmamıştı: «Hudut dışı edilmeden Mr. Level bunu bana açıklamıştı. »

Veber başını kaldırdı. Durant cevap vermedi.

Ravic: «Dr. Veber ameliyatı sizin için yapabilir. » dedi.

— Benim için bir kaç kere ameliyat yaptınız, eğer fiyat...

— Para bahis konusu değil. Dönüşümden beri ameliyat yapmıyorum. Hele böyle ameliyatlarda hastanın rızası olmadan...

Durant Ravic'e baktı: «Hastayı uyandırıp rızasını alamazsınız ki! »

— Alabilirsiniz ama, septisemiden korkulur.

Durant'ın yüzü sırsıklam olmuştu. Veber Ravic'e baktı. Ravic başını salladı.

Veber sordu: «Hastabakıcılar emniyetli mi? »

— Evet!

Veber Ravic'e «Asistana hâcet yok, üç doktor, iki hastabakıcı yeter. »

— Ravic... Durant sesini kesti.

— Binot, Martel yahut Mollan'u çağırmanız, hepsi birinci sınıf operatörlerdir.

Durant cevap vermedi.

— Veber'in önünde, iç zarı delip, bir barsağı yaraladığınızı söyler misiniz?.

Bir müddet sonra Durant boğuk bir sesle: «Evet! » dedi.

— Sonra, burada bulunduğumdan beni asistan olarak ve Veber'den hysterectomy ve anastomosis yapmasını istediğinizi söyler misiniz?.

— Peki.

— Hastanın ameliyattan habersiz oluşunu ve buna rağmen ameliyatın bütün sorumluluğunun ve neticelerinin kendinize ait olduğunu kabul ediyor musunuz?.

— Evet, tabî.

— Pekâlâ, öyleyse — Hastabakıcıları çağırın. Asistana ihtiyaç yok. Zor bir ameliyatta Veber'le benim bulunmama izin verdiğinizizi söylersiniz. Eski bir söz filân şeklinde, Anesteziyi siz alınız. Hastabakıcıların yeniden sterilize olmaları gerekiyor mu?

— Hayır. Yandaki oda sterilize edilmiştir.

Daha iyi.

Bütün karın kısmı açıktı, yavaşça büyük bir dikkatle Ravic küçük barsağı rahimden çıkarıp, temiz gazlı bez parçalarına sararak rahimden ayırıp yarayı serbest bıraktı, bütün rahimi sardı, Veber'e izahat verdi: «Çok az görülen bir vak'a, nerdeyse hak vereceğim, ne ise...

Masanın ucundan Durant: «Ne dediniz? » diye sordu. «Ne dediniz? ».

— Hiç bir şey.

Ravic barsağı kesti, acele açık uçları dikti... Şimdi ameliyatın bütün heyecanını duyuyordu. Durant'ı unuttu. Kan damarını bağladı. Sonra rahimi çıkarmağa koyuldu. Niçin daha fazla kanamıyor, diye düşündü. Niçin böyle bir şey kalpten daha fazla kanamıyor? Halbuki insan hayat yaratan mucizeyi ne kadar kolaylıkla ortadan kaldırıyor.

Yatan güzel kadın şimdilik ölüydü. Yaşayabilirdi, fakat ölmüştü. Züriyet ağacının ölü bir dalı. Çiçek açmış fakat yemiş vermiyecek. Sonradan kömüre dönen ormanlardan uzun kuşaklar, maymuna benzeyen adamlar yol aramışlar, Mısırlılar tapınaklar yapmışlar, Yunanlar medenileşmiş; sır halinde kan deveranına devam etmiş, şimdi bu boş bir buğdaya benzeyen hiç bir çocuğa artık hayat veremeyecek yarattığı meydana getirmişti. Durant'ın beceriksiz eli yüzünden hayat zinciri kırılmıştı. Binlerce kuşak Durant yaratmak için çalışmamışlar mıydı?. Yunanlılar ve Rönesans şu küflü sivri sakallı herifi yaratmamış mıydı?

Ravic: «İsyan edilecek şey» dedi.

Veber sordu: «Ne?. »

— Bir sürü şey!

Ravic doğrularak: «Bitti! » dedi. Anestezi maskesinin arkasındaki güzel yüze, onun yüzünü güzel gösteren, kovanın içindeki, kanlı, şeye baktı ve Durant'a bakarak: «bitti» diye tekrar etti.

Durant anesteziyi kesti. Ravic bakmadı. Hastabakıcılar ameliyat masasını dışarı çıkarınca bir şey söylemeden onları tâkip etti

Ravic: «Yarın ona hayatını kurtardığından bahsedecek ve beş bin frank fazla istiyecek. »

— Şimdilik öyle gözüküyor.

— Bir gün uzun bir zamandır. Ve pişmanlık kısıdır, hele ticarî bir tarafı olursa.

Ravic yıkandı, musluğun yanındaki pencereden karşı penceredeki çiçek açmış sardunyalıyı gördü. Çiçeklerin altında kurşun renginde bir kedi oturuyordu.

***

Ravic o gece Şehrâzad'dan Durant'ın hastahanesine telefon etti. Gece nöbetini alan hastabakıcı, kadının uyuduğunu söyledi İki saat evvel uyanmış ve sancı çekmeğe başlamış, Veber ona hafif bir uyku ilâcı vermişti. Her şey yolunda gözüküyordu.

Ravic telefon odasının kapısını açtı. Kuvvetli bir lâvanta kokusu burnuna geldi. Sarı saçlı bir kadın azametle kadınların tuvalet odasına girdi. Hastanedeki kadının saçları sahici sarıydı. Par lak kırmızımtırak bir sarı. Bir sigara yakarak salona döndü. Rus korosu eskimek bilmeyen «siyah gözleri» söylüyordu. Yirmi senelik trajedi gülünç olmak tehlikesi geçiriyordu. Trajediler kısa olmalı.

Kate Hegstroem'a: «Affedersin, dedi. Telefon etmem gereki yordu. »

— Her şey yolunda mı?

— Öyle gözüküyor. Hırslanarak, niçin soruyor, diye düşündü Her halde Kate'nin her şeyi yolunda değil. Votka şişesini göstererek: «İstediğin oldu mu? »

— Hayır.

— Hayır mı? Kate başını salladı.

Ravic: «Sebebi yaz, dedi, insan gece kulübünde yazlan, oturmamalı.

Sokak üzerinde oturmak, bir ağacın yanında, kenarında demir parmaklık bile olsa.

Gözlerini kaldırıncı Joan'la gözgöze geldi. Telefon ederken gelmiş olmalıydı. Daha evvel yoktu. Karşiki köşede oturuyordu.

— Başka bir yere gitmek ister misin? diye Kate'ye sordu.

Kate başını salladı: «Ağaç altına mı»?

— Böyle yerlerde Votkanın da pek etkisi olmuyor. Neyse, bu güzel.

Koro sustu ve müzik değişti. Orkestra hafif «blues» ler çalmağa başladı. Joan kalkarak dans pistine doğru ilerledi. Ravic onu ve kiminle dansettiğini göremiyordu. Projektörün soluk ışığı dansedenlere rastgeldikçe o da gözüküyor, ondan sonra boşluğun içinde kayboluyordu.

Kate sordu: Bugün ameliyat yaptınız mı?

— Evet!.

— Sonradan bir barda oturmakla ne hissediyorsunuz? Harpten şehre dönüş yahut hastalıktan hayata kavuşmuş gibi mi oluyorsunuz?

— Her zaman değil, insan bazan bomboş oluyor.

Hafif ışığın altında Joan'ın gözleri sanki şeffâflaşmıştı, ona doğru bakıyordu. Ravic, kalp çarpmıyor, sanki insanın karnı ağrıyor, diye düşünüyordu. Solar plexus'te bir vuruş. Bunun hakkında binlerce şiirler yazıldı. Ve bu vuruş senden geliniyor dans eden güzel kadın, bu beynimin karanlık hücrelerinden geliyor, bu tesadüfe bağlı, ışığın içine girdiğin zaman bu acı artıyor.

Kate sordu: «Burada şarkı söyleyen kadın değil mi? »

— Evet!.

— Artık burada şarkı söylemiyor mu?

— Zannetmiyorum!.

— Fevkalâde güzel.

— Öyle mi?.

— Evet, güzelden daha fazla, yüzünde hayat yazılı.

— Olabilir.

Kate; kısılmış gözlerinin ucundan Ravic'i inceledi. Ve gülümsedi. Öyle bir gülümseme ki, gözyaşlarıyla bitebilirdi: Sonra: «Bana bir tane daha votka ver. Sonra gidelim. »

Ravic ayağa kalktığı zaman Joan'm gözlerini üzerinde hissetti. Kate'nin kolunu tuttu, buna lüzum yoktu; yalnız yürüyebilirdi. Fakat Joan'ın bunu görmesinin faydalı olacağını düşündü.

Lancaster oteline gelince, Kate odasına girdikten sonra sordu: «Bir isteğim var! Yapabilir misin? »

Ravic dalgın bir sesle: «Tabiî Kate, elimde olan her hangi bir şeyi yapmağa hazırım. »

— Benimle Montford balosuna gelir misin?

Ravic ona baktı: «Bu da ne? Böyle bir şey duymadım! » Kate yalancı ocağın başına bir koltuk çekerek oturdu. Koltuk ona büyük geliyordu. İçinde nârin bir Çinli dansöze benziyordu. Yanaklarının derisi daha çekik görünüyordu.

— Monford balosu, yazın Paris'te en büyük sosyete olayıdır.

Gelecek cuma Louis Montford ev ve bahçelerinde verilecek, seni ilgilendirmez, değil mi?.

— Evet.

— Benimle gelir misin?.

— Gelebilir miyim?.

— Sana bir davetiye bulurum!

Ravic ona baktı: «Niçin Kate? »

•— Yanlız gitmek istemiyorum da ondan.

— Bensiz gidemez misin?.

— Gidebilirim ama, eski ahbablarımdan birini istemiyorum. Artık onlara dayanamıyorum, anlıyor musun?.

— Evet.

Gülümsedi. Ravic düşündü: Gülüşü bile değişti, sanki yüzüne ince parlak bir ağ örtülmüştü.

— Bu Paris'te yazın en son ve en muhteşem «Garden partisi» dir. Ben dört senedir, hiç birini kaçırmadım. Bu bana bir iyilik olacak.

Ravic onunla gitmek istemesinin sebebini anlamıştı. Yanında emniyet hissediyordu. Reddedemezdi.

— Pekâlâ, Kate, özel bir davetiye hâcet yok. Senin birinin refakatinde geldiğini bilmeleri yeter zannederim.

Kadın başını sallayarak: «Tabiî Ravic, teşekkür ederim, yarın Sophie Montford'a telefon ederim. »

Ravic ayağa kalktı: «Öyleyse ben cuma günü gelirim, ne giyilecek? »

Kate ona baktı, saçları ışığı aksettiriyordu. Ravic bir kertenkele başı diye düşündü, ince; kum,

sihhatin hiç bir zaman veremeyeceği maddesiz bir zerafet.

Biraz durakladıktan sonra: «Sana söylemedim Ravic, Kostümlü balo. 14 üncü Louis'nin sarayında bir bahçe eğlencesi. »

Ravic yerine oturarak: Hay Allahım! dedi.

Kate güldü. Bu tamamıyla bir çocuk kahkahasıydı: «Orada konyak var» dedi. «Eğer içki ihtiyacı hissediyorsan!... »

Ravic başını sallayarak: «İnsanlar neler düşünebiliyorlar. » dedi.

— Her sene aynı şekilde oluyor.

— Yâni benim de...

Kate hemen sözünü keserek: «Sen hiç merak etme, ben sana sade bir elbise bulurum, provaya bile hâcet yok, sen bana ölçülerini ver. » '

— Zannedersen bir konyak içmeliyim!

Kate şişeyi ona doğru iterek: «Hayır demiyeceksin! »

Konyağı içti... Daha on iki gün, Haake'nin Paris'e dönmesine, on iki gün var. 12 günde plânlarım tasarlamalıydı. On iki günlük hayatı kalmıştı, ötesini düşünemiyor, ilerisi bir uçurum gibiydi. Vaktini nasıl öldürse olurdu. Kostümlü balo. Bu iki haftalık hayatta hangi şey gülünç olabilirdi ki!

— Pekâlâ, Kate!

***

Durant'ın hastanesine döndü. San, altın sarısı saçlı kadın uyuyordu. Alnında iri ter damlaları vardı. Yüzüne renk gelmiş, ağzı hafif aralıktı. Hastabakıcıya sordu: Ateşi var mı?

— Yüz!

— İyi.

Ravic nemli yüze biraz daha yaklaştı. Şimdi nefesini duyuyordu. Onda artık eter kokusu kalmamıştı. Temiz, serin kekik kokulu bir nefes — kekiği hatırlıyordu. Kara ormanda bir dağ çayırı, kızgın bir, güneş altında kaçarken, izleyenlerin seslerini duyar gibi oluyor ve burnuna sarhoş eden kekik kokuları. Acayip, insan nasıl kokuları unutmuyor? Yirmi sene sonra bir koku, hafızasının tozlara gömülmüş bir köşesinden kara ormandan kaçış gününün hâtıralarını canlandırıyor. Yirmi sene sonra değil... on iki gün sonra.

Sıcak şehirden oteline döndü. Saat üç olmuştu. Merdivenleri tırmandı. Kapının arkasında beyaz büyük bir zarf vardı. Üstünde ismi yazdı olmakla beraber pul ve posta damgası yoktu. Joan'dan diye düşünerek açtı, İçinden bir çek fırladı. Durant'dandı. ilgisiz bir tavırla Ravic rakamlara baktı. Bir daha baktı. İnanamıyordu, her vakitki iki yüz frank değildi. İki bin franktı. Herif ne kadar korkmuş olmalı diye düşündü. İki bin frank, Durant'ın kendi isteği ile, bu; sanki dünyanın 8 inci hârikası gibiydi.

Çeki cüzdanına yerleştirdi, yatağın baş ucundaki masanın üstüne bir kaç kitap koydu. Onları bir gün evvel, uyuyamayacak olarsa okumak için almıştı. Kitaplar hakkında hisleri değişiyordu, şimdi kitaplar onun için başka bir değer taşıyorlardı. Her şeye karşı bir çare olmamakla, öyle bir dünyaya erişiyorlardı ki... İlk seneler kitaplara dokunamıyordu. Hayatın olayları yanında cansız kalmışlardı. Şimdi bir duvar olmuşlardı. Her şeyi kapatamamakla beraber insan ona dayanabiliyordu.

Pek faydaları dokunmamakla beraber, karanlıklara dalarken yeise fazla vakit bırakmıyorlardı. Bu da yeterdi. Bir zamanların düşüncelerine bugün şüpheyile bakılıp, gülünç gözüküyordu. Fakat bu düşünceler, fikir olup, canlı kalıyorlardı. Yetmez miydi?

Okumaya başlamağa vakit kalmadan telefon çaldı. Açmadı. Bir süre telefon çaldı, çaldı, ve nihayet sustu. Ravic açarak kapıcıya kimin onu aradığım sordu. Kapıcı; «İsmi söylemedi!» dedi. Ravic, kapıcının yemek yediğini duyuyordu.

— Bir kadın mı?

— Evet!

— Şivesi yabancı mıydı?

— Bilmiyorum. Adam yemeğine devam ediyordu.

Ravic, Veber'in hastanesini aradı. Oradan onu arayan olmamıştı . Duraktın hastanesinden de değildi. Lancaster otelini aradı. Telefoncu kız onun aranmadığını söyledi. Bu Joan olmalıydı, Belki Şehrâzad'dan telefon ediyordu.

Bir saat sonra zil gene çaldı. Ravic kitabını bir yana bıraktı, kalktı, pencerenin yanına giderek dirseklerini kenara dayayıp bekledi. Hafif bir rüzgâr zambak kokuları getiriyordu. Mülteci Wiesenhoff solmuş karanfilleri pencerenin önüne koymuştu. Şimdi evin içi kilise kokuları, yahut manastır bahçelerinin kokularıyla doluyordu. Ravic Wiesenhoff'un bunu dinsel inançtan mı yoksa süs merakından mı yaptığını bilmiyordu. Telefon susmuştu. Bu gece belki uyku tutarım diyerek yatağına döndü.

***

Ravic uyurken, Joan geldi. Tavandaki ışığı açıp kapıda durdurdu. Adam gözlerini açtı.

Joan sordu: «yalnız mısınız?»

— Hayır, ışığı söndür ve git.

Bir müddet tereddüt ettikten sonra, banyo odasının kapısını açıp baktı: Hilekâr! diyerek güldü.

— Cehenneme kadar yolun var. Yorgunum.

— Yorgun mu? Neden?

— Yorgun, haydi, güle güle...

Joan yaklaştı: — Henüz gelmiş olmalısın, her on dakikada bir telefon ettim.

Joan ona baktı, Ravic yalanını yüzüne vurmadı, elbisesini değiştirmişti. Adamla yattıktan sonra onu sepetleyip, çimdi buraya geldi, Kate'nin burada olacağını tahmin ederek ona benim orospu peşinde koşan çapkının biri olduğumu, benden uzaklaşmanın daha faydalı bir şey olduğunu göstermek istiyor diye, düşündü. İstemeyerek güldü. Kendisine karşı bile olsa böyle olgun hareketler onu hayran bırakıyordu.

Joan ters ters sordu: «Niye gülüyorsun? »

— Gülüyorum. O kadar, ışığı söndür, bir hayalete benziyorsun ve git.

Kadın aldırmadı: «Yanıdaki orospu kimdi? » diye sordu.

Ravic biraz doğrularak: «Defol! Yoksa kafana bir şey atacağım. »

— Demek böyle, bu hale geldik...

Ravic sigaraya uzandı ve: — Kendini gülünç hâle sokma, başka bir adamla yaşayıp, burada kıskanç bir kadın gibi davranıyorsun. Oyuncuna dön ve beni rahat bırak!.

— Bu tamamıyla başka bir şey!

— Tabiî.

— Tabiî değişik bir şey, sen de bunu biliyorsun, elimde olmayan bir şey. Memnun değilim ama oldu, nasıl olduğunu ben de bilmiyorum.

— Bazen olur, insan bilemez!

Joan ona dikkatle baktı: «Sen, kendine o kadar güveniyorsun ki... Kendini o kadar beğeniyorsun, insan çıldıracak! Hiç bir şey senin bu güvenini kıramıyor! Senin bu üstünlüğünden nefret ediyorum. Kaç kereler nefret ettim! Heyecan gerek bana! Benim için deli olan biri gerek! Bensiz yaşayamayan biri. Sen bensiz yaşayabiliyorsun ! Her zaman yaşayabilirsin! Bana ihtiyacın yok! Soğuk kanlısın! Boşsun! Aşktan bir şey anlamıyorsun! Hiç bir zaman tamamıyla benim olmadın! İki ay uzaklaştın diye bu iş olduğunu sana yalan söyledim! Kalsaydın da bu olacaktı! Gülme! Farkını biliyorum! Her şeyi biliyorum, öbürkünün akıllı ve senin gibi olmadığını biliyorum, fakat o kendini bana veriyor, benden başka kimseyi aramıyor, bana da bu gerek.

Joan, yatağın önünde duruyordu. Ravic bir calvados şişesi alarak: «Peki öyleyse, burada ne arıyorsun? » diye sordu.

Joan, hemen cevap vermedi: Kısık bir sesle: «Biliyorsun! niye soruyorsun? »

Bardağı doldurup Joan'a uzattı.

— İçmek istemiyorum, o kadın kimdi?

Ravic yalan söylemek niyetinde değildi: «Bir hastam», dedi,

— Doğru değil, daha iyi bir yalan uydur. Hasta kadın hastanede yatar, gece barlarında dolaşmaz.

Ravic bardağı bıraktı. Bazen hakikat yanlış gözükürdü.

— Doğru.

— Onu seviyor musun?

— Seni ilgilendirmez.

— Onu seviyor musun?

— Sana ne, Joan?

— Beni ilgilendirir, başkasını sevmedikten sonra...

— Biraz evvel kadına orospu dedin, bir orospuyu sevebilir miyim?

— Öyle söyledim. Orospu olmadığı belliydi, öyle olduğu için söyledim ya. Bir orospu olsaydı gelmezdim. Seviyor musun onu?

— Işığı söndür ve git!

Joan yaklaştı: «Biliyorum! Gördüm!»

Ravic: Hay, canın cehenneme, yorgunum, bu bayağı bilmecelemlerle sanki bu olaylar kimsenin başından geçmemiş; kendinden geçmek için bir adam, anî aşk ya da mesleğin — başka bir adamı daha derin bir aşkla sevişin... Cehenneme kadar yolun var. Senin aşklarının çeşitleri pek çok.

— Doğru değil, söylediğin gibi değil, doğru değil. Sana gelmek istiyorum ve geleceğim.

Ravic bardağını doldurdu; arzu etmen imkân içinde, yalnız bu bir hayâl. Hayatı kolaylaştırmak için bulduğun hayâller. Hiç bir zaman geri gelemezsin!

— Geleceğim.

— Hayır, belki kısa bir müddet için. Sonra yalnız seni isteyen biri karşına çıkacak, yalnız seni isteyen biri, böylece devam edecek. Benim için de parlak bir gelecek.

— Hayır, hayır, seninle kalacağım!

Ravic güldü ve şefkatle: «Joan, dedi, benimle kalamazsın, insan rüzgârı, suyu kilitleyebilir mi? Öyle olursa, bozulurlar. Kapalı hava, pis hava olur. Sen bir yerde yaşamak için yaratılmamışsın.

— Sen de öyle.

Ravic bardağı boşaltarak: «Ben mi?» dedi. Bu sabahki kırmızı altın saçlı kadın, ipek tenli karnında ölümü taşıyan Kate ve şimdi bu düşüncesiz kadın, yaşamak arzusuyla dolu, kendini tanımamakla, hiç bir erkeğin ona bu kadar yaklaşmayacağı kadar yakın, bir anlamda sadık ve anası olan Tabiat kadar bağımsız, o Tabiat ki, hem bırakır, hem de bırakmak istemez.

Ravic tekrar etti: «Ben mi? Benim hakkımda ne biliyorsun ki? Her şey sorgu olan bu hayata aşk girerse sen ne bilebilirsin? Senin kendinden geçişin bunun yanında nedir ki? Her şey değişirken en son «sebeb» «Sen» olunca, sessizlik çölünden kader birdenbire yükselip, biçime girip, kuruntuyla öbür rüyaların silik kaldığı bir manzara yaratırsa? Gümüştan yapılmış bir manzara, gümüş tel ve «Quartz» tan yapılmış bir belde, akan bir kanın parlak aksi gibi — sen bundan ne anlayabilirsin ki? İnsan böyle hislerden kolayca konuşabilir mi? Bir sürü kelime ve his klişelerine dil basabilir mi? Açılan mezarlar ve geçmişin karanlık, boş gecelerin uçurumunun başında duran insanları nasıl tanıyabilirsin; bu açılan mezarlarda çürüyen cesetler değil, orada toprak ve bereketli tohumlarla ilk yeşil yaprak filizleniyor. Sen bundan ne anlayabilirsin? Sen elde edilmeği, kendinden geçmeği, senin için ölmek isteyen, fakat hiç bir zaman ölmeyecek olan «diğer adamı» seviyorsun. Kanın aldatici fırtınasını seviyorsun, fakat kalbin boş kalıyor, çünkü kendi içinden doğmayan bir şeyi saklamak imkânsızdır. Fırtına fazla, bir şey büyüyemez. Eğer acıya kapılmazsan, bu yalnızlık gecelerinde doğar. Bunlardan ne anlarsın sen?»

Joan'a bakmadan, sanki onu unutmuş, kendi kendine konuşuyor gibiydi. Şimdi Joan'a baktı:

— Neler söylüyorsun, eski saçma şeyler, bugün fazla içtim, gel bir bardak da sen iç ve git.

Joan yatağın kenarına oturup, bardağı aldı:

— Anladım, dedi.. Yüzü değişmişti. Bir ayna gibi, önüne konanı aksettirdi, diye düşündü.

Anladım, dedi. Bazan ben de bu his leri duydum. Fakat sen, Ravic, hayat ve sevginin aşkı için bazan beni unuttun. Ben senin çıkış noktan oldum. O gümüş beldene girince, beni unuttun.

Ravic onu uzun bir süre inceledikten sonra:

— «Olabilir!» dedi.

— Kendinle o kadar meşguldün ki, kendinde o kadar çok şeyler buluyordun ki, ben senin hayatının kenarlarında kaldım.

— Olabilir, fakat bir yapının temeli olabilecek bir insan değilsin Joan, sen de bilirsin.

— Yapıyı yüceltmek istemem ki...

Ravic düşündükten sonra:

— Hayır! dedi, ve gülümseyerek: «İnsan mülteci olunca sürekli olan şeylere karşı bazen acaip, müşkül durumlara düşüyor ve acayip hareket ediyor,» diye ekledi. Tabi! istemedim ama, insanın bir tek arzusu olunca, bir sürü şeyler yapmak istiyor.

Birdenbire gece sükûnetle dolmuştu. Bu, vaktiyle Joan'ın yanında yattığı geceleri hatırlatıyordu. Şehir çok uzakta kalmıştı, uzakta hafif bir mırıltı halindeydi. Saatlerin zinciri ayrılmış, sanki zaman durmuş gibiydi. Dünyadaki en sade, en inanılmayacak şey gerçekleşmişti; konuşan iki kişi, ikisi de kendileri için konuşuyordu; ve kelime ismi verilen sesler aynı hisleri, aynı resimleri, bu beynin içindeki canlı hücrelerden, ses tellerinden, gökler yaratıyordu, o göklerin içinde bulutlar, nehirleri, geçmiş, zorla kazanılan kalenderliği aksettiriyordu.

Joan yarım bir-soru halinde:

— «Ravic, beni seviyorsun!» dedi.

— Evet! Fakat senden ayrılmak için elimden geleni yapacağım.

Bunu, kendilerini ilgilendirmiyormuş gibi, sâkin bir tavırla söylemişti. Joan aldırmadı:

— Seninle beraber olmamayı aklım almıyor — Bir müddet için evet! Fakat her zaman için olamaz... Vücudunda bir ürperti belirdi: Her zaman için, çok fecî bir kelime Ravic, seni hiç bir zaman göremeyeceğimi aklım almıyor. Ravic karşılık vermedi. — Bırak burada kalayım, geri dönmek istemiyorum — hiç bir zaman!

— Yarın döneceğini, sen de biliyorsun!

— Burada olunca, burada kalamayacağımı düşünemiyorum.

— Aynı şey, bunu bilirsin.

Zamanın ortasında, boş bir yer, aydınlık küçük oda, her şey aynı, sevdiği orada olmakla aynı değildi; kolunu uzatıp ona dokunabildiği halde ona erişmek mümkün değildi.

Ravic bardağı bıraktı:

— Beni yarın, öbür gün yahut bir gün terk edeceğini biliyorsun!

Joan başını eğdi:

— Evet!

— Geri dönsen de, yine terk edeceksin.

— Evet.

Yüzünü kaldırdığı zaman yaşlardan ıslanmış olduğunu gördü:

— Bu nedir? Ravic! Nedir?

— Ben de bilmiyorum! Hafifçe gülerek: Bazen aşk pek neşe siz bir şey değil mi? dedi.

— Hayır, niçin böyle, Ravic?

Omuzlarını silkti:

— Ben de bilmiyorum Joan, tutunabileceğimiz bir şey kalmadı da onun için. Eskiden bir şeyler vardı — emniyet, temel, inanç, hedef — bunlar dost parmaklıklar, aşk bizi sarsınca bunlara tutunabilirdik. Bugün bir parça umuttan, bir parça cesareten başka bir şeyimiz yok. Yalnız aşk var, yıkıcı, vahşi, değişik bir aşk. Bardağını yeniden doldurdu — çok fazla düşünmemeli, düşünebilecek durumda değiliz. Bu, insanı faydasız yapıyor. Faydasız olmak istemiyoruz, değil mi?.

Joan başını kaldırdı:

— Hayır Ravic, o kadın kimdi?

— Bir hastam, bir vakitler, belki yüz sene evvel sen orada şarkı söylerken gelmişti! Sen çalışıyor musun şimdi?

— Ufak rollerde. Çok büyük bir sanatçı değilim ama, hayatımı kazanıyorum. Her zaman terk edebilecek bir durumda kalmak istiyorum. Büyük emellerim yok.

Gözleri kurumuştu; calvadosu bitirip kalktı, yorgun görünüyordu.

— Ravic, bu içimizdekiler nedir? Bir sebep olmalı. Yoksa soru sormazdık.

Ravic düşünceli bir tavırla gülümsedi:

— Joan insanların en eski sorusu bu. Niçin? Mantık, felsefe ve bilimin çarpınca parçalandığı küçük kelime «Neden?»

Ravic'e bakmadan:

— Artık gidiyorum, dedi. Eşyalarını yatağın üstünden alarak kapıya doğru yürüdü.

Yürüyor, yürüyordu. Kapıya yaklaşmıştı. Ravic'in içinde bir şey cızladı. Gidiyordu, gidiyordu. Doğruldu. Bu imkânsızdı, her şey imkânsızdı, bir gece, bir tek gece daha onu başı omuzunda uyur görmek, nefesini dinlemek, ertesi gün mücadeleye başlanabilirdi, fakat son bir defa tatlı hayâle dalmak... gitmesin, gitmesin, başka neyim var ki? Kuvvetli cesaretim nedir ki? Nereye sürükleniyorum? Sen yalnız gerçeksin, en parlak rüyam, unutmanın çiçek dolu çayırı! Son bir defa, ebediliğin kıvılcımı! Kendimi kime saklıyorum? Hangi heyecansız şeye? Hangi karanlık şüpheye? Gömülmüş, kaybolmuş hayatımın on iki günü kaldı, on iki gün ve sonra hiç bir şey yok. On iki gün ve bir gece, parlak ten, niçin bu gece yıldızlardan ayrılarak eski rüyalara karışıp, bizden başka canlı olmayan bu gecenin içinde duvarları yıkıp, engelleri aşıp niçin geldin?.

— Joan! dedi.

Kadın döndü, yüzünde nefesi kesecek kadar bir parlaklık belirdi. Elindekileri yere atarak ona doğru koştu.

***

Oromobil Vaugirard sokağının köşesinde durdu. Ravic: «Ne var?. » diye sordu.

— Nümayişçilerin geçit resmi.

Şoför arkasına dönmeden ekledi: «Bu sefer komünistler. »

Ravic Kate Hegstroem'e baktı. Küçük, nâzik, Louis XIV sarayının fam döşambırları kıyafetine

girmiş, köşede oturuyordu. Yüzü çok fazla pudralıydı. Buna rağmen solgun olduğu belliydi. Pudranın bir faydası olmamıştı. Gölgeler yüzünü solduruyordu. Şakaklarından kemikler **fırlamıştı**.

—Güzel, dedi. 1939 haziran gecesi. Beş dakika evvel Croix'de Feu'nün geçidi Şimdi de komünistler — bizde on yedinci asır kıyafetinde . Fena değil Kate!

Kate gülümseyerek: «Zıyanı yok, diye cevap verdi. Bazan hiç bir şeyin önemi olmuyor.. Vücutta kanser olunca bir çok şeyler önemsiz görünüyor.

Ravic dans ayakkabılarına baktı. Durumun gülünçlüğü meydandaydı. Buna her hangi bir anda polisin kendisini yakalayabileceği fikrini eklemeye de hiç lüzum yoktu.

Kate Hegstroem'in şoförü sordu: «Başka yoldan gidelim mi? »

Ravic: «Şimdi dönemezsiniz. Arkamızda pek çok otomobil var» dedi.

Nümayişçiler sessizce sağ taraflarından yürüyorlardı. Elllerinde bayraklar ve dövizler vardı. Şarkı söyleyen yoktu. Geçit resmine bir çok polis katılmıştı. Vaugirard sokağının köşesinde gizli bir polis grubu daha vardı. Bunlar bisikletli idiler. İçlerinden biri sokakta nöbet bekliyordu. Kate Hegstroem'in otomobilinin içine baktı. Kate'nin elbiseleri onun yüzündeki ifadeyi değiştirmemişti. Ayrılıp gitti.

Kate Hegstroem Ravic'in bakışını gördü: «Şaşmadı, dedi. Biliyor. Polis her şeyi bilir. Monfort'taki balo yazın bir olay... Ev ve bahçe polisle sarılmış olmalı. »

— Bu içime rahatlık veriyor doğrusu.

Kate güldü. Ravic'in durumundan habersizdi.

— Paris'te bu kadar çok mücevher bir araya bir daha yakında gelmez. Gerçek elmaslarla süslü gerçek kostümler. Paris polisi başına iş açmak istemez. Misafirler arasında da bir kaç dedektif bulunacak her halde.

— Kostümlü mü?

— Belki. Niye sordun?.

— Bilmek iyidir. Rotschild'in elmaslarını çalmayı tasarlamıştım.

Kate Hegstroem pencereyi indirdi: «Biliyorum, seni sıkıyor.

Fakat şimdi bunun faydası olmayacak. »

— Sıkılmıyorum, Kate. Aksine, ne yapacağımı bilmiyordum. Yeteri kadar içki var mı?

— Zannedirim. Bununla beraber garsona tenbih ederim. Onu iyi tanıyorum.

Yol üzerinde nümayişçilerin ayak sesleri duyuluyordu. Askerî

yürüyüş yapmıyorlar, karmakarışık yürüyorlardı. Sanki yorgan bir koyun sürüsü gibi.

Kate Hegstroem: «Elinde olsaydı hangi asırda yaşamak isterdin Ravic? » dedi

— Bu asırda. Yoksa ölmüş olacaktım ve bu baloda aptalın birisi de benim elbisemi giyecekti.

— Bunu söylemek istemedim. Yani hangi asırda yeniden dünyaya gelmek isterdin?

Ravic kostümünün koluna baktı: «Bizim asrımızda» dedi. «En kanlısı, en bozuğu, en korkağı ve pisi — bununla beraber. »

— Ben istemezdim.

Kate Hesgroem üşümüş gibi ellerini ovuşturdu. İnce bileğindeki mücevherler parlıyordu: «On

yedinci asırda» dedi. «Veya daha evvel. Hangisi olursa olur. Yalnız bizimki olmasın Bunu ancak bir kaç ay evvel anladım. Daha evvel hiç aklıma gelmemişti» Pencereyi büsbütün kapattı. «Ne kadar sıcak. Ne kadar ıslak. »

— Gösteri bitti mi?

— Bitmek üzere.

Bir tabanca patladı: ses Cambronne sokağından geliyordu. Bir dakika sonra köşedeki polisler bisikletlerine atladılar. Bir kadın bağırdı. Halk arasında sesler işitildi, koşuşanlar oldu. Polisler ellerinde sopalarla halkı dağıtıyorlardı.

Kate korkarak sordu: «Ne oldu? »

— Bir sey değil dedi. Bir lastik patladı.

Şoför döndü, yüzü değişmişti: «Bu... »

Ravic şoförün sözünü keserek: «Otomobili sür» dedi. «Artık gidebiliriz. »

Bir rüzgâr esmiş gibi herkes dağılmıştı. Ravic: «Haydi ilerle. » dedi.

Cambronne sokağından çığlıklar geliyordu. İkinci bir silâh sesi işitildi. Şoför otomobili sürdü.

***

Bahçeye yukarıdan bakan terasta durdular. Aşağısı elbiselerle doluydu. Ağaçların altında güller açmıştı. Cam şişelerle örtülmüş mumlar etrafa sıcak ve parlayan bir ışık yayıyorlardı. Pavyonlardan birinde orkestra bir menuet çalıyordu. Terastan bakıldığı zaman bahçe Watteau'nun bir tablosu gibi duruyordu.

— Kate Hegstroem sordu: «Güzel mi? »

— Evet!

— Sahiden mi?

— Evet, Kate. Hiç değilse uzaktan.

— Gel, bahçede gezelim.

Uzun, ihtiyar ağaçların altı görülmemiş bir manzaradaydı. Bir sürü şamdanın soluk ışıkları sırmalı kumaşlara, kıymetli, açık mavi, pembe ipeklilere ve filizi kadifelere vuruyordu.

Perukalı kafalar, çıplak omuzlar ve kemanların tatlı sesleri... Yollarda çiftler ve küçük gruplar geziniyor, havuzlardaki fiskiyeler fişkiriyor, bellerde kılıçlar parlıyordu. Süslü kameriyeler koyu bir arka plân meydana getiriyordu.

Ravic uşakların bile kostümlü olduğunu gördü. Dedektifler de öyle olmalıydılar. Bir Moliere veya Racine tarafından yahut bir saray cücesi tarafından tevkif edilmek fena bir fikir değildi. Eline sıcak bir yağmur damlası düştü. Gök kırmızımsı siyaha dönmüştü: «Yağmur yağacak, Kate. »

— Hayır, imkânsız. Ya bahçe... — Yağıyor, çabuk.

Kate'in kolundan tutarak terasaya doğru koştu. Daha terasa ayak basar basmaz yağmur bardaktan boşanırcasına dökülmeye başlamıştı. Yağmur gümüş gibi yağıyordu. Mumlar söndü, masaların süsleri renksiz paçavra parçaları gibi asılı kaldı ve panik başladı. Sırmalı elbiseleriyle markizler, düşesler, leydiler eteklerini kaldırarak terasa doğru koşuyorlardı. Dükler, ekselânslar, mareşaller peruklarını korumaya çalışıyor ve kargaşalıkta birbirlerini itiyorlardı Peruklardan aşağı sular akıyor, pudra ve rujları alıp götürüyordu. Şimşekler bahçeyi ışıkla doldurdu. Gök şiddetle gürüldemeye başlamıştı.

Kate Hegstroem kenara çekildi. Hareketsizce Ravic'in yanında duruyordu. Aldırışsız bir tavırla: «Böyle bir şey hiç olmamıştı» dedi. «Buraya çok defa geldim. Hiç böyle bir şey olmamıştı, hiç , bir yıl. »

— Zümrütler için bir fırsat.

— Evet. Allahım...

Yağmurluk giymiş, şemsiyeli garsonlar bahçede koşuyorlardı. Muşambaların altından saten çorapları pek acayip görünüyordu. Islanmış hanımları terasa doğru götürüp unutulmuş eşarp ve diğer ufak tefek eşyaları arıyorlardı. Birsinin elinde sarı lâme bir

ayakkabı vardı. Güzeldi. Onu dikkatle kocaman elleriyle tutuyordu. Boş masaların üzerinden aşağıya sular akıyor, ses kristal opalleriyle gökten gelen bir davul ninnisini hatırlatıyordu.

Kate Hegstroem: «İçeriye girelim. » dedi.

Odalar misafirlere yetmiyordu. Havanın bozacağı kimsenin aklına gelmemişti. Odalarda hâlâ boğucu bir sıcaklık vardı. Kalabalık da bu sıcaklığı fazlalaştırıyordu. Kadınların bol elbiseleri kırışmış, ayaklar altında kalan ipekli etekler yırtılmıştı. İnsan kımlıdayamıyordu.

Ravic, Kate Hegstroem'la kapının yanında duruyordu. Önünde duran Marquise de Montespan ıslak saçlarıyla nefes nefeseydi. Boynunun etrafında, üzerinde büyük delikler bulunan armut şeklinde bir pırlanta kolye vardı. Yanında kel ve çenesiz bir adam öksürüyordu. Ravic onu tanıyordu. Bu Colbert devri kostümlü hariciye bakanlığından Mister Blancher'di. Onun önünde profilleri tazıya benzeyen iki güzel ve narin kadın duruyordu. Yanlarında şişman bir Yahudi baron başında elmaslı bir şapka ile duruyor ve kadınların omuzlarını okşuyordu. Paj kostümleri giymiş bir kaç Cenubî Afrikalı hayretle ona bakıyorlardı. Aralarında yüzü düşmüş bir meleğe benzeyen, yakutlar takınmış kontes Bellin, Matmazel La Vahiére'i temsil ediyordu. Durant'ın teşhisi üzerine iki sene evvel Ravic onun yumurtalıklarını çıkarmıştı. Durant'ın hastasıydı.

Yağmurun kokusu, havanın sıkıntısı, lâvanta, ten ve ıslak saç kokularına karışıyordu. Yağmurdan yıkanan yüzler perukaların altında çıplak kalmışlardı; soyunmuş olsalardı böyle bir his yaratmazlardı. Ravic etrafına bakındı. Etrafta güzeller olmakla beraber zekâ ve keskin görüşleri olanlar da yok değildi. Gözleri hastalık teşhis etmeye alışık olduğundan böyle dış güzellikler onu tatmin etmiyordu. Biliyordu ki, bu sınıf halk, burjuvazi, her asırda aynı idi. Fakat hararetin ne demek olduğunu ve çürüğün semptomları Ravic biliyordu. Ufak maceralar; zayıflığın hoş görürlüğü, küstah alaylar; gizlenmemiş zekâ; nükte için nükte yapmalar, yorgun bir kan, parlaklığını alayla, oburlukla, cilalanmış bir fatalizm ve yorgun bir neticesizlikle kaybetmiş insanlar. Dünya bu sınıfın insanları tarafından kurtarılamaz, diye düşündü.

Ravic, Kate Hegstroem'a baktı. Kate: «İçecek bir şey bulamayacaksın . » dedi. «Hizmetçiler geçemeyecekler. »

— Zararı yok.

Yavaş yavaş yandaki odaya itildiler. Duvarın dibinde üzerlerinde şampanya şişeleri bulunan masalar acele ile getirilip bırakılmıştı.

Dışarıda şimşek çakıyor ve şimşeğin arkasından beyaz pırıltılı bir ışık odada bulunanların yüzlerini birer hayalet yüzüne çeviriyordu. Bazı yerlerde şamdanlıklar yanıyordu. Şimşeklerin ardından gök gürüldüyor, sesleri boğuyor, hüküm sürüyor ve tehdit, ediyordu. Bu; hafif ışık geri gelip hayat ve hararet getirinceye kadar devam ediyordu.

Ravic şampanya şişelerinin bulunduğu masalardan birini göstererek; «İçer misin? » dedi ,

— Hayır, çok sıcak.

Kate Hegstroem ona bakarak devam etti: «İşte benim eğlence. »

— Belki yağmur biraz sonra diner.

— Hayır. Dinse bile artık bozuldu. Ne istiyorum biliyor musun? Buradan gitmek.

— Güzel... Ben de öyle istiyorum. Bu tıpkı Fransız ihtilâlinden evvelki gibi... İnsan nerede ise sans-culotte'lar çıkacak zannediyor.

Kapıya varmak uzun sürdü. Kate Hegstroem'in kostümü, sanki onunla saatlerce yatmış gibi, duruyordu. Dışarıda yağmur şiddetle yağmakta idi Hava tamamıyla durgundu. Karşıdaki binalar; su basmış bir çiçekçi vitrinine benziyordu.

Otomobil geldi. Ravic: «Nereye gitmek istiyorsun? » diye sordu. «Otele mi? »

— Henüz değil. Fakat bu kostümlerle bir yere de gidemeyiz. Biraz dolaşalım.

— Güzel.

Otomobil, gecenin içinde Paris sokaklarından yavaşça kayıyordu. Yağmur diğer bütün gürültüleri boğarken, Zafer Âbidesinin gümüş renkli damların arasından görülmesiyle kaybolması bir oluyordu. Champs Elysees aydınlık pencereleriyle görünmeğe başlamıştı. Rond Point, çiçek kokularıyla yeni bir tazelik yayarken, Concorde meydanı deniz canavarlarıyla geniş bir Okyanusu hatırlatıyordu. Rivoli caddesi ise arkada kötü renkli, uçsuz bucaksız sokakları ve karanlık pencereleriyle, küçük bir Venedik şehri gibi Louvre sarayı, sine sine yağın yağmurun altında hayaletler gibi geçen rıhtımlar, köpükleriyle Seine nehri, gürültülü, patırtılı ahali, kamyon ve dükkânlarla dolu geniş caddeler. Luxembourg'un demir parmaklıkları Rilke'nin şiirlerini hatırlatan bahçeler. Unutulmuş, sessizlik dolu Montparnasse mezarlığı, eski, dar sokaklar, birbirne bitişik evler, rüzgâr ve fırtınaların gadrine uğramış âbideler, çiseleyen yağmurun altında hafif bir ışık yayan sokak lâmbaları, yerden çıkan haneler gibi umumî helâlâlar. Saatle kiralanan arka sokak otelleri, büyük caddelerdeki Rococo stilinde geniş gölgeli kapılarıyla Proust'un romanlarını hatırlatan oteller.

Kate bir köşede sessizce oturuyordu. Ravic sigarasının ışığını görüyor fakat hiç bir lezzet duymuyordu. Karanlıkta sanki havâi bir sigara içiyor gibiydi. Hoş şu anda her şey hayâl halini almıştı ya!. Bu yol, yağmurun altında sessizce kayan otomobil, sokaklar, ışığın elbisesinin üzerinde yarattığı yer yer pırıltılar. bir daha hareket etmiyecekmiş gibi sırmalı kumaşın üstünde, kösede hareketsiz, ölüm belirtisi taşıyan cansız elli bir kadın — velhasıl her şey hayalet dolu Paris de hayâl bir gezintiye benziyordu. İfade edilmemiş, bitmemiş fikirlerle ve mânâsız bir ayrılığın hissiyle süzülüp hayalleşen bir şehir.

Ravic. Haake'yi ve ona ne yapabileceğini, ameliyat ettiği kırmızı saçlı kadını, Rothenburg'da, unuttuğu kadınla yağmurlu bir geceyi, Eisenhut otelinde meçhul bir pencereden gelen kemanın sesini. 1917 de Flanders'de bir gelincik tarlasında fırtınalı bir günde ölen Romberg'i, öyle bir fırtına ki: Allah sanki insanlardan bıktığı için makineli tüfeğin içinden dünyasının üstüne ateş yağdırmıştı. Houthulst'ta bahriye taburundan birinin çaldığı akordeonun inleyen sinirine dokunan sesini, yağmurun içinde Roma'yı, Rouen'in arkasındaki ıslak bir yolu. ölüm kampında barakaların üstüne yağın sonsuz Kasım yağmurunu, acık ağızlarına su dolan ölü İspanyol köylülerini, ölmeden evvel nemlenen Claire'in ıslak yüzünü, leylâk kokularıyla dolu Heidelberg üniversitesine giden yolu — geçmişin sihirli fenerinin aydınlattığı resim sergisinin yolları gibi hâtıraları, insanın içine zehir ve teselli akıtarak geçiyor ve hatırlatıyordu. —

Sigarasını atarak yerinde doğruldu. Artık yetişir. Geriye fazla bakılacak olursa çarpmak, yahut

uçuruma düşmek tehlikesi baş gösterecekti.

Otomobil Montmarte sokaklarını tırmanıyordu. Yağmur dinmişti. Gümüş bulutlar acele acele ay parçasını doğuracak gebe anneler gibi koşuşuyorlardı. Kate otomobili durdurdu. Otomobilden çıkarak biraz yürüdüler. Paris ayaklarının altında yayılarak uzanmış, ışıldayan, ıslak bir Paris oluvermişti. Sokaklarıyla, gecesiyle,

bulutlarıyla Paris kendini göstermiş — caddeler, yokuşların soluk titrek ışıkları, kuleler, damlar, ışığa karşı duran karanlıklar, ufuktan gelen rüzgâr, Seine nehrinin üzerinden uzaklaşan yağmur, otomobilin sayısız ışıkları — geceden bütün zorluklara rağmen alınmış dev yapılı, hayat dolu bir arı kovani, milyonlarca lâğım üzerine kurulmuş ışık şehri, kanser, Mona Lisa, işte bunların tamamı Paris...

Ravic: Kate, bir dakika dur. İçecek bir şey alayım. » dedikten sonra yakın meyhanelerden birine girerek konyak şişesiyle bardak İstedi. Burası, sıcak, kanlı sucuk kokuyor ve kimse onun varlığıyla ilgilenmiyordu. Meyhaneci elinde iki bardak ve şişeyle görünmüştü. Şişenin mantarını gevşeserek Ravic'e uzattı.

Kate bıraktığı yerde, buluttu göğün altında ince yapılı vücuduyla, İsveç asıllı bir Amerikan kadını değil de, geçen asırdan kalma bir yaratık gibi duruyordu.

— Kate, soğuğa, yağmura, sessizliğe karşı en iyi tedbirdir bu... Gel, bu şehrin şerefine içelim.

Kadın bardağı alarak: «Evet, Ravic» dedi. Buraya gelişimiz çok iyi oldu. Çünkü dünyanın en güzel yeri. Kate bardağını içtikten sonra: «Konyak da en iyi cinsinden. » diye ekledi.

Bu sırada ay ışığı, omuzlarını, yüzünü ve elbisesini aydınlatmıştı.

— Âlâ. Bunu farkettiğin müddetçe korkulacak bir şey yok demektir.

— Bir bardak daha ver, Ravic. Sonra aşağıya inerek elbise değiştirip Şehrâzad'a gideriz. İçerek hayata dalar, kendi' kendime acıyarak, hayatın dış güzelliklerine vedâ edip, yarından itibaren filozofları okuyarak, vasiyetnamemi yazdıktan sonra durumumun imkânları içinde yaşayacağım.

***

Ravic, otelci kadına merdivenlerde rast gelmişti. Kadın onun yolunu keserek: «Bir dakika bakar mısınız? » dedi.

— Buyurun.

Beraber merdivenlerden çıkarak bir kapının önünde durdular. Kadın anahtarlarıyla kapıyı açtı. Oda henüz boşaltılmamıştı.

— Ne demek istiyorsunuz? Beni buraya neden getirdiniz?

— Rosenfeld burada oturuyor, yakında boşaltacak.

— Ben oda değiştirmek niyetinde değilim.

— Üç aydan beri kira vermedi. Nasıl olsa çıkması gerek.

— Eşyaları burada. Onlara el koy.

Otelci kadın yatağın yanında duran eski bir bavulu ayağıyla, hor görerek itti: «İçindekilerin hiç bir kıymeti yok... Elbiseleri. Onun da ne olduğu buradan belli. İki takım elbisesi var ki, eskici yüz frank bile vermez.

Ravic omuzlarını silkerek: «Size odayı boşaltacağını söyledi mi? »

— Hayır. Fakat ben ona gerçek düşüncelerimi; yâni yarın sabaha kadar hesabını ödemesini söyledim. Her kiracı böyle para vermezse ben ne ile geçineceğim?

— Peki, ama benim bununla ne ilgim var?

— Resimler ona ait, gûya kıymetli imişler! Onları sattığı takdirde borcundan fazlasını bile verebileceğini söylüyordu. Şunlara bak

Ravic o dakikaya kadar duvarlara dikkat bile etmemişti. Başını kaldırdığı zaman yatağın üzerinde Van Gogh'un en şöhretli zamanında yapılmış bir «Arles» yağlı boya tablosu gördü. Bir adım daha derleyince bütün şüpheleri yok olmuştu. Resim Van Gogh'tu.

Otelci kadın: «Berbat, değil mi? Şu iki büklüm şeyler gûya ağaçmış. Ya bir de şuna bak! » işaret ettiği yer lavabonun üzeriydi. Gauguin'in bir tablosu vardı. Resim bir küre üzerinde çıplak bir Cenup kıızıydı. «Şu bacaklara bakın. Bilekleri filinkilere benziyor. Soluk bir yüz. Hele kızın duruşuna bakın... Bir resim daha var. O da bitmemiş. »

Bu bitmemiş tablo; Madam Cezanne'ın, Cezanne tarafından yapılmış bir portresiydi.

— Ağız çarpık! Yanağında hiç renk yok. Böyle tablolarla beni aldatmak istiyor. Benim resimlerimi görmüştünüz. Resim onlara derler. Hakikate daha yakın. Yemek odasındaki geyik ve karlı manzaraya ne dersin? Bunları sanki kendi yapmış değil mi?.

— Olabilir.

— Öğrenmek istediğim de esasen bu. Siz tahsil, terbiye görmüş bir adamsınız. Böyle şeylerden anlamanız gerek. Düşünün, etrafında çerçeve bile yok.

Hakikaten üç resmin etrafında çerçeve yoktu. Fakat, kirli duvar kâğıdının üzerinde, başka bir dünyaya açılan bir pencere gibi parlıyorlardı.

— Hiç olmazsa yaldızlı çerçeveleri olsaydı... Onları satabilirdim. Ama bunlar; berbat şeyler. İyiliğin sonu budur işte!

Ravic: «Bu resimlere ihtiyacımız olmaz zannederim. »

— Başka ne yapabilirim.

— Rosenfeld paranızı ödiyecektir.

Kadın Ravic'e bakarak: «Nasıl? » dedi. Yüzünün ifadesi değişmişti. «Yoksa, bunlar kıymetli mi? Bazan böyle şeyler de para ediyor da. » Kadının kafasının içinden geçen fikirler belliydi. «Şu son ayın borcu için yatağın üstündeki resmi alayım mı? Siz ne dersiniz? »

— Değmez. Rosenfeld gelinceye kadar bekleyin. Eminim ki paranızı getirir.

— Ben emin değilim. Otelciyim.

— Öyle ise niye bu kadar beklediniz? Ekseriya otelciler bu kadar uzun zaman beklemezler.

— Vaadler! Neler vaadediyorlar!.

Birdenbire Rosenfeld kısa boyuyla kapının eşiğinde gözüktü. Gayet sâkin ve sessizdi. Daha kadın bir şey söylemeye vakit bulamadan cebinden bir avuç para çıkararak uzattı: «Buyurun — paranız. Lütfen borcumu ödediğime dair bir imza verir misiniz? »

Kadın hayretle paralara bakıyordu. Resimlere baktı. Tekrar paraya baktı. Söylemek istediği bir şeyler vardı. Fakat söyleyemiyordu. Nihayet: «Üstünü vermeliyim» dedi. ,

— Evet. Hemen verebilir misiniz?

— Peki. Yalnız paralar aşağıda, kasada. Gidip bozayım.

Kadın büyük bir hakarete uğramış gibi odadan çıktı. Rosenfeld Ravic'e baktı: «Affedersiniz beni buraya, ihtiyar kadın getir

di. Ne istediğini bilmiyorum. Resimler hakkında bilgi istedi. »

— Bir şey söylediniz mi?

— Hayır.

Rosenfeld: «Güzel! » derken acayip bir tebessümle Ravic'e baktı. Ravic sordu: «Böyle kıymetli şeyleri burada nasıl tutuyorsunuz? Sigortalı mı? »

— Hayır. Ama resim seyrek çalınır. Yirmi senede bir defa. O da müzelerden.

— Yangın olabilir.

Rosenfeld omuzlarını silkerek: «Kısmet. Sigorta benim için pahalı. » dedi. Ravic Van Gogh'a tekrar baktı. En az bir milyon frank ederdi. Rosenfeld onun bakışını tâkip etmişti. «Ne düşündüğünüzü biliyorum. Böyle resimleri olanın onları sigorta ettirecek kadar pa-

rası da olmalı, değil mi — Ama benim param yok. Onlarla yaşıyorum. Yavaş yavaş satıyorum. Ama onları satmak hiç de hoşuma gitmiyor. »

Cezanne'in altındaki masa üzerinde bir ispirto ocağı duruyordu. Yanında bir kutu kahve ve bir parça ekmek, tereyağı ve bir kaç kese kâğıdı. Oda küçük ve fakirce olmakla beraber duvarlarda dünyanın ihtişamı parlıyordu.

— Bunu anlayabiliyorum.

— Satmadan geçinebileceğimi zannetmiştim. Her şeyin bedelini ödemiştin. Trenin bilet parasını, sonra vapurun. Yalnız üç aylık kira borcum kaldı. Mümkün olduğu kadar az yedim Fakat olmadı. Vize için çok bekledim. Bu gece bir «Monet» satmağa mecbur oldum. Bir Vertheuil manzarası. Onu beraber götürebileceğimi umuyordum.

— Başka yerde satmıyacak mıydınız?

— Evet. Fakat dolar mukabilinde. İki misli.

— Amerika'ya mı gidiyorsunuz?

Rosenfeld başını salladı: «Buradan gitme zamanı geldi. » Ravic ona baktı. Rosenfeld: «Ölüm Kuşu da gidiyor» dedi.

— Ne Ölüm Kuşu?.

— Ha, evet — Markus Meyer! Biz ona Ölüm Kuşu ismini taktık. Kaçma zamanının kokusunu alıyor.

— Meyer mi? Holde arada sırada sırada piyano çalan şu kabak kafalı adam değil mi?.

— Evet, Prag'dan beri biz ona Ölüm Kuşu diyoruz.

— Güzel bir isim.

— Her zaman kokusunu alır. Hitler iktidara gelmeden iki ay evvel Almanya'yı terketti. Nazilerden üç ay evvel Viyana'dan kaçtı. Prag'dan, onlar girmeden altı hafta önce çıktı. Ona bağlı kaldım, ve bu şekilde bu resimleri kurtardım. Almanya'dan para çıkarmanın imkânı yoktu. Markı bloke etmişlerdi. Bir buçuk milyon kıymetindeki tahvilimi paraya çevirmekte geç kalmıştım. Naziler geldi. Meyer'e

şansı yardım etti, servetinin büyük kısmını kaçırdı. Benim cesaretim yoktu. Şimdi Amerika'ya gidiyor. Ben de öyle. Yazık oldu şu Monet'ye.

— Evet. Geri kalan paranızı yanınıza alabilirsiniz, daha frangı bloke etmediler.

— Evet ama orada satsaydım, bu parayla daha uzun bir zaman yaşardım. Bu gidişle Gauguin'i de yakında satmağa mecbur olacağım.

Rosenfeld ispirto ocağıyla uğraşıyordu: «Bu üç resim sonudur. İş bulmak? Âdeta bir mucize, üç tane daha. Bir eksik; bir parça hayatın yok olması. » Şimdi dalgın, kapağı açık kalmış olan eski bavulun önünde duruyordu: «Viyanada beş sene. Bu kadar pahalı değildi, hayat ucuzdu, buna rağmen bana iki Renoir'la bir Degas'a mal oldu. Prag'da bir Sisley ve beş karakalemle yaşadım. Karakalem para etmiyordu. İki Degas, bir Renoir, iki Delecroix. Amerika'da olsaydı bir sene yaşayabilirdim. Üç kaldı, dün dört taneydiler. Bu vize bana en az iki senelik masrafa mal oldu. Belki de üç senelik.

— Satılacak resimleri olmayan bir çok kimseler de var.

Rosenfeld omuzlarını silkerek: «Bu bir teselli değil. »

— Hayır, doğru.

— Hiç olmazsa harp senelerini atlatmalıyım, bu harp uzun sürecek...

Ravic cevap vermedi.

— Ölüm Kuşu öyle söyledi. Amerika'nın bile harp dışı kalacağına emin değil.

Ravic sordu: «Peki, o zaman nereye gidecek? Fazla bir yer kalmadı. »

— Kendi de bilemiyor, belki Haiti'ye. Bir zenci cumhuriyetinin harbe gireceğini pek akli almıyor. Yahut Honduras. Belki de Yeni Zelanda'ya.

— Yeni Zelanda'ya mı? Çok uzak.

Rosenfeld acı acı güldü: «Uzak mı? Nereden uzak? » diye sordu.

***

Karanlığın içinde kulaklarına vuran denizin uğultusu. Koridorlarında çınlayan bir zil, batmağa mahkûm bir gemi ve gece — hâlâ çınlayan telefon.

Ravic telefonu açtı: «Alo »

— Ravic. —

— Ne var? Kimsiniz?.

— Ben, tanımadın mı?.

— Şimdi evet... Ne oldu?

— Gelmelisin! Çabuk! Hemen!

— Ne var?

— Çabuk gel. Ravic! Bir şey oldu.

— Ne oldu?

— Bir şey! Korkuyorum! Gel! Hemen gel. Bana yardım et, Ravic! Gel!

Telefon çınladı. Ravic bekledi. Bir vızıltı işitildi. Joan kapatmıştı. Ahizeyi yerine koydu ve soluk geceye daldı. Kafasının içinde hâlâ bir ağırlık vardı. İlk önce Haake zannetmişti. Haake — odanın

pencerisini tanıyınca kadar Prince de Galles de değil de, İn-ternationale’de olduğunu anlayamadı. Saatine baktı Fosforlu akrep dördü yirmi geçtiğini söylüyordu. Hemen yataktan fırladı. Haake’ye rastladığı gece Joan ona korku ve tehlikeden bahsetmişti. İmkân var mıydı? Öyle acayip şeyler oluyordu ki — hemen lâzım olabilecek aletleri çantasına atarak aceleyle giyindi ve fırladı.

Köşe başında bir taksi buldu. Şoförün küçük bir griffon köpeği vardı. Köpek, adamın boynuna bir kürk gibi sarılmıştı. Taksi sallandıkça o da sallanıyordu. Bu köpek, Ravic’i çıldırtacaktı. Köpeği alıp yere indirmek istiyordu. Fakat Parisli şoförleri tanırdı.

Otomobil sıcak temmuz gecesinin içinde, gıcırdayarak kayıyordu. Nefes alan yaprakların hafif kokusu, açılan çiçekler, bir yerde ıhlamur ağaçları, gölgeler, yıldız kakılmış bir gök ve bütün bunlarla aykırılık meydana getiren bir tayyarenin kırmızı yeşil ışıkları sanki ateş böcekleri arasında kocaman bir böcek renksiz sokaklar, vızıldayan bir boşluk, iki sarhoşun şarkısı, yer altından gelen bir akordeon sesi, tereddüt ve korku; belki çok geç —

Ev. Uyuyan bir karanlık. Asansör yavaşça aşağıya iniyor, yanan bir böceğe benziyor. Ravic birinci kata çıkmıştı. Fikrini değiştirerek geri döndü. Asansör ne kadar yavaş çıksa yine ondan evvel varacaktı.

Paris’in oyuncağa benzeyen asansörleri! Küçük hapisaneler, çatırdayan, öksüren, tepesi açık, etrafları açık yalnız bir dip ve bir kaç parmaklık, bir tek yanan lâmba — öteki gevşetilmiş. Nihayet son kat. Kapıyı itti ve zili çaldı.

Joan kapıyı açtı. Ravic ona baktı. Kan yoktu, yüzü normaldi; «Ne oldu? Nerede? »

— Ravic, geldin mi?

— Nerede bir şey mi oldu?.

Joan bir kaç adım geriledi. Ravic ilerledi ve odanın içine baktı. Kimse yoktu. «Nerede? — Yatak odasında mı? »

— Ne?

— Yatak odasında kimse var mı? Yalnız mısın?

— Yalnızım. Niçin?

Ravic ona baktı.

— Senin gelebileceğini bildiğim zaman başkası nasıl olabilir?

Joan orada sıhhat dolu, gülümseyerek ona bakıyordu.

— «Neler düşünüyorsun, Ravic? » dedi.

Ravic, yüzüne sanki dolu yağmış gibi hissetti. Joan onun kıskandığını zannediyor ve memnun oluyordu. Elindeki âlet çantası bir ton gibi ağırlaşmıştı. Bir iskemlenin üzerine koydu: «Sen, Allahın belâsı yalancı! »

— Ne oluyor, ne oldu sana Ravic?

— Seni yalancı, kahpe. Ben de eşek gibi inandım.

Çantasını alarak kapıya döndü. Joan, hemen yanına gelerek:

— «Ne yapacaksın? Gitme! Beni yalnız bırakma. Beni yalnız bırakırsan ne olacağımı bilemem. »

Ravic:

— «Yalancı, yalan söylemek marifet değil. Yalnız o kadar bayağıca söylüyorsun ki — alay

edilecek bir şey yok. »

Joan onu kapının önünden iterek:

— «Etrafa niye bakmıyorsun? Bir şey oldu. Sen de bunu görebilirsin. — Bak hırsla neler yaptı. Geri dönmekten korkuyorum. Ne yapacağımı Allah bilir. »

Bir iskemle, bir lâmba yere düşmüştü: Bir kaç parça cam kırığı.

Ravic:

— «Ayağına ayakkabı giy. Yoksa ayağın kesilir. Verebileceğim nasihat bu kadar. » dedi. Cam kırıklarının arasında bir resim vardı. Ravic kırıkları ayak ucuyla itti. Resmi alıp masanın üstüne fırlattı: «Al ve şimdi beni rahat bırak. »

Joan önünde durmuş ona bakıyordu. Yüzünün ifadesi değişmişti. Kısık bir sesle:

— «Ravic, bana ne dersen de. Bir çok kereler yalan söyledim ve söylemeğe de devam edeceğim, hepimiz bunu istiyorsunuz. » Resmi bir tarafa itti, resmi öyle bir koydu ki Ravic onu görebiliyordu. Altın Çan'da Joan'la beraber gördüğü adamın resmi değildi.

Joan tiksintiyle:

«Herkes yalan istiyor. Yalan söyleme, yalan söyleme, doğruyu söyle diyorsunuz. Halbuki hiç biriniz gerçeğe dayanamıyorsunuz. Fakat sana pek sık yalan söylemedim, sana değil. »

Ravic:

— «Pekâlâ., dedi. Şimdi başlamayalım. » Birdenbire acayip bir şekilde hareket etti, hırslanmıştı. Hiç bir şey artık ona etki yapmamalıydı. Joan ona yalvarır gibi bir gözle baktı ve:

— «Hayır sana yalan söylemeğe lüzum yoktu. »

— Joan:

— Ve şimdi de yalan söylemiyorum, Ravic. Seni çağırdım fakat sahiden korkuyordum. Yalnız bir talih eseri, onu kapının dışında yakalatıp kapıyı kilitledik. Bağırды, çağırdı. Aklıma ilk gelen sen oldun ve seni çağırdım. Bu kadar fena bir şey mi yaptım?

— Geldiğim zaman pek sâkin görünüyordun.

— Çünkü o gitmişti ve senin geleceğini biliyordum.

— İyi ya. Şimdi her şey yolunda. Ben artık gidebilirin.

— Yine gelecek. «Geleceğim» diye bağırды. Bir yerde oturup içiyor olmalı. Biliyorum, sarhoş olduğu zaman... Senin gibi değil, içmiyor.

Ravic: «Yeter! diye sözünü kesti. Bu saçma sözleri bırak. Kapı oldukça sağlam ve bunu bir daha tekrarlama. »

Joan olduğu yerde duruyordu: «Ne yapabilirim? » diye haykırdı.

— Hiç bir şey.

— Kaç kere seni aradım. Üç, dört defa. Cevap vermiyorsun. Ve cevap verdiğin zaman seni rahat bırakmamı söylüyorsun. Bu ne demek?

— O kadar.

— O kadar mı? Biz makineden adam mıyız? Bir gece her şey fevkalâde, aşkla dolu, birdenbire! —

Joan sustu ve Ravic'e baktı. Ravic alçak bir sesle:

— «Bu söyleyeceklerini biliyordum, bekliyordum, hemen fay-lanmağa kalkarsın. Tam senin tarzın! Son olduğunu biliyordun, bu işi burada bırakmalıydın. Benimle son defa beraberdin ve güzel bir şey, bir elveda. Birbirimizle dolu olduğumuz için bunu hâtıralarımızda bırakmalıydın. Bir tüccar gibi bundan faydalanmaya kalktın. Onu uzatıp, kanat takıp bir çeşit sürünen devam haline getirdin. Bunu kabul etmeyeceğimi biliyordun. Bahis konusu olması bile kötü.

— Ben...

Ravic:

— «Biliyordun, diye sözünü kesti. «Yalan söyleme. Söylediklerini tekrarlamamı istemiyorum. Biliyordun, ikimiz de biliyorduk! Sen bana geri gelmek istemiyordun. »

'— Geri gelmedim..

Ravic ona baktı. Kendine hâkim olarak: «Pekâlâ. Sonra neden telefon ettin? »

— Korku içinde olduğum için seni çağırdım.

Ravic: «Hay Allahım! Çok saçma, vazgeçemiyorum. »

Joan gülümseyerek yavaşça: «Ben de, Ravic!. » dedi. «Yalnız, senin burada kalmanı istediğimi anladın mı? »

— Benim istemediğim de işte bu.

— Niçin?

Joan hâlâ gülümsüyordu. Ravic mağlup olduğunu hissetti. Joan onu anlamak istemiyordu. İzah etmeğe kalkışsa sonu kim bilir nasıl gelecekti. Nihayet:

— «Anlıyamıyacağın bir şey» dedi.

Joan yavaşça:

— «Anlarım» diye cevap verdi. «Belki, geçen hafta ile ne farkı var? »

— Aynı şeydi...

Joan ona baktı:

— «Böyle târiflerden bir sey anlamıyorum. » dedi.

Ravic cevap vermedi. Kadının en iyi hislerine hâkim olduğunu anlıyordu.

«Ravic» diyerek ona yaklaştı: «Evet, geçen sefer son olduğunu, seni bir daha aramayacağımı söyledim. Çünkü sen bunu istiyordun. Böyle söylememi istiyordun. Şimdi bunu yapamadığının sebebini anlıyor musun? »

Sert bir dille:

— Bildiğim tek şey, iki adamla yatmak istemendir. dedi.

Joan hiç bir hareket yapmadan:

— «Hayır, öyle olmuş olsa da seni ilgilendiriyor mu? »

Ravic hayretle kadına bakıyordu.

Joan tekrarlayarak:

— «Sana ne, seni seviyorum, yetmez mi? »

— Hayır.

— Kıskanmağa ne lüzum var. Öbürkiler belki kıskanabilirler, sen değil, zaten hiç kıskanmadın ki...

— Öyle mi?

— Hayır. Sen kıskançlığın ne olduğunu bilmezsin.

— Bilmem tabî. Şu senin delikanlı gibi de kavga etmesini bilmem.

Kadın gülümsedi:

— «Ravic, kıskançlık sevdiğinin aldığı nefesle başlar. »

Ravic cevap vermemişti. İki de susarak birbirlerine bakıyorlardı. Birdenbire hava, dar koridor, her şey onunla dolmuştu. Bir kulenin parmaklıklarından sarkan birinin toprağın çekimine tutuluşu gibi, bekleyiş dolu bir kuvvetti bu... Ravic bunu hissediyor ve karşı koymağa çalışıyordu. Gitse bile bu çekim onu tâkip edecekti. Halbuki o tâkip edilmek istemiyordu. Artık sadece gitmeği istemiyor, aynı zamanda da açıklıkla biten bir sonucu bekliyordu.

— Burada Brandy var mı?

— Evet. Ne istiyorsun? Calvados mu?

Kadın telâşla küçük dolaba doğru yürüdü. Ravic arkasından bakarken, hafif, hattâ görünmeyen bir çekim, hal ve davranışı... Hep sonsuz... Hayâl kırıklığı...

Kıskançlık... Ravic kıskançlık hakkında bir şey bilmiyordu, fakat aşkın hiç bir zaman olgunlaşmasına imkân olmadığını da mı bilmiyordu? Bu tuhaf üzüntüden, kıskançlıktan daha eski, daha derin bir acı değil miydi?. Bu da diğerlerinden daha evvel ölmek ihtimaliyle başlamıyor mu?

Joan, calvados yerine bir şişe konyak getirmişti. Ravic şişeyi görünce kendi kendine: Âlâ, dedi. Bazan ince düşünceleri vardır. Bardağı masaya koyabilmek için resmi kenara itmişti: Sonra yine yerine koydu. Bir kadının etkisinden kurtulabilmek için onun dostuna bakmak yeter...

— Acayip. Hâfizam zayıflamış, resim ona hiç benzemiyor.

Joan şişeyi bırakarak: «Bu, o değil ki... »

— Demek, bu da başkası?

— Evet, bütün patırtının sebebi bu.

Ravic konyaktan bir yudum aldıktan sonra:

— «Sende de hiç saygı yok. İnsanın ilk aşkı gelirken etrafta başka resim bulundurulmaz. Bu âdeta bir zevksizlik. »

— Etrafta değildi ki. Aradı, buldu. İnsanın resimleri bulunmaz mı? Sen anlamıyorsun. Bir kadın olsaydı bunu anlardı. Tabî görmesini istemedim,

— Şimdi de kavga ettiniz. Sana o mu bakıyordu?

— Hayır, iki senelik kontratım var.

— Bu kontratı da o mu sağladı?

Joan hayretle: «Neden? Bu kadar önemli mi? »

— Hayır, ama bazı kimseler için önemlidir.

Joan omuzunu silkmişti. Bu, Ravic'in gözünden kaçmamıştı. Hâtıra. Hasret. Bu omuzlar ki, bir zamanlar geceleri yanında yatarken nefes alıp veriyor ve hareket ediyordu. Kırmızımtırak akşam

göğünün altından uçuşan parlak kış bulutları gibi uzak, çok uzak....

Söyle görünmeyen kişi! Yalnız gömülü mü? Yoksa son akisler mi? Kim bilir...

• Masanın üzerindeki resmi kaldırdı. Bir yüz, milyonların içinde bir yüz.

Ravic sordu:

— «Ne zamandan beri? »

— Çok eski değil, birlikte çalışıyoruz. Bir kaç gün önce sen... Fouquet'de...

Ravic elini kaldırarak:

— Pekâlâ, pekâlâ dedi. Biliyorum. Eğer saklasam.. Doğru olmadığını biliyorsun. »

Joan tereddüt ederek:

— «Hayır. »

— Biliyorsun. Yalan söyleme. Esaslı bir bağ bu kadar kısa sürmez.

Niçin bunu işitmek istemişti? Neden bunu söylemişti; nihayet yalan dinlemek istemiyor muydu?

Joan:

— «Hem doğru, hem de değil, Ravic. Sanki birisi beni çekiyor. Onu yakaladığımı zannettiğim zaman boş olduğumu görüyorum. Ve yeni bir şeyin peşine düşüyorum. Evvelden neticeyi kestirebildiğim halde yine tecrübe etmekten kendimi alamıyorum. Beni kısa bir zaman doyuruyorlar, fakat sonra yine boşluk içerisine yuvarlanarak tekrar eline düşüyorum. »

Ravic, kaybolmuş, diye düşündü. Artık onun için tamamıyla kaybolmuştu. Yanlılıklar, anlaşamamazlıklar, uyanışlar, geriye dönmeler olmaması gerekti. Bunu bilmek bir çeşit teselli. Hayâli ayaklanmaya başlarken öğrenmek de iyi bir şeydi. Nâzik, amansız, ümitsiz bir terkip! Beraber akmış olan bir kanın yeniden ve aynı kuvvetle beraber akmasına imkân yoktu. Ara sıra geriye gelmesine sebep olan kudreti Joan keşfedememişti. Keşfettiği anda da ebediyen kaybolması gerekirdi. Bunu kim bekleyebilir veya kim beklemek isterdi.

Ravic gülererek: «Senin kadar kuvvetli olmak isterdim. Emin ol sen benden kuvvetlisin. »

— Hayır. Senin peşinden nasıl koştuğumu görüyorsun.

— Aksine. Bu kuvvetini ispat eder. Ben ise bunu yapamıyorum.

Joan dikkatle onun yüzüne bakıyordu. Yüzünde ve gözlerindeki parlaklık kaybolmuştu.

— Sen sevemezsin. Çünkü hiç bir zaman kendini aşka teslim etmiyorsun.

— Sen ise her zaman bunu yapabildiğinden kendini kurtarabiliyorsun.

— Benimle hiç ciddî konuşmayacak mısın? '

— Ciddî konuşuyorum.

— Öyle ise, eğer kendimi kurtarabiliyorsam neden sensiz yapamıyorum?

— Lâf. Bensiz pekâlâ yaşayabiliyorsun!

— Bu lâfları bırak. Onunla bir ilgisi yok. Eğer olsaydı seni arayıp durmazdım. Başkalarını unutabiliyorum, fakat seni unutamıyorum, neden?

Ravic bir yudum konyak içerek:

— «Çünkü beni tamamıyla avucunun içine alamıyorsun da ondan... »

Joan şaşırılmış, başını sallıyordu.

— Söylediğin gibi diğerlerini de avucumun içine alamadım. Hiç birine kıymet veremediğim için onları unuttum. Mutsuz olduğum için onları unuttum.

— Beni de unutacaksın. Daha çok yeniyim de onun için.

— Hayır. Sen benim huzurumu kaçıırıyorsun. Seni unutmak hiç bir zaman kabil olmayacak.

— İnsanın unutma kabiliyetinin ne kadar derin olduğunu bilemezsin. Bu büyük bir lütuf olmakla beraber büyük bir felâkettir de.

— Bunun neden böyle olduğunu bana açıklamadın.

— İkimiz de anlatmaktan âciziz. İsteddiğimiz kadar çene yoralım. Halletmekten çok karıştırırız. Anlatılamayan konular vardır.

Ve bunları da anlamamıza imkân yok. Allah razı olsun. Şimdi artık gidebilirim.

Joan yerinden fırlayarak:

— «Beni yalnız bırakamazsın! »

— Benimle yatmak mı istiyorsun?.

Joan ona bakarak sustu.

— Umarım ki hayır, dedi Ravic.

— Neden soruyorsun?.

— Teselli için. Haydi git yat. Sabah oluyor, trajedi zamanı geçti.

— Hayır. Bir daha gelmem..

Kadın gayet sâkin: «Hiç bir zaman mı? »

— Hiç bir zaman. Sen de gelmeyeceksin.

Joan yavaşça başıyla masayı işaret ederek: «Bunun için mi? » dedi.

— Hayır.

— Nihayet seni anlıyorum.

Ravic telâşla: «Hayır, hayır. Dostluk formülünü ortaya atma. Ölmüş hisler üzerinde zerzevat bahçesi yetiştiremeyiz. Ufak tefek şeyler olsa bile aşk, dostlukla karıştırılıp bayağılaştırılmamalıdır. Bir son, sondur.

— Neden, şimdi...

— Haklısın. Daha önce, yâni ben İsveçre'den döner dönmez ayrılmalıydık. İnsan her zaman kâhin olamaz ve olmak da istemez. Bu...

Sözünü birdenbire kesti. Joan sordu:

— «Bu aramızdaki neydi Ravic? »

Joan, Ravic'in yüzü sapsan kesilerek anlayamadığı, fakat anlamak istemediği şeyi tekrarlıyordu.

— Neydi Ravic?

Saçlarının arkasından koridor sanki hafifçe aydınlanmıştı. Maden ocaklarının kuyuları gibi karanlık vaadler, kaybolmuş nesillerin göz yaşlarıyla ıslanmıştı. «Aşk —» dedi.

— Aşk mı?

— Aşk. Böyle bir sonun sebebi de budur.

Ravic çıkarken kapıyı kapadı. Asansörün düğmesine bastı, fakat gelmesini beklemeden Joan'ın peşinden geleceğini zannederek merdivenlerden aşağıya inmeğe başladı. Kapanan kapının sesini duymayınca hayret etmişti. İkinci katta durarak yukarıya kulak verdi. Fakat ne gürültü ne de gelen vardı.

***

Taksi hâlâ kapının önünde duruyordu. Ravic ise onu unutmuştu. Şoför elini şapkasına götürerek sırttı;

Ravic:

— «Ne kadar? » diye sordu.

— On yedi, buçuk frank.

Ravic parayı verince şoför sordu:

— «Geriye dönmeyecek misiniz, efendim? »

— Hayır, yürümek istiyorum.

— Bir parça uzaktasınız.

— Biliyorum.

— Öyleyse neden beklettiniz? On bir frangı boşuna vermiş oldunuz.

— Zararı yok.

Şoför üst dudağına yapışık duran sigarasını yakmak isterken:

— «Güzel. İnşallah memnun kalmışsınızdır. » dedi.

- Fazlasıyla.

Şafak sökmüştü. Hava ılık olmasına rağmen ışık soğuktu. Leylâk ağaçları tozdan kurşun rengi almışlardı. Sıraların birinde Paris - Soir üzerine uzanmış bir adam uyuyordu. Yağmurlu gecede Ravic de aynı sırada oturmuştu.

Uyuyan adama baktı. Paris - Soir gazetesi, adamın yüzünde, bir ruha sahipmiş gibi inip kalkıyordu. Yahut da önemli haberlerle göğe uçacak kelebeğe benziyordu. Başlıklar sanki nefes alıyordu: Hitler Polonya koridorundan başka hiç bir yerde gözünün olmadığını söylüyor! Altında: Kızgın demirle kocasını öldüren ütü-cü kadın. Bayramlık elbiseleriyle şişman bir kadın resmi. Onun yan tarafında: Yüzü memnun bir kuzu gibi elindeki şemsiyesiyle bir banka memuruna benzeyen Chamberlain'in resmi. Chamberlain henüz barış ümitlerinden söz açıyor. Altında, ufak puntolarla: Hudutta yüzlerce Yahudi öldürülüyor.

Dökülen çığ ve sabah ışığından yüzünü bu gazeteyle koruyan adam ise derin ve sâkin bir uykuya dalmıştı. Üstünde yırtık bir ceket, kahverengi yün bir pantolon, ayağında eski hasır ayakkabılar vardı. Her şeye kayıtsız, bütün bunlar onu hiç ilgilendirmiyordu. Denizin dibindeki balığın fırtına ile ilgisi olmaması gibi dalgındı.

Ravic hızlanarak International oteline döndü. Artık kendini her şeyden serbest hissediyordu. Çünkü arkasında bir şey bırakmamıştı. Ve hiç bir şeye de ihtiyacı kalmamıştı. Prince de Galles oteline bugün taşınacak, Haake'yi bekleyecekti. Daha henüz iki gün olmakla beraber geç kalmaktan çok daha iyiydi.

***

Ravic merdivenlerden aşağıya indiği zaman. Prince de Galles otelinin bekleme odası boştu. Kabul masasının üzerinde portatif bir radyo çalıyordu. Köşelerde iki gündelikçi kadın sabah temizliğiyle meşguldü.

Ravic odadan hızla çıkarak kapının arkasındaki saate baktı. Saat beş olmuştu.

George V caddesini geçerek Fouquet'ye doğru yürüdü. Orada hiç kimse yoktu. Taksiye binerek Şehrâzad'a gitti.

Kapıda duran Morosow onu görünce: «Ne haber? » diye sordu.

— Bir şey yok.

— Düşündüğüm gibi. Bugün bekleme.

— Gelmesi gerekir. On dördüncü gün.

— Hep Prince de Galles'da miydin?

— Evet, sabahtan beri.

— Belki bugün gelir, belki de bir işi çıkmıştır. Yahut da hareketini bir gün geri bırakmış olabilir.

— Yarın sabah da bir ameliyatım var.

— Zaten o kadar erken geleceğini zannetmiyorum.

Ravic cevap vermemişti. Bir taksiden çıkan beyaz ceketli jigoloya bakıyordu. Soluk benizli, kazma dişli bir kadın onu izliyordu. Morosow ona kapıyı açarken, sokak Chanel'in meşhur beş numaralı kokusuyla dolmuştu. Aynı zamanda kadın hafifçe topallıyordu. Taksinin parasını verdikten sonra Jigolo tembel tembel onun peşinden gitti. Kadın adamın gelişini kapının önünde beklerken, gözleri lâmbanın ışığı altında kısılarak yeşil bir renk almıştı.

Morosow döndüğü zaman: «Bu saatte geleceğini hiç tahmin etmiyordum. » dedi.

Ravic cevap vermedi.

— Anahtarı verirsen ben sekizde gider, sen gelinceye kadar beklerim.

— **Senin de uyuman lâzım.**

— Saçmalama. Eğer istersen senin yatağına uzanırım. Kimse gelmez Bununla beraber için rahat etsin diye beklerim.

— Ameliyatım on bire kadar sürecektir zaten.

— Pekâlâ. Sen anahtarı ver.

Cebinden bir kutu nane şekeri çıkararak Ravic'e uzattı. Ravic başım sallayınca Morosow bir kaç tane alarak ağzına attı. Şekerler, beyaz, küçük kuşların bir korulukta kayboluşu gibi, sakalının arasında ağzında kaybolmuştu.

— İnsanın içini açıyor.

— Bir kadife koltukta oturarak bütün bir gün hiç beklediğin oldu mu?

— Daha fazla. Sen hiç beklemedin mi?

— Evet, ama böyle bir işin için değil.

— Okumak... Bir kitap aldın mı?

— Aldım, fakat okuyamadım. Burada kaç a kadar işin var?

Morosow bir taksinin kapısını açtı. İçi Amerikalılarla doluydu.

Müşteriler bara girdikten sonra:

— Daha iki saatlik işim var, dedi. Herkes bu yaz âdeta delirmiş, her şeyin tadım çıkarmak istiyor.

Joan da buradh.

— Öyle mi?

— Evet. Seni ilgilendirirse, başka bir adamla gelmiş.

— Hayır. Öyleyse yarın görüşürüz.

Morosow arkasından:

— «Ravic! » diye seslendi.

Ravic geriye dönmüştü:

— «Al. Prince de Galles'daki odaya girebilmen için veriyorum. Seni yarından önce göremeyeceğime göre çıktığın vakit kapıyı açık bırak. »

Ravic anahtarı aldı:

— Prince de Galles'de yatmayacağım. International'e gideceğim. Beni ne kadar az görürlerse o kadar iyi.

— Bilâkis orada yatman gerekir.. İnsan yatmadığı bir otelde oturamaz. Eğer polis soracak olursa, daha iyi.

— Doğru, ama eğer araştırarak olurlarsa International'de yaşadığımı öğrenmeleri daha iyi değil mi? Prince de Galles'de her şeyi hazırladım. Yatak bozulmuş, banyo ve havlular kullanılmış. Sanki sabahleyin erkenden çıkmış gibiyim.

— Pekâlâ öyleyse, anahtarı ver.

Ravic başını salladı:

— «Seni de orada görmemeleri daha uygun. »

— Aldırma!..

— Olmaz, Boris. Aptalca hareket etmeyelim. Sakalın dikkati çekiyor. Bir yandan da hakkın var. Hiç bir şey olmamış gibi yaşamam lâzım. Eğer Haake sabahleyin gelirse nasıl olsa öğleden sonra da uğrar. Eğer böyle düşünmezsem âsabım bozulacak.

— Şimdi nereye gidiyorsun?.

— Yatağa, bu saatte gelmez.

— Eğer istersen daha geç de görüşebiliriz.

— Hayır, Boris. Sen serbest oluncaya kadar uyumuş olacağımı tahmin ederim. Sekizde ameliyatım var.

Morosow ona şüpheli gözlerle bakıyordu:

— «Güzel öyleyse... Yarın öğleden sonra Prince de Galles oteline gelirim. Eğer daha önce bir şey olursa telefon edersin.

— Olur.

***

Sokaklar. Şehrin kırmızımtırak göğü. Bunların arkasında parlayan mavi, beyaz, kırmızı ışıklar. Mırıldanan kediler gibi sokak başlarında esen rüzgâr. Sıcak bir otel odasında geçirilen bütün bir günden sonra temiz hava ve kalabalık. Ravic Şehrâzad'ın arkasındaki caddede ilerliyordu. Parmaklıklarla çevrilmiş ağaçlar insana korulukları hatırlatıyordu. Ravic âniden her tarafının birden kesildiğini hissetmişti. Sanki bayılacak gibi olmuştu. Bu işin arkasını bırakıp tamamıyla unutsam, bir yılının derisinden sıyrılışı gibi geçmişin yükünü üstümden atsam, atlatsam ne olur? diye düşündü.

Bu arada bir fahişe yolunu kesmeğe çalışıyordu. Elbisesi o şekilde yapılmıştı ki kuşağını çözünce kapının karanlığında elbise açılıyor ve bütün vücûdu meydana çıkıyordu. Kadının beyaz teni lekesizce parlıyordu: Uzun siyah çoraplar, altları çürümüş, artık

mâna ifade etmeyen gözler, zayıf, bozulmağa yüz tutmuş eti..

Üst dudağına yapıştırdığı sigarasıyla bayağı yüzlü bir adam ağaca dayanmış, gözlerini ona dikmişti. Bu arada sebze yüklü bir kaç araba geçmişti. Derilerinin altlarındaki adalelerle çalışan atlar başları önlerine eğilmiş, yüklerini taşıyorlardı. Ot kokusu, yeşil yapraklar arasında karnabaharlar, kırmızı domatesler! Sepetler dolusu soğanlar, kuşkonmazlar, fasulyeler, kirazlar.

Bütün bunlar onu ilgilendiriyor muydu? Yüz binlerce kötü kişinin içinden bir eksik veya fazla olmuş ne çıkardı bundan. Birden durdu. Sanki uyanmıştı. Neydi? İnsanın yorulması, birden unutmak istemesi. Bu tek düşünce: Bana ne! Kayıtsızlık? Evet bu idi. Bir eksik, bir fazla. Bir şey değildi, ama her şeydi, her şey. Yavaşça cebinden bir sigara çıkarıp yaktı ve birdenbire bir mağarayı aydınlatan ışık gibi kibritin ışığı avucunu aydınlatınca Haake'yi öldürmekten onu hiç kimse, hiç bir hrs ve hiç bir şeyin alıkoyamayacağını anlamıştı. Acayip bir tarzda her şey buna bağlıydı. Bu özel bir intikamdan daha fazla bir şey olacaktı. Eğer onu öldürmezse kendini, büyük bir suç işlemiş gibi, kabahatli sayacaktı. Eğer bunu yapamazsa, sanki dünyada bir şey mahvolmuş olacaktı. Aynı zamanda bunun böyle olmayacağını da biliyordu... Her ne ise, izah ve mantığın çok ötesinde bunu yapmanın lüzumunu duyuyordu. Sanki bu olaydan bir sürü görünmeyen dalgalar yayılarak diğer bazı olaylara sebep olacaklardı, Haake'nin o kadar önemli biri olmadığını biliyordu, buna rağmen onu öldürmek kendisi için çok gerekliydi.

Avucunun yarattığı mağaranın içinde ışık söndü, kibriti uzağa attı, Avuçlarının arasında şafak sökmüştü. Uyuyan serçelerin cıvıltısı... Etrafına hayretle bakındı. Ona bir şey olmuştu. Görünmeyen bir mahkemede bir karar verilmişti. Şimdi ağaçları gayet iyi görebiliyordu.. Bir evin sarı duvarı, yanında bir demir parmaklığın kurşun rengi, mavi sisin içinde sokak; içinde bunları hiç bir zaman unutamayacağı hissi vardı. Haake'yi öldüreceğini biliyordu. İş işten geçmişti... Bu bir başlangıçtı...

***

Osiris'in kapısının önünden geçerken bir kaç sarhoş yıkılıyordu , gözleri cam gibi olmuştu, yüzleri kıpkırmızıydı. Ravic arkalarından baktı. Biraz ilerlediler. Taksi yoktu. Küfrettikten sonra sallana sallana yollarına devam ettiler. Almanca konuşuyorlardı.

Ravic otele gitmeğe niyetlenirken kararını değiştirdi. Son zamanlarda Alman turistlerinin pek sık geldiğini söyleyen Rolande'ın sözlerini hatırlamıştı. İçeri girdi.

Rolande siyah formasıyla barın arkasında durarak soğukkanlılıkla müşterileri seyrediyordu. Mısır usulü süslü duvarlarda gramofon sesleri yankılar yaratıyordu. Ravic:

— «Rolande! » diye seslendi.

Kadın döndü:

— «Ravic, ne iyi ettin de geldin. Kaç zamandır ortada yoksun. »

— Niçin?

Ravic onun yanına gelerek etrafa bakındı. Müşteri azalmıştı. Kalanlar da masaların başında uyukluyorlardı.

Rolande:

— «Bir hafta sonra gidiyorum. » dedi.

— Büsbütün mü?

— Evet. Al, bak.

Göğsünden bir telgraf çıkararak Ravic'e uzattı. Ravic açtı ve geri verdi:

— «Teyzeniz nihayet ölmüş. »

Rolande gülerek:

— «Evet. Ben de döneceğim, Madama söyledim. Pek kızdı ama işi anladı. Jeannette benim yerime geçecek, Zavallı Madam. Bu sene Cannes'da kendini göstermek istiyordu. Villâsı misafirlerle dolu. Bir sene evvel Toulouse'da bir pezevenkle evlenerek kontes oldu. Toulouse'dan ayrılmadığı müddetçe Madam ona ayda beş bin frank veriyor. Şimdi burada oturmak zorunda kalacak, » dedi.

— Kahvehanenizi açacak mısınız?

— Evet. Her şeyi ısmarlıyorum. Paris'te daha ucuz. Perdeler Chintz kumaşından olacak. Şu deseni nasıl buluyorsun?

Göğsünden buruşuk bir kumaş parçası çıkardı: Sarı bir zemin üzerine çiçekler.

Ravic:

— «Fevkalâde. » dedi.

— Yüzde otuz da indirim yapacaklar. Geçen seneki mallardan. Rolande'ın gözlerinden memnuniyet akıyordu:

— «Böylece üç yüz yetmiş beş frank kârım olacak. »

— Mükemmel. Evlenecek misin?

— Evet.

— Niçin evleniyorsun? Niçin ilkönce her işini bitirmiyorsun?. Rolande güldü:

— «Ravic, sen hiç işten anlamıyorsun. Bu iş erkeksiz yürümez. Yaptığım işin başarısından eminim. »

Orada, kendine güvenli, sâkin duruyordu. Her şeyi düşünmüş, tasarlamıştı. Evlenmek de bir işti.

Ravic:

— «Param hemen onun adına yatırma, biraz bekle. » dedi.

Rolande tekrar güldü. «Başaracağız. Aklı başında insanlarız.

İş alanında birbirimize ihtiyacımız var. — Eğer para karısında olursa, erkek erkek değildir. Ben bir pezevenk istemiyorum. Ben kocama saygı duyabilmeliyim. Eğer her dakika benden para istemeğe gelirse, ben ona nasıl hürmet besleyebilirim? Öyle değil mi? »

Ravic ayni fikirde olmamakla beraber «evet» demişti. Kadın memnuniyetle başını salladı.

— «Alo. Bir şey içer misin? »

— Hiç bir şey. Gitmeliyim. Şöyle bir uğradım.

— Bir kız istemez misin?

— Hayır.

Rolande eliyle iki kıza işaret ederek onları masasının başında uyuklayan bir adama yolladı. Diğer kızlar şakalaşıyorlardı.. Yalnız bir kaç tanesi hasır sandalyelerde oturuyor, diğerleri buz üstünde kayan çocuklar gibi koridorda kızak kayıyorlardı. İki tanesi bir üçüncüyü çekerek kaydırıyorlardı. Saçları uçuşuyor, göğüsleri zıplıyordu. Kısa ipek elbiseleri her taraflarını meydana çıkarıyordu. Sevinçlerinden çığlıklar atıyorlar. Birdenbire Osiris; tam eski Yunanlıların klâs masumluklarını ortaya koyan Arcadia'nın bir sahnesi olmuştu.

Rolande:

— «Yaz. Sabahleyin onlara biraz serbestlik vermeli. » Ravic'e baktı: «Perşembe günü benim son akşamım. Madam benim için bir parti veriyor. Gelir misin? »

— Perşembe günü mü?

—Evet.

Ravic düşündü: Perşembe, yâni yedi gün. Âdeta yedi sene. Perşembe günü her şey olup bitmiş olacaktı. Bu kadar uzağı düşünebilir miydi?

— Tabiî. Nerede?

— Burada. Altıda.

— Peki. Gelirim, Rolande. Allaha ısmarladık

— Güle güle Ravic.

***

Birdenbire anî, nefesi daraltan bir şey hissetti. Bir an durakladı. Önünde duran açık kırmızı karın, barsakları tutan ince sargılar, nâzik damarları tutan elipslerden sızan kan ve birdenbire kendisine soru dolu gözlerle bakan Eugenie, Veber'in yüzünü, kuvvetli ışık altında bıyığının ve saçının her telini görüyordu. Kendini topladı ve sükûnetle çalışmağa devam etti.

Dikiyordu, elleri dikiyordu. Kesik kapanmıştı. Koltuk altlarından süzülen teri hissediyordu. Bütün vücudundan akıyordu. Veber'e sordu: «Bitirir misin? »

— Evet, bir şeyin mi var?

— Hayır. Sıcak ve uykusuzluk.

Ravic Eugenie'nin bakışını gördü:

— «Olabilir, Eugenie. En doğru adamın da başına gelebilir. »

Oda sanki bir an döndü. Veber dikmeye devam ediyordu. Ravic

bir makine gibi yardım etmekteydi. Dili sanki şişmişti. Boğazı kurumuştı, güçlkle nefes alıyordu. Gelincikler, diye düşündü. Flanders'da gelincikler, kırmızı, açılmış çiçekler. Amansız bir sır: Hayat, elinde bir bıçak tutan elin o kadar yakınında ki... Kolun üzerinden inen bir titreme, uzaktan gelen ölümün manyetik dokunuşu. Bu işi halletmeden ameliyat yapmamalıyım, diye düşündü. Veber dikişi tamamlayarak:

— «Bitti» dedi.

Eugenie ameliyat masasının ayağını indirdi. Sedyeye sessizce dışarıya çıkarıldı. Veber sordu:

— «Sigara? »

— Hayır, gitmeliyim.

Veber hayretle Ravic'e baktı:

— «Niçin bu kadar acele ediyorsam? Bir vermut yahut bir soda? Soğuk bir şey içmez misin? »

— Hiç bir şey. Acele etmeliyim. Bu kadar geç olduğunun farkında değilim. Allahısmarladık Veber!. »

Acele ile çıktı. Dışarı çıkar çıkmaz bir taksi, diye düşündü Bir Citroen geliyordu. Durdurdu ve bindi.

— «Çabuk! Prince de Galles oteli! » Veber'e bir kaç gün için bana güvenmemesini söylemeliyim, diye düşündü. Olamıyacak.. Eğer ben ameliyat yaparken Haake'nin gelebileceğini ve onu kaçıracığımı düşünürsem, deli olacağım.

Taksinin parasını verdi ve otele girdi. Asansörün inmesi bir ebediyet gibi gelmişti. Geniş koridordan geçerek kapıyı açtı. Telefon. Ahizeyi kaldırdı:

— «Burası Van Horn. Beni aradılar mı?. »

— Bir dakika efendim.

Ravic bekledi. Telefonda adamın sesi işitildi:

— «Hayır, aramadılar. »

— Teşekkür ederim.

***

Öğleden sonra Morosow geldi.

— «Bir şey yedin mi? » diye sordu.

— Hayır. Seni bekliyorum. Beraber yeriz diye düşündüm.

— Saçma. Dikkati çekeriz. Hasta olmadan, Paris'te hiç kimse odasında yemek yemez. Git de karnını doyur. Ben burada kalırım. Bu saatte telefon eden olmaz, herkes yemekte... Allah razı olsun. Her ne ise arayan olursa uşağın gibi hareket edip numarasını sorar, yarım saat sonra burada olacağını söylerim.

Ravic tereddüt etti: «Hakkın var. Yirmi dakika sonra gelirim. »

— Acele etme. Uzun zaman bekledim. Sinirlenme. Fouquet'ye mi gidiyorsun?

— Evet.

— Vouvray 37 den iste. Ben içtim, nefis.

— Peki.

Ravic indi. Karşıya geçip lokantaya girdi. Haake yoktu. George V. caddesine bakan terasada boş bir masaya oturdu. Yemek ve bir sürahi Vouvray ısmarladı.

Yemek yerken kendini tarttı. Şarabın parlak ve hafif olduğuna dikkat etti. Yavaş yavaş etrafına bakıyordu. Zafer Âbidesinin üstünde gök, mavi bir bayrak gibiydi. Kahve ısmarladı. Acı olduğunu farketti. Acelesi yoktu. Bir sigara yaktı, geçenlere baktı ve kalkarak Prince de Galles'e döndü ve her şeyi unuttu.

Morosow sordu:

— «Vouvray nasıldı?. »

— Güzel.

Morosow cebinden mini mini bir satranç takımı çıkardı. «Oynar mısınız? »

— Evet.

Taşları yerlerine yerleştirdiler. Morosow bir iskemlede oturuyordu. Ravic ise sedirde.

— Burada pasaportsuz üç dört günden fazla kalabileceğimi sanmıyorum.

— Aşağıdan istediler mi?

— Daha henüz istemediler, ama vizeler için bazan istiyorlar. Gece gelmemin sebebi bu. Gece nöbetçisi sual sormadı. Beş gün için bir oda lâzım olduğunu söyledim.

— Özel otellerde pek önem vermiyorlar.

— Gelip pasaportundu isterlerse güzel olur.

—Şimdilik gelmezler. George V ve Ritz’de sordum. Amerikan diye mi yazıldın?.

— Hayır, Utreht’ten. Felemenkli. Alman ismine benzemez. Onun için değiştirdim. Von Van oldu. Haake geldiği zaman Von Horn. Van’la Von fark olunmaz.

— İyi, ümit ederim, her şey yolunda gider. Ucuz odalardan kiralamamışsın, seni rahat bırakırlar.

— İnşallah.

— Horn ismini vermen yazık oldu. Bir sene daha müddeti olan bir kimlik kâğıdı. Yedi ay evvel ölen bir ahabıma ait. Memura onun pasaportsuz bir Alman mültecisi olduğunu söyledik ve böylece kimliğini kurtardık. Onu Josef Weiss adı altında gömdük ve bu kâğıtla iki mülteci yaşadı. İvan Kluge bir Rus ismi değil. Resim bulanık, profilden ve zımbalanmamış, Kolayca değiştirilebilir.

Ravic:

— «Bu şekilde daha iyi. dedi, Buradan çıkınca Horn ismi de, kâğıtlar da yok olacak. »

— Polis meselesi için daha elverişli, ama burada seni rahatsız etmezler. Ritz’te beş senedir pasaportsuz oturan bir mülteci tanıyorum. Bir odaya gecede yüz frank veriyor ve gece nöbeti alan Kapıcıdan başka kimse bilmiyor. Her ihtimale karşı kâğıtlarım isterlerse ne söyleyeceksin?

— Tabiî düşündüm. Pasaportumun vize için Arjantin sefaretinde olduğunu, ertesi günü getireceğimi söyleyeceğim, valizi bırakıp gideceğim ve bir daha dönmeyeceğim. Daha buna vakit var. İlk araştırma direktörlükten gelecek, polisten değil. Buna güveniyorum

— Merak etme her şey yolunda gidecek.

***

Saat sekiz buçuğa kadar oynadıktan sonra Morosow:

— «Şimdi git de bir lokma bir şey ye. Seni burada bekler, sonra giderim. »

— Sonra yerim.

— Saçmalama. Git ve adamakıllı bir yemek ye. Adam gelince

bir şey yemiş olman lâzım. Çünkü onunla içeceksin. Hem onunla nerelere gideceğini tasarladın mı?.

— Evet.

— Yâni, demek istediğim, bir şey görmek ve içmek isterse...

— Evet. Bir çok yerler biliyorum ki oralarda kimse kimse ile ilgilenmez.

— Şimdi git de yemeğini ye. Sakın bir şey içme, ağır, yağlı şeyler ye.

— Peki.

Ravic karşı tarafa geçerek tekrar Fouquet'ye girdi. Ona bütün bunlar doğru değilmiş gibi geliyordu. Bunları ya bir kitapta okuyor, ya acıklı bir filmde seyrediyor, yahut da rüyasında görüyor gibi oluyordu. Tekrar Fouquet'nin her iki tarafını dolaştı. Teraslar kalabalık olmasına rağmen her masaya ayrı ayrı baktı. Haake meydanda yoktu. Kapının yanında küçük bir masaya oturdu. Böylelikle girip çıkanları rahatça seyredebilecekti. Yan taraflardaki masalardan iki kadın Schiaparelli ve Meinbocker'den bahsediyorlar, ince sakallı bir adam onlarla birlikte olmasına rağmen ağzını bile açmıyordu. Diğer tarafta bir kaç genç, Fransız politikasından bahsediyordu. Bir tanesi Croix de Feu tarafını savunurken diğeri komünistleri tutuyordu. Diğerleri ise bunlarla alay ediyorlardı. Bu arada Vermut için iki Amerikalıyı incelemekten kendilerini alamıyorlardı.

Ravic yemeğini yerken durmadan sokağa bakıyordu. Tesadüfe inanmıyacak kadar budala değildi. Yalnız iyi bir edebiyatta tesadüf yoktur. Hayat ise her gün akla gelmez tesadüflerle doludur. Yarım saat daha Fouquet'de kaldıktan sonra yine Champs Elysée'yi geçerek oteline gitti.

***

Morosow:

— «İşte otomobilin anahtarı, onu değiştirdim. » dedi. Şimdiki mavi deri koltuklu bir Talbot'dur. Ötekinin koltukları kumaştı. Halbuki deri daha kolaylıkla yıkanabilir. Üstünü açık veya kapalı tutabilirsin. Fakat pencereyi daima açık bırak ki otomobilin içinde iken adamı vurmağa mecbur kalırsan kurşunun pencereden çıkmasına gayret et. Bu şekilde otomobilde de iz kalmaz. Otomobili üç haftalığına kiraladım. Sakın doğrudan doğruya garaja götürme. Yan sokaklardan birinde bırak, içi hava alsın. Şimdi de Lancaster' in karşısında Berri caddesinde duruyor.

Ravic:

— «Peki! » diyerek anahtarı aldı, telefonun yanına koydu.

— İşte otomobilin vesikası. Sana bir şoförlük kâğıdı alamadım Biliyorsun ki kimse ile görüşmek doğru olmaz.

— Lüzum yok. Antibes'de bütün gün kâğıtsız dolaştım.

Ravic otomobilin kâğıdını da telefonun yanına koydu.

Morosow:

— «Bu gece otomobili başka bir sokağa çek. » dedi. Ravic içinden: Tiyatro oynuyoruz, diye düşündü. Ve:

— «Peki Boris, dedi. Teşekkür ederim. »

Ravic Morosow'un arkasından kapıyı kapayınca birdenbire ortalığı bir sessizlik kaplamıştı. Kanapenin bir köşesinde oturarak etrafa bakınmağa başladı. Perdeler mavi kenarlıydı. Bir kaç günden beri bunları senelerdir bildiğinden çok tanımıştı. Gri kilimi, pencereye yakın yerdeki kocaman lekeyi, aynayı, masanın her çizgisini; sandalye örtülerini; kısacası her şeye o kadar iyi bakıyordu ki, sanki rahatsız oluyordu. Tanıyamadığı tek şey telefodu.

***

Talbot Bassano sokağında bir Renault ile bir Mercedes -Benz arasında duruyordu. Mercedes yeni idi ve bir İtalyan plâkası taşıyordu. Ravic Talbot'yu aşağıya çekerken o kadar sabırsızlanıyordu ki, dikkatsizliği yüzünden arabanın arka çamurluğu Mercedes'e çarptı ve çizdi. Ravic buna önem

vermeden arabayı Ha-ussmann bulvarına sürdü. Çok hızlı sürüyor ve arabayı elinin altında hissediyordu. Bu, çimento gibi midesinin dibine çökmüş karanlık hayâl kırıklığına karşı çok iyi geliyordu.

Sabahın dördü olduğu halde daha fazla beklemeyi aklına koymuştu. Fakat birden her şey mânâsız gözüküvermişti. Belki de Haake bu küçük vakayı çoktan unutmuş veya Paris'e tekrar dönmemişti. Şimdi orada yapılacak çok iş vardı.

Morosow Şehrâzad'ın kapısının önündeydi. Ravic, arabayı öteki köseye kadar sürdükten sonra, yaya geriye döndü. Morosow ondan bîr şeyler bekleyerek bakıyordu.

— Telefonumu aldın mı?

— Hayır, neden?

— Beş dakika evvel telefon ettim. İçerine bir grup Alman oturuyor, biri galiba...

— Neredeler?

— Orkestranın yanında, dört kişilik bir masa. Başka yok. Kapıdan gözüküyor.

— Pekâlâ.

— Kapının yanındaki küçük masayı boş bıraktım. Oraya otur.

— Peki, Boris.

Ravic kapıda durdu. Salon karanlıktı. Pistte, üzerine vurmuş ışıklar altında lâme elbiseli bir şarkıcı duruyordu. Işık o kadar kuvvetliydi ki, insan ondan başka bir şey göremiyordu. Ravic orkestranın yanındaki masaya baktı. Görünürde bir şey yoktu. Beyaz duvar onları kapatmıştı. Kapının yanındaki masaya oturarak votka istedi. Orkestra sallanıyor, tatlı melodiler sümüklü böcek gibi sürünüyor, sürünüyordu. J'attendrai, J'attendrai....

Bir alkış tufanı salonu sardı. Şarkıcı eğilerek, ışığın söndürülmesini bekledikten sonra, orkestraya döndü. Çingene, kemanı eline aldı. Simballer bir kaç defa havada bozuk ses çıkardı. Şarkı başladı. La chapelle au clair de lune. Ravic dinlerken gözlerini ka-

pamıştı. Çünkü beklemek dayanılır şey değildi. Şarkı bitmeden yine dimdik oturdu. Işık söndürülmüştü. Masaların üzerindeki lâmbalar parlıyordu. İlk dakikalarda hayâl meyal şekillerden başka

bir şey görmüyordu. Çünkü ışık gözünü almıştı. Gözlerini kapayıp tekrar açınca masayı buldu. Yavaş yavaş, sandalyenin arkalığına dayanarak uzun zaman bu şekilde kaldı. Haake orada yoktu. Üzerinde bir yorgunluk hissediyordu. Gözlerinin arkasında bile bir yorgunluk vardı. Zaman zaman boy boy dalgalar halinde üzerine çöküyordu. Müzik seslerinin yükselip alçalması, otelin sâkin odasından sonra insana bir sersemlik, yeniden bir hayâl kırıklığı veriyordu. Bir uyku, Kaleydoskop gibi hafif bir ipnotizma beyninin içindeki düşünceleri, eziyet içinde geçen uykusuzluk gibi sanıyordu. Danseden çiftlerin arasında Joan bir an gözüne ilişmişti. Açık, susamış yüzünü arkaya atmış, başı bir adamın omuzlarına yakın dansediyordu. Onu görmek üzerinde hiç bir etki yapmamıştı. Yorgun. Bir zamanlar sevdiğinden gayri kimse insana bu kadar yalancı olamaz, diye düşünüyordu. Hayâl ile onun maddesi arasında bağ çözülrse birinin ötekine bir şimşek çakması olabilirdi. Bu ışık

— yıldızlardan geliyormuş gibi bir parlaklıkta olup heyecan verir, fakat alevlendirmezdi. Çünkü ölü bir ışıktı — Artık içinden aşağı, yukarı akan bir şey yoktu. Başını arkaya dayadı. Yine hayale daldı.

Tatlı isimli cinsiyetlerin karanlığı, onları toplamağa başladığımız an, insanı yutan su üzerindeki

yıldız çiçekleri... Doğruldu. Zira uyumadan buradan çıkması gerektiğinden garsonu çağırdı:

— «Lütfen hesabı. »

— Ödenecek bir şey yok.

— Fakat...

— Bir şey içmediniz ki...

— A! Evet. Doğru.

Adamın bahşişini vererek çıktı. Dışarıda Morosow ona:

— «Hayır mı? » diye sordu.

Ravic:

— «Hayır! » diye karşılık verdi. — Gülünç bir Hint oyunundan başka bir şey değil. Haake bana iki veya üç gün Paris'te kaldığını Söylediği halde tam beş gündenberi onu bekliyorum. Gelmiş olsa bile şimdiye kadar gitmiş olması gerekir di.

Morosow:

— «Git, yat. » dedi.

— Uyuyamam ki, Prince de Galles'e gidip bavullarımı alarak oradan çıkacağım.

Morosow:

— «Peki öyleyse. Yarın öğleyin orada buluşuruz. »

— Nerede?.

— Prince de Galles'de.

Ravic ona bakarak:

— «Tabî saçmaladım, dekil mi? Yoksa saçmalamadım mı? Belki de hayır. »

— Yarın akşama kadar bekle.

— Peki, düşüneyim. Gecen hayırlı olsun Boris.

— Gecen hayırlı olsun Ravic.

***

Ravic, Osiris'i geçerek otomobilini köşede durduttu. İnternationaldeki odasına gideceği düşüncesi onu titretiyordu. Belki de burada bir kaç saat uyuyabilirdi. Günlerden pazartesi olduğundan orospuların sakin günüydü. Kapıcı da dışarıda olmadığı için bu pekâlâ mümkündü.

Rolande kapının yanında oturarak büyük salonu gözetliyordu Müzik, boşuna gürültü yapıyordu. Ravic:

— «Bu gece bir şeyler yok galiba? » diye sordu.

— Hiç bir şey yok. Yalnız şuradaki can sıkıcı herif maymun kadar iştihalı olmasına rağmen bir türlü kızlardan birisini alıp yukarıya çıkamıyor. Böylelerini bilirsiniz. İstemekle beraber korkaktırlar da.

Ravic kayıtsız, bahsedilen masaya doğru baktı. Adam, arkası dönük bir şekilde iki kızla birlikte oturuyordu. Kızlardan birine doğru uzanarak göğsünü ellerinin içine alırken Ravic adamın yüzünü görmüştü. Bu Haake'ydi.

Rüya içindeymiş gibi Rolande'ın sesini işitiyor, fakat ne söylediğini anlayamıyordu. Geriye çekilip kapının yanında durduğunun farkına varabilmişti. Bu şekilde masanın köşesini, görünmeden, gözetleyebiliyordu. Nihayet sislerin arasından Rolande'ın sesi kulağına:

— «Konyak ister misiniz? » diye geldi.

Müziğin gıcirtısı; diyaframdaki titreşim, nöbet... Ravic tırnaklarını avucunun içine batırıyordu. Haake'nin onu burada görme-

mesi gerektiği gibi, Rolande'ın da onu tanıdığını bilmemesi lâzımdı. Kendi kendine:

— «Hayır» dediğini duymuştu. Yeter. Alman mı dedin? Kim olduğunu biliyor musun?

Rolande omuzlarına sükerek:

— «Hiç bir fikrim yok, » dedi. «Hepsi birbirinin aynı. O buraya ilk defa geliyor galiba. Bir şey içmek ister misin? »

— Hayır. Sadece bakmak istemiştim.

Rolande'ın gözlerinin kendi üzerine çevrildiğini görünce sakinleşmek için kendini zorlayarak:

— «Ziyafetinizin ne zaman olacağını öğrenmeğe gelmiştim. Perşembe mi, cuma mı? » diye sordu.

— Perşembe, perşembe, Ravic. Gelecek misin?

— Tam vaktinde.. Bunu öğrenmek istedim. Gecen hayırlı olsun..

— Gecen hayırlı olsun, Ravic.

Aydınlatılmış gece birdenbire gürlüyormuş gibiydi- Bina yoktu. Taştan çit — pencere ormanı — birden boş sokaklarda kar — sürünen bir nöbetçi — otomobil — barınacak bir yer — düşman pusu kurmuş durumda — vızıldayan motor. Dışarıya çıkar çıkmaz vurmali mı? Ravic sokağı gözden geçirdi. Bir kaç otomobil, sarı ışıklar, âvâre kediler, uzakta lâmbanın altında polise benzeyen bir adamdan başka kimse yoktu. Kendi plâka numarası, silâh sesi. Rolande biraz önce kendisini görmüştü. Morosow'un sesi kulağına geldi: «Kendini tehlikeye atma, değmez. »

Kapıcı yok. Taksi yok. İyi. Ekseriya pazartesi günleri bu saatte bir kaç müşteri olurdu, diye düşünürken, bir taksi önünden geçti kapıda durdu. Şoför sigarasını yakarak yüksek sesle esnemeğe başladı. Bu anda Ravic sanki derisinin çekildiğini hissediyordu. Beklemeğe başladı. İçerde kimselerin bulunmadığını söylemekle söylememek arasında bir tereddüt geçirdi. Bu şekli halletmekten başka çare yoktu. Onu para vererek başka bir işe yollamak lâzım Meselâ Morosow'a bir kâğıt yazarak yollayabilirdi. Cebinden kâğıt çıkararak bir şeyler karaladı, yırttı, tekrar yazdı. Uydurma bir imza ile Morosow'a onu Şehrâzad'da beklemesini kâğıda kaydetti. Fakat bu arada taksi ilerliyerek yola koyuldu. Arkasından baktığı halde içeri göremiyordu. Yoksa o yazarken Haake otomobile girivermiş miydi? Hemen otomobile atlıyarak köşeyi döndü ve arkasından tâkibe başladı. Arka pencerede kimseler görünmüyordu. Fakat Haake bir tarafa yaslanmış olabilirdi. Arabanın yanına sokuldu. Karanlıkta bir şey seçilmiyordu. Birden şoförün sesi işitildi:

— «Hey! Budala! Üzerime mi gelmek istiyorsun? »

— Araba da bir arkadaşım var da..

— Seni sarhoş seni arabanın boş olduğunu görmüyor musun?.

Ravic o sırada taksimetrenin işlemediğini gördüğü için hızla geriye dönmüştü. Haake dönemeçte duruyordu. Otomobili görünce elini salladı:

— «Hello, taksi! »

Ravic ona yaklaşarak durdu.

Haake:

— «Taksi mi? »

Ravic pencereden başını çıkararak:

— «Hayır, hello! »

Haake ona bakarak gözlerini kırpiştırdı:

— «Ne? »

Ravic Almanca:

— «Tanıştığımızı zannediyorum. »

Haake öne doğru eğilirken yüzündeki şüphe de kaybolmuştu.

— «Mein Gott — Herr von — von»

— Horn.

— Tamam! Tamam. Herr von Horn. Tabiî. Ne tesadüf! Bugüne kadar nerelerde idiniz?.

— Paris'te idim. İçeri buyurun. Bu kadar çabuk döneceğinizi tahmin etmemiştim. Bir kaç kere telefon ettim. Otelinizi mi değiştirdiniz?

— Hayır,. Prince de Galles'deyim.

Ravic otomobilin kapısını açtı:

— «Buyurunuz götüreyim. Bu saatte kolay kolay taksi bulamazsınız. »

Haake bir ayağı basamağa koyduğu zaman, Ravic onun nefesini hissediyordu. Kırmızı, yanan yüzünü görmüştü.

Haake:

«Prince de Galles'de, dedi. Vay canına, öyle idi. Sizi George V de aradım. » Yüksek sesle gülerek: «Şimdi anlıyorum. Tabiî Prince de Galles'de. İkisini karıştırdım. Bu sefer defterimi yanıma almamışım. Hatırlayacağımı zannetmişim. »

Bu sırada kapıyı gözetliyordu. Kızların çıkmasına daha vakit vardı. Zira kızlar elbise değiştirecekler. Bununla beraber Haake'yi otomobiline çabuk sokması gerekti. Neşeli bir sesle:

— «Haake, içeriye girmek niyetinde misiniz? » diye sordu.

— Niyetim vardı. Fakat vakit çok geç. Haake yüksek sesle burnunu sildi. «Düşündüğünüz gibi. Ben sonuncu idim. Kapatıyorlardı. »

— Zıyanı yok. Zaten orası sıkıcı. Haydi başka bir yere gidelim.

— Hâlâ açık yer var mı?.

— Tabiî. En iyi yerler bu saatten sonra açılırlar. Burası sadece turistler için.

— Öyle mi? Zannettim ki... Hakikaten boştu.

— Hiç de değil. Çok daha iyi yerler var. Burası kedilerin yerinden başka bir şey değildir.

Ravic hafifçe marşa basınca motor gürlledi ve sustu. İyi hesaplamıştı. Haake dikkatle yanına oturdu.

— Sizi gördüğüme çok memnunum. Gerçekten çok memnunum.

Ravic kolunu uzatarak kapıyı kaparken:

— «Ben de öyle efendim. »

— Burası enteresan bir yer. Bir sürü çıplak kız var. Polis nasıl müsaade ediyor. Belki de çoğu hastadır. Değil mi?

— Böyle yerlere güvenilemez.

Ravic debriyajdan ayağını çekti.

Haake:

— «Tamamıyla güvenilir yerler var mı? » dedikten sonra purosunun geri kalan kısmını içmeğe başladı: «Bu şekil evlere gitmek istemem. Hem de insan bir defa yaşar. »

— Evet.

— Nereye gidiyorsunuz?.

— Bir randevu evine gitsek ne dersiniz?

— O da ne?.

— Macera aramak için sosyete kadınlarının gittiği bir ev.

— Ne? Sahici sosyete kadınlarının mı?

— Evet. Kocaları ihtiyar olanlar, sıkıcı kocası olanlar, kocalarının kazancı iyi olanların gittikleri yer.

— Fakat nasıl... Onları nasıl idare ediyorlar?

— Bu kadınlar buraya bir kokteyl veya bir içki için geliyorlarmış gibi gelirler. Bazılarını çağırabilirsiniz. Buraları Montmartre'daki genel evler gibi değildir. Ormanın ortasında çok iyi bir ev biliyorum. Sahibi ona bir düşesin bakabileceği gibi bakıyor. Her şey kibar, gizli, kapaklı ve şıktır.

Ravic yavaş ve sakin konuşuyordu, yavaş nefes alıyor, bir turist kılavuzu gibi bilgi veriyordu. Sâkinleşmek için zorla konuşmakta devam etti. Kollarındaki damarlar titriyor, titremeğe engel olmak için direksiyonu iki eliyle tutuyordu.

— «Odaları görünce şaşıracaksınız. Eşya orijinal. Eski halılar ve döşemeler, seçilmiş şarap, servis fevkalâde. Kadınlar yanından da tamamiyle emin olabilirsiniz. »

Haake, purosunun dumanlarını dışarıya savurduktan sonra, Ravic'e döndü:

— «Bütün bunlar fevkalâde, sevgili Herr Von Horn. Yalnız bir mesele var. Her halde pek ucuz olmasa gerek. »

— Sizi temin ederim ki pahalı değil.

Haake sıkılarak sert bir sesle güldü:

— «Bu ucuzdan kastettiğiniz ne kadar şeye bağlı. Az dövizli biz Almanlar! »

Ravic başını salladıktan sonra:

— «Sahibini çok iyi tanıyorum, » dedi. Bana minnettardır. Bizi özel misafir kabul edebilir. Siz benim arkadaşım olarak geleceksiniz. Sizden para almayacaklar. Sadece biraz bahşiş: Osiris'de bir şişe için verdiğinizden daha az.

— Sahi mi?

— Görürsünüz.

Haake oturduğu yerde biraz kımıldadı:

— «Donnerwetter, bu gerçekten bir... » Ravic'e bakarak güldü. «Orası hakkında çok şey biliyorsunuz. O kadına çok hizmetiniz dokunmuş galiba. »

Ravic ona başını çevirdiği zaman adam gözlerinin içine bakıyordu.

— Bazan böyle yerler poliste zorluğa uğrarlar. Şantaj teşebbüsleri falan... Ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi?

Haake bir an düşündükten sonra:

— «Nasıl? Burada nüfuzunuz o kadar çok mu? » diye sordu.

— Pek değil. Sadece nüfuzlu mevkide bir kaç arkadaş.

— O da bir şey. Sizi avantajlı bir iş için kullanabiliriz. Başka bir iş hakkında görüşebilir miyiz?

— Tabiî. Paris'te ne kadar kalacaksınız?.

Haake güldü:

— «Her zaman tam gideceğim vakitte size rastlıyorum. Sabah saat yedi buçukta hareket etmem

lâzım. » Otomobilin içindeki saate baktıktan sonra: «Tam iki buçuk saatim var. Bu saatte Gare du Nord'da olmalıyım. Yetişebilir miyiz?»

— Kolaylıkla. Yalnız daha önce otele dönmek mecburiyetiniz var mı?

— Hayır. Bavulum istasyonda. Bugün öğleden sonra otelden ayrıldım. Bu şekilde bir günlük otel parasından da kurtuldum. Malûm bizim dövizlerle... Tekrar güldü. Ravic gülüşe katıldığının farkına varmıştı. Elleriyle direksiyona sıkıca sarılmış, düşünmeğe başladı: İmkân yok, muhakkak bir engel çıkacak. Böyle talih, imkânı yok.

***

Serin havada Haake'ye alkol tesirini göstermezdi. Sesi yavaşlayarak ağırlaştı, köşesine rahatça yerleşerek uyuklamağa başlarken alt çenesi düştü ve gözleri kapanmağa başladı. Bu sırada otomobil ormanın sessiz kuytulığına dalmıştı. Beyaz bir tay gibi uçarken otomobilin ön lâmbaları karanlıkta ağaçları hayaletler gibi aydınlatıyordu. Açık pencereden akasya ve asfalt üzerinde yürüyen tekerleklerin lâstik kokusu hiç bitmiyecekmiş gibi hafif fakat sürekli olarak geliyordu. Motorun yankı yapan sesi ıslak hava ferisinde derin ve yumuşak geliyordu. Sol tarafta bir havuzun pırıltısı . Söğüt ağaçları arkalarındaki gölgelerden daha açık görünüyordular. Çayırılar şebnemle örtülmüş sedef gibi soluktu. Route de Madris, Route de la Port St. James, Route de Neuilly... Uyuyan bir ev... Seine nehrinin kokusu.

Ravic, Seine nehrinin üzerinde arabayı sürmeğe başlamıştı. Ay ışığı altında aydınlanan nehirde, iki mavnanın gittiği görülüyor. Uzak ormanlardan bir köpeğin uluması gelirken karşı sahilten gürültüler duydu. Mavnaların birinin baş tarafından ışıklar aksediyor, Ravic hiç durmadan arabayı sürüyordu. Haake'yi uyandırmamak için aynı hızla sürmekte devam etmişti. Mavnalar olmasaydı orada durmayı düşünmüştü. Rue de la Ferme'e dönerek nehirden uzaklaşmağa başladı. Tekrar Allée de Longchamp'a doğru ilerledi. Hep süratle, dikkatle sürüyordu. Sonra daha dar yollara sapmaya başladı.

Haake'ye döndüğü vakit gözlerinin açık olduğunu görmüştü. Haake ona sâbit gözlerle, kıpırdamadan, başını kaldırmış bakıyordu. Otomobilin hafif ışığı altında camdan mavi gözmüş gibi parlıyor, sanki cereyana tutulmuş gibi duruyordu.

Ravic:

— «Uyandınız mı? »

— Haake cevap vermemişti. Uzun bir zaman daha aynı bakışlarla baktıktan sonra:

— «Neredeyiz? » diye sordu.

— Boulogne ormanında. Cascades lokantasına pek yakın bir yerde.

— Daha çok oldu.

— Pek değil.

— Ne kadar zamandan beri gidiyoruz?

— On dakikadanberi.

— Çünkü uyumadan önce saate bakmıştım.. Yarım saatten fazla oldu.

— Sahi mi? Bu kadar olduğunu tahmin edememiştim, hemen varırız.

Haake gözlerini Ravic'ten ayırmadan sordu:

— «Nereye? »

— Randevu evine.

Haake yerinden kıınıldamadan:

— «Dönünüz» dedi.

— Şimdi mi?..

— Evet.

Artık sarhoşluğu geçmiş, akli başına gelmişti. Fakat yüzü daha değişmişmiş, sadece neşesi ve kibarlığı kaybolmuştu. Ravic ilk defa Gestaponun işkence odasında hafızasına kazılmış tanıdık yüzü gördü. Birden Haake'yi gördüğü andan beri kendine vermiş olduğu rahatsızlık yok olmuştu. Zira bu dakikaya kadar kendisinde bir yabancıyı öldüreceği inancı vardı. Otomobilinde iyi bir şarap arkadaşı taşıdığını zannediyor, boş yere o adamın yüzünde sebepler arıyordu. O sebepler ki ne düşünmeye çalışsa daima kafasında en çok yer tutan sebeplerdi. İşte aniden korkunç can çekişmenin baygınlığından uyandığı zaman gördüğü aynı soğuk gözleri görmüş, aynı, alçak, emreden sesi duymuştu.

Ravic'in içinden bir şey, kutup değiştiren bir akım gibi, yönünü değiştirmişti. Gerginlik devam ediyordu. Fakat titremeli asabiyet ve emniyetsizlik tek gayesi olan tek bir cereyana dönmüştü. Ve ondan başka da bir şey kalmamıştı. Seneler kül içine gömülmüş, gri duvarlı odalar geriye gelmiş, gölgelenmiş beyaz ışıklar, kan kokusu, deri, ter, ıstırap ve korku...

Ravic:

— «Neden? » diye sordu.

— Geriye dönmem lâzım. Otelde beni bekliyorlar.

— Fakat eşyanızın istasyonda olduğunu söylemişsiniz.

— Evet orada. Fakat gitmeden önce yapılacak bir işim vardı, tamamıyla unutmuşum. Bunun için geriye dönelim.

Ravic bir haftadan beri gece gündüz Bois'dan bir çok defalar geçmişti. Nerede olduğunu biliyordu. Sola, dar bir yola saptı.

— Geriye dönüyor muyuz?

— Evet.

Gündüz güneşin girmediği ağaçların ağır kokusu, zifirî karanlık, buna karşılık fenerlerin parlak ışığı ortalığı aydınlatıyordu. Ravic, Haake'nin elini yavaş yavaş kapıdan çektiğini aynada görmüştü. Allaha şükür ki Talbot'nun sağ direksiyonu vardı. Bir dönemeci saptı, eliyle direksiyonu tuttu ve dönerken sallanmış gibi yaptı. Sonra düz yolun üzerinde hızlandı. Araba hızlanmıştı. Bir kaç saniye sonra bütün kuvvetiyle frene bastı.

Talbot sarsıldı. Frenler gıcırdadı. Ravic bir ayağını frenin üzerinden çekmemiş, ötekini de dengeyi sağlamak için yerde bırakmıştı. Ayağı havada, bu sarsıntıyı beklemiyen Haake yerinden öne doğru fırladı. Vaktiyle elini cebinden çıkaramadığı için alnını siper camı ve çamurluğa çarptı. Bu esnada Ravic sağ cebinden çıkardığı İngiliz anahtarıyla ense köküne vurdu. Haake yerinden kıpırdamadı. Yana doğru yığılmış, sağ omuzu büsbütün kaymasına engel oluyordu. Vücûdu sıkışıp kalmıştı.

Ravic yoluna devam etti, caddeyi geçerek fenerleri söndürdü. Biraz daha gittikten sonra durarak frenlerin gıcırıtmasını kimsenin işitip işitmediğini inceledi. Haake'yi arabadan çıkararak çalılıklar içine gömmek istiyordu. Nihayet bir dönemeç daha geçtikten sonra ışıkları, büsbütün söndürerek motoru

durdurdu, arabadan atlayarak etrafı dinlemeğe başladı. Eğer birisi gelecek olursa uzaktan görüp duyabilecekti. Haake'yi çalılıklar içine sürükledikten sonra motorda bozukluk varmış gibi hareket edebilecek vakit vardı.

Sessizlik gürültü gibiydi. Öyle ânide hissedilmiyor, sanki vızıldıyordu. Ellerini acıtmaya kadar sıkmağa başlamıştı, halbuki kendi kanının akımının kulağındaki vızıltıydı. Derin ve yavaş yavaş akıyordu. Bu vızıldama gittikçe bir gürlleme halini almıştı. Bu gürlleme arasında keskin ses duyulmağa başladı. Ravic bütün gücüyle dinlemeğe koyulmuştu, melodik bir ses yükseliyordu. Birdenbire bu sesi çekirgelerin çıkardığını anlamıştı. Ses durdu. Bu sesi çıkaranlar, önünde bir uçtan öbür uca uzanmış çayırın dar bir parçasında sabahın uyanışında öten çekirgelerdi.

Çayır sabah ışığının altında yıkanıyordu. Vakıt geldiği için kapağı kapadı. Zira büsbütün aydınlık basmadan işini bitirmesi lâzımdı. Etrafına bakındı. Bulunduğu yer iyi değildi. Hoş Bologne ormanında zaten münasip bir yer yoktu. Seine çok aydınlanmıştı. Bu kadar geç kalacağını hiç bir zaman hesaba katmamıştı. Döndüğü zaman bir tırmalama, kazma ve inleme sesi duymuştu. Haake elini kapıdan dışarıya uzatmış basamağı tırmalıyordu. Ravic İngiliz anahtarının hâlâ elinde olduğunu görünce, adamın paltosunun yakasından yakaladı başım serbest bırakarak iki defa vurduktan sonra horlama kesildi.

Bir ses duyulunca Ravic durdu. Sonra çamurluğa bir tabancanın düştüğünü gördü. Frene basmadan önce Haake onu mutlaka elinde tutuyordu. Yerden alarak otomobilin içine fırlattı.

Tekrar dinledi: Cırcır böceklerinin sesi geliyordu. Aydınlanan çayır, gülüyormuş gibi görünen gök. Az sonra da güneş doğacak. Ravic kapıyı açarak Haake'yi ön ve arka iskemleler arasından yere sürmeğe çalıştı. Bir hayli zahmet çekiyordu. Çünkü yer kâfi gelmiyordu. Sonra otomobilin arkasına geçerek arka kapağı açtı, içini -çabucak boşalttı. Sonra Haake'yi otomobilden alarak arkaya sürükledi. Haake henüz ölmemişti. Çok ağır olduğu için Ravic'in yüzünden ter akıyordu. Dizlerini bükerek onu arkaya sıgdırmağa muvaffak oldu.

Küreği, gerekli araçları alarak otomobilin önüne yerleştirdi. Yakınındaki ağaçta bir kuş ötmeğe başlamıştı. Sarsıldı. Hayatında şimdiye kadar duyduğu bütün seslerden daha yüksek geliyordu. Çayır sakin ve aydınlanmıştı.

Tehlikeye girmek istemiyordu. Arkaya gitti ve kapağı yarı açtı. Ayağını koyarak, diziyle kapağı öylece tuttu. Altından elini sokabilecek kadar yüksekti. Eğer biri gelirse, çalışıyormuş zannedecek, o da hemen kapağı indirecekti. Daha önünde uzun bir yol vardı. Önce Haake'yi öldürmesi gerekti. Baş sağ köşeye yakındı. Görebiliyordu. Boynu yumuşaktı, damarları hâlâ atıyordu. Ellerini sıkıca Haake'nin boğazına doladı ve sıktı.

Bu hiç durmadan devam ediyor gibi geldi. Baş biraz kıvıldadı, biraz. Vücut uzanmağa çalıştı. Sanki elbiseleri içinde boğulup kalmıştı. Ağzı açıldı. Kuş yine yüksek sesle ötmeğe başladı. Deri katılaşmış ve üzerinde sarı bir tabaka belirmişti. Haake birdenbire bir gözünü açtı. Göz dışarı fırlamış, sanki yine görme hassasını kazanıyor, aydınlanıyor, aydınlanıyor ve kendini kurtarıp Ravic'e doğru geliyor. Sonra vücut gevşedi. Ravic bir müddet daha sıkmakta devam etti. Bitti.

Ravic kapağı kapadı ve bir kaç adım attı. Bir ağaca dayanarak kustu. Midesi dışarı çekiliyormuş gibi geliyordu. Durdurmağa çalıştı, başaramadı.

Başını kaldırdığı zaman çayırdan bir adam geldiğini gördü. Adam ona bakıyordu. Ravic olduğu yerde durdu. Cebinden bir paket sigara çıkardı, bir tane yakarak dumanı içine çekti. Boğazı yırtılmış ve yanmıştı.

Adam yolun öteki tarafına geçti. Ravic'in kustuğu yere baktı, sonra, otomobile ve tekrar Ravic'e baktı. Adam bir şey söylemediğinden Ravic adamın yüzünden bir şey anlamadı. Ağır adımlarla köy yolunda kayboldu, gitti.

Ravic bir kaç saniye daha bekledi. Sonra arka dolabı kilitledi ve motoru harekete getirdi. Bologne ormanında yapılacak başka iş kalmamıştı. Pek aydınlıktı. St. Germain'e gitmeliydi. Oradaki ormanları bilirdi.

***

Bir saat sonra ufak bir hanın önünde durdu. Çok açtı ve başı uyuşmuştu. İki masa ile bir kaç sandalye duran binanın önüne otomobilini çekti. Kahve ve brioche ısmarlayarak yıkanmağa gitti. Tuvalet kokuyordu. Bir bardak istedi ve ağzını yıkadı. Sonra ellerini yıkayarak yerine döndü. Kahvaltı masanın üzerinde idi. Kahve dünyadaki bütün kahvaltılar gibi kokuyordu. Kırlangıçlar uçuyor ve güneş ilk altın döşemelerini evlerin duvarlarına geriyordu. Herkes işe gidiyor, etekliğini yukarı kaldırmış bir kız kahvenin boncuklu perdesinin arkasındaki yeri siliyordu. Ravic uzun zamandan beri bu kadar sâkin bir yaz sabahı görmemişti.

Sıcak kahveyi içti, fakat yemek için karar veremiyordu. Hiç

bir şeye değdirmek istemediği ellerine baktı. Ne saçma, diye düşündü. Allah belâsını versin! Böyle komplekslerin başlamasını önleyeceğim . Yemeliyim. Bir fincan kahve daha içti. Paketinden bir sigara çıkardı, eliyle dokunduğu ucu ağzına koymamağa dikkat etti. Bu böyle devam edemez, diye düşündü. Fazla bir şey yemedi. Önce işi tamamıyla bitirmeliyim, diye düşündü. Kalktı ve parayı verdi.

Bir inek sürüsü. Kelebekler. Tarlalar üzerinde güneş. Siper camı üzerinde güneş, otomobilin üzerinde güneş. Haake'nin yattığı kapağın üzerinde güneş — Niçin ve kimin tarafından öldürüldüğünü bilmeden. Daha başka türlü olmalıydı.

— «Beni tanıyor musunuz Haake? Benim kim olduğumu biliyor musunuz?. »

— Önündeki kıpkırmızı yüzü gördü. «Hayır, siz kimsiniz? Eyselce tanışmış mıydık? »

— «Evet! »

— «Ne zaman? Yakın arkadaş mıydık? Belki subay yetiştirme mektebinden? »

— «Hatırlamıyor musunuz Haake! Subay mektebinde değildi. Ondan daha sonra. »

— «Daha sonra mı? Fakat siz dışarda yaşamışsınız, ben hiç Almanya'dan dışarı çıkmadım. Yalnız son iki sene; burada, Paris'te idim. Belki içtik? »

— Hayır, beraber içmedik. Burada değildi. Almanya'daydı. »

Bir vâdi. Demiryolu izleri. Bir bahçe, küçük güller ve ay çiçekleri. Bekliyorlar. Sonsuz sabahta pufleyen terkedilmiş siyah bir tren. Siper camına aksetmiş gözler canlı, pelte gibi ve aralıklardan içeri giren tozlarla dolan gözler..

— «Almanya'da mı? Anladım. Parti toplantılarının birinde. Nurenberg. Galiba hatırlıyorum. Nurenberger Hof'ta değil mi idi? »

— «Hayır, Haake. » Ravic siper camının içine konuşuyordu ve senelerin kara dalgalarının geri geldiğini hissetti. «Berlin'de. »

— «Berlin'de mi? » Gölgelerle parlayan loş yüzünde neşeli bir sabırsızlık izi gözükte: «Haydi dinleyelim arkadaş, hikâyeyi duyalım. Bana eziyet etme. Nerede idi? »

Yerden fişkırان dalga şimdi kollarına çıkıyordu. Eziyet, Haake. Tam o! Eziyet... Bir gülüş. Ümitsiz ve bıkkın.

— Alayı bırak kuzum, üzme. »

— «Haake şimdi kim olduğumu biliyor musun? »

Gülüş. Daha az güvenli, daha ihtiraslı ve tehditçi:

— «Ne bileyim. Binlerce insan görüyorum. Her birini hatırlayamam. Gizli polis teşkilâtını kastediyorsan.. »

— «Evet, Haake. Gestapo. »

Omuzlarını silkti.

— «Eğer orada sorguya çekilmişseniz... »

— «Evet, hatırlıyor musun? »

Yine omuzlarını silkti:

— «Nasıl hatırlıyayım? Binlerce kişiyi sorguya çektik. »

Sorguya çekmek! Bayılıncaya kadar dövmek, böbrekleri ezmek

kemikleri kırmak, çuval gibi bodrumlara atılmak, yine yukarı çıkarılmak, yüz param parça, husyeler ezilmiş — buna sorguya çekmek diyorsunuz. Bağırarak halleri kalmamış olanların sıcak korkunç iniltileri — sorguya çekmek! Baygınlıkla ayıklık arasında söylenmek, karına tekmeler, lâstik coplar, kamçılar — Evet bütün bunlara mâsum masum sorguya çekmek diyorsunuz.

Ravic siper camının içindeki görünmeyen yüze baktı. Öte tarafta mısır ve haşhaş yetiştiren bir köy vardı. Güller sessizce açıyordu. — Ona baktı, dudakları kımıldadı ve her söylemek istediği şeyi, söylemediği ve söylemesi gereken şeyleri söyledi.

«Ellerini kımıldatma! Yoksa seni vururum!. Param parça olmuş vücuduyla bodrumda benim yanımda yatan Max Rosenberg'i tanıyor musun? Tekrar sorguya çekilmemek için başını çimento duvara vurarak parçalamağa çalışıyordu. — Sorguya çekilmek, neden? Çünkü o bir demokratı. Ve iki saat sizin tarafınızdan sorguya çekildikten sonra kan kaybeden, dişi kalmayan ve yalnız bir gözü kalan Willmann — Sorguya çekilmek, niçin? Çünkü o bir katolikti. Ve Führer'inizin yeni kurtarıcı olduğuna inanmıyordu. Başı ve sırtı çiğ et yığını haline gelmiş ve sizin tarafınızdan sorguya çekildikten sonra damarlarını ısırtıp açmamız için yalvaran Reisenfeld. Çünkü artık dişsizdi, ve bunu kendisi yapamıyordu. Sorguya çekilmek, niçin? Çünkü o harbe karşıydı ve kültürün en iyi ifade edileceği araçların bombalar ve alev saçıcılar olduğuna inanmıyordu. Sorguya çekilmek. Binlerce insan sorguya çekildi. Evet — ellerini kımıldatma, domuz! Nihayet seni yakaladım. Kalın duvarları olan bir eve gidiyoruz. Yalnız kalacağız ve ben seni sorguya çekeceğim. — Yavaş yavaş, günlerce Rosenberg muamelesi, Willmann muamelesi, Reisenfeld muamelesi göreceksin, tıpkı bize gösterdiğin gibi. Sonra, bütün bunlardan sonra... »

Ravic, birdenbire farkına vardı ki, otomobil hızlanıyordu. Vi-

bırdı. Evler. Bir köy. Köpekler. Tavuklar. Çayırlarda atlar, boyunları uzatılmış, başları yükseğe kalkmış, kuvvetli bir hayat. Elinde çamaşır sepeti, gülen bir kadın. İplere asılmış parlak renkli çamaşırlar. Güvenli bir mutluluğun bayrakları. Kapıda oynayan çocuklar. Bütün bunları gayet berrak olarak görüyor fakat sanki onlardan bir cam duvarla ayrılmış gibi, çok yakın ve inanılmayacak kadar uzak. Güzellik, sessizlik ve masumiyetle dolu, fazla kuvvetli ve kendisinden ayrı ve hiç bir zaman ulaşılmayan bir şey. Bu geceden ötürü pişmanlık duymuyordu. — Bu böyleydi, o kadar..

Daha yavaş sür. Durdurulmak korkusu yalnız köylerden hızla geçerkendi. Saat. İki saatten beri gidiyordu. Bu nasıl olabilirdi. Hiç farkına varmamış, hiç bir şey görmemişti. Yalnız konuştuğu yüzü...

St. Germain. Park. Mavi göğe karşı siyah çardaklar ve ağaçlar, ağaçlar. Ağaçlar caddesi, ağaçlar parkı. İstenen, aranılan orman...

Otomobil daha sessiz gidiyordu. Ormanlar yükseliyor, yeşil ve altın dalga, sola, sağa açılıyor, ufku dolduruyor ve her şeyi kucaklıyor...

***

Yer yumuşak ve çakıllarla örtülüydü. Yoldan uzaktı. Ravic görebilmesi için otomobili yüz metre kadar uzakta bıraktı sonra küreği alarak yeri kazmağa başladı. Kolaydı. Eğer biri gelir, otomobili görürse kazmayı bir yere saklar ve zararsız bir gezici gibi dönebilirdi.

Toprak, vücudu örtmeye yetecek kadar toprak kazdı, sonra otomobili oraya getirdi. Ölü bir vücut ağır oluyordu. Fakat lâstiklerin iz bırakmaması için kazılmış yumuşak toprağa yanaşmamıştı. Vücut hâlâ yumuşaktı. Onu açtığı deliğe sürükledi, elbiselerini çıkartmağa başladı ve üstüste yığı. Zannettiğinden daha kolaydı. Çıplak vücûdu oraya koydu. Elbiseleri aldı, bagaja koydu ve geri döndü. Kapıları ve bagajı kilitledi. Yanına bir çekiç almıştı. Tesadüfen vücudun bulunmak ihtimalini düşünmek mecburiyetindeydi. Bunun için tanınma izleri bırakmamağa gayret ediyordu. Geri dönmek, bir an için, güç geldi. İçinde; cesedi orada bırakarak otomobile binip gitmek isteği vardı. Bir süre durdu. Ve etrafına bakındı. Bir kaç yarda ötede, bir gürgen ağacının kökünde iki sincap birbirini kovalıyordu. Kırmızı tüyleri güneşin altında parlıyordu. Yürümeğe devam etti.

Haake'nin şişmiş mavi yüzü üzerine yağa batırılmış yünlü bir bez koydu ve çekiçle vurmağa başladı. Bir defa vurduktan sonra, durdu. Çok gürültü oluyordu. Sonra vurmağa yine devam etti. Biraz sonra bezi kaldırdı. Yüz; tanınmayacak bir haldeydi ve siyah kan lekeleri vardı. Riesenfeld'in başı gibi, diye düşündü. Dişlerini sıktığını hissetti. Riesenfeld'in başı daha berbattı, hem de yaşıyordu Sağ elindeki yüzüğü ve cesedi çukura attı. Çukur biraz kısa gelmişti. Dizlerini karnına doğru adlı. Sonra üzerini toprakla örtmeğe başladı. Bu uzun sürmedi. Toprağı düzeltti ve kürekle daha evvel çıkardığı, kare çimen parçalarıyla örttü. İyi uydular. Eğilmeden kenarları gözükmüyordu. Çalılıkları düzeltti. Çekiç, kürek, bez parçası; hepsini birden, elbiselerle beraber bagaja koydu. Sonra yavaş yavaş geri döndü, iz kalıp kalmadığına baktı. Hemen hemen hiç yoktu. Kalanları da yağmur ve bir kaç günlük büyüme kapatacağı.

Garip: Ölü bir adamın ayakkabıları. Çorapları. Çamaşırları. Elbisesi. Gömleği, tıpkı kendi gibi, solmuş, sanki adamla beraber ölmüşler. Onlara dokunmak, marka ve harf aramak korkunçtu. Bunu çabuk yaptı. Kesip çıkardı, bir bohça yaparak gömdü. Bunları on kilometre kadar ötede yapmıştı. İkisinin aynı zamanda bulunmasını önleyecek kadar uzakta. Bir dereye varıncaya kadar otomobili sürdü. Çıkardığı markaları bir kâğıda sardı. Sonra Haake'nin (defterini param parça yırttı ve cüzdanını aramağa başladı. İki tane bin franklık, Berlin'e bilet, on mark, üzerinde adresler, yazılı bir kaç kâğıt ve Haake'nin pasaportu...

Ravic frankları cebine indirdi. Haake'nin cebinde de bir kaç tane beş franklık bulmuştu. Bir an tren biletine baktı; Berlin'e. Bunu görmek garip geliyordu: Berlin'e. Yırttı ve ötekilerle bir araya koydu. Uzun zaman pasaporta baktı. Daha üç sene yürürlükte kalacaktı. Vizesi de daha iki sene kullanılabılırdi: saklayıp kendi kullanmağı düşündü: Yaşayışına pek iyi uyacaktı. Tehlike olmasaydı düşünmeden alabilirdi.

Yırttı. On marklık kağıdı da.. Haake'nin anahtarlarını tabancasını, yüzüğünü ve bavul makbuzlarını sakladı. Gidip bavulları isteyecek, Paris'teki bütün izini kaybettirmeğe çalışacaktı. Otel makbuzunu

bulmuş ve yırtınıştı.

Her şeyi yaktı. Bu; zannettiğinden daha uzun sürmüştü. Bezleri yakmak için yanında gazete vardı. Külleri dereye attı. Sonra, kan izi var mı, diye otomobili kontrol etti. Yoktu. Çekici ve burguyu dikkatle yıkayarak bagaja koydu. Ellerini de iyice yıkadı, bir

sigara yaktı. Bir zaman oturarak sigarasını tüttürdü.

Yüksek ağaçların arasından güneş parlıyordu. Ravic oturdu, sigarasını içti. Boştu, hiç bir şey düşünmüyordu.

***

Şatoya giden yola çıkıncıya kadar Sybil aklına gelmemişti. Parlak yaz gününde on sekizinci asrın olumsuz göğü altında şato bembeyaz duruyordu. Birdenbire aklına Sybil geldi. Ve o günden beri ilk defa olarak hâtıraya karşı gelmek, onu bir tarafa atmak, bastırmak istemedi. Haake'nin onu sorgu için çağırdığı günden daha fazlasını hiç bir zaman hatırlamamıştı. Kadının yüzündeki korku ve vahşice ürpermeden ötesine gitmemişti. Kendini astığı haberinden öteye gitmemişti. İnanmıştı. Mümkündü, fakat daha evvel ona kim bilir neler olmuştu? Ellerini pençeye çeviren, göğsünü kramp gibi sıkıştıran ve günlerce kuvvetsiz öçalma umudunun kızıl dumanını kaçınılmaz bir hale getiren, beyinde bir sarsılma duymadan onu düşünememişti.

Şimdi onu düşünüyordu. Titreme ve duman birdenbire kayboldu. İçinden bir şey kurtulmuş, bir engel yıkılmıştı. Hayalindeki dehşet kımıldamağa başladı. Bütün bu son yıllarda olduğu gibi donuk değildi. Sybil'in eğilmiş ağzı kapanmağa başladı. Bütün bu son senelerde olduğu gibi bembeyaz olan yüzüne kan geldi. Artık yüzünde sonsuz bir korku maskesi yoktu. Artık o tanıdığı, beraber yaşadığı, yumuşak göğsünü okşadığı ve hayatının iki senesinden bir haziran akşamı gibi geçen Sybil'di.

Günler geçti — akşamlar — uzakta unutulmuş fişeklerin birdenbire ufukta görülmeleri gibi sürgülenmiş, kilitlenmiş ve kanla lekelenmiş geçmişinin kapısı şimdi, kolaylıkla ve sessizce açılıyordu. Arkasında yine bir bahçe vardı, Gestapo'nun bodrumu değil...

Ravic bir saatten beri otomobilini sürüyordu. Paris'e dönmedi. St. Germain'in arkasında Seine'le birleşen yerde, köprünün üzerinde durdu. Haake'nin anahtarlarını, mühürlü yüzüğü ve tabancasını suya attı. Sonra otomobilin üstünü örttü ye ilerledi.

Bir Fransız sabahında otomobil sürüyordu. Kendini boş, yorgun, kayıtsız ve heyecanlı hissedeceğini sanmıştı. Nefret, sessiz bir haksızlık, likör ve sarhoşluk, unutmak isteyeceğini ummuştu, fakat bunu değil. Sanki geçmişinden bir kilit düşmüş gibi rahatlık ve kurtulma duygusu beklememişti. Etrafına baktı. Etrafin-

daki tabiat geçip gidiyor, sıra sıra kavaklar masal gibi yeşil, zaferle başlarını yükseğe kaldırıyorlar, haşhaş ve yulaf tarlaları uzanıyor, küçük köylerin fırınlarından taze ekmek kokusu geliyor, bir okuldan gelen çocukların sesi bir kemanın gıcirtısına karışıyordu.

Evvelce buradan geçerken ne düşünmüştü? Bir kaç saat evvel, asırlarca evvel. Cam duvar nerede idi? Dışarı atılmak hissi nerede idi? Yükselen güneşin altında sis gibi buharlaşıyordu. Çocukları tekrar gördü. Evlerin eşiğinde oynuyorlar. Uyuyan kedi ve köpekleri gördü, rüzgârın altında serilmiş, parlak renkli çamaşırları gördü, kadın; elinde mandallarla çayırdaki duruyor ve sıra sıra gömlekler asıyordu. Bunu gördü ve ona ait olduğunu hissetti. Hattâ bunu her zamankinden fazla hissediyordu. İçinde bir şey eriyor, yumuşak ve yaş, tekrar yükseliyor, yanmış bir tarla yine yeşilleniyor ve uzak bir şekilsizlik yavaş yavaş büyük bir terazinin içine sallanıyordu.

Otomobilinde oturmuştu. Sakindi. Bu duyguyu ürkütmemek için kımıldamağa cesaret edemiyordu.

Etrafında büyüdü, büyüdü, aşağıya doğru bir daire çizdi, yukarı çıktı; sâkin sâkin oturuyor ve hâlâ inanamıyordu. Fakat bunu hissediyor, geldiğini biliyordu. Haake'nin gölgesinin yanında oturacağını ve kendisine bakacağını ümit etmişti. — Halbuki şimdi yanında oturan kendi hayatıydı. Geri dönmüş, kendisine bakıyordu. Sessiz ve yenilmez bir yalvarma ve suçlama için senelerden beri koskoca açılmış iki göz kapanmıştı, ağız huzura kavuşmuş ve dehşetle açılmış iki kol nihayet inmişti. Haake'nin ölümü Sybil'in yüzünü, ölüm gibi gözüken yüzünden kurtarmıştı. — Bir an canlı olarak gelmeğe başladı, sonra bulutlandı. Artık rahat edebilirdi ve battı. Bir daha gelmezdi. Kavak ve ihlamur ağaçları onu yavaşça gömmüşlerdi. Geri kalan hep yaz, arıların vızıltısı ve berrak kuvvetli uykusuzluktu. Sanki bir çok gecedenberi uyumamış da, şimdi çok uzun bir zaman için uyuyacak veya aslâ uyuyamayacakmış gibiydi.

***

Talbot'yu, Poncelet caddesinde durdurdu. Motor durup da arabadan indiği zaman ne kadar yorgun olduğunu anladı. Yolda iken duyduğu yorgunluk değildi. Uykudan başka bir şey istemeyen bir boşluktu. İnternational'e doğru yürüdü. Yürümek için epey gayret sarf ediyordu. Güneş omuzlarına ağır geliyordu. Prince

de Galles'daki odasını bırakması gerektiğini hatırladı. Bunu büsbütün unutmuştu. O kadar yorgundu ki bu isi daha sonraya bırakmayı düşündü. Bir taksiye binip Prince de Galles'e gitmek için kendini zorladı. Faturayı ödedikten sonra bavullarını bile istemeği, az kalsın, unuttuyordu.

Serin holde bekliyordu. Sağında, barda bir kaç kişi oturmuş Martini içiyorlardı. Hamal gelmeden — az kalsın — uyuyacaktı. Ona bahşişini verdi ve başka b'r taksiye binerek:

— «Gare de l'Est» dedi. Kapıcı ve hamalın işitebilmesi için kâfi derecede yüksek sesle konuşmuştu.

Boötie caddesinin köşesinde taksiyi durduttu. Şoföre:

— «Bir saatlik bir yanlışlık yaptım. » dedi. «Vakit çok erken, Şu kahvenin önünde dur. »

Parayı verdi, bavulunu aldı. Kahveye girdiği zaman taksinin gittiğini gördü. Az sonra çıktı, başka bir taksi çağırarak İnternational'e gitti.

Aşağıda uyuyan bir çocuktan başka kimse yoktu. Saat on ikiydi. Patron yemeğini yiyordu. Ravic bavulunu götürdü. Soyundu ve duşu açtı. Uzun uzun, iyice yıkandıktan sonra alkolle friksiyon yaptı. Serinledi. Bavulu ve içindekileri kaldırdı. Temiz çamaşır başka elbise giydi. Morosow'un odasına indi.

Morosow:

— «Ben de seni görmeğe geliyordum. » dedi. «Bu gün izinli günüm. Prince de Galles'de yemek yiyebiliriz. » Sustu ve Ravic'e daha dikkatle baktı.

Ravic:

— «Artık lüzum yok. » dedi. Morosow ona baktı. Ravic:

— «Bitti. » dedi. «Bu sabah. Sual sorma. Uyumak istiyorum. »

— Başka bir şeye ihtiyacın var mı?

— Hayır. Her şey yapıldı. Kısmet.

— Araba nerede?

— Poncelet caddesinde. Her şey yolunda.

— Yapılacak başka bir şey yok mu?

— Hayır. Birdenbire başıma bir ağrı girdi. Uyumak istiyorum. Daha sonra inerim.

— Peki. Yapılacak başka bir şey kalmadığına emin misin?

Ravic:

— «Evet. » dedi. «Başka bir şey yok, Boris, Kolay oldu. »

— Bir şey unutmadın ya,

— Zannetmiyorum, hayır. şimdi her şeyi tekrar kafamda canlandıramam. Evvelâ uyulmalıyım.

Sonra sen burada mı olacaksın?

— Tabî.

Ravic:

— «Peki, sonra inerim. » diyerek odasına çıktı. Bir an pencerede durdu. Aşağıda mülteci Wiesenhofun penceresindeki zambaklar parlıyordu. Karşındaki gri duvarın üzerindeki pencereler boştu. Her şey sona ermişti. Bu şekilde doğrudu, iyiydi ve böyle olması gerekti. Fakat iş bitmiş ve yapılacak bir şey kalmamıştı, hiç bir şey

kalmamıştı. Başka bir şey yoktu. Yarın kelimesi anlamsız bir ke-limeydi. Pencerenin dışında gün uykusuzlukla bir hiç oluyordu. Soyundu ve tekrar yıkandı. Ellerini bir süre alkole batırdı, sonra havada kuruttu. Parmak boğumlarının etrafında cildi gerilmişti. Baş ağrıdı ve içinde beyni sallanıyordu. Cebinden bir iğne çıkardı, pencerenin yanında, sandalye üzerindeki küçük elektrik ocağında sterilize etti. Su kaynıyordu. Dereyi hatırladı, yalnız dereyi. İki , ampulün ucunu kırarak su kadar berrak olan içindekileri şırınganın içine aldı. İğneyi yaptı ve yattı.. Biraz sonra bornuzunu giydi, iyice sarıldı. Sanki on iki yaşındaymış gibi yorgun, büyüme ve gençliğin garip yalnızlığını hissediyordu.

***

Gün kararırken uyandı. Evlerin damlarının üzerinde açık bir enbelik asılmıştı. Aşağıda Wiesenhof'la Madam Goldberg'in

sesleri geliyordu. Ne dedikleri anlaşılmıyordu, anlamak da istemiyordu. Üzerinde öğle uykusuna yatmağa alışık olmayan bir adam hali vardı. — Bütün bağları kopmuş, sebepsiz bir intihara hazır, Şimdi bir ameliyatım olsa ne iyi olurdu diye düşündü. Ciddî, ümitsiz bir vaka.

Bütün gün bir şey yememiş olduğunu hatırladı. Birdenbire müthiş bir açlık hissetti. Başının ağrısı geçmişti. Giyindi ve aşağıya indi. Morosow odasında masanın başına oturmuş bir satranç meselesi hallediyordu. Oda hemen hemen boştu. Bir asker paltosu asılıydı. Köşede; önünde kandil yanan bir Meryem ana resmi vardı. Öbür bir köşede, üzerinde semaver duran bir masa, başka bir

köşede modern bir Frigidaire vardı. Morosow'un lüksü, içine votka, yiyecek ve bira koyardı. Yatağına yakın da bir Türk halısı vardı.

Morosow bir şey söylemeden ayağa kalktı. İki bardakla bir şişe votka getirdi, bardakları doldurdu:

— «Subrovka» dedi.

— Ravic masaya oturdu:

— «Canım içmek istemiyor, Boris, Karnım zil çalıyor. »

— Peki bu arada bir şey yiyelim.

Morosow Frigidaire'den siyah bir Rus ekmeği, salatalık, tereyağı ve küçük bir havyar kutusu çıkararak:

— «Bunları ye. Havyar; Şehrâzad'm sahibinin hediyesi. Güvenilir. »

Ravic:

— «Boris, dedi. Aktörlük yapmayalım. Herifi Osiris'in önünde yakaladım. Bologne'da öldürdüm ve St. Germain'e gömdüm. »

— Kimse seni gördü mü?

— Hayır. Osiris'in önünde bile kimse görmedi.

— Hiç bir yerde mi?

— Bologne'dan birisi geçti. Her şey bittikten sonra. Haake otomobildeydi. Otomobilden başka bir şey görmedi. Ben de kusuyordum. Sarhoş veya hasta olabilirdim. Olağanüstü bir olay değil.

— Eşyalarını ne yaptın?

— Gömdüm. Markalarını çıkarttım ve evrakiyle birlikte yaktım. Parası ve Gare du Nord'dan bavulu için aldığı makbuzu da var. Oteldeki odasını bırakmıştı. Bu sabah gidecekti.

— Ne şans yahu! Kan lekesi falan?

— Hayır. Hiç kan çıkmadı gibi bir şey. Prince de Galles'daki odamı bıraktım. Eşyalarını geri getirdim. Buradaki arkadaşları herhalde onu trene bindi zannediyorlar. Eğer gidip bavulunu alırsak burada hiç bir iz kalmaz. Berlin'e dönmediğini görünce buradan soracaklar. Bavulu burada bulamayınca nereye gittiğini bilemezler.

— Bilirler. Yataklı vagon biletini kullanamadı. Onu yaktın mı?

— Evet!

— Öyleyse bavul makbuzun da yok. Makbuzu gönderip bavulları Berlin'e veya başka bir yere yollatalım.

— Aynı şey. Yakmak daha iyi. Eğer dikkat ederlerse bu yolla

daha şüphe uyandırırız. Şimdilik o sadece kayboldu. Paris'te olabilir. Araştıracaklar. Eğer kismetleri varsa son defa nerede görüldüğünü bulacaklar. Osiris'te.

— Oraya girdin mi?

— Evet. Bir dakika. Onu orada gördüm, o beni görmedi. Onu sonra dışarıda bekledim. Bizi orada kimse görmedi.

— O sırada Osiris'te kim vardı diye sorabilirler. Rolande orada olduğunu hatırlıyacak.

— Ben oraya sık sık giderim. Bunun önemi yok.

— Seni sorguya çekmeseler daha iyi olur. Evrakı olmayan bir mülteci. Rolande nerede oturduğunu biliyor mu?

— Hayır. Fakat Veber'in adresini bilir. Resmî doktor o. Rolande bir kaç güne kadar işinden çıkıyor.

— Onun nerede olduğunu bulurlar.

Morosow bardağını doldurdu:

— «Ravic, bir kaç hafta ortadan kaybolsan iyi olur zannedirim. »

— Ravic ona baktı:

— «Boris, söylemesi kolay. Fakat nereye gideyim? »

— Kalabalık bir yere. Cannes veya Deauville. Bu sıralarda oralarda dönen işler çok. Kalabalık arasında kolaylıkla kaybolursun. Veya Antibes’de. Orasını bilirsin ve kimsenin evrak falan sorduğu yok. Veber ve Rolande’a polisin seni devamlı arayıp aramadığını sorarsın.

Ravic başını salladı:

— «En iyisi, hiç bir şey olmamış gibi, olduğum yerde kalmak. »

— Hayır. Bu iş için olmaz.

Ravic Morosow’a baktı:

— «Kaçamam, burada kalacağım. Bu olayın bir parçası. Anlamıyor musun?

Morosow cevap vermedi. Sonra:

— «Evvelâ bavulun makbuzunu yak» dedi.

Ravic kâğıdı cebinden çıkararak alevledi. Ve onu sigara tablasında yaktı. Morosow bakır tablayı aldı, külleri pencereden döktü:

— «Demek bu da bitti. Başka şeyi kalmadı ya üzerinde? »

— Para!.

— Bakalım.

Baktı. Üzerinde hiç bir işaret yoktu:

— «Kolaylıkla ondan kurtulabilirsin. Ne yapacaksın? »

— Mülteciler komitesine gönderirim. İsimsiz..

— Yarın değiştir ve iki hafta sonra gönder.

— Peki.

Ravic parayı cebine koydu, katlarken baktı. Yemek yiyordu. Bakışlarını ellerinden kaçırmaya çalıştı. O sabah ne garip şeyler

düşünmüştü. Taze siyah ekmekten bir parça daha aldı.

Morosow:

— «Nerede yiyeceğiz? » diye sordu.

— Nerede olursa.

Morosow ona baktı. Ravic gülümsedi. Bu; ilk gülüşüydü:

— «Boris, dedi. Bana sinir buhranı geçinmemi bekleyen bir hastabakıcı gibi bakma. Öyle bir canavar ortadan kaldırdım ki, bunun daha bin mislini hak ediyordu. Benim için hiç önemi olmayan binlerce insan öldürdüm. Onun için mükâfatlandırıldım. Onları doğrulukla öldürmedim. Üzerlerine sinsi sinsi yürüdüm ve en beklemedikleri bir anda gözetledim. Buna harp diyorlar, şerefli bir şey... Bir kaç dakika için bana zıt gelen bir şey, yüzüne karşı Haake diyemememdi. Bu da sersemce bir arzu idi. Onun işi tamam. Artık kimseye eziyet vermiyecek. Vakadan sonra uyudum. Şimdi sanki onu gazetelerde okumuşum gibi kendimi ondan uzak hissediyorum ..

Morosow ceketini ilikledi:

— «Peki. Gidelim. İçmek istiyorum. » Ravic başını kaldırdı:

— «Sen mi? »

Morosow:

— «Evet, ben» dedi, Bir saniye durakladı: «Evet ben. Bugün ilk defa olarak kendimi yaşlı hissediyorum. »

***

Rolande için vedâ ziyafeti saat tam altıda başladı. Bir saat devam etti. Saat yedide yine iş başladı. Yandaki odada masa kurulmuştu. Bütün orospular süslenmişlerdi. Ekserisi siyah ipekli elbiseler giymişlerdi. Onları daima ince şeyler içinde veya çıplak görmeğe alışan Ravic bazılarını tanımakta güçlük çekiyordu. Yalnız mecburî bir ihtiyaç için on, on beş tanesi büyük odada idiler. Yedide elbiselerini değiştirecekler ve o zaman iş kılığı ile hiç biri içeri girmeyecekti. Bu kuralı Madam koymamıştı, kızlar kendileri böyle istemişlerdi. Ravic başka bir şey beklemiyordu. Orospular arasındaki etiketi bilirdi. Yüksek sosyeteden daha sıkı olurdu. Kızlar para toplamışlar ve Rolande'a lokantası için altı hasır sandalye almışlardı. Madam bir hesap makinesi, Ravic de hasır sandalyelere uygun iki mermer masa almıştı. Dışarıdan gelen sadece kendisiydi. Ve tek erkekti.

Yemek altıyı beş geçe başladı. Başta Madam vardı. Rolande

sağında Ravic solunda oturmuştu. Sonra Kâhya kadın Sonra da kâhya kadının yardımcısı, sonra da kızlar geliyordu.

Çerez mükemmeldi. Strasburg kaz ciğeri, Pâté Maison, eski sherry. Ravic'e bir şişe votka verdiler. Sherry'den nefret ederdi. Bunu en iyi cins bir Vichysoise tâkip etti. Sonra tourbot ve 1933'den kalma Meursault. Tourbot, Maksim'de verilenin ayniydi. Şarap hafif ve tazeydi. Sonra yeşil kuşkonmaz geldi, arkadan kızarmış tavuk, gevrek ve yumuşak. Sarımsaklı gayet iyi hazırlanmış salata ve bir çok château St. Emilion. Masanın baş tarafında bir şişe 1921 Romanee Conti içiyorlardı. Madam: — Kızlar pek anlamazlar., dedi.

Ravic anlıyordu. İkinci bir şişe ikram ettiler. Onun yerine şampanya ve Mouse chocolat'yı geçirdi. Madamla beraber yağsız taze ekmek ve şarapla yapılmış bir Brie yedi.

Masada konuşma genç kızlar yatılı mektebine aitti. Hasır sandalyeler süslenmişti. Hesap makinesi parıldıyordu, mermer masa parlıyordu. Odada melânkolik bir hava vardı. Madam siyahlar giymiş, pırlantalar takmıştı. Çok değil, bir iğne ve bir yüzük. Mavimtırak güzel taşlar. Kontes olmasına rağmen tacı yoktu. Gustosu vardı. Pırlantaları severdi.. Yakut ve — tehlikeli olduklarını söylüyordu. Pırlantalar emniyetli idi. Rolande ve Ravic'le gevezelik ediyordu. Okumuştur. Konuşması eğlenceli ve hafif nükteliydi. Montaigne, Chateaubriand ve Voltaire'den parçalar söylüyordu. Beyaz, parlak, mavimsi saçları alaycı yüzü üzerinde parlıyordu.

Kızlar saat yedide, kahveden sonra, söz dinleyen yatılı okul talebeleri gibi kalktılar, Madama nezaketle teşekkür ettiler ve Rolande'dan müsaade istediler. Madam biraz daha kaldı. Armagnac getirdiler. Ravic bu kadar iyisini hiç içmemişti. Vazife için dışarıda kalan diğer grup içeriye girdi. Yıkanmışlar, her zamankinden daha az boyanmışlar ve gece elbiseleri giymişlerdi. Madam; kızlar oturup turbot yemeğe başlayınca kadar bekledi. Her birine bir kaç kelime söyledi ve bir saatlerini feda ettikleri için teşekkür etti. Sonra nezâketle: «Allaha ısmarladık. Gitmeden evvel seni görürüm, Rolande. » dedi.

— Tabu, Madam.

Sonra Ravic'e sordu:

Her tarafı yüksek

— «Armagnac! burada bırakayım mı? » Ravic teşekkür etti. Madam şişeyi bıraktı, sınıftan bir kadın olduğunu gösteriyordu.

Ravic şişeyi aldı, Rolande'ın yanına oturdu:

— «Ne zaman gidiyorsun? » diye sordu.

— Yarın öğleden sonra dördü yedi geçe.

— İstasyona geleceğim.

— Hayır, Ravic. Olmaz. Bu gece nişanlığım gelecek, beraber gideceğiz. Neden gelemeyeceğini anlıyor musun?

— Tabii

— Yarın sabah bir kaç şey daha alıp hepsini bizden evvel göndermek istiyoruz. Bu gece Belfort oteline gideceğiz. Münasip ve temiz.

— O da orada mı kalıyor?

— Tabii hayır, daha evlenmedik ki.

— Hımm.

Bütün bunların gösteriş olmadığını biliyordu. Rolande meslek hayatına atılmış bir burjuva idi. Bir yatılı mektepte veya kerhanede oluşunun ehemmiyeti yoktu. Meslek hayatını tamamlamıştı. Artık kendi burjuva hayatına dönüyordu. Beraberinde öteki dünyadan bir gölge bile götürmiyerek... Bir çok orospular böyleydi. Bazıları fevkalâde ev hanımı oluyorlardı. Orospuluk ciddî bir meslekti. Kusur değildi. O bunları şerefsizlikten kurtarıyordu.

Rolande Ravic'e bakarak güldü. Armagnac şişesini aldı ve bardağını doldurdu. Sonra cebinden bir parça kâğıt çıkararak:

— «Bir gün Paris'ten uzaklaşmak isterseniz işte adresimiz, dedi. İstedığınız zaman gelebilirsiniz. »

Ravic adrese baktı:

— «Üzerinde iki isim var. »

— Biri ilk bir kaç hafta için benim yerim. Sonra nişanlımınki.

Ravic kâğıt parçasını cebine koydu:

— «Teşekkür ederim Rolande. Şimdilik Paris'te kalacağım. — Eğer birdenbire gelirim nişanlımın şaşırır. »

— İstasyona gelmeni istemedim, diye mi?

— O başka. Bu bir gün Paris'ten çabuk uzaklaşmak icap ettiği zaman için.

— Neden?

Rolande:

— «Ravic, dedi. Sen bir mültecinin. Mülteciler bazan zorluklarla karşılaşılırlar. O vaziyette polis ilgileneceği bir yeri bilmek iyidir. »

— Benim mülteci olduğumu nereden biliyorsun?

— Biliyorum. Kimseye söylemedim. Kimsenin vazifesi değil. Adresi sakla. Bir gün ihtiyaç duyarsan gel. Bizim olduğumuz yerde kimse sana bir şey sormaz.

— Peki. Teşekkür ederim, Rolande.

— İki gün evvel bir polis geldi, bir Almanı sordu. Buraya gelip gelmediğini anlamak istiyordu.

Ravic dikkatle: «Sahi mi?» dedi.

— Evet. Siz burada iken gelmişti. Belki de hatırlarsın. Kuvvetli, kel kafalı bir adam. Orada Yvonne ve Claire'le oturuyordu. Polis buraya gelip gelmediğini ve başka kimin geldiğini sordu.

Ravic: —

— «Hatırlayamıyorum.» dedi.

— Dikkat etmediğinizi biliyorum. O gece bir dakika uğradığınızı söylemedim tabî.

Ravic başını salladı.

Rolande:

— «Böyle daha iyidir, dedi. Bu suretle masum insanlardan pasaport istemek fırsatı verilmemiş olur.

— Tabî. Ne istediğini söylemedi mi?

Rolande omuzlarını silkti:

— «Hayır. Buraya kimse gelmedi, dedim. Bu; evimizin eski bir kuralı. Hiç bir şey bilmeyiz. Daha iyi. Hem de pek ilgi göstermiyordu.

— Öyle mi?...

Rolande gülümsedi:

— «Ravic, bir çok Fransız vardır ki bir Alman turistinin başına ne gelirse gelsin, vız gelir. Kendi işimizin içinden çıkamıyoruz.»

Kalktı:

— «Gitmeliyim. Allaha ısmarladık Ravic!». »

— Güle güle Rolande! Sen gidince burası evvelki gibi olmayacak.

Rolande gülümsedi:

— «Belki bir müddet için. Fakat çok geçmeden... » Kızlara Allaha ısmarladık demeğe giderken, hesap makinesine, sandalyelere ve masalara tekrar baktı. Hepsi de işe yarar hediyelerdi. Onları şimdiden kahvesinde görebiliyordu. Hele hesap makinesini. Bu; gelir, emniyet ev ve zenginlik demektir. Rolande bir an tereddüt etti. Fakat dayanamadı. Cebinden birkaç kuruş çıkararak ışıldayan makinenin yanına koydu ve çalıştırmaya başladı. Makine ses çıkardı ve 2, 50 frank yazdı. Çekmece çıktı. Rolande mesut ve çocukça bir

gülüşle kendi parasını içine koydu. Kızlar merakla toplanarak hesap makinesinin etrafını sardılar. Rolande bir defa daha yazdı: 1, 75 frank...

«At» diye çağırılan Marguerite: «Sizin orada 1, 75 franga ne alınır?» diye sordu.

Rolande düşündü, sonra: «Bir Dubonnet, iki Pernod» dedi.

— Bir Amer Picon ile bir bira ne kadar?

— Yetmiş santim.

Rolande 0, 75 frank kaydetti. At:

— «Ucuz» dedi. Rolande izah etti:

— «Biz Paris'ten daha ucuza vermeğe mecburuz. »

Kızlar hasır sandayeleri, mermer masaların etrafına koyarak dikkatle oturdular. Gece elbiselerini düzelttiler ve Rolande'in müstakbel kahvesinde misafir imişler gibi davrandılar.

Daisy:

— «Üç çay ve İngiliz bisküvisi istiyoruz, Madam Rolande. » dedi. Da; nahif bir sarışındı, bilhassa evli erkeklerin göz bebeği idi.

7, 80 frank. Rolande hesap makinesini işlet yordu:

— «Çok üzülüyorum, fakat İngiliz bisküvileri pahalıdır. »

Yandaki masada Marguerite — yâni At — biraz düşündükten sonra başını kaldırarak zaferle:

— «İki şişe Pommery» dedi. Rolande'ı severdi, sevgisini göstermek istiyordu.

— İyi Pommery doksan frank.

At ağır ağır: «Dört tane konyak, dedi, Bugün benim doğum günüm. »

Hesap makinesi çıtırtı ile 4, 40 frank yazdı.

— Ve dört kahve...

— 3, 60 frank.

At keyifle Rolande'a bakıyordu. Aklına başka bir şey gelmiyordu. Kızlar makinenin etrafını sardılar:

— «Hepsi ne kadar, Madam Rolande?. »

Rolande matbu kâğıdı gösterdi ve toplamağa başladı: «105, 80 frank. »

— Kârı ne kadar?.

— Otuz frank kadar. O da şampanyadan, ondan çok kazanılır.

At: «İyi, dedi. İyi. Her zaman böyle olmalı. »

Rolande, Ravic'e geldi. Gözleri parlıyordu. İnsan ancak aşk veya işle dolu olduğu zaman böyledir.

— Allaha ısmarladık, Ravic. Söylediklerimi unutma.

— Hayır. Güle güle Rolande.

Rolande gitti. Kafası iyi işler vaziyette, kuvvetli, dik... Onun için gelecek basit ve hayat iyiydi.

***

Morosow'la beraber Fouquet'de oturuyorlardı. Akşamın dokuzuydu. Teras kalabalıktı. Âbide'nin epeyce ilerisinde iki

sokak lâmbası beyaz ve çok donuk bir ışıkla yanıyordu.

Morosow:

«Fareler Paris'ten gidiyorlar» dedi. «İntenational'de üç oda boşalıyor. Böyle bir şey 1933'ten beri olmamıştı. »

— Yerlerine başka mülteci gelir.

— Ne çeşit? Rus, İtalyan, Leh, İspanyol, Alman muhacirleri geldiler.

Ravic:

— «Fransız» dedi. «Geçen harpte olduğu gibi huduttan kaçanlar. »

Morosow bardağını kaldırdı ve boş olduğunu görünce garsonu çağırdı:

— «Bir şişe pouilly daha. » Sonra Ravic'e sordu: «Sen? »

— Fare gibi mi?

— Evet.

— Bugünlerde farelere de pasaport ve vize lâzım.

Morosow memnuniyetsizlikle ona baktı:

— «Şimdiye kadar pasaportun var mıydı? Buna rağmen Prag'a, Viyana'ya, Zürih'e, İspanya'ya ve Paris'e gittin. Şimdi artık buradan uzaklaşman gerek.

Ravic:

— «Nereye? » dedi. Garsonun getirdiği şişeyi aldı. Bardak soğuk ve buzluymuştu. Hafif şarabı doldurdu: «İtalya mı? Gestapo beni H hudutta yakalar! — İspanyaya mı? Orada da Falanjistler bekliyor. » — İsviçre'ye.

— İsviçre çok küçük. Oraya üç defa gittim. Her seferinde polis bir hafta sonra beni yakaladı ve Fransa'ya gönderdi.

— İngiltere'ye. Belçika'dan.

|— Kabil değil. Limanda yakalar ve yine Belçika'ya gönderirler.

Belçika mülteciler memleketi değil.

— Amerika'ya gidemezsin. Meksika nasıl?

— Çok kalabalık. Hem de bazı evraka ihtiyaç var.

— Hiç bir kâğıdın yok mu!

— Memlekete izinsiz girdiğim için yattığım hapisanelerden aldığım bazı kâğıtlarım vardı. Fakat pek işe yaramaz. Hem de onları hemen yırtardım.

Morosow sustu. Ravic:

— «Artık kaçma sona erdi, Boris. Nasıl olsa bir zaman sonu gelecekti. »

— Harp koparsa ne olacağını biliyorsun, değil mi?

— Şüphesiz. Bir Fransız toplama kampı. Pek iyi olmayacaktır, çünkü evvelden hiç bir hazırlık yapılmadı.

— Sonra?.

— Ravic omuzlarını silkti:

— «İnsan pek uzağı düşünmemeli. »

— Peki. Fakat eğer sen kampta iken burada her şey param parça olursa halin ne olur biliyor musun? Almanlar seni yakalar.

— Beni ve daha bir çoklarımı. Belki de zamanında gitmemize izin verirler. Kim bilir?.

— Peki, sonra?

Ravic cebinden bir sigara çıkardı:

— «Bugün bunu tartışmayalım, Boris. Fransa'dan dışarıya çıkamam. Her yer tehlikeli. Hem de

artık hareket etmek istemiyorum»

— Artık hareket etmek istemiyor musun?

— Hayır, bunu iyice düşündüm. Sana anlatamam anlatılamaz. Artık yerimden oynamak istemiyorum.

Morosow sesini çıkarmadı. Kalabalığa baktı:

— «İşte Joan! » dedi.

Epeyce ötede, George V caddesine bakan masada, bir adamla oturuyordu.

— Onu tanıyor musun?

Ravic onlara baktı:

— «Hayır! »

— Oldukça çabuk değiştiriyor.

Ravic kayıtsız cevap verdi:

— «Sanki bu şey kaçırmaktan korkuyormuş gibi hayatın arkasından koşuyor. —»

— Buna başka bir isim verilebilir.

— Olabilir, fakat yine aynidir. Huzursuzluk. Son yirmi beş senenin hastalığı. Artık biriktirdiği bir kaç kuruşla ihtiyarlayacağına inanan kimse yok! Herkes ateşin kokusunu alıyor ve yakalayabileceğini yakalıyor. Sen değil tabî. Sen basit zevklerin filozofusun.

Morosow cevap vermedi. Ravic:

— «Şapka hakkında hiç bir fikri yok» dedi. «Bak giydiği şeye! Ekseriya gustosu azdır. Bu onun kuvveti. Kültür zayıflıyor. |Sonunda yine hayatın çıplak kuvvetine döner. Sen bunun en iyi bir örneğisin!

Morosow sırtıyordu:

— «Benim ufak tefek zevklerim yeter. Sen havada gez. Basit zevkli olanlar bir çok şeyleri severler; hiç bir zaman elleri boş oturmazlar. Altmışında aşk, kovalayan, ötekiler işaretli kâğıtlarla oynadıkları halde, kazanacağını ümit eden bir budaladır. İyi bir orospu insanın kafasını dinlendirir. Benim gittim evde on altı genç kadın var. Orada biraz para ile paşa gibiyim. Benim aldığım okşamalar bir çok aşk esirinin dinlediklerinden daha gerçektir. Aşk esiri dedim...

— Anlıyorum Boris.

— Öyle ise şu içkiyi bitirelim. Ve henüz âfetten uzak iken Paris'in gümüş havasını içimize çekelim.

— Peki, yapalım. Bu sene kestaneler ikinci defa olarak yine çiçek açtılar, farkına vardın mı?

Morosow başıyla evet işareti yaptı. Kocaman damların üzerinden kocaman ve kırmızı Merih yıldızının gökte parladığını gösterdi.

— «Evet. Diyorlar ki: Oradaki adam dünyamıza her zaman

kinden fazla yaklaşmış. » Güldü. «Nerede ise, yakında kılıç şeklinde

| bir beni olan bir çocuğun doğduğunu ve bir yere kan yağdığını okuyacağız. Bütün uğursuz işaretlerin tamam olması için eksik olan şey — orta çağın muamma kuyruklu yıldızdır.

— İşte kuyruklu yıldız.

Ravic gazete basınevini üzerinde hiç ara vermeden birbirini kovalıyormuş gibi duran elektrikli ve sessiz, başları arkada, ayak ta durarak kendilerine bakan kalabalığı gösterdi.

Bir süre oturdular. Bir akordeoncu köşede durdu ve La Paloma'yı çalmağa başladı. Halı satıcıları omuzlarında ipek halılarla dolaşıyorlardı. Bir çocuk masaları dolaşarak Şam fıstığı satıyordu. Her zamanki gibiydi. — Gazeteci çocuklar gelinceye kadar gazete

ler ellerinden kapışıldı ve bir kaç saniye sonra teras, açık gazete lerle, sessiz sessiz kanatlarını çarparak oburca kurbanlarının. üzerinde oturan, kocaman, beyaz ve kansız güveler altına gömülmüş gibi gözüküyordu.

Morosow:

— «Joan gidiyor. » dedi.

— Nerede?

— Orada, köşede.

Joan, Champs Elysees'de duran açık gri bir otomobile doğru yürüdü. Ravic'i görmedi. Yanındaki adam otomobilin öbür tarafına geçerek direksiyona oturdu. Şapkası yoktu; oldukça gençti. Arabalar arasından ustalıkla çıktı. Otomobil, alçak bir Delahaye modeliydi.

Ravic:

— «Çok güzel araba» dedi.

Morosow:

— Güzel lastikler, dedi. Ve hiddetle ekledi: «Ne demir adamsın, Ravic! Orta Avrupa'dan kopmuş adam. Güzel araba — Allah belâni versin!. Fahişe deseydin anlardım. »

Ravic gülümsedi:

— «Ne önemi var. Orospu veya aziz. İnsan bunu kendi yapar Sen bunu on altı kadınla anlayamazsın. Sakin orospular patronu, aşk, sermayesine karşılık bekleyen bir iş adamı değildir. Hayâl. ise tüllerini açmak için sadece bir kaç çiviye ihtiyaç gösterir. Bunlar ister altın, ister teneke, ister paslı olsun, fark etmez. Nerede yakalanırsa yakalanır. Çalılık veya gülistan üzerine ay ışığının perdesi veya inci düşerse bin bir gece masallarından bir peri hikâyesi olur.

Morosow bir yudum şarap içti:

— «Çok konuşuyorsun, dedi. Hem de hepsi yanlış. »

— Biliyorum, fakat tam karanlıkta bir ışık, Boris.

Etoile yönünden serinlik gümüş ayaklarıyla geliyordu. Ravic elini buzlu şarap bardağına koydu, eli serinledi. Kalbinin altındaki hayat da serindi. Gecenin derin nefesiyle doğdu ve onunla beraber kadere karşı derin bir kayıtsızlık geldi. Kader ve gelecek ne zaman böyle olmuştu? Hatırladı. Antibes'de Joan'ın kendisini bırakacağına farkına vardığı zaman kayıtsızlık olmuştu. Kaçmamak kararı gibi. Birbirine bağlıydılar. İntikam ve aşk görmüştü. Yeter. Bu her şey demek değildi, fakat insan daha fazlasını isteyemezdi. Her ikisini beklememişti. Haake'yi öldürmüş, fakat Paris'ten gitmemişti, gitmeyecekti de — bu da ona aitti. Talihinden faydalanmış insan kendini ona vermeliydi. Bu vazgeçme değildi. Mantiğin ortasında verilmiş sâkin bir karardı. Tereddüt sona ermiş, her şey düzene girmişti. İnsan bekliyor. Kendini topluyor ve etrafına bakınıyordu. Bu bitişten evvel varlığın kendini bağladığı esrarengiz bir güvendi. Artık hiç bir şeyin anlamı yoktu. Bütün nehirler durmuştu. Geceleyin bir göl aynasını kaldırmış ve sabah nereye akacağı gösterecekti.

Morosow saatine bakarak:

— «Gitmeliyim. » dedi.

— Peki. Ben kalacağım, Boris.

— Götterdammerung'dan evvelki son akşamların keyfini çıkarmak için mi?

— Tamam. Bunlar bir daha geri gelmez.

— O kadar fena mı?

— Hayır. Biz de bir daha gelmeyeceğiz. Dün kayboldu. Onu hiç bir göz yaşı veya sihir geri getiremez.

Morosow ayağa kalkarak:

— «Çok konuşuyorsun, dedi. Nankörlük etme. Bir asrın bitişine tanık oluyorsun. İyi bir asır değildi.

— Sen çok konuşuyorsun, Boris.

Morosow ayakta bardağını boşalttı. Bir dinamitmiş gibi dikkatle masaya koydu ve sakalını sildi. Sivil elbise giymişti. Ravic'in yanında heybetli ve ağır duruyordu.

Yavaş yavaş:

— «Niçin gitmek istemediğini anlayamıyorum zannetme. Çok iyi anlıyorum. Fatalistik kemik birleştiricisi. »

***

Ravic otele erken dönmüştü. Holde duran küçücük, kaybolmuş bir yüz gördü. İçeri girince heyecanla ayağa kalkmıştı: Elleriyle garip hareketler yapıyordu. Gördü ki pantolonunun bir bacağı boştu. Altından pis, yonga halinde tahta bir kütük gözükiyordu.

— Doktor, doktor!

Ravic daha dikkatle baktı. Holün hafif ışığında sırttan genç bir yüz görüyordu. Hayretle:

— «Jeannot! » dedi. «Tabî Jeannot'sun. »

— Evet, aynı. Akşamdan beri burada sizi bekliyorum. Adresinizi bugün öğleden sonra bulabildim. Baş hemşireden bir kaç defa istedim. Fakat her seferinde Paris'te olmadığınızı söylüyordu.

— Bir süre burada yoktum.

— Nihayet bugün burada oturduğunuzu söyledi, hemen geldim.

Jeannot memnundu. Ravic:

— «Yoksa bacağında bir şey mi var? » diye sordu.

— Bir şey yok!

Jeannot sanki sadık bir köpeğin sırtını okşuyormuş gibi tahta bacağını okşuyordu:

— «Hiç bir şey yok, Her şey mükemmel. »

Ravic tahta bacağa baktı:

— «İstedini almışsın. Sigorta kumpanyası ile nasıl anlaştın? »

— Zor olmadı. Bu takma bacağa izin verdiler. Dükkândan yüzde on beş iskonto yaptırarak parayı aldım. Her şey iyi gitti.

— Sütannen ne oldu?.

— Onun için geldim. Dükkânı açtık. Küçük, fakat iş yapıyoruz. Annem satışı idare ediyor, ben de almayı ve defterleri. İyi yerlerimiz var, köyden alıyoruz.

Jeannot, topallayarak eskimiş kanepeye gitti ve kahverengi sargı kâğıdı içinde yağlı bir paket getirdi:

— «Buyurunuz, doktor. Bu sizin için. Size getirdim. Özel bir şey değil, bizim dükkândan — Ekmek, yağ, peynir, yumurta. Canınız dışarı çıkmak istemediği zaman iyi bir yemek olur, değil mi? »

Merakla Ravic'in gözlerine bakıyordu. Ravic:

— «Bu her zaman iyi bir yiyecektir. » dedi.

Jeannot memnuniyetle başını salladı:

— «Umarım peyniri seversiniz. Brie ve biraz da Pont l'Eveque.

— En sevdiğim peynir.

— Mükemmel. Jeannot öfkeli bir halde memnuniyetle bacağına okşadı: «Pont l'Eveque annemin fikri. Ben Brie'yi tercih edeceğinizi zannediyordum. Brie daha çok erkek peyniri.

•— İkisi de birinci sınıf peynir. Daha iyi bir şey seçemezdim.

Ravic paketi aldı: «Teşekkür ederim, Jeannot. Hastaların doktorlarını hatırlamaları pek olağan değildir. Bize yalnız pazarlık etmek için gelirler. »

Jeannot zekâ ile başını sallayarak:

— «Zenginler eh... Bizler değil! Biz her şeyimizi size borçluyuz, değil mi? Eğer bacak sadece dik kalsaydı belki de hiç bir tazminat alamazdık. »

Ravic ona baktı: Acaba ona hizmet etmiş olmak için mi bacağına kestim zannediyor, diye düşündü:

— «Kesmekten başka yapılacak bir şey yoktu. Jeannot. » dedi. Jeannot gözünü kırparak:

— «Tabiî, o malûm. » Kepini daha aşağıya çekti: «Artık gideyim. Annem bekler. Evden çıkmalı epeyce oldu. Birisini daha görmem gerekiyor. Roquefort için. Allaha ısmarladık doktor. İnşallah loşunuza gider. »

— Güle güle Jeannot Teşekkür ederim. Talihin açık olsun.

— Talihimiz olacak.

Küçük vücut sallandı ve topallayarak holden dışarı çıktı.

***

Ravic odasındaki eşyaları açtı. Senelerden beri kullanmadığı bir ispirto ocağını aradı ve buldu. Bir yerde de katı alkol ve küçük bir tava buldu. Yakacağı altına koyarak yaktı. Küçük mavi bir alev çıktı. Tavaya biraz yağ koydu, içine iki yumurta kırdı ve karıştırdı. Sonra taze, gevrek ekmeği kesti, masanın üzerine koydu. Brie'yi açtı, bir şişe de Vouvray çıkardı, yemeğe başladı. Uzun zamandan beri böyle bir şey yapmamıştı. Ertesi günü biraz daha katı | alkol almağa karar verdi. Ocağı kampa kolaylıkla götürebilirdi.

Ravic yavaş yavaş yiyordu. Pont l'Eveque'den de aldı. Jeannot' nun hakkı vardı; iyi bir yemekti.

***

Filoloji ve felsefe doktoru Seidenbaum, Ravic ve Morosow'a — «Mısır'dan hicret, dedi. Fakat Musa'sız. » İnce ve sarı, Internationale'in kapısında duruyordu. Dışarıda Stern ve Wagner ailesiyle

bekâr Stolz eşyalarını yüklüyorlardı. Beraber bir araba tutmuşlardı.

Parlak ağustos gününde bir kaç parça eşya sokakta duruyordu. Aubusson örtülü yaldızlı bir kanepa, ona uygun bir kaç yaldızlı sandalye ve yeni bir Aubusson halısı... Bunlar Stern ailesine aitti. Bir de maun ağacından kocaman bir masa vardı. Solgun yüzlü,

kadife gözlü Selma Stern, bir tavuğun yavrularına baktığı gibi; eşyalara bakıyordu:

— Üstüne dikkat edin çiziklemeyin.

Masanın üzeri mihlanmış ve cilâlanmıştı. Ev kadınlarının hayatlarını verdikleri kutsal eşyalardan biriydi. Selma Stern masanın etrafında dönüyordu. İki hamal tam bir kayıtsızlıkla dışarı çıkartıp yere koydular.

Üzerinde güneş parlıyordu. Selma Stern eğildi ve bir bez parçasıyla sildi. Köşeleri sihirli sınırlı parlattı. Masanın üstü renksiz yüzünü siyah bir ayna gibi aksettiriyordu. — Sanki zamanın aynasından bin senelik ecdadı; soru solmuşçasına ona bakıyordu.

Hamallar maun ağacından bir büfe çıkardılar. O da mihlanmış ve cilâlanmıştı. Adamlardan biri, çabuk döndüğünden; büfenin bir köşesi Internationale'in kapısına çarptı.

Selma Stern bağırmadı. Sadece taş kesilmiş gibi duruyordu. Bezi tuttuğu el havada, ağzı yarı açık, sanki paçavrayı ağzına sokarken taş kesilmişti.

Kocası; kısa boylu, gözlüklü ve alt dudağı sarkık Josef Stern ona yaklaştı:

«Selmale» boşluğa bakıyordu. Büfe. —

Kadın onu görmedi.

— Selmale; vizemizi aldık.

— Annemin büfesi, ailemden.

— Selmale, sadece bir sıyrıılma. Mesele vizemizi almış olmamızdadır.

— Kalacak artık; çıkmaz.

Hamal:

— «Madam! » dedi. Onları anlamıyor, fakat neden hallettiklerini tahmin ediyordu. «Eşyalarınızı kendiniz sarın. Kapı çok dar, ben yapamadım. »

Öteki adam: «Sales boches» dedi. Josef Stern canlandı: «Biz boches değiliz, dedi. Biz mülteciyiz. »

Adam cevap olarak: «Sales réfugies» dedi.

Stern:

— «Bak Selmale. Şimdi ne yapacağız? Masayı da amma mesele yaptın. Ondan ayrılmadığın için Goblenz'de dört ay fazla kalmıştık. On sekiz bin frank fazla mülteci vergisi verdik. Şimdi burada sokakta duruyoruz, vapur beklemeli. »

Başını çevirdi, üzgün bir tavırla Morosow'a baktı: «Ne yapabiliriz? » dedi. Sales boches réfugies!. Eğer Yahudi olduğumuzu söylersem şimdi de Sales Juifs, diyecekler ve her şey mahvolacak. »

Morosow:

— «Para verin. » dedi.

— Para mı? Yüzüme fırlatır.

Ravic:

— «Zannetmiyoruz. » dedi. «Bu şekilde küfreden adam daima bahşiş alır. »

— Bu benim karakterime uymaz. Hakaret etsin, üstüne de. para vereyim.

Morosow:

— «Gerçek tahkirler şahsî olanlardır. » diye anlattı. «Bu genel bir tahkirdi. Ona bahşiş vererek hakareti kendisine iade edin. »

Stern'in gözlerinde bir gülümseme parıldadı:

— «Peki, dedi. Güzel. »

Cebinden bir kaç para çıkararak adamlara verdi. İkisi de aldırışsız aldılar. Stern cüzdanı cebine koydu. Hamallar birbirlerine baktılar. Sonra Aubusson sandalyeleri arabaya yüklemeye başladılar. Prensip olarak büfeyi sonra aldılar. Arabaya yüklerken yine çarptılar ve sağ tarafım çizdiler. Selma Stern titriyordu. Fakat bir şey söylemedi. Stern görmedi bile... Vize ve diğer evrakı tekrar kontrol ediyordu.

Morosow:

— «Sokakta eşya görmek kadar üzüntülü bir şey yok. » dedi.

Şimdi de Wagner ailesinin eşyaları duruyordu. Bir kaç sandalye ve kaldırım üzerinde çekinmeden duran bir yatak, elbise ile dolu iki bavul, bavulların üzerinde çeşitli otel etiketleri — Viareggio, Grand Otel Gardone, Adlon Berlin. Sokağı aksettiren yıldız çerçeveli kendi kendine dönen bir ayna, mutfak takımı. Bu gibi eşya niçin Amerika'ya götürülüyordu? İnsanın aklı kesmiyordu.

Léonie Wagner:

— «Akrabalar. » dedi. «Bütün bunları bize Şikago'daki akrabalarımız yaptılar, bize parayı gönderdiler, vizemizi çıkarttılar. Yalnız ziyaretçi vizesi! Ondan sonra Meksika'ya gitmeliyiz, akraba, akrabalarınız... »

Utandı. Arkada kalanların gözlerini üzerinde duyduğu zaman bir ihanet etmiş gibi utandı. Bunun için çabucak uzaklaşmak istiyordu. Eşyalarını arabaya taşımağa yardım etti. Köşeyi bir dönseler, rahat bir nefes alacaktı. O zaman da yeni bir üzüntü başlıya-çaktı. Vapur kalkacak mıydı? Sahile çıkmalarına izin verilecek miydi? Yoksa onu geri mi göndereceklerdi? Senelerden beri üzüntü böyle birbirini izlemişti.

Bekâr Stolz'un kitaptan başka eşyası pek yoktu, elbise dolu bir bavulu, bir de kütüphanesi vardı. İlk baskılar, yeni kitaplar. Biçimsiz bir adamdı. Kırmızı saçlı ve sessizdi.

Arkada kalanların bir kısmı yavaş yavaş kapıda ve otelin önünde toplandılar. Çoğu susuyordu. Sadece eşyalara ve arabaya bakıyorlardı.

Léonle Wagner sinirli sinirli:

— «Auf Wiedersehen. » dedi. Eşyaların yüklenmesi bitmişti.

Üzüntülü bir gülüşle: «Allaha ismarladık, yahut elveda! » dedi.

«Bugünlerde insan ne diyeceğini bilemiyor. »

Bazılarının elini sıkmağa başladı:

— «Akraba, dedi. Oradaki akrabalar. Şüphesiz biz yalnız — aslâ. »

Hemen durdu. Doktor Ernst Seidenbaum omuzuna vuruyordu:

— «Zıyanı yok, bazı insanlar kısmetli, bazıları değil. »

Mülteci Wiesenhoff:

— «Bir çoklarımız değiliz» dedi. «Zıyanı yok. İyi yolculuklar! »

Josef Stern; Ravie, Morosow ve diğerlerine veda etti. Gülümseyerek:

— «Kim bilir bizi neler bekliyor? Belki, keşke İnternational’de olsaydık diyeceğiz. »

Selma Stern arabaya binmişti. Bekâr Stolz veda etmedi. O Amerika’ya gitmiyordu. Pasaportu Portekiz içindi. Bunun için ve-dâ sahnesini lüzumsuz buluyordu. Araba uzaklaşırken sadece elini salladı.

Morosow, Ravic’e:

— Haydi hole gidelim, dedi. Buna bir Calvados ister.

Oturur oturmaz ötekiler de geldiler. Rüzgâr altında sonbahar yaprakları gibi sürükleniyorlardı. Solgun benizli, ince sakallı iki haham, Wiesenhof, Ruth Goldberg, satranççı Finkenstein, fatalist Seidenbaum, bir kaç çift, beş altı çocuk, gitmemiş olan İmpressionistlerin sahibi bir kaç yarı büyümüş genç ve bir çok yaşlılar...

Yemek için henüz erkendi. Fakat hepsi de yapayalnız odalarına gitmek için isteksizdiler. Birbirlerine asılıyorlardı. Sessizdiler. İçlerine çekilmişlerdi. Hepsi o kadar çok felâket görmüşlerdi ki artık hiç bir şeyin onlar için önemi yoktu.

Seidenbaum: «Aristokrasi gitti. » dedi. «Şimdi ölüme veya hayat hapsine mahkûm olanlar burada toplanıyorlar. Seçilmiş insanlar. Jehovah’nın gözdeleleri. Bilhassa pogromlar için! Çok yaşasın hayat!.

Finkestein cevap verdi:

— «İspanya var. » Satranç tahtası ve Matin’deki satranç meselesi önünde duruyordu. «İspanya. Tabii. Vardıkları zaman Faşistler, Yahudileri öpecekler »

Alsas’lı garson Calvados’u getirdi. Seidenbaum burun gözlüğünü taktı: «Bir çoklarımız için buna da imkân yok. » dedi. Büsbütün sarhoş olmak, sefaletten bir gece uzaklaşmak bile yok. Ahasuerus’un evlâtları! O ihtiyar gezici bile bugünlerde umutsuzluğa düşerdi. — Kâğıtsız pek bir şey yapamazdı. »

Morosow:

— «Bizimle bir içki için. » dedi. Calvados iyi. Bereket mal sahibi henüz bilmiyor.. Yoksa fiyatı arttırdı. »

Seidenbaum:

— «İçki kullanmam. » diye başını salladı. Ravic traşsız bir adama bakıyordu. Adam ikide bir cebinden bir ayna çıkarıyor, bakıyor, sonra pasaportuna bakıyor, biraz sonra aynı şeyi yine tekrarlıyordu. Ravic Seidenbaum’a sordu:

— «Bu kim? Burada ilk defa görüyorum. »

Seidenbaum dudaklarını içine çekerek:

— «O yeni Aaron Goldberg. » dedi.

— Nasıl olur? Kadın o kadar çabuk mu evlendi?

— Hayır. Ölü Goldberg’in pasaportunu sattı. İki bin frank. İhtiyar Goldberg’in gri sakalı vardı. Onun için bu dasakal bırakıyor. Pasaporttaki resimden dolayı... Bakın nasıl çekiyor. Sakalı onunki

kadar oluncaya dek pasaportu kullanmağa cesaret edemiyor. Zamana uymayan bir ırk.

Ravic sinirli sinirli sakalını çeken ve pasaporttaki ile karşılaştıran adamı inceliyordu:

— «Sakalının yandığını söyleyebilir. »

— İyi bir fikir. Ona söyleyeyim.

Seidenbaum gözlüğünü çıkararak sallamağa başladı:

— «Fena bir iş. » gülümsedi: «İki hafta evvel basit bir işti. Şimdi Wiesenhoff kıskanmağa başladı.

Ve Ruth Goldberg şaşkın. Kâğıtların şeytanî tesiri. Kâğıtlara göre kocası. »

Ayağa kalktı ve yeni Aaron Goldberg'in yanına gitti:

— «Kâğıtların şeytanî tesirleri hoşuma gider. »

Morosow Ravic'e dönerek:

— «Bu gece ne yapıyorsun? »

— Bu akşam Kate Hegstroem. Normandi ile hareket ediyor. Cherbourg'a götüreceğim. Otomobil kendisinin. Sorra getirip garaja teslim edeceğim. Mal sahibine sattı.

— Tabiî. Ne yaptığının önemi yok. Vapurda iyi bir doktor var. New york'ta — omuzunu silkti ve bardağını boşalttı. Bodrumda hava boğucu ve pisti. Hiç pencere yoktu. Tozlu, yapma palmiyenin altında ihtiyar bir çift oturuyordu. Etraflarını duvar gibi saran keder içine tamamıyla gömülmüşlerdi. İki de hareketsizdiler. El ele, bir daha kalkmayacak gibi bir halleri vardı.

Ravic'e birdenbire öyle geldi ki: Dünyanın bütün sefaleti bu yarı karanlık bodrumda kilitlenmişti. Elektrik ampulleri sarıydı, duvarın üzerinde solmuş gibi her şeyi olduğundan daha umutsuz gösteriyorlardı. Sessizlik, fısıldama, yüzlerce defa elden geçmiş kâğıtlar, onları tekrar sayma, sessiz beklemek, umutsuz sonunu beklemek... Küçük sinirli cesaret hareketleri, hayatta bin defa kuvvetten düşmüş, şimdi bir köşeye atılmış, korkuyor. Daha ileri gidemediği; için — birdenbire bunu hissetti, kokusunu alıyordu, korkunun kokusunu alıyordu. Sessiz korku, kokladı, bunu daha evvel nerede kokladığını biliyordu. İnsanları sokaklardan, yataklardan tecrit kampına sürükler ve onları önünde ayakta bırakır ve bekletirlerken.

Yandaki masada iki kişi oturuyordu. Saçlarını ortadan ayırmış bir kadınla bir erkek. Önlerinde sekiz yaşında bir erkek çocuk duruyordu. Masaları dinlemiş, şimdi onlara gelmişti. Kadına sordu:

— «Biz niçin Yahudiyiz? »

Kadın cevap vermedi. Ravic, Morosow'a baktı:

— «Hastaneye gitmeliyim. » dedi.

— Ben de gitmeliyim.

Merdivenleri çıktılar. Morosow:

— Fazlası sahiden fazla, dedi. Bunu eski bir Yahudi düşmanı olan ben söylüyorum.

Otelle karşılaştırılacak olursa hastane neşeli bir yerdi. Burada da ıstırap, hastalık ve sefalet vardı. Fakat hiç değilse burada bir mantık ve anlam vardı. İnsan niçin böyle olduğunu, ne yapmak gerektiğini biliyordu. Bunlar belirli olaylardı. İnsan onları görebiliyor ve çaresini arıyordu.

Veber muayene odasında oturmuş gazete okuyordu. Ravic omuzunun üzerinden ona baktı:

— «Vaziyet çok iyi değil mi? »

Veber gazeteyi yere fırlattı:

— «Bozuk kütle. Politikacılarımızın yüzde ellisi aşılmalı, » dedi. Ravic:

— «Doksan» dedi. «Durant'ın hastanesindeki kadın hakkında yeni bir şey duydu mu? »

— İyi.

Veber sınırlı bir hareketle bir püro aldı:

— «Senin için kolay, Ravic. Fakat ben Fransızım. »

— Ben hiç bir şey değilim. Fakat isterdim ki Almanya da Fransa kadar bozuk olsun.

Veber gözlerini kaldırdı:

— «Saçmalıyorum, affedersin. »

Pürosunu yakmağı unuttu:

— «Harp olamaz Ravic, sadece olamaz! Havlıyor, tehdit ediyor, son dakikada bir şey olur, elbette.

» Bir süre sustu. Kendine güveni kalmamıştı. Hemen: «Maginot hattımız var. » dedi.

Ravic inanmıyarak cevap verdi:

— «Tabii. » Bunu binlerce defa duymuştu. Fransızlarla münakaşa ekseriya bununla sona eriyordu.

Veber alnını sildi.

— «Durant servetini Amerika'ya göndermiş. Kâtibi söyledi. »

— Tipik.

Veber yorgun gözlerle Ravic'e baktı:

«Yalnız o kadar değil. Kayınbiraderim Fransız tahvillerini Arnerikan tahvilleriyle değiştirdi.

Gaston Nere'de bütün parasını dolar halinde kasaya koydu. Durant bir kaç çuval altını bahçesine gömmüş. » Kalktı: Bu meseleyi konuşmam. Reddediyorum, imkânı yok! Fransa'ya ihanet edilmesine, satılmasına imkân yok, tehlike baş gösterince hepsi birleşecekler, hepsi!

Ravic gülmeden:

«Hepsi» dedi. «İşçiler ve şimdi Almanya ile iş yapan politikacılar. »

Veber kendini kontrol etti: «Ravic, başka bir şeyden konuşalım.

— Peki. Kate Hegstroem'i, Scherbourg'a götürüyorum. Gece yarısı dönerim.

Veber güçlkle nefes alıyordu:

«Kendin için ne yapmayı düşünüyorsun, Ravic? »

— Hiç bir şey! Bizi bir Fransız toplama kampına gönderirler. Alman kampından daha iyi.

— İmkânı yok! Fransa hiç bir mülteciyi kilit altına almaz.

— Bekleyip görelim. Olacak budur ve aleyhinde bir şey söylenemez.

— Ravic...

— Peki. Bekleyip görelim. İnşallah seninki doğru çıkar. Louvre boşaltılıyor. Biliyor musun? En iyi resimler Orta Fransa'ya gönderiliyorlar!,

— Yok canım! Kim söyledi?

— Öğleden sonra oradaydım. Chartres'deki kilisenin mavi camları da sarılmış. Dün oradaydım. Üzücü bir seyahat. Onları bir kere daha görmek istedim. Şimdiden kaldırılmışlardı. Yakınında bir hava meydanı var. Yeni camlar takılmış. Geçen sene Münich konferansı zamanında yaptıkları gibi.

Veber hemen bunun üzerinde durarak:

«Görüyorsun ya o zaman bir şey olmadı. Büyük heyecan, sonra barış şemsiyesiyle Chamberlain geldi.»

— Evet, barış şemsiyesi hâlâ Londra'da. Hattâ başsız zafer tanrıçası bile Louvre'da. Orada kalacak. Kımıldamıyacak kadar ağır. Gitmek gerek. Kate Hegstroem bekliyor.

***

Normandie, rıhtımda, binlerce ışığın altında parlıyordu. Sudan gelen rüzgâr serin ve tuzluydu. Kate Hegstroem kürkünü sıkıca sardı. Çok zayıftı. Yüzü hemen hemen kemikti. Ve derisi onu güçlükle kapatıyordu. Koyu göller gibi korkunç gözleri vardı.

— Keşke burada kalsaydım, dedi. Böyle birdenbire terketmek öyle güç ki...

Ravic ona bakıyordu. Koca gemi orada idi. Vapura çıkan merdiven iyice aydınlatılmıştı. İçine halk doluyor, bazıları sanki son dakikada yetişmiş gibi acele ediyorlardı. Parlayan saray orada duruyordu. Fakat ismi artık Normandie değildi, ismi: Firar, kaçma, kurtuluştı. Avrupa'nın binlerce şehrinde odalarında, pis otellerinde ve bodrumlarında binlerce insan için hayatın ulaşılmaz mucizesiydi. Ve burada, yanında ölümün kemirdiği bu insan ince, fakat sevimli bir sesle:

«Burada kakaydım» diyordu.

Bütün bunlar anlamsızdı. İnternational'deki mülteciler. Avrupa'daki binlerce Internationale'ler, bütün sıkıntı, eziyet çeken, kaçan, kapanda olanlar için bu umutlar memleketiydi. Eğer yanında duran yorgun elin içinde titreyen bilet onların elinde olsaydı hıçkıracaklar, merdiveni öpecekler ve mucizeye inanacaklardı. Esasen ölüme giden bir insanın bileti... «Keşke burada kakaydım» diyordu.

Bir grup neşeli, düşüncesiz ve gürültülü Amerikalı geldi. Zamanları çoktu: Konsoloshane onları memleketlerine dönmek zorunda bırakmıştı. Tartışıyorlardı. Sahiden çok yazıktı. Daha çok seyredilebilir eğlenceliydi. Onlara ne olabilirdi? Elçi tarafsızdı. Gerçekten yazık.

Güzel kokular, mücevherler, pırlantaların parıltısı, bir kaç saat evvel Maksim. Gülünç şekilde ucuz bir şeyler. Yirmi dokuzlu bir Corton, yirmi sekizli bir Pol Roger... Şimdi ise gemide, barda oturacak, tavla oynayacak ve viski içeceklerdi.

Konsoloshanenin önünde ümitsiz insanlar dizisi geçici korku kokusu, bulut gibi üzerlerinde, birkaç yorgun işçi, son sığınak sarayı. Başını tekrar sallayan bir asistan kâtip: «Vize yok! Vize yok, imkânsız!» Sessiz masumiyetin sessiz mahkûmiyeti. Artık bir gemiden ziyade bir tufan gemisine benziyordu. Tufanın önünden kaçıp gidecek son gemi. Öyle bir tufan ki bir defa kaçılmış, fakat bu sefer gelip yetişecekti.

— Kate, gitmek zamanı geldi.

— Öyle mi? Allaha ısmarladık, Ravic!

— Güle güle, Kate!

— Yalan söylemeğe lüzum yok, değil mi?

— Hayır.

— Peşimden çabuk gel.

— Tabiî, Kate. Yakında.

— Allaha ısmarladık Ravic. Çok teşekkürler.. Şimdi gidiyorum. Yukarı çıkıp elimi sallarım. Vapur kalkıncaya kadar burada dur ve elini salla.

— Peki, Kate.

Kate yavaş yavaş merdiveni tırmandı. Vücudu her zamankinden az sallanıyordu. Yanındakilerden daha ince, yapısı daha belli, hemen hemen etsiz, kesin bir ölümün siyah zarıflığını taşıyordu. Yüzü cesurdu. Yalnız çerçevesi, nefes ve gözler...

Son yolcular. Yüzünden ter akan bir Yahudi. Son Amerikalılar. Sonra merdiven yavaş yavaş çekiliyor. Garip bir his, aşağı inmemeğe üzere yukarı çekiliyordu. Sonra dar bir su. Sınır. Yalnız iki metre su. Fakat Amerika ile Avrupa arasındaki hudut başladı. Kurtuluşla yıkılış arasında...

Ravic Kate Hegstroem'i aradı. Onu çabuk buldu. Parmaklıkta durmuş, elini sallıyordu. Kendi de elini salladı.

Vapur hareket etmiyor gibiydi, kara çekiliyor gibi, fakat pek az, görünmeyecek kadar. Ve birdenbire parlak gemi serbest kaldı. Kara suyun üzerinde yüzüyor, kara göğe karşı, ulaşılmaz.

Ravic artık Kate Hegstroem'i tanıyamıyordu. Kimse tanınmıyordu. Arkada kalanlar birbirlerine sessiz sessiz bakıyorlar, şaşkın veya yalancı bir neşeyle, sonra acele veya tereddütle yollarına gidiyorlardı.

***

Gece otomobille tekrar Paris'e geldi. Normandie'nin çalılıklarını, meyve bahçelerini geçti.. Ay beyzî ve sisli gökte kocamandı. Vapur unutulmuştu. Yalnız tabiat kalmıştı. Saman ve olmuş elma kokusu, sessizlik ve kaçınılması imkânı olmayan şeyin derin sükûneti.

Otomobil sessiz uçuyordu. Sanki yer çekimi kanununun ona tesiri yoktu. Evleri, kiliseleri, köyleri, estaminet ve kahvelerin altın rengi yerlerini, parlayan bir nehri, bir değirmeni ve düzlüğü, çerçevesi içinde ayın incisi parlayan büyük bir kabuk gibi üzerinde yükselen semayı geçti.

İşin sonu ve tamamlanmış bir iş gibiydi. Ravic bunu bir kaç defa hissetmişti. Fakat şimdi tamam olmuştu. Çok kuvvetli ve kaçınılmazdı. Ona giriyor ve artık dayanılamıyordu. Her şey hiç bir ağırlığı olmadan yüzüyordu. Gelecek ve geçmiş birleştiler, ikisi de etiketsiz ve acısızdı. Bundan başka hiç bir şey daha önemli ve kuvvetli değildi. Ufuklar eşitti. Bir an için varlığının terazileri bile aynıydı. Kader insanın cesaretinden daha kuvvetli değildi, İnsan — eğer dayanamazsa — kendini öldürebilirdi. Bunu bilmek iyiydi. Fakat insan yaşadıkça asla tamamıyla kaybolmayacağını da bilmek iyiydi.

Ravic tehlikeyi biliyordu. Nereye gittiğini ve yarın yine karşı koyacağını da biliyordu. Fakat birdenbire bu gece kaybolmuş bir Ararattan gelmekte olan yıkıntının kan kokusuna dönerken her şey varlığını kaybediyordu. Tehlike tehlikeydi ve tehlike değildi. Kader aynı zamanda bir fedakârlık ve insan kurban verdiği mabuttu . Ve yarın bilinmeyen bir dünya idi. Her şey iyiydi. Sükûn bulmuş olan ve gelecek olanlar yeterdi. Eğer sonu idiye. Böyle olması iyiydi. Birisi sevmiş ve onu kaybetmişti. Başka birisinden nefret etmiş ve onu Öldürmüştü. İkisi de onu kurtarmışlardı. Birisi hislerini tekrar canlandırmıştı. Öbürü geçmişini kökünden çıkarıp atmıştı. Yapılmamış hiçbir şey kalmamıştı. Hiç bir arzu, hiç bir nefret ve ne de acı. Eğer bu bir başlangıç idiye. Bu o idi. İnsan hiç beklemeden başlar, bir çok şeylere hazırlanmışken, kuvvetlenmiş, fakat tamamıyla kaybolmamış denemenin basit kuvvetiyle küller temizlenmişti. İnme inmiş yerler yine canlanmıştı. Sinizm kuvvete dönmüştü. İyiydi.

***

Caen'in ötesinden atlar geldi. Gecenin altında uzun yürüyüş kolları, atlar, atlar, ay ışığının altında gölgeler, sonra insanlar, paketlerle kutularla ve bohçalarla seferberliğin başlangıcı.

İnsan ses bile duyamıyordu. Kimse şarkı söylemiyordu. Kimse konuşmuyordu. Geceleyin sessizce hareket ediyorlar, otomobillere yol açmak için yolun sağ tarafında gölgeler sütunu.

Ravic hepsini teker teker geçti. Atlar, diye düşündü. 1914 gibi, tank yok atlar.

Bir benzin istasyonunda durdu, benzin aldı. Köyün pencerelerinde hâlâ tek tük ışıklar vardı. Fakat hemen hemen sessizliğe bürünmüşlerdi. Bunların arasından sütunlardan biri hareket ediyordu. Arkasından halk bakıyor, el sallıyordu:

Benzinci: «Yarın gitmem lâzım» dedi. Kahverengi belirli hatlı bir köylü yüzü vardı. «Babam son harpte öldü. Büyük babam 1870 de ben de yarın gidiyorum. Bunu yüzlerce yıldan beri yapıyoruz. Hiç bir faydası da olmuyor. Yine gitmek zorundayız.» Gözü pompaya, yanındaki küçük eve ve yanında sessizce oturan kadına gitti: 28, 30 frank. Yine tabiat. Ay Lisieux. Evreux. Yürüyüş kolları. Atlar. Sessizlik.

Ravic küçük bir lokantanın önünde durdu. Dışarıda iki masa vardı. Sahibi yiyecek bir şey kalmadığını söyledi. Yemek, yemekti. Fransa'da omlet ve peynire yemek demezlerdi. Fakat sonunda kandı, hattâ salata bile yaptı, kahve ve şarap da getirdi.

Ravic pembe evin önünde yalnız oturuyor, yemeğini yiyordu. Tarlaların üzerinde sis vardı ve kurbağalar bağıışıyordu. Çok sessizdi. Evin üst katından bir hoparlör sesi geliyordu. Bir ses, aynı ses. Rahat verici, güven bekleyen, umutsuz ve tamamıyla coşkun. Herkes dinliyor, fakat kimse inanmıyordu.

Parayı verdi. Ev sahipleri: «Paris karartılacak» dediler.

«Şimdi radyo söyledi.»

— Sahi mi?

— Evet. Hava hücumlarına karşı tedbir. Radyo her şeyin bir tedbir olduğunu söylüyor. Harp olmaz. Anlaşmak üzeredirler. Ne dersiniz?

— Harp olacağını sanmıyorum.

Ravic başka ne diyeceğini bilmiyordu.

— Allah işitsin!. Fakat faydası ne? Almanlar Polonya'yı alacaklar. Sonra Alsace - Lorraine'i isteyecekler. Sonra müstemlekeleri. Sonra başka bir şey. Biz teslim oluncaya yahut harp edinceye kadar böyle devam edecek. Onun için şimdi harp etmek daha iyi.

Mal sahibi yavaş yavaş eve gitti. Yoldan yeni bir yürüyüş kolu geliyordu.

Ufka karşı Paris'in kızıl aksi. Karartılmış; Paris, karartılacak. Tabiî; fakat garip geliyor: Karartılmış Paris. Paris. Sanki dünyanın ışığı karartılacak.

Banliyö. Seine nehri. Küçük sokakların sesi. Zafer Âbidesine giden caddeye doğru sallanıyor, solup yükseliyor, fakat Etoile'in sisli ışığı altında yine aydınlatılmış ve arkasında pırı pırıl parlayan Champs Elysées.

Ravic caddeyi geçti. Şehrin içinden geçti ve birdenbire gördü! Karanlık üzerine çökmeğe başlamıştı. Parlak tüyler üzerinde — uyuz lekeleri gibi — orada, burada karanlıklar gözükiyordu. Elektrik işaretlerinin renk renk gösterişleri, yeşil, mavi, beyaz ve

kırmızı parçalar arasında tehdidi, büzülmüş, uzun gölgeler. Bazı sokaklar şimdiden ölmüşlerdi.

Şanki kara böcekler hücum etmiş ve bütün parlaklığı boğmuştu. George V. caddesinde hiç ışık yoktu. Montaigne caddesinde ışıklar sönmek üzere idi. Yıldızlara doğru ışık çağlayanları teşkil etmiş olan binalar; şimdi çıplak kara yüzleriyle bakıyorlardı. Victor Emanuel III. Caddesinin yarısı karartılmıştı. Öteki yarısı aydınlıktı. Eziyet içinde olan inmeli bir vücut gibi, yarı ölü, yarı diri. Hastalık her yere yayılmıştı. Ravic, Place de la Concorde'a geldiği zaman onun geniş dairesini de bu arada sönmüş buldu. Bakanlıklar da soluk ve renksizdi. Işık taçları sönmüş, beyaz köpük pencerelerinin dans eden Triton ve Nereideleri Yunus balıklarının üzerinde şekilsiz, gri kütle haline gelmişti. Çeşmeler boşa gidiyor, akan su kararmış, bir zamanlar parlak olan dikili taş; kararmış gökte ebediyetin tehdit eden kuvvetli bir parmağı gibi yükseliyordu. Her yerde mikrop gibi az mavi ışık gözüküyor, hava hücumuna karşı, donuk, ancak görünen elektrik ampulleri ve pis parlaklıkla verem gibi sessizce yatan şehrin üzerine abanmıştı.

***

Ravic otomobili verdi. Bir taksiye binerek International'e gitti. Otel sahibi kapıda, merdivenin üzerinde duruyordu. Mavi bir ampul takmaktaydı. Otel kapısındaki ışık her zaman tabelâyı aydınlatacak kadardı. Fakat şimdi az mavi parlaklık buna hiç de yetmiyordu. Tabelânın yarısı gözüküyordu. «National» kelimesi okunuyordu o da güçlkle...

Otelci: «Allaha şükür ki ki geldiniz. Biri delirdi. Yedi numarada. Onu otelden dışarı çıkarmağa bakmalı. Otelde deli alıkoyamam. »

— Belki deli değildir. Belki de bir sinir buhranıdır.

— Fark etmez. Deliler tımarhaneye gider. Onlara söyledim, razı olmuyorlar. Sıkıntı veriyorlar. Böyle devam edemez. Öteki müşteriler uyumak isterler.

Ravic:

«Geçen gün biri de Ritz'de çıldırdı, dedi. Bir prens. Bütün Amerikalılar sonra onun odasına taşınmak istediler. »

_ O mesele başka. O çılgınlıktan delirmek. Gayet şık, sefaletten delirmek değil.

Ravic ona bakıyordu:

« — Hayatı bilirsiniz, Madam. »

— Bilmek zorundayım. İyi tabiatlı bir insanım. Mültecileri otelime aldım. Hepsini de... Evet, onlardan biraz para kazandım. Fakat, bağırان deli bir kadın da artık fazla. Eğer sakinleşmezse gitmeli.

«Niçin biz Yahudiyiz? » diye soran çocuğun annesiydi. Yatağın kenarında büzülmüş oturuyordu. Elleri gözlerindeydi. Oda aydınlıktı, bütün ışıklar yanıyordu. Bundan başka masanın üzerinde de bir şamdan yanmaktaydı.

Kadın: «Hamam böcekleri» diye mırıldanıyordu: «Hamam böcekleri. Kara, kocaman, parlak hamam böcekleri. — Orada, köşede oturmuşlar, binlerce sayısız. Işıkları yakın! Işıkları yakın! Yoksa gelecekler! Işık!, Işık... Geliyorlar, geliyorlar!. »

Bağırıyordu. Köşeye büzülmüş, kollarını çaprazlamış, bacaklarını büzmüş, gözleri cam gibi ve apaçık.. Kocası ellerini tutmağa çalışıyordu.

— Fakat, anne. Köşelerde bir şey yok. Yok.

— Işık, ışık. Geliyorlar, hamam böcekleri.

— Işığımız var anne, ışık var. Bak, hattâ masanın üzerinde

mum bile var.

Cebinden bir elektrik lâmbası çıkararak iyice aydınlanmış odanın parlak köşelerine tuttu.

— Köşelerde hiç bir şey yok, Bak, bak ışığı oraya nasıl tutuyorum. Bir şey yok, hiç bir şey.

— Hamam böcekleri, hamam böcekleri. Geliyorlar. Her yer hamam böcekleriyle kapkara olmuş. Her köşeden çıkıyorlar.. Işık, ışık! Duvarlara tırmanıyorlar, tavandan aşağı düşüyorlar.

Kadının sesi hışırdıyordu. Ellerini başının üzerine kaldırdı.

Ravic adama sordu:

«— Bu ne kadar zamandan beri devam ediyor? »

— Karanlık olduğundan beri. Ben burada değildim. Yine uğraşıyordum. Haiti konsoloshanesine gitmemi söylediler. Çocuğu beraber aldım. Yine faydası olmadı. Geri döndüğümüz zaman orada, yatağın köşesinde oturmuş, bağıırıyordu.

Ravic'in iğnesi hazırды:

«— Daha evvel uyuyor muydu? »

Adam ona ümitsizlikle baktı:

«— Bilmiyorum. Her zaman sâkindi. Tımarhaneye kaldıracak paramız yok. Kâğıtlarımız da muntazam değil. Bir sussa! »

— Fakat anne, ben buradayım, herkes burada. Siegfried burada, doktor burada. Hamam böceği yok.

Kadın çocuğun sükünü keserek:

«— Hamam böcekleri dedi, her taraftan! Kokuyorlar! Nasıl kokuyorlar! »

Ravic iğneyi yaptı:

«— Hiç böyle bir şey geçirmiş miydi? »

— Hayır. Hiç bir zaman. Anlamıyorum, anlamıyorum, neden? Ravic elini kaldırdı.

— Hatırlatmayın. Bir kaç dakika sonra yorulacak ve uyuyacak. Belki rüyasında gördü, korktu. Belki yarın sabah uyanacak ve bir şey hatırlamayacak. Hatırlatmayın, hiç bir şey olmamış gibi davranın.

Kadın uyku sersemliğiyle. «Hamam böcekleri, diyordu. Kocaman, kalın.

— Bütün bu ışığa lüzum var mı?

— «Işık! » diye bağırdığı için yaktık.

Tavandaki ışığı söndürdün. Uyuyuncaya kadar ötekiler

yansın. Şimdi uyur. Dozu fazla verdim. Yarın sabah on birde tekrar gelirim.

Adam:

«— Teşekkür ederim» dedi. «Zannediyor musunuz ki.. »

— Hayır. Bugünlerde böyle şeyler çok oluyor. Bir kaç gün tedbirli olmak lâzım. Üzüntülerinizi pek belli etmeyin.

Ravic odasına çıkarken söylemesi kolay, diye düşünüyordu. Işığı yoktu. Yatağının yanında birkaç kitap duruyordu. Seneca bir İncil ve diğer kitaplar. En kalını ve yumuşağı, yolculuk edecek ve fazla olamayacak bir adam için ince kâğıtlı baskılar. Beraber götüreceklerini seçti. Sonra diğer eşyalarına baktı. Atılacak fazla bir şey yoktu. Her zaman çağırılmaya hazır olarak yaşamıştı. Eski

Battaniyesi, sabahlığı — arkadaş gibi ona yardım edeceklerdi. Alman toplama kampına gitmeden önce boş madalyasının içine koymuş olduğu zehir — onu her hangi bir anda kullanabileceği fikri — İşkenceye dayanmayı kolaylaştırıyordu. Madalyayı cebine koydu. Varsın yanımda dursun. Emniyet veriyordu. İnsan ne olacağını evvelden bilemezdi. Gestapo belki yine yakalardı. Masanın üzerinde yarım şişe Calvados duruyordu. İçti, Fransa, diye düşünüyordu. Beş rahatsız yıl. Üç ay hapisshanedede, gizli oturmak, dört defa sınır dışı edilmek ve sonra dönmek. Beş yıl iyi geçmişti.

Telefon çaldı. Ravic uyku sersemliğiyle ahizeyi eline aldı.

" Birisi: ««Ravic... » diyordu.

— Evet...

Joan konuşuyordu: «Gel» dedi. Yavaş ve yumuşak bir sesle konuşuyordu. «Hemen, şimdi Ravic... »

— Hayır.

— Gelmelisin.

— Hayır. Beni rahat bırak. Yalnız değilim, gelmiyorum.

— Bana yardım et.

— Sana yardım edemem.

— Başıma bir şey geldi. Sesi kısık çıkıyordu. «Gelmelisin.. Derhal...

Ravic sabırsızlıkla: «Joan» dedi. «Böyle oyunlara vakit yok. Bunu bana daha evvel de yaptın ve ben kandım. Fakat şimdi artık işi biliyorum. Beni bırak, başka birisini dene. » Cevap beklemeden telefonu kapadı ve yine uyumağa çalıştı. Başaramadı. Telefon yine çaldı. Açmadı. Gri ve ıssız gecede çalıyor, çalıyordu. Bir yastık alarak telefonun üzerine koydu. Telefon çalmakta devam etti, nihayet durdu.

Ravic bekliyordu. Çalmadı. Kalktı ve bir sigara aldı. Tadı hoş gelmemiştir. Söndürdü. Calvados'un geri kalan kısmı masanın üzerinde duruyordu. İçti. Canı kahve istemiştir, sıcak kahve, yağ ve taze çörekler. Bütün gece açık olan bir kahve biliyordu. Saatine baktı. İki saat uyumuş, fakat yorgunluğunu almıştır. Yine derin bir uykuya yatıp sersem uyanmanın anlamı yoktu. Banyoya girdi ve duşu açtı.

Bir ses. Yine telefon mu? Musluğu kapadı. Biri kapıyı vuruyordu. Ravic bornuzunu giydi. Ses daha fazlalaştı. Joan olamazdı. O olsaydı içeri girerdi. Kapı kilitli değildi. Gitmeden evvel bir an bekledi. Eğer polis olsaydı..

Kapıyı açtı. Dışarıda tanımadığı, fakat birisini hatırlatan bir adam duruyordu. Bir tuxedo giymiştir: «Doktor Ravic siz misiniz? »

Ravic cevap vermedi. Adama bakıyordu. «Ne istiyorsunuz? »

— Doktor Ravic siz misiniz?

— Ne istediğinizi söyleyin!

— Eğer siz doktor Ravic iseniz hemen Joan Madou'ya gelmeniz lâzım. Bir kaza geçirdi.

Ravic inanmayarak gülüyordu.

«— Ne biçim kaza? »

Adam:

«— Bir tüfekte» dedi. Patladı.

Ravic hâlâ gülerек:

«— Yaralandı mı? » diye sordu.

Belki yalancıkıtan, bir intikam teşebbüsü diye düşünüyordu. Zavallı şeytanı korkutmak için...

Adam fısıldayarak:

Allahım! Ölüyor, gelmelisiniz, ölüyor, onu ben öldürdüm, dedi.

— Ne?

— Evet, ben.

Ravic bir şey söylemeden bornuzunu atmış ve elbisesini almıştı..

«— Aşağıda taksi var mı? »

— Kendi arabam var.

— Allah belâsını versin.

Ravic tekrar bornuzunu omuzuna attı, çantasını, ayakkabılarım, gömleğini, elbiselerini, aldı.

<? — Bunları otomobilde de giyerim. Gelin, çabuk! »

Otomobil yıldızlı gecede ilerliyordu. Şehir tamamıyla karartılmıştı. Artık sokak diye bir şey yoktu..

Sadece biraz geç kalmış tek basına yükselen, mavi havaya karşı açılmış, ışıklar çıkan sisli bir mesafe.. Otomobil sanki denizin dibinden gidiyordu. Ravic ayakkabılarını ve elbiselerini giydi, sırtındaki bornozu bir köseye sıkıştırdı. Çorabı ve kravatı yoktu. Rahatsız bir halde geceyi seyrediyordu. Otomobili süren adama soru sormakta mâna yoktu. Tam dikkat ve süratle, gideceği istikameti kollayarak sürüyordu. Bir şey söyleyecek vakti yoktu. Yalnız yapacağı şey otomobili yana almak. başkalarına yol vermek, kazalardan kaçınmak ve alışmadığı karanlıkta yolunu kaybetmemektir.

Ravic on beş dakika kayboldu, diye düşünüyordu. En azından on beş dakika.

— Daha çabuk sür.

— Süremem. Işık yok, karanlık.. Hava hücumu tedbirleri.

— Allah belâsını versin. Öyle ise ışıklarımı yak.

Adam kocaman ışığını yaktı. Yol kesiminde bir kaç polis bağırdı. Şaşkın bir Renault nerede ise onlara çarpacaktı. «Devam et, gitmekte devam et! daha çabuk! »

Otomobil evin önünde durdu. Asansör zemin kattaydı. Kapısı açıktı, bir yerden birisi hızlı hızlı zile basıyordu.. Belki de adam hızla çıkarken kapısını kapamamıştı. Ravic: İyi, diye düşündü. Bir kaç dakika kazanırız. Asansör yukarı tırmandı, dördüncü katta durdu. Birisi pencereden baktı ve kapıyı açtı. «Asansörü ne hakla bu kadar bekletiyorsunuz? » dedi. Düğmeye basan adamdı. Ravic onu itti ve kapıyı kapadı. «Şimdi evvelâ biz yukarı çıkmalıyız. »

Dışardaki adam küfretti. Asansör tırmanmaya başladı. Dördüncü kattaki adam düğmeye hiddetle basıyordu. Asansör durdu. Aşağıdaki adam düğmeye basıp hepsini yine aşağı indirecek. Bu saçmasına meydan vermemek için hemen kapıyı açtı..

Joan yatağında yatıyordu. Yüksek yakalı bir gece elbisesi giymişti. Kan içindeydi. Yerde, düştüğü yerde de kan vardı. Sonra budala herif onu yatağa yatırmıştı.

Ravic:

«— Sâkin ol, dedi. Sâkin ol, her şey düzelecek. Pek fena değil.. »

Omuzlarını keserek elbiseyi dikkatle aşağıya çekiyordu. Göğsü yaralanmıştı. Yara boğazında,

nefes borusundaydı. Yoksa telefon edemezdi. Damar incinmemişti.

— Ağrın var mı?

— Evet.

— Çok mu?

— Evet.

— Şimdi geçer.

İğne hazırdı. Joan'ın gözlerini gördü:

Bir şey değil, dedi. Ağrı için. Şimdi duracak. İğneyi soktu ve çıkardı. «Bitti. » Adama döndü: Passy 2741 e telefon et. Can kur tararda iki sedye taşıyıcı gelsin. Hemen! »

Joan güçlkle: «Ne var? » diye sordu.

Ravic:

«Passy 2741. » dedi. «Derhal! Haydi! Telefon etsene! »

— Ne var Ravic?

— Tehlikeli bir şey yok. Fakat burada muayene edemem. Hastaneye gitmen lâzım-

Ona bakıyordu. Yüzü lekelenmişti. Rimel gözünden aşağıya akmış ve boyası her tarafa sürülmüştü. Yüzünün bir tarafı adi sirk palyaçoları gibiydi. Öteki tarafı rimelle siyahlanmış, yüzü j orgun, yıpranmış bir orospu yüzü halini almıştı. Saçları, bütün bunların üzerinde parlıyordu.

— Ameliyat olmak istemiyorum, diye fısıldadı.

— Bakalım. Belki de icap etmez.

— Öyle mi?

Durdu. Ravic:

— Hayır. Hayır, dedi. Önemli bir şey değil. Fakat bütün âletler orada.

— Aletler mi?

İğne tesirini göstermişti. Ravic onu dikkatle muayene ederken gözlerinin meraklı bakışı kaybolmuştu.

Adam döndü. «Can kurtaran yolda. »

— Auteuil 1457 ye telefon et. Hastane. Onlarla konuşacağım.

Adam kayboldu. Joan fısıldıyordu:

Bana yardım edeceksin değil mi?

— Tabiî.

— Ağrı çekmek istemiyorum.

— Duymayacaksın.

— Yapamam. Dayanamam. Sersemledi, sesi kısıldı. Yapamam. Ravic kurşunun girdiği yaraya baktı. Damarlardan hiç birine

bir şey olmamıştı. Kurşunim çıktığı yerde de yara yoktu. Bir şey Söylemedi. Bir kompresli bandaj koydu. Korktuğunu söylemiyordu.

— Seni yatağa kim yatırdı? » diye sordu. Kendin mi?

— o.

— Yürüyebiliyor muydun?.

Heyecanla gözleri örtülü göllerden geri döndü:

Ne? Yoksa ben — Hayır — Ayağımı kıpırdatmıyordum — Ne var Ravic?.

— Hiçbir şey.

— Ben de öyle zannediyordum.

— Yine iyileşeceksin.

Adam gözüktü:

Hastane,

Ravic hemen telefona koştu. «Kimdir? Eugenie mi? Bir oda —Evet — Veber'i çağır. Yatak odasına baktı. Yavaşça «Her şeyi hazırlayın. Hemen işe başlamalıyız. Can kurtaran geliyor. Bir kaza evet — evet — doğru — evet — on dakikada —»

Telefonu kapadı. Bir müddet olduğu yerde durdu. Masa, Bir

şişe nane likörü; berbat şey, bardaklar, kokulu sigaralar. İğrenç, bütün bunlar fena bir sinema filmi gibi. Halının üzerinde bir tabanca, orada da kan. Her şey sahte. Neden ben böyle hissediyorum? diye düşündü. Doğru — Kendisine gelen adamın da kim olduğunu artık biliyorum. Elbisesi, pomatla fırçalı saçları, otomobilde onu sinirlendiren kolonya kokusu, parmağındaki yüzükler — Kaç sefer-tehditlerinden dolayı, alay ettiği aktördü. İyi nişan almış, diye düşünüyordu. Hiç nişan alınmamış, böyle bir vuruş nişanla olmaz. Bu kadar tam nişan ancak vurmak niyetinde olmadığı zamanlar alınabilir.

Gitti. Adam yatağın yanına diz çökmüştü. Tabiî diz üstü, başka türlü olamaz. Konuşuyor, ağlıyor, konuşuyor, heceler dilinden dökülüyor.

Ravic:

Ayağa kalkın, dedi.

Adam itaat ederek kalktı. Farkında olmadan pantolonunun dizindeki tozu silkti. Ravic yüzüne bakıyordu. Göz yaşları. Bu da ha!

— İstemeyerek oldu efendim.. Yemin ederim onu öldürecek değilim. Sadece bir kaza, kör, talihsiz bir kaza..

Ravic'in midesi büzüldü. «Kör kaza» nerede ise serbest vezinde konuşacak. «Biliyorum. Şimdi aşağıya inin ve can kurtaranı bekleyin. »

Adam bir şeyler söylemek istiyordu. Ravic:

Gidiniz, dedi. Asansör hazır olsun. Sedye ile nasıl indirebileceğimizi Allah bilir.

Joan şaşkın şaşkın:

— Bana yardım edeceksin, değil mi Ravic? diyordu.

Ravic umutsuz cevap verdi:

Evet.

— Sen buradasın. Benimle olduğun zaman kendimi daima rahat hissediyorum.

Kirli surat güldü. Palyaço sırıttı. Orospu güldü.

Adam kapıdan:

«Be-be-ben» diye kekeliyordu.

Ravic:

— Dışarı çıkın! dedi. Allah belânı versin. Gidiniz. Olmaz mı?

Joan bir müddet kıılmıdamadan baktı. Sonra gözlerini açtı. Hayat verici bir berraklıkla:

«— O bir budala» dedi.. «Tabîî niyeti yoktu.. Zavallı kuzu.. Sadece gösteriş yapmak istiyordu. »

Gözlerinde garip bir bakış vardı. Ben de inanmıyordum. Onu kızdırıyor.

— Konuşmamalısın.

— Kızdırıyordum. Gözleri daraldı. İşte şimdi böyleyim. Ravic — Hayatım — Vurmak istemiyordu

— Vurmak — Ve — Gözleri tamamıyla kapandı, gülümsemesi geçti.

Ravic kapıyı dinliyordu.

— Sedyeye asansöre girmiyor. Çok dar. En iyisi yarısını yukarı kaldırmalı.

— Dışardan geçirebilir miyiz?

Adam dışarı çıktı:

— Belki. Yukarı kaldırmak lâzım. Onu üzerine bağlamalı.

Onu bağladılar. Joan yarı uykudaydı. Arada sırada mırıldanıyordu. Adamlar apartmandan dışarı çıktılar. Ravic aktöre sordu:

— Anahtarınız var mı?

— Ben — Hayır, niçin?.

— Apartmanı kilitlemek için.

— Hayır. Yok — Fakat bir yerde olacak.

— Onu bulup kapıyı kilitleyin.

Adamlar ilk kattaydılar.

Tabancanızı da beraber alın, dışarıda atarsınız.

— Ben — Ben — Polise teslim olacağım. Yarası ağır mı?

— Evet.

Adam terlemeye başladı. Sanki cildinin altında başka bir şey yokmuş gibi ter mesamatından dışarı fişkırıyordu. Tekrar apartmana girdi. Ravic sedyeyi taşıyan adamların arkasından gidiyordu. Koridordaki elektrikler üç dakika yanar, sonra kendiliklerinden sönerlerdi. Her katta elektrik düğmesi vardı. Adamlar nispeten kolaylıkla katları iniyorlardı. Dönemeçler güç oluyordu. Sedyeyi başlarının üzerine aldırıp parmaklığın üzerinden geçirmek mecburiyetinde kalıyorlardı. Koca gölgeleri duvarın üzerinde oynuyordu, Bunu evvelce nerede gördüm? Ravic, bunu daha bir yerde görmüştüm, diye düşündü. Sonra hatırladı. Tâ başından beri, Raszinsky ile beraber.

Adamlar birbirlerine talimat verirken kapılar açıldı. Sedyeye duvarlara çarpıyordu. Yarı açık kapılardan acayip yüzler görüldü, pijamalar, karışık saçlar, uykulu gözler, tropikal çiçeklerle süslü, yeşil gecelikler —

Işık tekrar söndü. Asistanlar karanlıkta mırıldanıyorlardı. Durdular: Işık!

Ravic düğmeyi arıyordu. Bir kadının göğsüne çarptı. Fena kokulu bir nefes hissetti yüzünde.

Bacaklarına bir şey süründü. Işık yine yandı. Sarı saçlı kadın ona bakıyordu. Yüzü kat kat yağ bağlamıştı, üzerinde krem parlıyordu. Krep döşin bir sabahlık giymişti. Üzerinde binlerce garip şekiller vardı. Fırfırlı bir yatak üzerinde yatan şişman bir buldog'a benziyordu. Parlak gözlerle:

«Öldü mü? » dedi.

Ravic:

«Hayır» diyerek yürüdü. Bir şey gıcırdadı. Tükürdü. Bir kedi zıpladı.

«Fifi! » kadın eğildi. Şişman dizleri birbirinden ayrıldı. Allahım! Fifi, üzerine mi bastılar? »

Ravic merdivenlerden indi. Aşağıdan sedyenin inişine baktı. Joan'ın sedyenin hareketiyle sallanan başını gördü. Gözleri görünmüyordu.

Son kat. Işık tekrar söndü. Ravic düğmeyi bulmak için yine yukarı koştu. O sırada asansör işlemeğe başladı. Aydınlıklar içinde, sanki gökten iniyormuş gibi, sessiz; karanlıkta iniyordu. Aktör açık tel kafesin içinde duruyordu. Hayal gibi sessizce sedyeyi geçti, aşağı süzüldü.

Asansörü yukarıda hazır bulmuş ve onlara yetişmek için binmişti. Yerinde bir hareketti. Fakat hayal gibi, korkunç ve komik bir tesir yapıyordu.

***

Ravic başını kaldırdı. Titremesi geçmişti. Lâstik eldivenleri içindeki eli artık terlemiyordu. İki defa değiştirmişti. Galebe içindeki eli artık terlemiyordu. İki defa değiştirmişti. Galebe çalmaktan başka yapılacak bir şey yoktu:

Veber karşısında duruyordu:

«Ravic, istersen Marteau'yu çağır. On. beş dakika sonra burada bulunur. Ona yardım edersen ameliyatı yapar.

— Hayır, çok geç. Yapamam.

Ravic nefes aldı. Sâkinleşmişti. Çalışmaya başladı. Beyaz cilt. Kendi kendine; Cilt, herkesinki gibi, diyordu. Kan, Joan'ın kanı. Herkesin kanı gibi. Tampon. Parçalanmış adele. Tampon. Dikkat!

Devam et! Gümüş bir iğne. İpler. Devam et! Yaranın kanalı. Devam et! Kanal gidiyor — Gidiyor

Ravic başının boşaldığını hissediyordu. Yavaş yavaş doğruldu: Bak, şuna bak! — Yedinci kaburga

Veber yaraya doğru eğildi:

«Fena gözüküyor. »

— Fena değil, ümitsiz. Yapılacak bir şey yok.

Ravic ellerine bakıyordu. Lâstik eldivenler içinde hareket ediyorlardı. Kuvvetli, iyi ellerdi — Binlerce defa ameliyat yapmış ve ayrık vücutları birbirine dikmişlerdi. Çoğunlukla başarmışlar, bazan başarısızlığa uğramışlardı. Bir kaç sefer de imkânsız olan bir şeyi mümkün kılmışlardı. Yüzde bir şans. Fakat şimdi, her şey onlara bağlı iken, işe yaramıyorlardı.

Bir şey yapamıyordu. Kimse bir şey yapamazdı. Ameliyat yapılamazdı. Orada duruyor ve kırmızı yaraya bakıyordu. Marteau'yu çağırabilirdi. Marteau da aynı şeyi söyleyecekti.

Veber:

«— Yapılacak bir şey var mı? » diye sordu.

Yok. Sadece hayatını kısaltır, zayıflatır. Kurşunun nerede olduğunu görüyorsun. Onu çıkartamam bile. Nabızı atıyor, yükseliyor. Eugénie perdenin arkasından:

«— Yüz otuz» dedi.

Yara biraz soldu, kurşun rengi oldu. Sanki üzerinden bir karanlık nefes esmişti. Kafesin iğnesi Ravic'in elinde hazırды.

«Çabuk! Coramin. Anestetiği durdurun! »

İkinci iğneyi yaptı:

«Şimdi nasıl? »

— Değişiklik yok.

Kan hâlâ kurşun rengindeydi: «Adrenalin iğnesiyle oksijen âletini hazırlayın. »

Kan daha koyulaştı. Sanki dışarıda bulutlar uçuyor ve üzerine gölgelerini serpiyordu. Sanki birisi pencerenin önünde durmuş, perdeleri sıkı sıkı kapatıyordu. Ravic ümitsizlikle:

«Kan, diyordu. Kan vermeli. Fakat kanın cinsini bilmiyorum. » Oksijen makinesi çalışmağa başladı:

«Bir şey yok mu? Ne var? Hiç bir şey yok mu?»

— Nabız düşüyor, 120, çok zayıf.

Canlandı:

«Şimdi daha iyi mi? »

— Daha iyi, daha düzgün.

Gölgeler kayboldu. Yaraların etrafı kurşun renklerini kaybettiler. Kan yine kana benzedi. Hâlâ kan. Oksijen işliyordu.

Eugénie:

«Göz kapakları mı kıpırdanıyor? » diye sordu

— Önemi yok. Belki uyanır.

Ravic bandajı sardı.

«Nabızı nasıl? »

— Daha düzgün.

Veber:

— Az kalsın gidiyordu, dedi.

Ravic göz kapaklarında bir ağırlık hissediyordu. Kalın, damla halinde ter, doğruldu. Oksijen makinesi vızıldıyordu.

«Çalıştırın. »

Masanın etrafını döndü ve bir süre orada durdu. Bir şey düşünmüyordu. Depoya ve Joan'ın yüzüne bakıyordu. Titriyordu; henüz ölmemişti. Veber'e:

«Şok, dedi. İşte kanının bir örneği. Gönderelim. Nereden kan bulabiliriz? »

— Amerikan hastanesinden.

— Peki. Bir kere deneyelim. Faydası olmayacak, yalnız biraz daha uzatacak. —

Depoya bakıyordu:

«Polise haber vermek gerekiyor mu?»

Veber:

«Evet, dedi. Vermeliyim. — İki memur gelip sizi sorguya çekecekler. Bunu ister misin? »

— Hayır.

— Peki bunu öğleden sonra düşünürüz.

Ravic:

«Eugénie, yeter» dedi.

Joan'ın şakaklarına biraz renk geldi. Beyaz renk biraz pembeleşti. Nabızı düzgün atıyordu. Zayıf ve belirli. Onu geri götürebiliriz. Ben burada kalacağım.

Kımıldamadı. Bir eli hareket etti, sağ eli hareket etti, sol eli kımıldamıyordu:

«Ravic» dedi.

— Evet.

— Ameliyat ettin mi?

— Hayır, Joan. Gerekmiyordu. Yalnız yarayı temizledik.

— Burada mı kalacaksın.

— Evet.

Gözlerini kapadı ve tekrar uyumağa başladı. Ravic kapıya gitti. Gündüz nöbetçisine:

«Biraz kahve getirin» dedi.

— Kahve ve çörek mi?

— Hayır, yalnız kahve.

Geri gitti ve pencereyi açtı. Damların üzerinde sabah berrak

ve parlak duruyordu. Oluklarda serçeler oynaşıyordu. Ravic pencereye oturmuş sigara içiyordu. Dumanı dışarı üflüyordu.

Hemşire kahveyi getirdi, yanına koydu. İçti. Sigarasını içti ve pencereden dışarı baktı. İçeri girdiği zaman oda karanlık geldi. Ayağa kalktı ve Joan'a baktı. Hâlâ uyuyordu. Yüzü temizlenmiş, çok, çok solgundu. Dudakları hemen hemen gözüküyordu. Kahve tepsisini dışarı çıkardı, koridorda bir masaya koydu. Muşamba cilâsı ve irin kokuyordu. Kova ile pis bandaj taşıyan hemşire yanından geçti. Bir elektrik süpürgesinin sesi geliyordu.

Joan rahatsızdı. Yine uyanacaktı, acı ile uyanacaktı. Belki bir kaç saat, belki de birkaç gün yaşayacaktı. Ağrı o kadar şiddetli olacaktı ki, hiç bir iğne artık fayda vermeyecekti. Ravic iğne ile ampul almak için gitti. Döndüğü zaman Joan gözlerini açmıştı. Ravic ona baktı, Joan:

«Başım ağrıyor» diye mırıldandı. Bekledi. Başını kımıldatmağa çalıştı. Göz kapakları ağırdı. Gözleri zorlukla çevriliyordu.

«Kurşun gibi. » Daha fazla uyandı. Dayanamıyorum.

Ravic:

«Yakında iyileşeceksin» diyerek bir iğne yaptı.

— Evvelce bu kadar ağrımıyordu.

Başını hareket ettirdi.

«Ravic» diye fısıldadı. «Eziyet çekmek istemiyorum. Ben — eziyet çekmeyeceğime söz ver — büyük annem — onu gördüm —

öyle istemiyorum — Hiç faydası olmamıştı — Söz ver —

Ravic:

«Söz veriyorum, Joan. Çok ağrı duymayacaksın. Hemen hemen hiç. »

Joan dişlerini sıktı:

«Çabuk tesir eder mi? »

— Evet. Hemen hemen bir kaç dakikada.

— Nem var — kolumda —

— Hiç bir şey. Kıınıldatamıyorsun, geçer.

— Bacağımda — sağ bacağım.

Yukarı çekmeğe çalıştı. Kıınıldamıyordu.

— Aynı şey, Joan. Hiç bir şey yapma, geçecek.

Joan başını salladı:

«Tam başka türlü yaşamağı kafama koymuşken.. » diye fısıldıyordu.

Ravic cevap vermedi. Söyleyebileceğı bir şey yoktu. Belki de doğruydu. Kim bunu istemezdi.

Joan huzursuzlukla başını bir yandan öte yana fırlatıyordu. Sesi monotonda ve güç çıkıyordu.

«İyi ki geldin — Sensiz ne olacaktım? »

— Evet.

Ravic ümitsizlik içinde: Aynı şey diye düşünüyordu. Aynı şey olacaktı. Acemi bir doktorun da yapacağı buydu. Her hangi bir acemi doktor... Bütün bildiklerim ve öğrendiklerim tam ihtiyacım olduğu zaman boşa gidiyor. Her hangi ucuz bir doktor da aynı şeyi yapacaktı. Hiç bir şey!.

***

Öğleyin artık biliyordu. Ona bir şey söylememişti. Fakat o birdenbire anladı:

«Ravic, sakat kalmak istemiyorum — Bacağımda ne var? -İkisini de kıınıldatamıyorum — Artık —

— Bir şey yok. Ayağa kalkar kalkmaz eskisi gibi yürüyeceksin..

— Tekrar ayağa — kalkar kalkmaz, niçin yalan söylüyorsun? Yalan — lüzum yok.

— Yalan söylemiyorum, Joan.

— Yalan söylüyorsun — Öyle gerek — Beni burada yatırma. Ağrıdan başka bir şey olmadığım zaman — Söz ver.

— Söz veriyorum —

— Çok şiddetli olacak — Bana bir şey vermelisin — Büyük annem — beş gün yattı ve haykırdı.

Öyle olmak istemiyorum. Ra-

vic.

— Öyle olmayacak, çok ağrın olmayacak.

— Çok fenalaşınca — bana bir şey vermelisin, kuvvetli bir şey — Sonuna kadar yetsin, yapmalısın

— Ben istemesem bile — Veya kendimde olmasam — Şimdiki söylediklerim yapılmalı. Sonra — Söz ver.

— Söz veriyorum. Lüzumu olmayacak.

Korkulu bakış kayboldu. Sakin yatıyordu.

«Ravic, diye fısıldadı. Yapman — çok iyi, sen olmasaydın — yaşayamayacaktım ki zaten...

— Saçma. Tabiî yaşayacaktın.

— Hayır. O zamandan beri — ilk rastladığım zaman — nerede olduğunu bilmiyordum. — Bana verdin. — Bu sene. Bir zaman hediyesi oldu. »Yavaş yavaş başını ona çevirdi. «Niçin seninle kalmadım?

— Kabahat benimdi, Joan.

— Hayır, o — bilmiyorum —

Pencerenin dışında öğle altın gibiydi. Perdeler kapalıydı. Fakat yanlarından ışık sızıyordu. Joan yarı uykudaydı. Pek çok şey kalmamıştı. Bu bir kaç saat onu kurt gibi yemişti. Vücudu battaniyenin altında dümdüz olmuştu. Mukavemeti tükeniyordu. Uyku ile uyanıklık arasında bocalıyordu. Ağrı şiddetlendi, inlemeğe başladı. Ravic bir iğne yaptı.

«Başım» diye mırıldanıyordu. «Daha fena oluyor. » Biraz sonra yine konuşmağa başladı: «Işık — çok ışık var — Yakıyor. »

Ravic pencereye gitti, perdeyi aşağıya çekti ve tülleri daha iyi kapadı. Oda hemen hemen kararmıştı. Döndü ve yine yatağın yanına oturdu. Joan dudaklarını kımıldattı: «O kadar uzun oldu ki — Artık faydası yok, Ravic —»

— Bir kaç dakikada —

Hareketsiz duruyordu. Elleri battaniyenin üzerinde ölü elleri gibiydi. «O kadar — söyleyeceklerim var ki... »

Sonra Joan!

— Hayır, şimdi. — Fazla vakit yok. Bu kadar — anlamak için.

— Söyliyeceklerinin çoğunu biliyorum, Joan.

— Biliyor musun?

— Zannedersem.

Dalgalar, Ravic'in üzerinden can havliyle geçen dalgaları görüyordu. Her iki ayağı da tutmaz olmuştu, kolları da. Göğsü hâlâ kabarıyordu.

— Biliyorsun — ben daima — yalnız — seninle —

— Evet, Joan.

— Ötekisi — sadece huzursuzluk.

— Evet, biliyorum.

Bir süre konuşmadı. Zor nefes alıyordu:

«Garip —» dedi. Sonra: «Garip — İnsan ölebiliyor — Sevdiği zaman —

Ravic üzerine eğildi. Joan:

«Ben sana lâyük değildim» diye fısıldadı.

— Sen benim hayatımdın —

— Ben — istiyorum — kollarım asla — seni saramayacak.

Kolunu kaldırmak için uğraşıyordu. «Kollarımın içindesin»

dedi. «Ve ben seninkinde. »

Bir an nefesi durdu. Gözleri tamamıyla gölgeliydi. Açtı: Göz bebeği kocamandı. Ravic görüp görmediğini bilmiyordu.

«Ti Amo» dedi.

Çocukluk lisanını kullanıyordu. Öbürü için çok yorgundu. Ravic cansız ellerini tuttu. İçinde bir şeyin parçalandığını duyuyordu:

«Beni yaşattın, Joan. » Gözlerini yüzüne dikmiş konuşuyordu: «Beni yaşattın. Taştan başka bir şey değildim. Beni yaşattın —»

«Tu mi ami? »

Bu uyumak İsteyen bir çocuğun sualiydi. Ötekilere benzeyen en son yorgunluktu. Ravic:

«Joan» dedi. «Buna aşk dememeli. Sadece ufak bir kısmı, nehirde bir damla, ağaçta bir yaprak kadar. O kadar fazla ki —»

— Sono stata — sempre conte

Ravic Joan'ın ellerini tutuyordu. Fakat o, artık hissetmiyordu.

«Sen daima benimle beraberdin» dedi ve birdenbire Almanca konuştuğunun farkına varmadı. «Sen daima benimle beraberdin. Seni sevsem de, senden nefret etsem veya kayıtsız kalsam da — Hiç bir şey değişmedi — Sen daima benimle beraberdin — Daima benim içimde —».

Şimdiye kadar birbirleriyle borç alınmış bir dille konuşuyorlardı. Şimdi ilk defa olarak, hiç farkına varmadan ikisi de kendi dilini konuşuyor, kelimelerin meydana getirdiği engel yıkılıyor ve birbirlerini her zamankinden daha iyi anlıyorlardı.

— Baciami.

Sıcak, kuru dudaklarını öptü:

«Sen daima benimle beraberdin, Joan, — Daima —».

— Son stata perduta senza —

— Sensiz kaybolmuştum. Sen hem ışık, hem tatlılık, hem de acı idin — Beni sarstın ve bana kendini de, kendimi de verdin.

Ravic onu seyrediyordu. Bacakları ölmüştü, her şey ölmüştü. Yalnız gözleri ağzı ve nefesi hâlâ yaşıyordu. Ve biliyordu ki solunum organlarının kasları yavaş yavaş paralyze olacaktı.

Artık konuşamıyordu. Nefes darlığı başlamıştı. Dişleri birbirine çarpıyor, yüzü kasılıyor konuşmağa çabalıyor, boğazı tıkanıyor. Dudakları titriyor, hırıldıyor. Derin korkunç bir hırıldama, nihayet bir bağırma.

«Ravic! » kekeliyordu: «Yardım! — Yardım! Şimdi! »

İğne hazırды. Hemen aldı ve cildine batırdı. Hemen, ikinci nöbet gelmeden, yavaş yavaş boğulmamak idi.. Eziyet çekerek, bitmez tükenmez bir şekilde gittikçe azalan hava ile. Mânâsız bir şekilde eziyet çekmemeliydi. Önünde acıdan başka bir şey yoktu. Belki de saatlerce...

Göz kapaklarını oynatıyordu. Sonra durdular. Dudakları gevşedi, nefesi durdu.

***

Güneşlikleri kaldırdı ve perdeyi açtı. Sonra yatağa geldi. Joan'ın yüzü katı ve yabancı olmuştu.

Kapıyı kapadı, yazıhaneye gitti. Eugène bir masaya oturmuş hastaların raporlarını tetkik ediyordu.

Ravic:

«On iki numaradaki hasta öldü» dedi.

Eugénie gözünü kaldırmadan başıyla peki işareti yaptı.

— Doktor Veber odasında mı?

— Zannediyorum.

Ravic koridoru geçti. Kapıların bazıları açıktı. Veber'in odasına girdi:

«On iki numara öldü, Veber. Polisi çağırabilirsin. »

Veber başını kaldırmadı:

«Şimdi polisin başka işleri var. »

— Ne?

Veber bir Matin gazetesi gösterdi:

«Alman ordusu Polonya'ya girmiş. Bakanlıktan haber aldım. Bugün harp ilân edilecek. »

Ravic gazeteyi bıraktı:

«İşte böyle, Veber. »

— Evet. Sonu bu. Zavallı Fransa.

Ravic biraz oturdu. Boşlukta başka bir şey yoktu. «Fransa'dan daha fazla, Veber, sade Fransa değil, dedi.

Veber ona baktı:

«Benim için Fransa. O yeter.

Ravic cevap vermedi. Biraz sonra:

«Ne yapacaksın? » diye sordu.

— Bilmem. Kıtama katılacağım. Burada işler — Bir hareket yaptı — Yerimi başkası alır.

— Sen burada kalacaksın. Harp zamanında hastanelere ihtiyaç var. Seni burada bırakırlar.

— Burada kalmak istemiyorum.

Ravic etrafına bakındı:

«Zannedersen burada benim son günüm. Her şey düzenli. Rahim hastası iyileşiyor, safra kesesi hastasının durumu gayet iyi, kanserli ümitsiz, tekrar ameliyat yapmak ümitsiz, durum böyle. » Veber yorgun bir sesle sordu:

«Neden? Niçin son gününmüş? »

— Harp ilân edilir edilmez bizi toplayacaklar.

Ravic Veber'in bir şey söylemek istediğini gördü: Tartışmayalım. Gayet iyi idare edeceğiz. »

Veber sandalyesine oturdu.

«Artık bilmiyorum. Belki, belki de hiç harp etmeyecekler. Sadece memleketi saracaklar. İnsan bilmez ki.. »

Ravic kalktı.

«Eğer burada kalırsam, akşam sekizde gelirim, » dedi.

— Peki.

— Peki.

Ravic çıktı. Aktör holde bekliyordu. Onu tamamıyla unutmuştu. Adam fırladı:

«Nasıl oldu? »

— Öldü

Adam ona bakıyordu:

«Öldü mü? » Bir facia oynuyormuş gibi elini kalbine götürdü ve sendeledi. Ravic: Allah belâsını versin, aktör diye düşünüyordu. Her halde böyle bir rolü o kadar çok oynamıştı ki, hakikatle karşılaşınca bile rol yaptığını zannediyordu. Fakat belki de sahi idi. Ve mesleğinin hareketleri gülünç bir şekilde asıl üzüntüsünü kaplıyordu.

«Onu görebilir miyim? »

— Ne yapmak için?

— Onu bir kere daha görmeliyim.

Adam iki elini göğsüne koydu. Elinde ipek kenarlı, açık kahverengi bir Homburg tutuyordu:

«Anlamıyorsunuz!¹ » dedi, «Görmeliyim! » Gözleri yaşlıydı.

Ravic sabırsızlıkla: «Dinleyin, dedi. Buradan kaybolursanız daha iyi. Kadın öldü. Hiç bir şey bunu değiştiremez. Bu işi kendi kendinize halledin. Cehenneme kadar yolunuz var. Kimsenin umurunda değil. İster hapse gir, ister kurtul. Bir kaç sene sonra onları yenmek için aynı numarayı başka kadınların önünde de yapacaksınız. Dışarı çık! Budala! »

Onu kapıya doğru itti. Adam bir an durakladı. Kapıda döndü: Hissiz canavar! Sale boche! »

***

Sokaklar insanla doluydu. Büyük gruplar halinde, gazetelerin değişen elektrikli bültenleri önünde duruyorlardı.

Ravic, Luxembourg bahçesine gitti.. Yakalanmadan önce bir kaç saat yalnız kalmak istiyordu. Bahçe boştu. Sıcak bir yaz akşamıydı. Ağaçlar sonbaharın ilk işaretlerini gösteriyorlardı. Solan bir sonbahar değil, fakat olgunlaşan bir sonbahar.. Işık altın rengiydi. Mavi de yazın son ipekli bayrağıydı. Ravic orada uzun bir zaman oturdu. Işığın değiştiğini görüyordu. Gölgeler uzanmaktaydı. Eğer harp ilân edilirse International'in sahibesi kimseyi saklayamazdı. Rolande'ı düşündü. Rolande da olmaz. Hiç kimse. Eğer kaçmakta devam ederse onun casus olmasından şüpheleneceklerdi. Akşama kadar orada oturdu. Üzüntülü değildi. Bir çok yüzler, geçip gidiyordu. Yüzler ve seneler.. Ve sonra, hareketsiz en. son yüz.

Saat yedide çıktı. Barışın son kalan parçasını, kararan parkı bırakıyordu. Ve bunun farkındaydı. Bir kaç adım ötede gazetelerin ikinci baskılarına rastladı. Harp ilân edilmişti.

Radyosu olmayan bir kahvede yemeğini yedi. Sonra hastaneye gitti. Veber'le karşılaştı:

«Bir sezaryen yapar mısınız? Şimdi birisini getirdiler. »

— Tabiî.

Değişmeye gitti. Yolda Eugénie'ye rastladı. Eugénie onu görünce şaşırılmıştı. Ravic sordu:

«Beni artık beklemiyor muydunuz? »

Eugénie:

«Hayır! » diye cevap verdi ve hızla yürüyüp gitti.

***

Çocuk bağırıyordu. Yıkıyorlardı. Ravic bağırarak kırmızı yüze ve küçük parmaklara bakıyordu. Dünyaya gülerek gelmiyoruz, diye düşündü. Çocuğu asistan hemşireye verdi. Oğlandı. «Kim bilir ne gibi bir harp dünyasına yetişti, dedi.

Yıkandı. Yanında Veber de yıkanıyordu.

«Eğer seni yakalayacak olurlarsa hemen nerede olduğunu bana haber verir misin, Ravic? »

— Neden başını belâya sokuyorsun? Bu zamanda benim gibi insanları tanımamak daha hayırlı..

Neden? Alman olduğun için mi? Sen bir mülteçisin.

Ravic üzüntüyle güldü: «Biliyorsun ki mülteciler daima taşlar arasındaki taş gibidir. Kendi memleketinin haini, dışarda ise hâlâ kendi memleketinin vatandaşı. »

— Bu benim için fark etmez. Seni kabil olduğu kadar çabuk çıkarmak istiyorum. Beni kefil olarak verecek misin?

— Eğer istersen, evet.

Ravic biliyordu ki bunu yapmayacaktı.

— Korkunç bir düşünce. Orada ne yapacaksın?

— Bir doktor için her yerde yapılacak bir şey vardır.

Ravic ellerini kuruladı:

«Bana bir iyilik yapar mısın? Joan'ın cenazesini sen kaldır. Benim vaktim olmayacak. »

— Tabii. Başka bir şeyi var mı? Malı veya başka bir şeyi?

— Onu polise bırakalım. Akrabası olup olmadığını bilmiyorum. Önemi yok.

Ceketini giydi.

«Allaha ısmarladık. Veber. Seninle çalışırken iyi vakit geçirdim. »

— Allahı ısmarladık. Ravic. Seninle sezaryen ameliyatının hesabını görmek gerekiyor.

— Onu cenazeye sayalım. Esasen daha pahalıya gelecek. Biraz para bırakmam gerek size.

— Olmaz, olmaz. Ravic. Onun nereye gömülmesini istiyorsun?

— Bilmem. Hangi mezarlık olursa olsun. İsmi ve adresini size bırakayım.

Ravic bir hastane kâğıdı üzerine yazdı. Veber üzerinde bir koyun resmi olan kristal kâğıtlığın altına koydu.

«Peki, Ravic. Zannedersen birkaç güne kadar ben de gideceğim. Esasen sen olmadan bizim burada ameliyat yapabilmemiz hemen hemen imkânsız. »

Beraber çıktılar. Ravic:

«Allaha ısmarladık, Eugénie! » dedi.

— Güle güle Herr Ravic. Otelinize mi gidiyorsunuz?

— Evet. Neden?

— Bir şey yok. Sadece düşündüm ki...

***

Hava kararmıştı. Otelin önünde bir kamyon duruyordu. Morosow otele yakın bir evden çıkarak: «Ravic! » dedi.

Ravic durdu:

«Boris? »

— İçeride polisler var.

— Zannettiğim gibi.

— Yanımda İvan Kluge'nin kimlik kartı var. Biliyorsun, ölmüş olan Rus. On sekiz jay yürürlükte. Benimle beraber Şehrâzad'a gel. Resimleri değiştirelim. Başka bir otelde Rus mültecisi olarak kalırsın.

Ravic başını salladı.

«Çok tehlikeli, Boris Harp zamanında böyle sahte kâğıtlar yapmak doğru değil. Hiç olmasın, daha iyi. »

— Öyleyse ne yapacaksın?

— Otele gireceğim.

Morosow:

«Ravic, iyice düşündün mü? » diye sordu.

— Evet. Gayet iyi düşündüm.

— Allah kahretsin! Kim bilir nereye koyacaklar.

— Ne olursa olsun. Beni Almanya'ya göndermeyecekler ya. O bitti. Hattâ İsviçre'ye bile göndermeyecekler.

Ravic gülümsedi:

— «Yedi seneden beri ilk defa olarak polis bizi alıkoymak isteyecek . Bunu yapması için harp olması gerekti. Longchamp'da bir toplama kampı Açılacağını söylüyorlar. »

Morosow sakalını çektii: Buraya girmek için Alman toplama kampından kaçmağa mecbur oldun — Bir Fransız kampına girmek için!

— Belki de yakında bizi serbest bırakırlar.

Morosow cevap vermedi. Ravic:

— «Boris, dedi. Benim için merak etme. Harp zamanında doktorlara ihtiyaç var. »

— Seni yakaladıkları zaman ne isim vereceksin?

— Kendi ismimi. Onu burada bir defa kullandım. — Beş sene evvel.

Ravic bir süre sustu. Sonra:

— «Boris, dedi. Joan öldü. Bir adam tarafından vuruldu. Veber'in hastanesinde yatıyor. Onu gömmek gerek. Veber bu işi yapacağına söz verdi. Fakat belki daha evvel askere alınır. Bu işe sen bakar mısın? Bana soru sorma. Evet de ve işi bitir. »

Morosow:

— «Evet» dedi.

— Peki. Allaha ısmarladık, Boris. Eşyalarımın işine yarayan varsa, al. Benim odama taşın. Hep banyomu isterdin. Şimdi gidiyorum, hoşça kal!

Morosow:

— «Merde» dedi.

— Peki. Harpten sonra Fouquet'de buluşuruz.

— Hangi tarafta? Champs - Elysees'de mi, yoksa George V de mi?

— Georges V. Ne budalayız! Kahraman budalalar. Allaha ısmarladık, Boris!

Morosow:

— «Merde. » dedi. «Adamakıllı Allaha ısmarladık demeğe bile cesaret edemiyorum. Buraya gel, budala! »

Ravic'i sol ve sağ yanağından öptü. Ravic sakalını ve pipo kokusunu hissediyordu. Hoş değildi. Otele doğru yürüdü.

Mülteciler bodrumdaydılar. Ravic: İlk hıristiyanlar gibi, diye düşündü, ilk Avrupalılar. Yapma palmiyenin altındaki masada. Sivil elbiseli bir adam oturmuş herkesin durumunu soruyordu. Kapıda iki polis bekliyordu. Halbuki kimsenin kaçmağa niyeti yoktu.

Sivil elbiseli adam Ravic'e sordu:

— «Pasaportunuz? »

— Yok.

— Başka kâğıtlarınız?

— Yok.

— Burada kanunsuz olarak mı bulunuyorsunuz?

— Evet.

— Neden?.

— Almanya'dan kaçtım. Kâğıt almam imkânsızdı.

— İsminiz?

— Fresenburg..

— İlk isminiz?

— Ludwig.

— Yahudi misiniz?

— Hayır.

— Mesleğiniz?

— Doktor.

Adam yazıyordu.

— «Doktor mu? » dedi. Ve bir kâğıt uzattı. «Doktor Ravic isminde birini tanıyor musun? »

— Hayır.

— Burada oturuyormuş. Bir ihbar aldık.

Ravic ona baktı. Eugénie, diye düşündü. Otele gidip gitmediğini sormuş ve onu hâlâ serbest gördüğü için hayret etmişti. Mutfak kapısında duran otel sahibesi:

— «Burada o isimde kimse olmadığını söyledim. » dedi.

Adam aksi aksi:

— «Sus» dedi. «Zaten bunları haber vermediğin için ceza göreceksin . »

— Bundan iftihar duyuyorum. Eğer insanlık ceza görmek içinse, işinize devam edin!.

Adam cevap vermek istiyormuş gibi baktı. Fakat vazgeçti. Otel sahibesi de ona baktı. Onu koruyan vardı. Korkmuyordu.

Adam Ravic'e döndü:

— «Eşyalarınızı toplayın, dedi. Çamaşırlarınızı ve bir günlük yiyecek alınız. Eğer varsa bir de battaniye. »

Bir polis onunla beraber yukarıya, çıktı. Odaların çoğunun kapısı açıktı. Ravic bavulunu ve battaniyesini aldı. Polis sordu:

— «Başka bir şeyiniz yok mu? »

— Bir şey yok.

— Ötekileri burada mı bırakıyorsunuz?

— Evet. Ötekileri burada bırakıyorum.

Tanıştıklarından sonra Joan'ın, International'e gönderdiği tahta Meryem ana heykelini göstererek:

— Bunu da mı? »

— Onu da.

Aşağıya indiler. Alsas'lı hizmetçi kız Clarisse, Ravic'e bir paket uzattı. Ravic aynı paketten öteki mültecilere de verilmekte olduğunu gördü.

Otelci kadın:

— Yiyecek bir şey, dedi. Aç gitmemeniz için. Eminim ki, gittiğiniz yerde hazırlık yapılmış olmayacak. »

Sivil elbiseli adama baktı. Adam hiddetle:

— «Bu kadar konuşma. » dedi. «Harbi ilân eden ben değilim. »

— Bunlar da değil.

— Beni rahat bırak. Polislere baktı:

— Hazır mı? Götürün! »

Kalabalık harekete geçti. Ravic, hamam böcekleri gören kadının, kocasıyla birlikte gittiğini gördü. Boş olan koluyla onu tutuyordu. Öteki kolunda bir bavul, elinde de bir bavul vardı. Çocuk da bir bavul sürüklüyordu. Adam, yalvaran gözlerle Ravic'e bakıyordu. Ravic başını salladı:

— «Yanımda âlet ve ilâçlarım var, dedi. Korkmayın. »

Kamyona bindiler. Motor gürledi. Araba ilerledi. Otelci kadın kapıda durmuş elini sallıyordu. Biri polise sordu:

— «Nereye gidiyoruz? »

— Bilmem.

Ravic, Rosenfeld ve sahte Aaron Golberg'in yanında duruyordu. Rosenfeld'in kolunun altında bir paket vardı. İçinde Cezanne ve Gauguin olmalıydı. Yüzü titriyordu:

— «İspanya vizesi bitti» dedi. «Ben —» sustu. Sonra: «Ölüm kuşu gitti», dedi. «Markus Meyer dün Amerika'ya gitti. »

Kamyon sarsıyordu. Birbirlerine sıkı sıkıya tutunuyorlardı. Kimse konuşmuyordu. Bir köşeyi geçtiler. Ravic fatalist Seidenbaum'ı gördü. Bir köşeye büzülmüştü:

— «Yine buradayız» dedi.

Ravic bir sigara aradı. Bulamadı. Fakat çantasında yetecek kadar olduğunu hatırladı.

— «Evet» dedi. «İnsanlar çok şeylere dayanabiliyorlar. » Kamyon Wagram caddesini geçti ve Place de l'Etoile'e geldi.

Hiç bir yerde ışık yoktu. Meydan karanlıktan başka bir şey değildi. O kadar karanlıktı ki Zafer Âbidesi bile gözüküyordu.

SON